UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ven. Viri Thomæ Malleoli A Kempis, Canonici Regvlaris Ordinis D. Avgvstini. Opera Omnia

Thomas <von Kempen>

Dvaci, 1625

Tomi Secvndi Pars Prima. De Imitatione Christi Libri Qvatvor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45790

Visual Library

TOMI SECVNDI

PARS PRIMA.

DE IMITATIONE CHRISTI LIBRI QVATVOR.

Auctor testatur manu propria se hunc libru compositisse anno Dñi 1441.

LIBER PRIMVS

Continet admonitiones ad spiritualem vitam vtiles.

CAPITA LIBRI PRIMI.

DE imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi. Cap. I.

De humili sentire sui ipsius. II
De doctrina veritatis. III
De prouidentia, siue prudentia, in agendis. IV
De lectione sanctarum Scripturarum. V
De inordinatis affectionibus. VI
De vana spe & elatione fugienda. VII
De cauenda nimia familiaritate. VIII
De obedientia & subiectione. IX
De cauenda superfluitate verborum. X
De pace acquirenda, & zelo proficiendi. XI
De vtilitate aduersitatis. XII
De tentationibus resistendis. XIII
De temerario iudicio vitando. XIV
De operibus ex charitate factis. XV
De sufferentia defectuum aliorum. XVI
De monastica vita. XVII
De exemplis sanctorum Patrum. XVIII
De exercitijs boni religiosi. XIX
De amore solitudinis & silentij. XX
De compunctione cordis. XXI

De consideratione humanæ miseriæ. XX
De meditatione mortis. XXI
De iudicio & pœnis peccatorum. XXI
De feruenti emendatione totius vitæ nostræ. XX

CAPVT I.

De imitatione Christi, & contemptu omnium vanitatum mundi.

Ioan. 8. 1. *QVi sequitur me, non ambulat in tenebris*, dicit Dominus. Hæc sunt verba Christi, quibus admonemur, quatenus vitam eius & mores imitemur, si velimus veraciter illuminari, & ab omni cæcitate cordis liberari. Summum igitur studium nostrum sit, in vita Iesu Christi meditari.

2. Doctrina Christi omnes doctrinas Sanctorum præcellit: & qui spiritum haberet, absconditum ibi manna inueniret. Sed contingit, quòd multi ex frequenti auditu Euangelij, parum desiderium sentiunt, quia spiritum Christi non habent. Qui autem vult plenè & sapidè Christi verba intelligere, oportet vt totam vitam suam illi studeat conformare.

3. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare, si careas humilitate, vnde displiceas Trinitati? Verè alta verba non faciunt sanctum & iustum, sed virtuosa vita efficit Deo charum. Opto magis sentire compunctionem, quàm scire eius definitionem.
1. Cor. 1. Si scires tota Biblia exteriùs, & omnium Philosophorum dicta,
Eccli. 1. quid totum prodesset sine charitate Dei & gratia? Vanitas vanitatum & omnia vanitas, præter amare Deum, & illi soli seruire. Ista est summa sapientia, per contemptum mundi tendere ad regna cælestia.

4. Vanitas igitur est, diuitias perituras quærere, & in illis sperare. Vanitas quoque est, honores ambire, & in altum statum se extollere. Vanitas est, carnis desideria sequi; & illud desiderare, vnde postmodum grauiter oportet puniri. Vanitas est, longam vitam optare, & de bona vita parum curare. Vanitas est, præsentem vitam solùm attendere, & quæ futura sunt non prævidere. Vanitas est diligere, quod cum omni celeritate transit; & illuc non festinare, vbi sempiternum gaudium manet.

Ibidem. 5. Memento illius frequenter prouerbij: quia *non satiatur oculus visu, nec auris impletur auditu.* Stude ergo cor tuum ab amore visibilium abstrahere, & ad inuisibilia te transferre. Nam sequentes suam sensualitem, maculant conscientiam, & perdunt Dei gratiam.

CAPVT

CAPVT II.

De humili sentire suiipsius.

1. OMnis homo naturaliter scire desiderat, sed sciẽtia sine timore Dei quid importat? Melior est profectò humilis rusticus, qui Deo seruit; quàm superbus philosophus, qui se neglecto cursum cæli cõsiderat. Qui bene seipsum cognoscit, sibi ipsi vilescit, nec laudibus delectatur humanis. Si scirem omnia, quæ in mundo sunt, & non essem in charitate, quid me iuuaret coram Deo, qui me iudicaturus est ex facto? *Eccli. 1. & Arist. lib. 1. metaph. c. 1.*

2. Quiesce à nimio sciendi desiderio, quia magna ibi inuenitur distractio & deceptio. Scientes libenter volunt videri, & sapientes dici. Multa sunt, quæ scire parum vel nihil animæ prosunt. Et valde insipiens est, qui aliis intendit, quàm his, quæ saluti suæ deseruiunt. Multa verba non satiant animam, sed bona vita refrigerat mentem: & pura conscientia, magnam præstat ad Deum confidentiam. *1. Cor. 8.*

3. Quanto plus & melius scis, tanto grauiùs inde iudicaberis, nisi sanctiùs vixeris. Noli ergo extolli de vlla arte vel scientia; sed potiùs time de data tibi notitia. Si tibi videtur, quòd multa scis, & satis bene intelligis; scito tamen, quia sunt multo plura, quæ nescis. Noli altùm sapere, sed ignorantiam tuam magis fatere. Quid te vis alicui præferre, quum plures doctiores te inueniantur, & magis in lege periti? Si vis vtiliter aliquid scire & discere, ama nesciri, & pro nihilo reputari. *Rom. 12.*

4. Hæc est altissima & vtilissima lectio, suiipsius vera cognitio & despectio. De seipso nihil tenere, & de aliis semper bene & altè sentire, magna sapientia est & perfectio. Si videres alium apertè peccare, vel aliqua grauia perpetrare, non deberes te tamen meliorem æstimare; quia nescis quàm diu possis in bono stare. Omnes fragiles sumus, sed tu neminem fragiliorem te ipso tenebis. *Gen. 8.*

CAPVT III.

De doctrina veritatis.

1 FElix, quem veritas per se docet, non per figuras & voces transeuntes, sed sicuti se habet. Nostra opinio & noster sensus sæpe nos fallit, & modicum videt. Quid prodest magna cauillatio de occultis & obscuris rebus, de quibus nec arguemur *Psal. 93. Eccli. 3.*

in iudicio, quia ignorauimus? Grandis insipientia, quòd negle-
ctis vtilibus & necessariis, vltro intendimus curiosis & damno-
Psal. 113. sis. Oculos habentes non videmus.

2. Et quid curæ nobis de generibus & speciebus? Cui æter-
num Verbum loquitur, à multis opinionibus expeditur. Ex vno
verbo omnia, & vnum loquuntur omnia: & hoc est principium,
quod & loquitur nobis. Nemo sine illo intelligit, aut rectè iudi-
cat. Cui omnia vnum sunt, & omnia ad vnum trahit, & omnia
in vno videt, potest stabilis corde esse, & in Deo pacificus per-
manere. O veritas Deus, fac me vnum tecum in charitate per-
petua. Tædet me sæpe multa legere & audire: in te est totum,
quod volo & desidero. Taceant omnes doctores, sileant vniuersa
creaturæ in conspectu tuo, tu mihi loquere solus.

Matth. 11. & Luc. 10. 3. Quanto aliquis magis sibi vnitus & interiùs simplificatus
fuerit; tanto plura & altiora sine labore intelligit, quia desuper
lumen intelligentiæ accipit. Purus, simplex, & stabilis spiritus,
in multis operibus non dissipatur: quia omnia ad Dei honorem
operatur, & in se otiosus ab omni propria exquisitione esse niti-
tur. Quis te magis impedit & molestat, quàm tua immortificata
affectio cordis? Bonus & deuotus homo opera sua priùs intus
disponit, quæ foris agere debet. Nec illa trahunt eum ad deside-
ria vitiosæ inclinationis, sed ipse inflectit ea ad arbitrium rectæ
rationis. Quis habet fortius certamen, quàm qui nititur vincere
seipsum? Et hoc deberet esse negotium nostrum, vincere videli-
cet seipsum; & quotidie seipso fortiorem fieri, atque in melius
aliquid proficere.

4. Omnis perfectio in hac vita, quandam imperfectionem
sibi habet annexam: & omnis speculatio nostra quadam caligine
non caret. Humilis tui cognitio certior via est ad Deum, quàm
profunda scientiæ inquisitio. Non est culpanda scientia, aut
quælibet simplex rei notitia, quæ bona est in se considerata, & à
Deo ordinata: sed præferenda est semper bona conscientia, &
virtuosa vita. Quia verò plures magis student scire, quàm bene
viuere: ideo sæpe errant, & penè nullum vel modicum fructum
ferunt.

5. O si tantam adhiberent diligentiam ad extirpanda vitia &
virtutes inserendas, sicuti ad mouendas quæstiones: non fierent
tanta mala & scandala in populo, nec tanta dissolutio in cœno-
Matth. 25. biis. Certè adueniente die iudicij non quæretur à nobis, quid le-
gimus, sed quid fecimus: nec quàm bene diximus, sed quàm re-
ligiosè vixímus. Dic mihi, vbi sunt modò omnes illi domini &
magistri, quos bene nouisti, dum adhuc viuerent, & in studiis
florerent? Iam eorum præbendas alij possident, & nescio vtrùm

de

de eis recogitant. In vita sua aliquid esse videbantur, & modò de illis tacetur.

6. O quàm citò transit gloria mundi! Vtinam vita eorum scientiæ ipsorum concordasset, tunc bene studuissent & legissent. Quàm multi pereunt per vanam scientiam in seculo, qui parum curant de Dei seruitio? Et quia magis eligunt magni esse quàm humiles, ideo euanescunt in cogitationibus suis. Verè magnus est, qui magnam habet charitatem. Verè magnus est, qui in se paruus est, & pro nihilo omne culmen honoris ducit. Verè prudens est, qui omnia terrena arbitratur vt stercora, vt Christum lucrifaciat. Et verè bene doctus est, qui Dei voluntatem facit, & suam voluntatem relinquit.

Eccl. 2.
Tit. 1.
Rom. 1.
Matth. 18. & 23.
Phil. 3.

CAPVT IV.

De prouidentia, siue prudentia, in agendis.

1. NOn est credendum omni verbo nec instinctui: sed cautè & longanimiter res est secundùm Deum ponderanda. Proh dolor, sæpe malum faciliùs, quàm bonum de alio creditur & dicitur: ita infirmi sumus. Sed perfecti viri non facilè credunt omni enarranti; quia sciunt infirmitatem humanam ad malum procliuem, & in verbis satis labilem.

1. Ioan 4.
Gen. 8.
Iacob. 3.

2. Magna sapientia, non esse præcipitem in agendis, nec pertinaciter in propriis stare sensibus. Ad hanc etiam pertinet, non quibuslibet hominum verbis credere, nec audita vel credita mox ad aliorum aures effundere. Cum sapiente & conscientioso viro consilium habe; & quære potiùs à meliore instrui, quàm tuas adinuentiones sequi. Bona vita facit hominem sapientem secundùm Deum, & expertum in multis. Quanto quis in se humilior fuerit, & Deo subiectior; tanto in omnibus erit sapientior & pacatior.

Prou. 19.
Prou. 17. & Eccl. 19.
Prou. 12.
Prou. 15. & Eccli 1.

CAPVT V.

De lectione sanctarum Scripturarum.

1. VEritas est in scripturis sanctis quærenda, non eloquentia. Omnis scriptura sacra eo spiritu debet legi, quo facta est. Quærere potiùs debemus vtilitatè in scripturis, quam subtilitatem sermonis. Ita libenter deuotos & simplices libros legere debemus, sicut altos & profundos. Non te offendat auctoritas scribentis, vtrùm paruæ vel magnæ literaturæ fuerit, sed amor puræ veritatis te trahat ad legendum. Non quæras, quis hoc dixerit, sed quid dicatur attende.

Rom. 15. 1. Cor. 2.

Psal. 116. *Lucæ* 21. a *Rom.* 2. & 10. & *Col.* 3.

2. Homines transeunt sed veritas Domini manet in æternũ. a Sine personarũ acceptione, variis modis loquitur nobis Deus. Curiositas nostra sæpe nos impedit in lectione scripturarum, quum volumus intelligere & discutere, vbi simpliciter esset transeundum. Si vis profectum haurire, lege humiliter, simpliciter, & fideliter; nec vnquam velis habere nomen scientiæ. Interroga libenter, & audi tacens verba sanctorum: nec displiceant tibi parabolæ seniorum, sine causa enim non proferuntur.

Prou. 1. & 18.

CAPVT VI.

De inordinatis affectionibus.

1. QVandocunque homo aliquid inordinatè appetit, statim in se inquietus fit. Superbus & auarus nunquam quiescunt, pauper & humilis spiritu in multitudine pacis conuersantur. Homo, qui necdum perfectè in se mortuus est, citò tentatur, & vincitur in paruis & vilibus rebus. Infirmus in spiritu, & quodammodo adhuc carnalis, & ad sensibilia inclinatus, difficulter se potest à terrenis desideriis ex toto abstrahere. Et ideo sæpe habet tristitiam, quum se subtrahit: leuiter etiam indignatur, si quis ei resistit.

2. Si autem prosequutus fuerit, quod concupiscit, statim ex reatu conscientiæ grauatur: quia sequutus est passionem suam, quæ nihil iuuat ad pacem, quam quæsiuit. Resistendo igitur passionibus, inuenitur pax vera cordis, non autem eis seruiendo. Non est ergo pax in corde hominis carnalis, non in homine exterioribus dedito, sed in feruido spirituali.

CAPVT VII.

De vana spe & elatione fugienda.

Ierem. 17. *Psal.* 30. *Ierem.* 9.

1. VAnus est, qui spem suam ponit in hominibus, aut in creaturis. Non te pudeat aliis seruire amore Iesu Christi, & pauperem in hoc sæculo videri. Non stes super teipsum, sed in Deo spem tuam constitue. Fac, quod in te est, & Deus aderit bonæ voluntati tuæ. Non confidas in tua scientia, vel cuiusquam viuentis astutia: sed magis in Dei gratia, qui adiuuat humiles, & de se præsumentes humiliat.

2. Ne glorieris in diuitiis si adsunt; nec in amicis, quia potentes sunt: sed in Deo, qui omnia præstat, & seipsum super omnia dare desiderat. Non te extollas de magnitudine vel pulchritudine corporis, quæ modica infirmitate corrumpitur & deformatur. Non placeas tibi ipsi, de habilitate aut ingenio tuo, ne displiceas Deo, cuius est totum, quicquid boni naturaliter habueris.

3. Non

3. Non te reputes aliis meliorem, ne fortè coram Deo deterior habearis; qui scit, quid est in homine. Non superbias de operibus bonis, quia aliter sunt iudicia Dei quàm hominum: cui sæpe displicet, quod hominibus placet. Si aliquid boni habueris, crede de aliis meliora, vt humilitatem conserues. Non nocet, si omnibus te supponas: nocet autem plurimum, si vel vni te præponas. Iugis pax cum humili; in corde autem superbi, zelus & indignatio frequens. *Exodi 3. & 12. Iob 9.*

CAPVT VIII.

De cauenda nimia familiaritate.

1. NOn omni homini reueles cor tuum, sed cum sapiente & timente Deum age causam tuam. Cum iuuenibus & extraneis rarus esto. Cum diuitibus noli blandiri, & coram Magnatibus non libenter appareas. Cum humilibus & simplicibus, cum deuotis & morigeratis sociare; & quæ ædificationis sunt, pertracta. Non sis familiaris alicui mulieri, sed in communi omnes bonas mulieres Deo commenda. Soli Deo & Angelis eius opta familiaris esse, & hominum notitiam deuita. *Eccli. 8. Prou. 5.*

2. Charitas habenda est ad omnes, sed familiaritas non expedit. Quandoq; accidit, vt persona ignota ex bona fama luceſcat, cuius tamen præsentia oculos intuentium offuscat. Putamus aliquando aliis placere, ex coniunctione nostra: & incipimus magis displicere, ex morum improbitate in nobis considerata.

CAPVT IX.

De obedientia & subiectione.

1. VAldè magnum est in obedientia stare, sub prælato viuere, & sui iuris non esse. Multo tutius est stare in subiectione, quàm in prælatura. Multi sunt sub obedientia, magis ex necessitate quàm ex charitate: & illi pœnam habent, & leuiter murmurant. Nec libertatem mentis acquirent, nisi ex toto corde propter Deum se subiiciant. Curre huc vel illuc, non inuenies quietem, nisi in humili subiectione sub prælati regimine. Imaginatio locorum & mutatio multos fefellit.

2. Verum est, quòd vnusquisque libenter agit pro sensu suo; & inclinatur ad eos magis, qui secum sentiunt. Sed si Deus est inter nos, necesse est, vt relinquamus etiam quandoque nostrũ sentire, propter bonum pacis. Quis est ita sapiens, qui omnia plenè scire potest? Ergo noli nimis in sensu tuo cõfidere, sed velis etiã libenter aliorum sensum audire. Si bonũ est tuum sentire, & hoc ipsum

propter Deum dimittis, & aliũ sequeris, magis exinde proficies.

3. Audiui enim sæpe, securius esse audire & accipere consilium, quàm dare. Potest etiam contingere, vt bonum sit vniuscuiusque sentire: sed nolle aliis acquiescere, quum id ratio aut causa postulat, signum est superbiæ & pertinaciæ.

CAPVT X.

De cauenda superfluitate verborum.

Matth. 4. & 14. & Ioan. 6.

1. CAueas tumultum hominum quantum potes: multum enim impedit tractatus secularium gestorum, etiam si simplici intentione proferantur. Citò enim inquinamur vanitate, & captiuamur. vellem me pluries tacuisse, & inter homines non fuisse. Sed quare tam libenter loquimur, & inuicem fabulamur; cùm tamen rarò sine læsione conscientiæ ad silentium redimus? Ideo tam libenter loquimur, quia per mutuas locutiones ab inuicem consolari quærimus; & cor diuersis cogitationibus fatigatum, optamus releuare. Et multum libenter de his, quæ multum diligimus vel cupimus, vel quæ nobis contraria sentimus, libet loqui & cogitare.

Matth. 12. & Luc. 6.

2. Sed proh dolor, sæpe inaniter & frustra. Nam hæc exterior consolatio, interioris & diuinæ consolationis non modicum detrimentum est. Ideo vigilandũ est & orandum, ne tempus otiosè transeat. Si loqui licet & expedit, quæ ædificabilia sunt loquere. Malus vsus & negligentia profectus nostri, multum facit ad incustodiam oris nostri. Iuuat tamen non parum ad profectum spiritualem, deuota spiritualium rerum collatio, maximè vbi pares animo & spiritu in Deo sibi sociantur.

Act. 1. & Rom. 15.

CAPVT XI.

De pace acquirenda, & zelo proficiendi.

1. MVltam possemus pacem habere, si non vellemus nos cum aliorum dictis & factis, & quæ ad nostram curam non spectant, occupare. Quomodo potest ille diu in pace manere, qui alienis curis se intermiscet: qui occasiones forinsecus quærit: qui parum vel rarò se intrinsecus colligit? Beati simplices, quoniam multam pacem habebunt.

2. Quare quidam sanctorum tam perfecti & contemplatiui fuerunt? Quia omnino seipsos mortificare ab omnibus terrenis desideriis studuerunt: & ideo totis medullis cordis, Deo inhærere atque liberè sibi vacare potuerunt. Nos nimiùm occupamur propriis passionibus, & de transitoriis nimis solicitamur. Rarò etiam vnum vitium perfectè vincimus, & ad quotidianum profectum

fectum non accendimur, ideo frigidi & tepidi remanemus.

3. Si essemus nobis ipsis perfectè mortui, & interiùs minimè implicati; tunc possemus etiam diuina sapere; & de cęlesti contemplatione aliquid experiri. Totum & maximum impedimentum est, quia non sumus à passionibus & concupiscentiis liberi, nec perfectam sanctorum viam conamur ingredi. Quando etiam modicum aduersitatis occurrit, nimis citò deiicimur, & ad humanas consolationes conuertimur.

4. Si niteremur sicut viri fortes stare in prœlio, profectò auxilium Domini super nos videremus de cælo. Ipse enim certãtes & de sua gratia sperantes paratus est adiuuare qui nobis certandi occasiones procurat, vt vincamus. Si tantùm in istis exterioribus obseruantiis profectum religionis ponimus, citò finem habebit deuotio nostra. Sed ad radicem securim ponamus, vt purgati à passionibus, pacificam mentem possideamus.

5. Si omni anno vnum vitium extirparemus, citò viri perfecti efficeremur. Sed modò è contrario sæpe sentimus, vt meliores & puriores in initio conuersionis nos fuisse inueniamus, quam post multos annos professionis. Feruor & profectus noster quotidie deberet crescere; sed nunc pro magno videtur, si quis primi feruoris partem posset retinere. Si modicam violentiam faceremus in principio, tunc postea cuncta possemus facere cum leuitate & gaudio.

6. Graue est assueta dimittere, sed grauius est contra propriam voluntatem ire. Sed si non vincis parua & leuia, quando superabis difficiliora? Resiste in principio inclinationi tuæ, & malam dedisce consuetudinem, ne fortè paulatim ad maiorem te ducat difficultatem. O si aduerteres, quantam tibi pacem & aliis lætitiam faceres, teipsum bene habendo, puto quòd solicitior esses ad spiritualem profectum.

CAPVT XII.

De vtilitate aduersitatis.

1. BOnum nobis est, quòd aliquando habeamus aliquas grauitates & cõtrarietates; quia sæpe hominem ad cor reuocant, quatenus se in exilio esse cognoscat, nec spem suam in aliqua re mundi ponat. Bonũ est, quòd patiamur quandoque contradictiones, & quòd malè & imperfectè de nobis sentiatur, etiam si bene agimus & intendimus. Ista sæpe iuuant ad humilitatem, & à vana gloria nos defendunt. Tunc enim melius interiorem testem Deum quærimus, quando foris vilipendimur ab hominibus, & non bene nobis creditur.

2. Ideo deberet se homo in Deo taliter firmare, vt non esset ei

necesse multas humanas consolationes quærere. Quando homo bonæ voluntatis tribulatur vel tentatur, aut malis cogitationibus affligitur, tunc Deum sibi magis necessarium intelligit, sine quo nihil boni se posse deprehendit. Tunc etiam tristatur, gemit & orat pro miseriis quas patitur. Tunc tædet eum diutius viuere, & mortem optat venire, vt possit dissolui & cum Christo esse. Tunc etiam bene aduertit, perfectam securitatem & plenam pacem in mundo non posse constare.

CAPVT XIII.

De tentationibus resistendis.

1. QVamdiu in mundo viuimus, sine tribulatione & tentatione esse non possumus. Vnde in Iob scriptum est: Tentatio est vita humana super terram. Ideo vnusquisque solicitus esse deberet circa tentationes suas, & vigilare in orationibus, ne diabolus locum inueniret decipiendi: qui nunquam dormitat, sed circuit quærens quem deuoret. Nemo tam perfectus est & sanctus, qui non habeat aliquando tentationes, & plenè eis carere non possumus.

2. Sunt tamen tentationes homini sæpe valdè vtiles, licet molestæ sint & graues: quia in illis homo humiliatur, purgatur, & eruditur. Omnes sancti per multas tribulationes & tentationes transierunt, & profecerunt. Et qui tentationes sustinere nequiuerunt, reprobi facti sunt, & defecerunt. Non est aliquis ordo tam sanctus, nec locus tam secretus, vbi non sint tentationes vel aduersitates.

3. Non est homo securus à tentationibus totaliter, quàm diu vixerit; quia in nobis est vnde tentamur ex quo in concupiscentia nati sumus. Vna tentatione seu tribulatione recedente, alia superuenit; & semper aliquid ad patiendum habebimus, nam bonum felicitatis nostræ perdidimus. Multi quærunt tentationes fugere, & grauius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere, sed per patiẽtiam & veram humilitatem, omnibus hostibus efficimur fortiores.

4. Qui tantummodo exteriùs declinat, nec radicem euellit, parum proficiet: imò citius ad eum tentationes redient, & peius sentiet. Paulatim & per patientiam cum longanimitate, Deo iuuante, melius superabis, quam cum duritia & importunitate propria. Sæpius accipe consilium in tentatione: & cum tentato noli duriter agere; sed consolationem ingere, sicut tibi optares fieri.

5. Initium omnium malarum tentationum inconstantia animi, & parua ad Deum confidentia. Quia sicut nauis sine gubernaculo, hinc inde à fluctibus impellitur: ita homo remissus, &

suum

suum propositum deserens, variè tentatur. Ignis probat ferrum, & tentatio hominem iustum. Nescimus sæpe, quid possumus: sed tentatio aperit, quid sumus. Vigilandum est tamen, præcipuè circa initium tentationis: quia tunc faciliùs hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur; sed extra limen statim, vt pulsauerit, illi obuiatur. Vnde quidam dixit: Principiis obsta, serò medicina paratur. Nam primò occurrit menti simplex cogitatio: deinde fortis imaginatio: postea delectatio, & motus pranus, & assensio. Sicque paulatim ingreditur hostis malignus ex toto, dum illi non resistitur in principio. Et quanto diutiùs ad resistendum quis torpuerit, tanto in se quotidie debilior fit, & hostis contra eum potentior.

6. Quidam in principio conuersionis suæ grauiores tentationes patiuntur, quidam autem in fine. Quidam verò, quasi per totam vitam suam malè habent. Nonnulli satis leuiter tentantur, secundùm diuinæ ordinationis sapientiam & æquitatem; quæ statum & merita hominum pensat, & cuncta ad electorum suorum salutem præordinat.

7. Ideo non debemus desperare quum tentamur, sed eo ferueniùs Deum exorare, quatenus nos in omni tribulatione digneture adiuuare: qui vtique secundùm dictum Pauli, talem faciet cum tentatione prouentum, vt possimus sustinere. Humiliemus ergo animas nostras sub manu Dei, in omni tentatione & tribulatione, quia humiles spiritu saluabit & exaltabit.

8. In tentationibus & tribulationibus probatur homo quantum profecit; & ibi maius meritum existit & virtus meliùs patescit. Nec magnum est si homo deuotus sit & feruidus quum grauitatem non sentit; sed si tempore aduersitatis patienter se sustinet, spes magni profectus erit. Quidam à magnis tentationibus custodiuntur, & in paruis quotidianis sæpe vincuntur: vt humiliati, nunquam de seipsis in magnis confidant, qui in tam modicis infirmantur.

CAPVT XIV.

De temerario iudicio vitando.

1. AD teipsum oculos reflecte, & aliorum facta caueas iudicare. In iudicando alios homo frustra laborat, sæpiùs errat, & leuiter peccat: seipsum verò iudicando & discutiendo, semper fructuosè laborat. Sicut nobis res cordi est, sic de ea frequenter iudicamus: nam verum iudicium, propter priuatum amorem, faciliter perdimus. Si Deus semper esset pura intentio nostri desiderij, non tam faciliter turbaremur pro resistentia sensus nostri. *Matth 7. & Rom 2. Eccle. 3.*

2. Sed

2. Sed sæpe aliquid ab intra latet, vel etiam ab extra concurrit, quod nos etiam pariter trahit. Multi occultè seipsos quærunt, *Matth. 13. & Luc. 12.* in rebus quas agunt & nesciunt. Videntur etiam in bona pace stare, quando res pro eorum velle fiunt & sentire. Si autem aliter sit quàm cupiunt, citò mouentur, & tristes fiunt. Propter diuersitatem sensuum & opinionum, satis frequenter oriuntur dissensiones inter amicos & ciues, inter religiosos & deuotos.

Ierem. 13. 3. Antiqua consuetudo difficulter relinquitur, & vltra proprium videre nemo libenter ducitur. Si rationi tuæ magis inniteris vel industriæ, quàm virtuti subiectiuæ Iesu Christi, rarò & tardè eris homo illuminatus; quia Deus vult nos sibi perfectè subiici, & omnem rationem per inflammatum amorem transcendere.

CAPVT XV.

De operibus ex charitate factis.

1. PRo nulla re mundi, & pro nullius hominis dilectione, ali- *Matth. 18.* quod malum est faciendum: sed pro vtilitate tamen indigentis, opus bonum liberè aliquando intermittendum est, aut etiam pro meliori mutandum. Hoc enim facto opus bonum non *1. Cor. 15.* destruitur, sed in melius commutatur. Sine charitate opus externum nihil prodest; quicquid autem ex charitate agitur, quantumcunque etiam paruum sit & despectum, totum efficitur fructuosum. Magis siquidem Deus pensat, ex quanto quis agit: quàm opus, quod facit. Multum facit, qui multum diligit.

2. Multum facit, qui rem bene facit: bene facit, qui magis *Luca 7. Phil. 2.* communitati quàm suæ voluntati seruit. Sæpe videtur esse charitas, & est magis carnalitas: quia naturalis inclinatio, propria voluntas, spes retributionis, effectus commoditatis, rarò abesse volunt.

Phil. 2. & 1. Cor. 13. 3. Qui veram & perfectam charitatem habet, in nulla re seipsum quærit; sed Dei solummodo gloriam in omnibus fieri desiderat. Nulli etiam inuidet, quia nullum priuatum gaudium amat; nec in seipso vult gaudere, sed in Deo super omnia bona *Psal. 17. & 34.* optat beatificari. Nemini aliquid boni attribuit, sed totaliter ad Deum refert, à quo fontaliter omnia procedunt, in quo finaliter omnes sancti fruibiliter quiescunt. O qui scintillam haberet veræ charitatis, profectò omnia terrena sentiret plena fore vanitatis.

CAPVT XVI.

De sufferentia defectuum aliorum.

1. QVæ homo in se vel in aliis emendare non valet, debet patienter sustinere, donec Deus aliter ordinet. Cogita, quia sic fortè melius est pro tua probatione & patientia, sine qua non

sunt

sunt multum ponderanda merita nostra. Debes tamen pro talibus impedimentis supplicare: vt Deus tibi dignetur subuenire, & possis benignè portare. *Matth.6. & Luc.11.*

2. Si quis semel aut bis admonitus non acquieſcit, noli cum eo contendere; sed totum Deo committe, vt fiat voluntas eius & honor in omnibus seruis suis, qui scit bene mala in bonum conuertere. Stude patiens esse in tolerando aliorum defectus, & qualescunque infirmitates: quia & tu multa habes, quæ ab aliis oportet tolerari. Si non potes te talem facere, qualem vis; quomodo poteris alium ad tuum habere beneplacitum? Libenter habemus alios perfectos, & tamen proprios non emendamus defectus. *Matth.6. 1.Thes.5. & Gal.6.*

3. Volumus, quòd alij strictè corrigantur, & ipsi corrigi nolumus. Displicet larga aliorum licentia, & tamen nobis nolumus negari, quod petimus. Alios restringi per statuta volumus, & ipsi nullatenus patimur ampliùs cohiberi. Sic ergo patet, quã rarò proximum sicut nosipsos pensamus. Si essent omnes perfecti, quid tunc haberemus ab aliis pro Deo pati?

4. Nunc autem Deus sic ordinauit, vt discamus alter alterius onera portare: quia nemo sine defectu, nemo sine onere, nemo sibi sufficiens, nemo sibi satis sapiens: sed oportet nos inuicem portare, inuicem consolari, pariter adiuuare, instruere, & admonere. Quantæ autem virtutis quisque fuerit, meliùs patet occasione aduersitatis. Occasiones namque hominem fragilem non faciunt, sed qualis sit, ostendunt. *Galat.6. 1.Thes.5. & 1.Cor.2.*

CAPVT XVII.

De monastica vita.

1. OPortet, vt discas teipsum in multis frangere, si vis pacem & concordiam cum aliis tenere. Non est paruum in monasteriis vel in congregatione habitare, & inibi sine querela conuersari, & vsque ad mortem fidelis perseuerare. Beatus, qui ibidem bene vixit, & feliciter consummauit. Si vis debitè stare & proficere, teneas te tanquam exulem peregrinum super terram. Oportet te stultum fieri propter Christum, si vis religiosam ducere vitam. *Galat.6. Luca 16.*

2. Habitus & tonsura modicum conferunt; sed mutatio morum & integra mortificatio passionum, verum faciunt religiosum. Qui aliud quærit quàm purè Deum, & animæ suæ salutem, non inueniet nisi tribulationem & dolorem. Non potest etiam diu stare pacificus, qui non nititur esse minimus, & omnibus subiectus. *1.Pet.2. Eccli.1. & Eccli.1.*

3. Ad seruiendum venisti, non ad regendum. Ad patiendum & laborandum scias te vocatum, non ad otiandum vel fabulandum. *Matth.20.*

dum. Hic ergo probantur homines, sicut aurum in fornace. Hic nemo potest stare, nisi ex toto corde se voluerit propter Deum humiliare.

CAPVT XVIII.

De exemplis sanctorum Patrum.

Hebr. 11. 1. INtuere sanctorum Patrum viuida exempla, in quibus vera perfectio refulsit & religio; & videbis quàm modicum sit, & penè nihil, quod nos agimus? Heu quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti & amici Christi, Domino seruierunt in fame & siti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & ieiuniis, in orationibus & sanctis meditationibus, in persecutionibus & opprobriis multis.

2. O quàm multas & graues tribulationes passi sunt Apostoli, Martyres, Confessores, Virgines, & reliqui omnes, qui Christi vestigia voluerunt sequi. Nam animas suas in hoc mundo oderunt, vt in æternam vitam eas possiderent. O quàm strictam & abdicatam vitam sancti Patres in eremo duxerunt. Quàm longas & graues tentationes pertulerunt? Quàm frequenter ab inimico vexati sunt? Quàm crebras & feruidas orationes Deo obtulerunt? Quàm rigidas abstinentias quotidie peregerunt? Quàm magnum zelum & feruorem, ad spiritualem profectum habuerunt? Quàm forte bellum aduersus edomationem vitiorum gesserunt? Quàm puram & rectam intentionem ad Deum tenuerunt? Per diem laborabant, & noctibus orationi diutinæ vacabant; quanquam laborando ab oratione mentali minimè cessarent.

Ioan. 1.

Matth. 7.

3. Omne tempus vtiliter expendebant; omnis hora ad vacandum Deo breuis videbatur: & præ magna dulcedine contemplationis, etiam obliuioni tradebatur necessitas corporalis refectionis. Omnibus diuitiis, dignitatibus, honoribus, amicis, & cognatis renunciabant: nil de mundo habere cupiebant; vix necessaria vitæ sumebant: corpori seruire, etiam in necessitate dolebant. Pauperes igitur erant rebus terrenis, sed diuites valdè in gratia & virtutibus. Foris egebant; sed intus gratia & consolatione diuina reficiebantur.

Matth. 19.

4. Mundo erant alieni, sed Deo proximi ac familiares amici. Sibiipsis videbantur tanquam nihili, & huic mundo despecti: sed erant in oculis Dei preciosi & dilecti. In vera humilitate stabant, in simplici obedientia viuebant, in charitate & patientia ambulabant; & ideo quotidie in spiritu proficiebant, & magnam apud Deum gratiam obtinebant. Dati sunt in exemplum omnibus religiosis: & plus prouocare nos debent ad bene proficiendum, quam tepidorum numerus ad relaxandum.

Iacobi 4.

5. O

5. O quantus feruor omnium religiosorum, in principio suæ sanctæ institutionis fuit? O quanta deuotio orationis? quanta æmulatio virtutis? quàm magna disciplina viguit? quanta reuerentia & obedientia sub regula magistri in omnibus effloruit? Testantur adhuc vestigia derelicta, quòd verè viri sancti & perfecti fuerunt; qui tam strenuè militantes, mundum suppeditauerunt. Iam magnus putatur, si quis transgressor non fuerit; si quis quod accepit, cum patientia tolerare potuerit.

6. O tepor & negligentia status nostri, quòd tam citò declinamus à pristino feruore; & iam tædet viuere, præ lassitudine & tepore. Vtinam in te penitus non dormiret profectus virtutum, qui multa sæpiùs exempla vidisti deuotorum.

CAPVT XIX.

De exercitijs boni religiosi.

1. VIta boni religiosi, omnibus virtutibus pollere debet: vt sit talis interiùs, qualis videtur hominibus exteriùs. Et meritò multo plus debet esse intus, quàm quod cernitur foris: Quia inspector noster est Deus, quem summopere reuereri debemus, vbicunque fuerimus; & tanquam Angeli, in conspectu eius mundi incedere. Omni die renouare debemus propositum nostrum, & ad feruorem nos excitare: quasi hodie primum ad conuersionem venissemus, atque dicere: Adiuua me Deus in bono proposito & sancto seruitio tuo: & da mihi nunc hodie perfectè incipere, quia nihil est, quod hactenus feci. *Matth. 5. Psal. 32. & Hebr. 4. Psal. 15.*

2. Secundùm propositum nostrum cursus profectus nostri, & multa diligentia opus est bene proficere volenti. Quod si fortiter proponens sæpe deficit, quid ille, qui rarò aut minùs fixè aliquid proponit? Variis tamen modis contingit desertio propositi nostri, & leuis omissio exercitiorũ vix sine aliquo dispẽdio transit. Iustorum propositum in gratia Dei potiùs, quàm in propria sapientia pendet; in quo & semper confidunt, quicquid arripiunt. Nam homo proponit, sed Deus disponit, nec est in homine via eius. *Prou. 16.*

3. Si pietatis causa, aut fraternæ vtilitatis proposito quandoque consuetum omittitur exercitium, facilè postea poterit recuperari. Si autem tædio animi aut negligentia faciliter relinquitur, satis culpabile est, & nociuum sentietur. Conemur quantum possumus, adhuc leuiter deficiemus in multis. Semper tamen aliquid certi proponendum est: & contra illa præcipuè, quæ ampliùs nos impediunt. Exteriora nostra & interiora pariter nobis scrutanda sunt & ordinanda, quia vtraque expediunt ad profectum. *Eccle. 7.*

4. Si

Deut. 4. 4. Si non continuè vales te colligere, saltem interdum, & ad minus semel in die, manè videlicet aut vespere. Manè propone, vespere discute mores tuos, qualis hodie fuisti in verbo, opere, & cogitatione: quia in his sæpius forsitan Deum offendisti & proximum. Accinge te sicut vir, contra diabolicas nequitias, frena gulam, & omnem carnis inclinationem facilius frenabis. Nunquam sis ex toto otiosus; sed aut legens, aut scribens, aut orans, aut meditans, aut aliquid vtilitatis pro communi laborans. Corporalia tamen exercitia discretè sunt agenda, nec omnibus æqualiter assumenda.

2. Quæ communia non sunt, non sunt foris ostendenda: nam in secreto tutiùs exercentur priuata. Cauendum tamen, ne piger sis ad communia, & ad singularia promptior; sed expletis integrè & fideliter debitis & iniunctis, si iam vltra vacat, redde te tibi, prout deuotio tua desiderat. Non possunt omnes habere vnum exercitium; sed aliud isti, aliud illi magis deseruit. Etiam pro temporis congruentia, diuersa placent exercitia: quia alia in festis, aliâ in feriatis magis sapiunt diebus. Aliis indigemus tempore tentationis, & aliis tempore pacis & quietis. Alia, quum tristamur, libet cogitare; & alia, quum læti in Domino fuerimus.

6. Circa principalia festa, renouanda sunt bona exercitia, & sanctorum suffragia feruentiùs imploranda. De festo in festum proponere debemus, quasi tunc de hoc seculo migraturi, & ad æternum festum peruenturi. Ideoque solicitè nos præparare debemus in deuotis temporibus, & deuotiùs conuersari, atque omnem obseruantiam strictiùs custodire, tanquam in breui præmium laboris nostri à Deo percepturi.

Rom. 8. 7. Et si dilatum fuerit, credamus nos minùs bene præparatos, atq; indignos tantæ adhuc gloriæ, quæ reuelabitur in nobis tempore præfinito, & studeamus nos meliùs ad exitum præparare.

Luca 12. & Matth. 14. *Beatus seruus* (ait Euangelista Lucas) *quem, cùm venerit Dominus, inuenerit vigilantem. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.*

CAPVT XX.

De amore solitudinis & silentij.

Eccle. 3. 1. QVære aptum tempus vacandi tibi, & de beneficiis Dei frequenter cogita. Relinque curiosa: tales perlege materias, quæ compunctionem magis præstant, quàm occupationem. Si te subtraxeris à superfluis loquutionibus, & otiosis circuitionibus, nec non à nouitatibus & rumoribus audiendis; inuenies tempus sufficiens & aptum, pro bonis meditationibus insistendis. Maximi sanctorum humana consortia, vbi poterant, vitabant; & Deo in secreto seruire eligebant.

Hebr. 11.

2. Dixit

2. Dixit quidam: Quoties inter homines fui, minor homo redij. Hoc sæpiùs experimur, quando diu confabulamur. Facilius est dolius est omnino tacere, quàm verbo nō excedere. Facilius est domi latêre, quàm foris se posse sufficienter custodire. Qui igitur intendit ad interiora & spiritualia peruenire, oportet eum cum Iesu à turba declinare. Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet. Nemo securè loquitur, nisi qui libenter tacet. Nemo securè præest, nisi qui libenter subest. Nemo securè præcipit, nisi qui bene obedire didicit. *Seneca.* *Matth. 4.* *Eccli. 3.*

3. Nemo securè gaudet, nisi bonæ conscientiæ in se testimonium habeat. Semper tamen Sanctorum securitas, plena timoris Dei extitit: nec eo minùs soliciti & humiles in se fuerunt, quia magnis virtutibus & gratia emicuerunt. Prauorum autem securitas ex superbia & præsumptione oritur, & in fine in deceptionē sui ipsius vertitur. Nunquam promittas tibi securitatem in hac vita, quamuis bonus videaris cœnobita, aut deuotus eremita.

4. Sæpe meliores in æstimatione hominum, grauiùs periclitati sunt propter suam nimiam cōfidentiam. Vnde multis vtilius est, vt non penitus tentationibus careant, sed sæpiùs impugnentur: ne nimiùm securi sint: ne fortè in superbiam eleuentur: ne etiam ad exteriores consolationes licentiùs declinent. O qui nunquam transitoriam licentiam quæreret, qui nunquam cum mundo se occuparet, quàm bonam conscientiam seruaret? O qui omnem vanam solicitudinem amputaret, & duntaxat salutaria ac diuina cogitaret, & totam spem suam in Deo constitueret, quàm magnam pacem & quietem possideret!

5. Nemo dignus est cælesti consolatione, nisi diligenter se exercuerit in sancta cōpunctione. Si vis corde tenus compungi, intra cubile tuum, & exclude tumultus mundi, sicut scriptum est: *In cubilibus vestris compungimini.* In cella inuenies, quod deforis sæpiùs amittes. Cella continuata dulcescit, & malè custodita tædium generat. Si in principio conuersionis tuæ bene eam incolueris & custodieris, erit tibi postea dilecta amica, & gratissimum solatium. *Psal. 4.*

6. In silentio & quiete proficit anima deuota, & discit abscondita scripturarum. Ibi inuenit fluenta lachrymarum, quibus singulis noctibus se lauet & mundet; vt conditori suo tanto familiarior fiat quanto longiùs ab omni seculari tumultu degit. Qui ergo se abstrahit à notis & amicis, appropinquabit illi Deus cum Angelis sanctis. Meliùs est latêre & sui curam agere, quàm se neglecto signa facere. Laudabile est homini religioso, rarò foras ire, fugere videri, nolle etiam homines videre. *Psal. 4.*

7. Quid vis videre, quod non licet habere? Transit mundus &

concupiscentia eius. Trahunt desideria sensualitatis ad spatium dum: sed quum hora transierit, quid nisi grauitatem conscientiæ & cordis dispersionem reportas? Lætus exitus tristem sæpe recessum parit: & læta vigilia serotina, triste mane facit. Sic omne carnale gaudium blandè intrat, sed in fine mordet & perimit. Quid potes alibi videre, quod hîc non vides? Ecce cælum, & terra, & omnia elementa: nam ex istis omnia sunt facta.

Prou. 14.

Eccles 1.
Eccl. 3ª
Psal. 122.

8. Quid potes alicubi videre, quod diu potest sub sole permanere? Credis te forsitan satiare, sed nõ poteris pertingere. Si cuncta videres præsentia, quid esset nisi visio vana? Leua oculos tuos ad Deum in excelsis, & ora pro peccatis tuis & negligentiis. Dimitte vana vanis; tu autem intende illis, quæ tibi præcepit Deus. Claude super te ostium tuum, & voca ad te Iesum dilectum tuum. Mane cum eo in cella, quia non inuenies alibi tantam pacem. Si non exisses, nec quicquam de rumoribus audisses, melius in bona pace permansisses. Ex quo noua delectat aliquando audire, oportet te exinde turbationem cordis tolerare.

Matth. 6.

CAPVT XXI.

De compunctione cordis.

Prouerb. 19.

1. SI vis aliquid proficere, cõserua te in timore Dei: & noli esse nimis liber, sed sub disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec ineptæ te tradas lætitiæ. Da te ad cordis compunctionem, & inuenies deuotionem. Compunctio multa bona aperit, quæ dissolutio citò perdere consueuit. Mirum est, quòd homo potest vnquam perfectè in hac vita lætari: qui suum exilium, & tam multa pericula animæ suæ considerat & pensat.

2. Propter leuitatem cordis & negligentiam defectuum nostrorum, non sentimus animæ nostræ dolores: sed sæpe vanè ridemus, quando meritò flere deberemus. Non est vera libertas, nec bona lætitia, nisi in timore Dei cum bona conscientia. Felix, qui abiicere potest omne impedimentũ distractionis, & ad vnionem se redigere sanctæ compunctionis. Felix, qui à se abdicat, quicquid conscientiam suam maculare potest vel grauare. Certa viriliter, consuetudo consuetudine vincitur. Si tu scis homines dimittere, ipsi bene te dimittent tua facta facere.

3. Non attrahas tibi res aliorum, nec te implices causis maiorum. Habeas semper oculum super te primùm, & admoneas te-

Gal. 1.

ipsum specialiter præ omnibus tibi dilectis. Si non habes fauorem hominum, noli ex hoc tristari; sed hoc sit tibi graue, quia non habes te satis bene & circumspectè sicut deceret Dei seruum & deuotum religiosum conuersari. Vtilius est sæpè & securius, quòd

Psal. 76.

homo

homo non habeat multas consolationes in hac vita, secundùm carnem præcipuè. Tamen, quòd diuinas non habemus, aut rariùs sentimus, nos in culpa sumus; quia compunctionem cordis non quærimus, nec vanas & externas omnino abiicimus.

4. Cognosce te indignum diuina consolatione, sed magis dignum multa tribulatione. Quando homo est perfectè compunctus, tunc grauis & amarus est ei totus mundus. Bonus homo sufficientem inuenit materiam dolendi & flendi. Siue enim se considerat, siue de proximo pensat, scit, quia nemo sine tribulatione hîc viuit: Et quanto strictiùs sese considerat, tanto ampliùs dolet. Materiæ iusti doloris & internæ compunctionis, sunt peccata & vitia nostra; quibus ita inuoluti iacemus, vt rarò cælestia contemplari valeamus. *Iud. 2. & 20. item 2. Reg. 13.*

5. Si frequentiùs de morte tua, quàm de longitudine vitæ cogitares, non dubium quin feruentiùs te emendares. Si etiam futuras inferni siue purgatorij pœnas cordialiter perpenderes, credo, quòd libenter laborem & dolorem sustineres, & nihil rigoris formidares. Sed quia ad cor ista non transeunt, & blandimenta adhuc amamus, ideo frigidi & valde pigri remanemus. *Eccli. 7. Matth. 25.*

6. Sæpe est inopia spiritus, vnde tam leuiter conqueritur miserum corpus. Ora igitur humiliter ad Dominum, vt det tibi compunctionis spiritum: & dic cum Propheta: *Ciba me Domine pane lachrymarum, & potum da mihi in lachrymis in mensura.* *Psal. 79.*

CAPVT XXII.

De consideratione humanæ miseriæ.

1. MIser es, vbicunque fueris, & quocumque te verteris, nisi ad Deum te conuertas. Quid turbaris, quia non succedit tibi sicut vis & desideras? Quis est, qui habet omnia secundùm suam voluntatem? Nec ego, nec tu, nec aliquis hominum super terram. Nemo est in mundo sine aliqua tribulatione vel angustia, quamuis rex sit vel Papa. Quis est, qui melius habet? Vtique qui pro Deo aliquid pati valet. *Eccle. 6.*

2. Dicunt multi imbecilles & infirmi: Ecce quàm bonam vitam ille homo habet, quàm diues, quàm magnus, quàm potens & excelsus? Sed attende ad cælestia bona, & videbis, quòd omnia ista temporalia nulla sunt, sed valde incerta & magis grauantia, quia nunquam sine solicitudine & timore possidentur. Non est hominis felicitas habere temporalia ad abundantiam, sed sufficit ei mediocritas. Verè miseria est viuere super terram. Quanto homo voluerit esse spiritualior, tãto præsens vita fit ei amarior; quia sentit meliùs, & videt clariùs humanæ corruptionis defectus. Nã *Luca 12. Prou. 1. Iob 14. Eccle. 2.*

comedere, bibere, vigilare, dormire, quiescere, laborare, & cæteris necessitatibus naturæ subiacere, verè magna miseria est & afflictio homini deuoto, qui libenter esset absolutus & liber ab omni peccato.

3. Valde enim grauatur interior homo necessitatibus corporalibus in hoc mundo. Vnde Propheta deuotè rogat, quatenus liber ab istis esse valeat, dicens: *De necessitatibus meis erue me Domine.* Psal. 24. Sed væ non cognoscentibus suã miseriam; & amplius væ illis qui diligunt hanc miseram & corruptibilem vitam. Nam in tantum quidam hanc amplectuntur, (licèt etiam vix necessaria laborando aut mendicando habeant) vt si possent hìc semper viuere, de regno Dei nihil curarent. Rom. 8.

4. O insani & infideles corde, qui tam profundè in terris iacent, vt nihil nisi carnalia sapiant. Sed miseri adhuc in fine grauiter sentient, quàm vile & nihilum erat, quod amauerunt. Sancti autem Dei, & omnes deuoti amici Christi, non attenderunt quæ carni placuerunt, nec quæ in hoc tempore floruerunt; sed tota spes eorum & intentio ad æterna bona anhelabat. Ferebatur totum desiderium eorum sursum ad mansura & inuisibilia, ne amore visibilium traherentur ad infima. Noli frater amittere confidentiam proficiendi ad spiritualia, adhuc habes tempus & horam. Ibidem. 1. Pet. 1. & Hebr. 11. Rom. 13. & Hebr. 10.

5. Quare vis procrastinare propositum tuum? Surge, & in instanti incipe, & dic: Nunc tempus est faciendi, nunc tempus est pugnandi; nunc aptum tempus est emendandi. Quando malè habes & tribularis, tunc tempus est promerendi. Oportet te transire per ignem & aquam, antequam venias in refrigerium. Nisi tibi vim feceris, vitium non superabis. Quamdiu istud fragile corpus gerimus, sine peccato esse non possumus, nec sine tædio & dolore viuere. Libenter haberemus ab omni miseria quietem, sed quia per peccatum perdidimus innocentiam, amisimus etiam veram beatitudinem. Ideo oportet nos tenere patientiam, & Dei expectare misericordiam; donec transeat iniquitas hæc, & mortalitas absorbeatur à vita. Psal. 56. Rom. 7. Gen. 3. 2. Cor. 5.

6. O quanta fragilitas humana, quæ semper prona est ad vitia! Hodie confiteris peccata tua, & cras iterum perpetras confessa. Nunc proponis cauere, & post horam agis, quasi nihil proposuisses. Meritò ergo nosipsos humiliare possumus, nec vnquam aliquid magni de nobis sentire, quia tam fragiles & instabiles sumus. Citò potest etiam perdi per negligentiam, quod multo labore vix tandem acquisitum est per gratiam. Gen. 6. & 8. 2. Mach. 9.

7. Quid fiet de nobis adhuc in fine, qui tepescimus tam manè? Væ nobis, si sic volumus declinare ad quietem, quasi iam pax sit

&

& securitas; quum necdum appareat vestigium veræ sanctitatis in conuersatione nostra. Bene opus esset quòd adhuc iterum institueremur, tanquã boni nouitij ad mores optimos, si fortè spes esset de aliqua futura emendatione, & maiori spirituali profectu.

CAPVT XXIII.

De meditatione mortis.

1. VAlde citò erit tecum hîc factum: vide aliter quomodo te habeas. Hodie homo est, & cras non comparet. Cùm autem sublatus fuerit ab oculis, etiam citò transit à mente. O hebetudo & duritia cordis humani, quod solum præsentia meditatur, & futura non magis præuidet. *a* Sic te in omni facto & cogitatu deberes tenere, quasi hodie esses moriturus. *b* Si bonam conscientiam haberes, non multum mortem timeres. *c* Melius esset peccata cauere, quàm mortem fugere. Si hodie non es paratus, quomodo cras eris? *d* Cras est dies incerta, & qui scis, si crastinum habebis? *Iob 9. & 14. itẽ Luc. 12. & Heb. 9.* a *Matt. 25.* b *Luc. 12.* c *Sap. 4.* d *Matt. 24. & 25.*

2. Quid prodest diu viuere, quando tam parum emendamur? Ah longa vita non semper emendat, sed sæpe culpam magis auget. Vtinam per vnam diem bene essemus cõuersati in hoc mundo. Multi annos computant conuersionis, sed sæpe paruus est fructus emendationis. Si formidolosum est mori, forsitan periculosius erit diutiùs viuere. Beatus, qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit. Si vidisti aliquando hominem mori, cogita, quia & tu per eandem viam transibis. *Eccl.*

3. Quum manè fuerit, puta te ad vesperum non peruenturum. Vespere autem facto, manè non audeas tibi polliceri. Semper ergo paratus esto, & taliter viue, vt nunquam te imparatum mors inueniat. Multi subitò & improuisè moriuntur. Nam hora, qua non putatur, filius hominis venturus est. Quando illa extrema hora venerit, multum aliter sentire incipies de tota vita tua præterita; & valde dolebis, quòd tam negligens & remissus fuisti. *Heb. 9. Luc. 21.* *Matth. 24. & Luc. 12.*

D. Quàm felix & prudens, qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inueniri in morte. Dabit namque magnam fiduciam feliciter moriendi perfectus contemptus mundi, feruens desiderium in virtutibus proficiendi, amor disciplinæ, labor pœnitentiæ, promptitudo obedientiæ, abnegatio sui, & supportatio cuiuslibet aduersitatis pro amore Christi. Multa bona potes operari, dum sanus es; sed infirmatus, nescio quid poteris. Pauci ex infirmitate emendantur; sic & qui multum peregrinantur, rarò sanctificantur. *Eccli. 41.*

Isaiæ 30. & 31. *item* *Hier.* 17. & 48. * *Matt.* 6.

5. Noli confidere super amicos & proximos, nec in futurum tuam differas salutem: quia citiùs obliuiscentur tui homines quàm æstimas. * Melius est nunc tempestiuè prouidere, & aliquid boni præmittere, quàm superaliorum auxilio sperare. Si non es pro te ipso solicitus modò, quis erit solicitus pro te in futuro? Nunc tempus est valde pretiosum. Nunc sunt dies salutis, nunc tempus acceptabile. Sed proh dolor, quòd hoc vtiliùs non expendis: in quo promereri vales, vnde æternaliter viuas. Veniet, quando vnum diem seu horam pro emendatione desiderabis, & nescio an impetrabis.

Rom. 5. *Lucæ* 14. 2. *Cor.* 9.

6. Eia charissime, de quanto periculo te poteris liberare, & quàm magno timore eripere, si modò semper timoratus fueris & de morte suspectus. Stude nunc taliter viuere, vt in hora mortis valeas potiùs gaudere quàm timere. Disce nunc mori mundo, vt tunc incipias viuere cum Christo. Disce nunc omnia contemnere, vt tunc possis liberè ad Christum pergere. Castiga nunc corpus tuum per pœnitentiam, vt tunc certam valeas habere confidentiam.

Lucæ 12.

7. Ah stulte, quid cogitas te diu victurum, quum nullum diem habeas hîc securum? Quàm multi decepti sunt, & insperatè de corpore extracti? Quoties audisti à dicentibus, quia ille gladio cecidit, ille submersus est, ille ab alto ruens ceruicem fregit, ille manducando obriguit, ille ludendo finem fecit. Alius igne, alius ferro, alius peste, alius latrocinio interiit, & sic omniũ finis mors est; & vita hominum, tanquam vmbra subitò pertransit.

Iob 14.

Matth. 6. *Lucæ* 12. & *Galat.* 6. *Lucæ* 16. *Hebr.* 11. 1. *Pet.* 2.

8. Quis memorabitur tui post mortem? & quis orabit pro te? Age age nunc charissime, quicquid agere potes; quia nescis quãdo morieris, nescis etiam quid te post mortem sequetur. Dum tempus habes, congrega tibi diuitias immortales. Præter salutem tuam nihil cogites; solùm quæ Dei sunt, cures. Fac nunc tibi amicos, venerando Dei sanctos, & eorum actus imitando; vt cùm defeceris in hac vita, illi te recipiant in æterna tabernacula.

Hebr. 13.

9. Serua te tanquam peregrinum & hospitem super terram, ad quem nihil spectat de mundi negotiis. Serua cor liberum, & ad Deum sursum erectum, quia non habes hîc manẽtem ciuitatem. Illuc preces & gemitus quotidianos cum lachrymis dirige, vt spiritus tuus mereatur ad Dominum post mortem feliciter transire. Amen.

CAPVT XXIV.

De iudicio & pœnis peccatorum.

Hebr. 10.

1. IN omnibus respice finem, & qualiter ante districtum stabis iudicem, cui nihil est occultum; qui muneribus non placatur, nec

nec excusationes recipit, sed quod iustum est iudicabit. O miser- *Iob 9.*
rime & insipiens peccator, quid respondebis Deo omnia mala *Luca 16.*
tua scienti; qui interdum formidas vultum hominis irati? Vt quid
non præuides tibi in die iudicij, quando nemo poterit per alium
excusari vel defendi, sed vnusquisque sufficiens onus erit sibiipsi?
Nunc labor tuus est fructuosus, fletus acceptabilis, gemitus ex- *2. Cor. 6.*
audibilis, dolor satisfactorius & purgatiuus.

2. Habet magnum & salubre purgatorium patiens homo, qui
suscipiens iniurias, plus dolet de alterius malitia, quàm de sua in-
iuria: qui pro contrariantibus sibi libenter orat, & ex corde cul- *Iacob. 5.*
pas indulget. Qui veniam ab aliis petere non retardat, qui faci- *Luca 23.*
liùs miseretur, quam irascitur. Qui sibi ipsi violentiam frequen- *& Act. 7.*
ter facit, & carnẽ omnino spiritui subiugare conatur. Melius est
modò purgare peccata & vitia resecare, quàm in futuro purgan-
da reseruare. Verè nos ipsos decipimus per inordinatum amo-
rem, quem ad carnem habemus.

3. Quid aliud ignis ille deuorabit, nisi peccata tua? Quanto
amplius tibi ipsi nunc parcis, & carnem sequeris, tanto durius
postea lues, & maiorem materiam comburendi reseruas. In qui-
bus homo peccauit, in illis grauius punietur. Ibi acedioſi arden-
tibus stimulis perurgebuntur: & gulosi ingenti siti ac fame cru-
ciabuntur. Ibi luxurioſi & voluptatum amatores, ardenti pice &
fœtido sulphure perfundentur: & sicut furioſi canes, præ dolore
inuidioſi vlulabunt.

4. Nullum vitium erit, quod suum proprium cruciatum non
habebit. Ibi superbi, omni confusione replebuntur; & auari, mi-
serrima egestate arctabuntur. Ibi erit vna hora grauior in pœna,
quàm hic centum anni in grauissima pœnitentia. Ibi nulla re- *Iob 4. &*
quies est, nulla consolatio damnatis: hic tamen interdum cessa- *42.*
tur à laboribus, atque amicorum fruitur solatiis. Esto modò so-
licitus & dolens pro peccatis tuis, vt in die iudicij sis securus cum
beatis. Tunc enim iusti stabunt in magna constantia aduersus *Sap. 5.*
eos, qui se angustiauerunt & depresserunt. Tunc stabit ad iudi-
candum, qui modò se subiicit humiliter iudiciis hominum. Tunc
magnam fiduciam habebit pauper & humilis, & paucbit vndique
superbus.

5. Tunc videbitur sapiens in hoc mundo fuisse, qui pro Chri- *Psal. 106.*
sto didicit stultus & despectus esse. Tunc placebit omnis tribula- *2. Cor. 4.*
tio patiẽter perpessa, & omnis iniquitas oppilabit os suum. Tunc
gaudebit omnis deuotus, & mœrebit omnis irreligioſus. Tunc
plus exultabit caro afflicta, quã si in delitiis fuisset semper nutri-
ta. Tunc splendebit habitus vilis, & obtenebrescet vestis subtilis.
Tunc plus laudabitur pauperculum domicilium, quàm deaura-

Isaiæ 29. tum palatium. Tunc plus iuuabit constans patientia, quàm omnis mundi potentia. Tunc amplius exaltabitur simplex obedientia, quàm omnis sæcularis astutia.

6. Tunc plus lætificabit pura & bona conscientia, quàm docta philosophia. Tunc plus pōderabit contemptus diuitiarum, quàm totus thesaurus terrigenarum. Tunc magis consolaberis super deuota oratione, quàm super delicata comestione. Tunc potius gaudebis de seruato silentio, quàm de longa fabulatione. Tunc plus valebunt sancta opera, quàm multa pulchra verba. Tunc plus placebit stricta vita & ardua pœnitentia, quàm omnis delectatio terrena. Disce te nunc in modico pati, vt tunc à grauioribus valeas liberari. Hîc primò proba, quid possis postea. Si nunc tam parum vales sustinere, quomodo æterna tormenta poteris sufferre? Si modò modica passio tam impatientem efficit, quid gehenna tunc faciet? Ecce verè non potes duo gaudia habere, delectari hîc in mundo, & postea regnare cum Christo.

Luce 12. 7. Si vsque in hodiernum diem semper in honoribus & voluptatibus vixisses, quid totum tibi profuisset, si iam in instanti Eccles. 1. mori contingeret? Omnia ergo vanitas præter amare Deum, & Rom. 8. illi soli seruire. Qui enim Deum ex toto corde amat, nec mortem, nec supplicium, nec iudicium, nec infernum metuit: quia perfectus amor, securum ad Deum accessum facit. Quem autem adhuc peccata delectant, non mirum, si mortem & iudicium timeat. Bonum tamen est, vt si necdum amor à malo te reuocat, saltem timor gehennalis coërceat. Qui verò timorem Dei postponit, diu stare in bono non valebit, sed diaboli laqueos citiùs incurret.

CAPVT XXV.

De feruenti emendatione totius vitæ nostræ.

2. Tim. 4. 1. ESto vigilans *a* & diligens in Dei seruitio & cogita frequenter ad quid veniſti, & cur sæculū reliquisti. Nónne vt Deo viueres, & spiritualis homo fieres? Igitur ad profectum ferueas, b Matth 5. *b* quia mercedem laborum tuorum in breui recipies, *c* nec erit c Apoc. 21. & 22. tunc amplius timor aut dolor in finibus tuis. *d* Modicum nunc d Eccles 51. laborabis, & magnam requiem, imò perpetuam lætitiam inue- e Apoc. 21. & 22. nies. *e* Si tu permanseris fidelis & feruidus in agendo, *f* Deus f Matt. 25. procul dubio erit fidelis & locuples in retribuendo.

g Rom. 5. 2. *g* Spem bonam retinere debes, quòd ad palmam peruenies; sed securitatē capere non oportet, ne torpeas aut elatus fias. Cùm quidam anxius inter metum & spem frequenter fluctuaret, & quadam vice mœrore confectus in ecclesia ante quoddam altare, se in oratione prostrauisset, hæc inter se reuoluit, dicens: O si

sci-

scirem, quòd adhuc perseueraturus essem! Statimque audiuit diuinum intus responsum: Quid, si hoc scires, quid facere velles? Fac nunc, quod tunc facere velles, & bene securus eris. Moxque consolatus & confortatus, diuinæ se commisit voluntati, & cessauit anxia fluctuatio. Noluitque curiosè inuestigare, vt sciret, quæ sibi essent futura; sed magis studuit inquirere, quæ esset voluntas Dei beneplacens & perfecta, ad omne opus bonum inchoandum & perficiendum. *Rom. 12.*

3. *Spera in Domino, & fac bonitatem,* ait Propheta, *& inhabita terram, & pasceris in diuitijs eius.* Vnum est, quod multos à profectu & feruenti emendatione retrahit, horror difficultatis seu labor certaminis. Enimuerò, illi maximè præ cæteris in virtutibus proficiunt, qui ea, quæ sibi magis grauia & contraria sunt, viriliùs vincere nituntur. Nam ibi homo plus proficit, & gratiam meretur ampliorem, vbi magis seipsum vincit, & in spiritu mortificat. *Psal. 36.*

4. Sed non omnes habent æquè multum ad vincendum & moriendum. Diligens tamen æmulator valentior erit ad proficiendum, etiam si plures habeat passiones; quàm alius bene morigeratus, minùs tamen feruens ad virtutes. Duo specialiter ad magnam emendationem iuuant; videlicet, subtrahere se violenter, ad quod natura vitiosè inclinatur; & feruenter instare pro bono, quo ampliùs quis indiget. Illa etiam studeas magis cauere & vincere, quæ tibi frequentiùs in aliis displicent.

5. Vbique profectum tuum capias, vt si bona exempla videas vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile consideraueris, caue ne idem facias. Aut si aliquando fecisti, citiùs emendare te studeas. Sicut oculus tuus alios considerat, sic iterum ab aliis notaris. Quàm iucundum & dulce est videre feruidos & deuotos fratres, bene morigeratos & disciplinatos? Quàm triste est & graue videre inordinatè ambulantes, qui ea, ad quæ vocati sunt, non exercent? Quàm nociuum est negligere vocationis suæ propositum, & ad non commissa sensum inclinare? *Matt. 7.* *Ephes 5. & 1. Cor. 12.* *Eccl. 3.*

6. Memor esto arrepti propositi, & imaginem tibi propone crucifixi. Bene verecundari potes, inspecta vita Iesu Christi: quia necdum magis illi te conformare studuisti, licèt diu in via Dei fuisti. Religiosus, qui se intentè & deuotè in sanctissima vita & passione Domini exercet, omnia vtilia & necessaria sibi abundanter ibi inueniet: nec opus est, vt extra Iesum aliquid meliùs quærat. O si Iesus crucifixus in cor nostrum veniret, quàm citò & sufficienter docti essemus? *Gal. 2. & 6.*

7. Religiosus feruidus omnia bene portat & capit, quæ illi iubentur.

bentur. Religiosus negligens & tepidus habet tribulationem super tribulationem, & ex omni parte patitur angustiam: quia interiori consolatione caret, & exteriorem quærere prohibetur. Religiosus extra disciplinam viuens, graui patet ruinæ. Qui laxiora quærit & remissiora, semper in angustiis erit, quia aut vnum aut reliquum sibi displicebit.

8. Quomodo faciunt tam multi alij religiosi, qui satis arctati sunt sub disciplina claustrali? Rarò exeunt, abstractè viuunt, parum perrimè comedunt, grossè vestiuntur, multum laborant, parum loquuntur, diu vigilant, maturè surgunt, orationes prolongant, frequenter legunt, & se in omni disciplina custodiunt. Attende Carthusienses, Cistertienses, & diuersæ religionis monachos ac moniales, qualiter omni nocte ad psallendũ Domino assurgunt. Et ideo turpe esset, vt tu deberes in tam sancto opere pigritare, vbi tanta multitudo religiosorum incipit Deo iubilare.

9. O si nihil aliud faciendum incumberet, nisi Dominũ Deum nostrum toto corde & ore laudare? O si nunquam indigeres comedere, nec bibere, nec dormire: sed semper posses Deum laudare, & solummodo spiritualibus studiis vacare; tunc multo felicior esses quàm modò, cùm carni ex qualicumq; necessitate seruis. Vtinam non essent istæ necessitates, sed solùm spirituales animæ refectiones, quas (heu) satis rarò degustamus.

10. Quando homo ad hoc peruenit, quòd de nulla creatura consolationem suam quærit; tunc ei Deus primò perfectè sapere incipit: tunc etiam bene contentus de omni euentu rerum erit. Tunc nec pro magno lætabitur, nec pro modico contristabitur; sed ponet se integrè & fiducialiter in Deo, qui est ei omnia in omnibus: cui nihil vtique perit nec moritur, sed omnia ei viuunt, & ad nutum inconctanter deseruiunt.

Rom. 11. & 1. Cor. 8. 12. & 15.

11. Memento semper finis, & quia perditum non redit tempus. Sine solicitudine & diligentia, nunquam acquires virtutes. Si incipis tepescere, incipies malè habere: Si autem dederis te ad feruorem, inuenies magnam pacem, & senties leuiorem laborem, propter Dei gratiam & virtutis amorem Homo feruidus & diligens ad omnia est paratus. Maior labor est resistere vitiis & passionibus, quàm corporalibus insudare laboribus. Qui paruos non vitat defectus, paulatim labitur ad maiores. Gaudebis semper vespere, si diem expendas fructuosè. Vigila super teipsum, excita teipsum, admone teipsum; & quicquid de aliis fit, non negligas teipsum. Tantum proficies quantum tibi ipsi vim intuleris, Amen.

Eccl. 7. Apoc. 3.

Eccl. 19.

Matth. 11.

LIBER

LIBER SECVNDVS

Admonitiones continet ad interna trahentes.

CAPITA LIBRI SECVNDI.

DE *interna conuersatione.*	*Cap.* I
De humili submissione.	II
De bono pacifico homine.	III
De pura mente & simplici intentione.	IV
De propria consideratione.	V
De latitia bona conscientia.	VI
De amore Iesu super omnia.	VII
De familiari amicitia Iesu.	VIII
De carentia omnis solatij.	IX
De gratitudine pro gratia Dei.	X
De paucitate amatorum crucis Iesu.	XI
De regia via sanctæ Crucis.	XII

CAPVT I.

De interna conuersatione.

REgnum Dei intra vos est, dicit Dominus. Conuerte te ex toto corde ad Dominum, & relinque hunc miserum mundũ, & inueniet anima tua requiem. Disce exteriora contemnere, & ad interiora te dare, & videbis regnum Dei in te venire. Est enim regnum Dei pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impiis. Veniet ad te Christus, ostendens tibi consolationem suã, si dignam illi ab intus paraueris mansionem. Omnis gloria eius & decor ab intra est, & ibi complacet sibi. Frequens illi visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis. *Luce 17. Ioel. 2. Rom. 14. Psal. 44.*

2. Eia anima fidelis, præpara huic Sponso cor tuum, quatenus ad te venire & in te habitare dignetur. Sic enim dicit: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Da ergo Christo locum, & cæteris omnibus nega introitum. Cùm Christum habueris, diues es, & sufficit tibi. Ipse erit prouisor tuus, & fidelis procurator in omnibus, vt non sit opus in hominibus sperare. Homines enim citò mutantur, & deficiunt velociter, Christus autem manet in æternum, & astat vsque in finem firmiter. *Ioan. 14. Ioan. 12.*

3. Non est magna fiducia ponẽda in homine fragili & mortali, *Hier. 17.*

etiamsi

etiamsi vtilis sit & dilectus: neque tristitia multa ex hoc capienda, si interdum aduersetur & contradicat. Qui hodie tecum sunt, cras contrariari possunt, & è conuerso, sæpe vt aura vertuntur.

1. Pet. 5. Pone totam fiduciam tuam in Deo, & sit ipse timor tuus & amor tuus. Ipse pro te respondebit, & faciet bene sicut melius fuerit.

Hebr. 13. Non habes hîc manentem ciuitatem, & vbicunque fueris, extraneus es & peregrinus; nec requiem aliquando habebis, nisi Christo intimè fueris vnitus.

4. Quid hîc circumspicis, cùm iste non sit locus tuæ requietionis. In cælestibus debet esse habitatio tua, & sicut in transitu cuncta terrena sunt aspicienda. Transeunt omnia, & tu cum eis pariter. Vide, vt non inhæreas; ne capiaris, & pereas. Apud Altissimũ sit cogitatio tua, & deprecatio tua ad Christum sine intermissione dirigatur. Si nescis speculari alta & cælestia, requiesce in passione Christi, & in sacris vulneribus eius libenter habita. Si enim ad vulnera & pretiosa stigmata IESV deuotè confugis, magnam in tribulatione confortationem senties: nec multum curabis hominum despectiones, faciliterque verba detrahentia perferes.

Phil. 5. Sap. 5.

Matth. 1. 12. 26. & Ioan. 15. 5. Christus fuit etiam in mundo ab hominibus despectus, & in maxima necessitate à notis & amicis inter opprobria derelictus; Christus pati voluit & despici, & tu audes de aliquo conqueri? Christus habuit aduersarios & obloquutores, & tu vis omnes habere amicos & benefactores? Vnde coronabitur patientia tua, si nihil aduersitatis occurrerit? Si nihil contrarium vis pati, quomodo eris amicus Christi? Sustine te cum Christo, & pro Christo, si vis regnare cum Christo.

2. Tim 2. 6. Si semel perfectè introisses in interiora Iesu, & modicum de ardente amore eius sapuisses: tunc de proprio commodo vel incommodo nihil curares, sed magis de opprobrio illato gauderes, quia amor Iesu facit hominem seipsum contemnere. Amator Iesu & veritatis, & verus internus & liber ab affectionibus inordinatis, potest se ad Deum liberè conuertere, & eleuare se supra seipsum in spiritu, ac fruitiuè quiescere.

7. Cui sapiunt omnia, prout sunt, non vt dicuntur aut æstimãtur; hic verè sapiens est, & doctus magis à Deo, quàm ab hominibus. Qui ab intra scit ambulare & modicum ab extra res ponderare: non requirit loca, nec expectat tempora, ad habenda deuota exercitia. Homo internus citò se recolligit, quia nunquam se totum ad exteriora effundit. Non illi obest labor exterior, aut occupatio ad tempus necessaria: sed sicut res eueniunt, sic se illis accommodat. Qui intus bene dispositus est & ordinatus, non curat mirabiles & peruersos hominum gestus. Tantum homo impeditur & distrahitur, quantum sibi res attrahit.

Isaiæ 64.

8. Si

8. Si rectè tibi esset, & bene purgatus esses, omnia tibi in bonum cederent & profectum. Ideo multa tibi displicent & sæpe conturbant, quia adhuc non es tibi ipsi perfectè mortuus, nec segregatus ab omnibus terrenis. Nil sic maculat & implicat cor hominis, sicut impurus amor in creaturis. Si renuis consolari exteriùs, poteris speculari cælestia, & frequenter iubilare interiùs. *Rom.8.*

CAPVT II.

De humili submissione.

1. NOn magni pendas, quis pro te vel cõtra te sit: sed hoc age & cura, vt Deus tecum sit in omni re, quam facis. Habeas conscientiam bonam, & Deus bene te defensabit. Quem enim Deus adiuuare voluerit, nullius peruersitas nocere poterit. Si tu scis tacere & pati, videbis procul dubio auxilium Domini. Ipse nouit tempus & modum liberandi te, & ideo te debes illi resignare. Dei est adiuuare, & ab omni confusione liberare. Sæpe valde prodest ad maiorem humilitatem seruandam, quòd defectus nostros alij sciunt, & redarguunt. *Ibidem. 1.Cor.4. Psal.27.*

2. Quando homo pro defectibus suis se humiliat, tunc faciliter alios placat, & leuiter satisfacit sibi irascentibus. Humilem Deus protegit & liberat; humilem diligit & consolatur: humili homini se inclinat: humili largitur gratiam magnam, & post eius depressionem leuat ad gloriam. Humili sua secreta reuelat, & ad se dulciter trahit & inuitat. Humilis accepta confusione, satis bene est in pace; quia stat in Deo, & non in mundo. Non reputes te aliquid profeciſſe, nisi omnibus inferiorem te esse sentias. *Iacobi 3. Iob 3. Matth.11.*

CAPVT III.

De bono pacifico homine.

1. TEne te primò in pace, & tunc poteris alios pacificare. Homo pacificus magis prodest, quàm bene doctus. Homo passionatus etiam bonum in malum trahit, & faciliter credit. Bonus pacificus homo omnia ad bonum conuertit. Qui bene in pace est, de nullo suspicatur. Qui autem malè contentus est & commotus, variis suspicionibus agitatur, nec ipse quiescit, nec alios quiescere permittit. Dicit sæpe, quod dicere non deberet; & omittit, quod sibi magis facere expediret. Considerat, quod alij facere tenentur; & negligit, quod ipse tenetur. Habe ergo primò zelum super teipsum, & tunc iustè zelare poteris etiam proximum tuum. *1.Cor.13. Matth.7. Act.1.*

2. Tu bene scis facta tua excusare & colorare, & aliorũ excusationes

Gal. 6. tiones non vis recipere. Iustius esset, vt te accusares, & fratrem
1. Cor. 13. tuum excusares. Si portari vis, porta & alium. Vide quàm longè es adhuc à vera charitate & humilitate, quæ nulli nouit irasci vel indignari, nisi tantùm sibi. Non est magnum cum bonis & mansuetis conuersari: (hoc enim omnibus naturaliter placet, & vnusquisque libenter pacem habet, & secum sentientes magis diligit.) Sed cum duris & peruersis, aut indisciplinatis, aut nobis contrariantibus, pacificè posse viuere, magna gratia est, & laudabile nimis, virileque factum.

3. Sunt qui seipsos in pace tenent, & cum aliis etiam pacem habent. Et sunt, qui nec pacē habent, nec alios in pace dimittunt. Aliis sunt graues, sed sibi semper grauiores. Et sunt qui seipsos in pace retinent, & ad pacem alios reducere student. Est tamen tota pax nostra in hac misera vita, potiùs in humili sufferentia ponenda, quàm in non sentiendo contraria. Qui meliùs scit pati, maiorem tenebit pacem. Iste est victor sui & dominus mundi, amicus Christi & hæres cæli.

CAPVT IV.

De pura mente, & simplici intentione.

1. DVabus alis homo subleuatur à terrenis: simplicitate scilicet & puritate. Simplicitas debet esse in intentione, puritas in affectione. Simplicitas intendit Deum, puritas apprehendit & gustat. Nulla bona actio te impediet, si liber intus ab omni inordinato affectu fueris. Si nihil aliud, quàm Dei beneplacitum & proximi vtilitatem, intendis & quæris, interna libertate perfrueris. Si rectum cor tuum esset, tunc omnis creatura speculum vitæ
Rom. 1. & liber sanctæ doctrinæ esset. Non est creatura tam parua & vilis, quæ Dei bonitatem non repræsentet.
Prou. 3. Psal. 128. 2. Si tu esses intus bonus & purus, tunc omnia sine impedimēto videres, & bene caperes. Cor purum penetrat cælum & infernum. Qualis vnusquisque intus est, taliter iudicat exteriùs. Si est gaudium in mundo, hoc vtique possidet puri cordis homo. Et si est alicubi tribulatio & angustia, hoc meliùs nouit mala cōscientia. Sicut ferrum missum in ignem amittit rubiginem, & totum candens efficitur; sic homo integrè se ad Deum conuertens, à torpore exuitur, & in nouum hominem transmutatur.

3. Quando homo incipit tepescere, tunc paruum metuit laborem, & externam accipit consolationem. Sed quando perfectè incipit se vincere, & viriliter in via Dei ambulare; tunc minus ea reputat, quæ sibi priùs grauia esse sentiebat.

CAPVT

CAPVT V.

De propria consideratione.

1. NOn possumus nobis ipsis nimis credere, quia sæpe gratia nobis deest & sensus. Modicum lumen est in nobis, & hoc citò per negligentiam amittimus. Sæpe etiam non aduertimus, quòd tam cæci intus sumus. Sæpe malè agimus, & peius excusamus. Passione interdum mouemur, & zelum putamus. Parua in aliis reprehendimus, & nostra maiora pertransimus. Satis citò sentimus & ponderamus, quid ab aliis sustinemus; sed quantum alij de nobis sustinent, non aduertimus. Qui bene & rectè sua ponderaret, non esset, quòd de alio grauiter iudicaret. *Hierem. 17.* *Psal. 140.* *Matth. 7.*

2. Internus homo, sui ipsius curam omnibus curis anteponit. Et qui sibi ipsi diligenter intendit, faciliter de aliis tacet. Nunquā eris internus & deuotus, nisi de alienis silueris, & ad teipsum specialiter respexeris. Si tibi & Deo totaliter intendis, modicum te mouebit, quòd foris percipis. Vbi es, quando tibi ipsi præsens non es? Et quando omnia percurristi, quid te neglecto profecisti? Si debes habere pacem & vnionem veram, oportet quòd totum adhuc postponas, & te solum præ oculis habeas. *Matth. 16* *1. Cor. 4. & Gal. 1.*

3. Multum proinde proficies, si te feriatum ab omni temporali cura conserues. Valde deficies, si aliquid temporale reputaueris. Nil magnum, nil altum: nil gratum, nil acceptum tibi sit; nisi purè Deus, aut de Deo sit. Totum vanum existima, quicquid consolationis occurrit de aliqua creatura. Amans Deum anima, sub Deo despicit vniuersa. Solus Deus æternus & immensus implens omnia, solatium animæ, & vera cordis lætitia. *Eccle. 1.*

CAPVT VI.

De lætitia bonæ conscientiæ.

1. GLoria boni hominis, testimonium bonæ conscientiæ. Habe bonam conscientiam, & habebis semper lætitiam. Bona conscientia valde multa potest portare, & valde læta est inter aduersa. Mala conscientia semper timida est & inquieta. Suauiter requiescès, si cor tuum te non reprehenderit. Noli lætari, nisi quum bene feceris. Mali nunquam habent veram lætitiam, nec internam sentiunt pacem; *quia non est pax impijs, dicit Dominus.* Et si dixerint, In pace sumus, non venient super nos mala; & quis nobis nocere audebit? Nè credas eis, quoniam repentè exurget ira Dei, & in nihilum redigentur actus eorum, & cogitationes eorum peribunt. *2. Cor. 1.* *Sap. 17.* *Luce 12.* *Isaia 37.*

2. Glo-

a *Rom.8. Gal.6.* 2. *a* Gloriari in tribulatione, non est graue amanti; sic enim
b *Ioan.5.* gloriari, est gloriari in cruce Domini. *b* Breuis gloria, quæ ab
c *2.Cor.1.* hominibus datur & accipitur. Mundi gloriam semper comitatur tristitia: *c* Bonorum gloria in conscientiis eorum, & non in ore hominum. Iustorum lætitia de Deo & in Deo est, & gaudium eorum de veritate. Qui veram & æternam gloriam desiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minùs amare conuincitur cœlestem. Magnam habet cordis tranquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

3. Facilè erit contentus & pacatus, cuius conscientia munda est. Non est sanctior, si laudaris; nec vilior, si vituperaris. Quod es, hoc es: nec maior dici vales, quàm Deo teste sis. Si attendis, quid apud te sis intus: non curabis, quid de te loquantur homi-
1.Reg.16. nes. Homo videt in facie, Deus autem in corde. Homo considerat actus, Deus verò pensat intentiones. Bene semper agere, & modicum de se tenere, humilis animæ indicium est. Nolle consolari ab aliqua creatura, magnæ puritatis & internæ fiduciæ signum est.

1.Cor.10. 4. Qui nullum extrinsecus pro se testimonium quærit, liquet, quòd totaliter se Deo commisit. *Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est*, ait beatus Paulus, *sed quem Deus commendat.* Ambulare cum Deo intus, nec aliqua affectione teneri foris, status est interni hominis.

CAPVT VII.

De amore IESV *super omnia.*

Psal.118. 1. BEatus qui intelligit, quid sit amare Iesum, & contemnere seipsum propter Iesum. Oportet dilectũ pro dilecto relinquere, quia Iesus vult solus super omnia amari. Dilectio creaturæ fallax & instabilis, dilectio Iesu fidelis & perseuerabilis. Qui adhæret creaturæ, cadet cum labili; qui amplectitur Iesum, firmabitur in æuum. Illum dilige, & amicum tibi retine: qui omnibus recedentibus te non relinquet, nec patietur in fine perire. Ab omnibus oportet te aliquando separari, siue velis, siue nolis.

Deut.6. Matth.12.

2. Teneas te apud Iesum viuens & moriens, & illius fidelitati te committe; qui omnibus deficientibus, solus potest te iuuare. Dilectus tuus talis est naturæ, vt alienum non velit admittere: sed solus vult cor tuum habere, & tanquam Rex in proprio throno sedere. Si scires te bene ab omni creatura euacuare, Iesus deberet libenter tecum habitare. Penè totum perditum inuenies, quicquid extra Iesum in hominibus posueris. Non confidas nec
Isaia 40. innitaris super calamum ventosum: quia omnis caro fœnum, &

omnis

omnis gloria eius vt flos fœni cadet.

3. Citò decipieris, si ad externam hominum apparentiam tantùm aspexeris. Si enim tuum in alijs quæris solatium & lucrum, senties sæpiùs detrimentum. Si quæris in omnibus Iesum, inuenies vtique Iesum: Si autem quæris teipsum, inuenies etiam teipsum, sed ad tuam perniciem. Plus enim homo nociuior sibi, si Iesum non quærit, quàm totus mundus & omnes sui aduersarij.

CAPVT VIII.

De familiari amicitia Iesu.

1. QVando Iesus adest, totum bonum est, nec quicquam difficile videtur: quando verò Iesus non adest, totum durum est. Quando Iesus intus non loquitur, consolatio vilis est. Si autem Iesus vnum tantum verbum loquitur, magna consolatio sentitur. Nonne Maria Magdalena statim surrexit de loco, in quo fleuit, quando Martha illi dixit: *Magister adest, & vocat te?* Felix hora, quando Iesus vocat de lachrymis ad gaudium spiritus. Quàm aridus & durus es, sine Iesu. Quàm insipiens & vanus, si cupis aliquid extra Iesum. Nonne hoc est maius damnum, quàm si totum perderes mundum? *Ioan. 11. Matth. 16.*

2. Quid potest tibi mundus conferre sine Iesu? Esse sine Iesu grauis est infernus: & esse cum Iesu, dulcis paradisus. Si fuerit tecum Iesus, nullus poterit nocere inimicus. Qui inuenit Iesum, inuenit thesaurum bonum, imò bonum super omne bonum. Et qui perdit Iesum, perdit nimis multum, & plus quàm totum mundum. Pauperrimus est, qui viuit sine Iesu: & ditissimus, qui bene est cum Iesu. *Roman. 8. Matth. 13. Luca 2.*

3. Magna ars est, scire cum Iesu conuersari, & scire Iesum tenere magna prudentia. Esto humilis & pacificus, & erit tecum Iesus. Sis deuotus & quietus, & manebit tecum Iesus. Potes citò fugare Iesum, & gratiam eius perdere, si volueris ad exteriora declinare. Et si illum effugaueris & perdideris, ad quem fugies, & quem tunc quæres amicum? Sine amico non potes bene viuere: & si Iesus non fuerit tibi præ omnibus amicus, eris nimis tristis & desolatus. Fatuè igitur agis, si in aliquo altero confidis aut lætaris. Eligendum est magis, totum mundum habere contrarium, quàm Iesum offensum. *Prou. 3. Galat. 6.*

4. Ex omnibus ergo charis sit Iesus solus dilectus specialis. Diligantur omnes propter Iesum, Iesus autem propter seipsum. Solus Iesus Christus singulariter est amandus, qui solus bonus & fidelis præ omnibus inuenitur amicis. Propter ipsum & in ipso, tam amici quàm inimici, sint tibi chari: & pro omnibus his *Matth. 5.*

exorandus est, vt omnes ipsum cognoscant & diligant. Nũquam cupias singulariter laudari vel amari, quia hoc solius Dei est, qui similem sibi non habet. Nec velis, quòd aliquis tecum in corde suo occupetur, neque tu cum alicuius occuperis amore; sed sit Iesus in te, & in omni bono homine.

5. Esto purus & liber ab intus, sine alicuius creaturæ impliçamento. Oportet te esse nudum, & purum cor ad Deum gerere, si vis vacare & videre, quàm suauis sit Dominus. Et reuera ad hoc non peruenies, nisi gratia eius fueris præuentus & intractus; vt omnibus euacuatis & licentiatis, solus cum solo vniaris. Quando enim gratia Dei venit ad hominem, tunc potens fit ad omnia: Et quando recedit, tunc pauper & infirmus erit, & quasi tantùm ad flagella relictus. In his non debes deijci, nec desperare, sed ad voluntatem Dei æquanimiter stare: & cuncta superuenientia tibi ad laudem Iesu Christi perpeti. Quia post hyemem sequitur æstas; post noctem redit dies; & post tempestatem magna serenitas.

CAPVT IX.

De carentia omnis solatij.

1. NOn est graue humanum contemnere solatium, cùm adest diuinum. Magnum est & valde magnum, tã humano quã diuino posse carere solatio; & pro honore Dei, libenter exilium cordis velle sustinere: & in nullo seipsum quærere, nec ad propriũ meritum respicere. Quid magni est, si hilaris sis & deuotus aduçniente gratia? Optabilis cunctis hęc hora. Satis suauiter equitat, quem gratia Dei portat. Et quid mirum, si onus non sentit, qui portatur ab omnipotente, & ducitur à summo ductore? *Phil. 2.*

2. Libenter habemus aliquid pro solatio, & difficulter homo exuitur à seipso. Vicit sanctus martyr Laurentius seculum, cum suo sacerdote: quia omne, quod in mundo delectabile videbatur, despexit; & summum Dei sacerdotem Sixtum, quem maximè diligebat, pro amore Christi etiam à se tolli clementer ferebat. Amore igitur creatoris, amorem hominis superauit; & pro humano solatio, diuinum beneplacitum magis elegit. Ita & tu aliquid neçessarium & dilectũ amicum pro amore Dei disce relinquere. Nec grauiter feras, quũ ab amico derelictus fueris, sciens, quoniam oportet nos omnes tandem ab inuicem separari.

3. Multum & diu oportet hominem in seipso certare, antequã discat seipsum plenè superare, & totum affectum suum in Deum trahere. Quando homo stat super seipsum, facilè labitur ad consolationes humanas. Sed verus amator Christi, & studiosus sectator

tot virtutum, non cadit super consolationes, nec quærit tales sensibiles dulcedines: sed magis fortes exercitationes, & pro Christo duros sustinere labores.

4. Cùm igitur spiritualis à Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam; sed Dei munus intellige esse, non tuum meritum. Noli extolli, noli nimium gaudere, nec inaniter præsumere, sed esto magis humilior ex dono, cautior quoque & timoratior in cunctis actibus tuis: quoniam transibit hora illa, & sequetur tentatio. Quum ablata fuerit consolatio, non statim desperes; sed cum humilitate & patientia expecta cælestem visitationem; quoniam potens est Dominus, ampliorem tibi redonare consolationem. Istud non est nouum nec alienum viam Dei expertis; quia in magnis sanctis & in antiquis prophetis fuit sæpe talis alternationis modus.

5. Vnde quidam præsente iam gratia dicebat: *Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum.* Psalm. 9. Absente vero gratia, quid in se fuerit expertus, adiungit dicens: *Auertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* Ibid. Inter hæc tamen nequaquam desperat, sed instantiùs Dominum rogat, & dicit: *Ad te Domine clamabo, & ad Deum meum deprecabor.* Ibid. Denique orationis suæ fructum reportat, & se exauditum testatur, dicens: *Audiuit Dominus, & misertus est mei, Dominus factus est adiutor meus.* Ibid. Sed in quo? *Conuertisti,* inquit, *planctum meum in gaudium mihi, & circundedisti me lætitia.* Ibid. Si sic actũ est cum magnis sanctis, non est desperandũ nobis infirmis & pauperibus: si interdum in feruore & interdũ in frigiditate sumus: quoniam spiritus venit & recedit, secundùm suæ beneplacitum voluntatis. Vnde beatus Iob ait: *visitas eum diluculò, & subitò probas illum.* Ioan. 3. Iob 7.

6. Super quid igitur sperare possum, aut in quo confidere debeo: nisi in sola magna misericordia Dei, & in sola spe gratiæ cęlestis? Siue enim adsint homines boni; siue deuoti fratres vel amici fideles; siue libri sancti, vel tractatus pulchri; siue dulcis cãtus & hymni, omnia hęc modicum iuuant, modicũ sapiunt, quando desertus sum à gratia, & in propria paupertate relictus. Tunc Luca 9. non est melius remedium, quàm patientia & abnegatio mei in voluntate Dei.

7. Nunquam inueni aliquem tam religiosum & deuotum, qui non habuerit interdum gratiæ subtractionem, aut non senserit feruoris diminutionem. Nullus sanctus fuit tam altè raptus & illuminatus, qui priùs vel postea non fuerit tentatus. Nõ enim dignus est alta Dei contemplatione, qui pro Deo non est exercitatus aliqua tribulatione. Solet enim sequentis consolationis tentatio præcedens esse signum. Nam tentationibus probatis, cæle-

Apoc. 2. stis promittitur consolatio. *Qui vicerit*, inquit, *dabo ei edere de ligno vitæ.*

8. Datur autem consolatio diuina, vt homo fortior sit ad sustinendum aduersa. Sequitur etiam tentatio, ne se eleuet de bono. Non dormit diabolus, nec caro adhuc mortua est: ideo non cesses te præparare ad certamen, quia à dextris & à sinistris hostes sunt, qui nunquam quiescunt.

1. Pet. 5.

CAPVT X.

De gratitudine pro gratia Dei.

Iob 5. Luca 14. 1. CVR quæris quietem, cùm natus sis ad laborem? Pone te ad patientiam magis, quàm ad consolationes, & ad crucẽ portandam magis, quàm ad lætitiam. Quis enim secularium, non libenter consolationem & lætitiam spiritualem acciperet, si semper obtinere posset? Excedũt enim spirituales cõsolationes, omnes mundi delicias & carnis voluptates. Nã omnes deliciæ mundanæ aut vanæ sunt, aut turpes: spirituales verò deliciæ, solæ iucundæ & honestæ, ex virtutibus progenitæ, & à Deo puris mentibus infusæ. Sed istis diuinis consolationibus nemo semper pro suo affectu frui valet, quia tempus tentationis non diu cessat.

2. Multum autem contrariatur supernæ visitationi falsa libertas animi & magna cõfidentia sui. Deus bene facit cõsolationis gratiam dando, sed homo malè agit, non totum Deo cum gratiarum actione retribuendo. Et ideo non possunt in nobis dona gratia fluere, quia ingrati sumus auctori, nec totum refundimus fontali origini. Semper enim debetur gratia, dignè gratias referenti; & auferetur ab elato, quod dari solet humili.

Eccles. 1.

3. Nolo consolationem, quæ mihi aufert compunctionẽ; nec affecto contemplationem, quę ducit in elationem. Nõ enim omne altum sanctum, nec omne dulce bonum, nec omne desiderium purum, nec omne charum Deo gratum. Libenter accepto gratiam, vnde semper humilior & timoratior inueniar, atque ad relinquendum me paratior fiam. Doctus dono gratiæ, & eruditus subtractionis verbere, non sibi audebit quicquam boni attribuere, sed potiùs se pauperem & nudum confitebitur. Da Deo, quod Dei est: & tibi ascribe, quod tuum est. Hoc est, Deo gratias pro gratia tribue, tibi autem soli culpam & dignam pœnam pro culpa deberi sentias.

Matt. 22.

4. Pone te semper ad infimum, & dabitur tibi summum, nam summum non stat sine infimo. Summi sancti apud Deum, minimi sunt apud se; & quanto gloriosiores, tanto in se humiliores. Pleni veritate & gloria cælesti, non sunt vanæ gloriæ cupidi. In

Luca 14.

Deo

Deo firmati & fundati, nullo modo possunt esse elati. Et qui totum Deo ascribunt, quicquid boni acceperunt, gloriam ab inuicem non quærunt; sed gloriam, quæ à solo Deo est, volunt; & Deum in se & in omnibus sanctis laudari super omnia cupiunt, & semper in idipsum tendunt. *Ioan. 5.*

5. Esto igitur gratus pro minimo, & eris dignus maiora accipere. Sit tibi minimũ etiam pro maximo, & magis contemptibile pro speciali dono. Si dignitas dãtoris inspicitur, nullũ datũ paruum aut nimis vile videbitur. Non enim paruũ est, quod à summo Deo donatur. Etiamsi pœnas & verbera dederit, gratũ esse debet; quia semper pro salute nostra facit, quicquid nobis aduenire permittit. Qui gratiã Dei retinere desiderat, sit gratus pro gratia data, patiens pro sublata. Oret, vt redeat; cautus sit & humilis, ne amittat.

CAPVT XI.

De paucitate amatorum crucis Iesu.

1. HAbet Iesus nunc multos amatores regni sui cælestis, sed paucos baiulatores suæ crucis. Multos habet desideratores cõsolationis, sed paucos tribulationis. Plures inuenit socios mensæ, sed paucos abstinentiæ. Omnes cupiũt cum eo gaudere, pauci volunt pro eo aliquid sustinere. Multi Iesum sequuntur vsque ad fractionem panis, sed pauci vsque ad bibendum calicem passionis. Multi miracula eius venerantur, pauci ignominiam crucis sequuntur. Multi Iesum diligunt, quamdiu aduersa non contingunt. Multi illum laudant & benedicunt, quamdiu consolationes aliquas ab ipso percipiunt. Si autem Iesus se absconderit, & modicum eos reliquerit; aut in querimoniam, vel in deiectionem nimiam cadunt. *Luc. 9. & 22.*

2. Qui autem Iesum propter Iesum & non propter suam propriam aliquam consolationem diligunt, ipsum in omni tribulatione & angustia cordis, sicut in summo consolatione benedicunt. Et si nunquam eis consolationem dare vellet, ipsum tamen semper laudarent, & semper gratias agere vellent.

3. O quantum potest amor Iesu purus, nullo proprio commodo vel amore permixtus? Nonne omnes mercenarij sunt dicẽdi, qui consolationes semper quærunt? Nonne amatores sui magis quàm Christi probantur, qui sua commoda & lucra semper meditantur? Vbi inuenietur talis, qui velit Deo seruire gratis? *Phil. 2.*

4. Rarò inuenitur tam spiritualis aliquis, qui omnibus sit nudatus. Nam verum pauperem spiritu, & ab omni creatura nudum quis inueniet? Procul & de vltimis finibus precium eius. Si dederit *Prouer. 31*

rit homo omnem substantiam suam, adhuc nihil est. Etsi fecerit pœnitentiam magnam, adhuc exiguum est: Et si apprehenderit omnem scientiam, adhuc longè est. Et si habuerit virtutem magnam; & deuotionem nimis ardentem, adhuc multum sibi deest: scilicet vnum, quod summè sibi necessarium est. Quid illud? Vt omnibus relictis se relinquat, & à se totaliter exeat, nihilque de priuato amore retineat; cumque omnia fecerit, quæ facienda nouerit, nil se fecisse sentiat.

Matth. 16.

Luce 17.

5. Non grande ponderet, quod grande æstimari possit, sed in veritate seruum inutilem se pronunciet, sicut veritas ait: *Cùm feceritis omnia, quæ precepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus.* Tunc verè pauper & nudus spiritu esse poterit, & cum Propheta dicere. *Quia vnicus & pauper sum ego.* Nemo tamen isto ditior, nemo potentior, nemo liberior, qui se & omnia relinquere scit, & ad infimum se ponere.

Psalm. 24.

CAPVT XII.

De regia via sanctæ crucis.

Matth. 16. 1. DVrus multis videtur hic sermo: Abnega temetipsum, tolle crucem tuam, & sequere Iesum. Sed multo durius erit audire illud extremum verbum: *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Qui enim modò libenter audiunt, & sequuntur verbũ crucis, tunc non timebunt ab auditione æternæ damnationis. Hoc signum crucis erit in cælo, cùm Dominus ad iudicandum venerit. Tunc omnes serui crucis, qui se crucifixo cõformauerunt in vita, accedent ad Christum iudicem cum magna fiducia.

Matth. 25.
Psalm. 111.

2. Quid igitur times tollere crucem, per quam itur ad regnũ? In cruce salus, in cruce vita, in cruce protectio ab hostibus: in cruce infusio supernæ suauitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium spiritus: in cruce summa virtutis, in cruce perfectio sanctitatis. Non est salus animæ, nec spes æternæ vitæ, nisi in cruce. Tolle ergo crucem tuam, & sequere Iesum, & ibis in vitam æternam. Præcessit ille baiulans sibi crucem, & mortuus est pro te in cruce: vt & tu tuam portes crucẽ, & mori affectes in cruce. Quia si commortuus fueris, etiam cum illo pariter viues. Et si socius fueris pœnæ, eris & gloriæ.

Luce 14.
Ioan. 19.
2. Cor. 11.

3. Ecce in cruce totum constat, & in moriendo totum iacet: & non est alia via ad vitam, & ad veram internam pacem, nisi via sanctæ crucis & quotidianæ mortificationis. Ambula vbi vis, quære quodcunque volueris, & non inuenies altiorem viam suprà, nec securiorem viam infrà, nisi viam sanctæ crucis. Dispone & ordina omnia secundùm tuum velle & videre, & non inuenies

nisi

nisi semper aliquid pati debere, aut sponte aut inuitè, & ita crucem semper inuenies? Aut etiam in corpore dolorem senties, aut in anima spiritus tribulationem sustinebis.

4. Interdum à Deo relinquéris, interdum à proximo exercitaberis, & quod amplius est, sæpe tibimetipsi grauis eris, nec tamé aliquo remedio vel solatio liberari seu alleuiari poteris, sed donec Deus voluerit, oportet vt sustineas. Vult enim Deus, vt tribulationem sine cõsolatione pati discas, & vt illi totaliter te subijcias, & humilior ex tribulatione fias. Nemo ita cordialiter sentit passionẽ Christi, sicut is, cui cõtigerit similia pati. Crux ergo semper parata est, & vbique te expectat. Nõ potes effugere, quocumque cucurreris; quia quocunque ieueris, teipsum tecum portas, & semper teipsum inuenies. Conuerte te suprà, conuerte te infrà; conuerte te extrà, conuertere intrà, & in his omnibus inuenies crucem: & necesse est te vbique tenere patientiam, si internam vis habere pacem, & perpetuam promereri coronam.

5. Si libenter crucem portas, portabit te, & ducet te ad desideratum finem; vbi scilicet finis patiendi erit, quamuis hic nõ erit. Si inuitè portas, onus tibi facis, & teipsum magis grauas: & tamen oportet, vt sustineas. Si abijcis vnam crucem, aliam procul dubio inuenies, & forsitan grauiorem.

6. Credis tu euadere, quod nullus mortalium potuit præterire? Quis sanctorum in mundo sine cruce & tribulatione fuit? Nec enim Iesus Christus Dominus noster, vna hora sine dolore passionis fuit, quãdiu vixit. *Oportebat*, ait, *Christum pati, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam*. Et quomodo tu aliam viam quæris, quàm hanc regiam, quæ est via sanctæ crucis? Tota vita Christi crux fuit & martyrium, & tu tibi quæris requiem & gaudium. *Lucæ 24.* *Iob 7.*

7. Erras erras, si aliud quæris, quàm pati tribulationes: quia tota vita ista mortalis plena est miserijs, & circumsignata crucibus. Et quanto altiùs quis in spiritu profecerit, tanto grauiores sæpe cruces inuenit, quia exilij sui pœna magis ex amore crescit. Sed tamen iste sic multipliciter afflictus, non est sine leuamine consolationis; quia fructum maximum sibi sentit accrescere, ex sufferentia suæ crucis. *2. Cor. 11. & 12.*

8. Nam dum sponte se illi subijcit, omne onus tribulationis in fiduciam diuinæ consolationis conuertitur: Et quanto caro magis per afflictionem atteritur, tanto spiritus ampliùs per internam gratiam roboratur. Et nonnunquam in tantùm confortatur ex affectu tribulationis & aduersitatis, ob amorem conformitatis crucis Christi, vt se sine dolore & tribulatione esse non

vellet; quoniam tanto se acceptiorem Deo credit, quanto plura & grauiora pro eo perferre potuerit. Non est istud hominis viribus, sed gratia Christi, quæ tãta potest & agit in carne fragili; vt quod naturaliter semper abhorret & fugit, hoc feruore spiritus aggrediatur & diligat.

9. Non est secundùm hominem crucem portare, crucem amare: corpus castigare, & seruituti subijcere: honores fugere, contumelias libenter sustinere: seipsum despicere, & despici optare: aduersa quæque cum damnis perpeti, & nihil prosperitatis in hoc mundo desiderare. *2. Cor. 3.* Si ad teipsum respicis, nihil huiusmodi ex te poteris. Sed si in Domino cõfidis, dabitur tibi fortitudo de cælo, & subijcientur ditioni tuæ mundus & caro. Sed nec inimicum diabolum timebis, si fueris fide armatus, & cruce Christi signatus.

10. Pone te ergo sicut bonus & fidelis seruus Christi, ad portãdam viriliter crucem Domini tui, pro te ex amore crucifixi. Prępara te ad toleranda multa aduersa & varia incommoda, in hac misera vita; quia sic tecum erit, vbicumque fueris: & sic reuera inuenies, vbicũque latueris. Oportet ita esse, & non est remediũ euadendi à tribulatione malorum & dolore, quàm vt te patiaris. *Matth. 20. & Ioan. 18.* Calicem Domini affectanter bibe, si amicus eius esse, & partem cum eo habere desideras. Consolationes Deo committe; faciat ipse cum talibus, sicut sibi magis placuerit. Tu verò pone te ad sustinendum tribulationes, & reputa eas maximas consolationes. Quia non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam promerendam, etiam si solus omnes posses sustinere.

Roman. 8. 11. Quando ad hoc veneris, quòd tribulatio tibi dulcis est, & sapit pro Christo, tunc bene tecũ esse æstima, quia inueneristi paradisum in terra. *Galat. 6.* Quamdiu pati graue tibi est, & fugere quæris: tamdiu malè habebis, & sequetur te vbique fuga tribulationis.

12. Si ponis te, ad quod esse debes, videlicet ad patiendum & moriendum, fiet citò melius, & pacem inuenies. *2. Cor. 12. Act. 9.* Etiam si raptus fueris vsque ad tertium cælum cum Paulo, non es propterea securatus de nullo contrario patiendo. *Ego* (inquit Iesus) *ostendam illi, quanta oporteat eum pro nomine meo pati.* Pati ergo tibi restat, si Iesum diligere & perpetuò illi seruire placet.

Actor. 1. 13. Vtinam dignus esses, aliquid pro nomine Iesu pati: quàm magna gloria remaneret tibi: quanta exultatio omnibus sanctis Dei: quãta quoque ædificatio esset proximi? Nam patientiã omnes recommendant, quamuis tamen pauci pati velint. Meritò deberes libenter modicum pati pro Christo, cùm multi grauiora patiantur pro mundo.

14. Scias

14. Scias pro certo, quia morientem, te oportet, ducere vitam. *Psalm. 43.* Et quanto quisque plus sibi moritur, tanto magis Deo viuere incipit. Nemo aptus est ad comprehẽdẽdum cælestia nisi se submiserit ad portandum pro Christo aduersa. Nihil Deo acceptius, nihil tibi salubrius in mundo isto, quã libenter pati pro Christo. Etsi eligendum tibi esset, magis optare deberes pro Christo aduersa pati, quàm multis consolationibus recreari; quia Christi similior esses, & omnibus sanctis conformior. Non enim stat meritum nostrum & profectus status nostri, in multis suauitatibus & consolationibus; sed potiùs in magnis grauitatibus, & tribulationibus perferendis.

15. Si quidem aliquid melius & vtilius saluti hominum, quàm pati fuisset; Christus vtique verbo & exemplo ostendisset. Nam & sequentes se discipulos, omnesque eum sequi cupientes, manifestè ad crucem portandam hortatur, & dicit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* *Lucæ 9.* Omnibus ergo perlectis & scrutatis, sit hæc conclusio finalis: *Quoniam per multas tribulationes, oportet nos intrare in regnum Dei.* *Act. 14.*

LIBER TERTIVS.

De interna consolatione.

CAPITA LIBRI TERTII.

DE interna Christi loquutione ad animam fidelem. Cap. I
Quod veritas intus loquitur sine strepitu verborum. II
Quòd verba Dei cum humilitate sunt audienda, & quòd multi ea non ponderant. III
Item: Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.
Quòd in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est. IV
De mirabili effectu diuini amoris. V
De probatione veri amatoris. VI
De occultanda gratia, sub humilitatis custodia. VII
De vili æstimatione suiipsius in oculis Dei. VIII
Quòd omnia ad Deum, sicut ad finem vltimum, sint referenda. IX
Quòd spreto mundo, dulce est seruire Deo. X
Quòd desideria cordis examinanda sunt & moderanda. XI
De informatione patientiæ & luctamine aduersus concupiscentias. XII
De obedientia humilis subditi, ad exemplum Iesu Christi. XIII
De occultis Dei iudicijs considerandis, ne extollamur in bonis. XIV
Qualiter standum sit ac dicendum in omni re desiderabili. XV

Item

Item: Oratio pro beneplacito Dei perficiendo.
Quòd verum solatium in solo Deo est quarendum. XVI
Quòd omnis solicitudo in Deo statuenda sit. XVII
Quòd temporales miseria, exemplo Christi, æquanimiter sunt ferenda. XVIII
De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur. XIX
De confessione propria infirmitatis, & huius vitæ miserijs. XX
Quòd in Deo, super omnia bona & dona, requiescendum est. XXI
De recordatione multiplicium beneficiorum Dei. XXII
De quatuor magnam importantibus pacem. XXIII
Item: Oratio contra cogitationes malas.
Item: Oratio pro illuminatione mentis.
De euitatione curiosæ inquisitionis super alterius vita. XXIV
In quibus firma pax cordis & verus profectus consistit. XXV
De eminentia liberæ mentis, quam supplex oratio magis meretur, quàm lectio. XXVI
Quòd priuatus amor à summo bono maximè retardat. XXVII
Item: Oratio pro purgatione cordis, & cælesti sapientia.
Contra linguas obtrectatorum. XXVIII
Qualiter instante tribulatione, Deus inuocandus est & benedicendus. XXIX
De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperanda gratia. XXX
De neglectu omnis creaturæ, vt creator possit inueniri. XXXI
De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis. XXXII
De instabilitate cordis, & de intētione finali ad Deū habenda. XXXIII
Quòd amanti sapit Deus super omnia & in omnibus. XXXIV
Quòd non est securitas à tentatione in hac vita. XXXV
Contra vana hominum iudicia. XXXVI
De pura & integra resignatione sui ad obtinendam cordis libertatem. XXXVII
De bono regimine in externis, & recursu ad Deū in periculis. XXXVIII
Quòd homo non sit importunus in negotijs. XXXIX
Quòd homo nihil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest. XL
De contemptu omnis temporalis honoris. XLI
Quòd pax non est ponenda in hominibus. XLII
Contra vanam & secularem scientiam. XLIII
De non attrahendo sibi res exteriores. XLIV
Quòd omnibus non est credendum, & de facili lapsu verborum. XLV
De confidentia in Deo habēda, quando insurgunt verborū iacula. XLVI
Quòd omnia grauia pro æterna vita sunt toleranda. XLVII
De die æternitatis, & huius vitæ angustijs. XLVIII
De desiderio æternæ vitæ, & quāta sūt certātibus bona promissa. XLIX
Qualiter homo desolatus se debet in manus Dei offerre. L

Quòd

Quòd humilibus insistendum est operibus, cùm deficitur à summis. lx
Quòd homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus reum. lxi
Quòd gratia Dei non miscetur terrena sapientibus. lxiii
De diuersis motibus naturæ & gratiæ. lxiv
De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ diuinæ. lv
Quòd nos ipsos abnegare & Christum imitari debemus per crucem. lvi
Quòd homo nõ sit nimis dejectus, quãdo in aliquos labitur defectus. lvii
De altioribus rebus & occultis iudicijs Dei non scrutandis. lviii
Quòd omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda. lix

CAPVT I.

De interna Christi locutione ad animam fidelem.

2. AVdiam quid loquatur in me Dominus Deus. Beata anima, quæ Dominum in se loquentem audit, & de ore eius consolationis verbum accipit. Beatæ aures, quæ venas diuini susurri suscipiunt, & de mundi huius susurrationibus nihil aduertunt. Beatæ planè aures, quæ non vocem foris sonantem, sed intus auscultant veritatem docentem. Beati oculi, qui exterioribus clausi, interioribus autem sunt intenti. Beati, qui interna penetrant, & ad capienda arcana cælestia magis ac magis per quotidiana exercitia se studeant præparare. Beati, qui Deo vacare gestiunt, & ab omni impedimento seculi se excutiunt. *Psalm. 84.* 1 *Reg. 3.* *Matt. 13.*

2. Animaduerte hæc anima mea, & claude sensualitatis tuæ ostia: vt possis audire, quid in te loquatur Dominus Deus tuus. Hæc dicit dilectus tuus: Salus tua ego sum pax tua, & vita tua. Serua te apud me, & pacem inuenies. Dimitte omnia trãsitoria, quære æterna. Quid sunt omnia temporalia, nisi seductoria? Et quid iuuant omnes creaturæ, si fueris à creatore deserta? Omnibus ergo abdicatis, creatori tuo te redde placitam ac fidelem, vt veram valeas apprehendere beatitudinem. *Psalm. 84.* *Psalm. 34.*

CAPVT II.

Quòd veritas intus loquitur sine strepitu verborum.

1. LOquere Domine, quia audit seruus tuus. Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Inclina cor meum in verba oris tui, fluat vt ros eloquium tuum. Dicebãt olim filij Israël ad Moysen: *Loquere tu nobis, & audiemus; non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur.* Non sic Domine, non sic oro; sed magis cum Samuele propheta humiliter ac desideranter obsecro: *Loquere Domine quia audit seruus tuus.* Non loquatur mihi Moyses, aut aliquis ex prophetis; sed tu potiùs loquere Domine Deus, inspirator & illuminator omnium prophetarum; quia tu solus sine eis potes me perfectè imbuere, illi autem sine te nihil proficient. 1. *Reg. 3.* *Psalm. 118.* *Exod. 20.* 1. *Reg. 3.*

2. Pos-

2. Possunt quidem verba sonare, sed spiritum non conferunt. Pulchre dicunt, sed te tacente cor non accendunt. Literas tradũt, sed tu sensum aperis. Mysteria proferũt, sed tu reseras intellectũ signatorum. Mandata edicunt, sed tu iuuas ad perficiendum. Viam ostendunt, sed tu confortas ad ambulandum. Illi foris tantũ agunt, sed tu corda instruis & illuminas. Illi exteriùs rigant, sed tu fœcunditatem donas. Illi clamant verbis, sed tu auditui intelligentiam tribuis.

3. Nõ ergo loquatur mihi Moyses, sed tu Domine Deus meus, æterna veritas; ne fortè moriar, & sine fructu efficiar, si fuero tãtùm foris admonitus, & intus non accensus: ne sit mihi ad iudicium verbum auditum & non factum; cognitum, nec amatum; creditum, & non seruatum. Loquere igitur Domine, quia audit seruus tuus, verba enim vitæ æternæ habes. Loquere mihi, ad qualemcumque animæ meæ consolationem, & ad totius vitæ meæ emendationem, tibi autem ad laudem & gloriam & perpetuum honorem.

1. Reg. 3.
Ioan. 6.

CAPVT III.

Quòd verba Dei cum humilitate sunt audienda, & quòd multi ea non ponderant.

1. AVdi fili verba mea, verba suauissima, omnem philosophorum & sapientium huius mundi scientiam excedẽtia. Verba mea spiritus & vita sunt, nec humano sensu pẽsanda. Nõ sunt ad vanam complacentiam trahenda, sed in silentio audienda, & cum omni humilitate atque magno affectu suscipienda. Et dixi: *Beatus, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum; vt mitiges ei à diebus malis,* & non desoletur in terra.

Ibid.

Psalm. 93.

Hebr. 1.

2. Ego, inquit Dominus, docui prophetas ab initio, & vsque nunc non cesso omnibus loqui; sed multi ad vocem meam surdi sunt & duri. Plures mundum libentiùs audiunt, quàm Deum, faciliùs sequuntur carnis suæ appetitum, quam Dei beneplacitum. Promittit mundus temporalia & parua, & seruitur ei auiditate magna: ego promitto summa & æterna, & torpescunt mortalium corda. Quis tanta cura mihi in omnibus seruit & obedit, sicut mundo & dominis eius seruitur? *Erubesce Sidon, ait mare:* Et si causam quæris, audi quare. Pro modica prębenda, longa via curritur, pro æterna vita, à multis vix pes semel à terra leuatur. Vile pretium quæritur, pro vno numismate interdum turpiter litigatur: pro vana re, & parua promissione, die noctuque fatigari non timetur.

Isaiæ 25.

3. Sed proh dolor, pro bono incommutabili, pro præmio inæstimabili,

stimabili, pro summo honore & gloria interminabili, vel ad modicum fatigari pigritantur. Erubesce ergo serue piger & querulose, quòd illi paratiores inueniuntur ad perditionem, quàm tu ad vitam. Gaudent illi amplius ad vanitatem, quàm tu ad veritatẽ. Equidem à spe sua nonnunquam frustrantur, sed promissio mea neminem fallit, nec confidentem mihi dimittit inanem. Quod promisi, dabo; quod dixi, implebo; si tamen vsque in finem fidelis in dilectione mea quis permanserit. Ego remunerator sum omnium bonorum, & fortis probator omnium deuotorum. *Roman. 1. Matth. 24. Apoc. 2. Matt. 5. & 25.*

4. Scribe verba mea in corde tuo, & pertracta diligenter, erũt enim in tempore tentationis valde necessaria. Quod non intelligis cùm legis, cognosces in die visitationis. Dupliciter soleo electos meos visitare, tentatione scilicet & consolatione. Et duas lectiones eis quotidie lego, vnam increpando eorum vitia, alteram exhortando ad virtutum incrementa. Qui habet verba mea, & spernit ea, habet qui iudicet eum in nouissimo die.

Oratio ad implorandam deuotionis gratiam.

5. DOmine Deus meus, omnia bona mea tu es. Et quis ego sum, vt audeam ad te loqui? Ego sum pauperrimus seruulus tuus & abiectus vermiculus; multo pauperior & contemptibilior, quàm scio & dicere audeo. Memento tamẽ Domine, quia nil sum, nihil habeo, nihilque valeo. Tu solus bonus, iustus, & sanctus; tu omnia potes, omnia præstas, omnia imples, solum peccatorem inanem relinquens. Reminiscere miserationum tuarum, & imple cor meum gratia tua, qui non vis esse vacua opera tua. *Gen. 18. & 1. Reg. 18.*

6. Quomodo possum me tolerare in hac misera vita, nisi me confortaueris misericordia & gratia tua? Noli auertere faciem tuam à me: noli visitationem tuam prolongare; noli consolationem tuã abstrahere, ne fiat anima mea sicut terra sine aqua tibi. Domine doce me facere voluntatem tuam, doce me coram te dignè & humiliter conuersari: quia sapientia mea tu es, qui in veritate me cognoscis, & cognouisti antequam fieret mundus, & antequam natus essem in mundo. *Psalm. 68. Psalm. 142.*

CAPVT IV.

Quòd in veritate & humilitate coram Deo conuersandum est.

1. FILI ambula coram me in veritate, & in simplicitate cordis tui quære me semper. Qui ambulat corã me in veritate, tutabitur ab incursibus malis, & veritas liberabit eũ à seductoribus *Gene. 17. Sapient. 1. Ioan. 8.*

&

& detractionibus iniquorum. Si veritas te liberauerit, verè liber eris, & non curabis de vanis hominum verbis. Domine verum est, sicut dicis; ita (quæso) mecũ fiat. Veritas tua me doceat, ipsa me custodiat, & vsque ad salutarem finem conseruet. Ipsa me liberet ab omni affectione mala & inordinata dilectione, & ambulabo tecum in magna cordis libertate.

2. Ego te docebo (ait veritas) quæ recta sunt, & placita corã me. Cogita peccata tua cum displicentia magna & mœrore, & nunquam reputes te aliquid esse propter opera bona. Reuera peccator es, & multis passionibus obnoxius & implicatus. Ex te semper ad nihil tendis; citò laberis, citò vinceris, citò turbaris, citò dissolueris. Non habes quicquam, vnde possis gloriari; sed multa, vnde te debeas vilificare: quia multo infirmior es, quàm valeas comprehendere. *1. Cor. 4.*

3. Nil ergo magnum tibi videatur ex omnibus, quæ agis. Nil grande, nil pretiosum & admirabile, nil reputatione appareat dignum; nil altum, nihil verè laudabile & desiderabile, nisi quod æternũ est. Placeat tibi super omnia æterna veritas, displiceat tibi semper tua maxima vilitas. Nil sic timeas, sic vituperes & fugias, sicut vitia & peccata tua; quæ magis displicere debẽt, quàm quælibet rerum damna. Quidam non sincerè coram me ambulant, sed quadam curiositate & arrogantia ducti, volunt secreta mea scire & alta Dei intelligere, se & suam salutem negligentes. Hi sæpe in magnas tentationes & peccata, propter suam superbiam & curiositatem, me eis aduersante labuntur. *Eccl. 3. & 2. Cor. 3.*

4. Time iudicia Dei, expauescе iram omnipotentis. Noli autem discutere opera altissimi, sed tuas iniquitates perscrutare, in quantis deliquisti, & quàm multa bona neglexisti. Quidam solum portant suam deuotionem in libris, quidam in imaginibus, quidam autem in signis exterioribus & figuris. Quidam habent me in ore, sed modicum est in corde: Sunt alij, qui intellectu illuminati & affectu purgati, ad æterna semper anhelant, de terrenis grauiter audiunt, necessitatibus naturæ dolenter inseruiunt; & hi sentiunt, quid spiritus veritatis loquitur in eis: quia docet eos terrena despicere, & amare cœlestia: mundum negligere, & cælum tota die ac nocte desiderare. *Isaiæ 29. Psalm. 24. Psalm. 1.*

CAPVT V.

De mirabili effectu diuini amoris.

1. BEnedico te Pater cælestis, Pater Domini mei Iesu Christi, quia mei pauperis dignatus es recordari. O Pater misericordiarũ & Deus totius cõsolationis, gratias tibi, qui me indignũ om- *2. Cor. 1.*

omniconsolatione, quandoque tua recreas consolatione. Benedico te semper & glorifico, cum vnigenito Filio tuo & Spiritu S. paracleto, in secula seculorum. Eia Domine Deus, amator sancte meus, cùm tu veneris in cor meum, exultabunt omnia interiora mea. Tu es gloria mea, & exultatio cordis mei; Tu spes mea & refugium meum, in die tribulationis meæ. *Psalm. 3. Psalm. 31.*

2. Sed quia adhuc debilis sum in amore, & imperfectus in virtute, ideo necesse habeo à te confortari & cõsolari: propterea visita me sæpiùs, & instrue disciplinis sanctis. Libera à passionibus malis, & sana cor meum ab omnibus affectionibus inordinatis; vt intus sanatus & bene purgatus, aptus efficiar ad amandum, fortis ad patiendum, stabilis ad perseuerandum.

3. Magna res est amor, magnum omnino bonum quod solum leue facit omne onerosum, & fert æqualiter omne inæquale. Nã onus sine onere portat, & omne amarum dulce ac sapidum effi- *Matth. 11.* cit. Amor Iesu nobilis, ad magna operanda impellit, & ad desiderãda semper perfectiora excitat. Amor vult esse sursum, nec vllis infimis rebus retineri. Amor vult esse liber, & ab omni mundana affectione alienus; ne internus eius impediatur aspectus; ne per aliquod commodum temporale implicationes sustineat, aut per incommodum succumbat. Nihil dulcius est amore, nihil fortius, nihil altius, nihil latius, nihil iucundius, nihil plenius nec melius in cælo & in terra: quia amor ex Deo natus est, nec potest, nisi in Deo, super omnia creata quiescere.

4. Amans volat, currit, & lætatur; liber est, & non tenetur. Dat omnia pro omnibus, & habet omnia in omnibus; quia in vno summo super omnia quiescit, ex quo omne bonum fluit & procedit. Non respicit ad dona, sed ad donantem se conuertit super omnia bona. Amor modum sæpe nescit, sed super omnem modum feruescit. Amor onus non sentit, labores non reputat plus affectat quàm valet; de impossibilitate non causatur, quia cuncta sibi posse & licere arbitratur. Valet igitur ad omnia, & multa implet, & effectui mancipat, vbi non amans deficit & iacet.

5. Amor vigilat, & dormiens non dormitat. Fatigatus, non lassatur; arctatus, non coarctatur; territus, non conturbatur; sed *Roman. 8.* sicut viuax flãma & ardens facula sursum erumpit, secureque pertransit. Si quis amat, nouit quid hæc vox clamet. Magnus clamor in auribus Dei est, ipse ardens affectus animæ, quæ dicit: Deus meus, amor meus: tu totus meus, & ego totus tuus.

6. Dilata me in amore, vt discã interiori cordis ore degustare, quã suaue sit amare, & in amore liquefieri & natare. Tenear amore, vadens supra me præ nimio feruore & stupore. Cantem amoris canticum, sequar te dilectum meum in altum, deficiat

in

in laude tua anima mea iubilans ex amore. Amem te, pluſquam me; nec me, niſi propter te; & omnes in te, qui verè amant te, ſicut iubet lex amoris lucens ex te.

1. Cor. 13. 7. Eſt amor velox, ſincerus, pius, iucundus, & amœnus; fortis, patiens, fidelis, prudens, longanimis, virilis, & ſeipſum nunquam

1. Cor. 10. & Phil. 2. quærens. Vbi enim ſeipſum aliquis quærit, ibi ab amore cadit. Eſt amor circumſpectus, humilis, & rectus: non mollis, non leuis, nec vanis intendens rebus; ſobrius, caſtus, ſtabilis, quietus, & in cunctis ſenſibus cuſtoditus. Eſt amor ſubiectus & obediens Prælatis, ſibi vilis & deſpectus, Deo deuotus & gratificus, fidens & ſperans ſemper in eo, etiam cùm ſibi non ſapit Deus; quia ſine dolore non viuitur in amore.

Roman. 8. 8. Qui non eſt paratus omnia pati, & ad voluntatem ſtare dilecti, non eſt dignus amator appellari. Oportet amantem omnia dura & amara propter dilectum libenter amplecti, nec ob contraria accidentia ab eo deflecti.

CAPVT VI.

De *probatione veri amatoris.*

1. FILI, nõ es adhuc fortis & prudens amator. Quare Domine? Quia propter modicam contrarietatem deficis à cœptis, &

Phil. 4. nimis auidè conſolationem quæris. Fortis amator ſtat in tentationibus, nec callidis credit perſuaſionibus inimici. Sicut ei in proſperis placeo, ita nec in aduerſis diſpliceo.

2. Prudens amator, nõ tam donum amantis conſiderat, quàm dantis amorem. Affectum potiùs attendit, quàm cenſum, & infra dilectum omnia data ponit. Nobilis amator non quieſcit in dono, ſed in me ſuper omne donum. Non eſt ideo totum perditum, ſi quandoque minùs bene de me vel de ſanctis meis ſentis, quàm velles. Affectus ille bonus & dulcis, quem interdum percipis, effectus gratiæ præſentis eſt, & quidam præguſtus patriæ cæleſtis.

Matth. 4. Super quo non nimiùm innitendum, quia vadit & venit. Certare autem aduerſus incidentes malos motus animi, ſuggeſtionemq; ſpernere diaboli, inſigne eſt virtutis & magni meriti.

3. Non ergo te conturbent alienæ phantaſiæ, de quacunque materia ingeſtæ. Forte ſerua propoſitum, & intentionem rectam ad Deum. Nec eſt illuſio, quòd aliquãdo in excelſum ſubitò raperis, & ſtatim ad ſolitas ineptias cordis reuerteris. Illas enim inuitè magis pateris, quàm agis; & quàm diu diſplicent & reniteris, meritum eſt, & non perditio.

4. Scito, quòd antiquus inimicus omnino nititur impedire deſiderium tuum in bono, & ab omni deuoto exercitio euacuare, à ſanctorum ſcilicet cultu, à pia paſſionis meæ memoria, à peccatorum

torum vtili recordatione, à proprij cordis custodia, & à firmo proposito proficiendi in virtute. Multas malas cogitationes ingerit, vt tædium tibi faciat & horrorem; vt ab oratione reuocet, & sacra lectione. Displicet ipsi humilis confessio; & si posset, à cõmunione cessare faceret. Non credas ei, neq; cures illum, licet sæpiùs tibi deceptionis tetenderit laqueos. Ipsi imputa, cùm mala inserit & immunda. Dicito illi; Vade immunde spiritus, erubesce miser: valde immundus es tu, qui talia infers auribus meis. Matth. 4. & 16. Discede à me seductor pessime, non habebis in me partem illam; sed Iesus mecum erit tanquam bellator fortis, & tu stabis confusus. Malo mori, & omnem pœnam subire, quàm tibi consentire. Tace & obmutesce, non audiam te amplius, licèt plures mihi moliaris molestias. Dominus illuminatio mea & salus mea, quem timebo? Si consistant aduersum me castra, nõ timebit cor meum. Dominus adiutor meus, & redemptor meus.

5. Certa tanquam miles bonus; & si interdum ex fragilitate corruis, resume vires fortiores prioribus, confidens de ampliori gratia mea; & multum præcaue à vana complacentia & superbia. Propter hoc multi in errorem ducuntur, & in cæcitatem penè incurabilem quandoq; labuntur. Sit tibi in cautelam & perpetuã humilitatem, ruina hæc superborum de se stultè præsumentium.

CAPVT VII.

De occultanda gratia, sub humilitatis custodia.

1 FIli, vtilius est tibi & securius, deuotionis gratiam abscondere, nec in altum te efferre, nec multum inde loqui, neque multum ponderare; sed magis temetipsum despicere, & tanquam indigno datam timere. Non est huic affectioni tenaciùs inhærendum, quæ citiùs potest mutari in contrarium. Cogita in gratia, quàm miser & inops esse soles sine gratia. Nec est in eo tantùm spiritualis vitæ profectus, cùm consolationis habueris gratiam: sed quum humiliter & abnegatè patienterque tuleris eius subtractionem: ita quod tunc ab orationis studio non torpeas, nec reliqua opera tua ex vsu facienda, omnino dilabi permittas; sed sicut melius potueris & intellexeris, libenter quod in te est, facias; nec propter ariditatem, seu anxietatem mentis, quam sentis te totaliter negligas.

2. Multi enim sunt, qui cùm non bene eis successerit, statim impatientes fiunt aut desides. Non enim semper est in potestate hominis via eius; sed Dei est dare & consolari, quando vult, & quantũ vult, & cui vult; sicut sibi placuerit, & non amplius. Quidam incauti, propter deuotionis gratiam seipsos destruxerunt; quia plus agere voluerunt, quam potuerunt, non pensantes suæ par-

Hier. 10. Rom. 9.

paruitatis mensuram, sed magis cordis affectum sequentes, quàm rationis iudicium. Et quia maiora præsumpserunt, quàm Deo
Isa. 14. placitum fuit, idcirco gratiã citò perdiderunt. Facti sunt inopes, & viles relicti, qui in cælum posuerunt nidum sibi; vt humiliati & depauperati, discant non in alis suis volare, sed sub pennis meis sperare. Qui adhuc noui sunt, & imperiti in via Domini, nisi consilio discretorum se regant, faciliter decipi possunt & elidi.

3. Quòd si suum sentire magis sequi, quàm aliis exercitatis credere volunt, erit eis periculosus exitus, si tamen retrahi à proprio conceptu noluerint. Rarò sibiipsis sapientes, ab aliis regi humiliter patiuntur. Melius est sapere modicum cum humilitate & parua intelligentia, quàm magni scientiarum thesauri cum vana complacentia. Melius est tibi minus habere quàm multum,
Prou. 15. & 16. vnde posses superbire. Non satis discretè agit, qui se totum lætitiæ tradit, obliuiscens pristinæ inopiæ suæ, & casti timoris Domini, qui timet gratiam oblatam amittere. Nec etiam satis virtuosè sapit, qui tempore aduersitatis & cuiusque grauitatis, nimis desperatè se gerit; & minùs fidenter de me, quàm oportet, recogitat ac sentit.

4. Qui tempore pacis nimis securus esse voluerit, sæpe tẽpore
1. Thess. 5. belli nimis deiectus & formidolosus reperietur. Si scires semper humilis & modicus in te permanere, nec non spiritum tuum bene moderari & regere, non incideres tam citò in periculum & offensam. Consilium bonum est, vt feruoris spiritu concepto; mediteris, quid futurum sit abscedente lumine. Quod dum contigerit, recogita, & denuo lucem posse reuerti; quam ad cautelam tibi, mihi autem ad gloriam, ad tempus subtraxi.

5. Vtilior est sæpe talis probatio, quàm si semper prospera pro tua haberes voluntate. Nam merita non sunt ex hoc existimanda, si quis plures visiones aut consolationes habeat; vel si peritus sit in scripturis, aut in altiori ponatur gradu; sed si vera fuerit humilitate fundatus, & diuina charitate repletus. Si Dei honorem
Psal 83. purè & integrè semper quærat. Si seipsum nihil reputet, & in veritate despiciat, atque ab aliis etiam despici & humiliari magis gaudeat quàm honorari.

CAPVT VIII.

De vili æstimatione suiipsius, in oculis Dei.

Gen. 18. 1. LOquar ad Dominum meum cùm sim puluis & cinis? Si me amplius reputauero, ecce tu stas contra me, & dicunt testimonium verum iniquitates meæ, nec possum contradicere. Si autem me vilificauero, & ad nihilum redegero, & ab omni propria

pia reputatione defecero, atque (sicut sum) puluerizauero; erit mihi propitia gratia tua, & victima cordi meo lux tua: & omnis æstimatio quantulacumque minima, in valle nihileitatis meæ submergetur, & peribit in æternum. Ibi ostendis me mihi, quid sum, quid fui, & de quo veni: quia nihil sum, & nescivi. Si mihi ipsi relinquor, ecce nihil & tota infirmitas. Si autem subitò me respexeris, statim fortis efficior, & novo repleor gaudio. Et mirum valde, quòd sic repentè sublevor, & tam benignè à te complector, qui proprio pondere semper ad ima feror.

2. Facit hoc amor tuus, gratis prævenies me, & in tam multis subveniens necessitatibus; à gravibus quoque custodiens me periculis, & ab innumeris (vt verè dicam) eripiens malis. Me siquidem malè amando, me perdidi: & te solùm quærendo & purè amando, me & te pariter inveni, atque ex amore profundiùs ad nihilum me redegi. Quia tu, ô dulcissime, facis mecum supra meritum omne: & supra id, quàm audeo sperare vel rogare. *Ioan. 12.*

3. Benedictus sis Deus meus; quia licet ego omnibus bonis sim indignus, tua tamen nobilitas & infinita bonitas nunquam cessat benefacere etiam ingratis, & longè te aversis. Convertere nos ad te, vt simus grati, humiles, & devoti; quia salus nostra tu es, virtus, & fortitudo nostra. *Matt. 5.*

CAPVT IX.

Quòd omnia ad Deum, sicut ad finem vltimum, sunt referenda.

1. FIli, ego debeo esse finis tuus supremus & vltimatus, si verè desideras esse beatus. Ex hac intentione purificabitur affectus tuus, sæpius ad seipsum & ad creaturas malè incurvatus. Nam si teipsum in aliquo quæris, statim in te deficis & arescis. Omnia ergo ad me principaliter referas, quia ego sum, qui omnia dedi. Sic singula considera, sicut ex summo bono manantia; & ideo ad me, tanquam ad suam originem, cuncta sunt reducenda. *Eccli. 1.*

2. Ex me pusillus & magnus, pauper & dives, tanquam ex fonte vivo, aquam viuam hauriunt: & qui mihi sponte & liberè deserviunt, gratiam pro gratia accipient. Qui autem extra me voluerit gloriari, vel in aliquo privato bono delectari, non stabilietur in vero gaudio, neque in corde suo dilatabitur, sed multipliciter impedietur & angustiabitur. Nihil ergo tibi de bono adscribere debes, nec alicui homini virtutem attribuas; sed totum da Deo, sine quo nihil habet homo. Ego totum dedi, ego totū te habere volo, & cū magna districtione, gratiarum actiones requiro. *Ioan. 4.* *1. Cor. 1.* *1. Cor. 4.*

3. Hæc est veritas, qua fugatur gloriæ vanitas. Et si intravierit cælestis gratia & vera charitas, non erit aliqua invidia, nec contractio cordis, neque privatus amor occupabit. Vincit enim om-

nia diuina charitas, & dilatat omnes animæ vires. Si rectè sapis, in me solo gaudebis, in me solo sperabis: quia nemo bonus, nisi solus Deus, qui est super omnia laudandus, & in omnibus benedicendus.

Matt 19. & Luc. 18.

CAPVT X.

Quòd spreto mundo, dulce est seruire Deo.

1. NVnc iterum loquar Domine, & non silebo; dicam in auribus Dei mei, Domini mei, & regis mei, qui est in excelso, O quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te? Sed quid es amantibus? quid toto corde tibi seruientibus? Verè ineffabilis dulcedo contemplationis tuæ, quam largiris amantibus te. In hoc maximè ostendisti mihi dulcedinem charitatis tuæ, quia cùm non essem, fecisti me; & cùm errarem longè à te, reduxisti me, vt seruirem tibi; & præcepisti, vt diligam te.

Psalm 30.

Genes. 1. Psal. 118. & Matth. 15.

2. O fons amoris perpetui, quid dicam de te? Quomodo potero tui obliuisci, qui mei dignatus es recordari, etiam postquam contabui & perij? Fecisti vltra omnem spem, misericordiam cum seruo tuo; & vltra omne meritum, gratiam & amicitiam exhibuisti. Quid retribuam tibi pro gratia ista? Non enim omnibus datum est, vt omnibus abdicatis seculo renuncient, & monasticam vitam assumant. Nunquid magnum est, vt tibi seruiam, cui omnis creatura seruire tenetur? Non magnum mihi videri debet seruire tibi: sed hoc potiùs magnum mihi & mirandum apparet, quòd tam pauperem & indignum dignaris in seruum recipere, & dilectis seruis tuis adunare.

Psal. 118. Iudit. 16.

3. Ecce omnia tua sunt, quæ habeo, & vnde tibi seruio. Veruntamen vice versa, tu magis mihi seruis, quàm ego tibi. Ecce cælum & terra, quæ in ministerium hominis creasti, præsto sunt; & faciunt quotidie, quæcumque mandasti. Et hoc parum est; quin etiam Angelos in ministerium hominis ordinasti. Transcendit autem hæc omnia, quòd tu ipse homini seruire dignatus es, & teipsum daturum ei promisisti.

1. Cor. 4.

Psal. 90. & Heb 1.

4. Quid dabo tibi, pro omnibus istis millibus bonis? Vtinam possem tibi seruire cunctis diebus vitæ meæ. Vtinam vel vno die, dignum seruitium exhibere sufficerem. Verè tu es dignus omni seruitio, omni honore, & laude æterna. Verè Dominus meus es, & ego pauper seruus tuus; qui totis viribus teneor tibi seruire, nec vnquam in laudibus tuis debeo fastidire. Sic volo, sic desidero; & quicquid mihi deest, tu digneris supplere. Magnus honor, magna gloria tibi seruire, & omnia propter te contemnere. Habebunt enim gratiam magnam, qui spõte se subiecerint tuæ sanctissimæ

ctiſsimæ ſeruituti. Inuenient ſuauiſsimam Spiritus ſancti conſolationem, qui pro amore tuo omnem carnalem abiecerint delectationem. Conſequentur magnam mentis libertatem, qui arctam pro nomine tuo ingrediuntur viam, & omnem mundanam neglexerint curam. *Matt.19.* *Matt.7.*

5. O grata & iucunda Dei ſeruitus, qua homo veraciter efficitur liber & ſanctus. O ſacer ſtatus religioſi famulatus, qui hominem angelis reddit æqualem, Deo placabilem, dæmonibus terribilem, & cunctis fidelibus commendabilem. O amplectendum & ſemper optãdum ſeruitium, quo ſummum promeretur bonum, & gaudium acquiritur ſine fine manſurum. *Matth.11. & 1. Ioa.3.*

CAPVT XI.

Quòd deſideria cordis examinanda ſunt, & moderanda.

1. FIli, oportet te adhuc multa addiſcere, quæ necdum bene didiciſti. Quę ſunt hæc Domine? Vt deſiderium tuum ponas totaliter ſecundùm beneplacitum meum; & tuiipſius amator non ſis, ſed meæ voluntatis cupidus æmulator. Deſideria te ſæpe accendunt, & vehementer impellunt; ſed conſidera, an propter honorem meum, an propter tuum commodum magis moueariſ. Si ego ſum in cauſa, bene contentus eris, quomodocumque ordinauero: ſi autem de proprio quæſitu aliquid latet, ecce hoc eſt, quod te impedit & grauat. *Pſal.107.* *Matt 6.* *Phil.2.*

2. Caue ergo, ne nimiùm innitaris ſuper deſiderio præconcepto, me non conſulto; ne fortè poſtea pœniteat aut diſpliceat, quod primò placùit, & quaſi pro meliore zelaſti. Non enim omnis affectio, quæ videtur bona, ſtatim eſt ſequenda: ſed neque omnis cõtraria affectio, ad primum fugienda. Expedit interdum refrenatione vti, etiam in bonis ſtudiis & deſideriis; ne per importunitatem, mentis diſtractionem incurras; ne aliis per indiſciplinationem ſcandalum generes; vel etiam per reſiſtentiam aliorum, ſubitò turberis & corruas.

3. *a* Interdum verò oportet violentia vti, & viriliter appetitui ſenſitiuo contraire; *b* nec aduertere, quid velit caro, & quid non velit: ſed hoc magis ſatagere, vt ſubiecta ſit etiam nolens ſpiritui: *c* Et tamdiu caſtigari debet, & cogi ſeruituti ſubeſſe; donec parata ſit ad omnia, pauciſque contentari diſcat, & ſimplicibus delectari, nec contra aliquid inconueniens muſitare. a *Matt.11. Rom. 8. & 2. Cor.4.* b *2. Cor.10.* c *1. Cor.9.*

CAPVT XII.

De informatione patientiæ, & luctamine aduersus concupiscentias.

Heb. 10. Iob 7. 1. DOmine Deus, vt video, patientia est mihi valde necessaria; multa enim in hac vita accidunt contraria. Nam qualitercumque ordinauero de pace mea, non potest esse sine bello & dolore vita mea. Ita est fili. Sed volo te non talem quærere pacem, quæ tentationibus careat, aut contraria non sentiat; sed tunc etiam æstima te pacem inuenisse, cùm fueris variis tribulationibus exercitatus, & in multis contrarietatibus probatus.

Iacob. 1.

2. Si dixeris te non posse multa pati, quomodo tunc sustinebis ignem purgatorij? De duobus malis, minus est semper eligendum. Vt ergo æterna futura supplicia possis euadere, mala præsentia studeas pro Deo æquanimiter tolerare. An putas, quòd homines seculi huius, nihil vel parum patiantur? Nec hoc inuenies, etiam si delicatissimos quæsieris. Sed habent (inquis) multas delectationes, & proprias sequuntur voluntates, ideoq; parum ponderant suas tribulationes. Esto, ita sit, vt habeant quicquid voluerint; sed quamdiu, (putas) durabit?

Psal. 67.

3. Ecce, quemadmodum fumus deficient abundantes in seculo, & nulla erit recordatio præteritorum gaudiorum. Sed & cum adhuc viuunt, non sine amaritudine, & tædio, ac timore, in eis quiescunt. Ex eadem namque re, vndè sibi delectationem concipiunt, inde doloris pœnam frequenter recipiunt. Iustè illis fit, vt quia inordinatè delectationes quærunt & sequuntur, non sine confusione & amaritudine eas expleant.

4. O quàm breues, quàm falsæ, quàm inordinatæ & turpes omnes sunt? Veruntamen præ ebrietate & cæcitate non intelligunt, sed velut muta animalia, propter modicum corruptibilis vitæ delectamentum, mortem animæ incurrunt. Tu ergo fili, post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui.

Eccli. 8. Psal. 36.

5. Etenim si veraciter vis delectari, & abundantiùs à me cõsolari, ecce in contemptu omnium mundanorum, & in abscisione omnium infirmarum delectationum, erit benedictio tua, & copiosa tibi reddetur consolatio. Et quanto te plus ab omni creaturarum solatio subtraxeris, tanto in me suauiores & potentiores consolationes inuenies. Sed primò, non sine quadam tristitia & labore certaminis ad has pertinges. Obstiterit inolita consuetudo, sed meliori consuetudine deuincetur. Remurmurabit caro, sed feruore spiritus frenabitur. Instigabit & exacerbabit serpens antiquus; sed oratione fugabitur; insuper & labore vtili, aditus ei magnus obstruetur.

CAPVT

CAPVT XIII.

De obedientia humilis subditi, ad exemplum Iesu Christi.

1. FIli, qui se subtrahere nititur ab obedictia, ipse se subtrahit à gratia. Et qui quærit habere priuata, amittit cõmunia. Qui non libenter & sponte suo superiori se subdit, signum est, quòd caro sua necdum perfectè sibi obedit, sed sæpe recalcitrat & murmurat. Disce ergo celeriter superiori tuo te submittere, si carnem propriam optas subiugare. Citiùs namque exterior vincitur inimicus, si interior homo non fuerit deuastatus. Non est molestior & peior animæ hostis, quàm tu ipse tibi, non bene concordans spiritui. Oportet omnino verum te assumere tuiipsius contemptum, si vis prævalere aduersus carnem & sanguinem. Matth. 16.

2. Quia adhuc nimis inordinatè te diligis, ideo plenè te resignare aliorum voluntati trepidas. Sed quid magnum, si tu, qui puluis es & nihil, propter Deum te homini subdis, quando ego omnipotens & altissimus, qui cuncta creaui ex nihilo, me homini propter te humiliter subieci? Factus sum omnium humillimus & infimus, vt tuam superbiam mea humilitate vinceres. Disce obtemperare puluis. Disce te humiliare terra & limus, & sub omnium pedibus incuruare. Disce voluntates tuas frangere, & ad omnem subiectionem te dare. Luc. 2. & Ioan. 13.

3. Exardesce contra te, nec patiaris tumorem in te viuere; sed ita subiectum & paruulum te exhibe, vt omnes super te ambulare possint, & sicut lutum platearum conculcare. Quid habes homo inanis conqueri? Quid sordide peccator potes contradicere exprobrantibus tibi, qui toties Deum offendisti, & infernum multoties meruisti? Sed pepercit tibi oculus meus, quia pretiosa fuit anima tua in conspectu meo; vt cognosceres dilectionem meam, & gratus semper beneficiis meis existeres; & vt ad veram subiectionem & humilitatem te iugiter dares, patienterque proprium contemptum ferres.

CAPVT XIV.

De occultis Dei iudicijs considerandis, ne extollamur in bonis.

1. INtonas super me iudicia tua Domine, & timore ac tremore concutis omnia ossa mea, & expauescit anima mea valde. Sto attonitus & considero, quia cæli non sunt mundi in conspectu tuo. Si in angelis reperisti prauitatem, nec tamen pepercisti, quid fiet de me? Ceciderunt stellæ de cælo, & ego puluis quid præsumo? Quorũ opera videbantur laudabilia, ceciderunt ad infima; & qui comedebant panem Angelorum, vidi siliquis delectari porcorũ. Iob 15. Iob 4. Apoc. 8. Psal. 77.

2. Nulla est ergo sanctitas, si manum tuam, Domine, subtrahas. Nulla prodest sapientia, si gubernare desistas. Nulla iuuat fortitudo, si conseruare desinas. Nulla secura castitas, si eam non protegas. Nulla propria prodest custodia, si non adsit tua sacra vigilantia. Nam relicti, mergimur & perimus; visitati verò erigimur & viuimus. Instabiles quippe sumus, sed per te confirmamur: tepescimus, sed à te accendimur.

3. O quàm humiliter & abiectè, mihi de meipso sentiendum est; quàm nihili pendendum, si quid boni videar habere. O quàm profundè submittere me debeo, sub abyssalibus iudiciis tuis Domine: vbi nihil aliud me esse inuenio, quàm nihil & nihil. O pondus immensum, ô pelagus intransnatabile; vbi nihil de me reperio, quàm in toto nihil! Vbi est ergo latebra gloriæ? Vbi confidentia de virtute concepta? Absorpta est omnis gloriatio vana, in profunditate iudiciorum tuorum super me.

Eccli. 23. & Isaiæ 29.

4. Quid est omnis caro in conspectu tuo? Nunquid gloriabitur lutum, contra formantem se? Quomodo potest erigi vaniloquio, cuius cor in veritate subiectum est Deo? Non eum totus mundus eriget, quem veritas sibi subiecit; nec omnium laudantium ore mouebitur, qui totam spem suam in Deo firmauit. Nam & ipsi, qui loquuntur, ecce omnes nihil: deficient enim cum sonitu verborum; veritas autem Domini manet in æternum.

Psal. 116.

CAPVT XV.

Qualiter standum sit ac dicendum in omni re desiderabili.

Iacob. 3.

1. Fili, sic dicas in omni re: Domine, si tibi placitum fuerit, fiat hoc ita. Domine, si fuerit honor tuus, fiat hoc in nomine tuo. Domine, si mihi videris expedire, & vtile esse probaueris, tunc dona mihi hoc vti ad honorem tuum. Sed si mihi nociuum fore cognoueris, nec animæ meæ saluti prodesse, aufer à me tale desiderium. Non enim omne desiderium est à Spiritu S. etiam si homini videatur rectum & bonum. Difficile est pro vero iudicare, vtrum spiritus bonus an alienus te impellat ad desiderandum hoc vel illud, an etiam ex proprio mouearis spiritu. Multi in fine sunt decepti, qui primò bono spiritu videbantur inducti.

2. Igitur semper cum timore Dei & cordis humilitate desiderandum est & petendum, quicquid desiderabile menti occurrit: maximeque cum propria resignatione, mihi totum committendum est, atque dicendum: Domine, tu scis qualiter melius est, fiat hoc vel illud, sicut volueris. Da, quod vis, & quantum vis, & quãdo vis. Fac mecum, sicut scis, & sicut tibi magis placuerit, & maior honor tuus fuerit. Pone me vbi vis, & liberè age mecum in omnibus.

omnibus. In manu tua sum, gyra & reuersa me per circuitum. En seruus tuus ego, paratus ad omnia: quoniam non desidero mihi viuere, sed tibi; vtinam dignè & perfectè.

Oratio pro beneplacito Dei perficiendo.

3. CONcede mihi (benignissime Iesu) gratiam tuam, vt mecum sit, & mecum laboret, mecumq; vsque in finem perseueret. Da mihi hoc semper desiderare & velle, quod tibi magis acceptum est, & charius placet. Tua voluntas, mea sit: & mea voluntas, tuam semper sequatur, & optimè ei concordet. Sit mihi vnum velle & nolle tecum, nec aliud posse velle aut nolle, nisi quod tu vis & nolis. *Sap. 9.*

4. Da mihi omnibus mori, quæ in mundo sunt; & propter te amare contemni, & nesciri in seculo. Da mihi super omnia desiderata in te requiescere, & cor meum in te pacificare. Tu vera pax cordis, tu sola requies, extra te dura sunt omnia & inquieta. In hac pace in idipsum, hoc est, in te vno summo æterno bono, dormiam & requiescam, Amen. *Psalm. 4.*

CAPVT XVI.

Quòd verum solatium in solo Deo est quarendum.

1. QVicquid desiderare possum, vel cogitare ad solatium meũ, non hîc expecto, sed in posterum. Quòd si omnia solatia mundi solus haberem, & omnibus delitiis frui possem, certum est, quòd diu durare non possent. Vnde non poteris anima mea plenè consolari, nec perfectè recreari, nisi in Deo consolatore pauperum, ac susceptore humilium. Expecta modicum anima mea, expecta diuinum promissum, & habebis abundantiam omnium bonorum in cælo. Si nimis inordinatè ista appetis præsentia, perdes æterna & cælestia. Sint temporalia in vsu, æterna in desiderio. Non potes aliquo bono temporali satiari, quia ad hæc fruenda non es creata. *Matth. 16.* *Psal. 76.*

2. Etiam si omnia creata bona haberes, non posses esse felix & beata: sed in Deo, qui cuncta creauit, tota beatitudo tua & felicitas consistit. Non qualis videtur & laudatur à stultis mundi amatoribus, sed qualem expectant boni Christi fideles, & prægustant interdum spirituales ac mundicordes, quorum conuersatio est in cælis. Vanum est & breue omne humanum solatium. Beatum & verum solatium, quod intus à veritate percipitur. Deuotus homo vbique secum fert consolatorem suum Iesum, & dicit ad eum: Adesto mihi Domine Iesu, in omni loco & tempore. Hæc mihi sit consolatio, libenter velle carere omni humano solatio. *Sap. 2.* *Thil. 5.*

Et si tua defuerit consolatio, sit mihi tua voluntas & iusta proba-
02. tio pro summo solatio. Non enim in perpetuum irasceris, neque in æternum comminaberis.

CAPVT XVII.

Quòd omnis solicitudo in Deo ponenda sit.

1. FIli, sine me tecum agere, quod volo: ego scio, quid expedit tibi. Tu cogitas vt homo: tu sentis in multis sicut humanus suadet affectus. Domine, verum est quod dicis: Maior est solicitudo tua pro me, quàm omnis cura, quam ego gerere possum pro
Matt. 6. & Ioan. 6. me. Nimis enim casualiter stat, qui non proiicit omnem solicitudinem suam in te Domine, dummodo voluntas mea recta & firma ad te permaneat, fac de me, quicquid tibi placuerit. Non enim potest esse nisi bonum, quicquid de me feceris.

2. Si me vis esse in tenebris, sis benedictus: & si me vis esse in luce, sis iterum benedictus. Si me dignaris consolari, sis benedictus: & si me vis tribulari, sis æquè semper benedictus. Fili, sic oportet te stare, si mecum desideras ambulare. Ita promptus esse debes ad patiendum, sicut ad gaudendum. Ita libenter debes esse
Iob 2. inops & pauper, sicut plenus & dives.

3. Domine, libenter patiar pro te, quicquid volueris venire super me. Indifferenter volo de manu tua bonum & malum, dulce
Psal. 22. & amarum, lætum & triste suscipere, & pro omnibus mihi contingentibus gratias agere. Custodi me ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum. Dummodo in æternum me non proiicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit, quicquid venerit tribulationis super me.

CAPVT XVIII.

Quòd temporales miseriæ exemplo Christi æquanimiter sunt ferendæ.

Ioan. 3. Isaiæ 53. Lucæ 2. 1. FIli, ego descēdi de cælo pro tua salute; suscepi tuas miserias, non necessitate, sed charitate trahente: vt patientiam discerem, & temporales miserias non indignanter ferres. Nam ab hora ortus mei, vsque ad exitum in cruce, non defuit mihi tolerantia doloris. Defectum rerum temporalium magnum habui: multas querimonias de me frequenter audiui: confusiones & opprobria benignè sustinui: pro beneficiis, ingratitudinem recepi: pro miraculis, blasphemias: pro doctrina, reprehensiones.

Ioan. 5. 2. Domine, quia tu patiens fuisti in vita tua, in hoc maximè implendo præceptum Patris tui: dignum est, vt ego misellus peccator, secundùm voluntatem tuam patienter me sustineam: &

donec

donec ipse volueris, onus corruptibilis vitæ pro salute mea portem. Nam etsi onerosa sentitur præsens vita, facta est tamen iam per gratiam tuam valde meritoria; atque exemplo tuo, & sanctorum tuorũ vestigiis, infirmis tolerabilior & clarior: Sed & multo magis consolatoria, quam olim in lege veteri fuerat, quum porta cæli clausa persisteret; & obscurior etiam via ad cælum videbatur, quando tam pauci regnum cælorum quærere curabant. Sed neque qui tunc iusti erant & saluandi, ante passionem tuam & sacræ mortis debitum, cæleste regnum poterant introire. *Matt. 7.*

3. O quantas tibi gratias teneor referre, quòd viam rectam & bonam dignatus es mihi & cunctis fidelibus ad æternum regnum tuum ostendere? Nam via tua, via nostra: & per sanctam patientiam ambulamus ad te, qui es corona nostra. Nisi tu nos præcessisses & docuisses, quis sequi curaret? Heu quanti longè retroque manerent, nisi tua præclara exempla inspicerent. Ecce, adhuc tepescimus auditis tot signis tuis & doctrinis: quid fieret, si tantum lumen ad sequendum te non haberemus. *Ioan. 12.*

CAPVT XIX.

De tolerantia iniuriarum, & quis verus patiens probetur.

1. QVid est quod loqueris fili? Cessa conqueri, considerata mea & aliorum sanctorum passione. Nondum vsque ad sanguinem restitisti. Parum est, quod tu pateris, in cõparatione eorum, qui multa passi sunt, tam fortiter tentati, tam grauiter tribulati, tam multipliciter probati & exercitati. Oportet te igitur aliorũ grauiora ad mentem reducere, vt leuiùs feras tua minima. Et si tibi minima non videntur, vide ne & hoc tua faciat impatientia. Siue tamen parua siue magna sint, stude cuncta patienter ferre. *Hebr. 12. Hebr. 11.*

2. Quanto meliùs ad patiendum te disponis, tanto sapientiùs agis, & ampliùs promereris; feres quoque leuius, animo & vsu ad hoc non segniter paratis. Nec dicas: Non valeo hæc ab homine tali pati, nec huiuscemodi mihi patienda sunt. Graue enim intulit damnum, & improperat mihi, quæ nunquam cogitaueram; sed ab alio libenter patiar, & sicut patienda videro. Insipiens est talis cogitatio, quæ virtutem patientiæ non considerat, nec à quo coronanda erit; sed magis personas & offensas sibi illatas perpendit.

3. Non est verus patiens, qui pati non vult, nisi quantũ sibi visum fuerit, & à quo sibi placuerit. Verus autẽ patiens non attẽdit à quo homine, vtrùm à Prælato suo, an ab aliquo æquali aut inferiori; vtrùm à bono & sancto viro, vel à peruerso & indigno exerceatur; sed indifferenter ab omni creatura, quantumcunque & quotiescunque ei aliquid aduersi acciderit; totum hoc de ma-

nu Dei gratanter accipit, & ingens lucrum reputat; quia nil apud Deum quantumlibet paruum, pro Deo tamen passum, poterit sine merito transire.

4. Esto itaque expeditus ad pugnam, si vis habere victoriam. Sine certamine non potes venire ad patientiæ coronam. Si pati non vis, recusas coronari. Si autem coronari desideras, certa viriliter, sustine patienter. Sine labore non tenditur ad requiem; nec sine pugna, peruenitur ad victoriam. Fiat Domine mihi possibile per gratiam, quod mihi impossibile videtur per naturam. Tu scis, quòd modicum possum pati, & quòd citò deiicior, leui exurgente aduersitate. Efficiatur mihi quælibet exercitatio tribulationis, pro nomine tuo amabilis & optabilis. Nam pati & vexari pro te, valde salubre est animæ meæ.

2. Tim. 2.

CAPVT XX.

De confessione propriæ infirmitatis, & huius vitæ miseriis.

Psal. 31.

1. CONfitebor aduersum me iniustitiam meam: confitebor tibi Domine infirmitatem meam. Sæpe parua res est, quæ me deiicit & contristat. Propono me fortiter acturum, sed quum modica tentatio venerit, magna mihi angustia fit. Valde vilis quandoque res est, vnde grauis tentatio prouenit: Et dum puto me aliquantulum tutum, cùm non sentio, inuenio me nonnunquam penè deiectum ex leui flatu.

Psal. 24. Psal. 68.

2. Vide ergo Domine humilitatem meam, & fragilitatem tibi vndique notam. Miserere, & eripe me de luto, vt non infigar, ne permaneam deiectus vsquequaque. Hoc est, quod me frequenter reuerberat, & coram te confundit; quòd tam labilis sum & infirmus, ad resistendum passionibus. Etsi non omnino ad consensionem, tamen mihi etiam molesta & grauis est earum infectatio, & tædet valde sic quotidie viuere in lite. Ex hinc nota mihi fit infirmitas mea, quia multo facilius irruunt abominandæ semper phantasiæ, quàm discedunt.

3. Vtinam fortissime Deus Israël, zelator animarum fidelium, respicias serui tui laborem & dolorem, assistasque illi in omnibus, ad quæcumque perrexerit. Robora me cælesti fortitudine, ne vetus homo misera caro spiritui necdum plenè subiecta, præualeat dominari; aduersus quam certare oportebit, quamdiu spiratur in hac vita miserrima. Heu qualis est hæc vita; vbi non desunt tribulationes & miseriæ, vbi plena laqueis & hostibus sunt omnia. Nam vna tribulatione seu tentatione recedente, alia accedit; sed & priore adhuc durante conflictu, alij plures superueniunt, & inspera tè.

4. Et quomodo potest amari vita, tantas habens amaritudines,

tot

tot subiecta calamitatibus & miseriis? Quomodo etiam dicitur vita tot generans mortes & pestes? Et tamen amatur, & delectari in ea à multis quæritur. Reprehenditur frequenter mundus, quòd fallax sit & vanus, nec tamen facilè relinquitur, quia cõcupiscentiæ carnis nimis dominantur. Sed alia trahunt ad amandum, alia ad contemnendum. Trahunt ad amorem mundi desiderium carnis, desiderium oculorum, & superbia vitæ; sed pœnæ ac miseriæ, iustè sequentes ea, odium mundi pariunt & tædium. *1. Ioan. 2.*

5. Sed vincit, proh dolor, delectatio praua mentem mundo deditam, & esse sub sentibus delicias reputat: quia Dei suauitatem, & internam virtutis amœnitatem, nec vidit, nec gustauit. Qui autem mundum perfectè contemnunt, & Deo viuere sub sancta disciplina student, isti diuinam dulcedinem, veris abrenunciatoribus promissam, non ignorant, & quàm grauiter mundus errat, & variè fallitur, clariùs vident. *Iob 30.*

CAPVT XXI.

Quòd in Deo, super omnia bona & dona, requiescendum est.

1. SVper omnia & in omnibus, requiesces anima mea in Domino semper, quia ipse sanctorum æterna requies. Da mihi dulcissime & amantissime Iesu, in te super omnem creaturam requiescere; super omnem salutem & pulchritudinem, super omnem gloriam & honorem; super omnem potentiam & dignitatem; super omnem scientiam & subtilitatem; super omnes diuitias & artes; super omnem lætitiam & exultationem; super omnem famam & laudem; super omnem suauitatem & consolationem; super omnem spem & promissionem; super omne meritum & desiderium, super omnia dona & munera, quæ potes dare & infundere; super omne gaudium & iubilationem, quã potest mens capere & sentire: denique super Angelos & Archangelos, & super omnem exercitum cæli; super omnia visibilia & inuisibilia; & super omne, quod tu Deus meus non es. *Rom. 8.*

2. Quia tu Dñe Deus meus, super omnia optimus es: tu solus altissimus, tu solus potentissimus, tu solus sufficiẽtissimus & plenissimus: tu solus suauissimus & solatiosissimus: tu solus pulcherrimus & amantissimus: tu solus nobilissimus & gloriosissimus super omnia, in quo cuncta bona simul & perfectè sunt, & semper fuerunt, & erunt: Atque ideo minus est & insufficiens, quicquid præter teipsum mihi donas, aut de teipso reuelas, vel promittis, te non viso nec plenè adepto. Quoniam quidem non potest cor meum veraciter requiescere, nec totaliter contentari; nisi in te requiescat, & omnia dona omnemque creaturam transcendat.

3. O

Psal.53. 3. O mi dilectissime sponse Iesu Christe, amator purissime, dominator vniuersæ creaturæ; quis mihi det pennas veræ libertatis, ad volandum & pausandum in te? O quando ad plenum dabitur mihi vacare & videre quàm suauis es Domine Deus meus? Quando ad plenum me recolligam in te, vt præ amore tuo non sentiam me, sed te solùm supra omnem sensum & modum, in Deut.12. modo non omnibus noto. Nunc autem frequenter gemo, & infelicitatem meam cum dolore porto: quia multa mala in hac valle miseriarum occurrunt, quæ me sæpius conturbant, contristant, & obnubilant: sæpius impediunt & distrahunt, alliciunt & implicant, ne liberum habeam accessum ad te: & ne iucundis fruar amplexibus, præsto semper beatis spiritibus.

4. Moueat te suspirium meum, & desolatio multiplex in terra. O Iesu, splendor æternæ gloriæ, solamen peregrinantis animæ, apud te est os meum sine voce, & silentium meum loquitur tibi. Vsquequò tardat venire Dominus meus? Veniat ad me pauperculum suum, & lætum faciat. Mittat manum suam, & miserum eripiat de omni angustia. Veni, veni; quia sine te nulla erit læta dies aut hora; quia tu lætitia mea, & sine te vacua est mensa mea. Miser sum, & quodammodo incarceratus, & compedibus grauatus; donec luce præsentiæ tuæ me reficias, ac libertati dones, vultumque amicabilem demonstres.

5. Quærant alij pro te aliud, quodcumque libuerit; mihi aliud interim nil placet nec placebit, nisi tu Deus meus, spes mea, salus æterna. Non reticebo, nec deprecari cessabo: donec gratia tua reuertatur, mihique tu intus loquaris: Ecce assum: Ecce ego ad te, quia inuocasti me. Lachrymæ tuæ, & desiderium animæ tuæ, humiliatio tua, & contritio cordis inclinauerunt me, & adduxerunt ad te. Et dixi: Domine, vocaui te, & desideraui frui te, paratus omnia respuere propter te. Tu enim prior excitasti me, vt quærerem te. Sis ergo benedictus Domine, qui fecisti hanc bonitatem cum seruo tuo, secundùm multitudinem misericordiæ tuæ.

6. Quid habet vltrà dicere seruus tuus coram te, nisi vt humiliet se valde ante te, memor semper propriæ iniquitatis & vilitatis? Psal.85. Non enim est similis tui, in cunctis mirabilibus cæli & terræ: sunt opera tua bona valde, iudicia vera: & prouidentia tua reguntur vniuersa. Laus ergo tibi & gloria, ô Patris sapientia; te laudet & benedicat os meum, anima mea, & cuncta creata simul.

CAPVT XXII.

De recordatione multiplicium beneficiorum Dei.

Psal.118. 1. APeri Domine cor meum in lege tua, & in præceptis tuis doce me ambulare. Da mihi intelligere voluntatem tuam, &

cum

cum magna reuerentia ac diligenti consideratione, beneficia tua tam in generali quàm in speciali memorari, vt dignè tibi ex hinc valeam gratias referre. Verùm scio & confiteor, nec pro minimo puncto me posse debitas gratiarum laudes persoluere. Minor ego sum omnibus bonis mihi præstitis; & cum tuam nobilitatem attendo, deficit præ magnitudine spiritus meus.

2. Omnia, quæ in anima habemus & corpore, & quæcumque exteriùs vel interiùs, naturaliter vel supernaturaliter possidemus, tua sunt beneficia: & te beneficum, pium, ac bonum commẽdant, à quo bona cuncta accepimus. Etsi alius plura, alius pauciora accepit, omnia tamen tua sunt, & sine te nec minimum potest haberi: Ille, qui maiora accepit, non potest merito suo gloriari, neque super alios extolli, nec minori insultare; quia ille maior & melior, qui sibi minus adscribit, & in regratiando humilior est, atque deuotior. Et qui omnibus viliorem se existimat, & indigniorem se iudicat, aptior est ad percipienda maiora.

3. Qui autem pauciora accepit, contristari non debet, nec indignantet ferre, neque ditiori inuidere: sed te potiùs attendere, & tuam bonitatem maximè laudare, quòd tam affluenter, tam gratis & libenter, sine personarum acceptione tua munera largiris. Omnia ex te, & ideo in omnibus es laudandus. Tu scis, quid vnicuique donari expediat, & cur iste minus & ille amplius habeat, non nostrum, sed tuum est hoc discernere, apud quem singulorum definita sunt merita.

4. Vnde Domine Deus, pro magno etiam reputo beneficio, nõ multa habere, vnde exteriùs & secundùm homines laus & gloria apparet: ita vt considerata quis paupertate & vilitate personæ suæ, non modò nullam grauitatem, aut tristitiam, vel dereĉtionem inde concipiat, sed potiùs cõsolationem & hilaritatem magnam: quia tu Deus pauperes & humiles, atque huic mundo despectos, tibi elegisti in familiares & domesticos. Testes sunt ipsi Apostoli tui, quos Principes super omnem terram constituisti. Fuerunt tamen sine querela conuersati in mundo, tam humiles & simplices, sine omni malitia & dolo, vt etiam pati contumelias gauderent pro nomine tuo, & quæ mundus abhorret, ipsi amplecterentur affectu magno. 1. Cor. 1. Psal 44. 1. Thess. 2. Aĉtor. 5.

5. Nihil ergo amatorem tuum & cognitorem beneficiorum tuorum, ita lætificare debet, sicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ dispositionis tuæ. De qua tantùm contentari debet & consolari, vt ita libenter velit esse minimus, sicut aliquis optaret esse maximus, & ita pacificus & contentus in nouissimo, sicut in loco primo, atque ita libẽter despicabilis & abiectus, nullius quoque nominis & famæ, sicut cæteris honorabilior & maior

in

in mundo. Nam voluntas tua, & amor honoris tui, omnia excedere debet, & plus eum consolari, magisque placere, quàm omnia beneficia sibi data vel danda.

CAPVT XXIII.

De quatuor magnam importantibus pacem.

a *Matt.26. & Ioan.5.6.* b *1. Cor.10.* c *Luc.14.* d *Matt. 6.* e *Matt. 5.*

1. FIli, nunc docebo te viâ pacis & veræ libertatis. Fac Domine, quod dicis, quia hoc mihi gratum est audire. *a* Stude fili alterius potiùs facere voluntatem, quàm tuam. *b* Elige semper minus, quàm plus habere. *c* Quære semper inferiorem locum, & omnibus subesse. *d* Opta semper & ora, vt voluntas Dei integrè in te fiat. Ecce talis homo ingreditur fines pacis & quietis.

2. *a* Domine, sermo tuus iste breuis, multum in se continet perfectionis. Paruus est dictu, sed plenus sensu, & vber in fructu. Nam si posset à me fideliter custodiri, non deberet tam facilis in me turbatio oriri: nam quoties me impacatum sentio & grauatum, ab hac doctrina me recessisse inuenio. Sed tu, qui omnia potes, & animæ profectum semper diligis, adauge maiorem gratiam; vt possim tuum complere sermonem, & meam perficere salutem.

Oratio contra cogitationes malas.

Psal.70. 3. DOmine Deus meus, ne elongeris à me: Deus meus, in auxilium meũ respice: quoniam insurrexerunt in me variæ cogitationes & timores magni, affligentes animam meam. Quo-
Isaia 45. modo pertransibo illæsus? Quomodo perfringam eas? Ego, inquit, ante te ibo, & glori osos terræ humiliabo. Aperiam ianuam carceris, & arcana secretorum reuelabo tibi. Fac Domine, vt loqueris, & fugiant à facie tua omnes iniquæ cogitationes. Hæc spes & vnica consolatio mea, ad te in omni tribulatione confugere, tibi confidere, te ex intimo inuocare, & patienter consolationem tuam expectare.

Oratio pro illuminatione mentis.

4. Clarifica me, Iesu bone, claritate interni luminis, & educ de habitaculo cordis mei, tenebras vniuersas. Cohibe euagationes multas, & vim facientes elide tentationes. Pugna fortiter pro me, & expugna malas bestias, concupiscentias dico illecebrosas; vt fiat pax in virtute tua, & abundantia laudis tuæ resonet in aula sancta, hoc est, in conscientia pura. Impera ventis & tempesta-
Matt.8. tibus; dic mari, quiesce: & Aquiloni, ne flaueris, & erit tranquillitas magna.

5. Emitte lucem tuam & veritatem, vt luceant super terram: quia terra sum inanis & vacua, donec illumines me. Effunde gratiam

tiam desuper, perfunde cor meum rore cælesti, ministra deuotionis aquas, ad irrigandum faciem terræ, ad producendum fructum bonum & optimum. Eleua mentem pressam mole peccatorum, & ad cælestia totum desiderium meum suspende: vt gustata suauitate supernæ felicitatis, pigeat de terrenis cogitare. *Psalm. 42.*

6. Rape me, & eripe ab omni creaturarum indurabili consolatione, quia nulla res creata appetitũ meum valet plenariè quietare & consolari. Iunge me tibi inseparabili dilectionis vinculo, quoniam tu solus sufficis amanti, & absque te friuola sunt vniuersa.

CAPVT XXIV.

De enitatione curiosa inquisitionis, super alterius vita.

1. *a* FIli, noli esse curiosus, nec vacuas gerere solicitudines. Quid hoc vel illud ad te? tu me sequere. *b* Quid enim ad te, vtrũ ille sit talis vel talis: aut iste sic & sic agit, vel loquitur? *c* Tu nõ indiges respõdere pro alijs, sed pro teipso rationẽ reddes. Quid ergo te implicas? Ecce, ego omnes cognosco, & cuncta quæ sub sole fiunt, video & scio, qualiter cum vnoquoque sit, quid cogitet, quid velit, & ad quem finem tendat eius intentio. Mihi igitur omnia committenda sunt, tu verò serua te in bona pace, & dimitte agitantem agitare quantum voluerit. Veniet super eum, quicquid fecerit vel dixerit, quia me fallere non potest. a *Eccli. 3. & 1. Tim. 5.* b *Ioan. 21.* c *Gal. 6.*

2. Non sit tibi curæ de magni nominis vmbra, non de multorum familiaritate, nec de priuata hominum dilectione. Ista enim generant distractiones, & magnas in corde obscuritates. Libenter loquerer tibi verbum meum, & abscondita reuelarem, si aduentum meum diligenter obseruares, & ostium cordis mei aperires. Esto prouidus, & vigila in orationibus, & humilia te in omnibus.

CAPVT XXV.

In quibus firma pax cordis & verus profectus consistit.

1. FIli, ego loquutus sum: *Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat, ego do vobis.* Pacem omnes desiderant, sed quæ ad veram pacem pertinent, nõ omnes curant. pax mea cum humilibus & mansuetis corde. Pax tua erit in multa patientia. Si me audieris, & vocem meam sequutus fueris, poteris multa pace frui. Quid igitur faciam. In omni re attende tibi, quid facias, & quid dicas: & omnem intentionem tuam ad hoc dirige, vt mihi soli placeas & extra me nihil cupias vel queras. Sed & de aliorum dictis vel factis nil temere iudices, nec cum *Ioan. 14.*

rebus tibi non commissis te implices: & poterit fieri, vt parum vel rarò turberis.

2. Nunquam autem sentire aliquam turbationem, nec aliquã pati cordis vel corporis molestiam, non est præsentis temporis, sed status æternæ quietis. Non ergo æstimes te veram pacẽ inuenisse, si nullam senseris grauitatem; nec tunc totũ esse bonum, si neminem pateris aduersarium; nec hoc esse perfectum, si cuncta fiant secundũ tuum affectũ. Neque tũc aliquid magni te reputes, aut specialiter dilectũ æstimes, si in magna fueris deuotione atque dulcedine; quia in istis non cognoscitur verus amator virtutis; nec in istis consistit profectus & perfectio hominis.

3. In quo ergo Domine? In offerendo te ex toto corde tuo voluntati diuinæ; non quærendo, quæ tua sunt, nec in paruo, nec in magno, nec in tempore, nec in æternitate; ita vt vna æquali facie, in gratiarum actione permaneas, inter prospera & cõtraria, omnia æqua lance pensando. Si fueris tam fortis & longanimis in spe, vt subtracta interiori consolatione, etiã ad ampliora sustinenda cor tuum præparaueris; nec te iustificaueris, quasi hæc tantaque pati non deberes; sed me in omnibus dispositionibus iustificaueris, & sanctum laudaueris: tunc in vera & recta via pacis ambulas, & spes indubitata erit, quòd rursus in iubilo faciem meam sis visurus. Quòd si ad plenum tui ipsius contemptum perueneris, scito, quòd tunc abundantia pacis perfrueris, secundum possibilitatem tui incolatus.

CAPVT XXVI.

De eminentia liberæ mentis, quam supplex oratio magis meretur quàm lectio.

1. DOmine, hoc opus est perfecti viri, nunquam ab intentione cælestium animum relaxare: & inter multas curas quasi sine cura transire, non more torpentis, sed prærogatiua quadã liberæ mentis, nulli creaturæ inordinata affectione adhærendo.

2. Obsecro te pijssime Deus meus, præserua me à curis huius vitæ, ne nimis implicer; à multis necessitatibus corporis, ne voluptate capiar; ab vniuersis animę obstaculis, nę molestijs fractus deijciar. Non dico ab his rebus, quas toto affectu ambit vanitas mundana; sed ab his miserijs, quæ animam serui tui, communi maledictio mortalitatis pœnaliter grauant & retardant; ne in libertatem spiritus quoties libuerit, valeat introire.

Genes. 3. Roman. 7.

3. O Deus meus, dulcedo ineffabilis; verte mihi in amaritudinem omnem consolationem carnalem, ab æternorum amore me abstra-

abstrahentem; & ad se, intuitu cuiusdam boni delectabilis præ- Roma. 12.
sentis, malè allicientem. Nō me vincat, Deus meus, nō me vincat caro & sanguis; nō me decipiat mundus, & breuis gloria eius; nō me supplantet diabolus, & astutia illius. Da mihi fortitudinē resistendi, patientiā tolerandi, constantiam perseuerandi. Da pro omnibus mundi cōsolationibus, suauissimam spiritus tui vnctionem; & pro carnali amore, tui nominis infunde amorem.

4. Ecce cibus, potus, vestis, ac cætera vtensilia, ad corporis sustentaculum pertinentia, feruenti spiritui sunt onerosa. Tribue talibus fomentis, temperatè vti, non desiderio nimio implicari. Abijcere omnia non licet, quia natura sustentāda est. Requirere autem superflua, & quæ magis delectant, lex sancta prohibet; nā aliàs caro aduersus spiritum insolescceret. Inter hæc, quæso, manus tua me regat & doceat, ne quid nimium fiat.

CAPVT XXVII.

Quòd priuatus amor à summo bono maximè retardat.

1. FIli, oportet te dare totum pro toto, & nihil tuiipsius esse. Scito, quòd amor tuiipsius magis nocet tibi, quā aliqua res mundi. Secundùm amorem & affectum, quem geris, quælibet res plus vel minus adhæret. Si fuerit amor tuus purus, simplex, & bene ordinatus, eris sine captiuitate rerum. Noli concupiscere, Matth. 6.
quod non licet habere. Noli habere, quod te potest impedire, & libertate interiori priuare. Mirum, quòd non ex toto fundo cordis teipsum mihi committis, cum omnibus quæ desiderare potes vel habere.

2. Quare vano mœrore consumeris? Cur superfluis curis fatigaris? Sta ad beneplacitū meum, & nullū patieris detrimentum. Exod. 18. &
Si quęris hoc vel illud, & volueris esse ibi, propter tuum commo- Mich. 4.
dum & proprium beneplacitum magis habendum nunquam eris in quietudine, nec liber à solicitudine; quia in omni re reperietur aliquis defectus, & in omni loco erit, qui aduersetur.

3. Iuuat igitur, non quælibet res adepta, vel multiplicata exteriùs; sed potiùs contempta & decisa ex corde radicitus. Quod nō tantùm de censu æris & diuitiarum intelligas, sed de honoris etiā ambitu, ac vanæ laudationis desiderio, quæ omnia transeunt cum mundo. Munit parum locus, si deest spiritus feruoris; nec diu stabit pax illa quęsita forinsecus, si vacat à vero fundamento status cordis. Hoc est, nisi steteris in me, permutare te potes, sed non meliorare. Nam occasione orta & accepta, inuenies quod fugisti, & amplius.

Oratio pro purgatione cordis & cœlesti sapientia.

Psalm. 50. Ephes. 3. Matth. 6. 4. Confirma me Deus, per gratiam sancti Spiritus. Da virtutem corroborari in interiori homine, & cor meum ab omni inutili solicitudine & angore euacuare; nec varijs desiderijs trahi cuiuscunque rei vilis aut preciosæ; sed omnia inspicere sicut *Eccl. 1. & 2.* transeuntia, & me pariter cum illis transiturum; quia nihil permanens sub sole, vbi omnia vanitas, & afflictio spiritus. O quàm sapiens, qui ita considerat.

Sap. 9. 5. Da mihi (Domine) cœlestẽ sapientiã, vt discam te super omnia quærere, & inuenire; super omnia sapere, & diligere; & cætera, secundùm ordinẽ sapiẽtiæ tuę, prout sunt intelligere. Da prudenter declinare blandientem, & patienter ferre aduersantem; quia hæc magna sapientia, non moueri omni vento verborum; nec *Ephes. 4.* aurem malè blandienti præbere Sireni: sic enim incepta pergitur via securè.

CAPVT XXVIII.

Contra linguas obtrectatorum.

1. Cor. 4. 1. FIli, non ægrè feras, si quidam de te malè senserint, & dixerint quod non libenter audias. Tu deteriora de teipso sẽtire debes, & neminem infirmiorem te credere. Si ambulas ab intra, non multum ponderabis volantia verba. Est non parua prudentia, silere in tempore malo, & introrsus ad me conuerti; nec humano iudicio disturbari.

2. Non sit pax tua in ore hominum. Siue enim bene siue malè interpretati fuerint, non es ideo alter homo. Vbi est vera pax, & vera gloria? Nonne in me? Et qui non appetit hominibus placere, nec timet displicere, multa perfruetur pace. Ex inordinato a- *Ioan. 16.* more & vano timore oritur omnis inquietudo cordis & distractio sensuum.

CAPVT XXIX.

Qualiter instante tribulatione, Deus inuocandus est, & benedicendus.

Iob 1. Psalm. 112. 1. SIt nomen tuum (Domine) benedictum in secula, qui voluisti hanc tentationem & tribulationem venire super me. Non possum eam effugere, sed necesse habeo ad te confugere; vt me adiuues, & in bonum mihi conuertas. Domine, modò sum in tribulatione, & non est cordi meo bene, sed multum vexor à præ- *Matth. 26.* senti passione. Et nunc pater dilecte, quid dicam? Deprehensus sum inter angustias. Saluifica me ex hora hac. Sed propterea veni in hanc horam, vt tu clarificeris, cùm fuero valde humiliatus,

&

& per te liberatus. Complaceat tibi Domine, vt eruas me; nam ego pauper, quid agere possum, & quò ibo sine te? Da patiẽtiam Domine, etiam hac vice. Adiuua me Deus meus, & non timebo, quantumcunque grauatus fuero. *Psalm. 39.*

2. Et nunc inter hæc quid dicam? Domine, fiat voluntas tua. Ego bene merui tribulari & grauari: oportet vtique vt sustineã, & vtinam patienter, donec transeat tempestas, & melius fiat. Potens est autem omnipotens manus tua, etiam hanc tentationem à me auferre, & eius impetum mitigare; ne penitus succumbam, quemadmodum & priùs sæpius egisti mecum, Deus meus, misericordia mea. Et quanto mihi difficilius, tanto tibi facilior est hæc mutatio dexteræ excelsi. *Matth. 6.* *Psalm. 76.*

CAPVT XXX.

De diuino petendo auxilio, & confidentia recuperanda gratia.

1. FIli, ego Dominus cõfortans in die tribulationis. Venias ad me, cum tibi nõ fuerit bene. Hoc est quod maximè consolationem impedit cælestem, quia tardiùs te conuertis ad orationem. Nam antequam me intentè roges, multa interim solatia quæris, & recreas te in externis. Ideoque fit, vt parum omnia prosint; donec aduertas, quia ego sum, qui eruo sperantes in me; nec est extra me valens auxilium, neque vtile consilium, sed neque durabile remedium. Sed iam resumpto spiritu post tempestatem, reconualesce in luce miserationum mearum; quia propè sum, (dicit Dominus) vt restaurem vniuersa non solùm integrè, sed & abundanter ac cumulatè. *Nahum. 1.* *Matth. 11.*

2. Nunquid mihi quicquam est difficile, aut ero similis dicenti & non facienti? Vbi est fides tua? Sta firmiter & perseueräter. Esto longanimis & vir fortis, veniet tibi consolatio in tempore suo. Expecta me, exspecta; veniam, & curabo te. Tentatio est, quæ te vexat; & formido vana, quæ te exterret. Quid importat solicitudo de futuris contingentibus, nisi vt tristitiam super tristitiam habeas? Sufficit diei malitia sua. Vanum est & inutile, de futuris conturbari vel gratulari, quæ fortè nunquam euenient. *Matth. 23.* *Matth. 6.*

3. Sed humanum est, huiusmodi imaginationibus illudi; & parui adhuc animi signum, tam leuiter trahi à suggestione inimici. Ipse enim nõ curat, vtrùm veris an falsis illudat & decipiat; vtrũ prçsentium amore, aut futurorum formidine prosternat. Non ergo turbetur cor tuum, neque formidet. Crede in me, & in misericordia mea habeto fiduciam. Quando tu putas te elongatum à me, sæpe sum propinquior. Quando tu æstimas penè totum perditum, tunc sæpe maius merendi instat lucrum. Non est totum *Psalm. 90.*

perditum, quando res accidit in contrarium. Non debes iudicare secundùm præsens sentire; nec sic grauitate alicui vndecumque venienti inhærere & accipere, tanquam omnis spes sit ablata emergendi.

4. Noli putare te relictum ex toto, quãuis ad tempus tibi miserim aliquam tribulationem, vel etiam optatam subtraxerim consolationem: sic enim transitur ad regnum cælorum. Et hoc sine dubio magis expedit tibi & cæteris seruis meis, vt exercitemini aduersis, quàm si cũcta ad libitũ haberetis. Ego noui cogitationes absconditas; quia multum expedit pro salute tua, vt interdum sine sapore relinquaris; ne fortè eleueris in bono successu, & tibiipsi placere velis in eo, quod non es. Quod dedi, auferre possum: & restituere, quum mihi placuerit.

Iacobi 1. 5. Quum dedero, meum est; quum subtraxero, tuum non tuli; quia meum est omne datum bonum, & omne donum perfectum. Si tibi immisero grauitatem, aut quamlibet contrarietatem, ne indigneris, neque concidat cor tuum; ego citò subleuare, possum & omne onus in gaudium transmutare. Verumtamẽ iustus sum, & recommendabilis multum, quum sic facio totum. Si rectè sapis, & in veritate aspicis, nunquam debes propter aduersa tam deiectè contristari, sed magis gaudere, & gratias agere; imò hoc vnicum reputare gaudium, quòd affligens te doloribus, non parco tibi. *Ioan. 16.* Sicut dilexit me Pater, & ego vos diligo, dixi dilectis discipulis meis; quos vtique non misi ad gaudia temporalia, sed ad magna certamina; non ad honores, sed ad despectiones: non ad ocium, sed ad labores: non ad requiẽ, sed ad afferendum fructum multum in patientia. Horum memento fili mi verborum.

CAPVT XXXI.

De neglectu omnis creaturæ, vt creator possit inueniri.

1. DOmine, bene indigeo adhuc maiori gratia, si debeam illuc peruenire, vbi me nemo poterit nec vlla creatura impedire. Nã quàm diu res aliqua me retinet, non possum ad te liberè volare. *Psalm. 54.* Cupiebat liberè volare, qui dicebat: *Quis dabit mihi pennas sicut columbæ; & volabo, & requiescam?* *Matth. 6.* Quid simplici oculo quietius? Et quid liberius nil desiderãte in terris? Oportet igitur omnem supertransire creaturam; & seipsum perfectè deserere, ac in excessu mentis stare, & videre te omnium conditorem cum creaturis nil simile habere. Et nisi quis ab omnibus creaturis fuerit expeditus, non poterit liberè intendere diuinis. Ideo enim pauci inueniuntur contemplatiui, quia pauci sciunt

sciunt se à perituris & creaturis ad plenum sequestrare.

2. Ad hoc magna requiritur gratia, quæ animã leuet, & supra semetipsam rapiat. Et nisi homo sit in spiritu eleuatus, & ab omnibus creaturis liberatus, ac Deo totus vnitus; quidquid scit, quicquid etiam habet, non est magni ponderis. Diu paruus erit, & infrà iacebit, qui aliquid magnum æstimat, nisi solum vnum immensum, æternum bonum. Nam quicquid Deus non est, nihil est, & pro nihilo computari debet. Est magna differentia, sapientia illuminati & deuoti viri, & scientia literati atque studiosi clerici. Multo nobilior est illa doctrina, quæ de sursum ex diuina influentia manat; quàm quæ laboriosè humano acquiritur ingenio.

3. Plures reperiuntur contemplationem desiderare, sed quæ ad eam requiruntur, non student exercere. Est & magnum impedimentum, quia in signis & sensibilibus rebus statur; & parum de perfecta mortificatione habetur. Nescio quid est, & quo spiritu ducimur, & quid prætendimus, qui spirituales dici videmur: quòd tantum laborem & ampliorem solicitudinem pro transitorijs & vilibus rebus agimus; & de interioribus nostris vix aut rarò, plenè recollectis sensibus, cogitamus.

4. Proh dolor, statim post modicam recollectionem foras erumpimus, nec opera nostra districta examinatione trutinamus. Vbi iacent affectus nostri, non attendimus; & quàm impura sint omnia non deploramus. Omnis quippe caro corruperat viam suam, & ideo sequebatur diluuium magnum. Cùm ergo interior affectus noster multum corruptus sit, necesse est, vt actio sequẽs, index carentiæ interioris vigoris, corrumpatur. Ex puro corde procedit fructus bonæ vitæ. *Gen. 6. & 7.*

5. Quantum quis fecerit, quæritur: sed ex quanta virtute agit, non tam studiosè pẽsatur. Si fuerit fortis, diues, pulcher, habilis; vel bonus scriptor, bonus cantor, bonus laborator, inuestigatur; quàm pauper sit spiritu, quàm patiens & mitis, quàm deuotus & internus, à multis tacetur. Natura exteriora hominis respicit, gratia ad interiora se conuertit. Ille frequenter fallitur, ista in Deo sperat; vt non decipiatur.

CAPVT XXXII.

De abnegatione sui, & abdicatione omnis cupiditatis.

1. FIli, non potes perfectã possidere libertatẽ, nisi totaliter abneges temetipsum. Cõpediti sunt omnes proprietarij, & sui ipsius amatores, cupidi, curiosi, gyrouagi, quærentes sẽper mollia, *Matth. 16. & 19.*

non quæras Iesu Christi; sed hoc sæpe fingentes & componẽtes, quod non stabit. Peribit enim totum, quod nõ est ex Deo ortum. Tene breue & consummatum verbum. Dimitte omnia, & inuenies omnia. Relinque cupidinem, & reperies requiem. Hoc mẽte pertracta; & quum impleueris, intelliges omnia.

2. Domine, hoc non est opus vnius diei, nec ludus paruulorũ; imò in hoc breui includitur omnis perfectio religiosorum. Fili, non debes auerti, nec statim deijci, audita via perfectorum; sed magis ad sublimiora prouocari, & ad minus ad hæc ex desiderio suspirare. Vtinam sic tecum esset, & ad hoc peruenisses, vt tuipsius amator non esses; sed ad nutum meum purè stares, & eius quem tibi proposui, Patris; tunc mihi valde placeres, & tota vita tua in gaudio & pace transiret. Adhuc multa habes ad relinquẽdum, quæ nisi mihi ex integro resignaueris, non acquires quod postulas. Suadeo tibi emere à me aurum ignitum, vt locuples fias; id est, cælestem sapientiam, omnia infima conculcantem. Postpone terrenam sapientiam, & omnem humanam & propriam complacentiam.

Apoc. 3.

3. Dixi viliora tibi emenda pro preciosis & altis, in rebus humanis. Nam valde vilis & parua, ac penè obliuioni tradita videtur vera cælestis sapientia; non sapiens alta de se, nec magnificari quærens in terra: quam multi ore tenus prædicant, sed vita longè dissentiunt; ipsa tamen est preciosa margarita, à multis abscondita.

Matth. 13.

CAPVT XXXIII.

De instabilitate cordis, & de intentione finali ad Deum habenda.

Iob 14.

1. FIli, noli credere affectui tuo, qui nunc est, citò mutabitur in aliud. Quamdiu vixeris, mutabilitati subiectus es etiam nolens; vt modò lætus, modo tristis; modò pacatus, modò turbatus; nunc deuotus, nunc indeuotus; nunc studiosus, nunc acediosus; nunc grauis, nunc leuis inueniaris. Sed stat super hæc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu; non attendens, quid in se sentiat, vel qua parte flet ventus instabilitatis; sed vt tota intentio mentis eius, ad debitum & optimum proficiat finem.

2. Nam sic poterit vnus & idem inconcussusque permanere, simplici intentionis oculo, per tot varios euentus ad me impræmissè directo. Quanto autem purior fuerit intentionis oculus, tanto constantiùs inter diuersas itur procellas. Sed in multis caligat oculus puræ intentionis; respicitur enim citò in aliquod delectabile, quod occurrit. Nam & rarò totus liber quis inuenitur à næuo propriæ exquisitionis. Sic Iudæi olim venerãt in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Iesum tantũ, sed

Matth. 6.

Ioan. 11.

&

& vt Lazarum viderent. Mundandus est ergo intentionis oculus, vt sit simplex & rectus, atque vltra omnia varia media ad me dirigendus. *Matth. 6.*

CAPVT XXXIV.

Quòd amanti sapit Deus super omnia & in omnibus.

1. ECce Deus meus, & omnia. Quid volo amplius, & quid felicius desiderare possum? O sapidum & dulce verbum, sed amanti verbum, non mundum nec ea quæ in mundo sunt. Deus meus, & omnia. Intelligenti satis dictum est, & sæpe repetere iucundum est amanti. Te siquidem præsente, iucunda sunt omnia; te autem absente, fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiamque festiuam. Tu facis bene sentire de omnibus, & in omnibus te laudare; nec potest aliquid sine te diu placere. Sed si debet gratum esse & bene sapere, oportet gratiam tuam adesse, & condimento tuæ sapientiæ condiri.

2. Cui tu sapis, quid ei rectè non sapiet? Et cui tu non sapis, quid ei ad iucunditatem esse poterit? Sed deficiunt in sapientia tua mundi sapientes, & qui carnem sapiunt; quia ibi plurima vanitas, & hîc mors inuenitur. Qui autem te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem sequuntur, verè sapientes esse cognoscuntur; quia de vanitate ad veritatem, de carne ad spiritum transferũtur. Istis sapit Deus; & quicquid boni inuenitur in creaturis, totum ad laudem referunt sui conditoris. Dissimilis tamen & multum dissimilis sapor creatoris & creaturæ, æternitatis & temporis, lucis increatæ & lucis illuminatæ. *1. Cor. 1. Roma. 8. & 1. Ioan. 2.*

3. O lux perpetua, cuncta creata transcendens lumina, fulgura coruscationem de sublimi penetrantem omnia cordis mei intima. Purifica, lætifica, clarifica & viuifica spiritum meũ cum suis potentijs, ad inhærendum tibi iubilosis excessibus. O quando veniet hæc beata & desiderabilis hora, vt tua me saties præsẽtia, & sis mihi omnia in omnibus. Quamdiu hoc datum nõ fuerit, nec plenum gaudium erit. Adhuc, proh dolor, viuit in me vetus homo, non est totus crucifixus, non est perfectè mortuus. Adhuc concupiscit fortiter contra spiritum, bella mouet intestina, nec regnum animæ patitur esse quietum. *Roman. 7.*

4. Sed tu qui dominaris potestati maris, & motum fluctuum eius mitigas, exurge, adiuua me. Dissipa gentes, quæ bella volunt; contere eas in virtute tua; ostende quæso magnalia tua, & glorificetur dextera tua; quia non est spes alia nec refugium mihi, nisi in te Domine Deus meus. *Psalm. 88. Psalm. 72. Psalm. 30.*

CA-

CAPVT XXXV.

Quòd non est securitas à tentatione in hac vita.

Iob 7. *2. Cor. 6.* 1. FIli, nunquam securus es, in hac vita; sed quoad vixeris, tẽper arma spiritualia tibi sunt necessaria. Inter hostes versaris, & à dextris & à sinistris impugnaris. Si ergo non vteris vndique scuto patientiæ, non eris diu sine vulnere. Insuper, si nõ ponis cor tuum fixè in me, cũ mera voluntate cuncta patiendi propter me, non poteris ardorem istum sustinere, nec ad palmã pertingere beatorum. Oportet te ergo viriliter omnia petransire, & *Apoc. 2.* potenti manu vti aduersus obiecta. Nam vincenti datur manna, & torpenti relinquitur multa miseria.

2. Si quæris in hac vita requiem, quomodo tunc peruenies ad æternam requiem? Non ponas te ad multam requiem, sed ad magnam patientiam. Quære veram pacem, non in terris, sed in cælis; non in hominibus nec in cæteris creaturis, sed in Deo solo. Pro amore Dei debes omnia libẽter subire, labores scilicet & dolores, tentationes, vexationes, anxietates, necessitates, infirmitates, iniurias, oblocutiones, reprehensiones, humiliationes, confusiones, correctiones, & despectiones. Hæc iuuant ad virtutem; hæc probant Christi tironem, hæc fabricant cælestem coronam. Ego reddam mercedem æternam pro breui labore, & infinitam gloriam pro transitoria confusione.

3. Putas tu, quòd semper habebis pro tua voluntate consolationes spirituales? Sancti mei non habuerunt tales, sed multas granitates, & tentationes varias, magnasque desolationes. Sed patienter sustinuerunt se in omnibus, & magis confisi sunt Deo, *Roman. 8.* quàm sibi; scientes, quia nõ sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam promerendam. Vis tu statim habere, quod multi post multas lachrymas & magnos labores vix obti- *Psalm. 26.* nuerunt? Expecta Dominum, viriliter age, & confortare. Noli diffidere, noli discedere, sed corpus & animam expone constanter pro gloria Dei. Ego reddam plenissimè; ego tecũ ero in omni tribulatione.

CAPVT XXXVI.

Contra vana hominum iudicia.

1. FIli, iacta cor tuum firmiter in Domino, & humanũ ne metuas iudicium, vbi te conscientia pium reddit & insontem. Bonum est & beatum taliter pati, nec hoc erit graue humili cordi, & Deo magis quàm sibiipsi confidenti. Multi multa loquuntur,

tur, & ideo parua fides est adhibenda. Sed & omnibus satis esse, non est possibile. Etsi Paulus omnibus studuit in Domino placere, & omnibus omnia factus est; tamen etiam pro minimo duxit, quòd ab humano die iudicatus fuit. *1. Cor. 9. & 2. Cor. 4. & Col. 1.*

2. Egit satis pro aliorum ædificatione & salute, quantum in se erat & poterat; sed ne ab alijs aliquando iudicaretur, vel non despiceretur, cohibere non potuit. Ideo totum Deo commisit, qui totum nouerat; & patientia ac humilitate contra ora loquentium iniqua, aut etiam vana ac mendosa cogitantium, atque pro libitu suo quæque iactantium, se defendit. Respondit tamen interdum, ne infirmis ex sua taciturnitate generaretur scandalum. *Act. 26. & Phil. 1.*

3. Quis tu, vt timeas à mortali homine? Hodie est, & cras non comparet. Deum time, & hominum terrores non expaueſces. Quid potest aliquis in te verbis aut iniurijs? Sibi potiùs nocet quàm tibi; nec poterit iudicium Dei effugere, quicumque est ille. Tu habe Deum præ oculis, & noli contendere verbis querulosis. Quòd si ad præsens tu videris succumbere & confusionem pati, quam non meruisti; ne indigneris ex hoc, neque per impatientiam minuas coronam tuam; sed ad me potiùs respice in cælum, qui potens sum eripere ab omni confusione & iniuria, & vnicuique reddere secundùm opera sua. *1. Mach. 2. Rom. 2. & 1. Cor. 11. Hebr. 12.*

CAPVT XXXVII.

De pura & integra resignatione sui, ad obtinendam cordis libertatem.

1. FIli, relinque te, & inuenies me. Sta sine electione & omni proprietate, & lucraberis semper. Nã & adijcietur tibi amplior gratia, statim vt te resignaueris, nec resumpseris. Domine, quoties me resignabo, & in quibus me relinquam? Semper, & omni hora; sicut in paruo, sic & in magno. Nihil excipio; sed in omnibus te nudatum inueniri volo. Alioquin, quomodo poteris esse meus, & ego tuus, nisi fueris ab omni propria voluntate intus & foris spoliatus? Quanto celeriùs hoc agis, tanto melius habebis; & quanto pleniùs & sincerius, tanto mihi plus placebis, & amplius lucraberis. *Matth. 16.*

2. Quidam se resignant, sed cum aliqua exceptione: non enim plenè Deo confidunt, ideo sibi prouidere satagunt. Quidam etiã primò totum offerunt, sed postea tentatione pulsati, ad propria redeunt, ideo minimè in virtute proficiunt. Hi ad veram puri cordis libertatem, & iucundæ familiaritatis meæ gratiã non pertingent;

tingent; nisi integra resignatione, & quotidiana sui immolatione
Matt. 16. priùs facta, sine qua non stat nec stabit vnio fruitiua.

3. Dixi tibi sæpissimè, & nunc iterũ dico: Relinque te, resigna te, & frueris magna interna pace. Da totum pro toto, nil exquire, nil repete; sta purè & inhæsitanter in me, & habebis me. Eris liber in corde, & tenebræ non conculcabunt te. Ad hoc conare, hoc ora, hoc desidera; vt ab omni proprietate possis expoliari, & nudus nudum Iesum sequi; tibi mori, & mihi æternaliter viuere. Tunc deficient omnes vanæ phantasiæ, conturbationes iniquæ, & curæ superfluæ. Tunc etiam recedet immoderatus timor, & inordinatus amor morietur.

CAPVT XXXVIII.

De bono regimine in externis, & recursu ad Deum in periculis.

1. FIli, ad istud diligenter tendere debes, vt in omni loco & actione seu occupatione externa, sis intimus liber, & tui ipsius potẽs; & sint omnia sub te, & tu sub eis; vt sis dominus actionum tuarũ & rector, non seruus nec emptitius; sed magis exẽptus veruſque Hebræus, in sortem ac libertatem transiens filiorum Dei; qui stant super præsentia, & speculantur æterna; qui transitoria sinistro intuentur oculo, & dextro cælestia; quos temporalia non trahunt ad inhærendum, sed trahunt ipsi magis ea ad bene seruiendum; prout inordinata sunt à Deo, & instituta à summo opifice; qui nil inordinatum in sua reliquit creatura.

2. Si etiam in omni euentu stas, non in apparẽtia externa, nec oculo carnali lustras visa vel audita: sed mox in qualibet causa,
Exod. 35. intras cum Moyse in tabernaculum ad consulendum Dominum, audies nonnunquam diuinum responsum, & redies instructus de multis præsentibus & futuris. Semper enim Moyses recursum habuit ad tabernaculum, pro dubijs & quæstionibus soluendis;
Matth. 6. fugitque ad orationis adiutorium, pro periculis & improbitatiIosue 9. bus hominum subleuandis. Sic & tu confugere debes in cordis tui secretarium, diuinum intentiùs implorando suffragium. Propterea nãque Iosue & filij Israël à Gabaonitis leguntur decepti; quia os Domini priùs non interrogauerunt, sed nimium creduli dulcibus sermonibus, falsa pietate delusi sunt.

CAPVT XXXIX.

Quòd homo non sit importunus in negotijs.

1. FIli, committe mihi semper causam tuam, ego bene disponã in tempore suo. Expecta ordinationẽ meam, & senties inde profectum. Domine, satis libenter tibi omnes res committo,

quia

quia paruum potest cogitatio mea proficere. Vtinam nō multum adhærendum futuris euentibus, sed ad beneplacitum tuum incunctanter me offerrem.

2. Fili sæpe homo rem aliquam vehementer agitat, quā desiderat; sed cùm ad eam peruenerit, aliter sentire incipit; quia affectiones circa idem non sunt durabiles, sed magis de vno ad aliud impellunt. Non est ergo minimum, etiam in minimis seipsum relinquere.

3. Verus profectus hominis est abnegatio suiipsius; & homo abnegatus, valde liber est & securus. Sed antiquus hostis, omnibus bonis aduersans, à tentatione nō cessat; sed die noctuque graues molitur insidias, si fortè in laqueum deceptionis possit præcipitare incautum. *Vigilate & orate*, dicit Dominus, *vt non intretis in tentationem.* 1. Pet. 5. Matth. 26.

CAPVT XL.

Quòd homo nil boni ex se habet, & de nullo gloriari potest.

1. DOmine, quid est homo, quèd memor es eius; aut filius hominis, quia visitas eum? Quid promeruit homo, vt dares illi gratiam tuam? Domine, quid possum conqueri, si me deseris? aut quid iustè obtendere possum, si quod peto, non feceris? Certè hoc in veritate cogitare possum, & dicere: Domine nihil sum, nihil possum, nihil boni ex me habeo; sed in omnibus deficio, & ad nihil semper tendo. Et nisi à te fuero adiutus, & interiùs informatus, totus efficior tepidus & dissolutus. Psalm. 8.

2. Tu autem (Domine) semper idem ipse es, & permanes in æternum semper bonus, iustus, & sanctus; bene, iustè, ac sanctè agens omnia, & disponens in sapientia. Sed ego, qui ad defectum sum magis pronus quàm ad profectum, non sum semper in vno statu perdurans, quia septem tempora mutantur super me. Verumtamen citò meliùs fit, cùm tibi placuerit, & manum porrexeris adiutricem. Quia tu solus sine humano suffragio poteris auxiliari, & in tantum confirmare, vt vultus meus ampliùs in diuersa non mutetur, sed in te vno cor meum conuertatur & quiescat. Psalm. 101.

3. Vnde si bene scirem omnem humanam consolationem abijcere, siue propter deuotionem adipiscendam, siue propter necessitatem, qua compellor te quærere, quia non est homo, qui me consoletur; tunc possem meritò de gratia tua sperare, & de dono nouæ consolationis exultare.

4. Gratias tibi, vnde totum venit, quotiescumque mihi bene succedit. Ego autem vanitas & nihilum ante te, inconstans homo & infirmus. Vnde ergo possum gloriari, aut cur appeto reputari? Nūquid de nihilo? Et hoc vanissimum est. Verè inanis gloria,

rii, mala pestis, vanitas maxima; quia à vera trahit gloria, & cælesti spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, priuatur veris virtutibus.

Habac. 3. Psalm. 113. 5. Est autem vera gloria & exultatio sancta, gloriari in te, & non in se; gaudere in nomine tuo, non in propria virtute; nec in aliqua creatura delectari, nisi propter te. Laudetur nomen tuum, non meum; magnificetur opus tuum, non meũ; benedicatur nomẽ sanctum tuum, nihil mihi autẽ attribuatur de laudibus hominũ. Tu gloria mea, tu exultatio cordis mei. In te gloriabor & exultabo tota die, pro me autem nihil, nisi in infirmitatibus meis.

Jan. 5. 6. Quærant Iudæi gloriam, quæ ab inuicem est; ego hanc requiram, quæ à solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata vanitas est & stultitia. O veritas mea & misericordia mea, Deus meus, Trinitas beata; tibi soli laus, honor, virtus, & gloria, per infinita seculorum secula.

CAPVT XLI.

De contemptu omnis temporalis honoris.

1. FIli, noli tibi attrahere, si videas alios honorari & eleuari, te autem despici & humiliari. Erige cor tuum ad me in cælum, & nõ contristabit te contẽptus hominum in terris. Domine, in cæcitate sumus, & vanitate citò, seducimur. Si rectè me inspicio, nunquam mihi facta est iniuria ab aliqua creatura, vnde nec iustè habeo conqueri aduersum te.

2. Quia autem frequenter & grauiter peccaui tibi, meritò armatur contra me omnis creatura. Mihi igitur iustè debetur cõfusio & contemptus, tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me ad hoc præparauero, quòd velim libenter ab omni creatura despici & relinqui, atque penitus nihil videri; non possum interiùs pacificari & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè tibi vniri.

CAPVT XLII.

Quòd pax non est ponenda in hominibus.

1. FIli, si ponis pacem tuam cum aliqua persona, propter tuum sentire & conuiuere, instabilis eris & implicatus. Sed si recursum habes ad semper viuentem & manentem veritatem, nõ contristabit amicus recedens aut moriens. In me debet amici dilectio stare, & propter me diligendus est, quisquis tibi bonus visus est & multum charus in hac vita. Sine me non valet, nec dura-

bit

bit amicitia; nec est vera & munda dilectio, quã ego non copulo. Ita mortuus debes esse talibus affectionibus dilectorũ hominum, vt (quantum ad te pertinet) sine omni humano optares esse consortio. Tanto homo Deo magis appropinquat, quanto ab omni solatio terreno longiùs recedit. Tanto etiam altiùs ad Deum ascendit, quanto profundiùs in se descendit, & plus sibiipsi vilescit.

2. Qui autem sibi aliquid boni attribuit, gratiã Dei in se venire impedit: quia gratia Spiritus sãcti, cor humile semper quærit. 1. Pet. 5. Si scires te perfectè annihilare, atque ab omni creato amore euacuare, tunc deberem in te cum magna gratia emanare. Quando tu respicis ad creaturas, subtrahitur tibi aspectus creatoris. Disce te in omnibus propter creatorem vincere, tunc ad diuinã valebis cognitionem pertingere. Quantumcunque modicum sit, si inordinatè diligitur & respicitur, retardat à summo, & vitiat.

CAPVT XLIII.

Contra vanam & secularem scientiam.

1. Fili, non te moueant pulchra & subtilia hominum dicta. Nõ enim est regnũ Dei in sermone, sed in virtute. Attẽde verba mea, quę corda accendunt & mentes illuminant; inducũt cõpunctionem, & variam ingerunt consolationem. Nunquam ad hoc legas verbum, vt doctior aut sapientior possis videri. Stude mortificationi vitiorum, quia hoc ampliùs tibi proderit, quàm notitia multarum difficilium quæstionum. 1. Cor. 4.

2. Quum multa legeris & cognoueris, ad vnum semper oportet redire principium. Ego sum, qui doceo hominem scientiam, & clariorem intelligentiam paruulis tribuo, quàm ab homine possit doceri. Cui ego loquor, citò sapiens erit, & multum in spiritu proficiet. Væ eis, qui multa curiosa ab hominibus inquirunt, & de via mihi seruiendi parum curant. Veniet tempus, quando apparebit magister magistrorum Christus Dominus Angelorũ, cunctorum auditurus lectiones: hoc est, singulorum examinaturus conscientias. Et tunc scrutabitur Hierusalem in lucernis, & manifesta erunt abscondita tenebrarum, tacebuntque argumenta linguarum. Ego sum, qui humilem in puncto eleuo mentem, vt plures æternæ veritatis capiat rationes, quàm si quis decem annis studuisset in scholis. Ego doceo sine strepitu verborum, sine confusione opinionum, sine fastu honoris, sine purgatione argumẽtorum. Ego sum, qui doceo terrena despicere, præsentia fastidire, æterna quærere, æterna sapere: honores fugere, scandala sufferre, omnem spem in me ponere, extra me nil cupere, & super omnia me ardenter amare. Sophon. 1. 1. Cor. 4.

3. Nm

3. Nam quidam amando me intimè, didicit diuina, & loquebatur mirabilia. Plus profecit in relinquendo omnia, quã in studendo subtilia. Sed alijs loquor communia, alijs specialia; aliquibus in signis & figuris dulciter appareo, quibusdam verò in multo lumine reuelo mysteria. Vna vox librorum, sed non omnes æque informat; quia intus sum doctor, veritas, scrutator cordis, cogitationum intellector, actionum promotor, distribuens singulis sicut dignum iudicauero.

CAPVT XLIV.

De non attrahendo sibi res exteriores.

Galat. 6. 1. FIli, in multis oportet te esse inscium, & æstimare te tãquam mortuum super terram, & cui totus mundus crucifixus sit. Multa etiam oportet surda aure pertransire, & quæ tuæ pacis sunt magis cogitare. Vtilius est oculos à rebus displicentibus auertere, & vnicuique suum sentire relinquere, quàm contentiosis sermonibus deseruire. Si bene steteris cum Deo, & eius iudicium aspexeris, faciliùs te victum portabis.

2. O Domine, quonam venimus? Ecce damnum defletur temporale, pro modico quæstu laboratur & curritur, & spirituale detrimentum in obliuionem transit, & vix serò reditur. Quod parum vel nihil prodest attenditur, & quod summè necessariũ est, negligenter præteritur; quia totus homo ad externa defluit. Et nisi citò resipiscat, libens in exterioribus iacet.

CAPVT XLV.

Quòd omnibus non est credendum, & de facili lapsu verborum.

Psalm. 59. 1. DA mihi auxilium Domine de tribulatione, quia vana salus hominis. Quàm sæpe ibi non inueni fidem, vbi me habere putaui? Quoties etiam ibi reperi, vbi minùs præsumpsi? Vana ergo spes in hominibus, salus autem iustorum in te Deus. Benedictus sis Domine Deus meus in omnibus, quæ accidunt nobis. Infirmi sumus & instabiles, citò fallimur & permutamur.

Prou. 10. 2. Quis est homo, qui ita cautè & circumspecte in omnibus se custodire valet, vt aliquando in aliquam deceptionem vel perplexitatem non veniat? Sed qui in te Domine confidit, ac simplici ex corde quærit, non tam facilè labitur. Et si inciderit in aliquam tribulationem, quocumque modo fuerit etiã implicatus, citiùs per te eruetur, aut à te consolabitur; quia tu non deseres in te sperantem, vsque in finem.

3. Rarus fidus amicus, in cunctis amici perseuerans pressuris. Tu Domine, tu solus es fidelissimus in omnibus, & præter te nõ est

est alter talis. O quàm bene sapuit sancta illa anima, quæ dixit: Mens mea solidata est, & in Christo fundata. Si ita mecum foret, non tam facilè timor humanus me solicitaret, nec verborum iacula mouerent.

4. Quis omnia præuidere, quis præcauere futura mala sufficit? Si præuisa sæpe etiã lædunt, quid improuisa nisi grauiter feriunt? Sed quare mihi misero non meliùs prouidi? Cur etiam tam facilè alijs credidi? Sed homines sumus, nec aliud quàm fragiles homines sumus, etiamsi angeli à multis æstimamur & dicimur. Cui credam Domine? Cui, nisi tibi? Veritas es, quæ nõ fallis, nec falli potes. Et rursum: Omnis homo mendax, infirmus, instabilis, & labilis maximè in verbis; ita vt statim vix credi debeat, quod rectum in facie sonare videtur.

5. Quàm prudenter præmonuisti cauendum ab hominibus, & quia inimici hominis, domestici eius; nec credendum, si quis dixerit: Ecce hîc, aut ecce illic. Doctus sum damno meo, & vtinam ad cautelam maiorem, & non ad insipientiam mihi. Cautus esto (ait quidam) cautus esto; serua apud te, quod dico. Et dum ego sileo, & absconditum credo, nec ille silere potest, quod silendum petijt: sed statim prodit me & se, & abijt. Ab huiusmodi fabulis & incautis hominibus, protege me Domine, ne in manus eorum incidam, nec vnquam talia committam. Verbum verum & stabile da in os meum, & linguam callidam longè fac à me. Quod pati nolo, omnimodè cauere debeo. *Mich. 7.*

6. O quàm bonum & pacificum de alijs silere, nec indifferenter omnia credere, neque de facili vlteriùs effari, paucis seipsum reuelare, te semper inspectorem cordis quærere, nec omni vento verborum circumferri, sed omnia intima & extrema, secundùm placitum tuæ voluntatis, optare perfici. Quàm tutum, pro conseruatione cœlestis gratiæ, humanam fugere apparentiam, nec appetere quæ foris admirationem videntur præbere, sed ea, tota sedulitate sectari, quæ vitæ emendationem dant & feruorem. *Prou. 25. & Isaiæ 26.*

7. Quàm multis nocuit, virtus scita ac præproperè laudata? Quàm sanè profuit gratia silentio seruata in hac fragili vita, quæ tota tentatio fertur & militia?

CAPVT XLVI.

De confidentia in Deo habenda, quando insurgunt verborum iacula.

1. FIli, sta firmiter, & spera in me. Quid enim sũt verba, nisi verba. Per aërem volant, sed lapidem non lædunt. Si reus es, cogita quòd libenter emendare te velis. Si nihil tibi cõscius es, pensa quòd velis libenter pro Deo hoc sustinere. Parum satis est, vt vel verba interdum sustineas, qui necdum fortia verbera tolerare *Psal. 36.*

vales. Et quare tam parua tibi ad cor transeunt, nisi quia adhuc carnalis es, & homines magis quàm oportet attendis? Nam quia despici metuis, reprehendi pro excessibus non vis, & excusationum vmbracula quæris.

2. Sed inspice te melius, & agnosces, quia viuit adhuc in te mundus, & vanus amor placendi hominibus. Cùm enim bassari refugis & confundi pro defectibus, constat vtique, quòd nec verus humilis sis, nec verè mundo mortuus, nec mundus tibi crucifixus. Sed audi verbum meum, & non curabis decem milla verba hominum. Ecce, si cuncta contra te dicerentur, quæ fingi malitiosissimè possent; quid tibi nocerent, si omnino transire permitteres, nec plusquam festucam perpenderes? Nunquid vel vnum capillum tibi extrahere possent?

Mat. 10.

Luca 11.

Psal. 7.

3. Sed qui cor intus non habet, nec Deum præ oculis, faciliter verbo mouetur vituperationis. Qui autem in me confidit, nec proprio iudicio stare appetit, absque humano terrore erit. Ego enim sum iudex, & cognitor omnium secretorum. Ego scio, qualiter res acta est. Ego iniuriantem noui & sustinẽtem. A me exijt verbum istud, me permittente hoc accidit, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes. Ego reum & innocentem iudicabo, sed occulto iudicio vtrumque ante probare volui.

Luca 2.

4. Testimonium hominum sæpe fallit, meum iudicium verum est, stabit, & non subuertetur. Latet plerumque, & paucis adsingula patet; nunquam tamen errat, nec errare potest, etiamsi oculis insipientium non rectum videatur. Ad me ergo currendum est in omni iudicio, nec proprio innitendum arbitrio. Iustus enim non conturbabitur, quicquid à Deo ei acciderit. Etiamsi iniustè aliquid contra eum prolatum fuerit, non multum curabit; sed nec vanè exultabit, si per alios rationabiliter excusetur.

Prou 12.

Psal. 7. & Apoc. 2.

5. Pensat namque, quia ego sum scrutans corda & renes, qui non iudico secundùm faciem & humanam apparentiam. Nam sæpe in oculis meis reperitur culpabile, quod hominum iudicio creditur laudabile. Domine Deus, iudex iuste, fortis & patiens, qui hominum nosti fragilitatem & prauitatem, esto robur meum & tota fiducia mea, non enim mihi sufficit conscientia mea. Tu nosti, quod ego non noui; & ideo in omni reprehensione humiliare me debui, & mansuetè sustinere. Ignosce quoque mihi propitius, quoties sic non egi, & dona iterum gratiam amplioris sufferentiæ. Melior est enim mihi tua copiosa misericordia ad consequutionem indulgentiæ; quàm mea opinata iustitia, pro defensione latentis conscientiæ. Etsi nihil mihi conscius sum, tamen in hoc iustificare me non possum; quia remota misericordia tua, non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.

1. Cor. 4.

Psal. 142.

CAPVT

CAPVT XLVII.

Quòd omnia grauia, pro æterna vita, sint toleranda.

1. FIli, non te frangant labores, quos assumpsisti propter me, ne tribulationes te deijciant vsquequaque; sed mea promissio in omni euentu te roboret & consoletur. Ego sufficiens sum ad reddendum, supra omnem modum & mensuram. Non diu hic laborabis, nec semper grauaberis doloribus. Expecta paulisper, & videbis celerem finem malorum. Veniet vna hora, quando cessabit omnis labor & tumultus. Modicum est & breue, omne quod transit cum tempore.

2. Age, quod agis; fideliter labora in vinea mea, ego ero merces tua. Scribe, lege, canta, geme, tace, ora, sustine viriliter contraria, digna est his omnibus & maioribus prælijs vita æterna. Veniet pax in die vna, quæ nota est Domino, & erit non dies neque nox huius scilicet temporis, sed lux perpetua, claritas infinita, pax firma, & requies secura. Non dices tunc: *Quis me liberabit de corpore mortis huius?* Nec clamabis, *Hei mihi quia incolatus meus prolongatus est*: quoniam præcipitabitur mors, & salus erit indefectiua, anxietas nulla, iucunditas beata, societas dulcis & decora. *Mat. 20.* *Rom. 7.* *Psa. 119.*

3. O si vidisses sanctorum in cælo coronas perpetuas; quanta quoque nunc exultant gloria, (qui huic mundo olim contemptibiles, & quasi vita ipsa indigni putabantur:) profectò te statim humiliares vsque ad terram: & affectares potiùs omnibus subesse, quàm vni præesse, nec huius vitæ lætos dies cõcupisceres, sed magis pro Deo tribulari gauderes; & pro nihilo inter homines computari, maximum lucrum duceres. *Sap. 3. & 5.*

4. O si tibi hæc saperent, & profundè ad cor transirent, quomodo auderes vel semel conqueri? Nónne pro vita æterna, cuncta laboriosa sunt toleranda? Non est paruum quid, perdere aut lucrari regnum Dei. Leua igitur faciem tuam in cælum. Ecce ego, & omnes sancti mei mecum, qui in hoc seculo magnum habuere certamen; modò gaudent, modò consolantur, modò securi sunt, modò requiescunt, & sine fine mecum in regno Patris mei permanebunt.

CAPVT XLVII.

De die æternitatis, & huius vitæ angustijs.

1. O Supernę ciuitatis mãsio beatissima. O dies ęternitatis clarissima, quã nox non obscurat, sed summa veritas semper irradiat, dies sẽper lęta, sẽper secura, & nunquã statũ mutãs in cõtraria. O vtinã dies illa illuxisset, & cũcta hęc tẽporalia finẽ accepissent, *Apoc. 21.*

pissent. Lucet quidem sanctis perpetua claritate splendida, sed non nisi à longè & per speculum peregrinantibus in terra.

Iob. 7. 2. Norunt cæli ciues, quàm gaudiosa sit illa: gemunt exules filij Euę, quòd amara & tædiosa sit ista. Dies huius temporis parui & mali, pleni doloribus & angustijs; vbi homo multis peccatis inquinatur, multis passionibus irretitur, multis timoribus stringitur, multis curis distenditur, multis curiositatibus distrahitur, multis vanitatibus implicatur, multis erroribus circumfunditur, multis laboribus atteritur, tentationibus grauatur, delicijs eneruatur, egestate cruciatur.

Rom 7. Psal. 70. 3. O quando finis horum malorum! quando liberabor à misera seruitute vitiorum? Quando memorabor (Domine) tui solius? Quando ad plenum lætabor in te? Quando ero sine omni impedimento in vera libertate, sine omni grauamine mentis & corporis? Quando erit pax solida, pax imperturbabilis & secura, pax intus & foris, pax ex omni parte firma? Iesu bone, quando stabo ad videndum te? Quando contemplabor gloriam regni tui? Quando eris mihi omnia in omnibus? O quando ero tecum in regno tuo, quod præparasti dilectis tuis ab æterno? Relictus sum pauper & exul in terra hostili, vbi bella quotidiana & infortunia maxima.

4. Consolare exilium meum, mitiga dolorem meum, quia ad te suspirat omne desiderium meum. Nam onus mihi totum est, quicquid his mundus offert ad solatium. Desidero te intimè frui, sed nequeo apprehendere. Opto inhærere cælestibus, sed deprimunt res temporales, & immortificatæ passiones. Mente omnibus rebus supereſſe volo, carne autem inuitè subesse cogor. Sic ego homo infelix mecum pugno, & factus sum mihimetipsi grauis: dum spiritus sursum, & caro quærit esse deorsum.

Rom. 7. & 8.

Psal. 76. 5. O quid intus patior, dum mente cœlestia tracto, & mox carnalium turba occurrit oranti, Deus meus, ne elongeris à me, neque declines in ira à seruo tuo. Fulgura coruscationem tuam, & dissipa eas. Emitte sagittas tuas, & conturbentur omnes phantasiæ inimici. Recollige sensus meos ad te; fac me obliuisci omnium mundanorum; da citò abijcere & contemnere phantasmata vitiorum. Succurre mihi æterna veritas, vt nulla me moueat vanitas. Adueni cælestis suauitas, & fugiat à facie tua omnis impuritas. Ignosce quoque mihi, & misericorditer indulge, quoties præter te aliud in oratione reuoluo. Confiteor etenim verè quia valde distractè me habere consueui. Nam ibi multoties non sum, vbi corporaliter sto aut sedeo; sed ibi magis sum, quò cogitationibus feror. Ibi sum, vbi cogitatio mea est. Ibi frequenter cogitatio mea, vbi est quod amo. Hoc mihi citò occurrit, quod naturaliter

turaliter delectat, aut ex vsu placet.

6. Vnde tu veritas apertè dixisti: *Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.* Matt. 6. Si cœlum diligo, libenter de cælestibus penso. Si mundum amo, mundi felicitatibus congaudeo, & de aduersitatibus eius tristor. Si carnē diligo, quæ carnis sunt sæpe imaginor. Si spiritum amo, de spiritualibus cogitare delector. Quæcumque enim diligo, de his libenter loquor & audio, atque talium imagines mecum ad domum reporto. Sed beatus ille homo, qui propter te Domine, omnibus creaturis licentiam abeundi tribuit; qui naturæ vim facit, & concupiscentias carnis feruore spiritus crucifigit. Vt serenata conscientia, puram tibi orationem offerat: dignusque sit angelicis interesse choris, omnibus terrenis foris & intus exclusis. Matt. 19.

CAPVT XLIX.

De desiderio æternæ vitæ, & quanta sint certantibus bona promissa.

1. FILI, cùm tibi desideriū æternæ beatitudinis desuper infundi sentis, & de tabernaculo corporis exire cōcupiscis: vt claritatem meam sine vicissitudinis vmbra contemplari possis; dilata cor tuum, & omni desiderio hanc sanctam inspirationem susci pe. Redde amplissimas supernæ bonitati gratias, quæ tecum sic dignanter agit, clementer visitat, ardenter excitat, potenter subleuat, ne proprio pōdere ad terrena labaris. Neque enim hoc cogitatu tuo aut conatu accipis, sed sola dignatione supernæ gratiæ & diuini aspectus; quatenus in virtutibus & maiori humilitate proficias, & ad futura certamina te præpares, mihiq; toto cordis affectu adhærere, ac feruenti voluntate studeas deseruire.

2. Fili, sæpe ignis ardet, sed sine fumo flamma non ascendit. Sic & aliquorum desideria ad cælestia flagrant, & tamen à tentatione carnalis affectus liberi non sunt. Idcirco, nec omnino purè pro honore Dei agunt, quod tam desideranter ab eo petunt. Tale est & tuum sæpe desiderium, quod insinuasti fore tam importunum. Non enim est hoc purum & perfectum, quod propria commoditate est infectum.

3. Pete, non quod tibi est delectabile & commodum, sed quod mihi est acceptabile atque honorificum. Quia si rectè iudicas, meam ordinationem tuo desiderio & omni desiderato præferre debes ac sequi. Noui desiderium tuum, & frequentes gemitus audiui. Iam velles esse in libertate gloriæ filiorum Dei; iam te delectat domus æterna & cælestis patria gaudio plena, sed nondum venit hora ista; sed est adhuc aliud tempus, scilicet tempus belli, tempus laboris & probationis. Optas summo repleri bono, sed Iob. 7.

non potes hoc assequi modo. Ego sum; expecta me, (dicit Dominus) donec veniat regnum Dei.

4. Probandus es adhuc in terris, & in multis exercitandus. Consolatio tibi interdum dabitur, sed copiosa satietas non concedetur. Confortare igitur & esto robustus, tam in agendo quàm in patiendo naturæ contraria. Oportet te nouum induere hominem, & in alterum virum mutari. Oportet te sæpe agere, quod non vis, & quod vis, oportet relinquere. Quod alijs placet, processum habebit; quod tibi placet, vltrà non proficiet. Quod alij dicunt, audietur; quod tu dicis, pro nihilo computabitur. Petent alij, & accipient; tu petes, nec impetrabis.

Iosue 1. Ephes. 4.

5. Erunt alij magni in ore hominum, de te autem tacebitur. Alijs hoc vel illud committetur, tu autem ad nihil vtilis iudicaberis. Propter hoc, natura quandoque contristabitur: & magnum, si silens portaueris. In his & similibus multis, probari solet fidelis Domini seruus, qualiter se abnegare, & in omnibus se frangere quiuerit. Vix est aliquid tale, in quo tantundem mori indiges, sicut videre & pati, quæ voluntati tuæ aduersa sunt; maximè autem cùm disconuenientia, & quę minùs vtilia tibi apparent, fieri iubentur. Et quia non audes resistere altiori potestati, sub dominio constitutus; ideo durum tibi videtur, ad nutum alterius ambulare, & omne proprium sentire omittere.

6. Sed pensa fili horum fructum laborum, celerem finem, atque præmium nimis magnum; & non habebis iude grauamen, sed fortissimum patientiæ tuæ solamen. Nam & pro modica hac voluntate, quam nunc sponte deseris, habebis semper voluntatem tuam in cælis. Ibi quippe inuenies omne quod volueris, omne quod desiderare poteris. Ibi aderit tibi totius facultas boni, sine timore amittendi. Ibi voluntas tua vna semper mecum, nil cupiet extraneum vel priuatum. Ibi nullus resistet tibi, nemo de te conqueretur, nemo impediet, nihil obuiabit; sed cuncta desiderata simul erunt præsentia, totumque affectum tuum reficient, & adimplebunt vsque ad summum. Ibi reddam gloriam, pro contumelia perpessa; pallium laudis, pro mœrore; pro loco nouissimo, sedem regni in secula. Ibi apparebit fructus obedientiæ, gaudebit labor pœnitentiæ, & humilis subiectio coronabitur gloriosè.

7. Nunc ergo inclina te humiliter sub omnium manibus; nec sit tibi curæ, quis hoc dixerit vel iusserit. Sed hoc magnopere curato, vt siue prelatus, seu iunior, aut æqualis, aliquid à te exposcerit vel innuerit, pro bono totum accipias, & sincera voluntate studeas adimplere. Quærat alius hoc, alius illud; glorietur ille in illo & iste in isto: laudeturque millies mille; tu autem nec in isto,

¶ solius be-

neplacito ac honore. Hoc optandum est tibi, vt siue per vitam, siue per mortem, Deus semper in te glorificetur.

CAPVT L.

Qualiter homo desolatus se debet in manus Dei offerre.

1. DOmine, Deus sancte Pater, sis nunc & in æternum benedictus; quia sicut vis, sic factum est; & quod facis, bonum est. Lætetur in te seruus tuus, non in se, nec in aliquo alio; quia tu solus lætitia vera, tu spes mea, & corona mea; tu gaudium meum, & honor meus, Domine. Quid habet seruus tuus, nisi quod à te accepit, etiam sine merito suo? Tua sunt omnia, quæ dedisti, & quæ fecisti. Pauper sum, & in laboribus meis à iuuentute mea; & contristatur anima mea nonnunquam, vsque ad lachrymas; quãdoque etiam conturbatur ad se, propter imminentes passiones. *1. Cor. 4.* *Psal. 87.*

2. Desidero pacis gaudium, pacem filiorum tuorum flagito, qui in lumine consolationis à te pascuntur. Si das pacem, si gaudium sanctum infundis, erit anima serui tui plena modulatione, & deuota in laude tua. Sed si te subtraxeris, sicut sæpissime soles, non poterit currere viam mandatorum tuorum, sed magis ad tundendum pectus genua eius incuruantur: quia non est illi sicut heri & nudiustertius, quando splendebat lucerna tua super caput eius, & sub vmbra alarum tuarum protegebatur à tentationibus irruentibus.

3. Pater iuste & semper laudande, venit hora, vt probetur seruus tuus. Pater amande, dignum est, vt hac hora patiatur pro te aliquid seruus tuus. Pater perpetuò venerande venit hora, quam ab æterno præsciebas affuturam, vt ad modicum tempus succumbat foris seruus tuus, viuat verò semper apud te intus. Paululum vilipendatur, humilietur, & deficiat coram hominibus: passionibus conteratur & languoribus, vt iterum tecum in aurora nouæ lucis resurgat, & in cælestibus clarificetur. Pater sancte, tu sic ordinasti & sic voluisti: & hoc sanctum est, quod ipse præcepisti.

4. Hæc est enim gratia ad amicum tuum, pati & tribulari in mundo pro amore tuo, quotiescumque & à quocumque id permiseris fieri. Sine consilio & prouidentia tua, & sine causa, nihil fit in terra. Bonum mihi Domine, quòd humiliasti me, vt discam iustificationes tuas, & omnes elationes cordis atque præsumptiones abijciam. Vtile mihi, quòd confusio cooperuit faciem meam, vt te potiùs quàm homines ad consolandum requiram. Didici etiam ex hoc, inscrutabile iudicium tuum expauescere, qui affligis iustum cum impio, sed non sine æquitate & iustitia. *Psal. 118.*

5. Gratias tibi ago, quia non pepercisti malis meis, sed attriuisti me verberibus amaris, infligens dolores & immittens angu-

stias foris & intus. Non est, qui me consoletur ex omnibus, qui sub cœlo sunt, nisi tu Domine Deus meus, cælestis medicus animarum, qui percutis & sanas, deducis ad inferos & reducis. Disciplina tua super me, & virga tua ipsa me docebit.

Heb. 13. Psal. 17.

6. Ecce Pater dilecte, in manibus tuis sum ego, sub virga correctionis tuæ me inclino, percute dorsum meum & collũ meum, vt incuruem ad voluntatem tuam tortuositatem meam. Fac me pium & humilem discipulum, sicut bene facere consueuisti, vt ambulem ad omnem nutum tuum. Tibi me, & omnia mea, ad corrigendum commendo; melius est hîc corripi, quàm in futuro. Tu scis omnia & singula, & nil te latet in humana conscientia. Antequam fiant, nosti ventura; & non opus est tibi, vt quis te doceat, aut admoneat de his, quæ geruntur in terra. Tu scis, quid expedit ad profectum meum, & quantum deseruit tribulatio, ad rubiginem vitiorum purgandam: Fac mecum desideratum beneplacitum tuum, & ne despicias peccaminosam vitam meam, nulli meliùs nec clariùs quàm tibi soli notam.

7. Da mihi Domine scire, quod sciendum est; hoc amare, quod amandum est: hoc laudare, quod tibi summè placet: hoc reputare, quod tibi precioſum apparet: hoc vituperare, quod oculis tuis sordescit. Non me sinas secundùm visionem oculorum exteriorum iudicare: neque secundùm auditum aurium hominum imperitorum sententiare: sed in iudicio vero, de visibilibus & spiritualibus discernere: atque super omnia, voluntatem beneplaciti tui semper inquirere.

8. Falluntur sæpe hominum sensus in iudicando: falluntur & amatores sæculi, visibilia tantummodo amando. Quid est homo inde melior, quia reputatur ab homine maior? Fallax fallacem, vanus vanum, cæcus cæcum, infirmus infirmum decipit, dum exaltat: & veraciter magis confundit, dum inaniter laudat. Nam quantum vnusquisque est in oculis tuis, tantum est & non amplius, ait humilis sanctus Franciscus.

CAPVT LI.

Quòd humilibus insistendum est operibus, cum deficitur à summis.

1. FIli, non vales semper in feruẽtiori desiderio virtutum stare, nec in altiori gradu contẽplationis cõsistere: sed necesse habes interdũ ob originalem corruptelã ad inferiora descendere, & onus corruptibilis vitæ, etiã inuitè & cũ tædio portare. Quamdiu mortale corpus geris, tædiũ senties, & grauamen cordis. Oportet ergo sæpe in carne de carnis onere gemere, eo quòd nõ vales spiritualibus studijs & diuinæ contẽplationi indesinenter inhærere.

2. Tunc

2. Tunc expedit tibi ad humilia & exteriora opera confugere, & in bonis actibus te recreare, aduentum meum & supernam visitationem firma confidentia expectare, exilium tuum & aridi-tem mentis patienter sufferre, donec iterum à me visiteris, & ab omnibus anxietatibus libereris. Nam faciam te laborum obliui-sci, & interna quiete perfrui. Expandam corã te prata scriptura-rum, vt dilatato corde, currere incipias viam mandatorum meo-rum. Et dices: *Non sunt condigna passiones huius temporis, ad futu-ram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Rom. 8.

CAPVT LII.

Quòd homo non reputet se consolatione dignum, sed magis verberibus reum.

1. DOMINE, non sum dignus cõsolatione tua, nec aliqua spiri-tuali visitatione; & ideo iustè mecum agis, quando me inopem & desolatum relinquis. Si enim ad instar maris lachrymas fundere possem, adhuc consolatione tua dignus non essem. Vnde nihil dignus sum, quàm flagellari & puniri; quia grauiter & sæpe te offendi, & in multis valde deliqui. Ergo vera pensata ratione, nec minima sum dignus consolatione. Sed tu clemens & misericors Deus, qui non vis perire opera tua, ad ostendendum diuitias bonitatis tuæ in vasa misericordiæ, etiam præter omne proprium meritum, dignaris consolari seruum tuum supra humanum modum. Tuæ enim consolationes non sunt sicut humanæ confabulationes.

2. Quid egi Domine, vt mihi conferres aliquam cælestem consolationem? Ego nihil boni me egisse recolo, sed semper ad vitia pronum, & ad emendationem pigrum fuisse. Verum est, & negare non possum. Si aliter dicerem, tu stares contra me; & non esset, qui defenderet. Quid merui pro peccatis meis, nisi Infernum & ignem æternum? in veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio & contemptu; nec decet me inter tuos deuotos commemorari. Et licèt hoc ægrè audiam, tamen aduersum me pro veritate, peccata mea arguam, vt faciliùs misericordiam tuam merear impetrare. Iob 9.

3. Quid dicam reus, & omni confusione plenus? Non habeo os loquendi, nisi hoc tantùm verbum: Peccaui Domine, peccaui; miserere mei; ignosce mihi. Sine me paululum, vt plangam do-lorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam & oper-tam mortis caligine. Quid tam maximè à reo & misero peccato-re requiris, nisi vt cõteratur & humiliet se pro delictis suis? In ve-ra contritione & cordis humiliatione nascitur spes veniæ, recon-ciliatur perturbata conscientia, reparatur gratia perdita, tuetur Psal. 50. Iob 10.

homo à futura ira, & occurrat ut sibi mutuo in osculo sancto, Deus & pœnitens anima.

4. Humilis peccatorum contritio, acceptabile tibi est Domine sacrificium: longè suauius odorans in conspectu tuo, quàm thuris incensum. Hæc, est gratum etiam vnguentum, quod sacris pedibus tuis infundi voluisti, quia cor contritum & humiliatum nunquam despexisti. Ibi est locus refugij, à facie iræ inimici. Ibi emendatur & abluitur, quicquid aliunde contractum est & inquinatum.

Luca 7.
Psal. 50.

CAPVT LIII.

Quòd gratia Dei non miscetur terrena sapientibus.

1. FIli, pretiosa est gratia mea, non patitur se misceri extraneis rebus, nec consolationibus terrenis. Abijcere ergo oportet omnia impedimenta gratiæ, si optas eius infusionem suscipere. Pete secretum tibi, ama solus habitare tecum, nullius require cõfabulationem; sed magis ad Deum deuotam effunde precem, vt compunctam teneas mentem & puram conscientiam. Totum mundum nihil æstima; Dei vacationem omnibus exterioribus antepone. Non enim poteris mihi vacare, & in transitorijs pariter delectari. A notis & à charis oportet elongari, & ab omni temporali solatio mentem tenere priuatam. Sic obsecrat beatus Apostolus Petrus, vt tanquam aduenas & peregrinos, in hoc mundo se contineant Christi fideles.

Matt. 19.
1. Pet. 2.

2. O quanta fiducia erit morituro, quem nullius rei affectus detinet in mundo! Sed sic segregatum cor habere ab omnibus, æger necdum capit animus; nec animalis homo nouit interni hominis libertatem. Attamen, si verè velit esse spiritualis, oportet cum renunciare tam remotis quàm propinquis, & à nemine magis cauere quàm à seipso. Si temetipsum perfectè viceris, cætera facilius subiugabis. Perfecta victoria est, de semetipso triomphare. Qui enim semetipsum subiectum tenet, vt sensualitas rationi, & ratio in cunctis obediat mihi: hic verè victor est sui, & Dominus mundi.

3. Si ad hunc apicem scandere gliscis, oportet viriliter incipere, & securim ad radicem ponere; vt euellas & destruas occultam inordinatam inclinationem ad teipsum, & ad omne priuatum & materiale bonum. Ex hoc vitio, quòd homo semetipsum nimis inordinatè diligit, penè totum pendet, quicquid radicaliter vincendum est. Quo deuicto & subacto malo, pax magna & tranquillitas erit continuò. Sed quia pauci sibiipsis perfecte mori laborant, nec plenè extra se tendunt, propterea in se implicati remanent, nec supra se in spiritu eleuari possunt. Qui autem liberè mecum ambulare desiderat, necesse est, vt omnes prauas & inordinatas

dinatas affectiones suas mortificet, atque nulli creaturæ priuato amore concupiscenter inhæreat.

CAPVT LIV.

De diuersis motibus naturæ & gratiæ.

1. FIli, diligenter aduerte motus naturæ & gratiæ, quia valde contrariè & subtiliter mouentur; & vix, nisi à spirituali & intimè illuminato homine, discernuntur. Omnes quidem bonũ appetunt, & aliquid boni in suis dictis vel factis prætendunt, ideo sub specie boni multi falluntur. Natura callida est, & multos trahit, illaqueat, & decipit, & se semper pro fine habet: Sed gratia simpliciter ambulat, & ab omni specie mala declinat, fallacias non prætendit; & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requiescit.

2. Natura inuitè vult mori, nec premi, nec superari, nec subesse, nec sponte subiugari: Gratia verò studet mortificationi propriæ, resistit sensualitati, quærit subijci, appetit vinci, nec propria vult libertate fungi. Sub disciplina amat teneri, nec alicui cupit dominari, sed sub Deo semper viuere, stare, & esse; atque propter Deum, omni humanæ creaturæ humiliter parata est inclinari. Natura pro suo commodo laborat, & quid lucri ex alio sibi proueniat, attendit: Gratia autem, non quid sibi vtile & commodum sit, sed quod multis proficiat magis considerat; Natura libenter honorem & reuerentiam accipit: Gratia verò, omnem honorem & gloriam Deo fideliter attribuit.

3. Natura confusionem timet & contemptum; Gratia autem gaudet pro nomine Iesu pati contumeliam. Natura otium amat & quietem corporalem: Gratia verò vacua esse non potest, sed libenter amplectitur laborem. Natura quærit habere curiosa & pulchra, abhorret vilia & grossa: Gratia verò simplicibus delectatur & humilibus, aspera non aspernatur, nec vetustis refugit indui pannis. Natura respicit temporalia, gaudet ad lucra terrena, tristatur de damno, irritatur leui iniuriæ verbo: Sed gratia attendit æterna, non inhæret temporalibus, nec in perditione rerum turbatur, neque verbis durioribus acerbatur; quia thesaurum suum & gaudium in cælo, vbi nil perit, constituit.

4. Natura cupida est, & libentiùs accipit quam donat, amat propria & priuata: Gratia autem pia est & communis, vitat singularia, contentatur paucis, beatiùs dare iudicat quàm accipere. Natura inclinat ad creaturas, ad carnem propriam, ad vanitates & discursus: Sed gratia trahit ad Deum & ad virtutes; renunciat creaturis, fugit mundum, odit carnis desideria, restringit euagationes, erubescit in publico apparere. Natura libenter aliquod [illegible] habet externum, in quo delectetur ad sensum:

Sed

Sed gratia in solo Deo quærit consolari, & in summo bono super omnia visibilia delectari.

5. Natura totum agit propter lucrum & commodum proprium, nihil gratis facere potest; sed aut æquale, aut melius, aut laudem, vel fauorem pro benefactis consequi sperat, & multum ponderari sua gesta & dona cõcupiscit: Gratia verò nil temporale quærit, nec aliud præmium quam Deum solum, pro mercede postulat; nec amplius de temporalibus necessarijs desiderat, nisi quantum hæc sibi ad assequutionem æternorum valeant deseruire.

6. Natura gaudet de amicis multis & propinquis, gloriatur de nobili loco & ortu generis; arridet potentibus, blanditur diuitibus, applaudit sibi similibus: Gratia autem & inimicos diligit, nec de amicorum turba extollitur; nec locum nec ortum nataliũ reputat, nisi virtus maior ibi fuerit; fauet magis pauperi quam diuiti, compatitur plus innocenti quàm potenti, congaudet veraci, non fallaci; exhortatur semper bonos meliora charismata æmulari, & Filio Dei per virtutes assimilari. Natura de defectu & molestia citò conqueritur: Gratia constanter fert inopiam.

7. Natura omnia ad se reflectit, pro se certat & arguit: Gratia autem ad Deum cuncta reducit, vnde originaliter emanant; nihil boni sibi ascribit, nec arroganter præsumit. Non contendit, nec suam sententiam alijs præfert; sed in omni sensu & intellectu, æternæ sapientiæ ac diuino examini se submittit. Natura appetit scire secreta, & noua audire; vult exterius apparere, & multa per sensus experiri; desiderat agnosci & agere, vnde laus & admiratio procedit: Sed gratia non curat noua nec curiosa percipere; quia totum hoc de vetustate corruptionis est ortum, cùm nihil nouum & durabile sit super terram. Docet itaque sensus restringere, vanam complacentiam & ostentationem deuitare; laudanda & dignè miranda, humiliter abscondere; & de omni re, & in omni scientia, vtilitatis fructum atque Dei laudem & honorem quærere. Non vult se nec sua prædicari, sed Deum in donis suis optat benedici, qui cuncta ex mera charitate largitur.

8. Hæc gratia, supernaturale lumen & quoddam Dei speciale donum est, & propriè electorum signaculum & pignus salutis æternæ; quæ hominem de terrenis ad cælestia amanda sustollit, & de carnali spiritualem efficit. Quanto igitur natura amplius premitur & vincitur, tanto maior gratia infunditur; & quotidie nouis visitationibus interior homo, secundùm imaginem Dei reformatur.

CAPVT

CAPVT LV.

De corruptione naturæ, & efficacia gratiæ diuinæ.

1. DOmine Deus meus, qui me creasti ad imaginem & similitudinem tuam, concede mihi hanc gratiam, quam ostendisti tam magnam & necessariam ad salutem, vt vincam pessimam naturam meam, trahentem ad peccata & in perditionem. Sentio enim in carne mea legem peccati, contradicentem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem ad obediendum sensualitati in multis, nec possum resistere passionibus eius, nisi assistat tua sanctissima gratia, cordi meo ardenter infusa. *Gen 1.* *Rom. 7.*

2. Opus est gratia tua, & magna gratia, vt vincatur natura, ad malum semper prona ab adolescentia sua. Nam per primum hominem Adam lapsa & vitiata per peccatum, in omnes homines pœna huius maculæ descendit; vt ipsa natura, quæ bene & recta à te condita fuit, pro vitio iam & infirmitate corruptæ naturæ ponatur; eò quòd motus eius sibi relictus, ad malum & inferiora trahat. Nam modica vis, quæ remansit, est tãquam scintilla quædam latens in cinere. Hęc est ipsa ratio naturalis, circumfusa magna caligine, adhuc iudicium habens boni & mali, veri falsique distantiam; licèt impotens sit adimplere omne, quod approbat; nec pleno iam lumine veritatis, nec sanitate affectionum suarum potiatur. *Genes. 8.*

3. Hinc est Deus meus, quòd condelector legi tuæ, secundùm interiorem hominem; sciens mandatum tuum fore bonum, iustum, & sanctum; arguens etiam omne malum & peccatum fugiendum. Carne autem seruio legi peccati, dum magis sensualitati obedio, quàm rationi. Hinc est quòd velle bonum mihi adiacet, perficere autem non inuenio. Hinc sæpe multa bona propono, sed quia gratia deest ad adiuuandum infirmitatem meam, ex leui resistentia resilio & deficio. Hinc accidit, quòd viam perfectionis agnosco; & qualiter agere debeam, clarè satis video; sed propriæ corruptionis pondere pressus, ad perfectiora non assurgo. *Rom. 7.*

4. O quàm maximè est mihi necessaria Domine tua gratia, ad inchoandum bonum, ad proficiendum, & ad perficiendum. Nam sine ea nihil possum facere; omnia autem possum in te, cõfortante me gratia. O verè cælestis gratia, sine qua nulla sunt propria merita, nulla quoque dona naturæ ponderanda. Nihil artes, nihil diuitiæ, nihil pulchritudo vel fortitudo; nihil ingenium vel eloquentia valent apud te Domine sine gratia. Nam dona naturæ, bonis & malis sunt communia; electorum autem proprium donum *Ioan. 15.*

donum est gratia siue dilectio ; qua insigniti, digni habentur vitæ æterna. Tantum eminet hæc gratia, vt nec donum prophetiæ, nec signorum operatio, nec quantalibet alta speculatio, aliquid æstimetur sine ea. Sed neque fides, neque spes, neque aliæ virtutes, tibi acceptæ sunt sine charitate & gratia.

1. Cor. 13.

5. O beatissima gratia, quæ pauperem spiritu, virtutibus diuitem facis ; & diuitem multis bonis humilem corde reddis. Veni descende ad me, reple me manè consolatione tua, ne deficiat præ lassitudine & ariditate mentis anima mea. Obsecro Domine, vt inueniam gratiam in oculis tuis ; sufficit enim mihi gratia tua, ceteris non obtentis, quæ desiderat natura. Si fuero tentatus & vexatus tribulationibus multis, non timebo mala, dum mecum fuerit gratia tua. Ipsa fortitudo mea, ipsa consilium confert & auxilium. Cunctis hostibus potentior est, & sapientior vniuersis sapientibus.

Psal. 22.

6. Magistra est veritatis, doctrix disciplinæ, lumen cordis solamen pressuræ, fugatrix tristitiæ, ablatrix timoris, nutrix deuotionis, productrix lachrymarum. Quid sum sine ea nisi aridum lignum, & stipes inutilis ad eijciendum ? Tua ergo me Domine gratia semper præueniat, & sequatur, ac bonis operibus iugiter præstet esse intentum, per Iesum Christum filium tuum. Amen.

CAPVT LVI.

Quòd nos ipsos abnegare & Christum imitari debemus per crucem.

1. FIli, quantum à te vales exire, tantum in me poteris transire. Sicut nihil foris concupiscere, internam pacem facit ; sic se interiùs relinquere, Deo coniungit. Volo te addiscere perfectam abnegationem tui in voluntate mea, sine contradictione & querela. Sequere me : Ego sum via, veritas, & vita. Sine via non itur, sine veritate non cognoscitur, sine vita non viuitur. Ego sum via, quam sequi debes ; veritas, cui credere debes ; vita, quam sperare debes. Ego sum via inuiolabilis, veritas infallibilis, vita interminabilis. Ego sum via rectissima, veritas suprema, vita vera, vita beata, vita increata.

Ioan. 14.

2. Si manseris in vita mea, cognosces veritatem, & veritas liberabit te, & apprehendes vitam æternam. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Si vis veritatem cognoscere, crede mihi. Si vis perfectus esse, vende omnia. Si vis esse discipulus meus, abnega temetipsum. Si vis beatam vitam possidere, præsentem vitam cõtemne. Si vis exaltari in cælo, humilia te in mũdo. Si vis regnare mecum, porta crucem mecum. Soli enim serui crucis, inueniunt viam beatitudinis & veræ lucis.

Matt. 19.
Ibidem.
Lucæ 9.
Ioan. 12.
Lucæ 14.

3. Domi-

3. Domine Iesu, quia arcta est vita tua & mundo despecta, dona mihi te cum mundi despectu imitari. Non enim maior est seruus Domino suo, nec discipulus supra magistrum. Exerceatur seruus tuus in vita tua, quia ibi est salus mea, & sanctitas vera. Quicquid extra eam lego vel audio, non me recreat nec delectat plenè. *Matt. 7. Luca 6.*

4. Fili, quia hæc scis, & legisti omnia; beatus eris, si feceris ea. Qui habet mandata mea, & seruat ea, ipse est, qui diligit me. Et ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum; & faciam eum cõsedere mecum in regno Patris mei. Domine Iesu, sicut dixisti & promisisti, sic vtique fiat, & mihi promereri contingat. Suscepi suscepi de manu tua crucem, portabo & portabo eam vsque ad mortem, sicut imposuisti mihi. Verè vita boni monachi crux est, sed dux paradisi. Inceptum est, retro abire nõ licet, nec relinquere oportet. *Ioan. 14.*

5. Eia fratres, pergamus simul, Iesus erit nobiscum. Propter Iesum suscepimus hanc crucem; propter Iesum perseueremus in cruce. Erit adiutor noster, qui est dux noster & præcessor. En, rex noster ingreditur ante nos, qui pugnabit pro nobis. Sequamur viriliter, nemo metuat terrores; simus parati mori fortiter in bello, nec inferamus crimen gloriæ nostræ, vt fugiamus à cruce.

CAPVT LVII.

Quòd homo non sit nimis dejectus, quando in aliquos labitur defectus.

1. FIli, magis placent mihi patientia & humilitas in aduersis, quàm multa consolatio & deuotio in prosperis. Vt quid te contristat, paruum factum contra te dictum? Si amplius fuisset, commoueri non debuisses. Sed nunc permitte transire: Non est primum, nec nouum, nec vltimum erit, si diu vixeris. Satis virilis es, quamdiu nil obuiat aduersi: Bene etiam consulis, & alios nosti roborare verbis, sed cùm ad ianuam tuam venit repentina tribulatio, deficis consilio & robore. Attende magnam fragilitatem tuam, quam sæpius experiris in modicis obiectis. Tamen pro salute tua ista fiunt, cùm hæc & similia contingunt.

2. Pone, vt melius nosti ex corde; & si te tetigit, non tamen dejciat, nec diu implicet. Ad minus sustine patienter, si non potes gaudenter. Etiamsi minùs libenter audis & indignationem sentis, reprime te, nec patiaris aliquid inordinatum ex ore tuo exire, vnde paruuli scandalizẽtur. Citò conquiescet commotio excitata, & dolor internus reuertente dulcorabitur gratia. Adhuc viuo ego (dicit Dominus) iuuare te paratus, & solito ampliùs consolari, si confisus fueris mihi, & deuotè inuocaueris. *Isaiæ 49.*

3. Ani-

3. Animæquior esto, & ad maiorem sustinentiam accingere. Non est totum frustratum, si te sæpius percipis tribulatum vel grauiter tentatum. Homo es, & non Deus; caro es, non angelus.
Iob. 7. Quomodo tu posses semper in eodem statu virtutis permanere, quando hoc defuit angelo in cælo, & primo homini in paradiso? Ego sum, qui mœrentes erigo sospitate; & suam cognoscentes infirmitatem, ad meam proueho diuinitatem.

Psal. 118. 4. Domine, benedictum sit verbum tuum, dulce super mel & fauum ori meo. Quid facerem in tantis tribulationibus & angustiis meis, nisi me confortares tuis sanctis sermonibus? Dummodo tandem ad portum salutis perueniam, quid curæ est, quæ & quanta passus fuero? Da finem bonum, da felicem ex hoc mundo transitum. Memento mei Deus meus, & dirige me recto itinere in regnum tuum. Amen.

CAPVT LVIII.

De altioribus rebus & occultis iudicijs Dei non scrutandis.

1. FIli, caueas disputare de altis materijs, & de occultis Dei iudiciis, cur iste sic relinquitur, & ille ad tãtam gratiam assumitur: cur etiam iste tantum affligitur, & ille tam eximiè exaltatur. Ista omnem humanam facultatem excedunt, nec ad inuestigandum iudicium diuinum vlla ratio prævalet vel disputatio.
Ibid. Psal. 18. Quando ergo hæc tibi suggerit inimicus, vel etiam quidam curiosi inquirunt homines, responde illud Prophetæ: *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Et illud: *Iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa.* Iudicia mea metuenda sunt, non discutienda, quia humano intellectui sunt incomprehensibilia.

2. Noli etiam inquirere, nec disputare de meritis sanctorum, quis alio sit sanctior, aut quis maior fuerit in regno cælorum.
2. Tim. 2. Talia generant sæpe lites & contentiones inutiles, nutriunt quoque superbiam & vanam gloriam. Vnde oriuntur inuidiæ & dissensiones, dum iste illum sanctum, & alius alium conatur superbè præferre. Talia autem velle scire & inuestigare, nullum fructum afferunt, sed magis sanctis displicent. Quia non sum Deus dissensionis, sed pacis; quæ pax magis in humilitate vera, quàm in propria exaltatione consistit.

3. Quidam zelo dilectionis trahuntur ad hos vel ad illos ampliori affectu, sed humano potiùs quàm diuino. Ego sum, qui cunctos condidi sanctos; ego donaui gratiam; ego præstiti gloriam. Ego noui singulorum merita; ego præueni eos in benedi-
Isai. 15. ctionibus dulcedinis meæ. Ego præsciui dilectos ante secula; ego eos elegi de mundo, non ipsi me prælegerunt. Ego vocaui per gratiam,

gratiam, attraxi per misericordiam. Ego perduxi eos per tentationes varias. Ego infudi consolationes magnificas. Ego dedi perseuerantiam; ego coronaui eorum patientiam.

4. Ego primum & nouissimum agnosco: ego omnes inæstimabili dilectione amplector. Ego laudandus sum in omnibus sanctis meis: ego super omnia benedicendus sum & honorandus in singulis, quos sic gloriosè magnificaui & prædestinaui, sine vllis præcedentibus proprijs meritis. Qui ergo vnum de minimis meis contempserit, nec magnum honorat; quia pusillum & magnum ego feci. Et qui derogat alicui sanctorum, derogat & mihi, & cæteris omnibus in regno cælorum. Omnes vnum sunt per charitatis vinculum: idem sentiunt, idem volunt, & omnes in vnum se diligunt. *Iacobi 2. Sap. 9.*

5. Adhuc autem (quod multo altius est) plus me quàm se & sua merita diligunt. Nam supra se rapti, & extra propriam dilectionem tracti, toti in amorem mei pergunt, in quo & fruitiuè quiescunt. Nihil est, quod eos auertere possit aut deprimere; quippe qui æterna veritate pleni, igne ardescunt inextinguibilis charitatis. Taceant igitur carnales & animales homines de sanctorum statu differere, qui non norunt nisi priuata gaudia diligere. Demunt & addunt pro sua inclinatione, non prout placet æternæ veritati.

6. In multis est ignorantia eorum maximè qui parum illuminati, rarò aliquem perfecta dilectione spirituali diligere norunt. Multum adhuc naturali affectu & humana amicitia, ad hos vel ad illos trahuntur: & sicut in inferioribus se habent, ita & de cælestibus imaginantur. Sed est distantia incomparabilis, quæ imperfecti cogitant, & quæ illuminati viri per reuelationem supernam speculantur.

7. Caue ergo fili de istis curiosè tractare, quę tuam scientiam excedunt: sed hoc magis satage & intende, vt vel minimus in regno Dei queas inueniri. Et si quisquã sciret, quis alio sanctior esset, vel maior haberetur in regno cælorum: quid ei hæc notitia prodesset, nisi se ex hac cognitione coram me humiliaret, & in maiorem nominis mei laudem exurgeret? Multo acceptiùs Deo facit, qui de peccatorum suorum magnitudine, & virtutum suarum paruitate cogitat, & quàm longè à perfectione sanctorum distat, quàm is, qui de eorum maioritate vel paruitate disputat. Melius est sanctos deuotis precibus & lachrymis exorare, & eorum glorioſa suffragia humili mente implorare, quam eorum secreta vana inquisitione perscrutari. *Eccli. 1.*

8. Illi bene & optimè contentantur, si homines scirent contentari, & vaniloquia sua compescere. Non gloriantur de pro-

prijs meritis, quippe qui sibi nihil bonitatis ascribunt, sed totum mihi: quoniã ipsis cuncta, ex infinita charitate mea donaui. Tanto amore diuinitatis & gaudio supereffluenti replentur, vt nihil eis desit gloriæ, nihilque possit deesse felicitatis. Omnes sancti quanto altiores in gloria, tanto humiliores in seipsis, & mihi viciniores & delectiores existunt: ideoque habes scriptum:

Apoc. 4. *Quia mittebant coronas suas ante Deum, & ceciderunt in facies suas coram agno, & adorauerunt viuentem in secula seculorum.* Multi quærunt, quis maior sit in regno Dei: qui ignorant, an cum minimis erunt digni computari.

9. Magnum est vel minimum esse in cælo, vbi omnes magni sunt: quia omnes filij Dei vocabuntur, & erunt. Minimus erit in

Matth. 18. mille, & peccator centum annorum morietur. Cùm enim quærerent discipuli, quis maior esset in regno cælorum? tale audierunt responsum: Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Quicunq; ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cælorum.

10. Væ eis, qui cum paruulis humiliare se sponte dedignantur, quoniam humilis ianua regni cælestis, eos non admittet intra-

Matth. 6. re. Væ etiam diuitibus, qui habent hic consolationes suas: quia pauperibus intrantibus in regnum Dei, ipsi stabunt foris einlan-

Matth. 5. tes. Gaudete humiles & exultate pauperes, quia vestrum est regnum Dei, si tamen in veritate ambulatis.

CAPVT LIX.

Quòd omnis spes & fiducia in solo Deo est figenda.

1. DOmine, quæ est fiducia mea, quam in hac vita habeo? Aut quod maius solatium meum ex omnibus apparentibus sub cælo? Nónne tu Domine Deus meus, cuius misericordiæ non est numerus? Vbi mihi bene fuit sine te? Aut quando malè esse potuit præsente te? Malo pauper esse propter te, quàm diues sine te. Eligo potiùs tecum in terra peregrinari, quàm sine te cælum possidere. Vbi tu, ibi cælum; atque ibi mors & infernus, vbi tu non es. Tu mihi in desiderio es: & ideo post te gemere, clamare, & exorare necesse est. In nullo denique possum plenè confidere, qui in necessitatibus auxilietur oportunis, nisi te solo Deo meo. Tu es spes mea, tu fiducia mea: tu consolator meus & fidelissimus in omnibus.

2. Omnes, quæ sua sunt, quærunt: tu salutem meam & profectum meum solummodo prętendis, & omnia in bonum mihi

Phil. 2. conuertis. Etiam si varijs tentationibus & aduersitatibus exponas, hoc totum ad vtilitatem meam ordinas, qui mille modis

dilectos

dilectos tuos probare consueuisti. In qua probatione non minùs diligi debes & laudari, quàm si cælestibus consolationibus me repleres.

3. In te ergo Domine Deus, pono totam spem meam & refugium; in te omnem tribulationem & angustiam meam constituo, quia totum infirmum & instabile inuenio, quicquid extra te conspicio. Non enim proderunt multi amici, neque fortes auxiliarij adiuuare poterunt, nec prudentes consiliarij responsum vtile dare, neque libri doctorum consolari, neque aliqua preciosa substantia liberare, nec locus aliquis secretus & amœnus contutari, si tu ipse non assistas, iuues, confortes, consoleris, instruas, & custodias.

4. Omnia namque quæ ad pacem videntur esse & felicitatem habendam, te absente nihil sunt, nihilque felicitatis in veritate conferunt. Finis ergo omnium bonorum, & altitudo vitæ, & profunditas eloquiorum tuorum es; & in te super omnia sperare, fortissimum solatium seruorum tuorum. Ad te sunt oculi mei, in te confido Deus meus misericordiarum Pater. Benedic & sanctifica animam meam benedictione cælesti, vt fiat habitatio sancta tua, & sedes æternæ gloriæ tuæ; nihilque in templo tuæ dignitatis inueniatur, quod oculos tuæ maiestatis offendat. Secundùm magnitudinem bonitatis tuæ, & multitudinem miserationum tuarum, respice in me, & exaudi orationem pauperis serui tui, longè exulantis in regione vmbræ mortis. Protege & conserua animam serui tui, inter tot discrimina vitæ corruptibilis; ac comitante gratia tua, dirige per viam pacis, ad patriam perpetuæ claritatis. Amen.

LIBER QVARTVS

DE *AVGVSTISSIMO* EVCHARISTIÆ SACRAMENTO

CAPITA LIBRI QVARTI.

CVm quanta reuerentia Christus sit suscipiendus. Cap. I.
Quòd magna bonitas & charitas Dei in hoc Sacramento homini exhibetur. II.

Quòd vtile sit sæpe communicare. III
Quòd multa bona præstantur deuotè communicantibus. IV.
De dignitate sacramenti, & statu sacerdotali. V.
Interrogatio de exercitio ante communionem. VI.
De discussione propriæ conscientiæ, & emendationis proposito. VII.
De oblatione Christi in cruce & propria resignatione. VIII.
Quòd nos & omnia nostra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare. IX.
Quòd sacra communio de facili non est relinquenda. X.
Quòd corpus Christi, & sacra Scriptura, maximè sunt animæ fideli necessaria. XI.
Quòd magna diligentia se debeat, communicaturus Christo, præparare. XII.
Quòd toto corde anima deuota, Christi vnionem in sacramento, affectare debet. XIII.
De quorundam deuotorum ardenti desiderio, ad corpus Christi. XIV.
Quòd gratia deuotionis, humilitate & suiipsius abnegatione acquiritur. XV.
Quòd necessitates nostras Christo aperire, & eius gratiam postulare debemus. XVI.
De ardenti amore, & vehementi affectu suscipiendi Christum. XVII.
Quòd homo non sit curiosus scrutator sacramenti, sed humilis imitator Christi, subdendo sensum suum sacræ fidei. XVIII

Deuota exhortatio, ad sacram communionem.

VOX CHRISTI.

Matth. 11. *Ioan.* 6. *Matth.* 26. & 1. *Cor.* 11. VENITE *ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*, dicit Dominus. *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meam commemorationem. Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* *Ioan.* 6.

CAPVT I.

Cum quanta reuerentia Christus sit recipiendus.

VOX DISCIPVLI.

1. HÆC sunt verba tua Christe, veritas æterna, quamuis non vno tempore prolata, nec vno in loco conscripta. Quia ergo tua sunt & vera, gratantur mihi & fideliter cuncta sunt accipienda. Tua sunt, & tu ea protulisti; & mea quoque sunt, quia pro salute mea ea edidisti. Libenter suscipio ea ex ore tuo,

tuo, vt arctiùs inſerantur cordi meo. Excitant me verba tantæ pietatis, plena dulcedinis & dilectionis. Sed terrent me delicta propria: & ad capienda tanta myſteria, me reuerberat impura conſcientia. Prouocat me dulcedo verborum tuorum, ſed onerat me multitudo vitiorum meorum.

2. Iubes, vt fiducialiter ad te accedam, ſi tecum velim habere partem; & vt immortalitatis accipiam alimoniam, ſi æternam cupiam obtinere vitam & gloriam. *Venite*, inquis, *ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* O dulce & amicabile verbum in aure peccatoris, quòd tu Domine Deus meus, egenum & pauperem inuitas ad communionem tui ſanctiſsimi corporis Sed quis ego ſum Domine, vt ad te præſumam accedere? Ecce, cæli cælorum te non capiunt, & tu dicis: *Venite ad me omnes?* *Matth. 11.* *Ibid.*

3. Quid ſibi vult iſta piiſsima dignatio, & tam amicabilis inuitatio? Quomodo auſus ero venire, qui nihil boni mihi conſcius ſum, vnde poſſum præſumere? Quomodo te introducam in domum meam, qui ſæpius offendi benigniſsimam faciem tuam? Reuerentur Angeli & Archangeli, metuunt ſancti & iuſti, & tu dicis: *Venite ad me omnes?* Niſi tu Domine hoc diceres, quis verum eſſe crederet? & niſi tu iuberes, quis accedere attentaret? *Ibidem.* Ecce, Noë vir iuſtus, in arcæ fabrica centum annis laborauit, vt cum paucis ſaluaretur; & ego quomodo me potero vna hora præparare, vt mundi fabricatorem cum reuerentia ſumam? *Geneſ. 6.*

4. Moyſes famulus tuus magnus, & ſpecialis amicus tuus, arcam ex lignis imputribilibus fecit, quam & mundiſsimo veſtiuit auro, vt tabulas legis in ea reponeret; & ego putrida creatura, audebo te conditorem legis, ac vitæ datorem, tam facilè ſuſcipere? Salomon ſapientiſsimus regum Iſrael, templum magnificum ſeptem annis, in laudem nominis tui ædificauit, & octo diebus feſtum dedicationis eius celebrauit; mille hoſtias pacificas obtulit, & arcam fœderis in clangore buccinæ & iubilo, in locum ſibi præparatum ſolenniter collocauit: & ego infelix & pauperrimus hominum, quomodo te in domum meam introducam, qui vix mediam expendere deuotè noui horam; & vtinam vel ſemel dignè ferè mediam? *Exod. 25. & 26.* *3. Reg. 6.* *3. Reg. 8.*

5. O mi Deus, quantum illi ad placendum tibi agere ſtuduerunt. Heu quàm puſillum eſt, quod ago; quàm breue expleo tempus, cùm me ad communicandum diſpono. Rarò totus collectus, rariſsimè ab omni diſtractione purgatus. Et certè in tua ſalutari deitatis præſentia, nulla deberet occurrere indecens cogitatio, nulla etiam occupare creatura; quia non angelum, ſed angelorum Dominum ſuſcepturus ſum hoſpitio.

6. Est tamen valdè magna distantia, inter arcam fœderis cum suis reliquijs, & mundissimum corpus tuum cum suis ineffabilibus virtutibus; inter legalia illa sacrificia futurorum præfigurativa, & veram tui corporis hostiam, omnium antiquorum sacrificiorum completiuam. Quare igitur non magis ad tuam venerabilem inardesco præsentiam? Cur non maiori me præparo solicitudine, ad tua sancta sumenda; quando illi antiqui sancti Patriarchæ & Prophetæ, Reges quoque & Principes cum vniuerso populo, tantum deuotionis demonstrarunt affectum erga cultum diuinum.

7. Saltauit deuotissimus rex Dauid coram arca Dei totis viri- 2. Reg. 6.
bus, recolens beneficia olim indulta patribus. Fecit diuersi generis organa, psalmos edidit, & cantari instituit cum lætitia. Cecinit & ipse frequenter in cithara, Spiritus sancti afflatus gratia. Docuit populum Israel toto corde Deum laudare, & ore consono diebus singulis benedicere & prædicare. Si tanta agebatur tunc deuotio ac diuinæ laudis extitit recordatio coram arca testamenti; quanta nunc mihi & omni populo Christiano, habenda est reuerentia & deuotio in præsentia sacramenti, in sumptione excellentissimi corporis Christi?

8. Currunt multi ad diuersa loca, pro visitandis reliquijs sanctorum, & mirantur auditis gestis eorum; ampla ædificia templorum inspiciunt, & osculatur sericis & auro inuoluta sacra ossa ipsorum. Et ecce, tu præsens es hic apud me in altari Deus meus, sanctus sanctorum, creator omnium, Dominus angelorum. Sæpe in talibus videndis curiositas est hominum, & nouitas inuisorum, & modicus reportatur emendationis fructus; maximè vbi est tam leuis, sine vera contritione discursus. Hic autem in sacramento altaris, totus præsens es Deus meus, homo Christus Iesus; vbi & copiosus percipitur æternæ salutis fructus, quotiescunque fuerit dignè ac deuotè susceptus. Ad istud verò non trahit leuitas aliqua, nec curiositas aut sensualitas; sed firma fides, deuota spes, & sincera charitas.

9 O inuisibilis conditor mundi Deus, quàm mirabiliter agis nobiscum; quam suauiter & gratiosè cum electis tuis disponis, quibus temetipsum in Sacramento sumendum proponis! Hoc namque omnem intellectum superat; hoc specialiter deuotorum corda trahit, & accendit affectum. Ipsi enim veri fideles tui, qui totam vitam suam ad emẽdationem disponunt, ex hoc dignissimo sacramento, magnam deuotionis gratiam & virtutis amorem frequenter recipiunt.

10 O admirabilis & abscondita gratia Sacramenti, quam norunt tantùm Christi fideles; infideles autem & peccatis seruientes,

uientes, experiri non possunt. In hoc Sacramento confertur spiritualis gratia, & reparatur in anima virtus amissa & per peccatum deformata, redit pulchritudo. Tanta est aliquando hæc gratia; vt ex plenitudine collatæ deuotionis, non tantum mens, sed & debile corpus, vires sibi præstitas sentiat ampliores.

11. Dolendum tamen valde & miserandum, super tepiditate & negligentia nostra; quòd non maiori affectione trahimur ad Christum sumendum, in quo tota spes saluandorum consistit & meritum. Ipse enim est sanctificatio nostra & redemptio, ipse consolatio viatorum & sanctorum æterna fruitio. Dolendum itaque valdè, quod multi tam parum hoc salutare mysterium aduertunt, quod cælum lętificat, & mundum conseruat vniuersum. Heu cæcitas & duritia cordis humani, tam ineffabile donum non magis attendere; & ex quotidiano vsu etiam ad inaduertentiam defluere!

12. Si enim hoc sanctissimum Sacramentũ in vno tantùm celebraretur loco, & ab vno tantũ consecraretur sacerdote in mundo; quanto putas desiderio ad illum locum & ad talem Dei sacerdotem homines afficerentur, vt diuina mysteria celebrari audirent? Nunc autem multi facti sunt sacerdotes, & in multis locis offertur Christus, vt tanto maior appareat gratia & dilectio Dei ad hominem, quanto latiùs est sacra communio diffusa per orbem. Gratias tibi Iesu bone pastor æterne, qui nos pauperes & exules, dignatus es precioso corpore & sanguine tuo reficere, & ad hæc mysteria percipienda etiam proprij oris tui alloquio inuitare dicendo: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Matth. 11.

CAPVT II.

Quòd magna bonitas & charitas Dei in Sacramento homini exhibetur.

VOX DISCIPVLI.

1. SVper bonitate tua magna misericordia tua Domine confisus, accedo æger ad saluatorem, esuriens & sitiens ad fontem vitæ, egenus ad regem cæli, seruus ad Dominum, creatura ad creatorem, desolatus ad meum pium consolatorem. Sed vnde hoc mihi, vt venias ad me? Quis ego sum, vt præstes mihi teipsum? Luca 1. Quomodo audet peccator coram te apparere? Et tu, quomodo dignaris ad peccatorem venire? Tu nosti seruum tuum, & scis, quia nil boni in se habet, vnde hoc illi præstes. Confiteor igitur vilitatem meam, agnosco tuam bonitatem, laudo pietatem, & gratias ago propter nimiam charitatem. Propter temetipsum enim

enim hoc facis, non propter mea merita; vt bonitas tua mihi magis innotescat, charitas amplior ingeratur, & humilitas perfectius cõmendetur. Quia ergo tibi hoc placet, & tu sic fieri iussisti, placet & mihi dignatio tua, & vtinã iniquitas mea nõ obsistat.

2. O dulcissime & benignissime IESV, quanta tibi reuerentia & gratiarum actio cum perpetua laude, pro susceptione sacri corporis tui debetur, cuius dignitatem nullus hominum explicare potens inuenitur. Sed quid cogitabo in hac communione, in accessu ad Dominum meum; quem debitè venerari nequeo, & tamen deuotè suscipere desidero? Quid cogitabo melius & salubrius, nisi meipsum totaliter humiliando coram te, & tuam bonitatem infinitam exaltando supra me? Laudo te Deus meus, & exalto in æternum. Despicio me, & subijcio tibi in profundum vilitatis meæ.

3. Ecce tu sanctus sanctorum, & ego sordes peccatorum. Ecce tu inclinas te ad me, qui non sum dignus ad te respicere. Ecce tu venis ad me, tu vis esse mecum, tu inuitas ad conuiuium tuum. *Psal. 77.* Tu mihi dare vis cælestem cibum & panem Angelorum ad manducandum. *Ioan. 6.* Non alium sanè quàm teipsum, panem viuum, qui de cælo descendisti, & das vitam mundo.

4. Ecce vnde dilectio procedit, qualis dignatio illucescit, quàm magnæ gratiarum actiones & laudes tibi pro his debentur. O quam salutare & vtile cõsilium tuum, cùm istud instituisti; quàm suaue & iucundum conuiuium, cùm teipsum in cibum donasti. O quàm admirabilis operatio tua Domine, quàm potens virtus tua, *Gen. 1. & Psal. 148.* quàm ineffabilis veritas tua. Dixisti enim, & facta sunt omnia; & hoc factum est, quod ipse iussisti.

5. Mira res & fide digna, ac humanum vincens intellectum; quòd tu Domine Deus meus, verus Deus & homo, sub modica specie panis & vini integer contineris, & sine consumptione à sumente manducaris. *Psa. 15.* Tu Domine vniuersorum, qui nullius habes indigentiam, voluisti per Sacramentum tuum habitare in nobis; conserua cor meum & corpus immaculatum, vt læta & pura conscientia, sæpius tua valeam celebrare mysteria, & ad meam perpetuam accipere salutem, quæ ad tuum præcipuè honorem & memoriale perenne sanxisti & instituisti.

6. Lætare anima mea, & gratias age Deo pro tam nobili munere & solatio singulari in hac lachrymarum valle tibi relicto. Nam quoties hoc mysterium recolis, & Christi corpus accipis; toties tuæ redemptionis opus agis, & particeps omnium meritorum Christi efficeris. Charitas etenim Christi nunquam minuitur, & magnitudo propitiationis eius nunquam exhauritur. Ideo noua semper mentis renouatione ad hoc disponere te debes,

& ma-

& magnum salutis mysterium attenta consideratione pensare. Ita magnum, nouum, & iucundum tibi videri debet, cùm celebras aut Missam audis, ac si eodem die Christus primùm in vterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in cruce pendens, pro salute hominum pateretur & moreretur.

CAPVT III.

Quòd vtile sit sæpe communicare.

VOX DISCIPVLI.

1. EEce ego ad te venio Domine, vt bene mihi sit ex munere tuo, & lætificer in conuiuio sancto tuo, quod parasti in dulcedine tua pauperi Deus. Ecce in te est totum, quod desiderare possum & debeo; tu salus mea & redemptio, spes & fortitudo, decus & gloria. Lætifica ergo hodie animam serui tui, quoniam ad te Domine Iesu animam meam leuaui. Desidero te nunc deuotè ac reuerenter suscipere: cupio te in domum meam inducere, quatenus cum Zachæo merear à te benedici, ac inter filios Abrahæ computari. Anima mea corpus tuum concupiscit, cor meum tecum vniri desiderat. *Psal. 67.* *Psal. 85.*

2. Trade te mihi, & sufficit, nam præter te nulla consolatio valet. Sine te esse nequeo, & sine visitatione tua viuere non valeo. Ideoque oportet me frequenter ad te accedere, & in remedium salutis meæ recipere; ne fortè deficiã in via, si fuero cælesti fraudatus alimonia. Sic enim tu misericordissime Iesu, prædicans populis, & *a* varios curans languores, aliquando dixisti: *b* Nolo eos ieiunos dimittere in domum suam, ne deficiant in via. Age igitur hoc mecum modo, qui te pro fidelium consolatione in Sacramento reliquisti. Tu es enim suauis refectio animæ; & qui te dignè manducauerit, particeps & hæres erit æternæ gloriæ. Necessarium quidem mihi est, qui tam sæpe labor & pecco, tam citò torpesco & deficio; vt per frequentes orationes & confessiones, ac sacram tui corporis perceptionem, me renouem, mundem, & accendam; ne fortè diutius abstinendo, à sancto proposito defluam. a *Matt. 15.* b *Marci 8.*

3. Proni enim sunt sensus hominis ad malum, ab adolescentia sua; & nisi succurrat diuina medicina, labitur homo mox ad peiora. Retrahit ergo sancta cõmunio à malo, & confortat in bono. Si enim modò tam sæpe negligens sum & tepidus, quando communico aut celebro; quid fieret, si medelam non sumerem, & tam grande iuuamen non quærerem? Et licet omni die non sim aptus, nec ad celebrandum bene dispositus; dabo tamen operam, congruis temporibus diuina percipere mysteria, ac tãtæ gratiæ participem me præbere. Nam hæc est vna principalis fidelis animæ consolatio, quamdiu peregrinatur à te in mortali corpore, vt *Genes. 8.*

sæpius

sæpius memor Dei sui, dilectum suum deuota suscipiat mente.

4. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio; quòd tu Domine Deus, creator & viuificator omnium spirituum, ad pauperculam dignaris venire animam; & cum tota diuinitate tua ac humanitate, eius impinguare esuriem. O felix mens & beata anima, quæ te Dominum Deum suum meretur deuotè susci pere, & in tui susceptione, spirituali gaudio repleri. O quàm magnum suscipit Dominum, quàm dilectum inducit hospitem: quàm iucundum recipit socium, quàm fidelem acceptat amicum, quàm speciosum & nobilem amplectitur Sponsum, præ omnibus dilectis & super omnia desiderabilia amandum! Sileant à facie tua, (dulcissime dilecte mi) cœlũ & terra, & omnis ornatus eorum; quoniã quicquid laudis habent ac decoris, ex dignatione tuæ est largitatis; nec ad decorẽ tui peruenient nominis, cuius sapientię non est numerus. *Psal. 146.*

CAPVT IV.

Quòd multa bona præstantur deuotè communicantibus.

VOX DISCIPVLI.

Psal. 20. DOmine Deus meus, præueni seruum tuum in benedictionibus dulcedinis tuę, vt ad tuum magnificũ Sacramentum, dignè ac deuotè merear accedere. Excita cor meũ in te, & à graui *Psal. 105.* torpore exue me. Visita me in salutari tuo, ad gustandã in spiritu suauitatem tuam, quæ in hoc Sacramento, tanquam in fonte plenariè latet. Illumina quoque oculos meos ad intuendum tantum mysterium, & ad credendum illud indubitata fide me robora. Est enim operatio tua, non humana potentia: tua sacra institutio, non hominis adinuentio. Non enim ad hæc capienda & intelligenda aliquis idoneus per se reperitur, quæ angelicam etiam subtilitatem transcendũt. Quid ergo ego peccator indignus, terra & cinis, de tam alto sacro secreto potero inuestigare & capere?

2. Domine in simplicitate cordis mei, in bona firma fide, & in tua iussione, ad te cum spe ac reuerentia accedo, & verè credo, quia tu prę sens es hic in Sacramento; Deus & homo. Vis ergo, vt te suscipiam, & meipsum tibi in charitate vniam. Vnde tuam precor clemẽtiam, & specialem ad hoc imploro mihi donari gratiam, vt totus in te liquefiam, & amore pereffluam, atque de nulla aliena consolatione ampliùs me intromittam. Est enim hoc altissimum & dignissimum Sacramẽtum, salus animæ & corporis, medicina omnis spiritualis languoris, in quo vitia mea curantur, passiones frenantur, tentationes vincuntur aut minuuntur: gratia maior infunditur, virtus incepta augetur, firmatur fides, spes roboratur, & charitas igneſcit ac dilatatur.

3. Multa

3. Multa namque bona largitus es, & adhuc sæpius largiris in Sacramento dilectis tuis deotè communicantibus, Deus meus, susceptor animæ meæ, reparator infirmitatis humanæ, & totius dator consolationis internæ. Nam multam ipsis consolationem, aduersus variam tribulationum infundis, & de imo deiectionis propriæ, ad spem tuæ protectionis erigis, atque noua quadam gratia eos intus recreas & illustras: vt qui anxij primũ & sine affectione, se ante communionem senserant: postea refecti cibo potuque cælesti, in melius se mutatos inueniant. Quod idcirco cum electis tuis dispensanter agis, vt veraciter agnoscant, & patenter experiantur, quantum infirmitatis ex seipsis habeant, & quid bonitatis ac gratiæ ex te consequantur. Quia ex semetipsis frigidi, duri, & indeuoti; ex te autem feruentes, alacres, & deuoti esse merentur. Quis enim ad fontem suauitatis humiliter accedens, non modicũ suauitatis inde reportat? Aut quis iuxta copiosum ignem stans, non parum caloris inde percepit? Et tu fons es semper plenus & superabundans, ignis iugiter ardens & nunquam deficiens. *Isaiæ 12. Leuit. 6.*

4. Vnde si mihi non licet haurire de plenitudine fontis, nec vsque ad satietatem potare; apponam tamen os meum ad foramen cælestis fistulæ, vt saltem modicam inde guttulam capiam, ad refocillandam sitim meam, & non penitus exarescam. Etsi necdum totus cælestis & tam ignitus, vt Cherubin & Seraphin esse possum; conabor tamen deuotioni insistere, & cor meum præparare, vt vel modicam diuini incendij flammam, ex humili sumptione viuifici Sacramenti conquiram. Quicquid autem mihi deest Iesu bone, Saluator sãctissime, tu pro me supple benignè ac gratiosè, qui omnes ad te dignatus es vocare, dicens: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* *Matth. 11.*

5. Ego quidem laboro in sudore vultus mei, dolore cordis torqueor, peccatis oneror, tentationibus inquietor, multis malis passionibus implicor & premor: & non est, qui adiuuet: non est, qui liberet & saluum faciat, nisi tu Domine Deus saluator meus, cui committo me & omnia mea, vt me custodias & perducas in vitam æternam. Suscipe me in laudem & gloriam nominis tui, qui corpus tuum & sanguinem, in cibum & potum mihi parasti. Præsta Domine Deus salutaris meus, vt cum frequentatione mysterij tui, crescat meæ deuotionis affectus. *Genes. 3.*

CAPVT V.

De dignitate Sacramenti, & statu sacerdotali.

VOX DOMINI.

1. SI haberes Angelicam puritatem, & sancti Ioannis Baptistæ sanctitatem, non esses dignus hoc Sacramentum accipere, nec *Matth. 11.*

nec tractare. Non enim hoc meritis debetur hominum, quòd homo consecret & tractet Christi Sacramentum, & sumat in
Psal.77. cibum panem Angelorum. Grande mysterium, & magna dignitas sacerdotum; quibus datum est, quod Angelis non est concessum. Soli namque Sacerdotes, rite in Ecclesia ordinati, potestatem habent celebrandi, & corpus Christi consecrandi. Sacerdos quidem minister est Dei vtens verbo Dei per iussionem & institutionem Dei; Deus autem ibi principalis est auctor, & inuisibilis
* *Genes.* 1. *Psal.* 148. *& Rom.* 8. operator, † cui subest omne, quod voluerit, & paret omne, quod iusserit.

2. Plus ergo credere debes Deo omnipotenti in hoc excellentissimo Sacramento, quàm proprio sensui, aut alicui signo visibili. Ideoque, cum timore & reuerentia ad hoc opus est accedendum. Attendè tibi, & vide cuius ministerium tibi traditum est per
1. *Tim.* 4. impositionem manus Episcopi. Ecce sacerdos factus es, & ad celebrandum consecratus. Vide nunc, vt fideliter & deuotè in suo tempore Deo sacrificium offeras, & teipsum irreprehensibilem exhibeas. Non alleuiasti onus tuum, sed arctiori iam alligatus
Phil. 1. es vinculo disciplinæ, & ad maiorem teneris perfectionem sanctitatis. Sacerdos omnibus virtutibus debet esse ornatus, & alijs bonæ vitæ exemplum præbere. Eius conuersatio, non cum popularibus & communibus hominum vijs, sed cum Angelis in cælo, aut cum perfectis viris in terra.
Heb. 5. 3. Sacerdos sacris vestibus indutus, Christi vices gerit, vt Deum pro se & pro omni populo, suppliciter & humiliter roget. Habet ante se & retro dominicæ crucis signum, ad memorandam iugiter Christi passionem. Ante se crucem in casula portat, vt Christi vestigia diligenter inspiciat, & sequi feruenter studeat. Post se cruce signatus est, vt aduersa quælibet ab alijs illata, clementer pro Deo toleret. Ante se crucem gerit, vt propria peccata lugeat. Post se, vt aliorum etiam commissa per compassionem defleat; & se medium inter Deum & peccatorem, constitutũ esse sciat. Nec ab oratione & oblatione sancta torpescat, donec gratiam & misericordiam impetrare mereatur. Quando sacerdos celebrat, Deum honorat, Angelos lætificat, Ecclesiam ædificat; viuos adiuuat, defunctis requiem præstat, & sese omnium bonorum participem efficit.

CAPVT VI.

Interrogatio de exercitio ante communionem.

VOX DISCIPVLI.

1. CVm tuam dignitatem, Domine, & meam vilitatem penso, valdè contremisco, & in meipso confundor. Si enim non accedo, vitã fugio; & si indignè me ingessero, offensam incurro.

Quid

Quid ergo faciam, Deus meus, auxiliator meus, & consiliator in necessitatibus?

2. Tu doce me viam rectam. Propone breue aliquod exercitium, sacræ communioni congruum. Vtile est enim scire, qualiter scilicet deuotè ac reuerenter tibi præparare debeã cor meum, ad recipiendum salubriter tuum Sacramentum, seu etiam celebrandum tam magnum & diuinum sacrificium.

CAPVT VII.

De discussione propriæ conscientiæ, & emendationis proposito.

VOX DILECTI.

1. SVper omnia, cum summa humilitate cordis & supplici reuerentia, cum plena fide & pia intentione honoris Dei, ad hoc Sacramentum celebrandum, tractandum, & sumendum, oportet Dei accedere sacerdotem. Diligenter examina conscientiam tuam; & pro posse tuo, vera contritione & humili confessione, eam munda & clarifica; ita vt nil graue habeas aut scias, quod te remordeat, & liberum accessum impediat. Habeas displicentiam omnium peccatorum tuorum in generali; & pro quotidianis excessibus, magis in speciali doleas & gemas. Et si tempus patitur. Deo in secreto cordis cunctas confitere passionum tuarum miserias.

2. Ingemisce & dole, quòd adhuc ita carnalis sis & mundanus; tam immortificatus à passionibus, tam plenus concupiscentiarum motibus, tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam sæpe multis vanis phantasijs implicatus, tam multum inclinatus ad exteriora, tam negligens ad interiora: tam leuis ad risum & dissolutionem, tam durus ad fletum & compunctionem, tam promptus ad laxiora & carnis commoda, tam segnis ad rigorem & feruorem: tam curiosus ad noua audienda, & pulchra intuenda, tam remissus ad humilia & abiecta amplectenda, tam cupidus ad multa habenda, tam parcus ad dandum, tam tenax ad retinendum: tam inconsideratus in loquendo, tam incontinens in tacendo, tam incompositus in moribus, tam importunus in actibus; tam effusus super cibum, tam surdus ad Dei verbum: tam velox ad quietem, tam tardus ad laborem, tam vigilans ad fabulas: tam somnolentus ad vigilias sacras, tam festinus ad finem, tam vagus ad attendendum: tam negligens in horis persoluendis, tam tepidus in celebrando, tam aridus in communicando, tam citò distractus, tam raro plenè tibi collectus: tam subitò commotus ad iram, tam facilis ad alterius displicentiam, tam pronus ad iudicandum, tam rigidus ad arguendum: tam lætus ad prospera, tam debilis in aduersis: tam sæpe multa bona proponens, & modicum ad effectum perducens.

3. His

3. His & alijs defectibus tuis, cum dolore & magna displicentia propriæ infirmitatis, confessis ac deploratis, firmum statue propositum semper emendandi vitam tuam, & in melius proficiendi. Deinde cum plena resignatione & integra voluntate, offer teipsum in honorem nominis mei, in ara cordis tui holocaustum perpetuum, corpus tuum scilicet & animam mihi fideliter committendo, quatenus & sic dignè merearis ad offerēdum Deo sacrificium accedere, & Sacramentum corporis mei salubriter suscipere.

4. Non est enim oblatio dignior, & satisfactio maior pro peccatis diluēdis, quàm seipsum purè & integrè, cum oblatione corporis Christi in Missa & in communione Deo offerre. Si fecerit homo, quod in se est, & verè pœnituerit, quotiescunque pro venia
Ezech. 18. & gratia ad me accesserit, viuo ego, dicit Dominus, qui nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, quoniam peccatorum suorum non recordabor amplius, sed cuncta ipsi indulta erunt.

CAPVT VIII.

De oblatione Christi in cruce, & propria resignatione.

VOX DILECTI.

1. SIcut ego meipsum, expansis in cruce manibus & nudo corpore, pro peccatis tuis Deo Patri sponte obtuli, ita vt nihil in
Isaiæ 53. & Hebr. 9. me remaneret, quin totū in sacrificium diuinæ placationis transiret; ita debes & tu temetipsum mihi voluntariè, in oblationem puram & sanctam, quotidie in Missa cum omnibus viribus & affe-
Prou. 23. ctibus tuis, quāto intimius vales, offerre. Quid magis à te requiro, quàm vt te studeas mihi ex integro resignare? Quicquid præter teipsum das, nihil curo, quia non quæro datum tuum, sed te.

2. Sicut non sufficeret tibi, omnibus habitis præter me; ita nec mihi placere poterit, quicquid dederis te non oblato. Offer te mihi, & da te totum pro Deo, & erit accepta oblatio. Ecce, ego me totum obtuli Patri pro te, dedi etiam totum corpus meum & sanguinem in cibum, vt totus tuus essem, & tu meus permaneres. Si autem in teipso steteris, nec sponte te ad voluntatem meam obtuleris, non est plena oblatio, nec integra erit inter vos vnio. Igitur omnia opera tua præcedere debet spontanea tui ipsius in manus Dei oblatio, si libertatem consequi vis & gratiam. Ideo
Lucæ 14. enim tam pauci illuminati & liberi intus efficiuntur, quia seipsos ex toto abnegare nesciunt. Est firma sententia mea: *Nisi quis renunciauerit omnibus, non potest meus esse discipulus.* Tu ergo, si optas meus esse discipulus, offer teipsum mihi cum omnibus affectibus tuis.

CAPVT

CAPVT IX.

Quòd nos & omnia nostra Deo debemus offerre, & pro omnibus orare.

VOX DISCIPVLI.

1. DOmine, omnia tua sunt, quæ in cælo sunt, & quæ in terra, *Psal. 23.* Desidero meipsum tibi in spontaneam oblationem offerre, & tuus perpetuò permanere. Domine, in simplicitate cordis mei offero meipsum tibi hodie in seruum sempiternum, in obsequium & in sacrificium laudis perpetuæ. Suscipe me cum hac sancta oblatione tui speciosi corporis, quam tibi hodie in præsentia Angelorum, inuisibiliter assistentium offero, vt sit pro me & pro cuncto populo tuo in salutem.

2. Domine, offero tibi omnia peccata & delicta mea, quæ omnisi coram te, & sanctis Angelis tuis, à die quo primùm peccare potui vsque ad horam hanc, super placabili altari tuo. Vt tu omnia pariter incendas & comburas igne charitatis tuæ, & deleas vniuersas maculas peccatorum meorum, & conscientiam meam ab omni delicto emundes; & restituas mihi gratiam tuam, quam peccando amisi: omnia mihi plenè indulgendo, & in osculum pacis me misericorditer assumendo.

3. Quid possum agere pro peccatis meis, nisi humiliter ea confitendo & lamentando, & tuam propitiationem incessanter deprecando? Deprecor te, exaudi me propitius, vbi asto coram te *Psal. 31.* Deus meus. Omnia peccata mea mihi displicẽt, nolo ea vnquam amplius perpetrare; sed pro eis doleo & dolebo, quamdiu vixero, paratus pœnitentiam agere, & pro posse satisfacere. Dimitte mihi Deus, dimitte mihi peccata mea, propter nomen sanctũ tuum; salua animam meam, quam precioso sanguine tuo redemisti. Ecce cõmitto me misericordiæ tuæ, resigno me in manibus tuis. Age mecum secundùm bonitatem tuam, non secundùm meam malitiam & iniquitatem.

4. Offero etiam tibi omnia bona mea, quamuis valdè pauca & imperfecta; vt tu ea emendes & sanctifices; vt ea grata habeas, & accepta tibi facias, & semper ad meliora trahas, nec non ad beatum ac laudabilem finem, me pigrum & inutilem homuncionem perducas.

5. Offero quoque tibi omnia pia desideria deuotorum, necessitates parentum, amicorum, fratrum, sororum, omniumque charorum meorum, & eorum, qui mihi vel alijs, propter amorem tuum benefecerunt, & qui orationes & Missas pro se suisque omnibus dici à me desiderauerunt & petierunt, siue in carne adhuc

adhuc viuant, siue iam seculo defuncti sint. Vt omnes sibi auxilium gratiæ tuæ, opem consolationis, protectionem à periculis, liberationem à pœnis, aduenire sentiant; & vt ab omnibus malis erepti, gratias tibi magnificas læti persoluant.

6. Offero etiam tibi preces & hostias placationis, pro illis specialiter qui me in aliquo læserunt, contristauerunt, aut vituperauerunt, vel aliquod damnum vel grauamen intulerunt. Pro his quoque omnibus, quos aliquando contristaui, conturbaui, grauaui, & scandalizaui, verbis, factis, scienter vel ignoranter, vt nobis omnibus pariter indulgeas peccata nostra, & mutuas offensiones. Aufer Domine à cordibus nostris omnem suspicionem, indignationem, iram, & disceptationem, & quicquid potest charitatem lædere, & fraternam dilectionem minuere. Miserere, miserere Domine, misericordiam tuam poscentibus. Da gratiam indigentibus, & fac nos tales existere, vt simus digni gratia tua perfrui, & ad vitam proficiamus æternam. Amen.

CAPVT X.

Quòd sacra communio de facili non est relinquenda.

VOX DILECTI.

1. FRequenter recurrendum est ad fontem gratiæ & diuinæ misericordiæ, ad fontem bonitatis & totius pietatis; quatenus à passionibus tuis & vitijs curari valeas, & contra vniuersas tentationes & fallacias diaboli fortior atque vigilantior effici merearis. Inimicus sciens fructum & remedium maximum, in sacra communione positum; omni modo & occasione nititur fideles & deuotos, quantum prævalet, retrahere & impedire.

2. Cùm enim quidam sacræ communioni se aptare disponunt, peiores Satanæ immissiones patiuntur. Ipse nequam spiritus (vt *Iob 1.* in Iob scribitur) venit inter filios Dei, vt solita illos nequitia sua perturbet, aut timidos nimium reddat & perplexos, quatenus affectum eorum minuat, vel fidem impugnando auferat, si fortè aut omnino communionem relinquant, aut cum tepore accedant. Sed non est quicquam curandum de versutijs & phantasijs illius, quantumlibet turpibus & horridis, sed cuncta phantasmata in caput eius sunt retorquenda. Contemnendus est miser & deridendus, nec propter insultus eius & commotiones, quas suscitat, sacra est omittenda communio.

3. Sæpe etiam impedit nimia solicitudo pro deuotione habēda, *Prou. 13.* & anxietas quædā de cōfessione facienda. Age secundùm consilium sapientum, & depone anxietatē & scrupulum, quia gratiam Dei impedit, & deuotionem mentis destruit. Propter aliquam

paruam

paruamtribulationem vel grauitatem, sacram ne dimittas communionem, sed vade citiùs confiteri, & omnes offensiones alijs libenter indulge. Si verò tu aliquem offendisti, veniam humiliter precare, & Deus libenter indulgebit tibi. Matt. 5.

4. Quid prodest diu tardare confessionem, aut sacram differre communionem? Expurga te cum primis, expue velociter venenum, festina accipere remedium, & senties melius, quàm si diu distuleris, si hodie propter istud dimittis, cras forsitan aliud maius eueniet, & sic diu posses à communione impediri, & magis ineptus fieri. Quanto citius vales, à præsenti grauitate & inertia te excutias, quia nihil importat diu anxiari, diu cum turbatione transire, & ob quotidiana obstacula se à diuinis sequestrare. Imò plurimum nocet diu communionẽ protelare, nam & grauem torporem consueuit inducere. Proh dolor, quidam tepidi & dissoluti, moras confitendi libenter accipiunt, & communionem sacram idcirco differri cupiũt, ne ad maiorẽ sui custodiã se dare teneãtur.

5. Heu, quam modicam charitatem, & debilem deuotionem habent, qui sacram communionem tam faciliter postponunt. Quàm felix ille & Deo acceptus habetur, qui sic viuit, & tali puritate conscientiam suam custodit; vt etiam omni die communicare paratus & bene affectatus esset, si ei liceret, & sine nota agere posset. Si quis interdum abstinet humilitatis gratia, aut legitima impediente causa, laudandus est de reuerentia. Si autem torpor obrepserit, seipsum excitare debet, & facere quod in se est, & Dominus aderit desiderio suo pro bona voluntate, quam specialiter respicit.

6. Cùm verò legitimè præpeditus est habebit semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi, & sic non carebit fructu Sacramenti. Potest enim quilibet deuotus, omni die & omni hora, ad spiritualem Christi communionem, salubriter & sine prohibitione accedere, & tamen certis diebus & statuto tempore, corpus sui redemptoris cum affectuosâ reuerentia sacramentaliter debet suscipere, & magis laudem Dei & honorem prætendere, quam suam consolationem quærere. Nam toties mysticè communicat & inuisibiliter reficitur, quoties incarnationis Christi mysterium passionemq; deuotè recolit, & in amore eius accenditur. 1. Cor. 11.

7. Qui aliter se non præparat, nisi instante festo vel consuetudine compellente, sæpius imparatus erit. Beatus, qui se Domino in holocaustum offert, quoties celebrat aut communicat. Non sis in celebrando nimis prolixus aut festinus, sed serua bonum communem modum cum quibus viuis. Non debes alijs generare molestiam & tædium, sed communem seruare viam secundũ ma-

iorum institutionem, & potiùs aliorum seruire vtilitati, quàm propriæ deuotioni vel affectui.

CAPVT XI.

Quòd corpus Christi & sacra Scriptura, maximè sint animæ fideli necessaria.

VOX DISCIPVLI.

1. O Dulcissime Domine Iesu, quanta est dulcedo deuotæ animæ, tecum epulantis in conuiuio tuo, vbi ei non alius cibus manducandus proponitur, nisi tu vnicus dilectus eius, super omnia desideria cordis eius desiderabilis. Et mihi quidem dulce foret in præsentia tua, ex intimo affectu lachrymas fundere, & cum pia Magdalena pedes tuos lachrymis irrigare. Sed vbi est hæc deuotio? Vbi lachrymarum sanctarum copiosa effusio? Certè in conspectu tuo & sanctorum Angelorum tuorum totũ cor meum ardere deberet, & ex gaudio flere. Habeo enim te in sacramento verè præsentem, quamuis aliena specie occultatum.

2. Nam in propria & diuina claritate te conspicere, oculi mei ferre non possent; sed neque totus mundus in fulgore gloriæ maiestatis tuæ subsisteret. In hoc ergo imbecillitati meæ consulis, quòd te sub Sacramento abscondis. Habeo verè & adoro, quem Angeli adorant in cœlo: sed ego adhuc interim in fide, illi autem in specie & sine velamine. Me oportet contentum esse in lumine veræ fidei, & in ea ambulare, donec aspiret dies æternæ claritatis; & vmbræ figurarum inclinentur. Cùm autem venerit, quod perfectum est, cessabit vsus Sacramentorum, quia beati in gloria cælesti non egent medicamine Sacramentali, gaudent enim sine fine in præsentia Dei, facie ad faciem gloriam eius speculantes, & de claritate in claritatem abyssalis deitatis transformati, gustant verbum Dei carnem factum, sicut fuit ab initio, & manet in æternum.

1. Cor. 13.

3. Memor horum mirabilium, graue mihi fit tædium, etiam quodlibet spirituale solatium, quia quamdiu Dominum meum apertè in suâ gloria non video, pro nihilo duco omne, quod in mundo conspicio & audio. Testis es tu mihi Deus, quòd nulla me res potest consolari, nulla creatura quietare, nisi tu Deus meus, quem desidero æternaliter contemplari. Sed non est hoc possibile, durante me in hac mortalitate. Ideo oportet, vt me ponam ad magnam patientiam, & meipsum in omni desiderio tibi submittam. Nam & sancti tui Domine, qui tecum iam in regno cælorum exultant, in fide & patientia magna, dum viuerent, aduentum gloriæ tuæ expectabant. Quod illi crediderunt, ego credo; quod illi sperauerunt, ego spero; quò illi peruenerunt, per gra-

Heb. 10. 11

tiam

etiam tuam me venturum confido. Ambulabo interim in fide, exemplis confortatus sanctorum. Habebo etiam libros sanctos, pro solatio & vitæ speculo: atque super hæc omnia sanctissimum corpus tuum, pro singulari remedio & refugio.

4. Duo namque mihi necessaria per maximè sentio in hac vita, sine quibus mihi importabilis foret ista miserabilis vita. In carcere corporis huius detentus, duobus me egere fateor, cibo scilicet & lumine. Dedisti itaque mihi infirmo sacrum corpus tuum ad refectionem mentis & corporis; & posuisti lucernam pedibus meis, verbum tuum. Sine his duobus, bene viuere non possem; nam verbum Dei, lux animæ meæ; & sacramentum tuum, panis vitæ. Hæc possunt etiam dici mensæ duæ, hinc & inde in gazophylacio sanctæ Ecclesiæ positæ. Vna mensa est sacri altaris, habens panem sanctum, id est, corpus Christi pretiosum. Altera est diuinæ legis, continens doctrinam sanctam, erudiens fidem rectam, & firmiter vsq; ad interiora velaminis, vbi sunt sancta sanctorum, perducens. Gratias tibi Domine Iesu, lux lucis æternæ, pro doctrinæ sacræ mensa; quam nobis per seruos tuos Prophetas & Apostolos aliosque doctores ministrasti.

Ioan. 6. Psal. 118. Psal. 22. Heb. 9. 13.

5. Gratias tibi Creator ac Redemptor hominũ, qui ad declarandam toti mundo charitatem tuam, cœnam parasti magnam; in qua non agnum typicum, sed tuum sanctissimum corpus & sanguinem proposuisti manducandum; lætificans omnes fideles conuiuio sacro, & calice inebrians salutari; in quo sunt omnes deliciæ paradisi, & epulantur nobiscum Angeli sancti, sed suauitate feliciori.

Luca 14. Ioan. 6. Psal. 22. Sap. 16.

6. O quàm magnum & honorabile est officium sacerdotum, quibus datum est Dominum maiestatis verbis sacris consecrare, labijs benedicere, manibus tenere, ore proprio sumere, & ceteris ministrare. O quàm mundæ debent esse manus illæ, quàm purum os, quàm sanctum corpus, quàm immaculatum cor erit sacerdotis, ad quem toties ingreditur auctor puritatis. Ex ore sacerdotis, nihil nisi sanctum, nihil nisi honestum & vtile procedere debet verbum, qui tam sæpe Christi accipit sacramentum.

7. Oculi eius simplices & pudici, qui Christi corpus solent intueri. Manus puræ & in cælum eleuatæ, quæ creatorem cæli & terræ solent contrectare. Sacerdotibus specialiter in lege dicitur: *Sancti estote, quoniam ego sanctus sum Dominus Deus vester.*

Leuit. 19. & 20.

8. Adiuuet nos gratia tua omnipotens Deus, vt qui officium sacerdotale suscepimus, dignè ac deuotè tibi in omni puritate & conscientia bona famulari valeamus. Et si non possumus in tanta innocentia vitæ conuersari, vt debemus; concede nobis tamen dignè flere mala, quæ gessimus; & in spiritu humilita-

tis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi feruentiùs de cætero deseruire.

CAPVT XII.

Quòd magna diligentia se debeat, communicaturus Christo, præparare.

VOX DILECTI.

Psal.23. & Matt. 9. Marc.14. & Luc. 22. 1. Cor. 5. Exod. 24

1. EGo sum puritatis amator, & dator omnis sãctitatis. Ego cor purum quæro, & ibi est locus requietionis meæ. Para mihi cænaculum grande stratum, & faciam apud te pascha cum discipulis meis. Si vis, vt veniam ad te, & apud te maneam; expurga vetus fermentum, & munda cordis tui habitaculum. Exclude totum seculum, & omnem vitiorum tumultum: sede tanquam passer solitarius in tecto, & cogita excessus tuos in amaritudine animæ tuæ. Omnis namque amans suo dilecto amatori optimum & pulcherrimum præparat locum, quia in hoc cognoscitur affectus suscipientis dilectum.

2. Scito tamen te non posse satisfacere huic præparationi, et merito tuæ actionis, etiamsi per integrum annum te præparares, & nihil aliud in mente haberes. Sed ex sola pietate & gratia mea, permitteris ad mensam meam accedere; ac si mendicus ad prandium vocaretur diuitis; & ille nihil aliud habeat ad tribuendum beneficijs eius, nisi se humiliando & ei regratiando. Fac, quod in te est, & diligenter facito; non ex consuetudine, non ex necessitate, sed cum timore, & reuerentia, & affectu, accipe corpus dilecti Domini Dei tui, dignantis ad te venire. Ego sum, qui vocaui; ego iussi fieri; ego supplebo, quod tibi deest; Veni, & suscipe me.

3. Cùm gratiam deuotionis tribuo, gratias age Deo tuo; non quia dignus es, sed quia tui misertus sum. Si non habes, sed magis aridum te sentis, insiste orationi, ingemisce & pulsa; nec desistas, donec merearis micam aut guttam gratiæ salutaris accipere. Tu mei indiges, non ego tui indigeo. Nec tu me sanctificare venis, sed ego te sanctificare & meliorare venio. Tu venis, vt ex me sanctificeris, & mihi vniaris; vt nouam gratiam recipias, & de nouò ad emendationem accendaris. Noli negligere hanc gratiam, sed præpara cum omni diligentia cor tuum, & introduc ad te dilectum tuum.

4. Oportet autem, vt non solùm te præpares ad deuotionem ante communionem; sed vt etiam te solicitè conserues in ea, post sacramenti perceptionem. Nec minor custodia pòst exigitur, quàm deuota præparatio priùs. Nam bona postmodum custodia, optima iterum est præparatio ad maiorem gratiam consequendam. Ex eo quippe valde indispositus quis redditur, si statim

fuerit

fuerit nimis effusus ad exteriora solatia. Caue à multiloquio, manе in secreto, & fruere Deo tuo. Ipsum enim habes, quem totus mundus tibi auferre non potest. Ego sum, cui te totum dare debes; ita vt iam vltrà non in te, sed in me absque omni solicitudine viuas. *Prou. 19.*

CAPVT XIII.

Quòd toto corde anima deuota, Christi vnionem in sacramento affectare debet.

VOX DISCIPVLI.

1. QVis mihi det Domine, vt inueniam te solum, & aperiam tibi totum cor meum; & fruar te, sicut desiderat anima mea; & iam me nemo despiciat, nec vlla creatura me moueat vel respiciat; sed tu solus mihi loquaris, & ego tibi, sicut solet dilectus ad dilectum loqui, & amicus cum amico conuiuari? Hoc oro, hoc desidero, vt tibi totus vniar; & cor meum ab omnibus creatis rebus abstraham, magisque per sacram communionem ac frequentem celebrationem, cælestia & æterna sapere discam. Ah Domine Deus, quando ero tecum totus vnitus & absorptus, meique totaliter oblitus? Tu in me, & ego in te, & sic nos pariter in vnum manere concede. *Exod. 33. Cant. 8. Ioan. 15.*

2. Verè tu es dilectus meus, electus ex millibus, in quo complacuit animæ meæ habitare omnibus diebus vitæ suæ. Verè tu pacificus meus, in quo pax summa & requies vera; extra quem labor & dolor, & infinita miseria. Verè tu es Deus absconditus, & consilium tuum non est cum impijs, sed cum humilibus & simplicibus sermo tuus. O quam suauis est (Domine) spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo de cælo descendente illos reficere dignaris. Verè non est alia natio tam grandis, quæ habeat deos appropinquantes sibi, sicut tu Deus noster ades vniuersis fidelibus tuis; quibus ob quotidianum solatium & cor erigendum in cælum, te tribuis ad edendum & fruendum. *Cant. 5. Prou. 3. Sap. 12. Deut. 4.*

3. Quæ est enim alia gens tam inclyta, sicut plebs Christiana? Aut quę creatura sub cælo tam dilecta, vt anima deuota, ad quam ingreditur Deus, vt pascat eam carne sua gloriosa? O ineffabilis gratia! O admirabilis dignatio! O amor immensus homini singulariter impensus. Sed quid retribuam Domino pro gratia ista, pro charitate tam eximia? Non est aliud, quod gratius donare queam, quàm vt cor meum Deo meo totaliter tribuam, et intimè coniungam. Tunc exaltabunt omnia interiora mea, cùm perfectè fuerit vnita Deo anima mea. Tunc dicet mihi: Si tu vis esse mecum, ego volo esse tecum. Et ego respondebo illi: Dignare *Psal. 115.*

Domine manere mecum, ego volo libenter esse tecum. Hoc est totum desiderium meum vt cor meum tibi sit vnitum.

CAPVT XIV.

De quorundam deuotorum ardenti desiderio, ad corpus Christi.

VOX DISCIPVLI.

Psal. 30. 1. O Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Quando recordor deuotorum aliquorum ad sacramentum tuum Domine, cum maxima deuotione & affectu accedentium; tunc sæpius in me ipso confundor & erubesco; quòd ad altare tuum & sacræ communionis mensam, tam tepidè & frigidè accedo. Quòd ita aridus & sine affectione cordis maneo. Quòd non sum totaliter accensus coram te Deo meo, nec ita vehementer attractus & affectus, sicut multi deuoti fuerunt; qui præ nimio desiderio communionis & sensibili cordis amore, à fletu se non potuerunt continere; sed ore cordis & corporis pariter, ad te Deum fontem viuum medullitus inhiabant; suam esuriem non valentes aliter temperare nec satiare nisi corpus tuum cum omni iucunditate & spirituali auiditate accepissent.

Luc. 24. 2. O vera ardens fides eorum, probabile existens argumentum sacræ præsentiæ tuæ. Isti enim veraciter cognoscunt Dominum suum, in fractione panis; quorum cor tam validè ardet in eis, de Iesu ambulante cum eis. Longè est à me sæpe talis affectus & deuotio, tam vehemens amor & ardor. Esto mihi propitius Iesu bone, dulcis & benigne; & concede pauperi mendico tuo, vel interdùm modicum de cordiali affectu amoris tui, in sacra communione sentire. Vt fides mea magis conualescat, spes in bonitate tua proficiat; & charitas semel perfectè accensa, & cæleste manna experta nunquam deficiat.

3. Potens est autem misericordia tua, etiam gratiam desideratam mihi præstare; & in spiritu ardoris, cùm dies beneplaciti tui venerit, me clementissimè visitare. Etenim licèt tanto desiderio tam specialium deuotorum tuorum non ardeo, tamen de gratia tua, illius magni inflammati desiderij desiderium habeo, orans & desiderans, omnium talium feruidorum amatorum tuorum participem me fieri, & eorum sancto consortio annumerari.

CAPVT XV.

Quòd gratia deuotionis, humilitate & sui ipsius abnegatione acquiritur.

VOX DILECTI.

3. O Portet te deuotionis gratiam instanter quærere, desiderâter petere, patienter & fiducialiter expectare, gratanter recipere,

cipere, humiliter conseruare, studiosè cum eo operari; ac Deo terminum & modum supernæ visitationis, donec veniat, committere. Humiliare præcipuè te debes, cùm parum aut nihil deuotionis interius sentis; sed non nimium deijci, nec inordinatè contristari. Dat sæpe Deus in vno breui momento, quod longo negauit tempore. Dat quandoque in fine, quod in principio orationis distulit dare.

2. Si semper citò gratia daretur, & pro voto adesset, non esset infirmo homini bene portabile. Propterea in bona spe & humili patientia, expectanda est deuotionis gratia. Tibi tamen & peccatis tuis imputa, cùm non datur, vel etiam occultè tollitur. Modicùm quandoque est, quod gratiam impedit & abscondit; si tamen modicum & non potiùs grande dici debeat, quod tantum bonum prohibet. Et si hoc ipsum modicum vel grande amoueris, & perfectè viceris, erit quod petisti.

3. Statim namque, vt te Deo ex toto corde tradideris, nec hoc vel illud pro tuo libitu seu velle quæsieris, sed integrè te in ipso posueris; vnitum te inuenies & pacatum; quia nil ita bene sapiet & placebit, sicut beneplacitum diuinæ voluntatis. Quisquis ergo intentionem suam, simplici corde sursum ad Deum leuauerit, seque ab omni inordinato amore seu dsplicẽtia cuiuslibet rei creatæ euacuauerit, aptissimus gratiæ percipiendæ ac dignus deuotionis munere erit. Dat enim Dominus ibi benedictionem suam, vbi vasa vacua inuenerit. Et quãtò perfectiùs infimis quis renuntiat, & magis sibi ipsi per contemptum sui moritur; tanto gratia celeriùs venit, copiosius intrat, & altiùs liberum cor eleuat.

4. Tunc videbit, & affluet, & mirabitur, & dilatabitur cor eius in ipso; quia manus Domini cum eo, & ipse se posuit totaliter in manu eius vsque in sæculum. Ecce sic benedicetur homo; qui quærit Deum in toto corde suo, nec in vanum accipit animam suam. Hic in accipiendo sacram Eucharistiam, magnam promeretur diuinæ vnionis gratiam; quia non respicit ad propriam deuotionem & consolationem, sed super omnem deuotionem & consolationem, ad Dei gloriam & honorem.

CAPVT XVI.

Quòd necessitates nostras Christo aperire & eius gratiam postulare debemus.

VOX DISCIPVLI.

1. O Dulcissime atque amantissime Domine, quem nunc deuotè desidero suscipere; tu scis infirmitatem meam & necessi-

ratem, quam patior; in quantis malis & vitijs iaceo; quàm sæpe sum grauatus, tentatus, turbatus, & inquinatus. Pro remedio ad te venio, pro consolatione & subleuamine te deprecor. Ad omnia scientem loquor, cui manifesta sunt omnia interiora mea, & qui solus potest me perfectè consolari & adiuuare. Tu scis, quibus bonis indigeo præ omnibus, & quàm pauper sum in virtutibus.

2. Ecce, sto ante te pauper & nudus, gratiam postulans & misericordiam implorans. Refice esurientem mendicum tuum; accende frigiditatem meam igne amoris tui; illumina cæcitatem meam claritate præsentiæ tuæ. Verte mihi omnia terrena in amaritudinem; omnia grauia & contraria in patientiam; omnia infima & creata in contemptum & obliuionem. Erige cor meum ad te in cælum, & ne dimittas me vagari super terram. Tu solus mihi ex hoc iam dulcescas vsque in seculum; quia tu solus cibus & potus meus, amor meus & gaudium meum, dulcedo mea & totum bonum meum.

3. Vtinam me totaliter ex tua præsentia accendas, comburas, & in te transmutes; vt vnus tecum efficiar spiritus, per gratiam internæ vnionis, & liquefactionem ardentis amoris. Ne patiaris me ieiunum & aridum à te accedere, sed operare mecum misericorditer, sicut sæpius operatus es cum sanctis tuis mirabiliter. Quid mirum, si totus ex te igneſcerem, & in meipso deficerem, cum tu sis ignis semper ardens & nunquam deficiens; amor corda purificans, & intellectum illuminans.

1. Cor. 6.

CAPVT XVII.

De ardenti amore & vehementi affectu suscipiendi Christum.

VOX DISCIPVLI.

1. CVM summa deuotione & ardenti amore, cum toto cordis affectu & feruore desidero te Domine suscipere; quemadmodum multi sancti & deuotæ personæ in communicando te desiderauerunt; qui tibi maximè in sanctitate vitæ placuerunt, & in ardentissima deuotione fuerunt. O Deus meus, amor æternus, totum bonum meum, felicitas interminabilis; cupio te suscipere cum vehementissimo desiderio & dignissima reuerentia, quam aliquis sanctorum vnquam habuit, & sentire potuit.

2. Et licèt indignus sim omnia illa sentimenta deuotionis habere, tamen offero tibi totum cordis mei affectum, ac si omnia illa gratissima inflammata desideria solus haberem. Sed & quæcunque potest pia mens concipere & desiderare, hæc omnia tibi, cum summa veneratione ac intimo fauore præbeo & offero. Nihil opto mihi reseruare, sed me & omnia mea, tibi sponte & libentissimè

bentissime immolare. Domine Deus meus, creator meus, & Redemptor meus; cum tali affectu, reuerentia, laude, & honore; cum tali gratitudine, dignitate, & amore; cum tali fide, spe, & puritate, te affecto hodie suscipere, sicut te suscepit & desiderauit sanctissima mater tua, gloriosa virgo Maria; quando Angelo euangelizanti sibi Incarnationis mysterium, humiliter ac deuotè respondit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* *Luca 1.*

3. Et sicut beatus præcursor tuus, excellentissimus sanctorum Ioannes Baptista, in præsentia tua lætabundus exultauit in gaudio Spiritus sancti, dum adhuc maternis clauderetur visceribus: & postmodum cernens inter homines Iesum ambulantem, valde se humilians, deuoto cum affectu dicebat: *Amicus autem Sponsi, qui stat & audit eum, gaudio gaudet propter vocem Sponsi*: Sic & ego magnis & sacris desiderijs opto inflammari, & tibi ex toto corde me ipsum præsentare. Vnde & omnium deuotorum cordium iubilationes, ardentes affectus, mentales excessus, ac supernales illuminationes, & cælicas visiones, tibi offero & exhibeo cum omnibus virtutibus & laudibus, ab omni creatura in cælo & in terra celebratis & celebrandis; pro me & omnibus mihi in oratione commendatis quatenus ab omnibus dignè lauderis, & in perpetuum glorificeris. *Ibidem.* *Ioan. 1.*

4. Accipe vota mea Domine Deus meus, & desideria infinitæ laudationis ac immensæ benedictionis; quæ tibi, secundùm multitudinem ineffabilis magnitudinis tuæ, iure debentur. Hæc tibi reddo & reddere desidero, per singulos dies & momenta temporum; atque ad reddendum mecum tibi gratias & laudes, omnes cælestes spiritus & cunctos fideles tuos, precibus & affectibus inuito & exoro.

5. Laudent te vniuersi populi, tribus, & linguæ; & sanctum ac mellifluum nomen tuum, cum summa iubilatione & ardenti deuotione magnificent. Et quicumque reuerenter ac deuotè altissimum sacramentum tuum celebrant, & plena fide recipiunt, gratiam & misericordiam apud te inuenire mereantur, & pro me peccatore suppliciter exorent. Cumque optata deuotione ac fruibili vnione potiti fuerint, & bene cõsolati ac mirificè refecti de sacra mensa cælesti abscesserint, mei pauperis recordari dignentur. *Psal. 116.*

CAPVT XVIII.

Quòd homo non sit curiosus scrutator sacramenti, sed humilis imitator Christi, subdendo sensum suum sacræ fidei.

VOX DILECTI.

1. CAuendum est tibi, à curiosa & inutili perscrutatione huius profundissimi sacramenti, si non vis in dubitationis profundum

Prou. 25. fundum submergi. Qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Plus valet Deus operari, quàm homo intelligere potest. Tolerabilis pia, & humilis inquisitio veritatis, parata semper doceri, & per sanas patrum sententias studens ambulare.

2. Beata simplicitas, quæ difficiles quæstionum relinquit vias, & plana ac firma pergit semita mandatorum Dei. Multi deuotionem perdiderunt, dum altiora scrutari voluerunt. Fides à te exigitur & sincera vita, non altitudo intellectus, neque profunditas mysteriorum Dei. Si non intelligis nec capis, quæ infra te sunt; quomodo comprehendes, quæ supta te sunt? Subdere Deo, & humilia sensum tuem fidei; & dabitur tibi scientiæ lumen, prout tibi fuerit vtile ac necessarium.

3. Quidam grauiter tentantur de fide & sacramento, sed non est hoc ipsis imputandum, sed potiùs inimico. Noli curare, noli disputare cum cogitationibus tuis, nec ad immissas à diabolo dubitationes responde; sed crede verbis Dei, crede sanctis eius & prophetis, & fugiet à te nequam inimicus. Sæpe multum prodest, quòd talia sustinet Dei seruus. Nam infideles & peccatores non tentat, quos securè iam possidet; fideles autem deuotos, varijs modis tentat & vexat.

4. Perge ergo cum simplici & indubitata fide, & cum simplici reuerentia ad sacramentum accede. Et quicquid intelligere non vales, Deo omnipotenti securè committe. Non fallit te Deus; fallitur, qui sibijpsi nimium credit. Graditur Deus cum simplicibus, reuelat se humilibus; dat intellectum paruulis, aperit sensum puris mentibus, & abscondit gratiam curiosis & superbis. Ratio humana debilis est, & falli potest; fides autem vera falli non potest.

Psal. 18. & 118 item Matt. 11.

5. Omnis ratio & naturalis inuestigatio fidem sequi debet, non præcedere nec infringere. Nam fides & amor ibi maximè præcellunt, & occultis modis in hoc sanctissimo & superexcellentissimo sacramento operantur. Deus æternus & immensus infinitæque potentiæ, facit magna, & inscrutabilia in cælo & in terra, nec est inuestigatio mirabilium operum eius. Si talia essent opera Dei, vt facilè ab humana ratione caperentur, non essent mirabilia nec ineffabilia dicenda.

FINIS.

SOLILOQVIVM ANIMÆ.

PROLOGVS.

1. CONsolationis gratia, aliquas sententias deuotas in vnum coaceruaui libellum, quem meo pectori chariùs committere volui; & quasi quoddam delectabile pratum, varijs arboribus consitũ, pulchriſq; venustum floribus habere disposui; Vbi ad legẽdum speculandumque optabiles materias tempore necessitudinis, pro fouendis animis tædio vel mœrore obtectis, quandoque introirem. Vt autem lucidè & promptè inuenirem, sub qua arbore requiescerem; vel quis ad legendum flos gratior esset, singula capitulorum loca rubricatis titulis præfulgere feci. Vario etiam sermonum genere, nunc loquens, nunc disputãs, nunc orans, nunc colloquens; nunc in propria persona, nũc in peregrina; placido stylo textum præsentem circumflexi.

2. Rogo ergo, nemo legentium indignans moueatur super scribentis manum, quia sibi taliter confabulari placuit. Ignoscat quoque incompositioni & facilitati dictaminis, pensans quod Deo non artificiosa, sed simplicia & pura magis redolent. Quòd si forrè vspiã sensus aut minùs integer aut minùs clarus apparuerit, super his pium flagito correctorem; denuncians ei si quid ineptum inuenerit, ex inaduertentia potiùs quam ex proposito, id mihi prouisse. Adhuc, quia humana iudicia (quamuis probabilia) falli possunt; ad te omnipotẽs Deus & Pater luminum, supplex discipulus recurro, & istud soliloquiũ tibi repræsento; vt tu digna approbes, vitiosa improbes; mihique vel alteri fideli seruo rectius serenanda, quæ displicent, insinues. Oratio pro impetranda animi trãquillitate ad capiendas scripturas.

3. Precor itemque Pater sancte, largire mihi exiguo mancipio tuo, tempus & horam commorandi in vberrimis

rimis pascuis scripturarum, quæ meæ charissimæ deliciæ sunt, & erunt; donec dies æternitatis illucescat, & vmbra mortalitatis inclinetur. Subtrahe proinde curas inutiles, amores temporales, passiones noxias, aliasq; causas ab otio concupito me retardantes. Oportet enim liberum esse animum & tranquillum, de intimis & diuinis meditari cupientẽ. Ideo, vt talem consequi merear, benedictione cæleſtis dulcedinis tuæ me imbuere digneris & infundere; vt tibi ad gloriam, mihi quoque ad qualemcumque loquar consolationis gratiam.

CAPITA HVIVS LIBRI.

De desiderio animæ quærentis Deum, Cap. I.
De districto Dei iudicio. II.
De dolore & fletu peccatorum. III.
De lamentatione temporis & negligentiæ. IV.
De breuitate & miseria præsentis vitæ. V.
De anhelatione æternæ vitæ. VI.
De optatione bonæ mortis. VII.
De mortuo mundo, cuius vita est in Christo. VIII.
De elongatione à creaturis. IX.
De contemptu omnium consolationum terrenarum. X.
De magna dulcedine & consolatione in Deo. XI.
De vnico & summo bono quærendo. XII.
De vnione animæ cum Deo, & subtractione gratiæ. XIII.
De tristitia animæ absente dilecti gratia. XIV.
De scrutinio super dilecto, & donis gratiæ eius. XV.
De benigna protectione dilecti, & sufferentia animæ. XVI.
De responsione dilecti, quæ sit ratio recessus sui. XVII.
De fiducia diuinæ miserationis. XVIII.
De desiderio diuinæ fruitionis. XIX.
De gemitu animæ ex dilatione gloriæ. XX.
De memoria cæleſtis patriæ. XXI.
De accessu ad sanctum sanctorum Iesum Christum, regem Angelorum. XXII.
De processu ad salutandum Virginem gloriosam. XXIII.
De consolatione pijssimæ matris Virginis Mariæ. XXIV.
De reddendis gratijs, pro acceptis beneficijs. XXV.

CAPVT

CAPVT I.

De desiderio animæ quærentis Deum.

1. *Mihi autem adhærere Deo bonum est.* O breue & dulce verbum, Deum amplectens, & mundum excludens vniuersum. Quid ampliùs dicendum, & quid vltrà cupiendum? Nónne satis est, si fiat, quod iam dictum est? Et si dicantur alia & alia multa, nónne ad hoc vnum reducenda sunt omnia? Dic ergo anima mea cum Propheta: Mihi autem adhærere Deo bonum est. O Deus meus, tu vnicum bonum meum, solus bonus & dulcis. De te loqui, dulce est amanti; de te cogitare, suaue est deuoto; cuius cor non est in mundo, sed tecum absconditum in cælo. Vt tu sis ei sola vera requies, & intima suauitas; nec hic crucietur quotidie, vbi tentat falsa cupiditas. Deus meus, quomodo est illi in corde, qui tuo feruet amore? Quale gaudium eius, quem nulla delectat creaturarum vanitas. An non vox eius canit in Psalmo, de quo & sermonis suscepi exordium, & talis est: *Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram?* O anima sancta, anima deuota, & ad Deum suspensa, quid hoc audio de te? Quid est, quod loqueris? Parua tibi videntur, quæ in cælo sunt & in terra? *Psal. 72.* *Ib.*

2. Parua mihi sunt omnia. Quid ergo quæris? Quem vis sine istis? Et vbi inuenies eum sine his? Habétne nomen, aut locum, aut habitationem ad quærendum? Vbi est locus habitationis gloriæ eius, de quo cecinisti dicens: *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ?* Respondè obsecro mihi. Nam si poteris eum mihi indicare, ibo tecum & quæremus simul, eritque Deus tuus Deus meus; & bene nobis, cùm fuerit inuentus à nobis, & detentus. *Psal. 25.*

3. Quid hoc (inquit) quæris à me; aut cur tale aliquid scrutaris apud me? Putas, quòd tibi talia dicam, aut dicere valeam? Quòd si charitas fauet, nónne rei huius raritas, aut etiam secreti profũditas, magis dicere prohibet? Quid me interrogas? Interroga eos, qui audierunt & viderunt: ecce hi sciunt, quis sit ille, quem quæris. Sed, potiùs eum interroga, qui nouit omnia. Ipse enim est, de quo fit sermo; qui melius se tibi indicabit, & vbi nam habitet longè clariùs demonstrabit. Is vtique est, qui docet hominem scientiam; dat quoque humilibus gratiam suam. Accede ad eum, qui reuelat seipsum, cum voluerit, & cui placuerit; nec est qui sine eo aperiat. Potens est solus reuelare tibi gaudium amantium se, & vltrà quàm potes à me discere. *Psal. 93.* *Iacobi 4.*

4. Et nunc, quid sic loqueris anima sancta & humilis? Ne æstimes me velle à te inquirere, quòd fortè sciri non oportet aut ne-

quæ

queat dici. Maneat secretum tuũ tibi; clausum sit super te ostium tuum; stet firmum signaculum fidei: non moueatur velum à sanctuario. Manduca panem sanctum in sacrario, intra tabernaculum domus tuæ; ascende superius cœnaculũ: ingredere cellarium regis æterni; aut quod præstantius est, & amabilius sonat, thalamum scilicet cælestis Sponsi tui. Scio scriptum: *Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus ad manducandum.* Noui hoc, & legi. Tu autem vide, quid sequitur, & miserere mei secundùm eloquium eius, quæ dixit; *Catelli edunt de micis cadentibus de mensa dominorum suorum.* Noli proinde celare verbum, quod sciscitor; sed da vbertate internæ suauitatis effunde vel vnã scintillam amoris igniti. Da guttam paruulam vini preciosi; emitte de optimo vnguento vel modicum odoris; vt & ipse gustare valeam, cuius tibi nota est pars optima, & amabile tam crebrò solamen.

Matth. 15

1.

5. Quid cunctaris? Satis fac desideranti, & aperi ostium amico iam tertiò pulsanti. Dic dilecta de dilecto, me tamen non negato. Si non vales sicut est dicere, dic vtcumque potueris. Nam dicere sicuti est, quis valebit? Et quis dicentem caperet? Ergo si non vt in se est, dic saltem qualis sit in te. Si non quid sibi, cructa tamen, quid boni fecerit tibi. Quis enim, quid sit in se, inuestigabit? Tu non poteris, eo quòd confessa sis, & non negasti dicens: *Mirabilis facta est scientia tua ex me; confortata est, & non potero ad eam. Quò ibo à spiritu tuo?* Si ergo non sufficis penetrare spiritum tuum, quem creauit creator & viuificator omnium spirituum, quomodo penetrabis increatum? Nónne ideo stupens dixisti: *Domine quis similis tibi?* Dic tamen obsecro, per aliquam similitudinem, cuius essentiam necdum attigisti. Neque enim ex parte negare debes, cui totum reuelandum non æstimas.

Deus quid in se sit, nemo dicere queat: quid in nobis, fortasse aliquis.

Psal. 138.

Psal. 34.

6. Fateor (inquit) quia nimium curiosus es tu, & importunus mihi. Perscrutaris omnia mea, & ad secreta cubilis mei mittis manum tuam. Misi te ad illum, & iterum venis ad me? Me quæris, an ipsum? Sed quæro à te, cuius es spiritus? Quiesce obsecro, & noli mihi molestus esse; quia supra me est, quem quæris.

7. Et dixi: Nunquid qui Deum quærit, tam facilè conquiescet? Noli protrahere sermonem, qui potes citò adhibere consolationem. Quousque animam meam suspendis? Quid dicis? Viuit anima tua quia non dimittam te, nisi benedixeris mihi. Etenim pro benedictione mea erit, si ostenderis eum mihi. Iam ergo si vidisti illum, dicito mihi palàm, & ego illum tollam.

Gen. 32.

8. Rursus illa: Video te in desiderio esse, & in amore creatoris laborare. Rem difficilem à me postulas; & nescio, an fieri possit, quod optas. Scit bene, quem quæris, quia non est meum hoc dicere

cere tibi. Videtur tale esse scrutinium tuum, quale & sponsæ in Canticis: *Indica mihi* (inquit) *quem diligit anima mea.* Vis ergo à me discere, quis sit iste, aut quid boni mecum egerit ipse: Vtrumque autem secretum meum mihi. Sed non es contentus, nec illius magnitudine deterreris, qui cælos excedit Nec mea paruitate auerteris, quæ nullius momenti sum in conspectu eius. Cur imposuisti mihi onus istud? Hoc enim dicere labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam. Cur vis scire, quod loqui non licet? *Cant. 1.* *Psal. 72.*

9. Et dixi: Nunquid non libet? Et per maximè. Placet enim ea sepe magis scire, quæ difficilius panduntur. Mihi tamen quæso ne ita difficilis sis, vt omnino taceas. Ne timeas, quòd hæc inimicis mox prodam. Seruabo verbum tuum amicis, & valde amicis. Securè dicas mihi, in secreto silentij tui. Ecce duo hic soli sumus. Nec ego leuitate, nec tu arrogantia delectabimur; sed in eo, qui nos cõfidere sibi fecit, de quo & loquimur. Si autem superuenerit ipse, demus locum, & sit in medio nostrum. Et si dignetur loqui, libenter audiamus, nosque interim sileamus. Tu autem non teneberis illa hora respondere votis meis. Illo enim loquente, silere debet omnis caro.

10. At illa: Bonum pactum est. Sit ille tantùm nobiscum, & feramur ad secretum nostrum. Sit ipse dux verbi: & ducat, quò nos ire delectat. Dilectus iste, de quo diligentissimè scisciteris, talis ac tantus est, vt sermone non possit explicari, cùm sit ineffabilis. Tam altus, & superexaltatus est omnibus creaturis, vt sit semper incomprehensibilis. Virtus eius, & magnificentia eius, interminabilis. Quicquid de eo dicitur aut scribitur, indignum eo totum creditur, quia omnibus superfertur. Cæli dixerunt: Pertransiuit nos & ascendit, inualuitque supra nos. Terra respondit: Si cæli cælorum non capiunt, nolite me interrogare. Stellæ cecinerunt: Tenebræ sumus, & non lux, si illuxerit. Mare contremuit, & ait: Non est in me, & abyssus ignorauit. Audis, quid isti dicunt? Audiui, & conturbatus sum, à voce eorum contremuerunt labia mea. Quid ergo fiet, si interrogauerimus eum? Interrogemus: Domine, si tu es ipse, de quo cecinere viri, & cui omnia deseruiunt per tempora? Deus ineffabilis, incomprehensibilis, interminabilis. *2. Par. 6.*

11. Vtique ego sum, qui sum: & præter me, non est alter. Ego primus & nouissimus omnia creans & gubernans. *Viuo ego, dicit Dominus, quia regnabo in æternum & vltrà.* *Exod. 3.*

12. Quid dicis nunc vermicule, circumfusus tãto lumine? Ecce dilectus tuus loquitur tecum, quem putabas esse mecum. Mecum erat, quando illi dicebam. *Mihi autem adhærere Deo, bonum est.* Tecum erit, si dixeris & tu: *Renuit consolari anima mea, & diem hominis* *Psal. 76.* *Hier. 17.* *Psalm. 5.*

hominis non concupiui; sed in te Domine sperabo, tu es enim rex meus & Deus meus. Non eris similis vagis amatoribus, sed vnicus vnici, vnicum requirens, qui nullum de externis admittit sodalem. Sermo ergo tuus solus cum solo: etiam si abierit, sede vidua, patienter ferens omnia. Nam hic est modus eius, ire & redire, & probare sibi dilectam, atque in amore facere perfectam. Non te conturbet recessus, si optas eius accessum. Expecta, reexpecta; modicum ibit, & post modicum redibit. Hoc tamen totum amor facit, qui nunc fert ad summa, nunc que demittit ad ima.

Quomodo Deus animam diligit.

13. Amor eius gratiosissimus, cunctis floscul is suauior, liliis candidior, & micantibus gemmis pulchrior. Eius siquidem amori nil in creaturis est præferendum: & ideo pro eius amore, totum despiciendum. Ego tacta amore eius intrinsecus, in tantum cœpi ardere corde tenus: vt omnibus licentiatis creaturis, eius solummodo precarer castissimos amplexus: & insuetam multis edidi vocem, tanquam carbones ignitos de fornace ardenti proferens. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Intellige nunc de dilecto tuo, qualis ac quantus sit; qui omnia etiam entia, incomprehensibiliter transcendit. Et licèt sit ineffabilis, & omnino inexcogitabilis, quia interminabilis; est tamen multum amabilis, attrectabilis, socialis, exorabilis: ita vt cùm capi nequeat, miro tamen modo amari possit. Etenim amãdo capitur, amando stringitur: sed desiderando quæritur, orando pulsatur, expectando promeretur. Si necdum tibi satis feci, satisfaciat ille, quem quæsisti, & doceat te super omnes docentes se inuenire.

CAPVT II.

De districto Dei iudicio

Psal. 95.

1. *Lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.* Deus meus, multum amabilis es, sed & terribilis multum. Qui amat, gaudeat: timeat verò, qui non amat. Qui nec timet nec amat, stolidus est & insanus. *a* Est enim horrendum, incidere in manus tuas. *b* Et quis præ timore, iram tuam dinumerare poterit? *c* Aut quis stabit ad videndum te, in iudicio venturo? *d* Quia sicut rugitus leonis, sic rugitus tuus, & sicut ignis vibrans, gladius tuus. A clamore vocis tuæ, commouebuntur omnes inhabitantes orbem: & concutientur omnia fundamenta terræ, cùm veneris. Quis ergo non timebit? Aut quomodo poterit quis effugere manus tuas? Si absconderit se homo subter petram firmissimam, tonabis super eam, & scindetur fortitudo eius. Et si latuerit in speluncis aut in montibus, inde eruetur, & sustinebit iratum, quem non studuit habere placatum.

a Heb. 10.
b Psal. 89.
c Mal. 3.
d Isaiæ 5.

a. Cer-

2. Certè non est locus, vbi homo à facie tua abscondatur. Omnia enim tibi nuda sunt & aperta: penetras quoque omnia interiora hominis, & subtilissimos cogitationum motus perspicis. Nullum ergo secretum clausum oculis tuis. O quàm terribilis eris peccatoribus & induratis mentibus: qui modò gloriantur cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis, & dicunt: Non videt Dominus, nec intelligit Deus. Tanquam non sis venturus, sic inflantur verbis inanibus: & auertunt oculos suos, ne videant in finem. Tu autem venies hora, qua non æstimant, capienturque peccatorum suorum laqueis. Et sicut fures & latrones comprehensi confunduntur, sic confundentur in tempore suo. Deridebis eos, qui nunc derident tuos, & reddes eis malitiam suam, qui odio habuerunt iustitiam tuam. Modò surdescunt ad vocem tuam; sed veniet tempus quando clamabunt, & nemo exaudiet. Vertunt nunc verbum tuum in fabulam, sed conuertentur tunc ipsi in flammam. Egredietur enim sermo tuus horribili flatu, percutietque impios & incredulos sine misericordia. *Heb. 4.* *Prou 2.* *Psal. 53.*

3. Quid tunc dicet superbus inflatus scientia, ac tumens potétia? Quid respondebit, cùm tuba nouissima insonuerit? quando tu Domine Deus noster, cum angelis & archangelis, in maiestate apparueris? Tunc certè obmutescent omnes iniqui illusores verbi tui: & conturbabuntur vndique, qui non timuerunt deuotos tuos insectari. Tunc confundentur confusione maxima, qui relicta conscientia & honestate vitæ, vanitatibus se subdidere & illecebris. Tunc soluent pœnas, qui carni laxarunt habenas. Tunc dabunt mugitum ad cælum, qui nunc tympanum tenent & chorum. Tunc totum vertetur in luctum, quicquid per immoderatum gaudium est contractum. Tunc ligabuntur in fasciculos ad comburendum, qui socij fuerunt ad inebriandum. Et quos amor ligauit in culpa, vltrix flamma simul rotabit in pœna. *Matt. 15.*

4. O stulti & miseri! O vesani & cæci amatores seculi, quid agitis & prætenditis? Quomodo effugietis iram Domini? Cur ad æternos cruciatus festinatis pro modica voluptate, quàm amatis? Cur gehennam non horretis, qui paruam pœnitentiam sic timetis? Et qui mortem carnis fugitis, quare æternam animæ mortem non præcauetis? Nisi ergo conuersi fueritis & pœnitentiam egeritis, hęc horrenda mala igneaque tormenta (Deo vindicante) non euadetis. Tremens factus sum ego, dum extremum pensо diem & horam: quoniam tunc Deus non flectetur precibus, sed erit iustus iudex omnibus. Sancte Deus, sancte fortis, sancte & misericors saluator, amare morti ne tradas me; sed da locum pœnitentiæ, vt dignè queam peccata mea defiere, priùs quàm defungar hac luce.

CAPVT III.

De dolore & fletu peccatorum.

Psal. 47. Rom. 7.

1. *Dolor meus in conspectu meo semper*. Deus meus, vitam meam maculaui peccatis multis; sed vide lachrymas meas, quas fundo in conspectu tuo pro eis. Scio enim, quia non habitat in me bonum; & quamdiu mortale gero corpus, non sum liber à peccatis. Facio igitur malum, & pecco quotidie; & quod grauius est, multa patior abire sine gemitu & digna contritione. Nam exterioribus rebus & vanis curiositatibus sæpius intentus & implexus, non possum tam celeriter reuerti ad salutares fletus. Ideo tam fortiter multiplicantur in me peccatorum tenebræ, fontes obstruentes gratiæ, & venas diuinæ consolationis non admittentes. An istud paruum & malum? Grande est hoc malum Deus meus; & fit tanto grandius, quanto citiùs transit à corde, nec vllo me pungit dolore.

2. Domine, nunquid non respicies? Quamdiu illudam te, & fallam me? Vsquequo taces Domine? Vbi est virga? Vbi stimulus & baculus? Quare subtrahis iudicium & infernum ab oculis meis? Si starent hæc ante me, putas, negligenter agerem? Si taces emendationis gratia, patientiam exhibes; sed si neglexero, nónne acriter pòst corriges? Si non hîc, certè in futuro corripies. Nil quippe transibit inultum, nec paruum nec grande peccatum. Sed multo melius hîc, vbi fructuosus fletus, labor breuis, satisfactio acceptior, & reconciliatio facilior est. Ne parcas igitur virgæ, sed acri collyrio vnge oculos meos: nec in posterum reserues mala mea, ne fortè tradar tortoribus ad soluendum nouissimum quadrantem. Melius est nunc parum & salubriter pungi, quàm postea tam acerba luere tormenta purgatorij. Lugendum ergo mihi, & dolor ingens pro peccatis est habendus. Multa enim habeo, quæ defleam, sed vnde rideam, non habeo causam. Tenebræ cordis & lubrica conscientia, casus in vitia & occasus gratiæ, fiere & gemere mihi suadent, immo ex angustia me sæpe compellunt. Cogitans quoque diuersas tentationes & malorum incursus, ad quid risus? Parce mihi Domine parce mihi. Si enim fleuero, tactus dolore intrinsecus, non est mirum, quia tempus flendi est. Felix hora quando nascitur mihi pro peccatis dolor. Beata lachryma, quæ fluit ex contritionis vehementia, circumspecta omni cordis macula.

3. Et quis sufficit abyssum hanc plenè discutere, & latentes sordes sine palpatione arguere? Deus meus, lumen verum, tu potes omnes cordis mei tenebras illustrare, & omnes maculas eius in spiritu ardoris & iudicij conremare. Tuum est dare cor nouum, crea-

creare cor mundum, & præparare ibi secretum habitaculum; vt fiat locus requietionis tuæ & tabernaculum nominis tui, qui es amator munditiæ, & hospes bonæ conscientiæ. Sed quia neglectam domũ nõ libenter visitas, imò bestialibus moribus illudendã sæpe relinquis, ideo solicitus sum, ne id mihi contingat; sed ad reparandas ruinas meas, misericors & clemens succurre. Væ illi, cui iratus abscesseris. Pax ei, ad quem descenderis, & apud quem permanseris. Ego miser positus in medio laqueorum, & grauatus compedibus peccatorum, quale mihi est consilium & quod salutis remedium; nisi vt ad te leuem contritos oculos meos, si fortè audiatur clamor meus in excelsis? Neque enim salubrius remedium inquinata conscientia inueniet vel habebit, quàm amarissimè se in oratione mactare. Et importuna tentatio quomodo melius curabitur, ne prævaleat; nisi vt continua oratio ad te fundatur, & multum se homo humiliet? Sed hæc bona quis mihi tribuet, orare & flere sicut expedit? Vnde mihi humilitas, & tanta lachrymarum copia? Vtique apud te Domine, apud quem misericordia & copiosa redemptio. O Domine Deus dator omnis gratiæ, concede mihi dignè flere etiam quantumcumque minima, & quæ latent, & quæ patent, omnia simul sine excusatione castigare. Hæc inter me & te masticata, gratiam mihi restituant amissam, & ad meliora præparent ac viciniora saluti. *Psal. 129.*

CAPVT IV.

De lamentatione temporis & negligentiæ.

1. IMperfectum meum viderunt oculi tui. Ah Domine Deus, quid vnquam fiet de me, cùm deficiam quotidie? Quomodo emendabo perfectè vitam meam? Quando melius fiet? Quando conualescam? Et quando omnia vincam? Deiectus sum in limo profundi. Putas adhuc spes esse poterit resurgendi, emendandi, proficiendi, & peruenienti? Non est mihi spes de me, & vtinam firmior sit in te. Desperatio mihi ingeritur valida, quia infirmitas mea grandescit ex longa vexatione, nec video finem doloris & iniquitatis. Et si dixero, nunc incipiam, ecce tempus est, conabor sicut potero; statim adest peccatum præ foribus, & erigitur aduersum me inimicus, & tenet me consuetudo mali tenaciter & inuitè. Vide Domine deiectionem & conculcationem meam, & omnem quam patior calamitatem. Exaltetur dextera tua; & libera me ab his, qui me concluserunt, quia cecidit timor eorum super me. Perijt consilium à me, & fortitudo mea defecit. Brachium meum confractum est, & gladius meus saluare me non poterit. Non video, ad quem diuertam; & qui me recipiat & curet, non *Psal. 142.*

compareꝫ. Tu ſolus mihi ad refugium remanſiſti; ſed quia offendi, hoc eſt quod me deterret.

2. Peccaui, ignoſce mihi. Pœnitet me totum, & multum valde. Redde tu mihi, quod tibi rectum videtur, & propitius eſto. Iuſtè me deſeruiſti, iuſtè me aduerſario tradidiſti. Memento (quæſo) figmenti tui, & repara quod cecidit, nā per ſe ſtare nō potuit. Attende gemitum meum & neceſsitatē meam. Labor meus & dolor cordis mei, non ſint in obliuionem coram te. Captiuitatem & incarcerationem meā, oppreſsionē & exactionē meam, reſpice miſericors Pater, & erue vinctum de domo carceris ac miſeræ ſeruitutis. Si vixerit homo multis annis, quid ex hoc emendabitur? Et quis nouit, ſi melior an peior fiet? Incertus eſt hominis progreſſus & exitus, & dubioſa perſeuerantia, propter varios caſus malorum & tentationum pericula. Multi prima ſunt conuerſione boni & humiles, poſtea peruerſi & rebelles. Priùs timorati & deuoti, compuncti & taciti; pòſt verò liberi & diſſoluti, loquaces & incuſtoditi. Et qui priùs cogitationes reſtringebant, poſtea de verbis & factis vix curam gerunt; ſicque paulatim vadit in deteriùs omne malum, non præcautum in principio. Quis ergo non debeat timere & circumſpectus eſſe, cùm bonis & modeſtis interdum ſoleant multa infauſta accidere? Quis etiam ſcit, ſi electus fuerit, & omnia ſuſtinere poſsit?

3. Oportet, vt omnes probentur; & quis certus eſt, quòd non comburatur, quoniam ignis tentatio eſt? Timēdum ergo non omnibus, & æquè de meliori ſperandum; ſed non temere præſumendum, nec ſub vana ſpe torpendum. Aurum probatum ſaluabitur, & ſtipula comburetur: tu autem homo vide, cuius ſubſtantiæ ſis. Malach. 3 Cęleſtis conflator conflabit, & emundabit filios Leui, omnes videlicet ſeruientes ſibi. Non ſemper aurum eſt, qui hominibus fulget vt aurum, nec ſemper ſtipula aut reprobum argentum, qui vim patitur & ſuſtinet flagella. Quia Deus intentiones aſpicit & corda, operans etiam ibi plerumque mirabilia, vbi à multis putantur perdita. Domine Deus, quid mihi gaudij eſſe poteſt in mundo, cùm pertractare cœpero incertitudinem & infirmitatem omnis rei ſub cælo? De te tamen certus ſum, quoniam bonus, quoniam in ſecula miſericordia tua, ſuper omnes timentes te. Nam bonitas tua & pietas, infinito maior eſt, quàm omnis iniquitas mea. Et hoc meum erit ſolatium, quamdiu emendandi conceſſeris ſpatium.

CAPVT

CAPVT V.

De breuitate & miseria præsentis vitæ.

1. PAucitatem dierum meorum nuncia mihi. Quamdiu in hoc mundo sum, mundus non sum. Et quamdiu hic maneo, pauper peregrinus sum, & hospes super terram. Nihil intuli in hunc mundum, & nihil inde auferre possum: quia nudus huc veni, & nudus abhinc egrediar. Quasi vmbra, quæ præterijt; & quasi pluuia, quæ vento tollitur, & tanquam hospes vnius noctis mox transibo. Omnis vita præsens, vna breuissima nox est. Dies mei pauci sunt & mali, & post modicum finientur; & erunt, quasi non fuissent. Mortuo homine, quid nisi vtilitas in homine? Quis curabit de fœtido cadauere? Aut quis quæret de absente mortuo, qui nec viuens computabitur pro aliquo? Memoria hominis breuis super terram, & apud notos & ignotos. Sed in memoria æterna erit iustus; quia Deo, qui moritur, æternaliter erit coniunctus. Felix igitur, qui non ponit spem suam in homine, nec nimium lętatur in aliqua re mundi vel specie; sed in cælo habet cor fixum, quia hic totum caducum & vanum. Numera omnes ab origine mundi vsque nunc, dic quæso, vbi sunt? Et quos adhuc viuere vides vel audis, quamdiu putas, durabunt? Pronuncia ergo de omnibus, quia *vanitas omnis homo viuens*. *Psal. 101. Heb. 11. 1. Tim. 6. Iob 1. Sap. 5. Psal. 111. Psal. 38.*

2. O vitam pauperem & miserabilem, vitam fragilem & lamentabilem, quam boni magis patiuntur quam diligunt. Mali autem etsi multum eam diligunt, tamen diu in ea subsistere non possunt. O quando finieris, & quando cessabis vniuersa vanitas mundi? Sed veniet tempus, quando liberabuntur à seruitute corruptionis omnes electi, qui iam sæpe lamentantur, quia longè sunt à regno Christi. Vtinã arescat in corde meo totus hic mundus, & fiat mihi tantùm suauis Dominus Deus meus, sponsus immortalis. Verè fallax & amarissimum poculum est, huius vitæ decurrens gaudium. Bibant, qui volunt, quia solutionem duram omnes postea luent. Et quanto quis eo fuerit plus inebriatus, tãto acrius sentiet eius cruciatus: quia omnia iucunda in hoc mundo celeriùs vento transibunt, & suis dilectoribus dolores & ardores relinquent. Fuge ergo à me fallax mundi gloria, & omnis fatua carnalisque lætitia. Multos trahis & decipis, sed in fine eos relinquis & submergis. Væ credentibus tibi; vę submersis ibi. Veni, & accede sancta abiectio, & omnium pomparum seculi plena despectio; & noli à me recedere, peregrinationis meę salubris recordatio. Quid sum, nisi cinis & terra? Et quorsum tendo, nisi ad terram? O quàm miser factus sum, & quã iustè tristari possũ, cũ *Rem. 8.*

reuoluo peregrinationem meam; qui etiam ignoro, qualiter adhuc finiam eam. Si bene vixero, & sic perseuerauero, non est timendum de mala morte. Sed de bona vita & irreprehensibili conscientia, quis poterit gloriari? Qui se talem nouit, in Domino glorietur, & mei peccatoris misereatur. Viuere mihi non libet, quia miseria vndique vrget. Mori conscientia mala timet, quia quid Deo respondeat, vnum pro mille non habet. Non est simile
Psal. 107. huic trepidationi verbum prophetæ dicentis; *Paratum cor meum Deus paratum cor meum.*

3. Domine Deus salutis meæ da finem bonum vitæ meæ, & noli prolongare dies luctus mei. Lugens veni in hunc carcerem, & sine timore non exibo. Longa mihi videtur hæc vita, sed hoc miIob 7. seria frequens facit & tristitia. Reuera autem non longa; sed velocius cursore decurrunt tempora. Ei verò, qui in tristitia & dolore versatur, omne tempus longum est, & diem quasi annum cõputat. Ideo tædiosa est mihi hæc vita: & tãto grauius me affligit, quanto verius singulas eius miserias intueor. Sed etsi aliquæ intercurrunt consolationes & lætitiæ, circumspicere me oportet, an ex Deo sint vel non. Si ex Deo, libenter eas accepto; sed quamdiu durabunt, ignoro. Tamen quantumcunque exiguæ sint, mihi placent & sapiunt. Sed vtinam (Deus meus) largiter influant, & horas non breues apud me faciant. Quæ autem ex Deo non sunt, viles sunt, & citò peribunt, quamuis in facie iucundæ & dulces videantur. Sic sic trãsit vita ista, bonis & malis semper admixta. Quamdiu ergo hic sum, pauper peregrinus sum. Non possum dicere satis est mihi, quia satietas nullius boni est in præsenti: sed bonum meum, quod expecto, tu es, in quem credo. Cùm ergo apparuerit gloria tua, & me impleuerit: tunc confitebor tibi, quia omnino mihi iam sufficit. Interim tamen, quia verbum hoc absconditum est à me, multiplex luctus circundat animam meam.
Matt. 26. Propterea memor verbi sancti tui, hoc sæpe dico: *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Bonum mihi, si hæc hora transisset, nec vllus luctus aut dolor occuparet. Sed pietas tua Domine, oro me conseruet.

CAPVT VI.

De anhelatione æternæ vitæ.

Psal. 141. 1. E*Duc de carcere animam meam.* Doloris vis silere me non patitur. Quid enim hic diutiùs moror? Nescio enim, quid hic valeo. Tardè nimis proficio, & vtinam non magis deficerem. Quàm bene mihi faceres Domine, si citò me abhinc tolleres, ne deteriùs mecum fieret. Vita mea in dolore suspirat & in opere se non emendat. Si expectas, non ex hoc emendor, sed etiam longanimitate

nimitate abutor tua. Et si corrigis, vix patior, quia ficcam stipulam persequeris. Cur ergo non tollis seruum tuum? Vt quid etiam terram occupat? quod est dicere; Quare cum bonis habitat, & vitam ac mores non emendat? Cur locum alicuius meliùs conuertantis, quamdiu supereſt, & tam negligenter ac tepidè se agit, indignè & damnosè occupat? Et hoc triste nimis cogitans, in auribus Dei mei loquor. *Iob 13. Luca 13.*

2. Sed bone Domine, noli in ira tua clamare contra me: Succidite arborem, & mittite in ignem. Ego infirmitatem meam accuso coram te, vt ignoscas confitenti mihi. Meum est accusare, tuum est indulgere. Meum est flere & dolere grauiter, tuum est flentem consolari misericorditer. Aut igitur (Domine Deus) præsta mihi maiorem gratiam in hac vita; aut tolle me citò de hoc mundo, ne peior fiat scissura. Nam diu viuere & vitam non emẽdare, pœnam est accumulare. Nec mihi potest placere talis vita, quæ profectum nescit, & defectum non plangit. Qui enim sanctè & iustè viuit, dolet in quibuscunque deficit; & vt magis in virtute ac gratia crescat, in desiderio semper habet. Sed quid hîc faciet, qui se quotidie sentit deficere, & grauiter contra spiritum carnem surgere? Qui etiam nonnunquam tædio victus, & negligentia temporis tepefactus, iam cessat repugnare, aut proiectis armis spiritualibus, sequitur impetum carnis, & quocumque eum propria trahit voluntas. Talis, heu Domine Deus, appropinquat vsque ad portas mortis: & viuens in carne, mortem incurrit animæ. O quantum vnicuique timendum est, de seductione & supplantatione inimici. Nemo securus, nemo mundus, sed est fragilitas in omnibus. Tu autem Domine, qui omnia potes & omnia cognoscis, resuscita confractum corde, & munda immundum ab omni sorde, & da spiritum nouum in visceribus eius. Vt discedat omnis tepor & languor, & reuertatur spiritualis feruor, & vsq; in finem stet immobilis tuus amor. Solummodo eget adiutorio tuo, qui præpeditur pondere suo. Nec valet per se abijcere sarcinam peccatorum, donec tu de cælo præstes gratiam, valentem soluere dura vincula passionum; quam peto donari mihi, quia sine gratia non potest esse bona vita: nec sine ea, percipitur æterna vita. Quòd autem nunc viuo in corpore, non est consolatio mihi, quia melior est mihi mors quàm vita. Quare? Quia propter hanc vitam elongor ab æterna vita, quæ venire non potest, nisi præsentem mors perimat, & mors ipsa simul destruatur. Ideo desiderium meum sursum respicit: & cor quærens æternam requiem, altè suspirat & clamat; *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam,* quam redemisti sanguine tuo. *3. Reg. 19.*

3. Aperi portam regni tui, & introduc pauperem peregrinum,

de exilio ad te reuertentem. Audi me Domine, & solue me à corporis vinculo. Quid hîc vltrà factã? Nec mihi nec alijs sum vtilis. Ad quid ergo viuo? Mihi quidem oneroſus, cæteris tædioſus. Quid fiet de me? Neſcio Domine. Si tu meliùs aliquid de me prouidiſti, quare tardentur deſideria mea. Conſentio ordinationi tuæ quoniam bona eſt. Sed in me tantum malum inuenio, quare mihi viuere in mundo, onus ſit & tædium. Nam pecco quotidie, & peccatum ſuper peccatum adijcio: & ſicut dignum eſt, non pœniteo. Si igitur ſolutus eſſem ab hoc corpore peccati, & tibi ſociatus in regno, nec ego ampliùs peccarẽ, nec tu in aliquo offendereris, ſed ſemper te laudarem. Sed adhuc ſuſtines me, & omnem oſtendis patientiam. Cognoſco culpam meam, quia ob peccata mea non licet regnum ingredi, nam nihil immundum in illud introibit. Sed quando ero ſine peccato? Quando ad plenum mundabor, vt non timeam prohiberi, ſed magis gaudeam intromitti? Si non feruentiùs profecero, nec ſolicitior fuero quàm hactenus fui, timeo quòd ſpes mea parua ſatis erit. Sed tu Dòmine, qui neminem vis perire, ſed omnes ſaluos fieri: præſta maiorem gratiam, ad emendationem vitæ, & ad ſperanda bona cæleſtia, da ſpiritum pinguedinis internæ. Nunquam hic fit cor meum ſecundum carnem lætum, ſed timendo expectet † lethum. Nulla creatura me teneat aut cura, ſed tua optata præſentia me trahat & conſoletur. Beatus, qui te expectat Domine; ſed beatior, qui iam emigrauit ab hoc ſeculo nequam, non enim vltra aliquid moleſtiæ ſentiet, vel timebit.

1. *Tim.* 8.

* id eſt Mortem.

CAPVT VII.

De optatione bonæ mortis.

Pſal. 70. Querimonia peccatoris, ob admiſſa in Deum.

1. *Spes mea Domine, à iuuentute mea.* In hac ſpe ad te confugio, dũ nouiſsima hora & tempus reſolutionis meæ venerit. O ſi bene paratus eſſem, vt mori ſub ſpe gratiæ poſſem! O ſi felici trãſitu diem extremum clauſiſſem, & corpoream ſarcinam depoſuiſſem, quanta tunc pericula & timores euaſiſſem? Felix, quem elegiſti & aſſumpſiſti, qui iam depoſito corpore tranſit ex hoc mundo ad Patrem, de exilio ad regnum, de carcere ad palatium, de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de periculis ad ſecuritatem, de labore ad requiem, & de cunctis miſerijs ad perpetuam beatitudinem. Felix anima, quæ iam potitur præmio ſuo, gaudens in te Domino Deo ſuo. Sed heu mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt vſque adhuc. Quàm gratioſè & miſericorditer mihi faceres, ſi citiùs me euocares, & ad te peruenire ſineres: vt vbi tu es, illic & ego eſſem. Ah! ſi maturiùs me ex hoc mundo tuliſſes, quãdo nec dum inquinamenta eius cognoſcebam: & quando pecca-

Pſal. 119.

re

rectiam in paruis metuebam, quanta mihi bona in hoc præstitisses? Nunc autem diutius viuendo, vagatus sum longiùs à te, & offendi in multis.

2. Væ mihi quid feci? Secutus sum passiones carnis, vanitates attraxi, virtutes deserui, innocentiam non custodiui, mala malis addidi, & proh dolor expertus sum, quod legi: Væ impio in malum. Vix serò redij, tardè incepi, in reditu non festinaui, in profectu non ferbui, in feruore nõ creui, & quod deterius est, à pristino etiam calore refrixi. Hinc & mori sæpe timui, quia vrgente cõscientia non vixi vt debui. Sed propter pericula tentationum, ne fieret nouissimus error peior priore, mortem frequenter optaui, & dixi: O si in gratia mortuus iam essem, ne tantis afficerer malis super terram. O si Deus me tempestiuè auferre dignaretur, & omnium laborum meorum finem imponeret, quam bene tunc mihi contigisset? Verùm in voluntate tua Domine, omnia sunt posita. Si decreueris facere, quod postulo, erit continuò: sin autem, fiat voluntas tua. Ego possum tibi insinuare desiderium meum, & calamitatem quam patior, non quasi nescienti, sed vt tali alloquio aliquod refrigerium animæ meę faciam. Scio, quia necdum bene paratus sum, conscientia enim adhuc multum metuit. Et quid mirum, si ego peccator timeo, quando & multi sancti patres timuerunt; cũ aliter sint iudicia tua, aliter iudicia nostra? Sed quomodo me præparabo? Bonum vtique esset, vt meliùs me præpararẽ in illum diem, quẽ ignoro, si hodie an cras futurus sit. Innouabo firmius propositum, præteritas negligentias deplorabo, totum me tibi immolabo, & tuæ misericordiæ me in perpetuum commendabo. Domine Deus meus, in misericordia tua stant omnia opera mea, & nulla sunt propria merita, nisi adsit tua immensa pietas & miseratio. Et hæc est spes mea, & tota fiducia mea. *Isaiæ 3.*

3. Sed qualiter est cum bona & immaculata conscientia? Quid dicit casta & deuota anima? Veni (ait) Domine Iesu; veni, & noli tardare, relaxa facinora mea, solue vincula, educ vinctum de domo carceris, de lacu miseriæ, & de luto fæcis. Expectans expectaui te: intende mihi, & exaudi me. Noli me apud seculum diutius relinquere. Satis sit, quòd hucusque certaui; quòd tanto tempore exulaui; quòd te frui non merui, nec facie ad faciem contemplari potui. Nunc optato concede perfrui gaudio, quod nullo finitur termino, nec vllo obnubilatur tædio. Ostende mihi faciem tuam, quam angeli semper vident: sonet vox tua in auribus meis, quam illi sine intermissione audiũt. Veni Domine Iesu, & tolle me de terra aliena, reuocà abiectum ad patriam, & in pristinum gradum lapsum restituè. Veni redemptor bone; fac me participem æternæ tuæ gloriæ. Tempus est, vt reuertar ad te:

tempus

tempus est, vt commendes terræ corpus meum, de qua sumptum est. Non est magna cura, vbi ponatur, vel qualiter tractetur: dummodo spiritus saluus fiat, & ad te perueniat. Habeat bene spiritus meus, quem tibi commendo: caro autem mea requiescat in spe, in nouissimo die resuscitanda. Nam vbicunque recondita fuerit, tibi remota vel ignota esse nō poterit. Recipe me ab hominibus, & sanctorum tuorum me coniunge societatibus. Tædet me vitæ temporalis: sola dies me delectat æternæ claritatis. Non mihi obsistat in exitu de Ægypto serpens antiquus; non latret contra me in porta inimicus; non tetra eius imago perterreat; non mortis horror cōturbet; sed sancti angeli tui fideliter assistant, fortiter iuuent, viriliter protegant, blandè leniterque suscipiant, & ad cæleſtem paradisum cum exultatione perducant. Assistat & gloriosa Dei genitrix virgo Maria, & tota cælestis frequentia. Et tu Iesu bone, dulcis, optime, redde mihi lætitiam vultus tui, & noli me reprobare à dilectis sanctis tuis; sed retracta seu recordare, ô fili Dei, quia precioso sanguine tuo ab inimico me redemisti. Suscipe me in gloria in misericordia & in bonitate tua; quia desiderio desideraui apud te facere pascha. O felix dies optati præmij mei! Eia, benedicta hora transitus beati, quamdiu desideraui, & semper præ oculis seruaui. Quid mihi iam nocuerunt tribulationes & pressuræ in mundo? Quid obfuit contemptus, & labor, & humiliatio pro nomine tuo? Tu mihi viuere fuisti, nunc autem mori lucrum erit; & esse tecum in regno, multo melius manebit. Sit tibi laus & gloria, qui es vita viuentium, spes morientium, salus & requies omnium ad te peruenientium.

CAPVT VIII.

De mortuo mundo, cuius vita est in Christo.

Psal. 118. 1. *Averte oculos meos, ne videant vanitatem.* O Iesu vita vera, vita mori nescia; tribue mihi ex amore conteri, ex amore vulnerari, ex amore mori, ne caro possit mihi dominari. Nōdū perfectè mortuus sum mundo, sed viuit adhuc in me vetus homo; suscitans in me varias rixas, & desideria multorum malorum: faciens noctes amaras, & dies tædiosos. O quando fiet, vt cum fiducia dicam: Ego autem æstimabam me, tanquam mortuum super terram? Qui enim mortuus est, non curat laudes hominum, nec vituperia exprobrantium, quia mortuus est. Qui carne mortuus est, non loquitur, non odorat, non gustat, nec exercet quicquam operis: sed nec vanitatem huius mundi audit, non etiam videt curiosa & pulchra, & quæcunque allicere possunt, ad amandum aliquid vile super terram. Sed qui mortuus est mundo, non est in

Mortui mundo ad mortuum carne cōparatio.

mundo,

mundo, sed in Deo cui viuit: sicut & dilectis discipulis Paulus dicit; *Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Coloss. 3. 2. Cor. 4. Iste sic loquitur, sic cogitat, sic videt ea quę foris sunt, quasi non sint: quia quod videtur, temporale est & vanum: quod non videtur, eternum est & verum. Illuc igitur spectat, ille flagrat, hoc ei in corde est; ad hoc laborat, ad hoc peruenire desiderat. Hoc vult, hoc amat, hoc quærit, hoc sapit, quod intus est & latet; magnum videlicet bonum, summum, æternum bonum, de quo cogitare nunquam illi satis est; quia nimis charum est, & dulce, & delectabile, & plusquam ineffabile. Qui talis est, multum elongatus est à præsentibus, & totis affectibus inhiat æternis, habens sub se appetitum sensualitatis. Nam sensualitas quærit exteriora, cupit delectabilia, aspicit præsentia, negligit futura; fugit vbicunque potest amara & aspera, quæ tamen spiritui sæpe sunt salubria. Vnde non sinit spiritum in silentio & quiete agere; sed diuersa ei adducit phantasmata, quæ vix sunt dicenda, pro nihilo tamen in veritate curanda. Qui autem habet gratiam spiritualis fortitudinis, potest citiùs subiugare insolentes carnis motus, psallens in verbo diuinæ virtutis; *Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi caro.* Psal. 117.

Mortuus mundo æterna tantum cogitat, ac cõcupiscit.

2. Quamuis igitur isti sensualitas bellum incitet, & vox carnis submurmuret; non tamen ei facilè consentit, quia maior est vis amoris Dei, quæ interiùs confortat. Iste quãdoque tam dulciter, tam fortiter, & ardenter ad Deum trahitur, rapitur, & tenetur; vt non videat aut vix sentiat, quæ iuxta se sunt & strepũt in mundo; quia non est ibi, sed alibi: non infra, sed supra cum Deo & in Deo: qui ipsum introrsus mouet, erigit, & quasi in curru igneo transuehit; vt fruatur aliquando eo, in felici & diu concupito cordis sui desiderio sancto. Non inuenitur foris, quia transtulit illum amator suus. Ibi solus audit verba eius, verba dilecti: & gaudio gaudet propter vocem Sponsi, in nullo sibi suspecti. Nec statim effundit in solem phialam suam, ad hauriendam vanitatem: sed inuentum thesaurum abscondit, & claudit sub signaculo: ne pes superbiæ intret, & virtus omnis depereat. Sic namque dicit ei: *Pone me sicut signaculum, super cor tuum*; & quæ ibi sequuntur. Vtile est signare cor, & custodire illud; ne fortè dilectus declinet & fugiat, qui cor purum & humile specialiter quærit & visitat. Cõfert ista secum, & miratur tantum bonum, quod omnem sensum superat & donum. Miratur iterum, & interrogat diligenter; quidnam est hoc? Et lætatur vehementer, quia manna de cælo descendit. Qui autem ministrat panem de cælo verum, dat etiam gustanti intellectum bonum; vt sciat, quòd omne datum optimum, & omne donum perfectum, desursum est, descendens à Patre luminum; Cant. 8. Exod. 16. Iacob. 1.

minum. Hoc iam, inquit, à Deo verbum est. Nihil sine eo, omnia mihi ex ipso sunt.

3. Rursus miratur & conqueritur, quare tantum bonum tam modicè curat, cum quo tamen nō modicè ei bene est: quare quoque non sæpius ad audiendum & videndum illud, cor suum inclinat, quo dulcius ac felicius ad fruendum nil esse potest. Et modò vtinam de cætero id fiat. Hoc enim summè me delectat, & ampliùs delectabit, si tamen operam ad vacandum dedero. Veniat dilectus meus in cor meum, vt comedam de fructu pomorum suorum. Declinet ad me, & ostendat seipsum mihi, & ego meilli. Ipse bonum meum, & gaudium meum. Tunc incipit anhelare, & desiderare, ac vehementer amare hoc bonum, in quo est omne bonum: hoc gaudium, in quo est omne gaudium: hoc vnum, in quo omnia, paruum & magnum, summum & imum; non tamen aliquid ipsorum conditorum, sed sine forma conceptuum humanorum, principium & finis omnium bonorum ab eo formatorum. Vnde quandoque vult ex toto illo bono repleri, ac gaudio suauissimo perfundi, & quodammodo ab ipso cupit ad fundum absorberi & consumi, vt satisfiat insatiabili suo amori; ita vt nihil sui ipsius sit, sed eius totus, cuius est ignis & æstus amoris, cuius est hoc mirabile opus, vt sic in eum auidiùs rapiatur, & vnus cum eo spiritus efficiatur. Nec propter hoc se extollit, aut aliquid esse putat, aut cæteras despicit, vel minores iudicat, quia non est hoc suum, sed munus Dei gratuitum: vt meritò non debeat se inde extollere, cùm se senserit taliter ab eo consolari. Nō enim quærit laudes, neque fauores curat externos, sed dilectum quærit, cuius laudem & fauorem solummodo sitit: in quo omnia habet, & plusquam hæc omnia inuenit. Quia amorem eius, dulcedinem eius, & gaudiosam fruitionem eius, omnibus transitorijs præfert, & super omnia honorem eius concupiscit & diligit. Ideoq; de nullo bono se efferre, nec vanè gloriari potest. Ipse gloria eius, laus, & exultatio eius. Ipse verum & sincerum gaudium, summum & vnicum bonum, totum desiderium & complementum eius. Magis autem vult, & alios secum ita lætari, & tali frui bono sine fine, nunc & in cælo. Hoc enim desiderat & orat, vt omnibus hominibus notum se faciat, & omnes ad se conuertat, & trahat; vt ipse solus laudetur, & glorificetur, quia dilectus eius charitas est & amoris puteus, qui non potest exhauriri. Plus enim omnes amat, quàm ab omnibus possit amari. Placet tamen ei, si quis eum ex fundo amare appetat, licèt ad fundum peruenire non valeat, quia ipse omnes in amore deuorat, vincit, & superat.

CAPVT

CAPVT IX.

De elongatione à creaturis.

1. ECce elongaui fugiens, & mãsi in solitudine. O quã salubre, quã iucundum & suaue est, sedere in solitudine & tacere, & loqui cum Deo, ac frui solo summo bono, in quo sunt omnia bona? Vtinam sic essem coniunctus illi simplicissimo & vnico bono, vt nullis mouerer affectionibus & distractionibus rerum transeuntium; nulli creaturæ nullique rei visibili, oculos videndo & aduertendo, curiosè præberem. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Heu, quàm sæpe morietur anima mea propter creaturas, quas amat; sæpe creatoris sui propter eas obliuiscitur & seducitur. Instabilis mens mea nunc istud vult, nũc illud; nunc hic est, nunc ibi; pacem quærens in creaturis, & non inueniens. Quia omnis creatura etsi delectationem aliquam habet ad vsum, non tamen præstat satietatem ad fruendum. Inscrutabile cor hominis, & quis cognoscet illud? Deus tu scis cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. *Psal. 54. Rom. 7. Hier. 17. Psal. 93.*

2. O Deus æterne, summe, & immense creator omnium & rector; ego sum creatura tua, quam fecisti in virtute tua. Ad amandum te factus sum, & modò volo amare te, & non possum quantum volo. Ligatus sum vano amore, & viscoso affectu rerum labentium, à quibus dum me excutere conor, vix aut nullatenus sine graui dolore possum. O si tu mihi dulcescas & sapias, quàm citò fugient & peribunt? Interdum tamen video mentis intuitu inuisibilia tua, per ea quę facta sunt, & te summum bonum, verum sempiternum Deum. Et delectat me his immorari; sed statim nescio quo flatu actus ab hoc studio reuocor, & in amore & pondere visibilium miser languens teneor. Ecce enim firmiter mihi propono in corde meo, tanquam signum fœderis inter me & te faciendo: quòd nullam creaturam videre & amare volo, propter amorem tuum nobilem ac pretiosum, sed omnia contemnere, & me & omnia mea pariter relinquere.

3. Post hæc autem ascendunt cogitationes huius mundi, carnis peccatricis cognatæ & vicinæ, tam suauiter ad cor meum, quasi in ipsis esset aliqua felicitas: & quasi amissurus essem quid magni boni, si eas contemnerem: lætam faciem prætendentes, finem tristem abscondentes; quid in præsentiarum sit exhibentes, quid mali autem sequatur tacentes. Quasi vbique & in omnibus quærendus sis creaturis, & nihil abijciendum vel contemnendum, quòd à te Deo meo constat factum, sicque abducunt me sæpe à proposito meo, & tandem omnino seducunt.

4. O quàm vanæ, quàm deceptoriæ, & propè nihil etiam stantes & florentes probantur: quæ post subitaneas suas delectationes diffugientes, me inter spinas & tribulos malæ conscientiæ relinquunt? Væ mihi Domine, & væ iterum mihi; quia vanitati citiùs credidi, & assensi; te autem, qui veritas es, tam facilè reliqui. O quãtum in hoc deliqui, quòd non omnibus postpositis tibi soli adhæsi? Nam ad amandum te & fruendum factus sum, sed creaturas inordinatè sequendo, te amisi, & in eis nullam cordis mei pausationem inueni. Conuerte me Domine ad te, & noli me in terrenis relinquere, qui cælestia te sequentibus dignatus es promittere.

CAPVT X.

De contemptu omnium consolationum terrenarum.

Psal. 76. 1. RENuit cõsolari anima mea. Noli egagari anima mea post vanitates & insanias falsas; sed conuertere ad Dominũ Deũ tuum, quia ipse fons totius consolationis. Quicquid in hominibus quæsieris aut in creaturis, perdes, & perditum senties; quia potest aliquid solatij in eis apparere, nihil autẽ permanere. Cur frustra deciperis? Stultum est mendicare à paupere, cùm diues sufficienter voluerit dare. Omnis creatura pauper est ad consolandum, Deus autem diues est in gratia, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; si tamen quæsieris diligenter, patienterque expectaueris.

Iacobi 1.

2. Reuertere anima, reuertere columba ad Noẽ in arcam, ad Christum in cordis secretum; quia diu foris manere non est securum. Renue consolari exteriùs, si vis recreari interiùs. Noli cum coruo extra arcam manere, sed cadauer citò fuge. Esuriens redi, pascet te Christus pane cæli. Si necessitas vrget, vel infirmitas aliquãdo ad extra te tenet, moram caue, redi mox intrà; ne diluuio verborum pereas, aut laqueo tentantis inimici capiaris. Multæ sunt insidiæ libenter extrà vagantis animæ, & magnæ tutelæ citò reuertentis columbæ. Quę cùm non inuenisset, vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad Noe in arcam. Et tu ergo vade ad cellam tuam, & habita ibi, sitque tibi graue esse alibi.

Gen. 8.

3. Beata anima, cuius conscientia ante Deum munda est, nec vlla tenetur re vana, neque amore alicuius inquinata, neque odio tabefacta. Beata, quæ nullam consolationem ab aliqua creatura quærit, sed omnem spem suam in Deo ponit. Beata, quę respuit omnem forinsecam & temporalem requiem, & quæcumque ad carnis pertinent commodũ; atque libenter pro Christo amplectitur laborem & defectum. Beata, quæ seipsam Deo committit, vt secum faciat, sicut illi placuerit. Beata, quæ nunquam gloriam

suam

ſuam quærit, nunquam voluntatem ſuam fieri deſiderat; ſed Dei gloriam & voluntatem in omnibus rebus intendit, amat, & propo-nit. Beata, quæ ſe alienam facit ab omnibus temporalibus rebus, & puram ſe ſeruat apud Deum in cunctis actibus ſuis.

4. O quęcumq; talis es anima, gaude & lætare non modicè; quia vales iam verſari in intimis & cæleſtibus, & Deum laudare die-bus ac noctibus. Beata & benedicta à Deo, cuius deſideria ſur-ſum ſunt. Cuius manus & brachia expenſa ſunt; ſicut duæ alæ *Ezech. 11.* Cherubin. Cuius oculi mundi, ad contemplandum Deum, cuius omnis vigor & labor interior vadit & aſcendit, & non reuertitur, donec inueniat, quem ſolum prę omnibus amat. Et cùm inuene-rit, tunc omnibus oblitis, ſequitur eum, quocumque dilectus vo-luerit & duxerit. Vt autèm locutus fuerit, gaudebit ad vocem eius dicentis. Ego dilectus tuus, vnicus, & electus. Ego merces tua ma- *Gen. 15.* gna nimis. Eſto humilis ad proſpera, & fortis inter aduerſa. Ecce qui diligũt me, quomodo conſolantur per me. Quã dulciter putas tractabuntur, cùm depoſita omni moleſtia corporis & animæ, ad æternam requiem ſuſcipientur.

5. O ſi tali fruerer dulcedine, quemadmodum anima ſancta, Deo dilecta & deuota; quando ſopitis ſenſibus, ſurſum in ſpiritu fertur, & eleuatur ſuper ſemetipſam in amplexus dilecti; & Deo per intimæ dilectionis vinculum copulatur. O Deus meus, cor-dis mei theſaurus verus, non ignoras, quin hoc doloris mei intus abſcõditi vnicum foret refrigerium. Sed huius vnctionis tu elar-gitor es & infuſor. Tu doces, tu hortaris, tu foues, tu conſolaris, tu prouehis & ſuſtentas; tu ducis & reducis; & facis cum anima, quam elegiſti, ſicut vis; & totum bonum eſt, quicquid agis & vis. Ego verò quaſi vas acidum, & boni ſpiritus tui infuſione indi-gnus, peto ſacram ipſius emanationem mihi ampliari, quatenus & internæ dilectionis tuæ dulcedinem guſtare, & ſacras illas de-licias valeam præſentire: quas animam tibi ſtudiosè vacantem non diffido frequenter mereri. Odoraui à longè aromata cæle-ſtia, cùm de anima ſancta meditatus ſum quædam interiora mentis ſtudia.

6. Sed tu Domine ſcis, quàm rara mihi, quàm tenuis eſt æter-norum cogitatio, quam frequenter arentia verba, quàm rudis in-tellectus & impacata conſcientia, quàm confuſa interiora mea, inilluminata & indeuota, nec alicuius, niſi mea ſolummodo cul-pa. Interdum tamen viam quærens ad interiora, aſſumptis me-cum cogitationibus in ſecreto, de bonis electæ animæ ſeriosè pertracto: quantę ſint lætitiæ cæleſtes, ac deliciæ ſpiritales in e-ius corde: quæ pax, quæ tranquillitas, quæ ſpes & exultatio in Deo ſalutari ſuo: cuius eloquium dulce, & facies decora. Et

licèt

licèt breuis sit mora, est tamen gratiosa hora.

7. Hæc autem me cogitante, & te illuminante tenebras meas, inuenio super me iustas querelas: & sentio per occultas gratiæ rimulas, quia talis & talis est anima tibi intimè vnita, & sic & sic tu ei locutus es. Illa tacet ab omnibus sensibilibus, & tu loqueris ei in spiritu de inuisibilibus. Videtur quasi derelicta ab omnibus creaturis, & tu eam consolaris modis ineffabilibus. Dixi ego rursus hæc in corde meo: Vę animæ peccatrici, conscientiæ graui, conuersationi tepidæ, non habenti lumen gratiæ, neque solatium spirituale; quęrenti lachrymas, nec inuenienti aliquas. Pax huic quæ Christum sincerè diligit, & oculos cordis sui ab eo nunquam deflectit: sed quæ placita sunt ei semper inquirit, quia in pace & æquitate ambulabit, & in gaudio eius non miscebitur alienus. Videbit, quòd bonum est ocium eius, & gustabit, quia suauis est Dominus Deus suus, in quo confidit. Elongabit se à tumultibus externis, & expectabit cum prouentu magno, aduentum eius in intimis. Ecce sic operatur Deus, in vasis sibi electis. Si quis venerit ad eum, non reuertetur vacuus, qui libenter dat aquam sitienti, & panem esurienti.

8. Deus meus, cùm introieris in domum amantis te animæ, nónne pasces eam tuo lacte, & deduces aliquando etiam extra se, præ abundanti tua dulcedine, ad capiendum te sine aliqua corporali imagine? O veritas, veritas; quantum valet & agit charitas! Tunc loqueris illi verbum tuum secretissimè, & ostendis ei omnia nouissima & antiqua in charitate & fruitione felicissima, vbi finiuntur omnia verba humana. Ex tunc facis maximè tibi confidentem de æterna requie, de sanctorum consocietate: quia prærogando pignus spiritualis gratiæ, valentiorem vtique reddis ad speranda, quæ non videt, & ad spernenda præsentia, quæ sensu tenet. Recordare mei pauperis mendici (Pater bone) per viscera misericordiæ tuę, & mitte panem de cælo verum, verbum bonum, consolatione & gratia plenum.

CAPVT XI.

De magna dulcedine & consolatione in Deo.

Psal. 34. 1. *OMnia ossa mea dicent, Domine quis similis tibi?* Vnus est, & similis illi non est, Deus meus est, & omne comparatum ei, nihil est. Dilectus intimus, & amicus fidelissimus; qui amantem se nunquam deserit, sed cum amante se libenter sociat. Et si aliquando se abscondit, aut angustiari permittit; non hoc agit vt reprobet; sed vt probet, purget, & erudiat. Non ergo omnino tunc deserit, sed etiam sapientiùs instruit, vt appareat qualis quisque

ex

ex se sit, & quousque peruenerit. Pulcher es, dilecte mi, & amabilis valdè, non carni, sed menti, non oculo aut sensui alicui, sed animæ credenti, mundũ cor habenti, & ad inuisibilia atque spiritualia se transferenti. Qui ergo tibi per deuotionis affectũ vniri desiderat, necesse est, vt omnem carnalem affectum in se mortificet, & puritatem conscientiæ maximè custodiat. Displicet enim tibi, si quis graditur ad fragiles creaturas pro mendicando solatio. Propterea introrsus me vocas, vt amem te, & iubes, vt expectem te; quoniam tunc inueniam te, quotiescunque me posposuero: & sicut tu vis, ita & ego volo. Et hoc erit totum bonum meum, vt gratis te colam, gratis seruiam: nullam timens amissionem, nec aliquam faciens cum amore auaritiam: quia purè amantem approbas animã. O illam vnam, in vita & in morte tibi soli vnitam. Ego autem longè à te proiectus, sæpe eo per aliam viam amando res perituras; non sicut oportet, nec ad quẽ finem decet.

2. Sed ne cum his peream, reuertar citius considerando in eis laudes tuas, & ad te affectiones meas dirigendo. Tu Domine Deus meus, qui omnia fecisti ex nihilo, da ex omnibus psallere nomini sancto tuo. Tua est enim potentia, tua est sapientia, tua bonitas ac pietas, æterna quoque maiestas & gloria. Regnum tuum, regnum omnium seculorum: & dominatio tua, in omni generatione & generatione. Tu omnia disponis, quæ sursum sunt & quæ in terris. Omnia cognoscis, omnia in manu tua habes: nihil tibi resistit, nihil te conturbat: sed cum tranquillitate omnia iudicas, & rebelles etiam tibi subijcis, & seruire facis. Scis omnia, quę geruntur in vniuerso: & antequam fiant, certo fine conclusisti. Tu es Deus cæli & terræ, visibilium & inuisibilium creator & gubernator, omniumque temporum dispositor. Conserua, (quæso) per orbem famulos tuos longè lateque dispersos, tuo tamen seruitio specialiter deputatos. Fac eos enarrare laudes tuas, & voce consona vbique gloriam tuam prædicare. Excita corda eorum valenter in amore tui; & dona eis omnia opera sua sancto fine consummare.

Psal. 244.

Sap. 12.

3. O quam pius, quàm dulcis es diligentibus te? quàm bene places gustantibus te? Qui experti sunt suauitatem tuam, norunt inde melius cogitare & loqui. Vincit enim tua dulcedo omnem dulcedinem, & dulcorat omnem amaritudinem. Domine Deus meus, de te viri sancti locuti sunt, & prophetæ non tacuerunt. Quotquot fuerunt sancti ab initio mundi, in te crediderunt, tibi seruierunt, in hostijs & muneribus te coluerunt, nomen sanctum tuum laudauerunt & benedixerunt, quia te creatorem suum, & omnium rerum conditorem cognouerunt, & in te super omnia sperauerunt. Cognouerunt te in visionibus

suis, tu siquidem reuelasti eis nomen tuum, alium præter te nescierunt. Custodierunt legem mandatorum tuorum, quam eis dedisti. Non sunt secuti falsorum deorum figmenta stultissima: sed adorauerunt te viuentem in secula seculorum, qui creasti omnia. Leuauerunt vocem suam in confessione laudis tuæ: quia tu de excelsis clamorem magnum auribus eorum infudisti, dicens: *Ego sum, qui sum. Ante me non est formatus Deus, & post me non erit.* Feci, quæ futura sunt; & præterita non perierunt à memoria mea. Hæc audientes & intelligentes, eleuauerunt etiam in longinquo fidei oculos, credentes quia saluos nos faciet Dominus: & qui venturus est, veniet, & non mentietur. Hæc præscientes, consolati sunt non minimum; & vehementer admirantes præsentiam affuturæ maiestatis, præ stupore defecerunt. Respirantes paulisper, & præ gaudio aspicientes Dei potentiam venientem, dixerunt; Ipse est, ipse est, Dominus Deus noster est, & alius non est. Ipse cœpit, & saluabit nos. Non potest negare seipsum, quoniam verus est. Sicut audiuimus, ita & vidimus: sicut credimus, sic & loquimur, & testamur veritati. Semel locutus est Deus; dixit, & facta sunt. Dixit, *Consilium meum stabit, vestrum filij hominum peribit.*

Exod. 3. *Isaiæ 43.* *2. Tim. 2.* *Isaiæ 46.* *Mich. 2.*

4. Væ, qui cogitatis inutile, & post verba Dei ridetis. Væ, qui fingitis de corde vestro sapientiam, & in potentia vestra erigimini. Audite verbum Domini, qui quæritis Dominum, scitote quia iudicium eius cum habitatoribus terræ. Non est bonum, si auersi fueritis: state, & considerate vias eius. Reuertimini, & venite, libenter suscipiet vos; quia misericors & clemens est Dominus. Nec sicut homo iram seruat, sed omnia peccata donat, insuper & gratiam priorem cum posteriore restituet. Tantùm toto corde conuertimini, & donate vos illi ad seruiendum mente fideli. Hæc vox sanctorum in auribus meis. Quasi melos in conuiuio, & quasi thus redolens de thuribulo, sic est verbum Dei in corde puro. Sancti autem tui Domine repleti spiritu tuo, memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructauerunt, & eloquia sua nobis eructanda reliquerunt. Meus autem sermo sæpe clauditur inter angustias, ascendendi iter non habet. Sed si ignis desursum venerit, erit ignitum eloquium meum. Et si incanduerit, mox consumet me. Non subsistam à facie eius: quia sicut à vento palea, sic tolletur de corde mœstitia: & sicut rubigo abigne, consumentur peccata mea. Ignis diuinus omnia comburens, mundabit aream cordis. Descende, & accende; modicum tange me, & euolabo. Præterita non erunt, & futura non computabuntur, quia omnia mala oblitioni tradentur. Vetera transient, in abundantia noua venient, & affluent

Osea 4.

affluent desideria sancta; atque ex omni latere consurgent, vbicunque flauerit spiritus almus.

5. Timor non erit, sed amor totum implebit, cessabitque quassatio: nam dextræ Dei est hæc mutatio. Ideo quod loquor, non mea, sed eius est laudatio. Consolatio lugenti est, panis datur petenti, haustum suscepit sitiens. Manus ægro data est, vacillanti baculus venit. Deficiens vires resumpsit, requiem lassus inuenit. Desperanti noua lux oriri visa est, clamanti venit responsum. Caliganti infulsit dulce lumen, ignoranti via patuit, & porta illico est reserata pulsanti. affuit veritas, titubanti succurrit auctoritas, affectanter quærenti obuiauit mater charitas. Cupienti dilecto loqui, occurrit lætior ipse: Ecce assum, inquit; dic quid noui nunc accidit? An tibi excidit, pro me pati & agere debere? Volentem cum eo pergere, nec hoc prohibuit. Statimque ascendi, & oblitus sum quicquid molestiæ habui. Desiderantem cum ipso habitare, noluit me contristare: sed lenibus verbis edocuit, quia modò id fieri non conuenit. Desiderium tuum bonum est, & placet oratio, quam præsentasti mihi: sed oportet adhuc differri. Vade, & reuertere in domum tuam; & annuncia tuis, quanta fecit tibi Dominus. Et dic eis; Præparate singuli corda vestra; & deponite graue onus peccati; & sitis cauti & fortes, aduersus insidias diaboli. Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Tempus prope est, vt paratos vos inueniam. Ecce prædixi vobis.

CAPVT XII.

De vnico & summo bono quærendo.

1. *Dic animæ meæ, Salus tua ego sum.* O quàm nobilis es anima, quàm mira virtus in te latet: quæ quiescere non vales nisi summo adepto bono, & vltimato inuento fine! Quo cognito & inuento, cessat motus tuus. O bonum super omne bonum; ô finis sine fine, quando fruar te sine modo & sine fine? Multa hic inuenio bona, sed quæ alterant, non quæ satiant. Porrò vnum est necessarium. Hoc vnum quæro, hoc vnum desidero. Propter vnum omnia, & ex vno omnia. Hoc si habuero, contentus ero: & nisi potitus fuero, semper fluctuo: quia multa me implere non possunt. Quid hoc vnum? Nescio dicere, desiderare me sentio, quo nihil melius nec maius est, sed nec cogitari potest. Non enim hoc vnum inter omnia, sed vnum super omnia est. Deus meus est, cui adhærere & inhærere, bonum mihi est. Huic dico, huic clamo: *Dic animæ meæ, Salus tua ego sum.* *Psal. 34.* *Psal. 72.*

2. Quid vltra concupiſcis anima mea deſiderio plena? Nónne melius eſt, vt vni adhæreas quàm multis? Ex vno multa, annum ex multis. Ceſſa multa quærere, vni te iunge, vni adhære, in vno totum conſiſtit. Quærant alij multa & varia ab extra; tu quære vnum internum bonum, & ſufficit tibi. Ecce alius villam quærit, alius in negociationem ſuam vadit. Alius argentum & aurum multum congregat, alius voluptates ambit & honores. Alius amicos & cognatos requirit, notos & affines libenter viſitat. Alius vrbes & caſtella intrat, & varias mundi partes deſiderio oculorum ductus luſtrat. Alius ſapientiam, alius potentiam, alius magiſterium, alius regale aut principale petit obſequium. Et in hunc modum alius hoc, alius illud, ſiue in ſeculari ſiue in ſpirituali ſtatu requirit. Pauci vnum, & propter vnum, purè & ſimpliciter quærunt. Ideoque nec ſtabilem pacem inueniunt, nec internam gratiam ſapiunt. Quicunque enim ſunt Chriſti, non temporalia, non terrena quærunt; tanquam tunc magni & glorioſi eſſent, ſi his omnibus abundarent.

3. Non ergo ad te pertinent, quæ iſti quærunt, ô anima deuota? Profectò nihil. Deteſtor hæc omnia: quia vnum eſt bonum meum, vnum diligo, vnum requiro: & ipſum melius mihi eſt, quàm omnia bona infrà vel ſuprà. Si tantum bonum inueniſti, hortor te & ſuadeo tibi, cuſtodi & tene, pro quo omnia contempſiſti. Nam illud habendo, cæteris carere non erit oneroſum; immo pro ipſo lucrando, omnia dare & pati debere, iudicabis rectiſsimè dignum.

Coloſſ. 3.

4. Quære ergo nunc anima mea, tam ſingulare & ſupereminens bonum. Quamdiu in carne viuis, quærere ne ceſſes, quia nec ſatis inueniri poteſt, quod ad plenum comprehendi non poteſt. Erit autẽ finis quærendi, cùm venerit hora fruendi. Tunc enim erit omnia in omnibus, ipſe ſolus vnus, ſufficiens omnibus & ſingulis. Et ſi ibi adhuc quæritur, vbi ſemper inuenitur; non tamen ſicut hic cum labore, ſed ſumnio cum gaudio & amore. Qualis autem ſit pijs in hac vita, multis docetur nominibus, nec ignoratur ab expertis. Aduerte tamen aliquantulum, (experientia magiſtra iuuante) quæ ſint diuinæ pietatis nomina. Pauca tibi expono: ſed plura atque ſacratiora eius doceat gratia. Ecce, ſponſus eſt amantibus, & qui adhuc in timore ei ſeruiunt, metuendus Dominus. Pater eſt bonis filijs, malcuolis autem diſtrictus iudex. Infirmis eſt medicus, & ſanis ſolidus cibus. Doctor eſt ignorantibus, & obtemperantibus ſibi ſalus æterna. Via eſt incipientibus, veritas proficientibus, & vita perfectis. Spes eſt pœnitentibus, & iuſtis conſolator optimus. Gloria eſt humilium, & pœna ſuperborum. Lux eſt in tenebris, & lucerna in noctibus.

Deus qualis ſit pijs hic. nomina eius docent. Sponſus, Dominus, Pater, Iudex, Medicus, Cibus, Doctor, Salus, Via, Veritas, Vita, Spes, Conſolator, Gloria, Lux, Lucerna.

Dat

Dat medelam ęgris mentibus, & vinum lętitiæ multum tristibus. Stat cum pugnantibus, ambulat cum proficientibus, currit cum feruentibus, volat cum contemplantibus. Adest orantibus, loquitur cum legentibus, quiescit cum meditantibus.

5. In omnibus his operatur vnus atque idem Deus, apparens singulis prout vult; & non est reprehensio in sermone eius, neque inuestigatio operum eius. Magna sunt enim & inscrutabilia iudicia eius, & nemo dicere potest, Cur ita facis? & quare hunc magis quàm illum eligis? Stulta est hominis interrogatio aduersus omnipotentem, & omnis adinuentio filiorum Adam vanitas & nihilum.

6. Quomodo placent tibi hæc, & qualiter sapit tibi Deus? Bene sapit mihi, & opera eius non possunt mihi displicere. Iustus est, & quis potest cum arguere de iniustitia? Qui enim hoc fecerit, contrarium se illi constituit, & arguetur ab irreprehensibili lumine eius. Sed hæc quæ audisti, quid sunt in conspectu eius? Vix scintilla modica est, ab eo quod intrinsecus latet. Quæris, quid istud? Dico: Nescio quid est, sed est totum supra me, & quasi inaccessibilis quædam caligo, cuius principium sicut & finis ignoratur. Sit proinde potior meditatio tua & affectus frequentior, circa humilia vestigia Iesu, & noli ad alta citò conscendere, ne opprimaris à gloria. Verùm, quia amor intensus interdum obliuiscitur reuerentiæ & timoris, tolerandum est, si aliquando de dilecto suo amans intensè inflammatur; vt quærat, non solùm qualiter paruulus natus in præsepio vagiat, aut in patibulo crucifixus pendeat: sed qualiter glorioſus in cælo regnet, & cuncta sub cælo mirabiliter disponat. *Prou. 25.*

7. Libenter sequor te amande Iesu in terris, sed multo libentius sequerer ad cælos. Vbi est thesaurus meus, ibi erit & cor meum. Thesaurus meus tu es, charior omni creatura, qui es ad dexteram Patris. Pro me incarnatus, pro me eleuatus. Exemplum mihi reliquisti in terris, præmium te seruas in cęlis. Ad te igitur oculi mei, post te omnes gressus mei ibunt. Tibi dicit cor meum, exquirit te facies mea, faciem tuam Domine iugiter requiram. Vsquequo Domine visio gloriæ tuæ? Quare faciē tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Scis vtique, quia tamdiu fertur hinc inde animus, trahitur & retrahitur in diuersa affectus meus, donec tibi tanquam suo amabili iungatur in cælis. Vis etenim amoris quiescere nescit: sed de suo amato incessanter quærit, nuncios emittit, preces geminat: sed nec sic dimittit, quia amor omnino possidere vult, quod concupiscit. *Matth. 6.* *Psal. 26.* *Iob 12.*

8. Trahe ergo me, vt currere incipiam feuenter post te. Opus mihi est tractu, & magno tractu. Nisi enim traxeris, nemo venit, Trahi opus habemus.

nemo sequitur; quia ad se quisque curuatur. Si trahis, ecce venio; ecce festino, curro, feruco. Sin autem, nec curro, nec quæro; vix est, quod sequi desidero. Sed si manum dederis, tanto celeriùs curro, quanto fortiùs traxeris. Vox dilecti mei trahentis:

Ioan. 12. *Et ego cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.* IESV bone, trahe me post te, & non solùm ego, sed omnes curremus in

Cant. 1. odore vnguentorum tuorum. Primùm itaque trahe me post te, deinde sequantur alij, viso exemplo bonæ vitæ. At ne superbire possemus, bonum est nobis hoc simul sentire; quia non in viribus nostris, sed in odore vnguentorum tuorum currere cœpimus.

9. Hic est tractus diuinus, sine quo proficit nullus: sed nec

Ioan. 6. incipit aliquis, sicut itidem dixisti: *Nemo venit ad me, nisi Pater*

Matth. 8. *meus traxerit eum.* Quem ergo trahit Pater, vtique sequitur te, & deserit se. Bene tractus videbatur, qui dicebat: *Magister, sequar te quocumque ieris.* Sed non est omnium, sic ad te affici: nec paruæ est animæ, tam paratè ad omnia te sequi.

10. Quid tibi obest anima mea, quòd propter IESVM non deseris omnia? Quare tam inuitè separaris à vanis & perituris? Quid iuuant hæc visa? Ecce cùm per res mortales & visibiles creaturas pergis, volens in eis contentari, perdis meliora. A summo bono te diuidis, cùm hoc agis; & à vera ac beata æternaque vita te auertis. Idcirco misera & infelix manebis, plena doloribus & anxietatibus. Quocumque enim te vertere disponis, dolores semper inuenies & tædia multa, nisi fueris iterum ad creatorem conuersa; quia ipse est pax tua, & requies secura. Verùm, si in terrenis minimè feceris moram, nec pedem in limo fixeris; sed potiùs cõsideraueris, & venerata fueris in speculo creaturarũ, non imaginem quæ transit, sed eum cuius est hæc imago & superscriptio, beata eris & non morieris. Cùm enim cuncta visibilia non ad fruendum quæris, sed ad benedicendum creatoris tui nomen aspicis, fabricando tibi ex summis & imis operibus eius scalam quandam, cui innitaris ad sursum pergendum; liberaberis vtique à seculi visco pessimo, & tuo desiderato fini satis inimè copulaberis; qui est super omnia Deus benedictus in sæcula. Amen.

CAPVT XIII.

De vnione animæ cum Deo, & de subtractione gratiæ.

Psal. 62. 1. ADhæsit anima mea post te. Deus meus consolator verus, tu scis, quia non tædet me tui: sed quotidiè libet tibi in secreto meo loqui. Sed vbi te quæram, si fortè ad horam perdidero? Quis me perducet ad te? Tu super omnia Deus, & ego inter ista inferiora

inferiora homo pauperculus. Tu in cælo, & ego in mundo. Tu solus altissimus, ego verò mendicus sum & pauper. Quis mensus est distantiam cæli & terræ? Hæc valde distant, sed tu longius à me. Quis ergo me tibi adunabit? Aut tu facies, aut nullus poterit. Veruntamen si vis, fiet vtique celeriter. Tu autem nosti, quia cadere mihi procliuius ex me est, abs te verò stare donatur & proficere. Ideoque pendet anima mea ex dignatione spiritus tui, & infusione gratiæ salutaris. Iubente te, eleuabitur de terra; auertente autem te faciem tuam, ad se conturbabitur. Propter charitatem tamen tuam & mansuetudinem, assumes me, & deducet me mirabiliter ad te dextera tua. Animam etiam hic posse cum Deo vniri.

2. Quique terrigenæ & filij hominum audite, quia possibile est ac facillimum apud Deum; vt fiat, quod scriptum est: *Simul in vnum, diues & pauper.* Pauper ego sum, & omnibus indigens: sed diues iste; Deus meus est, nullius egens. Huius rei si non magnam experientiam, habeo tamen fidele testimonium vnde id probem, quòd possit anima Deo vniri per gratiam. *Dilectus meus* (inquit) *mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.* Hoc est testimonium amici & amicæ, sponsi & sponsæ: conueniens satis & validum sacræ legis testimonium. Secundum autem simile est huic: *Volo Pater, vt omnes vnum sint, sicut & nos vnum sumus.* Ecce duorum librorum præclara testimonia: quibus liquidè patet, Deo posse animam familiariter coniungi, secundùm gratiam cælitus ipsi datam. Etsi res rara est, tamen valde chara est, nec ignota amanti. Quamuis quoque sit difficilis, non est tamen penitus impossibilis, Quam ego Deus sibi sic coniunxit, nemo separare aut conturbare audeat. Si stupes dignationem huius vnionis, obstupesce & admirare excellentiam bonitatis eius, nec non & assumptæ humanitatis singularem vnionem. Licèt ei agere, quòd vult; qui facit mirabilia magna solus. Si meritum quæris, inuenies beneplacitum voluntatis eius. *Psal. 48.* *Cant 2.* *Ioan. 17.* *Psal. 135.*

3. O dulcis societas cum Christo, & sub alis Christi. O gratiosa coniunctio, plena dilectione & suauitate Spiritus sancti; quæ melius sentitur, quàm dicitur. Hæc pertinent ad animam, quæ omnibus mundanis se fecit alienam; quam non tenet amor vitæ præsentis, sed sursum vexit secretum mentis. Quanto istud notius est amanti, tanto obscurius est & mihi. Vellem tamen libenter interesse, quondo animæ deuotæ solet bene esse, est autem illi bene, dum fuerit cum sponso in meridie Est & illi malè & multum ægrè, si contigerit IESVM abesse, si desinant fluere aromata gratiæ; si minùs sapiant literæ sanctæ; si tædet orationi aut meditationi insistere; si sic densantur cordis nebulæ, & tantum præualent cogitationes noxiæ, vt cohiberi vix

valeant, sed penè simul omnia bona priora obruere nitantur.

4. O Domine Deus, quid sic facis? Quis est iste ludus. O pie Iesu, quid in hoc facto prætendis? Si tibi non displiceret, optarem latius inter te & dilectam tibi habere colloquium. Ex eo quòd ipsa votis omnibus tuam gratiosam quærit præsentiam, qua castis foueatur delicijs; miror cur ipsam pateris interdum sedere sic desolatam. Quasi ipsa non esset, quę te expetisset, ita pertransis & recedis. Ipsa autem gemens & sola. Eius enim vox
Isaiæ 26. ista videtur, *Anima mea desiderauit te in nocte*. Nox ei est, cùm tu vera lux non ades. Precatur ergo tuam præsentiam; ne tenebræ peccatorum eam comprehendant. Sentit vtique incommoda multa, subtracta sibi visitationis tuæ gratia. Nisi etenim aliquid passa esset, non tam desideranter post te clamasset. Clamauit
Psal. 62. & altera, cuius verba iam suprà. *Adhæsit anima mea post te*. Sed nullam æstimo huic tam molestam fore vel videri molestiam, quàm tuam abesse præsentiam.

Animæ quare se subtrahit Deus.

5. Et non mirum, si ex hac etiam carentia, incidat anima amorosa in quendam cordis sui languorem. Tu enim difficulter quandoque inueniris & cùm fueris tandem inuentus, illa gaudet ad reditum, sperans lętum diem agere tecum: sed minùs cautè de recessu tuo, nihil triste suspicatur. Tu autem aliud tacitè tractans, sępe fugam exhibes. Recedis quippe repentè de manibus eius, illa non præsumente. Laudo te, in hoc quomodo laudabo? Si quid laudis habes & dulcoris, cur in hoc facto videris illud amittere? Nisi tu esses forsitan scandalum illi generares. Sed non potest in te scandalizari, à quo se nouit tam valenter amari. Si ergo quid iustę rationis tali documento figuras, indica mihi obsecro Deus. Vellem enim libenter intelligere: nec inutile iudico vel parum inde scire. Occulta namque iudicia tua nemo per se intuetur: sed lux tua est, quæ obscura quæque illustrat, & noxia fugat.

6. Quare igitur est, quòd te subtrahis interdum tam occultè ab anima, ipsa ignorante? Diligis eam, an non? Si diligis, cur fugis dilecte mi? Si non diligis, cur pridem visitasti? Etiam si non diligis, cur denuo reuerteris, & ostium pulsas, & intras? Nunquid leuitate veteris eundo & redeundo? Absit. Sed non est illi leue tam frequens alteratio; quinimo, nascitur turbatio non
Ioan. 16. modica. Adhuc minor forsitan querela esset, si palàm illi diceres. *Vado & venio iterum, & gaudebit cor tuum, & gaudium tuum nemo*
Ioan. 8. *tollet à te*. Nunc autem prouerbium nullum dicis: sed illius verbi recordatur, cuius veritatem experitur quia IESVS abscondit se & exiuit de templo. Habeo ergo aduersum te pauca: sed ex bona radice, orta est mea conquestio. Cupio humiliter erudiri, non impa-

impatienter litigare. Dabis proinde interroganti responsum, cùm fuerit opportunum.

7. Loquatur etiam ad maiorem intelligentiam, aliquid pro se anima deuota. Respondè & tu liberè partem tuam. Dilectus enim patienter te audiet, & occurret verbis pacificis, ne detrimentum ex eo patiaris. Quis enim te consolabitur, si non ipse fuerit consolator? Et tuam infirmitatem quis clementiùs feret, nisi qui cuncta sine onere portat? Cui etiam tutiùs reuelabis, si quid tristè habueris, nisi omnia plenè scienti? Aut cui magis fidem dabis, nisi non fallenti veritati? Iam hæc si quis externorum audierit, & qui non est de amicis Sponsi, præ foribus arceatur. Sin verò Sponsum diligit, si fidelis fuerit, si deuotus & internus, liber illi concedatur ingressus. Si custos conscientiæ; si amator virtutis fuerit & disciplinæ; si affectu purus, & intellectu clarus; si in se humilis, & ad suos pius; si bona audita non malè capere, non vanè efferre, non temere arguere, non animosè defendere, non superbè prædicare nouit; sed è contra, non intellecta venerari, obscura & mystica sanè interpretari didicit; talis introducatur, & huic interfit gratis colloquio. Affectus enim cordis ex verborum sonitu magis pensari debet quàm vocum qualitates. Indica ergo mihi anima, qualiter te sustines absente dilecti gratia? Ego me sentio minùs leniter posse sufferre; si se in longum voluerit differre; & puto aliquid simile de te. Si vis, sedeamus hic pariter, & conferamus super hoc verbo, pro aliqua consolatione nostra.

CAPVT XIV.

De tristitia animæ, absente dilecti gratia.

1 *Dormitauit anima mea præ tædio.* Quis est iste sermo, quem loqueris? Quare dicis Sion, Reliquit me Dominus? Noli timere filia Sion, anima amans & speculans; ecce Rex tuus, dilectus dilecti, veniet tibi. Surge, sta in excelso, & vide iucunditatem quæ veniet tibi à Deo tuo. *Quæsiui* (inquit) *& non inueni: vocaui, & non respondit mihi; propterea dormitauit anima mea præ tædio.* Et ego: Hæc vox turturis, amisso compare. Non est hodie sicut heri & pridie, quando cantabas cantica lætitiæ. Præcessit manè, venit vespera: sponsus autem erat in meridie, nec datur accedere. Verba tua tristitiam sonant, & oculi tui lachrymis rigantur. Anima in dolore es, & consolari opus habes. Sed dic, vnde est? Non est mihi super auro & argento, aut qualibet re mundi quæstio, non de lucro aut damno, non de iniuria aut penuria, quæ mundo iam mortua sum & crucifixa. Si bene te noui, *Psal.* 118. *Baruc.* 4. *Cant.* 5.

noui, diu omnibus mundanis abrenunciasti. Sed an etiam te in omnibus perfectè abnegasti, & vsque ad contemptũ tui veneris, inquiro. Hoc pauciſsimorum eſt, & exigitur ſpecialiter à te. Vnde eſt ergo dolor tuus? Quid amiſiſti? Si de dilecto eſt, ſcio, quia triſtitia non immeritò impleuit cor tuum: nec eſt quidquam tibi iucundum, donec reuertatur, & reddat tibi aſpectum ſuum. Sed quomodo interim te ſuſtines, ô delicata & innixa ſuper dilectum? Et mihi conſtat, quia ſemper pro voto non adeſt. Ergo dum abeſt, quid ſolatij habes, & in quo te quietas? Narra mihi ſecreta tua, etiam ſi ſint dolore plena. Te Chriſtum abſentem dolere nemo dubitet, niſi qui non amat. Habes modò triſtitiam, ſed de Sponſo Chriſto, non de mundo iſto. Et ſcio, quòd illo reuertente, iterum conſolaberis, quia non in perpetuum tui obliuiſcetur. Dixit enim: *Non relinquam vos orphanos; vado, & venio ad vos.* Non ergo ſunt vacua verba tua, cum tanto dolore prolata; ſed cor amantis oſtendunt, & gelidum cor feriunt, quod amore Chriſti non igneſcit. Vox enim tua dulcis, vox turturis, non clamor murmuris. Ideo confido, quòd inuenies eum, quem doles amiſſum.

Ioan. 14.

2. Interrogo tamen te; Quid dicis de eo, quem ſic abſentem ploras? Bonus eſt, an aliud ſuſpicaris? Et quidem bonus eſt, & bonus valde; iuſtus & fidelis, in quo non eſt iniquitas, ſed nec eſſe poteſt. Cur igitur doles de bono, in quo non eſt dolus? Non de bono doleo, quia bonus eſt: ſed me miſeram lugeo, quoniam bonum & fidelem amicum amiſi. Ego ego ſum, quæ merui: ſed væ væ, quia ſolicitè gratiam eius non cuſtodiui. Perdendo didici, quid habendo poſſedi. indicat dilecti abſentia, quid contulit eius præſentia. Lætabar cum eo & iucundabar, ſed minùs cauta fui de receſſu celeri. venit ſaliens in montibus, hilaris & iucundus in oſtijs domus meæ. Et ſtatim clauſi fores carnis, & introduxi ad me dilectum, ſedique cum eo, & requieui ſub eius vmbraculo, à turbine & à pluuia. Et gauiſa ſum, viſo dilecto. Quidni gauderem? Ipſe gaudium meum, & exultatio cordis mei. Eia quid habui, & quid in illa hora poſſedi? Non poſſum indicare tibi, quàm bene mihi ceſsit: nec nunc quidem dicere expedit. Plus deſiderare non potui præſente illo quem ſolum dilexi.

Quàm bene ſit animæ præſẽte gratia.

3. O quantum dilexi, quando me & omnia neglexi! De omni re, quæ me delectare potuiſſet, parum vel nihil curaui, quia eius amor me totam rapuit; & quicquid ipſe non erat, incongruum videbatur & inſipidum. Quo ablato, proiectum eſt cor meum penè extrà me. Dependebat enim anima mea ex gratia eius; quia aliud non habui ſolatium, niſi hunc quem plango ſubtra-

subtractum. Sufficiebat mihi, & satis erat ad omnem lætitiæ varietatem. Sicut volebam, sic ille erat; & quicquid mihi præcipiebat, libenter acceptabam, meque illi totaliter & promptè donabam. Et concors animus & tranquillitas magna nobiscum. Nec fuit ausus quisquam nostrum irrumpere silentium, illo nimirum sic iubente per os suum: *Adiuro vos filiæ Ierusalem, per eas preas hinnulosq; camporum; vt non suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit.* Cant. 2. Iam nunc perpende, si vales verba mea sentire; quantum mihi de absentia dilecti necesse sit dolere, cuius ex præsentia omnibus bonis cœpi abundare. Ad hæc respondi: Scio, quid loqueris; experimento sæpius probaui, quod dicis. Sed in hoc consolemur; quia eius dispensatio voluntatis, nostræ deuotionis est profectus. Et nunc quæ dixisti, gratanter suscepi: sed adhuc perfectius ea vellem audire. Tardioribus enim sensu, opus est morosior declaratio.

CAPVT XV.

De scrutinio super dilecto, & donis gratiæ eius.

1. *Benedictus Deus, qui non amouit misericordiam suam à me.* Assum igitur, pio rursus scrutinio quærens; si quando te sine interna consolatione reliquerit dilectus, quid interim agis? quid etiam super hoc consulis? quali quoque arte possit reconciliari vel reuocari? Rogo te charissima & deuota Christi amica, nihil horum sileas à me, quæ venerim interrogare. Potes prodesse hac vice, pandendo mihi quod piè sentis. Ex tuis sermonibus potero mensurare pondus mei doloris? an iustè sit vel iniustè quòd dolui. Vidi enim te quandoque hilarem, quandoque verò tristem; rursusque conspexi gaudentem, & ex te perpendi aliquantulum me. Sed causam huius mutationis hanc reor esse potissimam, de transitu & reditu vnici dilecti tui. In quo casu plura te percurrisse intelligens, informandus accessi. Psal. 65.

2. At illa: Desiderijs tuis annuens, conabor saltem modicè propalare, quæ intra me aguntur; siue cùm fuero cum dilecto, siue cùm ablactata remansero sola, expectando eum quem diligit anima mea. Sanè hoc primùm noueris: quantum mihi gaudij & dulcedinis eius confert gratia, tantum doloris & amaritudinis ministrat illius absentia. Sed cur sic dispensat vices suas, deceret eum potiùs dicere quàm me. Audies autem cùm compleuero verba carminis mei; quia postremò introducemus eum ad nos, sedensque in medio nostri, docebit nos ordinationem suam, quam solitus est exhibere amantibus. Sed iam audi patienter me, & imperfectum eloquium meum non sit tibi graue. Ad excitandum namque corda nostra inuicem conuenimus, vt vel pariter lugeamus, vel ex amore insimul gaudeamus. Væ enim soli; Eccli. 4.

quia

quia cùm ceciderit in aliquam tristitiam vel tentationem, non habet subleuantem. Et si fuerint duo pariter, confouebuntur mutuò; dum vno tristante alter consolationem ingerit; aut si consolari respuit, compassionem mox præbet, & super amico contristari vehementer incipit; sicque fit, vt aut pariter gaudeant; aut de ablato gaudio, lachrymis se mutuis consolentur. Et quamuis adhuc dolor de aduersa causa vel de re flebili insit, animæ quiores tamen fiunt; quia tam vnicordes se inueniunt, vt rebus mutatis, corda minimè mutari seu corrumpi potuerint. Quis non diceret, considerata hac animorum tam fida concordia;

Psal. 117. *Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, habitare fratres in vnum?*

Dona gratię Dei erga animam.

3. Possum igitur liberiùs tibi dicere, quod sentio; quia nil doli vel captionis in te formido. Ecce iste dulcissimus Sponsus, & dilectissimus amicus meus, Dominus meus Iesus-Christus, amator animarum sanctarum, ex amore cessare non valens, attraxit me miseram ad se; & cùm non essem, dedit mihi esse, viuere, sapere, & communi hac frui luce. Contulit & renasci per gratiam baptismi, & suorum me vestiuit gloria meritorum. Dehinc, cùm multis peccatis me deformassem, & inepta ad redamandũ essem, non aspexit ad meam fœditatem, sed ad sinum miserationum suarum. Etenim adhuc longiùs me vagantem vocauit per gratiam suam, non sinens me perire in hoc seculo. Prouidit deinde locum mihi ad pausandum modicum, quamdiu in hoc fragili corpore dego. Non est tamen vera pausatio, neque diuturna ista qualiscunque habitatio sub vmbra dilecti. Illa est vera pausatio, quæ post præsentis vitæ labores percipitur in patria. Est tamen suo modo suauis quædam animę reuelatio ad Deum suspirantis, exutam se videre à grauibus sæculi nexibus; & illic iam esse, quo possit dilecto plenius seruire, atque in secreto silentio sibi & illi vacare.

4. Non defuit etiam diuersis necessitatibus meis, iuuans & in tentationibus primitiuis. Frequenter quoque me sermonibus vtilibus instruxit, confirmans me in verbis suis. Et sicut nouellæ plantationes rigari solent imbribus, sic internis me riganit consolationibus: ne tanquam testa, virtus in me inchoata aresceret. Et dixit mihi: Si volueris & audieris me, videbis omne bonum. Si feceris, quę dico, eris amica mea. Si me elegeris & super omnia amaueris, fiet tibi à Patre meo quodcunque petieris. Si autem me dimiseris, erit tibi hoc in offendiculum, & ponam zelum meum contra te. Et cùm quæsieris alterum, non tibi diu placebit: sed in tædium & amaritudinem conuertetur, quia ego salus & vita sum animæ. Et conuerti me ad eum, qui benefecit mihi; & excutiens me de puluere terrenæ affectionis, statui in corde meo,

meo, de reliquo viuere illi soli: quoniam nihil melius eo, nec vllum salubrius hoc pacto.

5. Eant & requirant, quicunque volunt, quem ament, & cui seruiant; mihi compertum est, hunc verum esse animæ virum; pro quo nec mori erit difficile, vt eius semper inhæream amori. Adhæsi ergo illi, placuit enim mihi; nec meliorem inuenire potui. Talem enim vehementissimè desiderauit anima mea, quo nemo maior, nec melior, nec dignior esset, & qui omnibus bonis affluueret. Et quia multum benignus erat, consolatoria adhuc verba dabat; præuidens solicitè, ne quidam asperitate & duritia nimia me terrerent & frangerét; sed quod leue ac suaue esset ad portandum, magis imponerent & docerent; vt sic affectus initiatus meliùs traheretur, ac fortiùs in amatum tenderet, nec resiliret. Meliùs (inquit) docebitur & proficiet, si non coactè sed sponte prouocetur. Faciliùs suscipiet iugũ meum, si amor magis per præmia inuitauerit, quàm timor per supplicia terruerit. Quòd si impulsu indiget, solerti moderamine tamen fiat, ne violentia subruatur. Ipse enim sciebat, quid nouellæ plantationi expediret; & quid mihi postmodum vtilitatis hæc ipsa pietas conferret, maximè instante probationis tempore; cùm possem faciliter recogitare, quanta in initio feciſſet animæ meæ, & ideo non deficerem in aliquo certamine. Nec mox mihi indicare voluit, quæ & quanta in eius seruitio passura essem: sed lætis quandoque permiscuit tristia, considerans imbecillitatem & incapacitatem primò nascentis fruticis, donec ad ardua conualescerem.

6. Post hæc circumduxit me, & docuit, atque portauit in humeris suis. Circumduxit per paginas sacras, & sancto flamine me armauit cõtra diaboli nequitias. Proposuit mihi omnium virtutũ specularia, sanctos videlicet patriarchas & prophetas, ac noui testamenti glorioſa luminaria. Circũduxit me etiã per loca eremi & tabernacula Ægypti; vbi vigere inceperat & crescere monachorũ ac cœnobitarum nomen magnificum, qui suis exemplis imitabile & credibile fecerant suaue esse iugum Domini, & amarã atque fallacem latam viam sæculi. Domit me sicut mater paruulum, frangens mihi nuces spiritales, & inserens faucibus meis nucleos, quia dulces erant ad vescendum. Inuestiga, si potes, quid significent, & vbinam tales inueniantur. Aperi codicem Apostolicum, & coniectis oculis lege, si potes tanta capere mysteria. Reuolue Esaiam, inspice Euangelium, lumen omnium luminarium; & vide, si non producant ex se dulcissimos nucleos. Quicquid ex his inueneris obscurum & intellectu difficile, nucleus in testa est. Sed si audieris exponi, & intellexeris quod

Obscuritas in sacris literis nucleus est in testa.

quod ante non potuisti, testa nucis frangitur, & dulcedo nucleo saporescit in corde. Sic & in alijs sententijs subtilioribus æstimandum est. Vnde & tot potes intueri nuces, quot sensus latentes.

7. Et quomodo putas, portauit me in humeris? Fecit hoc quotiescunque infirmitatem meam aspexit: nec tamen abiecit, neque despexit, sed patienter & longanimiter me sustinuit. Portauit etiam me in humeris suis, quando alijs inspirauit, & virtutem dedit patiendi infirmitates meas, & quicquid in me reprehensibile erat. Portauit adhuc multo chariùs me in humeris suis, quando baiulans sibi crucem exiuit in eum (qui dicitur, calvariæ) locum, vbi & crucifixus est. Ego enim ibi portabar ab ipso magis, quàm crux ipsa. Et erant onera grauiora humeris eius peccata mea, quàm hoc lignum crucis. Nam propter me portata est crux illa, non propter ipsum. Meruit tamen dedicari & honorari propter eum, qui baiulauit eam, & mortuus est in ea.

Ioan. 19.

8. O quantum mihi super omnia amandus est & venerandus, cuius merito & gratia sic quæsita sum & redempta? Erit igitur mihi dilectus iste sicut vnicus matri suæ. Et ego veraciter noui, quia nequaquam eius conuenio dilectioni. Tamen quicquid præsumpsi, de illius processit dignatione. Et consequens non fuit, vt illo tam benignè se gerente ad me, non occurrerem ad vicarios amplexus. Memoriter teneo, quid dixerit Dauid: *Quis sum ego, vt fiam gener regis?* Sed est longè maior ista, quàm illa affinitas: quia hæc est cælebs & sincera cognatio, vbi caro & sanguis locum non habent, sed fides inuiolata, & bonę conscientię ad Deum interrogatio. De qua & ille discipulus, quem amabat plurimùm Iesus, dicit: Quia maior est, qui in nobis est, quàm qui in mundo. Deus enim charitas est, & ipsa hanc cognationem parturit. Cùm ergo Dauid tantùm se humiliat, vt gener terreni regis fieret; quàm humiliter me oportet sentire, quòd Rex Regum Dominus, me pauperculam dignatur agnoscere, & ad sui amorem trahere?

1. Reg. 18. Cognatio syncera quę.

1. Ioan. 3.

9. Fecit itaque mecum non sicut merui; sed quemadmodum beneuolentissima virtus eius dignabatur, sicut per omnia charitati & infinitæ bonitati eius placere videbatur. Felix & benedicta anima, diuini amoris vinculo colligata. Quàm nobilis & ingenua; quæ tam sanctę copulæ non ignorat vota? Et quia iam prolixior sermo de dilecto processit, nec tamen quod quærebas, narratum est, ex ordine alius succedat, quem ipse nobis dulcem ac fructuosum facere dignetur.

CA-

CAPVT XVI.

De benigna protectione dilecti, & sufferentia animæ.

1. ECce, *sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ; ita oculi mei semper ad dilectum meum*. Ex eo tempore, quo amare eum cœpi, etiam perseuerare cum ipso volui. Quod cùm instituissem, placuit ei hoc ipsum, & confirmauit dicens: *Qui manserit in me, & ego in eo, hic fert fructum multum*. Sed vt probaretur virtus dilectionis, quàm vera, quam fortis, & quã casta esset, necesse fuit vt tentatio illud aperiret. Tentari autẽ non possem, nisi ipso permittente, & paululum se abscondente. Et quia ad purgationem interioris hominis, nec non ad fœcundiorem fructificationem virtutum, atque clariorem spiritualium donorum perceptionem tentatio proficere solet, ipsa me apprehendit & exercere cœpit. Quàm fortiter & quàm frequenter huc illuc me iecit, quem nullum latet secretum Deus & Dominus meus clarissimè nouit; qui testis est omnium, quæ in corde meo gerebantur. Et vsque nunc me conspicit, nec aliud quàm fragile figmentum esse cognoscit. *Psal.* 112. *Ioan.* 15.

2. Nisi ergo adiuuisset me, quando grauabar tam anxiè, ita vt viuere vix me crederem, paulominus habitasset in inferno anima mea, tanquam prolapsa in desperationis foueam. Sed ipse misertus est mei, qui tribulatis corde consueuit adesse. Quis enim ad tolerandas prævaleret tam multas tentationes, nisi Deo se protegente & adiuuante? Quòd igitur stare potui ante faciem venti, eius fuit misericordiæ. Et quòd adhuc stare me cognosco, ex eiusdem pietatis munere venit. Vnde mihi nequaquam confidere debeo, donec in carne viuo. Etiam si cælum serenum sit, non puto quòd securitas amodo erit. Subitò enim aër concitabitur, & fortassis quando minimè æstimatur. Tanto igitur magis mihi necessaria est dilecti mei gratia & protectio, quanto veriùs experior penè omnia patêre periculis. Nusquam locus tutus est, nisi in cælo, vbi dilectus meus pascit electos suos in lætitia & exultatione. *Psal.* 93

Nusquam alibi locus tutus, quã in cælo.

3. Sed quando ibi? Dicere inde quid possum? Cogitare vix modicum inde licet, nec tamen clarè: sed introire minimè licet. Vtinam veniat ipse, & collocet me in loco pascuæ sanctorum lucidissimo, tutissimo, & amœnissimo; vbi non est Satan, neque occursus malus! Adhuc in mari laboro, & an portum attingam salutis, propter tentationes ex diuerso afflatu tumescentes ignoro. Nihil ergo in tuto mecum agitur; sed hoc mihi pro scuto & tegumento manet, quòd fidei lumen semper aspiciam, quòd dilecti

dilecti mei gratiam humiliter requiram : quòd bonam spem ac eum indefessè geram, quòd ab eius charitate separari nullatenus consentiam, quòd denique eius prouidentiæ & abyssali misericordiæ, plusquam propriæ industriæ me relinquam. Quapropter, licèt etiam frequentissimè titubem, ac nonnunquam in vitia cadam, nequaquam tamen desperare debeo, sed ad ipsum instanter clamabo & eiulabo : Domine Deus meus, miserere animæ meæ ; & ne sinas me periclitari in tentationibus meis ; sed adiua me fideliter, vt fortiter resistam & vincam. Operi manuum tuarum porrige dexteram, qui me probas per Satanam, & sæpe ponis ad partem sinistram. Quòd si tam grauis tentatio aduenerit, quæ me ad Dominum clamare prohibuerit, mox ex intimo corde suspirabo. Ipse enim nouit abscondita cordis ; & scit, quid desiderat spiritus. Non enim est voluntas eius, vt pereat vnus ex his pusillis, qui credunt in eum.

Iob 14.

Psal. 43.

Rom. 8.

4. O quam magna misericordia eius super me, etiam ignorante me, vel non aduertente, quòd mecum fuerit in tribulatione ? Nam multoties seruauit me, vt non traderer passionibus. Quandoque verò ex occulto eius indicio factum est, vt caderem, & vincerer etiam in paruis, ne fortè superbirem & præsumerem in magnis ; sed humiliata & confusa discerem, quia nihil etiam eram, cùm bene stare videbar & florerem. Suadeo ergo, ne temere aut citò me laudes, licèt prosperè procedam ; sed fini sancto reserua potiùs laudem : immò non me, sed Dominum lauda. Laudetur solus gloriosus Deus, qui astitit mihi frequenter in tentationibus meis.

5. Sæpe namque cùm capta essem ab eis, piè liberauit me. Interdum autem in venientes vt turbo ad dispergendum me, emisit sagittas suas & dissipauit eas ; fulgura multiplicauit, & conturbauit eas. Et recesserunt à me, vsque ad tempus. Nam omnino carere eis me noluit, quod rarò alicui sanctorum in hac vita donauit. Habui ergo post hæc modicam requiem, pacem largiente dilecto meo. Qua tamen adepta, non ad corporale neque ad sæculare otium me contuli : sed ad mentale ocium verti me, vt terram de longè cernerem, & cæli iam secreta parumper inspicerem. Intendi itaque mihi, vt viderem qualis essem, & quibus modis illi melius placere possem ; qui tanta mihi dilectionis ostendit signa, merita mea valdè excedentia. Non enim poteram in turbine tentationis videre, quàm suauis esset dilectus meus, sed in sereno mentis & quiete solitudinis. Et quantum in me erat, hanc pacis serenitatem sine intermissione optabam ; vt illi perfectiùs adhærerem, & sine aliqua abstractione & molestia vacarem.

6. Sed

6. Sed non secundùm desiderium animæ, effectus semper comitatur gratiæ. Datur tamen nonnunquam desiderata dulcedo, nõnunquam verò differtur ex iusto. Cui etenim non optabilius foret sub vmbra pausare dilecti; dummodo liceret, dummodo tempus & locus admitteret? Nunc autem vicissim operatur mecum dilectus meus. Nec semper sentio, quod turbat; nec indesinenter fruor, quod delectat; sed fit vespere & manè dies vnus; quia eundo & redeundo per læta & tristia, agitur tota hæc mortalis vita. Senserat nimirum hoc idem sanctus, qui dicebat: *Visitas eum diluculo, & subitò probas illum.* Videtur tamen aliqualis requies, si non nimis continua sit aut importuna tentatio. Cùm ergo donatum mihi fuerit, vel parum in dilecto meo suauiter requiescere, gratum omnino habeo & optabile. Gaudeo in hoc & semper gaudebo pro tam deifico munere. Gen. 1. Iob 7.

7. Præstat insuper fiduciam affandi eum, quacumque de causa fuerit, quòd toties benigna visitatione sua me gratis præuenerit. Siquidem ipso appropinquante, & diem festum mecum agere volente, subitò lux cordi meo infulget; ante cuius conspectum, omnium inanium cogitationum caligo pellitur, & diu optata serenitas posidetur. Ad ingressum namque eius, stare non potest aliquid turpe aut indecens, quia munditię amator est & insertor: sed necesse est, vt abscedat omnis illusio diaboli, cum omnibus pompis mundi. Suppressis ergo passionibus & tentationibus meis, quas pertuli, clariùs eum cœpi agnoscere atque feruentiùs diligere. Studui quoque gratias eidem agere, quòd iam serò dignatus sit vitiorum à me tumultus prohibere. Etenim ipsa solent inquietare pacem meam, & obstruere moliuntur os meum, ne loquar ad dilectum meum. Sed frustra est eorum conatus aduersus potentiam & sapientiam eius, qui in quolibet tumultu potest illabi cordi meo, & secreta sua mihi silenter infundere; ita vt cunctas eorum mussitationes pro nihilo ducam, penitusque non aduertam.

8. O mi cordialissime & pulcherrime dilecte, sic quæso assume me ad te, quotiescumque videris affectus meos premi aliqua vitiorum mole, aut teneri inutili occapatione; ne longiùs à te post greges malarum cogitationum vagari incipiam, ac cõcitò priuari gratia tua, sine qua nõ potero durare in tua exquisita amicitia. Tu es enim Dominus meus & Deus meus, qui verbo tuo omnia sanas & sanctificas; qui posuisti animam meam ad vitam, & non dedisti commoueri pedes meos; sed de tempore iniquo & de laqueis mortis extraxisti me. O quanti derelicti sunt & perierunt, qui innocentiores me fuerunt? Benedic igitur anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomini sancto eius. Benedic ani- Psal. 65. Psal. 102.

ma mea Domino,& noli obliuiſci omnes retributiones eius. Parum eſt vtique & modicum nimis, quicquid dixeris aut cogitaueris vel promiſeris in laude eius. Maior eſt enim omni laude & ſuauior omni melodia. Propterea adhæret tibi anima mea, & ſuper omnia data te diligit; quamuis pulchrum ſit & dulce, quod mihi ex charitate miſeris. Tu namque ſolus Sponſus es, cætera donaria ſunt,& amoris indicia. Non diligam ea pro te; nec credam ſine te omnia mihi poſſe ſufficere, ne fortè cum illis amittã & te. Vti propter te multis finis, ſed pro te frui nec aliquibus rebus vis. Ideo dilecte mi Sponſe Ieſu Chriſte,omnibus te præpoſui,& præ omnibus amare curaui. Da ergo feliciter te frui, & in fruibili vnione vnà tecum perpetuò beatificari.

Vtimur rebus, fruimur Deo.

9. Sed quò perueni? Longiùs forſitan te protraxi,quàm volebas.Sed indulge amice. Suſtulit enim me paululum amor ſummi ac vnici amici; & vtinam de cętero magis ſuſtollat, ac te pariter leuet in altum. Prouideat nobis ipſe cæleſtem aſcenſum,nos autem teneamus humilem deſcenſum. Si relinquar interdum à dilecto,quæris? Dico, etiam. Quid facis inter hęc? Suſtineo me, quanto æquanimiùs poſſum, & expecto donec veniat. Naturæ grauor,ſed ſpiritu me interiùs ſuſtento, ne ſit inconſonabilis dolor. Memor ſum, quia ſine dolore non viuitur in amore. Ex fide viuo,ſcripturis ſanctis credo,verbis conſolatorijs aſſentio. Etſi cèt adhuc malè habeam, melius tamen poſſe fieri non diffido, nec diffidere debeo. Vera ſunt enim & firma, quæ narrantur perſanctorum eloquia. Ipſi namque in multis exercitati ſunt,& probati in ſimilibus. Natura alleuiari ſemper optat,& in aliquo conſolari quærit: ſed ſpiritus tamen promptus eſt ad perferendum omnia, quæcunque Deus pati me voluerit. Si itaque indeuotior & pigrior ad bona facienda fuero, propterea non erit ſine remedio plaga mea. *Etiam ſi occiderit me*, ait iuſtus, *in ipſo ſperabo*. Si virtutes diligo, patientia magna virtus eſt, ſeruetur ergo & modò. Difficultas namque operis ſępe auget claritatem virtutis. Vt autem probetur virtus, magiſque clarificetur, per contrarios ſolet experiri ſucceſſus. Cùm igitur tale tibi probamentum aduenerit,ne diffidas nec concidas;ſed conſerua patientiam,& Dei commenda iuſtitiam.

Sublatâ viſitatione Sponſi, quid agat anima.

Iob 13.

10. Non eſt Deus tam ſeuerus & immiſericors, vt diu inconſolatũ te patiatur manere. Tantùm caueas, ne immoderatè doleas, & velis aduerſus iuſtum & ſanctum remurmurare, quia relinqueris; ne & malignus ſpiritus acerbiores tibi tentationes,de fide & blaſphemia immittat; & ex his nimium pauidus plus crucieris, quàm oporteat. Idcirco ſuſtine te modicum, & comprime dolorem, etiam quantalibet tibi grauedo cordis aut corporis ingeratur,

tur. Permane firmus in bono proposito, quod instituisti seruare ab initio. Iuuat enim in tali maximè articulo omnem spem proijcere in dilectum. Expecta patienter consolationē cælestem, senties citò vberem gratiam, & Dei respectum. Ecce habes fidelem testem dicentem: *Expectans expectaui Dominum, & intendit mihi.* Psal. 39.

11. Vt autem in proximo illam merearis consequi, interim fæpius ora, & pro te orari supplica; sicque te totaliter eius committe voluntati & ordinationi, vt faciat tecum sicut sibi placitum magis fuerit. Dicasque illi cum bona confidentia: In manibus tuis tempora mea: Tu scis, qualiter mecum sit, tu cognoscis, quid patior; & nunc si vis, citiùs consolabor. Fiat tamen semper, quod tibi rectum & bonum videtur in oculis tuis, & miserere mei pauperis & desolati mendici, ad te humiliter gementis. Si igitur in patientia & longanimitate perseueraueris, nec propter modicam tribulationem à fide & castitate, quæ est in Christo Iesu, declinaueris; profectò reuertetur ad te splendor gratiæ eius, & illuminabit te copiosiùs Eritque multo charior dilectus reuertens, quàm si nunquam absens fuisset. Non enim est irreuocabile verbum: nec sic offensus est, vt iam vltra nequeat reconciliari. Placabitur citiùs & facillimè, dummodo tu operam dederis, & cauere meliùs, & satisfacere maturiùs spoponderis. Si his salutaribus monitis acquieſcis, erit tecum dilectus sicuti priùs, & ex illius præsentia iucundaberis, & dices: *Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine, quam abscondisti timentibus te. Perfecisti eis, qui sperant in te, sub vmbra alarum tuarum proteges eos.* O Sion renouaberis, & videbis inclytum tuum, qui regnaturus est in te. Ipse est Rex virtutum, & dilectus tuus; cuius posteriora in pallore auri; sed caput eius, aurum optimum. Hęc pro tua consolatione perpaucis sint dicta. Reliqua verò de dilecti mutatione promissa, qualiter nunc videlicet apparet, nunc que discurrit, sequenti narratione ab ore eius suscipies & audies. Psal. 30. Isaiæ 62. Psal. 67. Dan. 2.

CAPVT XVII.

De responsione dilecti, quæ sit ratio recessus sui.

1. *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis.* Quid est dilecte mi, quia sic feciſti mihi? Vt quid me derelequisti? responde mihi. Reliquisti me, & abijsti. Sed & denuo repedasti. Et in hoc bene feciſti. Si non citò veniſſes, penè defeciſſem. Sed misertus es mei conscius secretorum meorū. Etenim tristis eram ex recessu tuo, & nunc pro tua reuersione consolata sum. Dic tamen aliquid ad doctrinam meam, quid boni in hoc prætendisti? Quid te iuuat sic discurrere, & me affligere? An te audire delectat, *Mane nobiscum Domine, quoniam aduesperascit?* Veni, & sede in medio Psal. 138. Luca 24.

nostrum ; quia ecce ego & alius quidam discipulus, te audire cupimus, & obsecramus, vt doceas nos. Dic fidenter, quod placuerit; & ad me, si vis, verba tua conuerte. Nullum libentiùs quàm te audio loquentem. Et si quis alius loquitur, propter te qui in co
Cant. 2. loqueris, sermo eius mihi gratus & audibilis efficitur. Erunt igitur eloquia tua dulciora mihi super mel & fauum, vincunt enim omnem suauitatem verborum. Sonet iam vox tua in auribus meis.

Isaiæ 63. 2. Intonuit ergo vox dilecti mei, & dixi; Ego, qui loquor iusti-
Isaiæ 45. tiam. Quis similis mei in consilio & prudentia? Quis fecit mare & aridam? Ego Dominus, formans lucem, & creans tenebras. Quis
Psal. 7. intrauit abyssum, & de profundo eduxit aquas? Ego Dominus, scrutans corda & renes. Quis cognouit omnia nouissima & anti-
Sap. 11. qua? Ego Dominus, qui feci omnia in numero, & pondere, & mensura. Ego creator cæli & terræ, rector omnium sæculorum. Ego cognitor secretorum, & occultorum reuelator. Ego vniuersa complector, & singulorum causas intueor. Ego Deus & non mutor; apud quem omnium mutabilium stant immutabiliter rationes. Ego Deus omnipotens; cuius potestas insuperabilis. Ego altissimus, cuius altitudo inattingibilis. Ego bonitas, cuius entitas incapabilis. Ego præsentissimus & secretissimus. Ego intimus, & à sensibus remotissimus. Ego omnia sine onere porto, cuncta sine dissensione rego. Ego præterita simul & futura, æquè intueor vt præsentia. Ego omnem corporalem pariter & spiritualem excedo creaturam. Ego varijs modis nominabilis, nulla tamen cogitatione verè conformabilis. Ego subitò compareo, & mox dum
Psal. 48. nescitur lateo. Verè ego Deus absconditus, qui mille modis dispenso vices meas cum amantibus.

3. Et dixi etiam hæc ad amantem animam: Abscondam faciem meam ab ea modicum, ad momentum eam relinquam, videam si castè diligat. Multum est castè diligere, quia hoc est, non propter seipsam me diligere; non propter aliquod tẽporale commodum, vel spirituale solatium: sed me solummodo propter me, & sese finaliter propter me, & ob aliud nihil sperandum à me. Non est omnium sic me amare: sed est solius perfectissimę animæ, hæc prę-rogatiua casti amoris. Quæ autem adhuc imperfecta est, necesse habet frequenter probari & excitari; vt sciat quantum diligat, & si vsque ad contemptum sui. Dixisti enim in corde tuo: Profectò diligo; & idipsum frequenter repetis, quia diligo. Sed non tantùm verbis vel cogitationibus credo: etenim te in veritate probabo.

4. Cùm præsens sum & blandior; cùm deuotionem tribuo, aut datam augeo, cùm tantùm prospera, aut pro maiore parte iucun-

da

da præfero, tunc deuotè dicis: dilecte mi, diligo te. Et bene dicis. Sum enim amabilis valde; & omnia, quæ de me dici aut cogitari possunt, amabilia sunt, & dulcia, atque laudabilia in secula. Sed & in benefactis solùm me amare & laudare, quid grande est? Nam & peccatores hoc faciunt. Equidem me sæpe benedicunt, cùm acceperint, quod malè cupiunt. Sed non est speciosa laus in ore peccatoris. Qui ergo propter beneficium aut consolationem me diligit, quid amplius auaro facit! Proficias, proficias, & ad perfectiora ascende. Pigeat semper debilem & mollem esse; disce solidum edere cibum, non lacte paruulorum diutius vesci. Transi ad numerum fortium Dauid, tenentium hastam, & gladium, & clypeum. Tolle crucem, & sequere me. Festina inter illos computari, qui diuersa grauamina, & multa exilij genera, pro me sciunt portare. Nimis inclinaris ad consolationem. Probare ergo te volo, & inclinare ad latus aliud; vt experiaris, quid pati possis, ne tibi innocens & sancta videaris. Mittam super te tribulationem, & iram, & indignationem immissionemque per angelos malos. Alij, quæ tua sunt, tollent; alij, quibus indiges; negabunt. Alij tibi detrahẽt; alij in facie resistent. Alij graue iugum imponent: alij ducent, quò tu non vis. Alij exteriùs & alij interiùs te affligent. Alij assumentur ad statum & honores, tu relinqueris ad contumelias & labores. In omnibus his & maioribus probaberis; vt athleta fortis. Recedam nec dimittam, quin diligenter te examinem, si in facie mihi benedixeris. Quòd si in toto corde me dilexeris, & in omni tempore nomen meum benedixeris; dignum est vt amodo sponsa voceris, & secretum apud me cubiculum obtineas. Quòd si necdum virgam meam portare sufficis, sed hanc disciplinam minùs amabilem censueris, lugens multis diebus absentiam meam, quam affectanter & sedulò petis, mittam tibi baculum meum, vt surgas: & post hæc veniam, & suscitaberis ad pristinam gratiam. Nolo enim, vt omnino deficias, quia ego amantem me diligo. Et si nondum perfectè diligis, non tamen paruulam contemno: sed curabo, vt crescas. Cura est mihi de te, vt bene habeas; nolo ergo, vt de me hæreas.

Eccl. 15.

Psal. 77.

5. Scio quidem, quantum pati valeas, & ideo tempero vices meas; ne supra id, quàm possis sustinere, tenteris & deficias. Quòd si moram fecero, expecta me vsque in diem visitationis. Veniens veniam, & promissioni meæ satisfaciam. Tu autem orationi incumbe, sacræ lectioni intende, & in omnibus patientiam & longanimitatem tene. Nec enim ignoro, quia interim in mœrore existis: sed tam subitò infirmari, & ab omni spe deficere, quasi nõ essem rediturus, non placet vtique mihi. Vbi est fides tua? Magna fide opus est tibi in hac parte maximè; quia & si me nõ vides, vi-

deris tamen à me, cui te & omnia tua credere deberes. Licèt namque iudicia mea ignores, dicit tamen firma fides: Bonum est, quicquid disponit & operatur Deus. Consolor igitur te, quia infirmitas hæc non erit ad mortem, sed pro gloria Dei. Abstuli à te desiderium tuum, & volui tentare fidem & dilectionem tuam. Feci enim hæc omnia, vt tuam infirmitatem apertiùs scires, & meam bonitatem magis intelligeres. Non te bene nosti, sicut & ego noui. Ego te & omnia tua noui, non modò ex tempore, sed ab æterno. Agnosce ergo quid ex me tibi veniat; vide quam pauper ex tuo sis, si quando à me relinqueris. Nõdum in vera tui cognitione plenè profecisti. Et quia expedit plurimum hoc te scire, volui vt experimento disceres. Bonum est tibi, quòd aliquando desolaris, quòd tribularis, quòd humiliaris; vt sic propriam manifestiùs palpes infirmitatem. Ego noui hanc magis venire ad profectum tuum. Si ex hac prudentior & solicitior fueris ad singula, quid perdidisti? Arrogans es plerumque, & insciа tui, putans te habere bonum, quod non habes.

6. Deciperis amore proprio; & dum non cogitas datorem, abuteris dato. Ego inebriaui te, sed oblita es, quia de vite mea botrus erat. Experire modò teipsam, agnosce quid virium habeas. Si ex te est, quod habuisti, cur non tenuisti? Si nec illud tenere potuisti, cognosce, quia desuper accepisti. Da ergo honorem gratiæ, & conficere, quia sine me nihil potes facere. Considera, quam necessarius sum tibi, quàm sufficiens & solus potens, in omni bono te confirmare. Vbi eras, priusquam te vocarem, nisi in peccatis tuis? Et nunc vbi es, nisi quò perduxi te? Sed & quando tibi bene erat sine me?

7. Et dixi: Nunquam dulcissime Domine. Tu solus vnicus & singularis dilectus meus, in omnibus & prę omni fidelissimus. Quare igitur cogitasti apud te nõ rectè, vt ires post amatores alienos? Quid tibi displicuit in me? Nũquid gloria mea, aut pulchritudo mea? Verè Domine, non est similis tibi in pulchritudine & in gloria, in diuitijs & potentia, neque talis in cælo neque in terra. Tu es enim solus altissimus super omnem creaturam. Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ & plenitudinem eius tu fundasti. Multum est, quod creaturis donasti. Ex quibus magna pulchritudo, sapientia, & bonitas tua relucet; sed nihil in comparatione beatæ & glorioſæ præsentiæ tuæ. Experientia nunc didici, quia amarum mihi est, vel ad horam te reliquisse. *Hier. 2.*

8. Ad me ergo reuertere, dicit dilectus tuus. Satis est, quòd hucusque circũcursitasti. Disce stabilis esse & mitis, sperans & fidens in me, non tantum in die visitationis, sed abundantiùs in nocte tentationis. Ego dimisi te, vt fatigata citiùs ad me redires: & frustrato

strato exteriori solatio demum intelligeres, quid tibi contulit dilectio mea, quæ toties inuitauit te. Aduerte itaque nunc, (quia ratione non caret) quòd nonnunquam relinqueris, quòd sine affectu manes, quòd tædio afficeris, quòd tentationibus fatigaris, quòd hinc & inde affligeris, quòd consilium non inuenis, nec auxilium sentis, sed angustiam vndique & egestatem pateris. Ideo relinquo te, vt cognoscas meam præsentiã tibi fore necessariam, non modò in vna re, aut in maxima tantùm causa; sed in omni profectò actione, in omni loco & tempore, tam manè quàm serò & vbicumque fueris, ieris, vel steteris. Sic quidem instrueris solicitè ambulare cum dilecto tuo, & à vanis abstinere, offensasque cauere.

9. Relinquo te, vt scias quantum diligas me; hoc est appareat tibi modus dilectionis tuę. Fortiorem te & beatiorem putabas, quàm eras; sed euidentiùs patuit, auxilio meo tibi paululum subtracto, quia egens fuisti & misera. Quomodo cognoscetur dilectio tua, nisi cùm mansuetè portaueris grauamina? Interdum te video tepescentem, sed vt susciteris ad feruorem & quærendi diligentiam, abscondo me ad horam, tanquam dilectus stans post parietem. Video, & scio omnia; sed exercitatio ad multa vtilis, maiorem dat sæpe intelligentiam. Etiam si me diligis, vtiq; quærere non tardabis. Si placeo, indagare curabis. An ignoras, quia laboriosè acquisitæ diuitiæ, tenentur magis studiosè? Cui æquè optata requies, sicut fatigato? Cui tam iucundus amor, nisi in quo præcessit amati dolor? Et reinuentus thesaurus, nónne bis charior est quàm priùs? Duplex gaudium & geminata redit lætitia, de intermissa dilecti præsentia. Vtiliter igitur me subtraho, quia non dedignando hoc ago, sed pia quadam dispensatione sic cum amantibus ludo. Sufficiat pro præsenti, quia tantillum audire meruisti. Do autem licentiam toties ad me reuertendi, quoties tibi senseris opus esse. Ego nunquam clausi viscera mea, humiliter & seriosè deprecanti.

Mich. 6.

Cant. 2. Isaiæ 2.

CAPVT XVIII.

De fiducia diuinæ miserationis.

1 DEus meus, misericordia mea, & ideo non sum confusus. Non videatur cuiquam absurdum, si cupiam cum Domino Deo meo frequenter celebrare colloquium; cuius benignitas me pigrũ sæpe trahit & accendit ad orandum & meditandum, ita vt eius non respondere vocibus, durum mihi sonet & ingratum. Sed dicit forsitan aliquis contra me: Ergo nec tu times Deum, cùm sis reuera peccator immundus, & vita ipsa indignus? Vnde tibi hæc præsumptio cordis? Et cum sis omniũ minimus & despectior vniuersis, quid adhuc te diuinis colloquijs ingeris? Quẽ teipsũ facis?

Psal. 58. Isaiæ 58.

Psal.108. 2. Dilecte mi, Domine, responde pro me, quia os peccatoris a-pertum est super me. Si me iustificare voluero, os meum condemnabit me. Et si mundus fuero, hoc ipsum ignorauit anima mea. *Iob 9.* Tu scis insipientiam meam, & confusionem meam. Tu loquere, ego libenter silebo. Et vox dilecti mei; Ne attendas ad verba exprobrantium tibi; sed ausculta potiùs quid dixi: *Non enim veni vocare iustos, sed peccatores.* *Marc. 2.* An non licet mihi facere, quod volo? Voluntati meæ quis resistet? Si tibi, quamuis nouissimo, benefacere voluero in modico, quis arguet me de peccato? Qui sine peccato est, primus in te lapidem mittat. Si autem & ipsi peccatores sunt, cur gratiæ detrahunt? Non tu me elegisti, sed misericordia mea præuenit te. An adhuc aliquis audet murmurare contra te, quia accessisti ad me? Certè non est murmur eius contra te, sed apertè contra me, quia peccatores recipio, & manduco cum illis. Et quare non vendicares tibi familiaritatem meam, quàm potiùs gaudeo exhibere quàm retrahere?

3. Cui ego: Dilecte Domine non eis imputetur, sed mihi & peccatis meis. Non nego, quicquid de me ægrè sentitur; fateor & hoc indubiè, quia multo plus est, quàm scitur. Dicit ille: Bonum tibi, quia humiliasti te; sic enim magis semper lucraris, & gratiam meam facilius impetrabis. Propterea tamen non es abijciendus, quia peccator es & defectuosus, quamquam temetipsum obid despicere meritò debeas; nec vnquam obliuisci, in quantis deliquisti. Sed ne anxiè intereas, pensa, quàm sæpe de peccatoribus facio iustos & amicos, humiles eligens, & de se præsumentes relinquens. Nõ opus habeo, vt dones mihi aliquid de tuo: sed tantùm hoc peto, dilige me corde puro, & sufficit. Cui rursus: Proh pudor mihi, quia non est quicquam in me, vnde possit amor tuus erga me incitari. Dicit iterum: Nihil horum attendo, quæ mundus ad placendum offert, nil talium requiro: amor per se satis est, tantùm ferueat, mecumque perseueret. Verumtamen cuius sunt, quæ hominem adornare possunt? Nónne mea sunt omnia, & quæ in corpore & quæ in anima fulgent? Quæ autẽ mundi sunt, & quæ corpus honestant, parum te implicare debent. Quæ verò ad decorem virtutis pertinent, tua interest, & curare oportet ista, vt placeas coram Deo in lumine viuentium. Iustè tamen te humiliasti, & accusasti tam foris quàm intus, coram vultu maiestatis meæ, confitendo veraciter infirma & dedecora tua, atque profundiùs ingemiscendo, quia nequaquam dignus es familiaritatis meæ vendicare gratiam vel ad horam, cùm sim speculum sine macula, & tu peccator & immundus ab infantia. Memor ergo esto fragilis conditionis tuæ, & generosæ celsitudinis meæ, sicq; cum humili reuerentia accede confidenter ad me. Ego enim sum

Adhortatio ad fiduciam habendam in Deo.

Sap. 5.

qui

qui deleo iniquitates & peccata, qui iustifico impium, dimittens ei omnia delicta propter nomen meum. *Isaiæ 43.*

4. Non solùm hæc confero, sed adhuc maiora misericordiæ dona præstare paratus sum. Nam & misereri potiùs eligo quàm irasci; parcere malens quàm punire. Sed hoc parum visum est mihi; neque sic contentus sum, vt post primam gratiam, non adijciam secundam vel tertiam; immo finẽ non impono miserationũ mearum, sed neq; gratiarum & beneficiorum meorũ dicibilis est numerus. Denique post peccatorum veniam, post pœnitentiam & satisfactionem completam, reddo plerumque salutaris vultus mei lætitiam, infundendo abundantiorem Spiritus sancti gratiam. Et licèt adhuc in carne peccator moretur, in meam tamen illum recipio familiaritatem; ita vt de perpetratis malis, nulla sit erubescenda iam confusio; sed magis gratiarum actio, & vox laudis; quia vetera transierunt, & noua facta sunt omnia. Tam pius & misericors sum, vt semper paratior sim ad indulgendum, quàm tu ad pœnitendum; promptior ad dandum, quam tu ad rogandum. Quid igitur times? quid trepidas ad sinum tantæ pietatis accedere? Et cur te alienares à gratia mea, tam sponte oblata? Etiam si scires, quòd negare proposuissem; non tamen desistere deberes à precando, neque confidentiam exauditionis amittere: sed insuper vehementius instare, donec acciperes. Infinitæ sunt enim miserationes meæ; & quod vno tempore negatur, alio tempore poterit piè concedi. *2. Cor. 5.*

5. Qui scis, si quando conuertam ad te faciem meam, & donem tibi desiderium cordis tui? Et quid dicit propheta de me? *Accedite*, inquit *ad enim, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur.* Ego magis accuso raritatem accessus tui, quam frequentem accessum; & plus timidam verecundiam, quam promptam veniæ præsumptionem. De mea bonitate confidere, rectæ humilitatis & magnæ fidei est indicium. Hæc dico, vt non pecces. Quòd si peccaueris, non desperes, sed citò resurgas. Habes enim adhuc spem & aduocatum apud Patrem. An expectare vis, vt dignus fias, priusquam accedas? Et ex te quando hoc poteris? Si solùm boni & digni, magni & perfecti viri, mihi appropinquare debent, peccatores & publicani quem adibunt? Quid ergo Euangelium dicit? *Et erant*, inquit, *appropinquantes ad Iesum publicani & peccatores, vt audirent illum.* Accedant igitur indigni, vt fiant digni. Accedant mali, & efficiantur boni. Accedant parui & imperfecti, vt fiant magni & perfecti. Accedant omnes, accedant singuli, vt accipiant de plenitudine fontis viui. Ego sum fons vitæ, qui non potest exhauriri. Qui sitit, veniat ad me, & bibat. Et qui nihil habet, veniat vt gratis emat. Qui morbidus est, veniat *Psal. 33.* *1. Ioan. 2.* *Luca 15.* *Ioan. 7.*

vt

vt sanetur. Qui tepidus est, veniat vt accendatur. Qui timidus est, veniat vt confortetur. Qui tristis est, veniat vt consoletur. Qui aridus est, veniat vt adipe & pinguedine spiritus repleatur. Qui
Prou. 8. tædio afficitur, veniat vt gaudio recreetur. En deliciæ meæ, esse cum filijs hominum. Qui sapientiam concupiscit, veniat ad doctrinam meam. Qui diuitias quærit, veniat, vt accipiat æternas & incorruptibiles. Qui honores ambit, veniat, vt hæreditet nomen æternum in cælo. Qui felicitatem desiderat, veniat, vt eam sine timore & periculo possideat. Qui omnium bonorum abundantiam concupiscit, veniat ad me, vt summum, æternum, ac immensum bonum percipiat. Ego sum, qui omnia temporalia bona præsto; & super temporalia, æterna bona in cælestibus tribuo. Nec promissioni meæ deero, cùm adimpleta fuerit mandatorum meorum salutaris obseruantia. Coronabitur autem gloriosè in cælo, qui legitimè certauerit in hoc mundo.

CAPVT XIX.

De desiderio diuinæ fruitionis.

Psal. 23. 1. *Meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.* Quid animæ fidelii suauius, quid iucundius esse potest, quàm deuotè de Domino Deo dilecto suo meditari; vt quem clara ac beatifica visione intueri necdum valet, saltem per studiosam recordationem, quasi præsentem sibi faciat? Contempletur igitur eum per speculum in ænigmate, quem facie ad faciem non potest videre. Scrutetur nihilominus per scripturas & figuras, quem in suo fulgore contemplari non sufficit. O si studium quærendi faciem Domini nunquam frigescat, sed de die in diē magis feruescat! Inest autem animæ Deum amanti incessabilis æstus, ad eius visionem perfruendam: quia visio Dei, beatitudo summa & felicitas perfecta est. Appetit ergo hanc beatitudinem, quatenus totus eius appetitus, suo coniunctus fini, satietur & quietetur; quoniam nullo præsenti bono, poterit vnquam contentari. Nam & crebra experientia didicit quòd quanto longiùs à cælesti beatitudine errauerit, tanto infelicior est & inquietior, cùm nihil in creaturis stabile appareat aut durabile, quo eius affectus possit mitigari.

2. Redeat ergo ad eum, à quo facta est; & ab illo requirat beati-
Psal. 102. tudinem, vnde sumpsit originem: Quoniam quidem, qui creauit animam, ipse est, qui satiat in bonis desiderium eius. Nam talem affectum ei indidit, vt eo dempto nullum sit bonum, quo contentetur; nullum gaudium, quo securè fruatur. Noli ergo hic stare anima mea, quia non est iste locus requietionis tuæ: sed perge sursum, ascende ad eum, qui te fecit. Iam enim & ille nuncios misit,

sit, & inuitat ad ascendendum. Quod desideria æternę vitæ inspirat, tot nuncios tibi transmittit: quibus susceptis, para te ad ambulandum. Ambulas, si eum videre desideras; si ei placere contendis; si inferioribus abrenuncias; si eius amore agis, quicquid agendum vel dimiteendum fuerit. Non enim tu eum prius quærere posses, nisi & ipse te prius quæsisset, & sancta in te desideria suscitasset. Siquidem languet illa anima, non amore sed tædio pernicioso, quæ æterni solis non fuerit irradiata calore. Sed si austro suauiter flante, à frigore fuerit resoluta & mœrore; tunc mox æstuare incipit præ desiderio inspirati luminis, ad incomprehensæ arcanum diuinitatis.

3. O veri solis ardor immensus, quot tunc in amante parturis æstus? Soluis tristitię tenebras, & laboriosas actiones in nihilum mutas. Longos annos diesque paupertatis, vno simplici illapsu abundè consolaris. O tristium medicina, ô errantium & quærentium fulgida lucerna. Tu iugiter mihi mica; tu mansionem in me para, donec illucescat lux perpetua. O quam dulcis & iucunda erit tua præsentia, quando ex sola tenui memoria, tanta prodeunt solatia! Quàm libenter me possum ad te conuertere; quàm liberè omnibus renunciare, vt tua gratia merear consolari. Non enim difficile erit animæ cupienti tuam cernere faciem, à præsentium se oblectatione nudare, cùm iam maiorem interiùs sentiat, aut in proximo sibi largiendam, fiducialiter abs te expectet.

4. Præterea nullus insipienter cogitans putet, quòd tu animam tibi deuotam, diu inconsolatam relinques; vel quòd parua recipiet charismata gratiæ, pro vniuersis victorijs naturæ; quia nec in qualitate, nec in suauitatis quantitate, poterit vnquam tuę cęlesti consolationi comparari qualiscumque terrena delectatio, & vndecumque concepta. Studeas ergo fidelis anima, talem te exhibere Christo cælesti Sponso, vt eius gratia & consolatione digna semper existas; quia per ipsum & in ipso copiosissimè reperies, quod te in quauis anxietate positam consoletur. Quanto frequentius ad ipsum accesseris, eiusque lateri vicinius & tuum applicueris, tanto tibi dulcior & iucundior apparebit. Quòd si te subtraxeris, tu sola detrimentum patieris; ille autem in sua pulchritudine permanens, nil triste sentiet nec molestum. Tu illius bonitate eges, ille nullius. Ideo tu beatior ex ipso fieri potes, ille ex tuo profectu non potest. Solus est, qui sibi sufficit; solus cui nihil addi minuiúe potest. Eius gratia sunt, quęcunque sunt, quæcunque viuunt, sentiunt, & intelligunt. Meritò ergo omnia, quæ creata sunt, ipsum laudando benedicunt.

5. O si possem sufficienter eum enarrare tibi & explicare, quàm libenter id agerem! Sed quod ineffabile est, sicut est, effari prohibetur

hibetur. Similiter quod inexcogitabile fertur, nulla cogitatione vel voce verè formatur. Et cùm ita sit, cogita tamen interim humano more de creatore, habendo memoriam suauitatis eius pro solatio, donec præsentiam vultus sui tibi ostendat in regno.

CAPVT XX.

De gemitu animæ ex dilatione gloriæ.

Psal. 30. EGo dixi *in excessu mētis meæ, proiectus sum à facie oculorum tuorum.* Percussum est cor meum intra me, ex dilatione gloriæ tuæ. Loquar ergo, & confabulabor cum amaritudine animæ meæ. Vis amoris tui dicere me compellit, nec patitur tibi aliquid abscondi. Quid igitur referam? Ecce Deus meus, *in pace amaritudo mea amarissima.* Isaiæ 38. Qui non intelligit, nescit, quid hæc volunt. Non ego sic, sed scio & sentio, & ideo cantare cum Propheta non erubesco. Tibi Domino Deo meo loquor, cui omnia sunt nota, qui & scire dedisti & sentire pro bona voluntate tua; ne fortè plus glorier, aut æstimer aliquid ab insipiente. Quod ergo à te accepi, dicere possum tibi. Et quid opus est tibi hoc dicere, cum omnia scias, nec vllum ex his solatium expectes? Et quale solatium tibi veniret, qui es consolatio desolatorum? Ergo mihi totum prodesse potest, qui verborum adhuc solatio indigeo; vt sermonibus bonis & dulcibus, excitem affectum meum in te, & faciam refrigerium aliquod desolatæ animæ meæ. Etenim cùm non possum te videre præsentem, lugebo absentem; quia & hoc amoris est indicium, & dulce satis amanti. Iam sensus huius versiculi apparere incipit, quia de anima amante rectè scribitur. Quanto enim ardentiùs amat, quantoque vehementiùs æterna desiderat; tanto veraciùs virtutem huius versiculi in se viuere sentit. Non sunt frigida verba, nisi non amanti: nec surda organa, nisi cor obturanti. Scit amans & flagrans anima, & toties intra se concalescit cor eius, quoties ex amore æternæ pacis compungitur. Ipsa ergo dicit tibi Domino Deo suo; non hominibus, quibus ignota esse cupit. Et si hominibus aliquando loquitur, hoc tamen foris est, quod illi audiunt: tibi quicquid dicit, intus dicit, & amando magis quã sonãdo. Ecce (ait) in pace amaritudo mea amarissima. Ac si confiteatur: Postquã ad pacem mentis te largiente redij, magis mihi graue esse incipit fallax status mundi. Video enim in hac pace, quantum disiungor à summa pace. Et quidem priùs occupata desiderijs terrenis & varijs commota passionibus, plurimum impediebar ab interioribus meis, & per consequens à contemplatione cœlestium, pro quibus anxiè gemere debui; sed minimè potui; quia sensum interni doloris, per incuriam perdidi. Iam ve-

Explanatio mystica verbi Ezechię *in pace.*

rò sublatis inanium cogitationum tumultibus, in pace mentis aliquantulum resideo ; & toto cordis desiderio trahor ad superna, & ampliùs plango, quia bonis cælestibus non fruor, quàm priùs plangebam, cùm mundi malis cruciarer.

2. Est ergo amaritudo animæ meæ in hoc mundo degere, sub peccati sarcina incidere. Sed hæc mihi amarissima fit, cùm pro posse meo recollectis in vnum affectibus, bona iam cordis paec potior, atque totis medullis in amplexus æternæ pacis commoueor ; & tamen propter mortalitatis meæ vinculum, apprehendere impedior. Ideoque ad te cum gemitu clamare compellor, & dico: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?* Non *Rom. 7.* sentio grauius onus, quàm diutiùs peregrinari à te in seculo; quia in amore laborans, nullam præter te consolationem requiro. Euidentissima namque comprobatione didici, non posse animam meam bonis satiari præsentibus, nec veram adipisci beatitudinẽ, nisi tibi coniuncta cælestem acceperit mansionem. Licèt enim excessiuè amet, flagret, & contempletur sita in corpore; insatiabilis tamen perseuerat eius affectus, nisi depositio corpore. Idcirco in adeptione summi boni, & in lumine vultus tui, finis eius consummatur.

3. O Rex cæli, summè amabilis; ô dilecte mi, pulcherrime, totus *Psal. 15.* desiderabilis. Quando adimplebis me lætitia, cum vultu tuo? Quando satiabis omne desiderium meum fonte perenni? Sitiuit in te anima mea, & multipliciter affligitur te non adepto. Quamdiu in terrris viuo, & te nondum video, triste est mihi omne quod cerno. In tantum calescit cor meum, vt non modò semel, sed se- *Psal. 41.* dulè in excessu meo dicam: *Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei mei?* Crescit adhuc amor, & desiderium ampliùs ignescit, ita vt flere die noctuque non cessem, dum cogito per singulos dies, vbi est Deus meus? Amanti namque dulce est pro te flere, dum quod desiderat non potest habere: sed oportet vtique expectare & carere. Ex his fletibus magis pascitur & confortatur amans anima, quàm si haberet omnia terrena. Nam si illa diligeret, pro te nullatenus fleret.

4. O quàm beata & tibi placita fusio talium lachrymarum. Si- Piarum lacrymarum fructus.
quidem sæcularium gaudiorum ac temporalium cupiditatum peremptrices sunt, & cælestium consolationum deuotæ impetratrices. Propterea specialium deuotorum & solummodo amantium est iste profluuius tam sanctarum lachrymarum. Alia ratio lachrymarum his, qui misera necessitate constringuntur. Ille, quia morbidus est: iste, quia oppressus est: Alius, quia iniuriam patitur; alius, quia suæ voluntati contraitur, nonnunquam lachrymatur. Sola tu anima deuota diuini amoris lachrymas fundis;

dis; pro damnis autem temporalibus & causis transitorijs, verè Dei iudicio te submittis & gratias agis. Nemo tamen indeuotus, velut insipientem aut impatientem te iudicet, audiens te flentem; quia lachrymæ istæ non grauant, sed recreant: non maculant, sed lauant: nec oculis officiunt, quę oculos cordis puriores reddere consueuerunt. Sentiant alij de te, quod volunt, non possum ego aliud, nisi bene de te sentire, nam & consimili opto fletu potari. Si (inquit) mecum optas lachrymari, poteris & consolari.

5. Vtinam esset anima tua pro anima mea, nunquam ignorares, quod sentio. Ego scio, cui credidi, & certus sum, quia facilius est negare cælum & terram esse, quàm Deum non esse. Et scio quidē ipsum esse bonum animæ meæ, & nunquam me beatam fieri posse, sine eius perfecta contemplatione. Cuius contemplatio quia necdum mihi collata est, neque perpetuè firmata, nimirum plango, quòd tanta felicitate priuor, quòd huius vitę tenebris inuoluor, quòd propria infirmitate sic grauor, vt lucem illam sufferre non valeam, & quòd tam exigui momenti sit, & nebula tectum, quicquid de cælesti gloria meditor.

6. Quapropter planctum sæpe gemino pro cantu; & dum dicitur mihi per singulos dies, Vbi est Deus tuus, magis compungitur spiritus meus. Penso enim suspensè: Vbi est bonum meum, & perfectum gaudium cordis mei? Vbi pax & requies vera? Vbi hæc omnia ineffabilia bona nisi in Deo meo? Et quando his perfungar, nisi ei sine medio fuero coniuncta? Et quando ibi ero? Credo, spero, sed non possideo. Vbi est ergo Deus meus, quem sic amo, & nondum video. cuius amor me toties vulnerat, absentia contristat, sed & visitatio nonnunquā recreat? Vbi est Deus meus, quem semel vidisse, est omnia didicisse? Vbi est Deus meus, in quem cor meum & caro mea exultare iugiter concupiscit. Vbi est Deus meus, pro quo tot sustineo labores & dolores? cuius memoria dulcis, sed presentia charior, omnem repellit de corde mœstitiam. Vbi est spes mea, & tota gloriatio mea? Nónne in te Deus meus, salutare vultus mei. Ostende mihi gloriam tuam, & ne auertas faciem tuam à me, & cessabo conqueri. Si litigo parum tecum, ne improperes mihi: amor enim vehemens, multos mirabiles habet modos. Expectare cogor, & desiderare magis instigor, sicq; duellum amabile perseuerat.

Psal. 41.

CAPVT XXI.

De memoria cælestis patriæ.

Psal. 25. 1. DOmine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ. Quàm libenter apud te essem, bene nosti Deus meus: & quàm

quàm intimè hoc desidero, non possum satis dicere. Non solùm hoc peto, cùm mihi malè est, sed etiam qnantumlibet hic mihi bene sit, opto tamen, vt magis mihi tecum esse liceat. Sed quomodo satisfiet desiderio meo? Hic me esse tædet, & oportet; tecum esse libet, & nondum licet. Non video, nisi vt patienter dilationẽ istam feram, & optionem meam tibi resignem. Quid enim? Mussitare volo, cùm sic oportet fieri. Absit. Et multi siquidem sancti diu se sustinuerunt in hoc seculo, quorum tamen corda erant in cælo. Quòd si meam protendere volueris peregrinationẽ, parebo etiam, quousque tibi placuerit. Verumtamen, vt complacitior sit in expectatione sua affectus essendi tecum, volo interim aliquid de mansione cælesti meditari tecum. Non tamen præsumo vel minima illa penetrare gaudia, quæ præparasti diligentibus te; sed sparsim modicum quid meditabor, vnde affectus meus sæpe terrenis pressus & infectus iterum excitetur, & in spem vitæ æternæ subleuetur.

2. O si dies illa illuxisset, quò cæli gaudia me rapuissent? Quàm lætus tunc essem, & quàm felicem me putarem? quàm tunc vtique in stabili pace beatus essem? Nec opus foret inde aliquid inuestigare, quando nulla possent secreta latêre. Sed in nocte vita mea versatur; & ideo non mirandum, si caligat oculus meus inter nebulas gloriæ. Attamen leuabo oculos meos à longè prospectans, & salutans sanctam illam ciuitatem Hierusalem, quæ construitur in cælis viuis ex lapidibus, angelis videlicet & hominibus sanctis, plena semper existens in laude & canore iubilo, Deum sine fine laudãdo. Eia & eia nunc anima mea, assumptis desideriorum pennis perge sursum, euola à corporeis sensibus, transmigra à visibilibus mundi figuris, ad habitaculum sanctum Dei, ad Hierusalem nouam perpetua pace stabilitam, gloria & honore coronatam, & omnium bonorum aggregatione perfectam. Apoc. 21.

3. Ecce mira & ineffabilia, quæ non licèt homini loqui. Sensus non capit, intellectus non attingit humanus, quàm glorioſus sit Deus in sanctis suis, quàm mirabilis in maiestate sua. Extende cogitatum tuum vsque in altissimà; dilata desiderium tuum in perpetuas æternitates, & dic cum Propheta; *Gloriosa dicta sunt de te, ciuitas sancta Dei*. Ibi, quicquid desideratur, habetur; & quicquid habetur, securè possidetur. Ibi videtur Deus facie ad faciem, clarè & sine ænigmate; non raptim nec horariè, sed sine fine lympidè. Ibi cognoscitur beata & glorioſa Trinitas & inseparabilis vnitas, quæ ab omnibus cæli ciuibus adoratur, laudatur, & benedicitur. Ibi est ille vnicus dilectus, singularis, precioſior cunctis opibus, thesaurus desiderabilis, Dominus meus Iesus Christus, Psal. 86.

eccle-

Coloſ. 2. eccleſiæ Sponſus immortalis; in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei à ſæculo abſconditi, ſed ipſis beatis manifeſti. O quàm iucundi ſunt omnes ſancti ante faciẽ ſancti ſanctorum, qui eſt cauſa & origo ſalutis eorum. Ibi enim non in prouerbijs Ioan. 16. loquitur eis, ſed palam de Patre annunciat eis. Ipſe liber eorum, verbum in principio apud Deum, docens de omnibus, & adimplens omnia, ita vt nihil deſit eis in gloria. O felix ſempiterna gloria, quæ non eſt de breui memoria, ſed de præſentia Dei in ſplendoribus ſanctorum.

4. Ibi eſt & glorioſiſsima mater Dei, perpetua virgo Maria, totam cæleſtem curiam perornãs ſpecie & pulchritudine ſua; quam circumdant & comitantur virginales turmæ, tanquam flores roſarum, & lilia conuallium. Ibi ſunt Angeli & Archangeli in ſuis ordinibus poſiti, diuinis laudibus alacriter intenti; quorum alij ſupremi, alij medij, alij inferiores ſecundum tres hierarchias ſunt diſtincti. Ibi ſunt Patriarchę & Prophetę, qui de aduẽtu Chriſti, Spiritu ſancto olim repleti prędinuerunt; & nunc ipſum Dominum Ieſum Chriſtum, regem regum, Deum verum cognoſcunt, ac inceſſabili laude benedicunt. Iam vidẽt oculi ad oculũ redemptorem ſuum, quẽ diu expectabãt, & toto corde aduenire deſiderabant. Ibi ſunt præclari & omni veneratione digniſsimi, præcones Chriſti Apoſtoli & diſcipuli Domini, ſanctitate & gratia pleni, fundatores Catholicæ fidei; ſed nunc deuoti interceſſores in æterna gloria pro ijs, quos in fide genuerunt & inſtruxerunt.

5. Ibi præcipuè fulget venerabilis Baptiſta Chriſti Ioannes, amicus Sponſi ſpecialis. Ibi Petrus clauiger cæleſtis, Paulus Doctor egregius, Andreas, Philippus, Thomas, Iacobus & Ioannes, cum cæteris Apoſtolis & Euangeliſtis eccleſiarum columnis. Horum fidem tenere & exemplar imitari, ad vitam æternam eſt peruenire. Ibi ſunt inclyti Martyres, proprio ſanguine purpurati, & in æternum cum Chriſto beati; quorum licèt corpora crudeliſſimè laniarentur, tamen animæ non potuerunt per tormenta à Chriſto ſeparari. Ibi ſunt lucidiſsimi Confeſſores, qui vitã ſæculárem contemnentes, cęleſtes fieri meruerunt. Ibi ſunt magni glorioſiq; Doctores, per vitæ ſanctæ meritum, altius in Dei contemplatione ſuſpenſi, è quibus multi viuentem ſanctitatis imaginem in ſuis ſcripturis reliquerunt. Ibi ſunt iuuenes & Virgines, ſenes cum iunioribus, nomen Domini aſsiduè collaudantes; & quicquid boni ac virtutis vnquam geſſerunt, diuinæ maieſtati aſſcribentes, ſemper grati, ſemper deuoti, ſemper iucundi, ſemper & accenſi, nec vnquam faſtidio preſsi, ſed iugi contemplatione in Deum erecti. O quã glorioſum eſt hoc regnũ, in quo cum Chriſto regnant omnes ſancti, amicti ſtola prima, ſecurique de reli-

Apoc. 4.

qua,

qua. Ibi iam sequuntur agnum, quocumque ierit; quia nulla separatio ab ipso erit, sed in æternum gaudentes in Domino gaudebunt.

6. Hæc contemplare anima mea, & super omnia visibilia tuam cogitationem suspende. Verè locus iste sanctus est, & Dominus est in eo. Hic semper pax & gaudium redundant; hîc omnium bonorum affluentia, omniumque malorum perpetua carentia. O si posses modicum quiddam de ineffabilibus sanctorum gaudijs rapere; vnde peregrinatio tua aliquantisper consolaretur; quia apud me non inuenies nisi labores & dolores, impetus tentationũ & luctus sæculi. O si tibi dignetur aliquid inspirare superni luminis auctor, nec vacuam te remittat ad arescentes escas meas; sed secundùm diuitias superabundantis gratiæ suæ, ab omnibus materialibus formis te purificet & euacuet, ac in abyssum suæ æternæ claritatis vel raptim inducat. Vtinam ex illo cælesti sanctuario, formam & exemplar veræ sanctitatis, quam imiteris, reportes. Meliora sunt enim & veriora exemplaria cælestium & confirmatorum, quàm quæ terrenis demonstrationibus probantur. Da mihi Domine Deus sapere & intelligere, quæ sit sanctorum perfecta felicitas, non ex codicibus inde scriptis; sed per Spiritum sanctum, qui docet de cælestibus secretis, suprà id etiam quàm possit humanus attingere sensus. Da & vitam meam multo feruentiùs ad spiritualiora eleuare, & inter crebra tribulationum pondera, patiẽtiæ palmam fortiter tenere; donec soluto carnis debito, ad hanc, quam desidero beatitudinem, tua misericordia valeam peruenire.

CAPVT XXII.

De accessu ad Sanctum sanctorum Iesum Christum, regem Angelorum.

1. *TV es ipse rex meus, & Deus meus.* Exurge anima mea, veni, & ingredere in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei. Decet namque, vt cæteris omissis, cum supplici reuerentia nunc procedas, ad salutandum Dominum nostrum Iesum Christum, saluatorem ac redemptorem tuum; qui est caput omnis principatus & potestatis, gaudium & corona sanctorum omnium, firma spes ac certa expectatio cunctorum fidelium. Ipse est, qui te fecit & redemit, ipse pro te laborauit, certauit, & vicit. Ipse est aduocatus tuus, & propitiatio pro peccatis tuis. Ipse est consolator tuus, prouisor tuus, & gubernator tuus. Ipse est vnicus & singularis dilectus tuus, qui pascitur inter lilia, & inter vbera tua optat commorari. Quis vnquam tibi tanta bona fecit? Quis tanta charitate te dilexit? Ad hunc accede huic te præbe. Aperi ei cor

Psal. 4. Psal. 5.

1. Ioan. 2.

cor tuum, & enumera coram illo, quæcumque diu celata portasti. Nemo tibi melius indicabit nec reuelabit, quid spei vel consilij sit gerendum in rebus humanis, quæ tot variantur euentibus. Apud ipsum vota & desideria tua, & in ipso consilio tua permaneant. Spes hominum frustra, ipse autem est stabilimentum pacis. Per ipsum habebis accessum ad Patrem, & ab ipso omnis gratia tibi donatur, & virtus amplior infunditur.

Tob. 4.

Ephes. 2.

2. Siue tristeris, siue gaudeas, ad ipsum habeas semper recursum. Ipse specular vitæ, ipse norma iustitiæ. Ipse lux indeficiens animæ, amor pudicitiæ, & gaudium conscientiæ. Propter ipsum faciliter omnia delectabilia contemnes; propter ipsum omnia amara & contraria tolerabiliora erunt, & placebunt tolerata eius amore. Denique ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Ad ipsum principaliter omnis intentio, omnis actio, sermo, lectio, oratio, meditatio, & speculatio respicere debent. Per ipsum tibi salus datur, & præparatur vita æterna. Propter ipsum non timebis mori, nec recusabis viuere; quia eius fidelitati debes credere, nec eius honori vel amori quicquam præponere. Accede ergo nunc, & gratias age tuo redemptori.

Rom. 11.

Accedentis ad Iesum precatio.

3. O dulcissime & super omnia amabilissime IESV, sis deuotissimè salutatus, altissimè laudatus, & nunc & æternaliter abomni creatura benedictus. O dignissime Iesu, quid honoris vnquã rependam? Aut quam gratiarum actionem reddam tibi, qui mihi infinitas misericordias exhibuisti? Et si aliquid inuenirem, quod tibi donare possem, nónne tuum esset antequam darem? Quid ergo retribuam? Parum vel nihil habeo. Nunquid de nihilo sacrificare possum? Accipe tamen sacrificium humilitatis, paupertatis, & nihileitatis meæ; & sit totum tibi ascriptum, quicquid mihi impartiri voluisti. Dicant & pro me laudes immensas omnes Angelorum chori, tibi semper assistentes.

4. Dicant & omnes spiritus iustorum, alta iubilatione id ipsum repetentes. Sed adhuc quid agam, I in memoriam & laudem sanctissimi nominis tui? Multa deberem agere, multis teneor & obligor, & vix ad minima sufficio. Legam igitur de te Iesu mi dulcissime, scribam de te, cantabo de te. Cogitabo de te, loquar de te, operabor pro te, patiar pro te. Exultabo in te, laudabo te, magnificabo te, glorificabo te. Dignè adorabo te, quia Deus meus es tu, in quem credidi, quem amaui, quem quæsiui, quem semper optaui. Fac mecum signum in bono, vt videant oculi mei speciosum vultum tuum in cælo. Ad pedes tuos humiliter me prosterno, deprecans obnoxiè tuam clementiam cum lachrymis, quatenus mihi misericors esse digneris. Scribe nomen meum in libro vitæ, nec vnquam illud deleatur, quod sancta manus tua conscripsit.

Psal. 85.

5. Ego

5. Ego infelix, & sanctorum meritis valde dissimilis, de tua superabundanti prærogatiua meritorum confidens, imploro, vt saltem inter infirma & extrema electorum membra, merear computari. Scio, quia non est talis vita & conuersatio mea, vt confidere aliquid de me ipso audeam; sed tota spes & consolatio mea, in precio precioſi sanguinis tui constat & requiescit; in quo me totaliter pono, & ponendum sentio, cum omnibus quę egi, deliqui, merui, & omisi. Vide ergo exiguitatem & indigentiam meam, clementissime Iesu; attende affectum cordis mei, quem ad te gero & habeo; non quia ego dignus sum, sed quia tu benignus es, qui ab indignis non dedignaris tangi & amari. Terret me impuritas mea; sed iterum me trahit & allicit ad te, maxima pietas & humilitas tua; qui non solùm homo fieri, sed etiam pro homine peccatore pati, mori, & sepeliri, in vera charitate consensisti. Ideoque ad te confugio, quia nihil boni in me inuenio. Tu supple pro me, quod minùs valet vis mea perficere.

6. Tu desiderium mihi tribuisti, vt te salutarem, laudarem, atque benedicerem; quia spes mea tu es, & portio mea in terra viuentium. Desiderium animę meæ est, esse tecum in regno cælorum; sed quia tempus meum nondum est paratum, expectabo te vsque ad vesperam. Interim hæc mihi sit consolatio in loco peregrinationis meæ, quòd memor sum nominis tui, & maximæ charitatis tuæ; & quòd præsentem te habeo in fide & sacramentis Ecclesię. Intolerabile mihi prorsus foret in hoc mundo viuere, nisi spem haberem in te Domine. Nõ enim consentio cum sæculo gaudere: & ne sine consolatione & gaudio manerem, in te statui gaudium meum ponere. Multum & sæpe errarem, & multum in cogitationibus fluctuarem, nisi te in memoria mea & in imaginatione mea tenerem. Et quia diuinitatis tuæ altitudinem capere non possum, nec incorpoream veritatem comprehendere sufficio, tutiùs me ad sanctæ humanitatis tuæ gesta & verba conuerto; quia hæc cogitans, non omnino à diuinitate tua recedo. Gratias tibi Iesu bone, dulcis, & amande, quia frater meus, os meum, & caro mea fieri dignatus es. Gratias & sanctę MARIAE matri tuæ, de cuius virginali carne, sacrosancta corporis tui membra assumpsisti; ac mediante anima rationali, perfectè diuinitati adunasti, vt ipsa non tantùm hominis, sed & Dei mater dignè ac fideliter appelletur. Psal. 141.

CAPVT XXIII.

De processu ad salutandum Virginem gloriosam.

Isaiæ 44. 1. *Astitit regina à dextris tuis, in vestitu deaurato.* Quamuis nullius sim meriti, sed multorum delictorum cõscius mihi, est tamen pergrandis fiducia, passio tua (Domine Iesu) & meritum gloriosę virginis sanctæ MARIAE matris tuæ. De qua parumper cogitare nunc libet; & quęso, vt liceat. Quis enim ego sum, vt audeam propiùs accedere, nisi licentia priùs postulata? Scio indignitatem meam, in eius singulari reuerentia non debere apparere, quam nimirũ Angeli venerãtur cum stupore, dicentes: *Cant. 8.* *Quæ est ista, quæ ascendit de deserto mundi delicijs affluens paradisi?* Idcirco, ô prædulcissima Maria, nequaquã mihi conuenit, tuam gloriam & honorem, tuam pulchritudinem & magnificentiam considerare; quoniam terra sum & cinis; imò terra vilior & cinere; quia peccator sum, & ad omne malum procliuus. Tu autem cælo celsior facta, mundum sub pedibus habes; & propter honorem filij tui, omni honore digna existis & reuerentia. Attamen ineffabilis pietas tua, quę omnem cogitatum excedit, affectum meum ad te sępe trahit & allicit; quia tu es vtique solamen desolatorum, & tu miseris peccatoribus libens subuenire consueuisti.

2. Ego quidem omnibus bonis consolationibus & confortationibus, & maximè gratia filij tui me egere sentio, nam meipsum nullatenus iuuare sufficio. Tu autem pijssima mater, si meam paruitatem dignaris attendere, multis me potes subleuare auxilijs, atque vberioribus consolationibus inter pressuras refouere. Cùm ergo aliqua pressura vel tentatione fuero circunuentus, citò mihi & sine trepidatione ad te est recurrendum; quia ibi pronior misericordia, vbi amplior redũdat gratia. Quòd si fortè aliquando libet speculationi excelsæ gloriæ tuæ intendere, atque honorificè te ex intimo salutare, longè puriori me oportet corde procedere; nec sine superni luminis ductu, mihi expedit proficisci. Verè non est illi gloria, sed digna reddenda confusio, quisquis irreuerenter ad tuum præsumpserit ostium accedere. Oportet autem accedentem, summa cum reuerentia & humilitate procedere; bona tamen spe sibi iuncta, quatenus tua miserante clementia, dignus sit admitti.

Salutationis Angelicæ energia.

3. Humiliter ergo ac reuerenter, deuotè & confidenter ad te procedo, Gabrielis portans in ore salutationem tibi suppliciter offerendam; quam & inclinato capite ob tui reuerentiam, & expansis manibus ob eminentem deuotionis affectum, lætè præsento; atque eandem centies millesies, & multo ampliùs ab omnibus

cæle-

cæleſtibus ſpiritibus, pro me dici peto & exoro. Nã quid dignius & dulcius pro præſenti offeram, prorſus ignoro.

4. Auſcultet nunc ſancti nominis tui pius amator. Cælum gaudet, ſtupet omnis terra, cùm dico: Aue Maria. Satan fugit, infernus contremiſcit, cùm dico: Aue Maria. Mundus vileſcit, caro mareſcit, cùm dico: Aue Maria. Abſcedit triſtitia, venit noua lætitia, cùm dico: Aue Maria. Torpor euaneſcit, cor ex amore liqueſcit, cùm dico: Aue Maria. Creſcit deuotio, oritur compunctio; ſpes proficit, augetur conſolatio, cùm dico: Aue Maria. Recreatur animus, & in bono confortatur æger affectus, cùm dico: Aue Maria. Siquidem tanta eſt ſuauitas huius benedictæ ſalutationis, vt humanis non poſsit explicari verbis; ſed ſemper manet altior & profundior, quàm omnis creatura indagare ſufficiat. Propterea iterum flecto humiliter genua mea ad te ſanctiſsima virgo Maria, & dico: Aue Maria, gratia plena. Suſcipe clementiſsima Domina mea, ſancta Maria, hanc deuotiſsimam ſalutationem, & me in ea ſuſcipe; vt aliquid habeam, quod tibi gratè placeat, quod mihi fiduciam ad te præſtet, quod maiorem ſemper amorem accendat, ac in iugi deuotione tui venerandi nominis conſeruet.

5. Vtinam ad ſatisfaciendum deſiderio honorandi & ſalutandi te ex totis præcordijs meis, omnia membra mea modò verterentur in linguas, & linguæ in igneas voces; vt modum inuenirem glorificãdi te Dei genitrix in æternum. Vtinam adhuc pro omnibus peccatis meis, quibus iram merui, & grauiſsimè filium tuum contriſtaui, te quoque & omnem exercitum cœli ſæpiſsime inhonoraui & offendi, hanc ſuauiſsimam Gabrielis ſalutationem reddere valeam, tanquam ſanctam & puram orationis hoſtiam, omnium commiſſorum meorum expiatricem. Vtinam quoque, cùm nimis fragilis & labilis ſit vita mea, pro vniuerſis exceſsibus & negligentijs meis, pro omnibus etiam cogitationibus vanis, immundis, & peruerſis, omnes beati ſpiritus & animæ iuſtorum, puriſsima deuotione & ardentiſsima deprecatione, dicant tibi, ô beatiſsima virgo Maria; ac centupliciter in honore tuo altiſsimã hanc ſalutationẽ replicẽt; qua Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, te primum per angelum ſuum ſtatuit ſalutare; quatenus ſic aliquo modo reperiam incenſum dignum, in odorem ſuauitatis; qui nihil bonitatis & dignæ recompenſationis in me reperio.

6. Sed & nunc in præſentia tua proſtratus, & ſincera deuotione inuitatus, atque totus in veneratione almiflui nominis tui accenſus, repræſento tibi lætitiam ſalutationis iſtius; quando Gabriel Archangelus à Deo miſſus, ſecretarium thalami tui eſt ingreſſus; & flexis reuerenter genibus, noua & inaudita à ſæculo ſalutatio-

lutatione, tuam virginalem faciem honorauit, & dixit: *Aue gra-*
Luca 1. *tia plena, Dominus tecum*, &c. Quam ego fidelium more, & aureo si possem ore, ex integro cupio persoluere; atque vt mecum omnes creaturę pariter loquantur, ex intimis visceribus concupisco:
Ibidem. *Aue Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui Iesus Christus, Amen.*

7. Hæc est salutatio Angelica, Spiritus sancti institutione formata, tuæ maximæ dignitati & sanctitati congrua. Hæc est oratio parua verbis, alta mysterijs; breuis sermone, lata virtute; super mel dulcis, & super aurum preciosa; ore cordis iugiter ruminanda, labiisque puris frequentissimè legenda ac repetenda. Nam verbis paucissimis contexitur, & in latissimum torrentem cælestis suauitatis diffunditur. Sed væ fastidiosis, væ indeuotis & vagis oratoribus, aurea verba non ponderantibus, nec mellea pocula gustantibus; qui toties dicunt (Aue MARIA) sine attentione & reuerentia.

8. O dulcissima virgo Maria, custodi me à tam graui negligentia & desidia, & tribue veniam de transacta iam culpa. Ero amodo deuotior, feruentior, & attentior in dicendo, Aue Maria; siue in choro, siue in cella; siue in horto, siue in agro; aut quocumque locorum fuero. Et nunc post hæc quid petam à te, Domina mea charissima? Quid melius, quidúe vtilius; & quid tam necessarium mihi indigno peccatori; nisi vt inueniam gratiam coram te, & dilectissimo filio tuo? Peto ergo gratiam Dei, te interueniente & impendente, quæ (teste angelo) apud Deum plenitudinem gratiæ inueneristi. Nulla charior petitio est, nec vlla re plus indigeo, quã
2. Cor. 12. gratia & misericordia Dei. Sufficit mihi gratia Dei, cæteris non obtentis. Quid enim est omnis conatus meus sine illa? Quid item impossibile, ea assistente & iuuante? Habeo multas & diuersas animi ægritudines, sed diuina gratia efficacissima medicina est contra omnes passiones: & si dignanter aduenerit, mitigabit vniuersas. Habeo quoque inopiam spiritualis sapientiæ & scientiæ, sed diuina gratia summa magistra est, & doctrix cælestis disciplinæ, quæ derepentè in cunctis necessarijs me sufficit instruere. Nam vltra necessarium aliquid petere, aut præter licitum aliquid velle scire, hæc ipsa gratia dissuadet; sed humiliari sub se, & contentari se, ipsa monet & docet. Hanc igitur mihi impetra gratiã, clemens Virgo MARIA; quę tam nobilis est & preciosa, vt meritò aliud nihil desiderare debeam aut petere, quàm gratiam pro gratia.

CAPVT

CAPVT XXIV.

De consolatione pijssimæ matris virginis Mariæ.

1. *Diffusa est gratia in labijs tuis.* Eia obsecro te Domina mea, vel nunc parum loquere mecum, sancta Maria. Aperi os tuum in nomine filij tui, qui te benedixit in omni gratia spirituali. Ego sum (inquit) mater misericordiæ, plena charitate & dulcedine. Ego peccatorũ scala, reorum spes & venia. Ego mœstorum consolatio, & sanctorum specialis lætitia. Transite ad me omnes, qui diligitis me, & ab vberibus consolationum mearum adimplemini; quia pia sum & misericors omnibus inuocantibus me. Venite omnes iusti & peccatores, rogabo pro vobis Patrem; rogabo & filium, vt repropritietur vobis per Spiritum sanctum. Omnes inuito, omnes expecto, omnes venire desidero. Nullum peccatorem despicio, sed super pœnitente peccatore etiam cum Angelis Dei in cælo, magna charitate congaudeo; quia non perit preciosus sanguis filij mei, effusus pro mundo. Accedite ergo ad me filij hominum; attendite & videte zelum meum pro vobis, ad Deum filium meum Iesum Christum. Ecce ego iram eius in me suscipiam, placabo illum precibus sedulis, quem vos offendisse cognoscitis. conuertimini, & venite; agite pœnitentiam, & impetrabo vobis indulgentiam. Ecce ego sto inter cælum & terram, inter Deum & peccatorem; & ne mundus iste pereat, precibus meis obtineo. Nolite ergo abuti misericordia Dei & mea clementia; sed omnem cauete offensam; ne subitò super vos redeat indignatio, & intolerabilis vindicta. Præmunio filios meos, obsecro dilectos meos, estote imitatores filij mei & matris vestræ. Recordamini mei, quæ vestri non possum obliuisci. Ego enim sum omnium miserorum miseratrix, omniumque fidelium pijssima aduocatrix. *Psal. 44.* Maria. *Eccli. 24.*

2. O gratiosissimum verbum, omni cælesti dulcedine plenum. O vox sublimis de cælo rorans, suauiter influens, peccatores consolans, & iustos lætificans. O cælestis fistula, quàm dulciter resonas in desperata conscientia! Et vnde mihi, vt alloquatur me mater Domini mei? Benedicta tu mater sanctissima, & benedictum eloquium oris tui, nam mel & lac sub lingua tua, & odor verborum tuorum super omnia aromata, Anima mea liquefacta est, vt locuta es, ô MARIA. Ecce, vt facta est vox consolationis tuæ in auribus meis, exultauit in gaudio anima mea. Reuiuiscit namque intra me spiritus meus, & omnia interiora mea gaudio nouo perfunduntur, quoniam bona & iucunda per te mihi hodie nunciata sunt. Tristis eram, sed nunc gaudeo propter vocẽ tuam. Discipulus.

tuam. Vox enim tua dulcis in auribus meis. Grauatus eram & desolatus, sed nunc releuatus sum & confortatus. Misisti enim manum tuam de alto, & tetigisti me, conualuique de infirmitate. Vix loqui poteram; sed nunc libet etiam cantare, & gratias tibi magnificè agere. Tædebat viuere; sed iam nec mori timeo; quia te aduocatam, apud filium sciens, pro mea causa teneo, cuius misericordiæ me commendo, ex hac hora, & deinceps omni in momento. Ex quo enim locuta es ad cor desolati orphani tui, repente mutatus sum in melius, & validè interiùs recreatus. Quodammodo desperatus iacui, sed accessit consolatio tua, meque erexit

Maria. cum iucunditate, dicens:

3. Quid est fili, & quid sunt, qui volunt nocere tibi? Noli timere, ego videbo pro te fili mi. Viuo ego, & viuit filius meus IESVS frater tuus, qui est ad dexteram Patris, fidelis vtique Pontifex & intercessor pro peccatis tuis. In ipso summè sperare debes, quia ipse est dator vitæ, & destructor mortis. Ex me temporaliter incarnatus, ex Patre æternaliter genitus, toti mundo in salutem datus est. Ecce vnde spes & consolatio, & per quem fides & victoria. Sit Iesus & Maria in tua semper memoria, & non timebis inimici iacula.

Discipulus. 4. O felix hora, quando tribulato cordi meo adesse dignaris, ô pijssima virgo Maria! O si esset longior mora, ad audiendum verba tua consolatoria; nam vehementer me accendunt & afficiunt, quoniam ex intimo me tangunt & instruunt. Beata vbera tua (diuina Maria) quæ nunquam cessant dulcissimum consolationis lac fluere. Nam præ vbertate gratiæ lactentis olim pueri tui dilecti Iesu, non potes innatam tibi misericordiam denegare postulanti; sed gratiam sæpe exhibes, etiam in multis delinquenti. O mater summæ pietatis, maximè miserationis & charitatis. O virgo incomparabilis, omnibus amabilis & venerabilis. O genitrix singularis ex te nati filij Dei; sed & totius Christianitatis mater generalis, ac cuique pro suæ deuotionis affectu valde cordialis & specialis. O virgo virginum, regina mundi, & domina angelorum, trahe me post te, ne iacens maneam sub onere peccatorum. Effunde gratiam, rorem saluificum de cælis ministra, vt veraciter merear sentire, quòd tu es mater gratiæ, & fons patens misericordiæ.

Maria. 5. Ego sum mater pulchræ dilectionis, casti & sancti timoris; piæ allocutionis, & suauissimæ consolationis. Audito ergo nomine meo, exulta in toto corde tuo, inclina reuerenter, meque salutа libenter. Nam honorando matrem, honoras & filium, qui Deũ

Iesus pijs quid. habet Patrem. Ego enim sum Maria, mater Iesu, & hoc nomen mihi in æternum manebit. Iesus autem quid? Christus filius Dei viui.

viui. Hic est Saluator mundi, rex cæli & terræ; Dominus Angelorum, ac redemptor fidelium, iudex viuorum & mortuorum. Ipse est spes piorum, consolatio deuotorum, pax mansuetorum; diuitiæ pauperum, gloria humilium, fortitudo debilium, via errantium, lumen cæcorum, baculus claudorum, vnctio aridorum, leuamen oppressorum, iuuamen tribulatorum, & omnium bonorum singulare refugium. Benedic filium cum matre, & eris dilectus à Patre. Da ei honorem & gloriam, quoties mihi aliquam exhibueris reuerentiam. Eius gloria, mea lætitia, & mea laudatio, eius est veneratio. Pone me & Iesum, sicut signaculum super cor tuum; sicut signaculum super brachium tuum. Stans igitur aut sedens, orans aut legens, scribens aut operans; creber in ore, semper autem in corde, IESVS versetur & MARIA.

6. Eia amen. Seruiant tibi omnes populi, tribus, & linguæ, & incuruentur ante te omnes creaturæ. Cælum dicat: Gaude Maria; terra respondeat, Aue in æternum & vltra. Confiteantur simul omnes sancti nomini tuo magno, & exultent omnes deuoti coram te & agno Iesu Christo, filio tuo, Domino nostro. Discipulus.

CAPVT XXV.

De reddendis gratijs, pro acceptis beneficijs.

1. SIt nomen Domini benedictum in sæcula. Seruiat tibi Domine Deus, quicquid ago, lego, & scribo; omne quod cogito, dico, & intelligo. A te incipiat, & per te, & in te, omne opus meum finiatur. Quod dedisti, hoc recipe; & vnde flumina exeunt, illuc reuertantur. Nunquam melius mihi manet, nec vnquam dulcius sapit, quàm cùm totum tibi sincerè retribuo, quicquid rectum à me geritur aut cogitatur. Opto gratias agere; sed tunc veraciter ago, si totum tibi & nihil mihi dedero, ex omnibus datis & acceptis. Quid inquam possum retribuere, malus & piger seruulus? Nihil est seruitium meum, etiam si fecero omne, quod iussisti. Propterea ad nihil redactus sum, & in veritate humiliatus. Bonum mihi, quia humiliasti me; vt tu solus iustificeris, tu solus lauderis ab omnibus, nec vnquam glorietur in se puluis vilissimus. Veruntamen desistere nolo, sed laudare te cupio corde & ore; quia si dignè non possum perficere, indignum tamen est omnino silere nec recognoscere. Laus mea, Deus meus tu es, in te cantatio mea semper. *Psal. 71.* *Psal. 118.* *Psal. 70.*

2. O qui parum sentiret de gloria tua, & quid est in te gloriari, quam nihil duceret, quicquid de externa blanditur gloria? O qui parum saperet de dulcedine tua, quàm citò illi amarescceret omnis delectatio terrena? O quantum ferueret, qui paruam scintillam

Charitas Dei quid efficit vbi ineſt.

tillam charitatis tuæ haberet? Nam omnia libentiſsimè contemneret, vt tuo amori inhærere liceret. Et vetè totum illi ſuaue ac leue eſſet, quicquid pro amore tuo agere vel pati poſſet. O quantum exultaret, quàm vehementer poſt te curreret, memor omnium bonorum tuorum! Nil charius quæreret, nil beatius poſſideret, nil ſequeretur auidiùs, quàm quod amori tuo ſeruiret. Etenim amando onus non ſentiret, quia amor omnia onera portaret. Et ideo, qui de onere conqueruntur, exiguos ſe in amore teſtantur. Ex amore tibi ſeruire, iucundiſsimum eſt, & laborum ſolamen. Amor non reſpicit ad proprium commodum, nec veretur pati incommodum, ſed tuum quærit in omnibus beneplacitum.

3. O quàm dulcis res eſt amor tuus, Chriſte; quàm bene ſonat, quàm ſuauiter intrat, quàm forriter tenet & ſtringit? Vtinam me ſeruituti tuę perpetuæ obliget, totaliter capiat, totaliter ſibi ſubijciat, & proprium tuum me tibi faciat. Tunc enim maximè liber ſum, cùm ab amore tuo captus ſum, & omni proprietate priuatus & alienatus. Seruus tuus ego ſum Domine; tuus *Pſal. 142.* inquam, quia emiſti me. Libenter ſum tuus, & non pudet me proprium tuum eſſe. Nolo mei ipſius eſſe; tu iuua, vt poſsim ab omni proprietate liberari. Tu confla & accende, ſuſcita igniculum & æſtuabit cor meum, fietque purum, clarum, & amœnum; quia amor tuus fugat omne vitium, & conſumit omne peccatum. Tu tene amoris vinculum, & ſtabit meum pauperculum ſeruitium.

4. Nec ignoro, quia nihil tibi confert meum ſeruitium; ſed mihi tamen proficit, ſi ago, quod tibi gratum eſſe noui. Vtinam faciam, & non ſileam; dicam, & non abſcondam opera tua. Quando enim dignè ſufficiam excogitare omnia illa beneficia, quæ mihi indigno contuliſti? Magnam miſericordiam Domine cum ſeruo tuo feciſti; ſed ego (proh dolor) non retribui grates, ſicut dignè meruiſti. Ideoque me tenent pœnæ & dolores cordis, quia non poſſum reſpondere beneficijs tuis, tam multis, & tam magnis. Vtinam vel ſemel dignè & integrè, pro omnibus his queam tibi regratiari. Sed in quo nihil eſt, quid de illo exire poteſt? Vas namque vacuum, nil habet ad propinandum. Quid ergo faciam? Dare me aliquid oportet, quia vacuum apparere caram te non licèt; nam & omnis ingratus tibi diſplicet.

5. O ſi haberem aliquid in toto mundo, quod tibi darem, & gratum foret oculis tuis? Quid vis habere dilecte Domine? Bo- *Pſal. 15.* norum meorum vtique non eges. Cur ergo exigis à me datum? Nemo ditior te; & adhuc aliquid poſtulas à me? Volo (inquis) totum habere. Nam tibi hoc expedit, ſi vis gratiam meam mereri.

Ego

Ego dabo gratiam, & tu reddes gratiam, & sic tenebimus pariter iugem charitatẽ. Da te mihi, & totum dedisti. O Iesu fons omnis boni, fons vitæ, fons gratiæ, fons dulcedinis, fons æternæ sapientiæ; infunde nunc (pijssime) donum cælestis gratiæ, & doce me tibi semper gratias agere, & meipsum ante omnia tibi dare; quia hoc est charissimum, quod possum tribuere. Sentio hoc, & consentio. Accipe me, ecce tuus sum totus, & omnia mea tua sunt. Vnum est, quod non possum tribuere tibi. Quid hoc? Peccatum meum, quod mihi proprium est, & ideo tibi imputandum non est. Meum est peccatum, & omnis defectus in me reperibilis, mihi soli attribuendus; tibi autem gloria & gratiarum actio, pro omnibus beneficijs tuis.

Beneficiorum Dei præcipuorum catalogus.

6. Sed iam ad memoranda beneficia tua, ex multis pauca mihi recolligo, & quæ amplius mouent & eminent. Nam omnia perscrutari, nec tempus patitur, nec cogitatio præualet. Excedit enim numerositas modum, & magnitudo obruit sensum, sed & dignitas non habet precium. Nam emi non possunt, quia gratis dantur, & ideo pro eis tantùm grates requiruntur, alioquin ab ingrato omnia auferentur.

7. Primùm igitur gratias ago tibi Domino Deo meo creatori omnium, quòd me hominem rationalem dignatus es creare; & super opera manuum tuarum, secundùm animam ad imaginem tuam & similitudinem factam constituere. Magnum & primum beneficium, gratuita bonitate donatum mihi. Neque enim meipsum ego feci, sed tu me fecisti, introducens me in orbem terræ per parentes, quos tibi in hoc seruire voluisti. Et ecce melior sum omni corpore, prælatus omnibus bestijs & volatilibus cæli; quia ad imaginem Dei factus, æternæ sapientiæ capax, lucis increatæ & veritatis incommutabilis sum naturaliter particeps. Pro omni igitur quod sum, viuo, & sapio, gratias tibi perpetuas refero, optans & petens, vt omnes simul creaturæ, quæ in cælo sunt & in terra, nomen tuum laudent admirabile & superexaltatum in sæcula. Benedico te Pater & Domine cæli & terræ, qui omnia creasti ex nihilo, per vnigenitum filium tuum in Spiritu sancto. Ex pura & libera voluntate, non aliqua necessitate creasti omnia, vt notam faceres filijs hominum potentiam tuam; & mundum hunc visibilem optimè disposuisti, per inuisibilem sapientiam tibi coæternam. Benedicant te omnes creaturæ tuæ, tibi in cunctis subiectæ, & humano generi ad ministerium conditæ. Nã te iubente, cœlum pluuias congruis dat tẽporibus, & terra fructus affert plurimos. Lucent sol & luna clarè super terrã; stellæ girant noctibus per ordinẽ. Fõtes scatent, fluũt riui, narrãt in vndis pisces generis diuersi. Volant, cãtant aues cęli; saliũt in mõtibus capręe, hinnuli, &

Psal. 144.

& cerui. Oues & iumenta ad bona gaudẽt pascua, currunt per nemora diuersa animalia. Prata virent, campi florent, & omnia ligna siluarum ramos fructusque producunt. Hæc sunt opera tua Deus, qui facis mirabilia magna solus.

Quanta nobis beneficia in beneficio incarnationis Christi collata sint

8. Secundum beneficium mihi exhibitum est mysterium incarnationis, opus redemptionis, & precium salutis nostræ, fructus vtique passionis tuæ & mortis. O magnum pietatis opus, opus excellentissimæ charitatis, summæ humilitatis, & patientiæ singularis. Hoc homo non meruit, hoc Angelorum nullus facere potuit; hoc prophetæ mirati sunt; hoc Apostoli viderũt & docuerunt; hoc fideles omnes susceperunt; hoc maximè electi diligunt & recolunt. Hoc beneficium bene cogitatum excitat desideria, inflammat corda, nutrit deuotionem, illuminat mentem, purgat affectum; trahit ad cœlum, retrahit à mundo, ducit ad Christum, & vnit animam Christo. Superabundat donum istud dono prioris, vnus tamen, qui vtrumque dedit & fecit, Iesus Christus, Dominus Deus noster. Nihil enim mihi nasci profuit in mũdo, nisi & redemi profuisset dato sanguinis precio. Subuenit ergo mihi gratia, excreuit diuina misericordia, & facta est copiosa redemptio; nam vitiata natura, absque creatoris non potuit reparari auxilio. O pater misericordiarum & Deus totius consolationis, vt damnatum seruum redimeres, filium tradidisti. O mira circa nos tuæ pietatis dignatio, quam explicare non valet mens humana, nec angelica ratio.

Psal. 129.

9. O dulcissime Iesu, principium nostræ salutis & finis; tu solus nosti, qui solus potuisti conferre opem miseris & damnatis. Nam in humillima & abiecta forma serui, apparere dignatus es hominibus, & pro mortalibus vermiculis sententiam diræ mortis (sola miserante charitate) libẽtissimè suscepisti. O Iesu fons bonitatis & pietatis, lux lucis æternæ, & speculum sine macula Dei maiestatis, accende cor meum meditatione huius ineffabilis beneficij, quod mihi & toti mundo exhibere voluisti. Generale quidem hoc beneficium, sicut & primum, omnibus sufficiens ad salutem, sed non in omnibus tamen efficiens fructum, propter multorum infidelitatem & malitiam. Electis autem omnibus salutare est & proficuum, propter quos omnia creata sunt, & per te (Iesu Christe) recreata. O bone Iesu, quanta nobis beneficia in humanitate tua præstitisti? Factus est frater noster & caro nostra, vt Filij Dei computaremur, & per te accessum haberemus ad Patrem, cuius offensam placare nemo dignus fuit, nisi tu, de quo ipse ait: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Felix anima, quæ sacramenta nostræ redemptionis studiosè recolit, affectuosè diligit, dignè veneratur, & pro omnibus tibi gratias agit, ac

Sap. 7.

Matt. 3. & 17.

tuo

tuo consilio plus quàm suo sensui credit. Nam hoc mysterium non est quisquam idoneus per se inuestigare, nec humana attingitur sapientia: sed fieri potiùs firmitate, ac puri cordis intuitu desuper illustrato. Beatus, qui meretur accipere per gratiam, quod mundi sapientes non potuerunt cognoscere per naturam. O Iesu sapientia Patris, fac me intelligere in luce fidei hoc magnum & mirabile mysterium tuæ incarnationis. Quia in illo totius nostræ salutis latet dulcedo, abundat maxima charitas, & inscrutabilis sapiẽtiæ tuæ plenitudo coruscat. Proficiat seruus tuus per augmenta virtutum, & bonarum studia actionum, ac magis magisque in hoc memoriali incarnationis arcano. cum sacræ passionis profundo instruatur, atq; totus in tua intima pertrahatur. Profunda admodum abyssus & diuinum quoddam pelagus, tantæ charitatis tantæque dignationis exhibitio; quod transnatari non potest; in quo natant & renatant spirituales pisces, parui & magni, quos intra rete fidei cepisti.

10. Maneat igitur in recordatione mea tanta charitas & dulcedo, tanta humilitas & mansuetudo; & in omni orationis sacrificio ac meditationis exercitio, occurrat & immisceatur aliquid de incarnationis passionisque mysterio, tanquam lucidissimũ thus, & suauissimum balsamum in odorem suauitatis, Deo Patri offerendum. Dicant nunc mecum, qui redempti sunt à Domino, quos redemit de manu inimici, canticum diuinæ laudis; & hymnum mentalis iubilationis, cum gratiarum actione persoluant. Et omnes Angeli stantes in circuitu throni, procidant in facies suas, & adorent agnum Dei, qui abstulit peccata mundi, dicentes: Te decet laus, & honor, Domine. Benedictio & claritas, gratiarum actio & vox laudis, fortitudo & imperium, maiestas & sapientia, tibi Domino Deo nostro Iesu Christo, in secula seculorum. Amen. *Psal. 144.*

11. Tertium beneficium prioribus non inferius, est gratia iustificationis; qua me clementer ad conuersionem & vitæ emendationem traxisti; donans pœnitudinem peccatorum, spem veniæ, & propositum bene agendi, ac in perpetuum tibi seruiendi. Hoc clarè considerans beatus Paulus, adhortatur discipulos suos, ne tanti beneficij sint ingrati; sed vt memores cælestis gratiæ, dignas supernæ vocationi laudes studeant referre. *Videte* (inquit) *vocationem vestram fratres; quia non multi sapientes, non multi potentes; sed quæ infirma sunt mundi elegit Deus.* In me hæc considero, qui contemptibilis & inutilis huic mundo, tua sancta vocatione ereptus sum de ipsius naufragio; & ad seruiendum tibi, etiam tuo merui sociari collegio. At ne retro iterum abirem, voto me sponte constrinxi. Quod vtique non meis meritis, sed tuæ depu- *Iustificationis beneficium quantum.* *1. Cor. 1.*

to

to prouidentiæ. De quo te magnificè laudo & benedico; quia dignatus es me vocare per gratiam, dans mihi voluntatem bonam, & abijctens à me peccatorum sarcinam. Nam & suaui iugo tuo me subiecisti, emolliens mentem meam vnctione spiritus tui, quem mundus nescit, nec videt, nec sapit. Custodi hanc voluntatē misericors Domine, insuper adauge dona gratiæ, quamdiu sum in hac visibile luce. Sentio vocationem istam magnum esse beneficium, quod non omnibus datur, sed quibus paratum est à Patre; quia non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei, vt omne os loquens inania obstruatur, & totus homo tibi subiectus sit, & non glorietur omnis caro in cōspectu tuo, nec sibi quicquam deputet de proprijs meritis vel operibus bonis. Nam si secundùm iustitiam mecum agere voluisses, iam deputatus essem cum ijs, qui in inferno sunt. Sed pepercit mihi pietas tua Domine, atq; locum tribuisti indulgentiæ, ne similis fierem filio perditionis æternæ. Magnas igitur tibi teneor laudes reddere, pro tam magnifico beneficio; & vtinam digni respondeam vocibus & moribus, cunctis vitæ meæ temporibus. Obsecro autem, vt pro gratiarū actione, acceptes meum pauperculum obsequium, quo tibi seruire cupio, & ex charitate debeo; & vt debitum seruitutis meę radicaliter procedat, ac finaliter tendat ad tuum beneplacitum & honorem; nec vnquam cor meum à tua dilectione auertatur; sed anima mea & corpus meum pariter vigeant & perseuerent in sanctissimo seruitio tuo, quamdiu spiritus est in visceribus meis, & compos meijpsius sum, & tui recordari possum. Nunquam cessat laus tua ex ore meo; & abundantia benefactorum tuorum non recedat de corde meo. Quòd si seruus tuus multis annis vixerit, dato etiam quòd centum aut mille annis esset victurus, non erit propterea tepidus vel perterritus in humilitate & subiectione tibi famulari; sed ita deuotè & voluntariè tibi in omnibus deseruiam, sicut ea hora & die, quando primū cor meum à te admonitum est & confirmatum, vt te Dominum solum pura & integra mente sequeretur. Nec huic proposito obstabit aliqua infirmitas seu aduersitas intercurrens; sed sicut nunc sentio, & te Deo meo audiēte propono, ita quoque quod semel egressum est de labijs meis, te adiuuante cupio adimplere. Sin verò per aliquam fragilitatem, vel quamlibet culpam hæc voluntas fuerit confracta, (quia non est homo super terram sic iustus, qui viuat & non peccet) adhuc non diffidam, nec te dimittam; sed mox incuruabo genua cordis mei, cum multa contritione & lachrymis, offerendo tibi tristem & sauciam conscientiam meam, ad sanandum eam medicamento gratiæ tuæ; & ad alligandum multo fortius propositum, quàm antea fuerat constitutum. Non me pœnitebit boni incepti, immo gratias

Rom. 9.

1. Cor. 1.

Gratiarum actio de beneficijs.

1. Par. 6.

tias agam; quia hoc à te vel semel merui suscipere, quòd tibi consensi æternaliter militare. Potens es autem omnipotens & misericors Domine, qui me de nihilo creasti, quique hominis infirmitatem & casum ab initio prænosti, omnia commissa mea mihi benignissimè dimittere, ac instaurare omissa, perdita restituere, liuida curare, sordida mundare, tenebrosa illuminare, timida inclinare, extincta reaccendere, confracta reædificare, neglecta recuperare, praua corrigere, aspera complanare, curiosa restringere, vaga colligere, inordinata componere; ac totum statum mentis meæ in melius commutare, ita vt iam nil desit de priori proposito; sed iam omnis occasio mali, cooperetur mihi in melius, tibi humiliter prostrato. Hæc est mutatio dexteræ excelsi; hæc est visitatio cælestis; hæc est multiplex collatio diuinę pietatis.

12. Accipe etiam pro gratiarum actione, cuncta sanctæ Ecclesię deuota seruitia, cum vnanimi concentu totius cælestis curiæ. Et omnes sãcti ab origine mũdi, qui per gratiã tuã illuminati sunt & vocati; omnes quoq; fideles & Christiani, in omni populo, & tribu, & lingua, & natione, qui vsq; hodie sunt, & ante nos fuerũt, & post nos erũt, pariter celebrẽt & collaudẽt dulcissimũ atq; gloriosissimũ nomẽ tuũ, quod est super omne nomen benedictũ. Dicant iterũ & reuocent cũ ingenti gaudio laudes vniuersas, tuo nomini dignè dicendas; tot vtique vicibus, quot cælum stellas, quot mare pisces, quot gramina tellus, quotq; biblia continent apices. Et cũ istud totum fecerint, & pro me suppliciter dixerint, tunc adhuc confitebor tibi, quia necdum satisfactum est ineffabili laudi nominis tui, quod totis viribus cupio laudare & omnimodo superexaltare; quousque ad illas perueniam curiales laudes quas modò non possunt attingere nec prosequi mortalium hominum voces.

13. Vides nunc anima mea, magnitudinẽ & preciositatẽ beneficiorum creatoris ac redemptoris Domini Dei tui, cui ad regratiãdum non sufficit omnis creatura, quam ipse in laudem & gloriam sui æterni benedicti nominis condidit; qui nullius vtique gloriæ eget; sed sibi soli ipse solus sufficit, sua gloria est, ipse qui est. Ecce præ multitudine beneficiorum eius, non potui cuncta ante oculos tuos reducere, sed elegi ex grandi copia tria munera precioſa, quemadmodum magi Domino oblaturi fecerunt in quibus placuit penè vniuersa concludere. Nam omne beneficium, si diligẽter aduertis, aut est naturæ, aut gratię, aut superexcellentiæ: & quodcũq; aliud est, satis conuenienter ad aliquod horũ triũ habet referri. In creatione habes beneficiũ naturę; in redẽptione, beneficiũ superexcellentiæ; in iustificatione, donũ cõsidera gratię. Pro quibus omnibus & singulis, gloria tibi sit sancta Trinitas; æqualis, vna deitas, & ante omnia secula, & nunc, & in perpetuũ. Amẽ.

Matt. 2. Omne beneficium Dei triplex.

HOR-

HORTVLVS ROSARVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE *bona societate quærenda, & mala fugienda.* Cap. I.
De fuga seculi, & laqueis diaboli. II.
De vera sapientia apud Deum quærenda. III.
De pugna contra propria vitia. IV.
De deuotionis gratia acquirenda. V.
De auditione & lectione diuini sermonis. VI.
De diuina consolatione in tribulatione. VII.
De gaudio bonæ conscientiæ, in Spiritu sancto. VIII.
De bonis moribus humilis fratris. IX.
De instabilitate humani cordis. X.
De fiducia in Deo habenda tempore angustiæ. XI.
De virtute orationis, & vtilitate sacræ lectionis. XII.
De laude charitatis, & fructibus eius. XIII.
De vigili cura & labore contra tentationes. XIV.
De fraterno onere inuicem portando. XV.
De amore Christi, & odio mundi. XVI.
De imitatione sanctissimæ vitæ Domini nostri Iesu Christi. XVII.
De æterna laude Dei. XVIII.

CAPVT I.

De bona societate quærenda, & mala fugienda.

Psal. 17. I. *Cvm sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris.* Attende diligenter, frater amãde in Christo, ne seducaris à socijs maleuolis, dissolutis, & mendosis. Iunge te fratri virtuoso, & disciplinato, & erudito, à quo audias semper verbum bonum, consolatorium, & imitatione dignum. Sicut enim carbo frigidus, coniunctus igni ardenti, fit calidus & ardens: sic tepidus socians se feruido & deuoto, fit sæpe feruidus & deuotus, doctus & morigeratus. Sic Apostoli adhærẽtes Christo, facti sunt viri sancti, repleti Spiritu sancto. Sic Marcus adhærens sancto Petro, fit eruditus in Euangelio sancto, quod audiuit ab ore beati Petri cum ingenti gaudio. Sic Timotheus adhærens sancto Paulo, fit doctus in Scripturis sanctis, à iuuentutis suæ exordio. A quo postmodũ pro-

Qui meliores euaserunt sanctorum cõmercio.

Apostoli.

S. Marcus.

Timotheus.

proficiente Dei gratia, ordinatur Episcopus in Epheso: multum prædilectus ab eo, sicut filius vnicus à patre charissimo. 2. Tim. 3.

2. Sic sanctus Polycarpus coniunctus sancto Ioanni Apostolo, fit feruidus prædicator fidei in populo, & inclytus martyr cum sancto Ignatio. Sic beatissimus Pater noster Augustinus, instructus ac baptizatus à sancto Ambrosio Episcopo, fit tandem gloriosus doctor sanctæ Ecclesiæ, illustrissimè iam nominatus in toto mundo. Sic sanctus iuuenis Maurus adhærens sancto Benedicto, fit Deo iuuante postea. Abbas sanctus, virtutibus & miraculis clarus. Sic dilectus Bernardus, adhærens venerabili Abbati Stephano in Cistercienſi monasterio, fit lumen religionis in ordine suo, & tanquam sydus clarum fulgens in cælo. Exempla sunt plurima, tam noua quàm vetera: quia prodest saluti animæ societas bona & nocet conuentio praua. Prodest lectio bona, nocet auditio mala. Prodest solitudo cum silentio, nocet tumultus & vagus discursus in mundo. Aut igitur esto solus, Deo vacando; aut cum socio deuoto, de Christi virtutibus conferendo. Caue de altis rebus curiosè quærere, stude vitia tua cognoscere, & remedia sana morbis adhibere. Polycarpus. Ignatius. Augustinus. Maurus. Bernardus.

CAPVT II.

De fuga seculi, & laqueis diaboli.

1. *Audiens sapiens, sapientior erit.* Audi (adolescentule bone) verbũ æternæ sapientiæ, super omnes sapientes mundi tibi magis vtile. Noli, secundùm beati Ioannis dictum, diligere mundum, & ea quæ in mundo sunt: sed respue omnia, tanquam stercora & venena. Cogita de fine fine fine, & cessabit tentatio. Cave animæ tuæ periculum: non sis alicui scandalum: nec loquaris indecens verbum. Si te retrahit à Deo pater carnalis, respõde, quia patrem habes in cælis. Si mater aut soror impedit, dic eis: Mortales estis & fallaces, qui me creauit, ipse me gubernabit. Qui Deo seruit, omni bono non deficiet. Commenda omnes amicos tuos Deo, orans vt se emendent, & caueant à peccatis; ne Deum offendant, & pro terrenis cælestia perdant. Magna cordis inquietudo, amicorum visitatio frequens. Mundus transit & concupiscentia eius; & tu pariter transibis, & amici tecum omnes. Pr. 12. 1. Ioan. 2. *Ibid.*

2. Multi laquei diaboli; & qui vult fieri dives & videri magnus, incidit in varias tentationes eius. Laquei quotidiani sunt, cibus & potus, oculus vagus, sermo ociosus, inconstantia cordis, & tædium boni operis. Omnia vanitas, honor, diuitiæ, & potestas. Quid quæris, quid cupis videre in mundo, vbi nihil est mundum? Totum vanum, lubricum, & dolosum, præter amare Deum, & facere 1. Tim. 6.

semper bonum. Non potes perfectè amare Deum, nisi contemnas teipsum & mundum propter Deum; qui reddet tibi centuplum in præsenti, & vitam æternam in futuro. Matt. 19.

3. O frater peregrine, non sit tibi graue elongari ab amicis & notis; qui sæpe sunt impedimentum æternæ salutis, & subtractio diuinæ consolationis. Vbi sunt socij tui, cum quibus lusisti & risisti? Nescio. Abierunt, & me reliquerunt. Vbi est, quod heri vidisti? Euanuit. Vbi est, quod comedisti & bibisti? Totum perijt. Quid nocuit, quod abstinuit? Nihil omnino. Sapiens ergo, qui Deo seruit, & seculum cum suis delectationibus funditus spernit. Verè ita est. Væ omnibus mundi illecebris ebrijs, quos citò omnis iucunda societas deseret, fugiet, atque sepeliet. Ecce morui sunt omnes. Non vltrà reuertentur ad me; ego magis sequar eos, Deo vocante. Hospites fuerunt super terram, & ego. Omnia hic reliquerunt, & ego. Tanquam vmbra subitò transierunt, & ego.

CAPVT III.

De vera sapientia apud Deum quærenda.

1. *Beatus vir, qui inuenit sapientiam.* Quære veram sapientiam, quam Christus docuit, & exẽplo suo ostendit. Verus sapiens odit iniquitatem, loquitur veritatem, & operatur iustitiam. Qui sobriè, castè, piè, humiliter, & deuotè viuit, & pericula tentationum cauet, sapiens est & Deo placet. Hic bonam famam habet, bonam conscientiam seruat, tristitiam fugat, pacem possidet, & cordis lætitiam frequenter à Deo accipit, quam mundus ignorat nec sapit. Prou. 3.

2. Sapientia mundi vanitas est, & stultitia reputatur apud Deum. Decipit suos amatores, & in fine torquet amantes. Sapientia verò carnis mors animæ est, quæ subitò tollit pariter vina bibentes & delicijs inhærentes. Nam luctus & pœna, post carnis gaudia fœda. Trahitur autem vera sapientia, de occultis verbis & sacris actibus Christi; qui suadet spernere mundum, fugere delicias, domare carnem, pati dolores, subire labores, amare virtutes.

CAPVT IV.

De pugna contra propria vitia.

1. *Regnum cælorum, vim patitur.* Multorum est incipere, paucorum proficere, paucissimorum ad perfectionem peruenire. Aut enim ad carnem nimis labimur, aut in superbiam erigimur, aut aduersis frangimur. Heu rarò hîc inuenitur, qui Deum pure quærat, & seipsum perfectè vincat, & funditus relinquat. Dixit qui- Matt. 11.

quidam deuotus: Rara auis perfectio, arduum nimis vincere seipsum. Qui non laborat pro virtute, non satiabitur eius dulcedine. Omnis virtus bonum habet sibi annexum, & recreat bene operantem. Qui vitiosè agit, generat sibi malum finem, perdit honorem, destruit quietem, inuenit dolorem, auget tristitiam, tollit boni saporem. Qui autē abstinet à licitis, securior est ab illicitis.

2. Qui canis linguam restringit, morsum non timebit: & qui silentium strictè seruat, labijs suis nō offendit. Longè est à mēdacio, à lite, à detractione, à maledictione, ab ira & murmuratione, qui libenter latet & tacet. Qui non audit mala, nec videt vana, facilius ea vitat, & negligit similia recogitare. Sensuum enim custodia puritatis est causa, pacis disciplina, deuotionis camera. Quando ita venit ad mentem, sapientia recedit à prudente. Qui iracundè loquitur, latranti cani assimilatur. Qui autem mansuetè respondet, irę motum frangit, & pro spinis rosas præbet afflicto. Benedicta lingua prudentis, quia sanat vulnera irascentis. Qui resistit vitijs, quàm citò oriuntur & parua videntur, facilius ea expellit, antequam duriora fiant.

3. Qui innititur deuotis exercitijs, orando & meditando quæ cælestia sunt, assimilatur sapienti hortulano, plantanti rosas & lilia in agro suo. Hic valde gaudebit in futuro, cum sanctis Angelis in cælesti paradiso. Angelis est similis, qui puritatem custodit mentis & corporis. Dæmonum est seruus, qui consentit vitijs, & delectatur in cogitationibus prauis. Dura est pugna delectationi resistere, sed durior erit pœna futura in æternis ignibus cruciari. Ardor ardore vincitur, clauus clauo expellitur, risus mœrore fugatur. Cùm amor Dei intrat, cuncta transitoria de corde recedūt. Sapiens est ille, qui spernit millia mille. Omnia sunt nulla, Rex, Papa, & plumbea bulla. Cunctorum finis, mors, caro fœda, cinis. Quantumcumque enim quis se extollit, nil est, mors omnia tollit. Felix peregrinus, qui habet hospitium in cælis.

CAPVT V.

De deuotionis gratia acquirenda.

1. VÆ *vobis, qui ridetis, quia flebitis.* Sicut virtus non potest stare cum vitio, sic deuotio non potest acquiri cum risu & in cōtinuio, sed cum luctu & in silentio. Perfecta autem virtus non subitò acquiritur, sed paulatim cum multo gemitu & dolore, cum firmo proposito proficiendi semper in melius; vim sibi faciendo sæpius, scilicet ieiunando, vigilando, orando, meditando, studendo, scribendo, laborando, à fabulis abstinendo, & in secreto libenter manendo. *Luæ 6.*

2. Omne gaudium, quod de Deo non est citò perit, maculat, & lędit. Bonus sermo suauis est ad audiendum, durus turbat amicum; ociosus perdit temporis fructum. Esto diligens in operando bona, patiens in tolerando mala; & beatus eris in via tua, Deum laudando omni hora. Rarò tibi vnum vel alterum deerit istorum, tristari aut lætari. Felix, qui omnia ad bonum trahit, & de aduersis lucrum sibi facit. Qui Deum diligit, amara sicut dulcia æqualiter à Deo accipit, & gratias agit. Bene & firmiter stat, qui non in se nec in homine, sed in Deo spem suam ponit.

CAPVT VI.

De auditione & lectione diuini sermonis.

Luca 11. 1. BEati, *qui audiunt verbum Dei*. Vile est solatium humanum, quod impedit diuinum. Cùm sacra lectio legitur, Deus tibi loquitur, ideo cum humilitate verbum Dei audi gratanter. Veritas non est aspernanda, à quocumque simplici proferatur. Qui bene viuit, bene docet; & qui bene legit, Dei nuncius est. Fidelis nuncius nociua tacet, vtilia refert, fingere nescit. Pura veritas, iucundum verbum. Subtilis sermo paruulis nocet, blandus sæpe decipit. Falsus narrator, pacis turbator: qui illum audit, scãdalum non euadit. Iudex discretus, omni laude dignus: durus & immisericors, non est misericordia dignus. Iracundus animus torquet seipsum grauiùs, vexat innocentes sæpius, maledicit potentibus occultè, & deridet apertè bene agentes.

2. Dolosus in verbis fallit sibi credentes, ideo paucos habebit amicos. Bonum est tacere mala, sanctum vera proferre, rationabile modestè agere. Iustum est nulli nocere, pium omnibus prodesse, religiosum verbis & moribus proximum ædificare. Prudentis est agenda præmeditari, & sine causa nil noui quærere; ignota non facilè enarrare, dubiosa non statim confirmare. Magnum bonum pro pace cordis, silentium oris: nam os fatui, quasi semper apertum rixisque proximum. Qui Deo placere desiderat, cor & os custodiat; ne deuotionis gratiam perdat, & quietem amantes offendat. Multa pulchra verba non implent saccum, nec eloquentia verborum sanctificat otiosum neque ambitiosum. Qui bene facit, bene habebit.

CAPVT VII.

De diuina consolatione in tribulatione.

Psal. 33. 1. IVxta est *Dominus his, qui tribulato sunt corde*. Nemo inuenitur tam bonus & deuotus, cui non occurrat aliquid oneris & grauitatis. Cùm ergo fueris in tribulatione & cordis mœrore, tũc

es cum Iesu in cruce. Cùm autem iterum consolaris in oratione per gratiam sancti Spiritus, tunc quasi ex mortuis cum Christo resurgis de sepulchro, & celebras Pascha in nouitate vitæ cum Iesu in corde iubilando. Cùm verò audieris aliquem indigua & dura verba tibi dicentem, tunc datur tibi de calice Domini bibere, pro medicina animæ tuæ.

2. Tace, & bibe salutis procula sine murmure, & Dominus respondebit pro re, in vita & in morte. Non obliuiscetur tui Deus. *Matt. 26.* Nihil glorioſius, quàm silendo & patiendo obstruere os loquentis iniqua; & sequi exemplum Christi tacentis coram Pilato, cui multa falsa fuere obiecta. Non enim es melior Deo tuo, pro te flagellato ac deriso, & tandem à malignis occiso. Nescit homo, quàm bonus sit & virtuosus, nisi cùm vexatus fuerit aduersis. Christus multos habet amatores & sodales mensæ, sed paucos sectores abstinentiæ.

3. Verus amator crucifixi non refugit pati dolores, nec confundi à peruersis; vt sit Christo conformis in scandalo crucis. Nam *Phil. 5.* cui Christus viuere est, huic pati & mori pro Christo lucrum est maximum. Quanto ardentiùs Deum quis diligit, tanto minùs mortem timet; & eo amplius dissolui concupiscit, vt cum Christo feliciter viuat, & in perpetuum cum Angelis gaudeat. Felix anima, quę Iesum medullitus amat, præsentia bona amore æternorum vilipendit; pro nomine Iesu mala patienter tolerat, & ad pedes Iesu humiliter se prosternit & orat, vt in virtutibus proficiat, & constans perseueret.

CAPVT VIII.

De gaudio bonæ conscientiæ, in Spiritu sancto.

1. G*Audete in Domino semper*. Congaude bonis, sustine malos, *Phil. 4.* compatere afflictis, ignosce delinquentibus, ora pro omnibus. Proijce à te malam tristitiam, quæ importat acediam & rancorem. Assume dulcem & sanctam meditationem, de vita & passione Christi; & inuenies veram consolationem; contra omnem tristitiam & tentationem. Bona vita meretur laudem, tepida conuersatio sibi & alijs est onerosa. Bona conscientia parit gaudium, mala conscientia generat sibi tormentum. Studeas semper bene agere, & eris in bona pace. Non tibi nocebunt mala prauorum, si permanseris firmus in recta via iustorum. Bona conuersatio hominis fert secum lętitiam cordis, & famam iustæ laudis. Vana exultatio, citò perit ab ore laudantis. Plus nocet blanda laus stulti, quàm dura correptio iusti.

2. Humilis oratio ascendit in cęlum, placat Deum, impetrat

gratiam, repellit diaboli fraudem. Humilis confessio meretur veniam, friuola excusatio aggrauat culpam. Vera contritio delet maculam, feruens meditatio minuit pœnam. Vana fabulatio subtrahit deuotionis gratiam, bona locutio auget lætitiam. Cauta custodia sensuum vbique necessaria, vtilis est vago clausura. Frequens oratio, firma protectio; oris silentium, pacis domicilium. Multi feruenter incipiunt, sed perseuerantia accipit gloriæ coronam. Iugum Christi amantibus est suaue, tepidis graue, superbis amarum, mitibus leue, humilibus charum. Dulcis Iesus, omnia dulcia & leuia facit. Carnalis semper mollia quærit, spiritualis talia fugit & odit. Maximè iustus dolet, quia omnes motus vitiorum extinguere nequit. Sed quare Deus ista permittit? Ideo, vt homo semper se humiliet, & adiutorium diuinum semper imploret.

3. Sicut superbus in honoribus, & diues in diuitijs lætatur; sic verus humilis in contemptu suijpsius, & pauper spiritu in paucitate rerum delectatur. Gloria & diuitiæ seruorum Dei, Christus Rex cælorum. Extra Deum omnis delectatio praua, omnis lætitia vana, omnis copia rerum inopia est. Nil quippe animæ famem satiat, nisi solus Deus, qui eam creauit. Magna libertas animi, nil concupiscere, quæ sunt mundi.

4. Vita iusti bona agere, mala pati, in omnibus Deum laudare, de bonis nunquam superbire. Ille Deum veraciter laudat, qui viliter de se sentit; & quicquid boni cogitat, loquitur & facit, hoc totum fideliter Deo asscribit. Cùm ergo de vana gloria tentaris, non consentias, sed cum propheta protinus humiliter dicas: *Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Fortissimus triumphus hominis, vincere quod delectat, aggredi quod terret; sufferre leniter, quod grauiter dolet. *Psal. 113.*

CAPVT IX.

De bonis moribus humilis fratris.

Iacobi 4. 1 *Humilibus autem Deus dat gratiam.* Omnis actio & locutio religiosi fratris, debet humili verecundia ornari, & nulla re vana occupari. Bonum signum futuræ probitatis in nouitijs & iuuenibus, humiles habere mores, parum loqui & præcipue inter seniores. Qui non assuescit primò audire, & discere tacere, rarò reputabitur inter doctos & sapientes. Ideo multi iudicantur stulti, quia moribus sunt inculti. Citò obedire, frequenter orare, deuotè meditari, diligenter laborare, libenter studere, discursus vitare, solitudinem diligere, deuotum faciunt monachum & tranquillum animum. Legitur in Genesi, quia Deus ad Abel & mune-

ra

ra eius respexit, ad Cain non aspexit. Quare? Quia Abel innocēs Gen. 4.
& humilis, Cain autem inuidus & peruersus. Esto Abel patiendo tibi molestum, non litiges cum Cain, ne perdas pacem & boni nominis famam. Melius est tibi rem tuam perdere, quàm offendere Deum, & lędere fratrem, ac frangere charitatem.

2. Si vis lucrari thesaurum cælestem, proijce à te terræ molem. Si cupis honorem perennem, despice gloriam temporalem. Si desideras pacem, caue contentionis locum, & iræ radicem. Si vis magnus esse in cælo, esto paruulus in mundo. Non te iustifices coram hominibus, quia vana laus humana, vbi accusat mala conscientia. Audax & verbosus, ambo vituperabiles, modum rectum non seruantes. Multi fortes ceciderunt, quia nimis de seipsis præsumpserunt. Multi infirmi conualuerunt, quia in Deo sperauerunt, & eum inuocauerunt. Humilis & mansuetus amabilem se facit omnibus. Austerus & rigidus, auertit sibi approximantes. Vincit sibi contrarios patiens & taciturnus, cum obsequio charitatis. Multiplicat amicos, qui libenter seruit alijs, & compatitur tribulatis. Qui nescit tacere cum tempus est, confundit se coram multis.

3. Prudens est & habilis in artibus, qui scit seipsum facere bonum & commendabilem in virtutibus. Ille fortis est viribus, qui fortiter resistit vitijs. Magnus est dominus, qui dominatur prauis desiderijs suis. Fortis est miles & bene armatus, qui carnem domat continentiæ armis. Dignus est locari cum angelis in cælis, qui castè viuit in terris. Homo castus, amicus Dei, & angelorum socius, virginum cognatus, & Sanctorum ciuis amatus. Humilis & castus vincit dęmones, & terret impudicos. Magnus est prælatus, qui virtuosè se gerit, & dat bonum exemplum subditis. Ille dignus est laude bonorum, qui nititur sequi virtutes eorum. Nobilis est & ingenuus, quem nobilitat sua virtus. Pulcher hic est homo, qui mundus est à peccato. Malus etsi ornatur foris, niger tamen est intus. Ille felix est & diues, qui gratia Dei plenus est, & nil cupit honoris. Fatuus est & insanus, qui amat sibi nociua, & dimittit animę salubria. Hæc est sapientia diuina, quęrere bona sempiterna, & despicere omnia transitoria.

4. Sapiens, qui à statutis patrum non deuiat, & fidei articulos custodit & seruat. Dilectio Dei & mandatorum eius, honorabilis est sapientia. Siquis à te appetit doceri, viam humilitatis ei ostende, & exemplo præcede. Verus humilis nescit inflari, spernit laudari, contemptus gaudet, læsus citò ignoscit.

CAPVT X.

De instabilitate humani cordis.

Ioan. 15. Hier. 2.

1. *QVi manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum.* Cogitationes & affectiones hominum, variæ sunt & instabiles: sed inanes omnes & impuræ, quę de Deo non sunt. O cor humanum, cupidum nimis & insatiabile; quàm malum est tibi & amarum, relinquere Deum tuum? Cur multa inania citas, quæ te perfectè consolari nequeunt, nec plenè satiare? Quid igitur facies, quò te vertes, vt bene habeas? Reuertere citò ad cor tuum, vide in quantis offendisti; cura emendare, quæ deliquisti. Præpara Deo domũ mentis, custodi te ab irruentibus imaginibus & curis externis, vt repleatis consolatione sancti Spiritus.

Psal. 91.

2 Qui sæpius foris euagatur, rarò inde melioratur. Omnia ad nihilum tendunt, quę foris nitida apparent. Nec videntem satiant visa, nec audita implent corda; & nisi omnia referãtur ad laudem creatoris, inanis est omnis visio videntis. Hinc sanctus Dauid cũ cithara laudes canit Deo in excelsis: *Delectasti me Domine in factura tua, & in operibus manuum tuarum exultabo.* Nemo stabilitur in bono creato, sed tantùm in Deo solo summo bono. Sta in veritate, & veritas liberabit te de omni mendacio & iniquitate, de tua persona fabulata. Omnia quæ de proximo malè finguntur, reuertentur in caput obloquentis. Christus veritas est: & qui sequitur Christum, amator est veritatis & omnis virtutis. Qui deserit veritatem propter lucrum temporale vel honorem, perdit fidem & virtutis decorem. Deus veritas est, & mendaces non finit diu latêre. Malus ad tempus fingere potest, sed finaliter veridicus prævalebit; & fictus confundetur, vbi non æstimat. Noli aliqua cogitare nec desiderare, nisi quę recta sunt, & Deo maximè placent: hæc enim sunt virtutes, & bona opera ad honorem Dei facta.

Ioan. 14.

3. Qui loquitur veritatem, & odit iniquitatem, hic magnus erit in regno cœlorum. Qui operatur iniquitatem, & odit veritatem, in æternis pœnis cruciabitur. Mane in veritate & charitate, & eris acceptus Deo, & angelis, & hominibus. Nec timeas. Malus potest auferre aliqua transitoria, sed Deus reddet patienti multo maiora & æterna. Si vis habere pacem & bonam conscientiam, ferua humilitatem, patientiam, & obedientiam. Nullus hostis peior tibi, quam tu ipse tibi grauiter commotus. Si enim proprios defectus cautè consideres, aliorum facta parum ponderabis.

CAPVT

CAPVT XI.

De fiducia in Deo habenda tempore angustiæ.

1. SPera in Domeno, & fac bonitatem. Nemo vanè exultet de bonis temporalibus: nemo de suis amicis & cognatis nimis confidat: quia omnia incerta sunt, & plena periculis. Qui autem confidit in Domino, & in necessitaee ad eum clamauerit, non deseretur ab eo, in quacumque tribulatione fuerit. Pax magna bene amanti, bona loquenti, nemini nocenti, ab omni via mala & inigna cogitatione se custodienti. Claude ostium domus tuæ, & eris in pace. *Psal.* 36.

2. Cadit facillimè, qui non proponit quotidie aliquid boni in corde, tanquam scutum contra ictum Satanæ. Multi, cùm eis non succedit prosperè, desistunt orare & repugnare. Attamen sine labore & certamine virtus non acquiritur, nec sine cautione custoditur. Vagus & leuis moribus, horret disciplinam & cellam, sicut auis capturam. Non desperes grauiter tentatus, aut duriter correptus, aut derisus, aut confusus, aut despectus: sed memento, quòd iniquitas tua despici & castigari iustè meretur. Sustine patienter, & loquere confidenter: *Bonum mihi Domine, quia humiliasti me, vt discam iustificationes tuas.* In tentatione & tribulatione, homo addiscit Deum sibi esse magis necessarium, propter suam indigentiam & defectuum grauitatem. Fatuus & infidelis est seruus, qui de bonis domini sui vult superbire, & alios despicere. *Psal.* 118.

3. Qui conseruos suos despicit, & se meliorem reputat, Deum & omnes sanctos offendit. Hic error maximè in nobis oritur, quia humiles non sumus, nec proprios defectus attendimus, quos semper attendere & deflectere debemus. Vnusquisque sufficiens onus sibi ipsi est. Quid ergo prodest quòd alienis te ingeris; & plus tollis, quam portare vales? Ideo interdum homo apertè cadit aut errat, aut aliquid negligit: vt confusus coram alijs se humiliet, compati discat, erranti subueniat, & apud se casu proprio doctus dicat: Hic homo est: non angelus: sicut mihi accidit, sic & illi contigit. Fratres sumus: Ego malè, ipse fortè bene prætendit. Qui nunquam cadit nec errat, solus Deus est. Quare rides de lapsu alterius? Qui stas, vide ne cadas. Deride lapsum tuum. Aperta confusio, sæpe est extinctio vanæ gloriæ. Noscere atque excutere se quemque oportet. *1. Cor. 10.*

CA-

CAPVT XII.

De virtute orationis, & vtilitate sacræ lectionis.

1. Thes. 5. 1. *Sine intermissione orate.* Quare? Quia vbique sunt tribulationes & tentationes, vbique insidiæ, & immissiones per angelos malos. Rarò audiuntur bona noua, vbiq; insurgunt prælia multa; intus timores, foris pugnæ. Nulla dies sine labore, nulla hora absq; mortis horrore. Fiunt autem iusto Dei iudicio bella & incendia, propter hominum peccata; & vt electi excitentur flagellis ad cælestia quærenda. Ideoque continua oratio summè est necessaria, contra omnia mundi pericula: tanquam fortis lorica, contra hostium iacula. Qui non orat, non pugnat: & qui viriliter non resistit, citò vincitur, & coronam perdit. Sed quis potest semper orare & pugnare? Omnia potest, qui Deum inuocat, & in eo confidit. Nam propè est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Si non potes semper ore clamare, ora spiritu & mente, ora desiderio & pia intentione. Iuge sacrificium in ara cordis est bona voluntas semper bene agendi, & semper Deo seruiendi. Semper enim orat, qui semper bene facit. Qui de præteritis malis dolet, & pro futuris bonis gemit, orare non desinit. Dic cum sancto Dauid: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.*

Psal. 144.

Psal. 37.

2. Valde vtilis est sermo Dei, & sacra lectio, ad recolligendum animum per diuersa distractum, aut aliqua passione grauatum. Lectio ostendit rectam viam viuendi, exempla prouocant ad imitandum, oratio impetrat gratiam ad perficiendum. Bona est lectio de Deo, melior oratio ad Deum, optima operatio propter Deum. Beatus, qui omnia verba & facta sua ordinat ad laudem Dei, sicut in beatitudinis finem; vt sit Deus omnia in omnibus & super omnia benedictus & laudatus in secula.

3. Quomodo potest religiosus dici & effici deuotus, quem delectat magis fabulari, quàm legere & orare. Qui libenter vana audit & leuia profert, vili precio animam suam vendit. In omni tribulatione & tentatione ad orationem recurre, sicut ad portum animæ tutum, diuinum implorando auxilium. Quanto citiùs, tanto melius: quantò tardiùs, tanto peius. Quanto sæpius, tanto vtilius: quanto feruentiùs, tanto Deo acceptius. Pius & misericors Deus vult rogari, causas dat orandi, spem promittit exaudiendi dicens: *Petite, & dabitur vobis.* Horratur verbis, prouocat exemplis: minatur virgis, blanditur donis; castigat aduersis, lætificat prosperis; & sic fit vespere & manè dies vnus. Sæpe etiam dat Deus experimentum internæ suauitatis deuotè orantibus, secretò manen-

Matt. 7.

Gen. 1.

manentibus, & libenter tacentibus; quod denegat fabulantibus, & foris vagantibus.

Nuncia bona quę.

4. Qui vult bona noua audire, audiat Christum loquentem de regno Dei, de iudicio futuro, de cæleſti Hieruſalem, de felicitate ciuium ſupernorum, de ordinibus & choris angelorum, & gloria & honore omnium electorum, de præmio ſanctorum lætantium in ſecula ſeculorum. Audiat Prophetas myſteria Chriſti nunciãtes, & peccatoribus pœnas intonantes. Audiat Apoſtolos & Euangeliſtas, opera & miracula Chriſti apertè narrantes. Audiat Doctores pulchre ſermiocinantes, obſcura clarè exponentes, moribus vitam ornantes, hæreſes & errores confutantes. Capiat quilibet, quod ſibi deſeruit & placet: nõ ſpernat ſimplicia, nec reprehendat quæ non intelligit alta. Stultum eſt enim reprehendere ſapientes, & iniquum iudicare diuinos & ſanctos.

5. Stude primò humiliter diſcere & parua implere, & Deus dabit tibi maiora (ſi vtile fuerit) citiùs intelligere. Scriptum eſt enim: *Scienti bonum & non facienti, peccatum eſt illi.* Qui multa ſcit, & legit; ſi non facit, quæ nouit & didicit, vacuus & famelicus de bona menſa recedit. Qui rarò orat, & parum laborat; diu frigidus & pauper remanebit. Qui contra vitia diſputat, & vitijs non reſiſtit, bona ſemina inter ſpinas iactat. Paruum fructum de multis verbis colligit, qui orando cor à prauis cogitationibus non præmunit. Felix anima, quæ ab omni impuritate irruente ſtrictè ſe cuſtodit: nec patitur quid morari in abdito cordis, quod oculos Dei latenter offendat. Humilis confeſsio peccatorum, purgatio eſt omnium vitiorum, in corde humili & contrito ante Deum. *Ioan. 4.*

6. Deuotus delectatur in precibus, ſtudioſus in libris, virtuoſus in virtutibus, ſuperbus in honoribus, humilis in deſpectibus, diues in prædijs, auarus in pecunijs, mendicus in eleemoſynis, guloſus in cibis & potibus, ocioſus in fabulis, ſobrius in abſtinentia, ſapiens in ſapientia, bõnus monachus in ordinis diſciplina: ſuper omnia autem delectat & lætificat amor Dei, & bona conſcientia. Si vis vincere animæ tuæ nequiſsimos hoſtes, fuge, tace, quieſce, ora, ieiuna, ſtude, labora. Sanctus cogitat ſancta, loquitur vera, operatur recta, ſpernit præſentia, contemplatur æterna. Humilis audit conſilia, prudens cauet pericula, patiens piè fert ſibi moleſta, diligens non negligit opera ſua. Qui parua non cauet, ad peiora corruet.

7. Tepidus de manè, rarò feruescit in veſpere. Qui citò abijcit à ſe torporem & arripit laborem, gaudium ſibi acquirit & magnum honorem: & ſi non ab hominibus, certè à Deo, quod eſt omnibus amplius optandum & præferendum. Nam ipſe merces

omniũ

omnium bonorum laborum, sudorum, & dolorum, perpesque corona sanctorum. Ociosus non satiatur fabulis, virtuosus etiam abstinet à licitis. Ille bene stat & rectè ambulat, qui in humilitate se fundat, & omnes mundi honores pro nihilo taxat. Ille optimè sapit & sapienter agit, qui soli Deo placere studet, exteriora fugit, interna quærit, cælestia appetit, terrena omnia fastidit atque despicit, & amorem Dei omnibus bonis semper præponit.

CAPVT XIII.

De laude charitatis, & fructibus eius.

1. Cor. 16. 1. *Omnia vestra in charitate fiant.* Nobilis virtus est Charitas, quæ omnibus virtutibus supereminet, & scientijs & donis. Hæc Deum amplectitur & angelos sociat hominibus, & de filijs hominum efficit filios Dei & amicos sanctorum. Hæc Christum fecit nasci de virgine, & crucifigi pro humana salute. Hæc animã à peccato purificat, & ad amandum Deum toto corde, toto affectu, toto intellectu, sursum trahit: ac mira dulcedine replet & accendit. Hæc de peccatoribus facit iustos, de seruis liberos, de hostibus amicos, de peregrinis ciues, de ignotis familiares, de vagis stabiles, de superbis humiles, de peruersis mites, de tepidis feruidos, de tristibus lætos, de tenacibus largos, de terrenis cælestes, & de indoctis sapientes. Hæc omnia operatur charitas diffusa in credentium cordibus, per Spiritum sanctum datum eis de cælis. Hæc alas habet latissimas & longas; volat super Cherubim & Seraphim, & super omnes choros Angelorum. Coniungit summa infimis, transit per media, redit ad summa, vnum efficit de multis; lætificat omnes & singulos, non in seipsis vanè gloriantes, sed in diuino amore se super se extendentes. Charitas circuit cælum & terram, mare & aridam; & omnia quæ videt & audit in creaturis, ad laudem & gloriam refert creatoris. Non enim est aliquid tam paruum & vile in rerum naturis, in quibus non luceat bonitas entis, opus artificis, potentia creantis, sapientia disponentis, & prouidentia omnia rectissimè gubernantis. Hæc consideratio facit animam deuotam Deum laudare, omni loco & tempore benedicere, exultare & iubilare. Per hanc animus ardescit intus, & sicut cera liquescens à facie ignis; nescit modum tenere, sed super omnia cæli luminaria volitat, vt vnicum dilectum suum, & omnium rerum conditorem, omnibus præsidentem, inueniat; quatenus in eo felicissimè gaudeat, & securè quiescat.

Rom. 7.

2. O quàm iucundè, & quàm bene illi est, cui adhærere Deo, & secretè frui datum est? O si parum mihi gustare liceat, quod angelis clarè patet, & finem non habet! Sed ad actiuã vitam redeundum,

dum, & contra tentationes quotidianas fortiter per virtutem charitatis præliandum. Sæpe enim post gaudium sequitur luctus, post solatium tristitia, post risum fletus, post pacem & tranquillitatem bellum & anxietas, & post magnam consolationem sequitur grauis desolatio, aut importuna tentatio, vel corporis læsio, aut hominum vexatio, aut amicorum subtractio, aut hostium inuasio, aut mentis conturbatio, aut derisio paruulorum, aut increpatio maiorum, aut dura correctio prælatorum. Omnia hæc contingunt ad humiliandum cordis nostri superbiam, ad compatiendum infirmis, tribulatis & tentatis. Non ergo confidamus in nobis, nec alta sapiamus, nec commoda nostra quæramus: sed in omnibus humiliemus nos, subiecti Deo & omni humanæ creaturæ propter Deum in vera charitate. Per charitatem venit Deus in mundum. Per charitatem reduxit hominem ad cælum. Per charitatem Christus descendit ad hominem peccatorem. Per charitatem & crucis ignominiam, ascendit ad Patris dexteram, & dedit homini maximum honorem. 1. Pet. 2.

3. Charitas nunquam est ociosa, operatur enim magna & sublimia, inclinat se etiam libenter ad humilia & abiecta. Ipsa perficit diligenter honesta, delectatur viliora sibi iniungi ex obedientia. Non abhorret tangere infirmorum vulnera, lauare pedes, sternere lectulos, purgare vestes, tergere sordes. Ipsa patienter fert aspera, lætatur inter opprobria.

4. Sicut ignis consumit ligna, sic charitas vitia extinguit. Cor mundat per contritionem, lauat per confessionem, abstergit per orationem, illuminat per sacram lectionem, accendit per deuotam meditationem, colligit per secretam habitationem, coniungit animam Deo per feruentem amorem. Charitas excitat os hominis ad laudandum Deum, manus ad operandum, pedes ad ambulandum, oculos ad contemplandum, memoriam ad recordandum, exteriora membra ad seruiendum, interiora dona ad amandum Deum super omnia bona in cælo & in terra. Ipsa charitas in humili anima delet mala præterita, munit contra futura, iustruit de præsentibus, liberat de multis dubijs, prohibet à curiosis, amputat superflua, excludit vana, arguit falsa, odit turpia, mitigat dura, illuminat obscura, aperit oranti cæli secreta, ordinat omnia intus & extrà. Charitas est bona voluntas in anima sancta, quæ non definit recta operari; quamuis debilitas vel necessitas quandoque non permittat agere bonum, quod prætendit.

5. O felix munda anima, cui Deus est omnia; quæ præter Deum nil sentit iucundum nec preciosum, sed cuncta amara ei videntur & onerosa. Talem Deus requirit, talem diligit, qui se & omnia propter eius amorem spernit & relinquit, fortiter certat, & cor-

cor suum in puritate custodit. Citò & liberè ad Deum anima pura pergit, & super omnia mundi condita euolat, quæ in terris nil commodi vel honoris concupiscit. Charitas Christi omnia vincula mundi soluit, omnia onera leuia facit; & quæcumque Deo placent, fideliter implere satagit. Vnde cum Christo orat, & dicit: Matt. 25. *Pater non mea voluntas, sed tua semper & vbique fiat.*

CAPVT XIV.

De vigili cura & labore contra tentationes.

Iacob. 4. 1. *Resistite diabolo, & fugiet à vobis.* Vbicumq; fuerit bonus homo occupatus cũ Deo, orando, meditando, studendo, scribendo, ibi assunt angeli sancti congaudendo, assunt & dæmones ipsum tentando & distrahendo. Cùm inceperis orare, fugiunt dæmones, quasi ab igne sancti Spiritus: & cùm volueris fabulari, redeunt omnes celeriter ad excitandos rumores inanes. Si autem superuenerit bonus prælatus, dissipabit mox omnes fabulantes, & arguet ocio vacantes, & bona opera negligentes. Maneas ergo in silentio, & cogita de Deo tuo pro solatio habendo: & liberaberis de tædio boni operis, perseuerans in bono, incepto.

2. Esto fidelis in modico, & lucraberis decem milia talenta in regno superno. Non sis ociosus in secreto, nec verbosus in publico, & fugiet diabolus victus à taciturno. Odit enim laborantem & tacentem, orantem & bona meditantem. Vbicumque fueris solus vel cum alijs, oportet te certare, vigilare, & orare contra tentationes carnis & spiritus. Certa fortiter, ora feruenter, labora diligenter, stude frequenter, tace libenter, sustine patienter. Spera in Domino semper, quantumcunque fueris tribulatus & desolatus vehementer. Qui seipsum in omni loco & tempore ponit ad patientiam, maiorem nunc habebit pacem, & de aduersarijs victoriam, & in futuro cum electis clariorem gloriæ coronam obtinebit.

CAPVT XV.

De fraterno onere inuicem portando.

Galat. 6. 1. *Alter alterius onera portate.* Quoniã quidem omnes in Christo vnum sumus, ideo fraternam charitatem tenere debemus in vinculo pacis, & in bono semper concordare. Omnes Christi membra sumus, renati in baptismo per gratiam Spiritus sancti, passione Christi redempti, sanguine Christi mundati, corpore Christi refecti, verbis Christi eruditi, miraculis Christi cõfirmati, exemplis Christi ædificati. Cur ergo alter alteri nocetis, fratres

fratres mei? Qui alium verbo vel facto lædit, Christum offendit. Christus vindicabit, Christus puniet, nisi citò se emendauerit. Vnum Deum Patrem habemus in cælis, omnes in Christo fratres sumus, de quacumque ciuitate vel patria hîc cõgregati, aut quantalibet parentela nobili vel ignobili generati. Vnus Deus nos omnes creauit, vnus pascit & gubernat, vnus ad vnius beatitudinis finem nos vocauit: & quotidie vocat, per vocem foris, per contritionem intus: qui se nobis videndum promisit in præmium æternum in conspectu Angelorum, cum vnanimi felicitate omnium ciuium supernorum. Si ergo à Deo vnanimiter vocati sumus, vno precio redempti, vno spiritu omnes potati: studeamus mutuò diligere & seruire. Si Christo placere cupimus, propter Christum inuicem onera nostra portemus, & ex charitate pro inuicem oremus; quia sic Deus in nobis est, & nos in Deo sumus. Quicquid ergo imperfectionis & ineptitudinis videmus vel audimus, hoc piè in bonum interpretari debemus, sicut de nobis fieri optamus.

2. O frater amande, porta, & portaberis; excusa, & excusaberis. Compatere peccanti, & compatietur tibi. Consolare lugentem, & consolaberis à gaudente. Erige cadentem, & erigeris Domino auxiliante. Sicut feceris alteri, sic fiet etiam tibi, Deo iustò iudicante & vindicante. Non mireris, nec indigneris, si cadit homo fragilis in mundo; quia Angelus cecidit in cælo, & Adam in paradiso, victus à modico pomo. Sæpe valde parua res est, vnde homo valde grauiter tentatur in seipso, vel etiam vexatur ab alio. Hoc Deus iustè permittit cõtingere, vt veraciter cognoscas, quòd si non potes parua vincere, non poteris grauiora superare.

3. Esto benignus in fratrem tentatum, & ora pro tribulato sicut pro temetipso. Bonum tuum, bonum meum per congratulationem: & malum tuum, malum meum per compassionem. Nam omnes fragiles homines sumus, idcirco pro inuicem orare & charitate tenemur. Nemo alteri improperare potest defectum eius, se neglecto. Quia si quis aliquem defectuosum despicit, quasi cæcus cæcum illudit, & surdus surdo maledicit, & stultus stultum deridet. Tace de alio tibi non commisso malè loqui, sed teipsum magis respice & corrige, quòd prauè feceris. Si rectè iudicas, & proximum emendare intendis, à teipso incipe. Et tunc procede nõ commotè, sed modestè & discretè. Si diligis me sincerè & fraternè, compatere mihi sicut tibi, & ora pro me. Qui alium corripit, & pro eo non orat nec condolet, crudelis est hostis; non medicus pius, sed onerosus fabulator. Qui pro alio sicut pro seipso orat, duplex bonum facit. Quanto quis plus habet de bono fraternæ charitatis, tanto libentius pro eo orat, vt perfectius se emendet, &

Ora pro eo quem corripis alioqui hostis es non medicus.

& oculos infirmorum non offendat. Ideo amplius contristatur, si audire noluerit, & admonenti indignatur: Quilibet est alteri aut rosa redolens, aut spina pungens.

CAPVT XVI.

De amore Christi, & odio mundi.

Ioan. 15. 1. MAne *in dilectione mea*. Vox Christi, vox dulcis ad audiendum, salubris omnibus ad obediendum. Amor Christi iucunditas mentis, paradisus animæ, excludit mundum, vincit diabolum, claudit infernum, aperit cælum. Amor Christi & amor mundi contrarij sunt, & nihil commune habent, nec simul commorari possunt. Amor Christi, currus Heliæ ascendens in cælum: amor mundi, quadriga diaboli trahens ad infernum. Amor sui, læsio sui; obliuio mundi, inuentio cæli. Plus nocet blanda locutio ficti amici quàm dura correptio hominis iusti. Cogitatio dolosi fingit mendacia, mens iusti rectè procedit in causis. Non euadet scandalum, qui alteri infert scandalum. Rector & cognitor omnium Deus, non diu patitur ouiculam suam errare & balare: sed aut baculo timoris feriens reuocat; aut amoris oculo intuens, Prou. 11. ad conscientiam reducit.

2 Vbi pax & concordia, ibi Deus & omnia bona. Vbi lis & dissensio, ibi diabolus & omnia mala. Vbi humilitas, ibi sapientia, Vbi superbia, ibi radix malitiæ. Vince superbiam, & inuenies pacem magnam. Vbi dura verba, ibi læduntur charitatis viscera. Vbi solitudo & silentium, ibi quies monachorum. Vbi labor & disciplina, ibi profectus religiosorum. Vbi risus & dissolutio, ibi fugit deuotio. Ociosus & verbosus rarò compunctus, rarò à delicto purus. Vbi prompta obedientia, ibi læta conscientia. Vbi fabulatio longa, ibi operis negligentia. Vbi propria exquisitio, ibi charitatis defectus. Vbi doctrina Christi viget, ibi salus animæ crescit. Vbi fratrum concordia, ibi dulcis melodia. Vbi mediocritas seruatur, ibi virtus concordiæ diutiùs perseuerat. Vbi discretio in corripiendo culpas aliorum custoditur, ibi nemo iustè conqueri debet, nec facilè prælato indignari Vnde quidam: *Omnibus adde* Cato. *modum, modus est pulcherrima virtus.* Vbi patientia, ibi magna hostis victoria. Vbi turbatio intrat, ibi pax citò de domo recedit. Claude oris ostium, & pondera verba tua antequam loquaris. Vbi fides & veritas, ibi pacis securitas. Vbi dolus & nequitia, ibi stulta cogitatio & cæca prudentia. Vbi charitas, ibi Spiritus sanctus. Vbi leuis suspicio, ibi frequens indignatio. Vbi veritatis cognitio, ibi rectis corde lætitia. Vbi ficta narratio, ibi sæpe amici deceptio latet. Vbi humilis confessio, ibi facilis veniæ impetratio.

Vbi

Vbi terrena sapientia deficit, ibi diuina protectio ampliùs est inuocanda. Quicumque malitiosè iniusta prætendit, ipse malum finem consequetur. Pax multa bene agenti, & ad patientiam se præparanti. Vę impio in malo, & ficto in bono: quia nemini plus nocet iniquitas eius, quàm illa ipsi. Vbi duplicitas, ibi inconstantia & multa nequitia. Bene simplici & iusto sine dolo, quia Deus cum eo, dirigens omnia opera eius itinere recto. Qui verbum suum malè seruat, quis facilè ei credet? Qui autem verbum suum in melius mutat, verbum veritatis non infringit. *Iacob. 1.*

5. Delectabile est bona audire, sed laudabile magis opere exercere. Optima collatio, vitæ emendatio. Fructus bonæ collationis, abstinere à peccatis, & proficere in virtutibus. Fructus deuotæ orationis, vnire cor suum cum Deo, in feruore sancti Spiritus. Ille deuotè orat, qui omnia vana à se excludit. Qui imaginem crucifixi sibi præponit, diabolica phantasmata citò repellit. Pulchra animæ imaginatio, passionis Christi iugis recordatio. Qui sacra Iesu vulnera quotidie pensat, mentis suę vulnera mitigat, purgat, & curat. Qui omnia terrena tanquam lutum vilipendit, nec honores desiderat; cordis munditiam acquirit, & Deo liberè vacare potest. Ille Deum summè laudat & honorat, qui seipsum profundè humiliat, & defectus suos cautè considerat, gemit, & plorat. Magnus clamor in auribus Dei, vera contritio cordis ex ore humilis peccatoris.

4. Quicquid boni facis, ad laudem Dei facias. Qui virtutes suas, & aliorũ quælibet opera bona, simpliciter & integrè, purè & liberè ad laudem & honorem Dei refert, totum Deo asscribendo, nil meritis suis nec viribus attribuendo; sed ab omnibus se spoliat & denudat, superbiam, inuidiam, & vanam gloriam funditus calcat & necat. Æterna namque gloria & honore se priuat, qui in se & non in Deo solo summo bono gaudet. Ideoque beata Virgo Maria, pro maximis donis sibi collatis, in suo deuotissimo cantico iubilans, dicit: *Exultauit spiritus meus, in Deo salutari meo. Qui se aliquid esse putat, cùm nihil sit, seipsum seducit*, ait Apostolus Paulus. Qui in tertium cælum raptus, non est hoc elatus; sed quicquid boni fecit, docuit, & dictauit, hoc totum fideliter Deo attribuit, dicens: *Gratia Dei sum id, quod sum.* *Luc. 1.* *Galat. 6.* *1. Cor. 15.*

CAPVT XVII.

De imitatione sanctissimæ vitæ Domini nostri Iesu Christi.

Matt. 25. Qui quomodo Iesum vel imitentur, vel in orent.

1 *Quod vni de fratribus meis feciſtis, mihi feciſtis.* Notate verba, signate mysteria, imitamini exempla. Qui fratri indigenti subuenit, Iesum per manũ retinet: Qui onus sibi impositum patien-

patienter sustinet, Iesum & hunc crucifixum in humeris suis portat. Qui fratri contristato solatiosum verbum respondet, osculum amorosum ori Iesu tribuit. Qui alterius culpam plangit, & pro ea veniam petit, pedes Iesu lauat & extergit. Qui irascentem ad pacem reformat, lectulum floridum Iesu in anima parat. Qui fratri in mensa meliora quàm sibi apponit, Iesum charitatis dapibus & fauo mellis pascit. Qui bonas meditationes de Deo assumit, Iesum in thalamum cordis sui introducit. Qui fratri librum sacræ lectionis porrigit, vinum optimum ori Iesu propinat. Qui ociosa verba loqui prohibet, muscas de mensa Iesu expellit. Qui detractiones audire renuit, & loquentes inhonesta corripit, nigrum canem de domo Iesu baculo ferit & fugat. Qui inter refectionem bene & distinctè legit, conuiuantes in mensa Iesu poculo cælesti lætificat, & inebriat sitientes. Qui malè legit, saporem cibi minuit; & qui sæpe titubat, mappam Iesu maculat.

2. Qui mala alterius audit, & multum inde dolet & gemit, sacra Iesu vulnera tangit & perungit. Qui bona exempla & virtutes de proximo suo narrat, pulchros flores oculis Iesu repræsentat. Qui verba Iesu deuotè legit & prædicat, in naribus audientium dulcia aromata spargit. Qui defectus alterius piè portat & excusat, misericordiam Iesu citò impetrabit. Qui diffamiam alterius & scandalum proximi occultat, nuda Iesu membra vestibus tegit. Qui diuina miracula & humilia Christi opera sedulò cogitat & suauiter ruminat, mel & lac ex ore Iesu accipit. Sic enim beatissima Agnes dixit & fecit, quæ etiam pro amore Iesu sanguinem suum fudit. Qui pro debili & infirmo fratre legit aut cantat, ante incunabula Iesu cum Angelis iucundè citharizat. Qui deuotè orat, & à delicatis cibis abstinet, & proprijs rebus renunciat, cum sanctis Magis tria preciosa munera Iesu manibus offert. Qui capitia fratrum ac vestes lauat, cum sancto Ioanne Baptista Iesum baptizat. Qui cellam suam custodit & tacet, cum Iesu desertum intrat. Qui vitijs resistit & corpus castigat, cum Iesu ieiunat. Qui fratri salutare verbum dicit, cum Iesu regnum Dei prædicat. Qui pro infirmo & tentato fideliter orat, cum Iesu Lazarum visitat, & cum Maria & Martha plorat.

D. Agnes.

3. Qui pro fidelibus defunctis Missas celebrat & vigilias legit, cum Iesu ad monumentum Lazari transit, orans vt animas à pœnis misericorditer liberet. Qui cum fratribus ad commune refectorium vadit, vt sacram lectionem audiat, cum Iesu & discipulis eius cœnat & bibit. Qui eloquia Dei in mensâ lecta in corde suo recondit, cum sancto Ioanne Apostolo supra pectus Iesu in cœna recumbit. Qui in aduersis humiliter & promptè obedit, Iesum veraciter cum discipulis in montem Oliueti sequitur, vbi tra-

traditus & captus fuit. Qui in tribulatione & tentatione instanter & feruenter orat, cum Iesu in agonia cõtra diabolum pugnat. Qui suum velle & nolle totaliter relinquit, cum Iesu voluntatem Patris sui gratanter implet, & crucem in Caluariam portat. Qui pro aduersarijs suis orat, & in se peccantibus libenter indulget; cum Iesu pro inimicis rogat, ne malè pereant: sed conuertantur ad Deum, & viuant. Qui omnibus, quæ sunt mundi, sponte renunciat, & cuncta visibilia oblationi trádit, cum Iesu in cruce moritur, & cum Paulo in paradisum rapitur.

4. Qui cor suum mundum & quietum seruat, Iesum in sindone munda inuoluit, & in corde sepelit. Qui in seruitio Iesu vsque in finem perseuerat, cum Iesu in sepulchro suauiter dormit & requiescit. Qui beatæ virgini Mariæ in doloribus eius compatitur, hic iterum ab ea in angustijs suis, cum pio filio eius Iesu consolari meretur. Qui omnia verba & gesta Iesu mente recolit, & dente conterit, dulces aromatum species illi præparat, quæ ad solatium animæ tristis optimè valent. Qui de beneficijs sibi collatis humiliter & deuotè gratias agit, cum Maria Magdalena ad monumentum Iesu cum aromatibus venit. Qui post contritionem & confessionem peccatorum, firmiter se emendare proponit, cum Iesu à morte culpæ resurgit. Qui torporem mentis abijcit, & nouum feruorem arripit, nouum Pascha in spiritu cum Iesu celebrat, & alleluia cum eo in choro iubilans cantat. Qui omnia sæculi gaudia spernit, pericula fugit, religiosam vitam quærit & acceptat: cum Iesu & discipulis eius cœnaculum clausum intrat, vt in secreto liberiùs Deo seruiat, puriùs viuat, & Spiritum sanctum pleniùs accipiat. Qui omnia temporalia negligit, & in meditatione sancta ad cælestia totus inardescit, cum Iesu ad cælos pergit & ascendit. Beata anima, cui Christus viuere est, & mori cum Christo lucrum. Oportet, quòd sibiipsi moriatur, qui Christo viuere desiderat. Oportet, quòd omnia caduca relinquat, cui Christus sapere & dulcescere debet. Labor est in relinquendo, dolor in moriendo, sed æterna salus & vita cum Christo feliciter regnando. O quando hoc erit, vt solus Deus mihi totus sit, & ego illi totus intentus & vnitus? Quamdiu enim anima fidelis non est Deo vnita in gloria, non potest plenè esse beata. Sequere ergo Christum passibus amoris in vita tua, per fidem charitate feruentem: vt dignus fias videre cum facie ad faciem, Angelos beatificantem. Ad quam intuendam nos omnes perducere dignetur Iesus Christus post mortem, qui pro omnibus nobis amaram pertulit crucem, Amen. *Phil. 1.*

CAPVT XVIII.

De æterna laude Dei.

Psal. 33. 1. *SEmper laus eius in ore meo.* O dulcis vox in auribus deuotorũ, sed dulcior in præsentia Dei & sanctorum Angelorum. Si omnia organa musicorum canerent, & laudem Dei nõ resonarent; invanum concreparent, nec animam sanctam recrearent, neque satiarent. Oportet enim, quòd Deus & honor eius sit causa canendi, & omnis vanitas sit exclusa, si laus debet esse Deo grata & accepta. *Luca 1.* Si intentio tua fuerit pura, tunc poteris exultare in vera cordis lætitia cum Maria. Dulcis symphonia in cælo & in terra, laudare Deum puro corde & consona voce cum omni creatura, pro sua immensa bonitate & excellenti magnificentia. Delectabile opus laudare Deum omni tempore, diligere creatorem cæli & terræ, honorare maximè æternæ vitæ largitorem. Siquidem sanctorum Angelorum vita, honor, & gloria, laudare Deum totis præcordijs, & nunquam à laude cessare; qui nunquam possunt fatigari, nec inaniter gloriari. Hoc etiam agunt sanctorum animæ in cælesti patria, liberatæ de vinculis corporum, de laqueis Satanæ, ab omni tentatione eius securæ, & iam Deo vnitæ in perfecta charitate, & perenni lætitia, & ineffabili beatitudine repletæ. Recogitant modò liberæ cum maxima dulcedine, in quãta fuerunt tribulaitone & amaritudine, & quanta euaserunt pericula & tentamenta huius miseræ vitæ. Versa sunt eis omnia lamenta in cantica lætitiæ, & dura verbera in augmenta pulchrioris coronæ.

Psal. 147. 2. O quàm beata illa patria, vbi pacata sunt omnia, tristitia nulla, omnia iucunda, diuina laude & dulci iubilo plena. Benedic ergo & tu anima fidelis Dominum de cælis, lauda Deũ tuum Sion grauata pondere carnis. Inuoca Iesum in loco certaminis, vt asit tibi à dextris tuis & sinistris cum Angelis sanctis. Ora ne præualeat contra te dæmonum impetus, ne decipiat te mollicies carnis, ne frangat te rigor ordinis, aut labor corporis. Suscipe pro Christi amore onus sanctæ crucis, quæ aperiet tibi portam regni cælestis. Quid amplius cupis? Via regia veniendi ad Christum, est vincere propriam voluntatem, sustinere defectum, non quærere carnis commodum. Habebis certè æternam requiem pro paruo labore, æternum honorem prò humili statu & infimo loco. Sit ergo semper laus Dei in ore tuo, in prosperis & aduersis; multum enim in hoc potes promereri, si plenè te resignaueris ad voluntatem Dei. Quicquid grauitatis tibi occurrerit interius aut exterius, hoc accipe piè & gratiosè de manu benignissimi creatoris:

Deus perpetuò laudandus ab omnibus peromnia

ris: qui curam gerit de omnibus nobis, pusillis & magnis. Qui te fecit ad imaginem suam, non relinquet te in necessitatibus tuis, propter immensam bonitatem suam.

3. Aperi ergo os tuum in laudem Dei omnipotentis, cuius prouidentia reguntur omnia in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyssis. Lauda creatorem tuum, qui te fecit hominem & non bestiam: & si te muscam fecisset, adhuc laudandus esset, & bene fecisset. Non potest leo gloriari de fortitudine sua, contra muscã & culicem; quia si leo potest altiùs clamare, non tamẽ potest tam altè sicut musca volare. Ne ergo sit contentio inter magnum & paruum, inter diuitem & pauperem, inter fortem & debilem, inter sapientem & simplicem, inter regentem & seruientem. Omnes pariter laudemus Dominum Deum nostrum, qui creauit omnem creaturam mira pulchritudine & varietate, ad laudem nominis sui & gloriam, & hominum vtilitatem largiter & apertè demonstrandam. Lauda anima fidelis redemptorem tuum, qui te redemit de manu æternæ mortis, per passionem suę benedictæ crucis. Cui dignè regratiari non poteris, iam si millies pro ipso mori & crucifigi posses. Lauda protectorem tuum, qui te à multis periculis & à peccatis custodiuit. Lauda benefactorem tuum, qui tanta beneficia tibi tribuit, quæ vix enumerare sufficis. Ecce adhuc quotidie noua dona tibi transmittit, & per se etiam ad te in altare venit: in quo optimum donum, quod ipse est & habet, tibi ad communicandum prębet. Nil aliud pro his à te requirit, & tam gratum habet; nisi vt ipsum purè & intimè propter seipsum ames & laudes.

4. Cùm fueris lætus & bene tibi successerit, lauda & gratias age; quia pius Dominus te consolari dignatus est, ne in via deficias. Nam toties panem de cælo tibi ad refocillandum spiritum tuum mittit, quoties verbum Dei audis & legis, ac de incarnatione & passione Christi deuotè meditaris. Cùm fueris tristis aut debilis, lauda & gratias age: quia Deus te visitat, probat, & purgat: ne superbias, & de te præsumas. Afflictio enim corporis, sæpè est reductio ad compunctionem cordis. Cùm fueris sanus & fortis, lauda & gratias age; quia Deus dedit tibi vires, vt labores & alijs seruias, & tempus nunquam otiosè expendas. Cùm fueris in horto vel in pomario, videns diuersas species & arbores, flores & rosas, pyra, poma, herbarum vírores, & lilia odorifera, lauda & gratias age; quia ostendit tibi Deus multa mirabilia opera sua in terra germinantia: quæ omni anno renouat mira potentia ac sapientia sua, pro magna sua bonitate & hominum vtilitate. In omni ergo loco & tempore, lauda Deum, & gratias age: quia plena est omnis terra maiestate eius, & super cælos gloria eius.

Lauda Deum cum omnibus sanctis in terris, quem laudant omnes Angeli in cælis. Si laudas, Angelis assimilaris: si non laudas, ingratus es, & peior bestijs. Ecce volucres cæli cantant, pisces natant, canes latrant, pecora clamant, & omnia elementa ad laudem Dei se mouent, & magnificentiam creatoris sui naturalibus motibus demonstrant. In cunctis ergo quæ agis, habe Deum præ oculis tuis. Caue offensas: gratias age pro beneficijs impensis: & in fine cuiuslibet operis tui, corde tenus regratiando Deo sic conclude: Deo laus nunc & in æternum. Omnis spiritus laudet Dominum. Amen.

VALLIS LILIORVM

AD LAVDEM DEI,

PRO SOLATIO TRIBVLATORVM.

PROLOGVS IN HVNC LIBELLVM.

Osee 14. *IVstus germinabit sicut lilium, & florebit in æternum ante Dominum.* Iste libellus potest nominari *Vallis Liliorũ*, ad distinctionẽ alterius præcedentis, qui Hortulus Rosarũ intitulatur. Quia sicut ille tractat de multis virtutibus, tanquam de rubeis rosis in hortulo Iesu natis; sic iste loquitur de multis virtutibus, tanquam de candidis lilijs, in valle humilitatis à Domino Iesu plantatis, & Spiritus sancti intima aspersione dulciter irrigatis. Nã teste beato Gregorio, qui sine humilitate virtutes congregat, in vẽtum puluerem portat. De his quoque lilijs loquitur etiam Sponsa Christi, humilis & deuota anima, ad Iesum Sponsum suum in Canticis Canticorũ, ore cantans & corde iubilans, de visitatione sui & donis eius. *Dilectus meus* (inquit) *mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia.* Et iterũ: *Dilectus meus candidus & rubicundus, inter vbera mea commorabitur.* Cui laus, honor, & gloria, in sæcula sęculorum, Amen.

Humilitas radix & mater virtutum.

Cant. 6. Cant. 5.

CAPVT

CAPITA HVIVS LIBELLI.

	Cap.
De triplici statu humanæ vitæ.	I.
De laude Dei in paupertate.	II.
De probatione deuotorum per contraria.	III.
De vero amatore Dei.	IV.
De gratitudine animæ, pro omni bono.	V.
De conformitate animæ deuotæ cum crucifixo.	VI.
De ambulatione animæ puræ cum Deo.	VII.
De pace cordis, & quiete in Deo.	VIII.
De recollectione cordis cum Deo.	IX.
De vigilatione & oratione, contra tentationes.	X.
De timore æternæ pœnæ, contra vitia carnis.	XI.
De memoria dominicæ passionis.	XII.
De inuocatione sancti nominis Iesu & beatæ Mariæ.	XIII.
De forti certamine contra vitia.	XIV.
De stabilitate in loco & in ordine.	XV.
De diuino solatio in tribulatione.	XVI.
De custodia conscientiæ.	XVII.
De solitudine & silentio.	XVIII.
De refugio pauperis ad Deum adiutorem suum.	XIX.
De paupere & infirmo Lazaro.	XX.
De claro intellectu sacræ scripturæ.	XXI.
De magnis meritis patientiæ pro Christo.	XXII.
De bonis moribus humilis monachi.	XXIII.
De prouida locutione, & fraterna compassione.	XXIV.
De incerta hora mortis.	XXV.
De æterna laude Dei.	XXVI.
De laude sanctorum Angelorum.	XXVII.
Oratio deuoti amatoris Dei	XXVIII.
De unione cordis cum Deo habenda.	XXIX.
De vera pace in solo Deo.	XXX.
De recta intentione ad Deum.	XXXI.
Oratio humilis & contriti spiritus.	XXXII.
De bona societate cum Iesu, & sanctis eius.	XXXIII.
De summo bono & vltimo fine, in solo Deo ponendo.	XXXIV.

CAPVT I.

De triplici statu vitæ humanæ.

1. EGo flos campi, & lilium conuallium. Hæc est vox Christi, ad sanctam Ecclesiam in generali, & ad quâlibet animam deuotam Cant. 2.

Christus flos campi & lilium conuallium.

tam in speciali. Christus enim est speciosus Sponsus sanctæ Ecclesiæ, & caput omnium fidelium: flos omnium virtutum, & lilium conuallium: amator humilitatis & castitatis. Qui ergo vult Christo seruire & cælesti Sponso placere, studeat vitia sua vincere, lilia virtutum colligere, otium vitare, libenter studere, libros scribere, manibus operari quod vtile est; frequenter orare, & Deo intimè vacare, tumultus fugere, secretum diligere, & de alienis rebus & sibi nociuis tacere.

2. Habitus namque exterior parum valet, sine interiore virtute coram Deo. Vas est foris ornatum, sed intus vacuum. Sicut ex bono vase vini bonus odor procedit, sic ex bono corde religiosi bona verba & sancta opera procedunt, ad laudem Dei & vtilitatem proximi. Attendè ergo frater statum tuum, in quo stas, & coram hominibus ambulas; vt Deo dignè placere studeas, & alios factis & moribus sanctis ædifices. Totum enim in te redundabit, quicquid boni feceris, & quicquid mali coram Deo commiseris. Quando ergo comedis & bibis, dormis & quiescis & quocumque volueris pro libitu tuo transis; tunc facis opera carnis, & assimilaris bestijs terrenis, quæ discurrunt, comedunt, & bibunt, & replent ventrem suum, donec saturentur. Et si quis eis resistit, illum stimulant cornibus & vngulis, terrent vultibus, & mordent dentibus, & clamant vocibus horrendis. Tales sunt carnales homines, gulosi, auari, superbi, iracundi & litigiosi; spiritum Dei non habentes, sed passiones suas sequentes.

3. Sed quando vigilas & oras, legis & cantas psalmos & hymnos, de Deo & sanctis eius; vel quando ieiunas & abstines à vitijs, & proximo seruis; aut pro peccatis tuis doles, gemis & ploras, confiteris & veniam petis; tunc facis opera Spiritus sancti, & secundùm spiritum ambulas, & religiosæ vitæ ordinem seruas. Tunc etiam sanctis angelis assimilaris in cælis, qui semper Deum laudant, & cantant, & benedicunt, & nunquam faciem suam ab eo auertunt. Quando verò superbis, irasceris, detrahis, murmuras, fallis, mentiris, alios perturbas, & de malis eorum gaudes, & de bonis tristaris; aut quando proximum despicis, & commodum tuum in omnibus quæris; tunc diabolum sequeris, & dæmonibus assimilaris per malitiam & vitia, quæ committis. Nam ipsi passiones suas & nequitias sequuntur, quantum possunt & audent facere, & in malis delectantur, quia boni non sunt, & alios seducere & peruertere nituntur. Vita ergo iustorum angelis similis, vita carnalium bestijs æqualis, vita superborum dæmonibus comparatur. Caue serue Dei, ne laqueis eorum inuoluaris, & in iudicio ab eis accuseris & confundaris.

Carnales bestijs, iusti angelis, superbi dæmonibus similes.

CA-

CAPVT II.

De laude Dei in paupertate deuotionis.

1. P*Aupar & inops laudabunt nomen tuum Domine.* Quando sentis te aridum, frigidum, & tristem in orando, & meditando bona de Deo, non debes propterea desperare, nec desistere Iesum humiliter inuocare; sed in paupertate spiritus tui Deum lauda & gratias age, & istum versiculum pro consolatione libenter lege: Pauper & inops laudabunt nomen tuum Domine. Multi enim sancti & deuoti fuerunt etiam quandoque aridi, & per longum tempus à Deo derelicti: vt discerent patientiam, & alijs compati, per doloris & inopiæ experientiam; & non præsumerent nimis de seipsis, in tempore deuotionis & iubilationis. Lege etiam versum istum sequentem, cum Propheta in psalmo: *Ego autem mendicus sum & pauper, & Dominus solicitus est mei.* In Domino confido, quia ipse virtus & salus mea. Verum est, nam omne bonum à Deo. *Psal.* 47. *Psal.* 69.

2. Noli ergo præsumere cùm lætus fueris, nec te deijcere tristitia grauatus; sed sicut Domino placuerit in oculis suis, sic esto contentus in omnibus. Nil enim boni habes à teipso, sed totum est à Deo. Cùm gratia deuotionis datur, sol de cælo lucet, & anima illuminatur, & quasi in diuitijs exultat. Sed miser deciperis, si præsumis & inflaris. Cùm verò occultè subtrahitur gratia, & ab ingrato tollitur; tunc verè pauper es & infirmus, & parum potes sustinere, & tædet orare. Sed hoc pro beneficio accipe, quòd Deus te pauperem facit & humiliat cum electis suis; & percutit dorsum tuum filiorum virga, pro excessibus tuis occultis & negligentijs multis quotidianis; vt tibijpsi vilescas, & nunquam alte de te sapias, sicut cõsulit sanctus Paulus ad Romanos: *Noli*, inquit, *altum sapere, sed time.* Magnum lucrum animæ, de se viliter sentire, & Deo omne bonum funditus asscribere. *Rom.* 11.

CAPVT III.

De probatione deuotorum per contraria.

1. G*Audete iusti in Domino.* In cælo semper est gaudium, in inferno semper est luctus, in mundo vtrumque ad tempus, ad probandum homines bonos & malos. In æstate sunt dies clariores, & in hyeme obscuriores; sic est etiam cum anima deuota. Quando gratia Dei venit, & eam illuminat; tunc multa abscondita cognoscit & intelligit, cãtat & iubilat cũ magna deuotione, quã sentit. Sed in tẽpore tẽtationis, cũ subtrahitur gratia deuotionis: tunc est in hyeme & frigore, in obscuritate intellectus, & in pauore

pauore mentis. Tunc patientia est necessaria & Deo magis accepta, crescunt virtutes per aduersa, & augentur per patientiam æterna præmia.

2. Humiliatur anima & purgatur per flagella, confunditur superbia, & euanescit vana gloria. Quamdiu viuit anima in corpore, exercetur in vtroque, pro profectu ampliore in Christi amore. Magna ergo ars, magna virtus est, bene vti bonis & malis. Benedic ergo anima mea Domino in omni tempore; lauda Deum tuum Sion die ac nocte, & erit merces tua magna vtrobique coram Deo in cælo & in terra, & omnia seruient tibi prospera & aduersa, bona & mala, læta & tristia. Vnde Apostolus Paulus ait:

Rom. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, & nihil deerit timentibus eum. Beati, qui in omnibus sequuntur voluntatem Dei.

CAPVT IV.

De vero amatore Dei.

Psal. 30. Sap. 6. 1. *Diligite Dominum omnes sancti eius*, pusilli & magni; quia pusillum & magnum ipse fecit. Verus amator Dei amat purè Deum, scilicet Deum propter Deum, & propter eum solum fruendum; & non propter lucrum ab ipso habendum; nec propter aliquod proprium commodum, nec solatium aut præmium inde promerendum; sed totaliter & finaliter propter suam infinitam bonitatem, & superexcellentem dignitatem. Ideo in laudem Dei

Psal. 105. 106. 117. 135 Psalmista frequenter dicit, & repetit. *Confitemini Domino, quoniã bonus*; & hoc dicere dulce est amanti. Sed dicere, *quoniam in æternum misericordia eius*, dulciùs sapit pœnitenti & dolenti de peccatis suis. Ne ergo desperet homo fragilis in malis suis, additur. Quoniam in æternum misericordia eius.

2. Ille autem ampliùs placet Deo, qui profundius se humiliat, & feruentiùs ipsum amat. Beatus, qui se viliorem omnibus reputat; & cauet omne, quod Deo displicere cognoscit. Beatus, qui propter Deum & beneplacitum eius, totum opus suum facit ex charitate cum pura intentione; & quicquid boni cogitat, hoc ad Dei honorem & laudem & gloriam integrè refert. Beatus, qui nil sibi retinet, sed totum Deo liberè reddit, quod à Deo accepit.

CAPVT V.

De gratitudine animæ, pro omni bono.

Psal. 33. 1. *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius in idipsum*. Ille magnificè Deum laudat, qui de minimis etiam beneficijs gratias maximas agit; quia ille dat, qui super omnia maximus

maximus est. Nil tibi paruum nec vile esse debet, quod altissimus tibi ex gratia liberè præstat. Non quærit Deus aliquid magis, quàm vt gratis ametur, & omnis offensa caueatur, atque gratitudo semper & vbique ei reddatur.

2. Magnus coram Deo est, qui se ex vera humilitate spernit & substernit; & omnibus bonis & beneficijs indignum se iudicat; nec in aliquo bono vanè exultat, nec laudem concupiscit. Maior tamen ille, qui sicut Iob percussus, contemptus, conuiciatus, depauperatus, neglectus, tentatus, afflictus, derisus, & confusus gratias agit, lætatur & benedicit: & omnia grauamina & exilia sibi contingentia pro maximis lucris computat, & propter Deum sustinet, & conqueri cessat. *Iob 1.*

3. Beatus qui virgam doloris, sicut Iob, de manu Dei piè accipit, & totaliter voluntati diuinæ se offert & committit. Beatus, qui hoc semper quærit & eligit, quod Deo magis placet, & pro delicijs vilia capit: & læsus lætior manet, & damnum temporale animæ lucrum reputat.

CAPVT VI.

De conformitate animæ deuotæ cum crucifixo.

1. CVm ipso sum in tribulatione. Quid est hoc Domine? Expone mihi verbum istud, quod dixisti; aperi sensum huius versiculi pro solatio serui tui. Audi fili. Quando es in tribulatione & cordis mœrore, tunc es cum Iesu in cruce. Et quando iterum consolaris in deuotione, & delectaris in hymnis & canticis diuinis, tunc resurgis cum Iesu in nouitate spiritus: & quasi à mortuis suscitaris de sepulchro, alleluia lætè canendo. *Psal. 90.*

2. Cùm autem flexibus genibus oras pro peccatis tuis, & intimè doles & ploras, tunc duris ictibus ante portam cæli pulsas. Cùm verò omnia terrena iam negligis, & sola cælestia intus meditaris; tunc cum Iesu ad cælum pergis, & angelis sociaris. Esto ergo mitis, humilis, & patiens, in omni euentu & infirmitate irruente super te propter Deum; & porta crucem tuam patienter cum Iesu, moriendo quotidie in cruce, pro æterna salute tua; quia omnis afflictio carnis patienter tolerata, medicina est animæ & satisfactio pro peccatis, & spes futuræ beatitudinis & gloriæ. Amen.

CAPVT VII.

De ambulatione animæ purè cum Deo.

1. AMbulate dum lucem habetis. Ille ambulat cum Deo in luce, qui nil cupit de hoc mundo habere, sed habet cor suũ fixum *Ioan. 12.*

ad

ad Deum in cœlo. Nam ibi est thesaurus animæ absconditus Dominus Iesus Christus, in quo omnia bona continentur. Semper miser est & eget, quicquid habet, qui Deum amicum non habet. Ille Deum habet, qui eum amat, & sermonem eius seruat.

2. Ille verbum Dei bene seruat, qui otiosum verbum nunquam profert; qui opere ostendit, quod ore prædicat; qui propriam gloriam non quærit, sed omnia bona quæ facit, & in alijs videt, purè ad gloriam Dei refert. Qui autem sibi placet, stulto placet, & Deo displicet. Ideo in omnibus bonis quæ agis & dicis, Deo placere studeas, vt ampliora bona ab eo recipias. De bonis naturæ quid gloriaris, cùm sis mortalis à vermibus mox rodendus? Audi senem iuuenis: Recipe te à rebus te distrahentibus: quia requiem non inuenies, nisi ad cor tuum redeas, & Deum super omnia bona quæras, & intimè diligas.

CAPVT VIII.

De pace cordis & quiete in Deo.

Psal. 75. 1. IN *pace factus est locus eius.* Quis est in bona pace? Qui mitis est & humilis corde. Quare vis scire de statu aliorum, qualiter sit cum eis, & teipsum negligis in multis? Ecce, qui melius scit se humiliare & pati propter Deum, hic melius est in pace. Huic omne onus fit leue, propter Deum quem habet in corde. Beatus, qui loquitur cum Deo orando, meditando, cantando, legendo; & de alienis tacet, quæ fiunt in mundo. Vbicumque es, & transis, vel fugis, cogitatio tua tecum transit. Bona meditatio lætificat, mala contristat. Ira perturbat, inuidia excæcat, odium necat. Deuota lectio instruit, oratio accendit, operatio verbum implet.

2. Sermo sanctus corda mundat, vanus maculat, otiosus scandalizat, durus grauat, pius placat, moralis ædificat, historialis fidem confirmat, cælestis ad æthera leuat. Munda ergo cor tuum ab omni malitia, & eris in bona pace. Non est pax bona, nisi in Deo & cum virtuoso, qui omnia bene agit propter Deum, quem diligit. Mane in silentio, & sustine modicum propter Deum, & ipse liberabit te ab omni onere & inquietudine. Beata vita & bona conscientia dat fiduciam ad Deum in tribulatione, & in morte; mala autem conscientia semper est in timore & in lite: Iracundus citò cadit, de vno malo in aliud peius. Patiens & mitis de hoste facit amicum, & Deum inueniet sibi semper propitium, propter pietatem erga peccantem.

CAPVT

CAPVT IX.

De recollectione cordis cum Deo.

1. *QVi non colligit mecum, dispergit*, ait Dominus noster Iesus Christus. Cùm fueris multum dispersus & indeuotus propter multiplices diaboli phantasias, & amaras passiones cordis, & hominum displicentias te inquietantes; stude te recolligere in secreto, per orationem dominicam & angelicam salutationem: & prosterne te solo tenus ante sanctam crucem, vel beatæ Virginis Mariæ imaginem, aut alicuius Sancti deuotam picturam, ad Dei honorem sanctorumque memoriam factam. Inuoca præcipuè Iesum & Mariam, cum omnibus angelis & cæli ciuibus, pro misericordia & gratia diuinæ consolationis tibi iterum reddenda: & dic cum sancto Dauid in psalmo: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.* Domine spes mea à iuuentute, ad te confugiendo in tribulatione mea. *Luce 11.* *Psal. 37.*

2. O Domine, doce me semper sequi & facere voluntatem tuam, & relinquere meam: quia hoc beneplacitum est tibi, & vtile mihi, pro salute animæ meæ. Domine, nunquam mihi contingat aliquid cogitare, vel desiderare, aut operari, quod displiceat tibi, aut alteri noceat, sicut præcepisti mihi & omnibus seruientibus tibi. Cùm contrarium ago, corrige me in misericordia tua, & non in ira perdas me. Quia Deus meus es tu, & ego pauper & fragilis seruus tuus, gratia & misericordia tua in omnibus maximè egens. Sit nomen sanctum tuum, nunc & in æternum, super omnia benedictum. Amen.

CAPVT X.

De vigilatione & oratione, contra tentationes.

1. *VIgilate & orate, vt non intretis in tentationem*, carnis vel spiritus, vel diaboli, vel mundi. Caro suggerit cõcupiscentiam, spiritus superbiam, diabolus inuidiam, mundus vanitatem. Christus autem è contrario docet. Nam suadet seruare castitatem, humilitatem, charitatem, & contemptum mundi: ad promerendum regnum Dei, & euadendum pœnas inferni. Vigilandum igitur & orandum, omni tempore, & in omni loco: quia nullibi securitas ab aduersario maligno, qui non dormit, nec quiescit à tentando, sed circuit & quærit, quem decipiat & molestet, & à bonis exercitijs impediat, & ab oratione cessare faciat. *Marc. 14.* *1. Pet. 5.*

2. Ideo Dominus noster Iesus Christus, sciens nequitias diaboli & vtilitatem orationis, fortitudinem hostis & debilitatem hominis, admonet fortiter discipulos suos & omnes fideles vigilare & orare,

orare, si non velint ab hostibus suis, id est vitijs, superari. Vigilate igitur & orate, vt non intretis in tentationem diaboli, nec ei consentiatis. Si non potes totum psalterium legere, lege vnum psalmum, vnum versum, vnum deuotum hymnum de Iesu, Maria, aut de aliquo sancto: ad excitandum cor tuum sursum in Deum, per gemitum & viuæ vocis oraculum. Propè est enim Deus omnibus inuocantibus se cum humilitate. Nam humilis oratio iusti penetrat cœlos, dat fiduciam ad Deum, & frangit diaboli consilium & vires, minas & nugas.

Eccli. 55.

3. Si impediris foris ab hominibus, intra cubiculum tuum secundùm Christi consilium; & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito. Ipse enim scit, quid cogitas & desideras, & quid opus est tibi. Sic ergo in omni petitione ora: Pater fiat semper voluntas tua, non mea: fac mecum sicut placitum est tibi, & vtile mihi. Si fueris cum alijs in choro, lege & canta cum eis, sicut angelus coram Deo. Sic canta exterius, vt compungaris interius. Sic placeas hominibus, vt non displiceas Deo & sanctis angelis eius. Deus enim magis attendit compunctionem cordis, quàm clamorem altæ vocis. Quia per humilem precem Deus placatur, per vanam gloriam offenditur. Per mœroris fletum gratia acquiritur, & virtus augetur; per dissolutionis sonum deuotio perditur, & pro omni culpa & negligentia pœna reddetur. A quibus malis diuina pietas nos semper custodiat, & ad cælestia regna perducat. Amen.

Matt. 6.

CAPVT XI.

De timore æternæ pœnæ, contra vitia carnis & superbiam mentis.

Psal. 118.

1 *Confige timore tuo carnes meas.* Vtilis est hæc oratio contra carnis vitia, & ad superbiam mentis deprimendam. Istæ enim duo mala quotidie hominem impugnant & vexant: aut enim caro illicita concupiscit, aut spiritus de bono superbit & laudem quærit. Vtrumque magnum malum, vtrobique periculum graue. Cùm te tentat caro misera citò moritura, cogita æterni ignis tormenta; & sic ignem concupiscentiæ extingues igne gehennæ, & motus maiores expellent minores, vt spiritus saluus fiat per ignem. Breuis est omnis delectatio carnalis, fallax & vana omnis mundi lætitia, omnis decor corporis, omnis honor & gloria. Sicut dolor capitis cogit dissolutum gemere & flere, sic timor mortis & ardor inferni, faciunt passionatum et tentatum à peccatis abstinere.

2. Qui sine timore est, citò corruit in malum: et qui se non humiliat coram Deo & sanctis eius, confundetur in iudicio à dæmonibus,

monibns,& punietur durisimè ab eis. Firma & vera sentẽtia ista stat, nec fallit: Siue homo siue angelus sit, *Deus superbis resistit,* Iacob. 4. *humilibus autem dat gratiam.* Misericordia autem Domini ab æterno, cum sanctis & electis suis vsque in æternum. Time ergo superbe iudicium Dei in omnibus factis tuis; & noli gloriari in vanis reputationibus tuis. Cùm feceris totum, quod poteris & debes, adhuc deficis in multis, & vix vnum pro mille reddere vales. Time virgam Dei, time baculum, time iudicium futurum. Nil transibit impunitum; nil erit in bonis irremuneratum. Si cella tua arderet, nónne timeres, & citò surgeres, & fugeres? Ecce, quid facit timor & tremor, & cogitatio de pœnis futuris, quæ nullis finientur temporibus. Expellunt namque teporem, & inducunt orationis feruorem, propter nimium inferni horrorem.

CAPVT XII.

De memoria dominica passionis, contra dissolutos.

1. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* A quo? Certè à Christo in secreto cordis, non de hoc mundo in vanis rebus. Matt. 5. Leuia enim & iocosa verba & frequens risus, non congruunt sacræ passioni Christi & amarissimis vulneribus eius. Si enim haberem vnam acutam spinam de corona Iesu in capite meo; aut in dorso meo transfixam, nunquid riderem? Minimè, sed præ dolore magis flerem, & altè clamarem. Si etiam vnum clauum crucis in pede haberem, quò irem & currerem? Nusquam vtique irem aut currerem; sed magis sederem & dolerem; & per experientiam dolorum meorum, Christo compati discerem. Et vtinam amarissimè possem flere, in remissionem omnium peccatorum meorum. O quàm sanctus dolor & dulcis fletus, ex compassione sanctorum vulnerum Domini nostri Iesu Christi largiter effusus. Expende vim argumenti.

2. Quando ergo grauaris, aut tentaris, aut infirmaris; recurre citò ad orationis scutum, & sanctæ crucis vexillum; & in sanctorum vulnerum Christi fixuris, quære vitiorum tuorum salutiferam medicinam, per deuotam orationem & seriosam passionis eius recordationem. Pondera sanctæ crucis magnitudinem, longitudinem, & altitudinem, in qua Iesus Christus pependit nudus, diris clauis pro te confixus. Numera attentè, quàm multæ acutæ spinæ in corona Domini fuerunt; quæ sanctum verticem capitis filij Dei tam acriter punxerunt, & largissimè cruentari fecerunt. Pone hæc & cętera arma passionis Iesu Christi iuxta te, pro bona custodia diei ac noctis; ne inuidus hostis diabolus inueniat te vacuum à diuinis imaginibus, & inquinet cor tuum sordidis picturis & vrticis.

3. Sit

3. Sit tibi proinde lectulus tuus sine plumis, in memoriam sanctæ natiuitatis Domini nostri Iesu Christi, quasi angustum & pauperculum præsepe, virtutibus plenum; in quo puer Iesus vagiebat in cunabulis, pannis inuolutus, modico fœno pro serico pallio tectus, paruoque lacte matris virginis refectus. Sit duritia & vilitas culcitræ tuæ, recordatio quædam duri & lapidei sepulchri Domini nostri Iesu Christi pro te crucifixi & verè mortui, & in corde terræ sepulti ac grandi lapide clausi. Hic ergo in pace Christi quiesce, omnium oblitus quæ sunt in mundo; omnia reputans vilia & pro nihilo, quæ magna videntur & iucunda; vt eo cum resurgas nunc in virtutibus & gratia, & in nouissimo die cum electis in gloria sempiterna. Amen.

CAPVT XIII.

De *inuocatione sancti nominis Iesu & beatæ Marie Virginis matris eius.*

Psal. 5. 1 DIrige *Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam.* Viz tuæ Domine Iesu Christe, viæ pulchræ, viæ mundæ & securæ, ad ambulandum in eis rectè & perfectè. Et omnes semitæ tuæ pacificæ & sanctæ, ad perducendum omnes fideles tuos & humiles corde, in regnum tuum cæleste. Vbicumque ergo pergis, ambulas, stas, & resides, inuoca Iesum & Mariam piam matrem eius, & hunc sanctum versiculum libenter pro conductu viæ

Psal. 16. lege; *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam.* Deinde consimiliter istum adde: *Perfice,* pie Iesu, *gressus meos in semitis tuis, vt non moueantur vestigia mea,* ad videndum vana & loquendum otiosa, animæ meæ nociua.

2. Post hæc etiam, hunc dulcem versiculum pro viatico ciborum assume, & quasi baculum in manu firmiter tene, & sæpe orans deuotè lege: Iesus & Maria, sint mecum semper in via, in omni loco, & in omni tempore, pro bona custodia: ne fortè per deuia errem, & dispergar per multa phantasmata intus & extra. Hæc sancta oratio, Iesus & Maria, breuis est ad legendum, leuis ad portandum, facilis ad tenendum, dulcis ad cogitandum, fortis ad protegendum, fidelis ad custodiendum, socialis ad ambulandum, delectabilis ad recreandum, amicabilis ad consolandum, potens ad adiuuandum, prudens ad perducendum recto itinere omnem pauperem peregrinum & sæculi contemptorem, ad vitam æternam. Hæc sancta oratio habet secum meliores comites & potentiores milites, præ omnibus regibus & principibus mundi; & altiores sanctos, præ omnibus sanctis in cælo & in terra. Hæc sancta

cta oratio trahit ad se in feruore spiritus totamcælestem curiam, quæ sequitur cum omni reuerentia Dominum suum Iesum Christum, & dominam suam sanctam Mariam, matrem Iesu benedictam, omni laude dignissimam, ab omnibus honorandam. Qui illos pro socijs secum habet in via huius vitæ, etiam pios patronos inueniet mortis tempore. Noli iam ipsos deserere, si cupis cum Iesu & Maria semper viuere & gaudere. Bene ergo & securè ambulat, qui Iesum & Mariam in corde portat, ore sæpe nominat, labijs benedicit, manibus plaudit, pedibus tripudiat, voce clamat, corde iubilat, oculis plorat, vultu suspirat, osculis placat, brachijs amplectitur, & flexis genibus adorat.

3. Beatus, qui IESVM & MARIAM sedulò inuocat, deuotè salutat, amorosè commemorat, eximiè honorat, lætissimè collaudat, altissimè glorificat, ardentissimè amat, suauissimè eructat, iucundissimè celebrat & cantat. O quàm dulcis est Iesus, & quàm dulcis sancta Maria, dilecta mater eius. Beatus peregrinus, qui in omni loco & tempore exilij sui in corpore, meminit patriæ cælestis, vbi Iesus & Maria gaudet pariter, cum omnibus angelis & sanctis suis in maxima lætitia & æterna gloria. Beatus peregrinus, qui non quærit mansionem in mundo, sed cupit dissolui & esse cum Christo in cælis. Beatus pauper & mendicus, qui quotidie transit pro pane cæli; & donec accipiat vnam micam, non cessat supplicare humiliter ante Dei mensam. Beatus qui vocatur ad cœnam agni; & donec perueniat ad conuiuium supernum, accipit eius sacramentum.

4. Quoties enim aliquis deuotè communicat, aut sacerdos ad honorem Dei reuerenter & deuotè celebrat, toties cum benedicto Iesu & benedicta matre eius spirirualiter manducat & bibit. Iste est discipulus Iesu, capellanus beatæ Mariæ Virginis, socius Angelorum, conciuis Apostolorum, domesticus Dei, cognatus sanctorum, amicus cæli. Hic turbas fugit, fabulas vitat, verba Iesu cogitat, & cor suum cum cæteris sensibus suis solicitè custodit; ne Iesum & Mariam & omnes sanctos offendat. Hic accipiet benedictionem & misericordiam à Domino Iesu salutari suo; & quàm citò ad eum clamauerit, exaudiet eum de cælo sancto suo, in quocumque loco fuerit & periculo. Nam cùm discipuli in mari nauigarent, & præ timore submergendi Iesum inuocarent, statim ipse Iesus affuit, & dixit: *Quid timidi estis?* Habete fiduciam: *Ego sum, nolite timere.* Vox enim Iesu, vox dulcis ad consolandum, fortis ad protegendum, iucunda ad lætificandum, benigna ad indulgendum, gratiosa ad tribuendum vitam æternam.

Psal. 22.

Ioan. 6.

CAPVT XIV.

De forti certamine contra vitia, per exempla sanctorum.

Psal. 30. 1. *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum.* Sicut per passionem & crucem Iesu & sanctorum Martyrum pœnas, discimus aduersa tolerare: sic etiam per beatam virginem MARIAM, & per omnes sanctas Virgines, Viduas & Continentes, discimus carnalia vitia vincere, diuitias contemnere, honores fugere; & per contemptum omnium mundanorum cælestia quærere & amare. O serue Dei, stude virorum fortium patientiam insuperabilem sequi, diabolo & consilio eius resistere, & per debilium puellarum constantiam virginalem, omnia delectabilia carnis cum cæteris vitijs, longè à te proijcere & spernere. Si bona temporalia Deus dederit pro sua clementia paupertati tuæ, noli inde miser extolli, noli stultè cor apponere; quia nescis, quamdiu hîc eris, & istis fruêris. Noli longam optare vitam, sed bonam; quia melior est bona conscientia, quàm omnes thesauri mundi. Quanto enim plus habueris de rebus terrenis, tanto districtiùs inde iudicaberis.

2. Heu fallax gratia, & breuis gloria mundi, in diuitijs honoribus, prælaturis, & delicijs huius vitæ gaudere; post quæ sequuntur maximi dolores & fletus, cum diabolo semper ardere, vbi nulla est redemptio à pœnis eorũ. Sed, ô quam magna iucũditas electorum, cum angelis semper lætari; vbi summa felicitas omnium bonorum, cum Deo & sanctis eius, sine fine durabit. O quàm felices viri & prudentes Virgines, qui omnia propter Christum reliquerunt, & per arctam viam ad æternam patriam peruenire studuerunt.

3. Scitote ergo omnes fideles & deuoti serui Iesu Christi, quia oportet vos contra varias tentationes carnales & spirituales pugnare, vigilare, orare, ieiunare, & laborare, quamdiu viuitis. Oportet carnem castigare, ne intumescat, & concupiscat contra spiritum; & ne decipiat & prævaleat contra animam, trahendo ipsam in gehennam. Quid prodest hîc carnem delicatè nutrire, & postea in inferno grauissimè torqueri? Et quid iuuat hîc laudari & honorari ab hominibus, & in futuro confundi & condemnari cum impijs & dæmonibus? In mundo doctor & magnus reputari, & in numero electorum non computari, maxima confusio & derisio est coram Deo & omnibus Sanctis eius. Pro Christo autem pati & vilipendi à maleuolis, maximus honor, laus, & gloria apud Deum & omnes Sanctos. Hinc ipse ait discipulis suis, & consolatur vbique omnes fideles, pro nomine eius iniuriam &

pressuram

pressuram patientes: *Beati eritis, cùm vos oderint homines, & exprobrauerint propter nomen meum. Gaudete & exultate, ecce enim merces vestra multa est in cœlis.* Matt. 5.

CAPVT XV.

De instabilitate in loco & in ordine.

1. *Stabiles estote in omni opere Domini semper.* Dic bone frater, quid vtilitatis & sanctitatis tibi confert hinc illuc discurrere, & multa vbique videre & audire, & ad regnum cælorum non posse peruenire? Beatus, qui ab omni euagatione cor suum & corpus custodit, & citò ad seipsum cum gemitu redit & veniam petit. Væ tibi, qui sæpe foris euagaris, & tempus infructuosè expendis, & alios scandalizas. Pax multa libenter in cella manenti, Deo in secreto vacanti, sæpè oranti, sacros libros scribenti, scripturas studiosè legenti, ac sanctis meditationibus affectuose insistenti. 1. Cor. 15.

2. Otiosus & fabulosus, multa correptione dignus, & à communi colloquio separandus; ne fortè simplices & pusillos inficiat, & vanis verbis ac moribus peruersis scandalizet ac perturbet. Time, ô dissolute & iocose, futura ignis purgatorij tormenta; vbi pro quolibet leui & otioso verbo & cogitatu maligno, patieris à dæmonibus durissima verbera. Multo melius est ergo modò timere & cauere, pœnitere & flere; quàm in futuro cum impijs sine fine torqueri, & à dæmonibus fustigari. Certè non est risus & iocus in inferno semper ardere, vnde nullo auxilio poteris liberari.

3. Si quis ista frequenter pensaret & strictè ponderaret, omnia mundana citò contemneret, & omnia delectamenta carnis exhorreret; vt æternas pœnas euaderet, & ad cælestia gaudia post mortem peruenire. Sed væ eis modò, & amplius in futuro, qui diuina iudicia modicum attendunt, & ferè omnia pro leuibus ducunt, quia pœnas illas in corpore non sunt experti.

CAPVT XVI.

De diuino solatio, in tribulatione pro Christo.

1. *IN mundo pressuram habebitis; sed confidite, ego vici mundum.* Dicitur in prouerbijs à multis: Solatium est miseris, socium habere in pœnis. Quis est iste socius tam bonus & pius, qui scit compati miseris & infirmis? Iste est Dominus noster Iesus Christus, pro nobis passus & crucifixus; qui in euangelio dicit se medicum & pastorem esse animarum, & consolatorem tribula- Ioan. 16.

Ioan. 10. torum, pauperum & infirmorum, lapsorum & vulneratorum. Nō est (inquit) *opus sanis medicus, sed malè habentibus.* Et similiter de

Psal. 30. eodem loquitur sanctus Dauid, ita consolando tristes: *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Et iterum in alio psalmo de quolibet tentato & tribulato, ne desperet, ita per seipsum loqui-

Psal. 90. tur Deus dicens: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum.* Est enim verè magna consolatio tristibus & variis modis afflictis, quia Christus fuit etiam tentatus, tristis, & in multis doloribus pro nobis afflictus.

Rom. 8. 2. Nisi enim esset vtile & salubre animæ nostræ pati & tribulari in mundo, non permitteret hoc Deus fieri, qui est summè bonus & iustus, in omnibus vijs suis. Qui ergo proprio filio suo non pepercit à flagellis, tu quis es, qui audes contradicere verberibus eius, reus in multis peccatis? Iustum est enim, vt seruus malus & inutilis, non contradicat domino suo percussus, saltem in modico; quando filius in omnibus dilectus & in nullo culpabilis, tantis plagis fuit percussus. Iustum etiam est, vt de eodem calice ægrotus sanandus modicum breuiter bibat, de quo medicus sanus, totum amaritudinis poculum sibi oblatum bibit; vt totum mortis venenum purgaret, & hominem in anima & corpore necatum perfectè sanaret, & ab æterna morte liberaret. Alleuiatur igitur multum onus serui, in consideratione grauioris ponderis innocentis Domini sui. Mitigatur valde dolor languentis, si diligenter pensat, quoniam hæc afflictio piè tolerata, est purgatio pro peccatis, & spes æternæ salutis.

3. Magnum namque & honorificum est pauperi seruo, si ipse fuerit Domini sui panno eodem vestitus, & purpura filij regis insignitus, cum qua meretur ad regis æterni nuptias introire. Panni

Panni Iesu. Iesu sunt humilitas cordis, paupertas in necessarijs, patientia aduersis, perseuerantia in virtutibus. Qui virgam Dei pro munere accipit, salutem animæ ex verbere reportat, & coronam amplioris gloriæ in cælo recipiet. Beatus, qui intelligit super egenum & pauperem Iesum, pro nobis nudum & inopem factum,

Ps. 40. cùm esset ditissimus omnium; & sequitur eum sapienter, ferendo crucem suam in quotidianis laboribus, pro salute animæ suæ vsque ad mortem.

CAPVT XVII.

De custodia conscientiæ, in omni loco & tempore.

Psal. 118. 1. *Anima mea in manibus meis semper.* Nihil vtilius & salubrius cupienti ad vitam æternam peruenire, quàm semper cogitare de animæ suæ salute. Lege & percurre omnia, non est salus ani-

mæ,

mæ, nisi in Deo & in bona vita. Hinc ait Dominus & redemptor animarum discipulis suis: *Quid prodest homini, si mundum vniuersum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Matt. 16. Qui istud frequenter cogitat, & magis de animæ suæ salute curam gerit, quàm de temporali lucro vel corporali cibo; hic verè sapiens negociator est, quia æterna spiritualia omnibus perituris præponit & quærit. Iste est vnus de bonis & fidelibus Christi seruis, qui de Matt. 25. duobus talentis quatuor, & de quinque decem facit; & vnum non abscondit in terra, nec secludit, nec à se proijcit, nec contemnit; sed pauperi potius tribuit, vt pro se oret; aut ad altare Deo offert, regratiando ipsi etiã pro minimo dono, quod accepit. Beatus seruus super pauca fidelis & prudens, qui omnia tempora sua vtiliter expendit, & de extraneis rebus ad se non pertinentibus tacet; sed tanquam surdus & mutus propter Deum factus, pacificè tumultus sæculi pertransit, & animam suam ante se in manibus suis semper portat. Noli ergo de statu aliorum curiosè quærere, nisi quantum charitas Dei & fraterna compassio exigit.

2. Noli laudes hominum appetere, quæ vanæ sunt; nec vituperia expauescere, quæ non obsunt; sed animam purgant & humiliant, & in cælo altè coronant. Nemo dignus est à Deo sublimari, nisi qui scit pro Deo vituperia pati. Sicut enim, tu Domine Deus, passus es pro me; ita & ego debeo pati pro te, & te sequi pro posse. Tu enim sancto Petro dixisti; *Sequere me.* Ioan. 21. Sed heu mihi Domine, quia tam parum possum pati pro te. Sæpe propono, & de decem vix vnum perficio. Multa sunt verba, sed opera pauca. Totum est culpa mea, & excusatio nulla. Nam desidia & negligentia propria augent peccata mea. Quid ergo restat ad ista dicere & cogitare, nisi veniam petere & orare? Peccaui Domine, miserere mei. Sic nim omnes sancti ante te fecerunt & docuerunt, & adhuc quotidie omnes fideles faciunt. Omnes sancti & amici Dei, orate pro me; quia infirmus sum, & omnibus bonis indigeo, & ab omnibus iuuari humiliter peto.

Oratio pauperis.

3. O Sancte sanctorum, Domine Deus meus, inclina aurẽ tuam ad precem pauperis serui tui. Adiuua me, & saluus ero, & meditabor in iustificationibus tuis semper. O vtinam merear vnus de pusillis gregis tui esse in regno, quod præparasti humilibus & diligentibus te. Diligam ergo te, Domine virtus mea, ex toto corde meo, sicut præcepisti ore sancto tuo. Tu spes mea, & salus mea, & totum desiderium meum. Da mihi intellectum clarum, contra omnem errorem; cor mundum, contra omnem impuritatem; fidem rectam, contra omnem dubitationem; spem Psal. 118.

firmam, contra omnem diffidentiam ; charitatem feruẽtem, contra omnem acediam & negligentiam ; magnam patientiam, contra omnem turbationem; sanctam meditationem, contra turpem imaginationem; continuam orationem, contra diaboli impugnationem; diligentem attentionem ad lectionem, contra frequentem mentis euagationem ; bonam occupationem, contra cordis tædium & somnolentiam ; deuotam sacræ passionis tuæ recordationem, contra omnium vitiorum mortificationem. Adesto mihi in his bonis Deus meus, et confirma me in omnibus verbis sanctis tuis, Amen.

CAPVT XVIII.

De solitudine & silentio.

Psal. 54. 1. *Ecce elongaui fugiens, & mansi in solitudine.* Quare? Propter multa bona inde prouenientia, & ad cauendum distractiones cordis mei, in multis rebus visis & auditis ; quia quæ oculus non videt, nec auris audit, cor non dolet, nec citò turbatur. Igitur latêre & tacere, bonum est pro pace cordis, & obtentu deuotæ orationis. Ad hoc iuuant locus secretus, & recessus à turbis, vbi non est strepitus. Sicut enim piscis extra aquam citò moritur, ita monachus extra cellam leniter distrahitur & inquinatur. Nam prudens apis mel ex floribus colligens, statim inde euolat, & secretum gaudens repetit, & hoc in alueario cautè abscondit; vt habeat, vnde in hyeme latenter viuat. Ideo enim suauitatem odoris abscondit, ne foris vagando fructum laboris sui iterum perdat. Nam preciosa aromata, in pyxide clausa fortiùs fragrant; aperta & ostensa, virtutem odoris citiùs amittunt. Flores quoque manibus attacti læduntur, intra septa pomarij clausi seruantur, & muris altis firmati tutantur. Crescunt rosæ in hortis clausæ securæ; arescunt, & calcantur pedibus in vijs proiectæ.

2. Sic vagus & instabilis monachus vilescit sæpe foris visus; fugiens autem turbas & manens intus, reputatur sanctus. Candela ardens à vento citò extinguitur, in lucerna latens custoditur. Sic feruor deuotionis in secretario cubiculi tutiùs seruatur, & in negotijs externis faciliùs dissipatur. Igitur cellam & silentium dilige, si vis deuotus & pacificus intus permanere. Oportet, quod valde fortis sit & custoditus, qui foris inter homines ambulat, & interius non impeditur nociuis. Maneas ergo libenter in solitudine & in cella, deuotionis causa ; sicut beata virgo Maria mansit sola in cubiculo clausa, loquens cum sancto Angelo sibi misso à Deo de cœlo; vt etiam ad te veniat sanctus Angelus, Domini nun-

nuncius cæleſtis & cuſtos animæ tuæ fidelis; & recedat à te longiùs ſpiritus malignus, cum omnibus phantaſijs ſuis. Dixit quidam deuotus ſilentij amator: Rarò loquor diu hominibus, ſine aliqua læſione conſcientiæ intus. Et alius quidam: Oportet, vt ſit valde ædificabile verbum, quod emendet ſilentium. Et tertius ait: Nobile eſt verbum, in ſuo tempore dictum. Et quartus adiecit: Qui os ſuum firmiter claudit, non detrahit, nec mentitur. Dicta virorum piorũ de ſilentij laude.

3. O quàm laudabile & iucundum loquentis verbum, nil mali, nil vani, nil doli, nil falſi habens admixtum. Multi multa loquũtur, ſed non ſine periculo linguę pronæ ad malum. Pax igitur multa cuſtodienti os ſuum, & manenti in cella, & ſæpe oranti. Lauda quoque taciturnum virtuoſum, increpa vagum verboſum, caue doloſum. Fuge tumultum, dilige ſecretum, ſequere humilem & deuotum, ſuſtine patienter tibi moleſtum, propter Chriſtum pro te crucifixum.

4. Frater interrogauit ſenem, Quod eſt ſtatutum in ordine, pro pace & deuotione maximè proficuum? Reſpondit notabile verbum; Seruare à patribus ſilentium ſtatutum, vitare tumultus hominum & otium. Hæc tria in ordine valde neceſſaria, Deo & angelis accepta; ſcilicet laborare manu, contra otium; amare lectionis ſtudium, contra cordis tædium; & continuare orationis vſum, contra diaboli dolum. Hæc laudant ſancti Patres antiqui & noui, quia frater tacens & Deò vacans, ab ipſo cęlitus benedicitur, & ad contemplanda diuina ſecreta aptior inuenitur & altiùs illuſtratur. Vagus verò & fabuloſus, qui otiosè circuit, donis cæleſtibus indignus efficitur, & alijs eſt moleſtus. Neſcit ſuperbus diu tacere, quia cupit doctus videri, & præ alijs laudari. Qui præſumptuosè loquitur, à multis vituperatur: qui autem verecundè tacuerit, gratiam ab aſtantibus meretur. Magna humilitas cordis ſentire de ſeipſo vilia, & de alijs ſemper meliora. Grandis ſuperbia, abundare in ſenſu ſuo, & ſtare in propria voluntate, Deo & communitati fratrum cõtraria. Hæc eſt lepra peſsima, quam odit Deus, & percutit ſæpe ſubitanea morte. Simplex & innocens, humiliter obediens, vbique lætus & ſecurus. Laudabilis fama habere pauca verba, cauere leuia, loqui vtilia, & omnia agere cum modeſtia. *Omnibus adde modum, modus eſt pulcherrima virtus.* Et hoc eſt, quod ait Chriſtus: *Habete ſal in vobis, & pacem habete inter vos.* Et Paulus Apoſtolus: *Omnis ſermo veſter ſale conditus ſit.* Et ſanctus Iob: *Quomodo poteſt comedi; quod non eſt ſale conditum?* Tria monacho cuilibet neceſſaria. *Cato. Matt. 18. Coloſ. 4. Iob 6.*

5. Caſtus & pudicus cuſtodit cor ſuum, os ſuum, & omnes ſenſus ſuos, pronos ſemper in malum; vt non peccet, & Deum ac

proximum offendat. Non est corde compunctus, qui vana libenter audit, & recitat coram alijs. Perdit citò compunctionis gratiam, qui non custodit cordis & oris ianuam. Monachus pronus ad loquendum, facilè excedit loquendi mensuram. Si haberes Iesum crucifixum in corde tuo fixum, non exiret citò de ore tuo verbum vanum & otiosum. Sed quia non habes Iesum firmiter in corde tuo clausum, ideo sæpe queris solatium forinsecum, debile & friuolum, parum iuuans intus à doloribus prementibus cor tuum. Solus enim Iesus præstat verum animæ solatium, & sanat omnes languores vitiorum. In breui momento & vnico verbo potest liberare dolentem ab omni malo. Nam amplior est gratia Dei in bono, quàm culpa in malo. Cur audis vanos rumores sæculi, qui sæpe te conturbant & distrahunt in corde? Quare negligis dulces sermones Christi, qui te consolari possunt, & confortare in omni tribulatione tua, die ac nocte.

CAPVT XIX.

De refugio pauperis ad Deum adiutorem suum.

Psal. 9. 1. *Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.* Beatus ille pauper, cui Deus est adiutor in omni tribulatione sua, consolator in angustia, vnica spes & confidentia in extremis, corona gloriæ in regno æternæ beatitudinis. Preciosa virtus voluntaria paupertas assumpta pro Christo, cuius merces æterna permanet cum Angelis in cælo, quò fur non appropiat ad furandum, nec raptor ad prædandum, neque latro ad occidendum. In multis periculis & curis quotidianis sunt diuites huius sæculi, à quibus liber est seruus Christi, renuncians omnibus quæ sunt mundi. Magna libertas animæ fidelis, quæ nil proprietatis habet in aliqua re mundi propter regnum Dei & amorem Iesu Christi; sed omnia possidet in Christo, qui pro nobis pauper & dolens factus. Qui pendens nudus in cruce, non habuit vbi caput suum reclinaret, vel manum aut pedem vsquam moueret. Quis huic pauperi in omnibus indi-
Psal. 148. gentijs similis? Vere nullus. Propter hoc exaltatum est nomen eius solius, super omnia in cælo & in terra, & super omnia benedictum in sæcula. O bona pauperies, nisi te Deus antè tulisset, nunc tua durities cunctis despecta fuisset. Felix paupertas rerum, quæ tollit superbiam oculorum, & occasionem multorum vitiorum.

2. Verè ille est pauper spiritu, qui de nullo verbo & facto bono superbit, nec in altiore gradu esse cupit, ne grauius cadat. O quàm magna virtus abdicata paupertas, nil habens in proprio; quæ animæ aperit cæli portam, auget gloriæ coronam, & cum martyribus meretur accipere patientiæ palmam, post huius vitæ angu-

stiam,

stiam, in Christi seruitio consummatam. Nam hoc est veraciter & fideliter Christo seruire, pro eius amore penuriam & alia multa incommoda sustinere. Beatus, qui de necessitate & infirmitate sua facit virtutem, & de omni quod patitur, sequitur Dei voluntatem. Noli ergo pauper nimis contristari, cùm inopiam pateris; nec indignari, si derideris, aut ab amicis tuis relinqueris. Conuerte cor tuum ad Christum, pauperem pro te factum & infirmum; quære solatium tuum à Deo, & in Deo solo, si optas semper esse in gaudio. Nam omnia alia solatia foris quæsita, nulla sunt, nec durant, nec sufficiunt, quantumcunque videntur magna.

3. Elige itaque Iesum Christum Dei filium, in specialem amicum & cognatum tuum, reliquos omnes relinque propter Christum. Caue omnem socium volentem te impedire à sancto seruitio Christi, & trahere ad sæculum & portas inferni. Lata est enim *Matt. 7.* via, quæ ducit ad inferos; & multi sunt, qui intrant per eam, ait Iesus Christus. Solus ipse sufficit ad perfectum solatium habendum, qui potest dare regnum cælorum, omnibus relinquentibus regnum mundi, & omnem ornatum eius. Transit enim mundus & concupiscentia eius, tanquam fumus venti, & flos agri arescens. *1. Ioan. 2.* Sta ergo frater paupercule, firmissimè in bono proposito semper seruiendi Deo; & permane cum fratribus tuis, die ac nocte in laboribus multis, in loco isto quem propter Deum primitus elegisti; & parentes ac cognatos iponte reliquisti, & integrè te Deo obtulisti; vt etiam cum eis maximè congaudeas in regno Christi, & omnibus sanctis. Nam pro paruo labore & breui dolore in mundo, reddetur tibi æterna requies in cælo. Recogita sedulò sacra vulnera Christi, & acerba vlcera pauperis Lazari, & proderit tibi in agone, quando debes mori, & de hoc mundo transire.

CAPVT XX.

De paupere & infirmo Lazaro.

1. *Ego sum pauper & dolens, Deus adiuua me.* Hęc vox pauperis *Psal. 68.* & infirmi, ad Deum suspirantis pro regno Dei. O pauper & infirme sustine patienter per modicum tempus dolores corporis & penuriam in cibis & vestibus; quia non diu hic eris, & dolebis. Gratias age Deo, quia leuius est modò flagellari cum pauperibus & debilibus, quàm postea cruciari in inferno cum fortibus & diuitibus. Recordare malorum tuorum prętеritorum, quibus Deum & proximum sępe offendisti; & sustine virgam Domini in remissionem peccatorum tuorum, de quibus non plenè pœnituisti nec satisfeciſti. Memento etiam pro consolatione tua, omnium grauium dolorum & sanctorum vulnerum Christi; quia multa & gra-

grauiora ipse flagella pro te sustinuit. Memento quoque pro al-
Lucæ 10. leuiatione tua pauperis & vlcerosi Lazari, post mortem in sinum Abrahæ latè recepti, & paueſce finem delicati diuitis, post conuiuia sua in inferno sepulti, vnde nunquam poterit liberari. Vnde nunc, quid potiùs eligendum sit tibi, an pati modicum, & egere cum Lazaro infirmo, & gaudere semper cum Christo: an delicia-ri breuiter superfluè cum diuite sano, & subitò mori, & sepeliri in inferno, & ardere iugiter cum diabolo? Intelligenti satis dictum est paucis verbis.

2. Beatus, qui intelligit, & emendat se tempestiuè de omnibus malis suis, ne damnetur cum impijs, duris verberibus cruciandus. Quem enim modò sacra verbera non compungunt, nec corrigunt; postea sæua verbera sine fructu lacerabunt, nec vnquam torquere cessabunt. Ab his malis liber est Lazarus pauper & infirmus, ab angelis sanctis in sinum Abrahæ lętissimè portatus. Audi adhuc multa beneficia Dei, huic pauperi Lazaro misericorditer ostensa. Nõ habuit (vt existimo) amicos diuites se visitãtes, nec aliquos seruos aut socios sibi seruientes; sed (sicut dicit Iesus) canes ad eum veniebant, & lingebant vlcera eius. Ipsi soli in tanta miseria, pro solatio sunt relicti. Et quid miserabilius, quàm hominem humano solatio destitui, & bestijs consolandum relinqui? Nec tamen ex ore pauperis impatientia sonuit, aut vox murmuris; sed potiùs gratiarum actio, & vox laudis. Sed cui negabat humana impietas solatium, brutorum feritas mansuetè exhibuit obsequiũm. Tu ergo infirme ne murmuraueris, si ad horam inconsolatus relinquaris, & infirmitatum stimulis agiteris; sed cogita tibi, ex diuina misericordia dispensante, id euenire; vt hîc sectus, hic vstus, non pereas. Ipse fortè in minutissimis peccatis, tu autem in grauissimis crebriùs offendisti. Patienter ergo dolores infirmitatum sustine, & te derelictum interdum ab hominibus gaude, vt cum Lazaro merearis cælestis regni ianuam introire.

CAPVT XXI.

De claro intellectu sacræ Scripturæ.

Psal. 118. 1. *Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat parvulis.* Quæcumque in lege veteri & noua scripta sunt, ad doctrinam animæ nostræ scripta sunt; vt Deo fideliter seruiamus, odiendo malum, & adhærendo Deo, summo bono, corde puro, integro, & perfecto, hîc & in futuro. Quæ igitur ignoras, humiliter quære; & quæ non bene intelligis, pete reuerenter à doctioribus tibi declarari. Nam declaratio sermonũ Dei illuminat corda

corda paruulorum. Si non potes adhuc altiora capere, tunc parua cum paruulis disce, sicut Dominus Iesus dicit: *Sinite paruulos venire ad me, talium est enim regnum cælorum.* Matt. 19. Quæ ergo intellectum tuum excedunt, noli timere perscrutari; sed omnia hæc Spiritui sancto committe, & firmiter vera esse crede; quia Spiritus sanctus doctor est omnis veritatis, & non potest testis esse falsitatis.

2. Quòd multi habent multa dubia, non est culpa nec vitium sacræ Scripturæ; sed cęcitas mentis eorum, & negligentia studij in sacris libris, qui continent æternæ salutis necessaria documenta. Igitur canonicas scripturas libenter lege, & expositiones doctorum cum diligentia aduerte, & intelligere stude. Nec tamen propter diligentiam studij, est ab oratione & Missarum celebratione cessandum. Sæpe enim in oratione & in Missa, multa secreta deuotis panduntur, quæ pomposis & curiosis scrutatoribus occultantur. Prodest autem valde paruulis & rudibus, cum simplicia verba eis proponũtur; nocent verò subtilia, attamen iuuant, si obscura dicta explanantur. Et qui diligenter ad lectiones in choro & refectorio aduertunt, & cautiùs perscrutantur, quid intrinsecus verba historiæ continent; pascuntur fauo mellis ex omni verbo Dei, quod audiunt & legunt. Vnde quamdiu homo corpore mortali viuit, semper magis addiscere potest, & ad altiora capiẽda proficere: sed ad claram intelligentiam angelorum & beatorum visionem non attinget, donec ad æternæ beatitudinis gloriam Christo auxiliante perueniat.

Ne studiosiùs æquo se vexet homo in capiendo clarissimo sacrarum literarum intellectu.

3. Solidus & fortis cibus nocet paruulis & infirmis; mollis cibus & tenuis potus, nutrit infantes. Simplicia organa & moderata cantica, dulcius sæpe resonant & lætificant; alti clamores quasi dura tonitrua, debiles animos magis terrent quàm recreant. Crebra fulmina excæcant oculos, lux in laterna conseruat aciem visus. Profunda flumina submergunt incautè natantes, per pontem transeuntes euadunt pericula aquæ securiùs. Sæpe per iter planum agnus liber transit, vbi bos fortis cadit & rapitur, ligatur, & mactatur. Sic simpliciter credens & humiliter obediens, gratiam inuenit; & sibi confidens, perdit quod habet. Alta extollunt leuiter superbos, & in fine confundunt gloriantes.

4. Vidi simplices in oratione ex deuotione flere, & altè clamantes & discantantes, nil tale in corde sentire. Quare hoc accidit? Quia simplex & humilis Deo placere studet, in omni quod agit & loquitur. Vox simplicis corde apud Deum in cælo, vox vagi cordis & dissoluti cantoris, coram hominibus in vicis & plateis ciuitatis. Qui sensum psalmorum seriosè attendit, & paulatim legit & cantat, magnã deuotionis dulcedinem concipit. Vere enim

suauis

suauis est Dominus rectis corde, qui gloriam eius quærunt, non propriam laudem. Benedictus sermo ex ore loquentis & cantantis, vnde compungitur cor audientis.

5. Gallus antequam cantet, priùs seipsum alis suis verberat & excitat; sic bonus frater & deuotus orator, se primitus corrigere debet antequam alium increpet. Ille bene & prudenter docet, qui à seipso incipit; & primò emendat, quod in alijs notat & reprehēdit. Sic sanctus Paulus alios instruens, humiliter se peccatorem præ alijs nominat, dicens; *Quia Iesus Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum, qui non sum dignus vocari Apostolus.* Et quare, ô sanctissimè Paule? *Quia persecutus sum ecclesiam Dei.* Vnde ergo sanctus, & vas electionis verè dignè glorificandus? Non ex meipso, non ab hominibus; sed per vocationem & reuelationem Iesu Christi, à quo didici mitis & humilis esse, & euangelio eius obedire. Nihil boni mihi attribuo, sed quicquid egi & docui, hoc totum ei principaliter asscribo; qui me vocauit per gratiam suam ad fidem, quam prædico & seruo vsque ad mortem. Nam sola gratia Dei sum, id quod sum; & gratia eius in me vacua non fuit, sed semper in me manet & manebit, donec perueniam ad eum, qui me precioso sanguine suo redemit & saluauit.

1. Tim. 1.

1. Cor. 15.

CAPVT XXII.

De magnis meritis patientiæ pro Christo.

Luca 21.

1. IN *patientia vestra possidebitis animas vestras.* Quando ergo aliquis durè tibi loquitur, aut te iniustè increpat, nō statim irascaris, nec durè respondeas; sed tace, aut humiliter loquere, & sustine patienter, sicut fecit Iesus. Nam accusatus à multis tacuit, & flagellatus non murmurauit. Aut si opus est loqui & prosit, tunc responde benignè & doce prudenter; sicut Christus dura alapa percussus, respondit seruo pontificis verbis rectis & mansuetis. Sic enim alios magis ædificas, & teipsum à confusione liberas. In omni euentu rerum & contradictione linguarum prauarum, tene patientiam, & tace piè ad obiecta.

Matt. 26.

Ioan. 18.

2. Attende profectum animæ tuæ in omnibus, quàm magni meriti sit patientiæ virtus; quæ ornat animam virtutibus, & ducit ad palmam cum martyribus. Hanc Christus docuit, & factis in passione exemplificauit. Cùm enim accusaretur à principibus sacerdotum & senioribus populi, nihil respondit. Impleuit opere, quod dixit sermone; *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Non inuenitur alicubi requies vera & pax secura, nisi in solo Deo, in vera humilitate, &

Luce 23.

Matt. 11.

benigna

benigna patientia, in qua vincuntur omnia aduersa. Si ergo in Deo tota spes tua, non in aliqua creatura, parua vel magna; quia sine Deo omnia vana, & cum Deo omnia bona.

CAPVT XXIII.

De *bonis moribus humilis monachi.*

1. *Fvge dilecte mi, fuge.* Quare? Propter multa pericula mũdi, quę sæpe homini contingunt, qui in sæculo conuersatur. Nam qui Deo vacare appetit, libenter solus est & orat, studet & scribit; & sic per multa bona exercitia, à vitiorum periculis custoditur; & tempus suum fructuosè expendit, & alios ædificat. Qui autem libenter foris ambulat, & hinc inde fabulari desiderat, rarò est, quin cor suum maculet, & indeuotior ad cellam pacis amicam redeat. Sermo pius & modestus cunctis acceptus, durus & inconsideratus offendit amicos. Qui verax est, vera loquitur: & qui fictis verbis alium decipit, oditur. Verus humilis de bonis operibus laudes non quærit; sed omnia bona Deo ascribit, & mala sibi. Qui mendacium ore profert, Christum à corde fugat; & qui alta quęrit, seipsum confundit, & iustè decipitur. Qui planè & rectè loquitur, ab omnibus honoratur & amatur. *Cant. 8.*

2. Omnes fratres sumus ab vno Deo creati, omnes pecccatores ex parentibus nati; sed per gratiam Christi ad fidem vocati & baptizati, mundamur & Christo vnimur. Nemo ergo aliũ contemnat, nemo derideat, neq; in aliquo lędat; sed potiùs propter Deum iuuet & instruat, in quantum valet, sicut sibiipsi fieri desiderat, quando indiget. Qui ergo debilem in fide sacris verbis confortat, panem cœli languenti porrigit. Qui tristem consolatur, potum vitæ sitienti propinat. Qui iracundum sermone blando mitigat, fauo mellis linguam canis vngit, ne duris morsibus aliquem lædat. Qui dissolutum tacere facit, magnam pacem inter fratres deuotos generat. Qui alijs se præfert, stultum se ostendit, & confusione dignum. Qui in omnibus se humiliat, gratiam ampliorem meretur & gloriam. Pius & humilis laqueos diaboli orando frangit & euadit, quos superbus vanè gloriando incurrit & perit. A quibus pius Iesus nos semper custodiat, & ad cæli gaudia perducat. Amen.

CAPVT XXIV.

De *prouida locutione, & fraterna compassione.*

3. *Medice cura teipsum.* Istud in mente semper habeas, antequã loquaris, & aliquem corripias, ne fortè amplius pecces indiscretè vel iniustè aliquem arguendo. Os iusti & prudentis ser- *Luc. 4.*

uat

uat tempus & modum loquendi, & personam ac naturam hominis priùs attendit; ne fortè perdat aut lædat, quem sanare debuerat. Os bene eruditum & discretum, est quasi vas solidum auro ornatum, vnguento plenum, balsamo odoriferum, & omni honore dignum. Ex bonis verbis tuis & religiosis moribus, seculares ædificantur, pigri excitantur, negligentes arguuntur, dissoluti compunguntur, ignari instruuntur, deuoti inflammantur. Magis enim per viuida exempla homines trahuntur ad contemptum seculi & emendationem vitæ, quàm per multa verba secularis scientiæ.

2. Non est magna ars & virtus, velle alios docere & corripere, sed seipsum bene regere, & correptiones piè suscipere, & feruenter se in istis emendare, hæc magna est sapientia apud Deum & homines. Disce dubiosa ad meliora trahere, ignota non iudicare, aperta mala cauere, proprium scandalum tegere, mores & defectus infirmorum supportare: & quæ non potes emendare, Deo committe. Cogita, quòd Deus in multis te portauit, & adhuc quotidie portat, nec tamen te emendas, sicut sæpe dicis & proponis: sed piè te tolerat & expectat, vt pœniteas, & infirmitatem tuam magis cognoscas, & veniam humiliter petas, & neminem spernas, nec timerè iudices. Porta ergo fratrem tuum in paucis, sicut te Deus portat in multis. Paucis verbis deuotus & humilis vtitur, ne per excessum intus distrahatur. Superbus rigidè loquitur, iracundus alios perturbat, & correptus turbatur. Mitis correptus patienter sustinet, obsecrat magis quàm increpat, peccanti condolet, & amicum factis se probat. Qui præesse alijs appetit, periculis se exponit & vilescit. Amator vanæ gloriæ nescit diu tacere, ne videatur ignarus esse. Erubescit vilia & seruilia opera facere, & post alios stare & in infimo loco sedere. Et tamen honor maximus est, in omnibus humilitatem ostendere, & alijs inferiorem se sentire, & omnibus libenter velle propter Christum seruire, qui ait: *Ego in medio vestrûm sum, sicut qui ministrat.* Luca 22. Disce iuuenis priùs tacere antequam loquaris, ne coram senibus confundaris. Tutius est tacere, quàm insipienter loqui.

3. Magna ars scire tacere, cùm fueris correptus; & magna sapientia loqui modestè in tempore suo, quod iustum est & decet, coram eruditis. Insipiens nescit seruare tempus, & modum, & ordinem; ideo multa mala illi occurrunt, & iustè reprobatur. Iuuenis audax & ad loquendum velox, insipienti similis, & casui proximus. Si instructus audit, & correptus tacet & obedit, spes magni profectus erit; & in virtutibus quasi lilium florebit. Grandis superbia, stare in propria voluntate Deo contraria, & nolle acquiescere seniorum consilijs & verbis. Sed quia difficile est homi-

ni,

ni, in omnibus verbis & factis modum tenere, & se custodire: ideo religiosi eligunt & quærunt in secreto manere & tacere, turbas fugere, & orationi vacare.

CAPVT XXV.

De incerta hora mortis, & celeri fine huius vitæ.

1. *Vigilate, quia nescitis diem neque horam.* Felix anima, quæ sæpè cogitat de nouissima hora, quando omnia sunt cessatura in hac vita, læta & tristia, honores & vituperia. Felix anima paupercula, propter Deum peregrina facta; quæ spernit omnia mundana culmina, quantumcumque sint magna & decora. In illa vltima hora peribunt ab oculis omnia castella, villę & oppida, omnia vasa argentea & aurea, omnia fercula lauta & pocula varia cum aromatibus dulcorata. Cessabunt pariter lyra, tuba, tibia, & cithara, omnis ludus, iocus, risus, saltus, plausus, cantus, & discantus, clamor in plateis & in domibus: quia ad nihilum redigentur omnium viuentium corda, & pauebit à facie Dei omnis terra. O quàm sapiens, qui quotidie hæc pensat; & ad futura bona & æterna gaudia percipienda, cum fletu se præparat! *Matt. 25.*

2. Beatus, qui sponte deserit, quæcunque carnaliter delectant in terra, vbi omnia sunt periculis & laqueis plena. Beatus peregrinus, qui sæpe gemit & dolet in hoc exilio, & cupit dissolui & esse cum Christo in cælesti regno. Beatus, qui odit hunc mundum, & quæ in mundo allicere possunt ad peccandum, & fugit cum Helia in desertum ad monasterium, à facie multorum periculorum, quæ sæpe trahunt hominem incustoditum ad infernum. Beatus, qui vigilat die ac nocte contra tentationes suas, & frequenter orat cum Helia, dicens: *Sufficit mihi Domine, tolle animam meam.* Quia melius est mihi cum bona spe mori, & decedere in gratia, quam videre mala, & viuere inter tot pericula. Nam quamdiu anima est in corpore, & corpus alitur cibis terrenis, non est homo purus à peccatis omnibus, nec liber à tentationibus suis, neq; certus à casibus futuris. Decipitur ergo valde, & errat tanquam insipiens corde, qui hîc diu viuere appetit, & multa agere proponit, & nescit an crastinum habebit. *3. Reg. 19.*

3. Memento homo nobilis & dives in delicijs tuis, qualis eris post mortem in terra sepultus. Et quid proderunt tunc omnes diuitiæ? En hodie Rex viuit & imperat; & cras non inuenitur nec auditur. Hodie in alto solio sedet, & aureo pallio vestitur; & cras sub terra sepelitur, & ampliùs nō videtur. Hodie à multis honoratur, & cras à nullo curatur. Hodie magnificatur ab omnibas, &

cras

cras priuatur diuitijs & honoribus, villis & castellis. Hodiè speciosus præ filijs hominum & in numero regum, & cras cibus vermium & fætor narium. Sicut nudus venit in mundum, sic quasi pauper & exul fertur in sepulchrum. Nam omnium deliciarum & pomparum sæculi breuis finis, mors, dolor, luctus, & pauor inuadit omnes. Moritur dominus Papa & Cardinalis, & succedit alius citò moriturus. Nemo quippe vnius diei certitudinem viuendi habet, nec impetrare potest à Papa bullam nunquam moriendi, nec obtinere pecuniam præbendam iugiter manentem. Sæpe enim post impetratam gratiam & prælaturam, repentina mors venit, & omnia simul tollit. Sicque fit, vt ita pauper & nudus homo de Roma recedat, sicut prius ad curiam venit.

4. Legitur in historijs de multis antiquis patribus, qui valde diu vixerunt: Qui fuit, qui fuit, qui fuit, & sic de alijs sequentibus, & in fine concluditur, Et mortuus est. Omnes enim morimur, & tanquam aquę labimur in terram, vnde facti sumus. Quid est totum tempus vitæ nostræ, nisi nunc breue instans; quasi ventus volans, & aurora manè pertransiens, & hospes non reuertens? Quasi fulgur cœli in ictu oculi, sic pereunt omnia regna & tempora mundi. Numera omnes dies, horas, menses, & annos vitæ tuæ, dic vbi iam sunt? Transierunt tanquam vmbra solis, & perierunt sicut aranea texens: Flauit ventus, & perijt opus eius. Nihil ergo stabile & durabile super terram, de qua factus est Adam & filij eius. *2. Reg. 14.*

5. Totum enim vanum & fragile, quicquid videtur in sæculo magnum, decorum, & delectabile. Non ergo te decipiant illecebræ, nec frangant iniuriæ. Qualitercumque sit aliquid ornatum coloribus, aut auro & argento & gemmis preciosis decoratum, vilescit & arescit mortuum ac sepultum. In omni igitur operè quod agis, & in quocumque loco fueris, quocumque pergis & quacumque transis, memor esto finis vitæ tuæ, & vltimæ horæ quam nescis. Felix, qui cupit cum Paulo dissolui, & esse cũ Christo. Hoc enim multo melius, quàm in carne diutius viuere, & à Deo peregrinari, & in fluctibus sæculi quassari & turbari. Si Iesum in mente semper geris, & verè diligis, & ad eum quotidie oras, tunc vtique fiduciam habebis de regno eius, qui ait: *Volo Pater, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.* Beatus ille seruus, qui meruerit audire in extremis dulce verbum Christi: *Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium domini tui.* *Phil. 1.* *Ioan. 12.* *Matt. 25.*

CA-

CAPVT XXVI.

De æterna laude Dei, & de desiderio æternæ gloriæ.

1. LAuda anima mea Dominum, à quo omne bonum procedit, & nunc & in æternum permanebit. Ad ipsum ergo omnia referre debes, sicut ad omnis boni principium & finem; & cum maxima gratitudine ipsum intimè laudare: vt iterum in te fluant dona cælestis gratiæ largiori munere, donec peruenias ad fontem perennis vitæ, & ad patriam claritatis æternæ, & visionem diuinæ præsentiæ & gloriæ. Nil quippe tibi melius, nil salubrius, nil suauius, nil iucundius, nil dignius, nil altius, nil felicius, nil perfectius, nil beatius, quàm ardentissimè amare & altissimè laudare Deum. Hoc centies dico, hoc millies replico. Nullum studium elegantius, nullum opus eminentius, quàm amare & laudare Deum creatorem ac redemptorem tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, & ex omnibus viribus tuis. Hoc age quamdiu viuis, sentis, & intelligis, hoc perfice opere & sermone, die ac nocte, manè, meridie, vespere, omni hora, omnique momento. Ama & lauda Deũ & omnia facis.

2. Pro posse & nosse, integrè, purè adhære semper Deo: vt sit Deus omnia in omnibus, ante omnia & super omnia à te dilectus, benedictus, laudatus, & superexaltatus in sæcula, & tibi bene cum eo sine fine. Exulta ergo anima fidelis in Domino Deo tuo, sicut beata virgo Maria exultauit in Iesu salutari suo. Exulta & lauda Deum tuum, qui te fecit & redemit, quia debitor Dei es in valde multis & magnis beneficijs, & quotidianis bonis tibi benignè collatis; pro quibus omnibus plenè & dignè Deo regratiari nunquam sufficis, etiamsi angelus sanctus esses. Attamen lauda & gratias age, vt homo mortalis, misericordia Dei indigens; & eam semper quærens & implorans. Non cessés orare & laudare Deum. Licèt sæpe cadis, peccas, & eum offendis, non tamen inde desperabis, sed magis te humiliabis & orabis. Ama & amaberis; quia amor omnia mala præterita emendat, purgat, & sanat, illuminat & accendit; fugat tristitiam, & parit cordi gandium; quale mundus non nouit, nec caro & sanguis sentire valet. Lauda Deum, & laudaberis; benedic, & benediceris; sanctifica, & sanctificaberis; magnifica, & magnificaberis; glorifica Deum, & glorificaberis ab eo in corpore & in anima. *Lucæ 1.*

3. Sed quando erit hoc Domine? Quando replebis os meum laude perpetua, & exultabit cor meum & anima mea, cum sanctis tuis in gloria tua? Sustine tempus ad modicum, & videbis mirabilia magna cùm sonuerit tuba nouissima. Tunc dabo sanctis

meis, pro omni labore & dolore, requiem & vitam æternam. Quid vis amplius? Prorsus nihil. Tu solus sufficis mihi Deus meus, qui das vitam æternam amatoribus & laudatoribus tuis, pro paruis immensa, pro infimis summa, pro perituris æterna. Da teipsum Deo, & totum quod habes; da ei, quicquid agis, scis, & vales, & eris ditior & charior Deo quàm fuisti. Dic cum sancto Paulo: *Tanquam nihil habentes* pro proprio, *& omnia possidentes* in Deo. Quasi viles & pauperes, ac tristes in hoc mundo; sed diuites ac hilares semper in Domino, certi de futuro præmio in cælo. 2. Cor. 6.

4. O Domine Deus, salutare vultus mei, & Deus meus; quando lætificabis me in regno tuo, clarissimo vultu tuo? O quando illuminabis omnes tenebras meas splendore lucis æternæ? Quando auferes omnia obstacula mea de medio cordis mei, pax vera, beatitudo summa, & felicitas perfecta? O quando sine omni impedimento contrariorum, sequar te securè & liberè, quocumque ieris Domine? O quando oculis meis clarè te videbo sine speculo, sine ænigmate, sine parabolis, sine figuris, sine quæstionibus, sine dubijs, sine opinionibus, sine interrogationibus à magistris? O quando omnia sciam, quę credo in Scripturis sanctis, & lego in libris varijs, & audio auribus meis à lectoribus in multis locis de Deo meo, de angelis & omnibus angelorum choris, de gloria & beatitudine cælestis patriæ, de pace & ineffabili gaudio ciuium supernorum? O quando ibi ero? Quando veniam & apparebo in conspectu tuo, & contemplabor lætam faciem tuam, & gloriam regni tui, cum Cherubim & Seraphim & omnibus sanctis? Sed nondum venit hora illa, clausa est adhuc ante me cæli porta. Ideo gemo corde & ore, quamdiu hîc fuero, donec veniam ad te Deus meus.

CAPVT XXVII.

De laude sanctorum angelorum in cælo.

Psal. 137. 1. IN *conspectu angelorum psallam tibi.* O rex altissime, Deus summe laudabilis, creator omnium rerum, angelorum & hominum; quamdiu morabor in terris, & elongabor à te, & ab omnibus sanctis angelis tuis in cælis? Heu me pauperem & infelicem, quamdiu manducabo cum hominibus panem terrenum, panem laboris & doloris; & priuabor pane angelorum, continente omnis saporis suauitatem?

Sap. 16. 2. O Domine, quando audiam vocem laudis tuæ, ex ore angelorum tuorum in cælo; sicut beatus Ioannes Apostolus relegatus in exilium, audiuit vocem multorum angelorum psallentium in

Apoc. 14. vnum: Sanctus, Sanctus, Sanctus? O vtinam essem vnus cum ipsis, &

& talem vocem haberem ? Quàm libenter vellem te laudare cum eis, & super omnia altissima cæli cantica cantare & magnificare nomen sanctum tuum in æternum ? O Cherubim & Seraphim, quàm dulciter, quàm pulchiter, quàm feruenter & excellenter cantatis & iubilatis coram Deo sine omni tædio, sine fatigatione, sine cessatione in æterna felicitate.

3. Ideo omnis vox humana est mihi rauca ; omnis cantus dissonus; omnis psalmus aridus; omnis musica grauis; omnis cithara, surda; omne organum, mutum; omnis lætitia, grandis tristitia; omnis ludus, vlulatus; omnis cibus & potus, insipidus; omnis caro, fœnum; omne vinum, fel & acetum; omne mel venenum; omne iucundum, asperum; omnis decor, fœtor; omnis ornatus, stercus; omnis honor & gloria, vanitas & fumus; omne preciosum & nobile, vile & deforme; immo omnia nulla, comparatione æternæ vitæ, æternæ gloriæ, æternæ lætitiæ, in conspectu Dei & Angelorum; qui altissimè collaudant sanctam & glorioſam Trinitatem, die ac nocte sine fine.

4. Sed quia ad ista sublimia cœlorum cantica ascendere nequeo, nec plenè ea comprehendere sufficio ; ideo meipsum plango, & valde despicio, & coram Deo & omnibus hominibus flecto genua mea, & humiliter veniam peto. Nam opera mea verè nulla sunt, sine gratia & misericordia tua Domine ; quam maximè ostendis super omnem creaturam tuam, sine numero & mensura. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm profunda sunt iudicia tua, & vera à seculo vsque in finem seculorum, super bonos & malos, super gratos & ingratos, super pios & impios ; ita vt nemo possit plene inuestigare opera tua, nec debeat iustè conqueri in aliquo facto improuiso. Benedictus ergo semper Deus meus. *Rom. 11.*

CAPVT XXVIII.

Oratio deuoti amatoris & laudatoris Dei.

1. *Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo.* *Psal. 140.*

Cupio Domine Deus meus cum omnibus sanctis tuis & creaturis, in omni loco & tempore, deuotè te laudare, benedicere & prædicare, & puro corde semper amare; & super omnia opera tua, nomen sanctum tuum magnificare & exaltare in perpetuum : quoniam tu es Deus meus, & ego pauper seruus tuus. Tu lux mea, & spes mea, Deus meus. Tu fortitudo mea, patiẽtia mea, laus & gloria mea, Deus meus. Tu sapientia mea, & prudẽtia mea, pulchritudo mea, & dulcedo mea, Deus meus. Tu musica mea & cithara, organũ meum & tympanũ meũ, Deus meus. Tu psalmus meus & hymnus meus, cantus meus & iubilus meus, Deus meus. Deus animæ amantĩ est omnia.

Tu galea mea & lorica mea, arcus meus & gladius meus, Deus meus.

2. Tu thesaurus meus, aurum meum, argentum meum, talentum meum, ad soluendum omne debitum meum, Deus meus. Tu domus mea, & castrum meum, & palatium meum, Deus meus. Tu scutum meum, & vexillum meum, turris fortitudinis & defensor vitæ meæ, Deus meus. Tu hortulus meus & pomarium meum, viridarium meum, & refrigerium meum, Deus meus. Tu aula mea, & mensa mea, cibus meus & potus meus, Deus meus. Omnis enim cibus, qui non est à te coctus & paratus, insipidus est mihi, Deus meus. Tu cinnamomum meum & balsamum suauitatis meæ, nardus mea & electa myrrha mea cum preciosis vnguentis, Deus meus. Tu rosa mea & lilium meum, tu sertum meum & corona mea, Deus meus. Tu thalamus meus & lectulus meus, sudarium meum ad tergendum, linteum ad inuoluendum, Deus meus.

3. Tu lucerna mea & lampas mea, candelabrum meum & sidus meum, Deus meus. Tu liber meus intus & foris scriptus, biblia mea, in qua tota sacra scriptura iacet, magister meus & Deus meus. Tu lector meus, & instructor meus, medicus meus & apothecarius meus, Deus meus. In te omnia inuenio & habeo, te donante & miserante; & quicquid extra te quæro & desidero, parum vel nihil mihi prodesse sentio. Aperi ergo cor meum in lege tua sancta; redde mihi lætitiam salutaris tui; dilata cor meum ad currendam viam tuam; confirma me in verbis tuis, quia non est, qui adiuuet, non est, qui præter te saluum faciat, & ad vitam æternam perducat. Exaudi me Deus meus, cùm deprecor, cùm tribulor, cùm lætor, cùm sanus sum. In omnibus me tibi commendo, & te in æternum benedico. Amen.

Psal. 21.

CAPVT XXIX.

De vnione cordis cum Deo habenda.

Psal. 114. 1 CONuertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Ipse enim est requies tua, & pax tua; ipse vita, salus & beatitudo tua. Igitur omnia opera bona, quæ facis, vides & audis, semper ad laudem Dei referas, vt pacem & bonam conscientiam habeas. Non in te nec in alijs stes nec maneas nec exultes: sed in Deo solo purè, firmiter, & perfectè, qui dat omnia, & operatur omnia in omnibus, pro sua magna bonitate & immensa clementia. Quis mihi det talem gratiam, vt omnia ad laudem & honorem Domini Dei mei referam, & rectè faciam sicut teneor & possum facere; & nulla res parua vel magna à Deo me retrahat,

Animæ diligentis Deum felicitas.

neq

nec inficiat, nec conturbet, nec in aliquo impediat. Sed fortè mihi non est possibile, ad hæc modò posse venire. Est tamen totũ Deo possibile, qui animam deuotam potest sibi per gratiam in amore citò vnire. Hoc enim perfectus & purus amor Dei, in momento facere potest, quotiescumque voluerit; vt omnibus oblitis, sibi soli sim perfectè vnitus, & igne amoris eius vehementer accensus & liquefactus. Amoris est vnire.

2. O Deus meus, amor meus, in loco peregrinationis meæ, quando ero tibi totus vnitus, cum omnibus animæ meæ viribus, à te mihi datis & gratiosè infusis? Sileat ante te omnis creatura tua, Deus meus. Tu solus mihi loquaris, assis, & illumines, qui es omnia in omnibus, & super omnia cæli luminaria æternaliter benedictus. Felix anima, in hoc mundo desolata, à Deo consolata; ab hominibus ignorata, sanctis angelis nota; à malis neglecta, à bonis requisita; à superbis despecta, ab humilibus dilecta; à secularibus separata, à spiritualibus congregata; à magnatibus derisa, à paruulis honorata; foris quasi mortua, intus semper viua; carne afflicta, spiritu læta; corpore debilis, mente fortis; vultu deformis, conscientia pulchra; labore fatigata, oratione roborata; onere pressa, solatio erecta; carne in mundo tenta, spiritu ad cælum rapta, & Christo copulata. 1. Cor. 15.

3. Felix, qui Iesum & Mariam & omnes Angelos & sanctos Dei habet amicos in hac vita, duces in via, consules in dubio, doctores in studio, lectores in mensa, sodales in cella, familiares in colloquio, cantores in choro, custodes in periculis, adiutores in prœlio, defensores contra hostes, intercessores pro peccatis, subuentores in extremis, confortatores in agone, aduocatos in iudicio, patronos coram Deo, susceptores in cælo. Sit tibi religiosè & deuotè frater, postquam reliquisti seculum, pro terrenis parentibus, Deus cæli Pater, Iesus frater, virgo Maria mater, angeli amici, religiosi cognati, omnes fideles propinqui, senes auunculi, iuuenes fratres, coniuges matres, virgines sorores, pauperes nepotes, peregrini consobrini, mites & humiles consodales, sobrij & casti commensales, infirmi & debiles familiares, afflicti & oppressi conturbernales, derisi & despecti multum amicabiles, omnes deuoti honorabiles, omnes mundum spernentes & Christo seruientes cohæredes regni cælestis. Hæc est generatio sancta nobilisque progenies, ex Deo nata, Deo placita, fide fundata, spe roborata, charitate ornata, patientia armata, igne probata, constantia firma.

CAPVT XXX.

De vera pace in solo Deo quarenda.

Ioan. 21. 1. PAx vobis. Ego sum, nolite timere. In Christo Iesu tota salus & vera pax animæ consistit. Et qui Christum diligit, habet pacem, & in eo quiescit: nec vltra eum, nec supra eum, quid quærere plus affectat. Pax animæ fidelis in hac vita, ferre multa aduersa pro amore Dei & nomine Christi. Decipitur & errat, qui aliter sentit & cogitat. In vanum laborat, qui Deum in omni facto suo & cogitatu non præponit, nec ipsum purè quærit & cupit. Non est pax impijs, dicit Dominus: sed pax multa diligentibus legem tuam Domine.

Pax Christi in quo sita. 2. Pax, quam Christus docuit & promisit, in profunda humilitate existit, & in abnegatione propriæ voluntatis; in mortificatione omnis prauæ delectationis, in abiectione omnis mundanæ laudis, & externæ consolationis in rebus perituris. Custodi ergo cor tuum ad intra, & omnes sensus tuos ad extra; ne capiaris aliqua illecebra & recreatione animæ tuæ nociua. Iuuant sæpe creaturæ, si ad creatoris laudem & honorem Dei rectè & purè referantur; vel ad aliquam vtilitatem suam vel alterius profectum, moderatè & discretè assumantur.

3. Nocent autem sæpe res pulchræ, si curiosè, impudicè & malè concupitę aspiciantur, & desuper delectant; & cõtra rationem & honorem Dei placent, & animum mouent. Nam sicut boni se custodiunt, ita incauti vincuntur vitijs. Tentãt diuitiæ, corrumpunt pecuniæ, inficiunt deliciæ, necant epulæ multæ; inflant scientiæ, tument potentiæ, eleuant honores. Respuunt peruersi humiles mores, vanæ laudes seducunt animos leues. Fatui sunt omnes & vecordes, qui ista terrena quærunt & pro magno reputant, quę animam satiare non possunt, nec quiescere permittunt. Omnia temporalia defectuosa & indurabilia sunt, & præter Deum nil est perfectum, nec pro summo gaudio & optimo bono habendum.

4. In nulla ergo creatura viua, vel pulchra pictura, aut nobili genitura, aut alta statura, aut magna prælatura, pone cogitatum & desiderium tuum, si non vis falli, turbari, & inquinari: quia totum vanum, lubricum, & noxium est; nisi omnia trahas ad Deum, à quo omne bonum, & in quo omnia viuunt & consistunt. Non ergo vanè glorieris homo fragilis & mortalis, in multis culpabilis, & ad malum citò labilis, & ad standum & permanendum in bono debilis. Nec confidas tibiipsi nimis: nec stes fixè in te nec in alijs, altè cogitando & præsumendo, sed quicquid boni consideras

deras & intelligis in te & in omnibus creaturis, totum Deo purè & integrè offer & ascribe. Tunc pacem & quietem cordis inuenies in Christo, & non in aliquo bono creato; & implebitur in te & de te, dulce & sanctum verbum Christi, ab eo in monte prædicatum: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Cui laus honor & gloria ab omni creatura, in secula seculorum. Amen. *Matt. 5.*

CAPVT XXXI.

De recta intentione ad Deum erigenda.

1. O*Culi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* In omni cogitatione, locutione, & operatione tua, habeas semper rectam & puram intentionem ad Deum; vt omnia facias ad laudem & gloriam & honorem Dei, & proximi ædificationem. Ipse est causa omnium bonorum meritorum, atque largitor æternorum præmiorum. Ipse principium & finis omnium operum tuorum esse debet, ne perdas fructum laborum tuorum. Si memor fueris terribilium iudiciorum Dei, non vanè gloriaberis. *Psal. 24.*

2. Pessima pestis vana gloria, & velle laudari foris ab omnibus. Hoc vtique vanissimum est, & superbiæ signum, gratiæ Dei contrarium. Quid ergo facies, & in quo confides & sperabis? Non in te, nec in homine, nec in aliqua re mundi, nec in stellis cæli: sed in solo creatore Deo tuo, qui fecit te, & habet te, & omnia creata simul in manu & potestate sua sine onere & adiutore. Dic ergo, & ora cum Dauid in psalmo: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* Et iterum: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.* *Psal. 37.*

3. Relictis ergo vanis rationibus & consilijs hominum, in cunctis necessitatibus tuis, potiùs cum precibus & sanctis desiderijs, recurre confidenter ad Dominum Deum tuum; quoniam ipse est, qui euellet de laqueo pedes tuos, vt non moueris à recta via virtutis & vera humilitate, sed stes fixus in Deo vsque in finem. Omne opus bonum propter Deum factum, lætificat conscientiã, illuminat mentem, & ampliorem meretur gratiam. Omne autem malum opus, mœstificat agentem, & maculat famam bonam, & impedit diuinæ consolationis influentiam. Qui aliquid propter vanam gloriam facit, elationis vento lucernam extinguit: & qui propter mundum agit & apparere appetit, citò Deo irascente in lutum cadit. Non ergo læteris in aliqua felicitate huius mundi, quemadmodum stulti; sed sta semper in timore Dei, & cognitione fragilitatis tuæ. Frequens lapsus & facilis error tuus docebunt te humiliter & viliter de teipso sentire.

4. Neminem velis in hac vita nimis laudare, quia nescis, qualis sit quisque futurus. Nec temere iudices cadentem, quia potest Deus citò erigere flentem. Pro omnibus ora, & omnes Deo committe. Esto vilis in oculis tuis, vt fias magnus coram oculis Dei; qui humiles respicit, & altos à longè cognoscit, & subitò prosternit. Si ab hominibus despiceris, & alij tibi præponuntur, ne tristeris nimis; quia melius & securius est humiliari cum mitibus & simplicibus, quàm à Deo reprobari cum diuitibus & elatis. Cane laudari, time magnificari; erubesce honorari, fuge reputari, quære latitare. Elige Deo vacare, sacris lectionibus & deuotis precibus sedulò immorari. Non est sine laude & honore, qui propter Deum spernit laudes & honores. Nec est sine solatio diuino, qui omnia huius mundi gaudia reputat pro nihilo; & omnia sibi cõtraria sustinet libenter pro Christo, & quotidie anhelat esse cũ eo in cælo.

CAPVT XXXII.

Oratio humilis & contriti spiritus.

Psal. 24. & 122. 1. AD *te Domine leuaui animam meam, qui habitas in cælis.* O Domine Deus, qui omnia prouidè ac iustè disponis in cælo & in terra, cum Angelis & hominibus & omnibus creaturis tuis: accipe pro magnis laudibus & gratificationibus tibi debitis, omnes tribulationes & angustias cordis mei, in vera contritione peccatorum meorum tibi modò oblatas. Conuerte mihi omne malum in bonum, & bonum semper in melius, pro gloria nominis tui & animæ meæ æterna salute. Tu scis omnem infirmitatem meam, & magnam ignorantiam meam, atque quotidianam instabilitatem memoriæ meę; quàm citò vagor huc illuc, longius à te sæpissimè. Parce mihi Domine, secundum multitudinem miserationum tuarum, & reduc me citius ad te. Conserua cor meum apud te, in deuota oratione & sacra meditatione, die ac nocte, quantum mihi est possibile in hoc fragili corpore.

2. Cupio placare benignissimam faciem tuam, muneribus sacris et precibus, et præcipuè tribus pauperum obolis, contritione cordis, confessione oris, & satisfactione humilis operis. Domine Deus meus summè amabilis, memento mei pauperis; quia homo [illegible]milis, non angelus sanctus: peccator magnus, non innocens [illegible]epidus orator, non feruidus contemplator. Et ideo nec [illegible]uitor tuus: nec inter deuotos oratores debeo compu[illegible]neo videri, nec nominari. Domine mi charissime, accepta sit [illegible]t obsecro humilis oratio mea, & amara contritio peccatorum [illegible]orum, pro dulci cantu & iubilatione Angelorum, & concordi laudatione omnium cælestium ciuium supernorum. Veruntamen

men non desperо , nec desperabo de venia & misericordia tua; quamuis sæpius cado , & grauor in meipso ex infirmitate mea. Non cesso, nec cessabo à laude tua in vita mea: sed laudabo & magnificabo te, donec ad te perueniat (ô Deus) anima mea. Nam te semper laudare & super omnia amare, summa felicitas est Angelorum & beatorum in patria.

CAPVT XXXIII.

De bona societate cum Iesu & Sanctis eius.

1. Q*Varite Deum, & viuet anima vestra.* Nihil melius, nil animæ felicius. Qui aliud quærit, nihil in fine obtinebit. Si ergo vis habere bonũ socium pro solatio, quere Iesum cum pastoribus in præsepio; aut cum sanctis Magis in matris gremio; aut cum Simeone & Anna in templo; aut cũ Martha in castello; aut cum Maria Magdalena in sepulchro; aut cum Apostolis in cœnaculo, ad accipiendum Spiritum sanctum cum magno gaudio. Beatus, qui in his & alijs sanctis locis Iesum deuotè quærit, non corpore, sed spiritu & veritate. Beatus, qui in omni loco & in omni tẽpore Iesum intimè quærit, & magnis desiderijs ad eius claram visionem & præsentiam anhelat, & quotidie se præparat. Beatus, qui Iesum in vita sua per passionem & crucem sequitur; quia in extremis bene ipsi cum Iesu erit, & ab auditione mala non timebit.

Psal. 68. Iesus vbi querendus *Luc. 1. Matt. 2. Lucæ 2. Lucæ 10. Ioan. 20. Act. 10.*

2. Non solùm Iesum quere, sed etiam discipulos Iesu, & omnes diligentes Iesum, & qui patienter ferunt aduersa propter Iesum. Amor namque Iesu & amicorum eius mundum spernit, & omne vanum & impurum longè à se repellit. Relinque ergo amicos, & notos, ac sodales extraneos, qui in solitudine & deuotione te impedire possunt; & quære pro singulari solatio tuo in secretario cellæ, familiaritatem cum sanctis Apostolis & cognatis Iesu; vt loquantur tibi de regno Dei & statu æternæ beatitudinis: & quo modo per multas tribulationes possis ad eorum societatem peruenire. Accede autem ante omnes sanctos & sanctas, cælestis curiæ ciues, ad secretum tabernaculum atque oratorium beatæ Mariæ virginis, à seculi turbis remotum, & quære ibi solatium animæ tuæ, precibus insistendo.

Familiaritas & consuetudo Sanctorũ ambienda.

3. Audi, quomodo Angelus Domini cum Maria loquitur, de incarnatione Christi & redemptione generis humani. Felix dies & beata hora, si poteris ibi facere moram cum Angelo Gabriele & beata virgine Maria, audiendo ab eis mysteria cælestia. Crede firmissimè omnia esse vera per Angelum Mariæ nunciata, sicut Maria credidit Deo, & Angelo eius sibi misso de cælo. Deinde, quære diligenter Ioannem Baptistam, præcursorem Domini nostri

Ioan. Baptista.

stri Iesu Christi, in eremo latentem, & flexis genibus saluta eum deuotissimè supplicando: Aue sanctissime & dilectissime amice Iesu Christi Ioannes. Multa bona & magna mirabilia audiui de te, quàm sancte & miraculosè sis natus: quàm strictè & religiosè fuisti à puero in solitudine conuersatus, ne leui saltem famine aut cogitatione peccares.

4. Quære ab eo, quamdiu ibidem solus manserit: & maneas cum eo, quantum placet, & tempus permiserit. Disce ab eo, quid comederit & biberit, & quis ei necessaria ministrauerit; vtrùm pater eius & mater aliqua ipsi miserint, & quandoque ad eum venerint, vel ipse ad eos videndos exierit; An etiam sanctus Angelus Gabriel ad eum quandoque descenderit, & multa secreta ei reuelauerit; Et an Iesus ei personaliter apparuerit, & manus eius confortauerit, sicut scriptum est in Euangelio: *Etenim manus Domini erat cum eo.* Quicquid de istis sit, totaliter Spiritui sancto committe; qui ipsum impleuit, docuit, & erexit, & totam vitam eius virtutibus ornauit, & vsque ad exitum vitæ, in eremo & inter homines, & in vinculis & in carcere custodiuit, & tandem cum martyrij palma animam eius suscepit.

Luc. 1.

Petrus. Act. 3.

5. Deinde ad Apostolos Christi procede, & quære sanctum Petrum: & vade cum eo in templum ad orandũ: vel etiam in cœnaculum ascende, ad accipiendum Spiritum sanctum. Quære etiam Paulum in Damasco & in Epheso, & vade cum eo per omnia ad prædicandum Euangelium Christi, non in corpore sed in spiritu. Ecce quomodo plus omnibus laborat; & quàm sæpe orat, & quàm frequenter in orando & contemplando rapitur per excessum in cælum. Sublimis volatus iste non omnibus datus, & tamen ad ima descendens dicit: *Ego non arbitror me comprehendisse* Et iterum post alia, ad instruendum humiles in vita & in passione Christi, ait: *Nihil arbitratus sum me scire inter vos, nisi Iesum Christum & hunc crucifixum.* Sequere sanctum Paulum, & ducet te recta via ad Christum, & per crucem ad cælum.

Paulus.

2 Cor. 12. Phil. 3. 1. Cor. 2.

Andreas.

6. Vade vlteriùs, & quære Andream Apostolum in Achiæ partibus prædicantem Christum; & audi verba pendentis in cruce pro Christi nomine. Signa ea in corde tuo, & stude implere cum gaudio, inspirante & iuuante Spiritu sancto, quæcumque loquitur de passione Christi, & sanctæ crucis laudibus. Quære consequenter sanctum Iacobum maiorem, passum, & occisum ab Herode, & bibe cum eo calicem passionis huius miserabilis vitæ, patienter tolerando dolores pro amore Dei, & animæ tuæ salute.

Iacobus.

Ioannes Euang.

7. Deinde procede, & quære Ioannem Apostolum Christo dilectum, & pro nomine Iesu in exilium relegatum, ab omnibus secularis-

diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus finem suum & felicitatem constituentes. Qui (heu Deus) propter hæc habenda, augenda, & seruanda currunt, laborant, student, vigilant, & ferè nunquam quiescunt, nec solicitare cessant, donec aliquid acquirant. Et cùm acquisierint, siue rectum siue indirectum fuerit, adhuc non contentantur: sed ad altiora scandere & gloriari super cæteros concupiscunt, & intumescunt; doctos se iactant, magnos se æstimant, & ab alijs honorari affectant. Et tamen totum est vanum, lubricum, & nihilum; & finaliter periculosum & perditum, quod quærunt & cupiunt.

2. Certè erratis & vosipsos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis est, & iucunda vita præsens, quia nil certi habetis de omnibus bonis vestris, & quotidie morti & iudicio Dei futuro propinquatis. Nihil enim est in hac vita ita iucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum. Nil in creaturis tam precioſum & bonum & delectabile, quod possit animam hominis satiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & semper lætificare: nisi solus Deus, summè bonus, æternus, & immensus. Hic est creator omnium rerum, visibilium & inuisibilium, angelorum & hominum; qui est ante omnia, & super omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula.

3. Quid enim dignè de Deo dici potest aut cogitari, ab aliqua creatura in cælo & in terra? Excedit namque Deus omnia, ante cuius oculos omnia videntur vana & nulla. Ideo fatua est omnis anima, & permanebit semper egena & misera: quę extra Deum aliqua quærit & diligit, quæ à dilectione & honore Dei mentem separant. Magna & mirabilia opera tua Domine; & cogitate, & perscrutari singula, non est mihi, nec alicui creaturæ possibile.

4. Quid igitur faciam, quia non possum altiora capere, nec secreta cælestia penetrare, neque cum angelis faciem Dei mei contemplari? Indignum me fateor tantis bonis frui, & cum Sanctis in cælo conuersari. Ideo me semper humiliabo & despiciam coram Deo & omnibus hominibus, quamdiu fuero, & ero vilis in oculis meis; vt Deus misereatur mei peccatoris, nunc & in omnibus horis. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meę, quibus iram merui; & placabo in gemitu & fletu Deũ, quem offendi sæpius verbis, factis, visu, auditu, & cæteris sensibus meis: quos mihi ad seruiendum sibi dedit in toto corde meo, quamdiu in corpore viuo: Sed ne desperem & deijciar in malis meis, recordabor (Domine) omnium bonorum tuorum, & omnium misericordiarum tuarum quę à sæculo sunt; donec ad te, auxiliante gratia tua, merear saluus peruenire. Libera me ab omnibus ma-

Isaiæ 38.

cularibus curis & negotijs segregatum; vbi diuina reuelatione altiùs illustratus, Apocalypsim de statu totius Ecclesiæ militantis & triumphantis, figuris & mysticis verbis scripsit, & post hæc etiam, pro omnium Ecclesiarum & fidelium eruditione & consolatione, sanctum Euangelium de diuinitate Christi vltimus edidit. Lege & stude in istis, & alijs sacræ Scripturæ libris, pro captu tuo & consolatione exilij tui in hoc mundo; non vt doctus & sapiens videaris, sed mitis & patiens, humilis & obediens, vsque ad mortem efficiaris. *Apoc. 1.*

8. Quære adhuc alios sanctos Apostolos, pro consolatione tua in Christi seruitio occupatos, pro fide & amore Christi occisos, verbo & exemplo multos ædificantes. Vide sanctum Iacobum fratrem Domini, epistolam canonicam scribentem, formam christianæ vitæ & religionis perfectionem continentem. Quære & sanctum Thomam in India, qui vulnera Christi reuerenter palpauit, firmiter credidit, & cum feruenti amore apertè clamauit, dicens: Dominus meus, & Deus meus. Quære etiam cum magno desiderio, sanctum & eruditum Apostolum Matthæum Euangelistam scribentem Hebraicis literis Christi Euangelium toti mundo profuturum, omnibus nationibus, populis, & linguis varijs, ad salutem destinatum. Simili modo & affectu, quære alios sanctos Apostolos & discipulos Iesu Christi, in locis suis verbum vitæ retinentes, & populum docentes, & vsque ad mortem in vinea Dei laborantes. Isti sunt sancti & amici Dei, qui sanguine fuso, per coronam martyrij meruerunt vitam æternam. Lege ergo libenter vitam & passiones eorum, & consolaberis in laboribus & doloribus tuis: quia nihil est, quod tu facis & pateris pro Christo in seruitio Dei, comparatione sanctorum & aliorum deuotorum. Iacobi epistolæ laus. Thomas. *Ioan. 20.* Matthæus.

CAPVT XXXIV.

De summo bono & vltimo fine, in solo Deo ponendo.

1. S*Atiabor, cùm apparuerit gloria tua.* O Domine, quomodo potest homo ad hanc gloriam peruenire? Per contemptum sui & omnium terrenorum, & per ardentem amorem omnium cælestium bonorum. Testes sunt animæ sanctorum lætantes in regno cælorum, & omnes fideles certantes & laborantes contra tentationes vitiorum. Ab hoc glorioso fine & summo bono æternaliter fruendo, longè distant superbi dæmones, infideles pagani, peruersi Iudæi, & hæretici indurati, homines carnales mundũ diligen- *Psal. 16.*

diligentes, Deum negligentes, & in terrenis bonis & honoribus ac laudibus finem suum & felicitatem constituentes. Qui (heu Deus) propter hæc habenda, augenda, & seruanda currunt, laborant, student, vigilant, & ferè nunquam quiescunt, nec solicitare cessant, donec aliquid acquirant. Et cùm acquisierint, siue rectum siue indirectum fuerit, adhuc non contentantur: sed ad altiora scandere & gloriari super cæteros concupiscunt, & intumescunt; doctos se iactant, magnos se æstimant, & ab alijs honorari affectant. Et tamen totum est vanum, lubricum, & nihilum; & finaliter periculosum & perditum, quod quærunt & cupiunt.

2. Certè erratis & vosipsos decipitis, quibus mundus adhuc dulcis est, & iucunda vita præsens, quia nil certi habetis de omnibus bonis vestris, & quotidie morti & iudicio Dei futuro propinquatis. Nihil enim est in hac vita ita iucundum, quin habeat aliquid amaritudinis annexum. Nil in creaturis tam precioſum & bonum & delectabile, quod possit animam hominis satiare & beatificare, ab omni malo eripere, & omni bono replere, & semper lætificare: nisi solus Deus, summè bonus, æternus, & immensus. Hic est creator omnium rerum, visibilium & inuisibilium, angelorum & hominum; qui est ante omnia, & super omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula.

3. Quid enim dignè de Deo dici potest aut cogitari, ab aliqua creatura in cælo & in terra? Excedit namque Deus omnia, ante cuius oculos omnia videntur vana & nulla. Ideo fatua est omnis anima, & permanebit semper egena & misera: quę extra Deum aliqua quærit & diligit, quæ à dilectione & honore Dei mentem separant. Magna & mirabilia opera tua Domine; & cogitate, & perscrutari singula, non est mihi, nec alicui creaturæ possibile.

4. Quid igitur faciam, quia non possum altiora capere, nec secreta cælestia penetrare, neque cum angelis faciem Dei mei contemplari? Indignum me fateor tantis bonis frui, & cum Sanctis in cælo conuersari. Ideo me semper humiliabo & despiciam coram Deo & omnibus hominibus, quamdiu fuero, & ero vilis in oculis meis; vt Deus misereatur mei peccatoris, nunc & in omnibus horis. Recogitabo omnes annos meos in amaritudine animæ meę, quibus iram merui; & placabo in gemitu & fletu Deũ, quem offendi sæpius verbis, factis, visu, auditu, & cæteris sensibus meis: quos mihi ad seruiendum sibi dedit in toto corde meo, quamdiu in corpore viuo: Sed ne desperem & deijciar in malis meis, recordabor (Domine) omnium bonorum tuorum, & omnium misericordiarum tuarum quę à sæculo sunt; donec ad te, auxiliante gratia tua, merear saluus peruenire. Libera me ab omnibus ma-

Isaiæ 38.

malis irruentibus subitò in me, quæ retrahunt sæpius cor meum à cælestibus bonis meditandis. Adesto mihi pie Deus, & pone me iuxta te; ne incipiam vagari & elongari à summo bono, quod tu es Domine. Nam in te solo, totum bonum meum. Da teipsum mihi, & sufficit animæ meæ, Domine Deus salutis meæ. Amen.

DE TRIBVS
TABERNACVLIS.

In his tribus tabernaculis, castra tenent tres militares virtutes. In primo paupertas, in secundo humilitas, in tertio patientia: de quibus tria sunt capita.

CAPVT I.

De paupertate.

1. EST scriptum in Propheta: *Patientia pauperum non peribit in finem.* Psal. 9. Magna est, Domine Deus meus, patientia seruorũ tuorum. Et hęc est victoria eorum, qui cuncta superant aduersa in hoc mundo. Dixisti enim: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Luæ 21. Tu multipliciter nos probas, & vndique tribulationibus nos circumcingis, nunc foris, nunc intus, nunc apertis, nunc occultis nos examinas tentationibus: ita vt in nobis nihil sit, quod per tentationis ignem non transeat. Vis nos in omnibus tentare, in multis angustiare: vt in omnibus probati, & ex multis miseriis liberati, gratias multas tuæ referamus misericordiæ & bonitati. Hoc placitum est visumque bonum in conspectu tuo, & vtile ad profectum nostrum. Si tu Domine Deus noster pro nobis, quis contra nos? Sequar ergo te Domine, quocumque ieris, dummodo mihi dux in via tu fueris. Si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Confitebor tamen aduersum me iniustitiam meã Domino, & infirma mea non abscondam: si fortè à bono medico, consolationis fermenta percipiam. Vide Domine paupertatem & infirmitatem meam, attende quæ dico, tibi enim reuelaui causam meam. En desidero requiem, & tu iniungis mihi laborem. Anhelo ad sublimia, tu autem proponis humilia. Quęro delitiarum copiam, sed tu suades paupertatis inopiam. Psal. 22.

2. Estne, Domine Deus meus, istud consilium & verbum tuum? Vtique.

Vtique. Et quomodo coarctor, vt perficiatur in me? Dilige (inquit Dominus) me, & non anguſtiaberis in te. Facile eſt in igne charitatis, conſumi omnem anguſtiam paupertatis. Dulce eſt amanti compauperari filio Dei. Leue eſt omne onus, quod charitas tolerare iubet. Nec erit cuiquam labor durus, qui charitatis pane fuerit confortatus. Bene locutus eſt Domine, fiat quæſo ſicut dixiſti. Qui dediſti conſilium, fer & auxilium. Efficiatur totum ſuaue, quicquid videtur carni graue: & onus leue, quod iam antè videbatur importabile. Exultet caro mea in Deo viuo, & ſpiritus meus in Deo ſalutari ſuo. *Quàm bonus Iſrael Deus iis, qui*
Pſal. 17. *recto ſunt corde!* Diligam te Domine virtus mea, firmamentum meum, & refugium meum. Diligam etiam ſanctam paupertatem, humilitatem, & patientiam, ſequendo viam tuam & ſanctorum tuorum. Habebo amodo paupertatem pro diuitijs, humilitatem pro gloria, patientiam pro requie. Sit mihi de his cura, & placeant quęcunque ſpiritus requirit, quia caro non prodeſt quic-
Ioan. 6. quam. Delecter in his ſicut in omnibus diuitijs, & pes ſuperborum diuitum, atque ſuauiter viuentium, non moueat me. Cadent
Abac. 3. enim ipſi, cùm venerit dies illorũ, & finis eorum ſine honore. Ego autem in Domino gaudebo, & exultabo in Deo Ieſu meo: qui factus eſt mihi exemplum paupertatis, humilitatis, & patientiæ.

3. Conſiderans ergo prædictas virtutes in te Domine, & in quibuſdam ſeruis tuis, inuenio te ſuper omnia humilem, Moyſen
Num. 12. *3. Reg. 17.* *Matt. 17.* verò ſeruum tuum valde manſuetum, & Heliam multum pauperem. Recordor quoque illos tecum in monte aliquando apparuiſſe; & qualiter Petrus ait, Domine ſi vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moyſi vnum, & Heliæ vnum. Secundùm quem modum, prædictas virtutes quaſi tria tabernacula aſpicio, in quibus habitare deſidero. Si dixero, quòd Dominus meus ha-
Matt. 11. bitauerit in tabernaculo humilitatis, quid conuenientius? *Diſcite* (inquit) *à me, quia mitis ſum & humilis corde.* Igitur tabernaculum tuum Domine humilitas eſt, in quo verè Spiritus ſanctus
Iſaiæ 66. requieſcit. Vnde ſcriptum eſt: *Super quem requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem ſermones meos?* Moyſes verò quale tabernaculum habuit? Si manſuetudinem eius conſideraueris, non dubium quin erit patientia. Erat enim (ſcriptura teſtante) Moyſes vir mitiſsimus ſuper omnes homines, qui morabantur in terra. Hoc tabernaculum factum eſt ſecundum exemplar, quod in
Matt. 5. monte monſtratum eſt, vbi Dominus ait: *Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terram.*

4. Helias iam venit: ſed eamus & videamus, vbi habitaret. Quòd ſi paupertatem & abſtinentiam illius inſpexero, paupertas vtique reſpondebit, Quia ego ſum. Habitauit in tabernaculo pau-

pertatis

pertatis, magnus ille Helias propheta. Testantur corui, qui eum pascebant: spelunca, in qua latebat: asperitas vestium, quæ eum tegebat: & angelus Domini, qui subcinericium panem & aquam illi ministrabat. Quàm bonum est nos hîc esse, & quàm iucundum in his tabernaculis habitare? O si merear inter sanctorum tuorum numerum, vnus de minimis inueniri, vt locum inueniam in domo tua: & cùm defecerit virtus mea, illi me recipiant in tabernacula sua? Quàm felix etiam essem, si inter tam pretiosissima tabernacula, vel paruulum vnum mihi ædificare possem: vt dignaretur ad me venire Dominus Deus, & mansionem facere? Scio enim, quòd libenter habitat in his virtutibus Dominus & rex virtutum. Nunc igitur loquere Domine ad seruum tuum, quia audit seruus tuus; & ostende mihi secundùm multitudinem misericordiæ tuæ, sanctitatem paupertatis, gratiam humilitatis, & fortitudinem patientiæ. 1. Reg. 17. & 19. Luca 16.

5. Et Dominus: Quòniam in verbis meis quæris consolari, & in his tribus virtutibus optas erudiri, libenter faciam quod precaris. Sed de paupertate, quæ initium harum videtur, sermo incipiendus est. Beatissima paupertas, quæ specialem apud me obtinet sanctitatis locum, in tuo corde vtinam altiùs imprimatur. Audiui enim gemitum tuum, quomodo anxiatus sis in paupertate, sed displicuit mihi. Non est hæc res bona, quam audio de te. Nónne est ista, quam elegi, & signata in thesauris meis? Surge, & transi cum pastoribus vsque Bethleem; & vide hoc verbum, quod caro factum est, quod Dominus ostendit tibi; & cognosce, an ibi paupertas defuit. Vide paupertatem meam, & comparatione eius, satis modica tua paupertas, aut etiam nulla erit. Magnum vtique chaos positum est, inter meam tuamq; paupertatem. Nam ipse cùm diues essem, nulliusque egerem, pauper & exul in mundo fieri, & hoc propter te, non erubui. Tu verò, qui pauper es & nudus, qui nihil in hunc mundum tulisti, nónne istud attendere debuisti? Iam cesset querela tua. Sufficere credo ad consolationem tuam, si meæ paupertatis magnitudinem intentiùs aspexeris. Epulari autem & gaudere, non modò, sed in futuro debes. Ibi enim edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt me omnes, qui exquisierint me in sancta paupertate. Non est seruorum Dei de præsentibus lætari bonis, & mundi conformari pompis; sed despectis eius delicijs, ad paupertatis meæ delicias confugere. Verùm paupertas ac humilitas mea his cordibus delicæ sunt, quibus diuitiæ terrenæ viluerunt. An fortè cum diuite vis indui purpura & byssо, & quotidie splendidè epulari? Vide ne contingat tibi cum illo in inferno æternaliter cruciari. Hoc est autem iudicium meum, quia opera illorum sequuntur illos.. Paupertatis encomion. Luca 1. 1. Cor. 8. Psal. 21. Apoc. 18. Luca 16.

6. Vnum

6. Vnum iam supereſt, vt penuriam patienter amodo feras, aut de numero pauperum meorum non eris. Viam pauperibus ſpecioſam oſtendi, laborantibus & pulſantibus portam aperui: humilibus regni ianuam patefeci, & diues non tranſibit per eam. Vis videre intrantem? Aperi oculos tuos, & vide. Factum eſt autem, vt moreretur mendicus, & portaretur ab angelis in ſinum Abrahæ. Iucundáne viſio? Iucunda vtique, & omnino deſiderabilis. Et quomodo huc aſcendere potuit? Et quis eſt, qui eum ſequi poſſit? Memento fili, quòd Lazarus iſte fuit vlceribus & miſerijs plenus, qui eſuriens & ſitiens ante ianuas diuitis iacuit. Et qui tanta pro nomine meo pertulit, nónne intrare in gaudium meum dignus fuit? Imitare eum, ſi vis. Si enim mihi placita erat anima illius, vnde hoc, niſi quia placuit priùs paupertas & patientia eius? Vade, & tu fac ſimiliter. Amen dico tibi, niſi conuerſus fueris & factus ſicut Lazarus iſte, aut vnus è pauperibus meis, non poteris ab angelis ſuſcipi in cælis. Nemo intrabit, niſi mundus fuerit. Etſi immundus fuerit, purgabit eum Pater meus in camino paupertatis, & aqua tentationis expiabit eum: & ſic mundatus, poſt mortis occaſum ad caſtra ſanctorum reuertetur.

Apoc. 12.

7. Intellexiſti hæc omnia? Etiam Domine. Et nunc quid dicam? Venit hora, & nunc eſt, vt multi hanc ſanam doctrinam non ſuſcipiant; ſed vnuſquiſque, quod ſibi placitum & delectabile videtur, hoc magis impleat. Tu verò non ita didiciſti Ieſum Chriſtũ, ante cuius oculos paupertas eius proſcripta eſt. Audi tamen rurſus, quæ loquar tibi. Familiaris amica mea paupertas, quam in terris multipliciter dilexi, & aſtrinxi, meiſque commendare amicis diſpoſui; ſic à multis aliena facta eſt, vt vix locus ſit, quo pes eius requieſcat. Et ſi interdum videtur apud quoſdam morari, ſtatim cùm groſſiora quęque & abiectiora eam viderint diligere, timore quodam exterriti, aut deſiderio melioris edullij dicunt. Recede à nobis, viam ſcientiarum tuarum nolumus, contraria enim es deſiderijs noſtris, viæ tuæ viæ difficiles, & calles tui duriſſimi. Quare veniſti ad nos? An ideo, vt occideres nos, & pecora noſtra? Pecora carnem ſuam vocant.

Paupertatẽ multi reijciunt.

8. Ecce paupertas, quid iſti dicunt, & quantum tibi detrahunt. Sed ſcio, quia nihil mali diſpoſuiſti cõtra eos; ſed in iuſſione mea ad curanda vulnera peccatorum eorum, ad nutriendum quoque ſi quas habuerunt virtutes, ad illos acceſsiſti. Longè aliter ſentiebat ſanctus ille, qui dicebat: *Paraſti in conſpectu meo menſam aduerſus eos, qui tribulant me. Paraſti in dulcedine tua pauperi Deus.* Et iterum lætus pſallebat: *Quoniam inops & pauper ſum ego.* Et; *Pauper & inops laudabunt nomen tuum.* Verumtamen paupertas (amica mea) noli contriſtari. Non enim te abiecerunt, ſed me. Qui enim

Pſal. 22. Pſal. 67. Pſal. 85. Pſal. 87.

nim te spernit, me spernit: & qui te recipit, me suscipit. Scio, quòd non ab omnibus diligeris: taceo, quòd interdum cum indignatione effugaris. Omnia hæc faciunt tibi, quia non nouerunt te, nec quanti sis meriti apud me. Tu verò ne timeas, quia ego sum, qui elegi. Emi te, & cunctis opibus preciosiorem, cunctisque deliciis suauiorē exstimaui te. Ab infantia mea exquisiui te, & vsque ad senectam & senium non recessi à te.

9. O vos omnes, qui transitis per viā, attendite & videte, si est talis paupertas sicut paupertas mea. Filię Siō, occurrite modò, & videte regē Salomonem in diademate, quo coronauit eum mater sua: quomodo eū reclinauit in præsepio, qui semper erat in Patris imperio: quomodo pannis eum inuoluit, qui cælum & terrā palmo concludit. Videte pannos meos & linteola mea, quibus adhuc puer inuolutus sum; & mihi similē si vidistis, venite & arguite me & paupertatē meā. Ecce signum, quod ostendi vobis, quod annunciatū est ab angelis, apparuit in terris, per Mariam virginem impletum est, vt vidistis. Vsquequo paruuli non diligitis paupertatem, cùm paruulus natus sit vobis, & paruulus datus sit vobis? Sed diuitibus videtur hæc stultitia, & superbis ignominia: mihi tamē & omnibus electis meis, sapientia est atque gloria. Considera (quęso) & alia facta mea. Ieiunaui quadraginta diebus & quadraginta noctibus, nihil manducans in illis, postea verò esurij. Vide, quid feci, Hoc erat ieiuniū meum, quòd elegi, quod opere compleui. Quis mihi laborem hunc recompensare poterit? Et quis est, qui vel in modico me imitari gestit? Quisquis ille est, dilectus mihi est. Fatigatus ex itinere super puteū sedi, & à muliere Samaritana aquam petij, & dixi: *Da mihi bibere.* Ecce, aquam ad potandum petij, qui hominibus vina dare consueui, & aquam in vinum olim mutaui. Discipuli autem mei abierunt in ciuitatē, vt cibos emerent, & reuertentes dicebant. *Rabbi manduca.* Tanquam necessitatem patienti hæc mihi ministrabāt, vt paupertas probaretur in me, & multa necessitas, quā pro salute hominū suscepi, nota fieret. Et nunc si diligis, sequere me, quia maiora his tibi demōstrabo. En pauper & nudus, tandē in cruce sum suspensus. In omni etiam vita mea parū videbar habere, iam cunctis ablatis, solus & nudus in cruce figor. Quis me pauperior, qui omni solatio humano destituor? Hęc in corde tuo scribere debes & intentè cogitare, quia ad amorem sanctæ paupertatis possunt te accendere. Ecce paupertas (amica mea) quibus verbis & exemplis te magnificaui; & nunc iterum cui assimilabo te amica mea? Similis es hominibus gaudentibus in Spiritu sancto, & dicentibus: *Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes: vt egentes, multos autem locupletantes.*

Cant. 3. Christus quàm pauper fuerit aperitur. *Luca 1.* *Isaia 9.* *Matt. 4.* *Ioan. 4.* *Ioan. 2.* *Matt. 27.* *2. Cor. 6.*

1.Cor.4. Phil.3. *Nos infirmi, nos ignobiles propter Christum: omnia arbitramur vt ſtercora, vt Christum lucrifaciamus.* Quam apta ſimilitudo, & vtinam in multis mihi annuncietur talis æmulatio.

D. Frāciſc. paupertatis cultor. 10. Recordor iam pauperis ſerui mei Franciſci, qui paupertatem ſummè dilexit. Verè fidelis, & multū fidelis iſte ſeruus meus; qui ſic illam diligebat, vt ex cordis affectu dominam ſuam vocaret. Et cum dilexiſſet eam, etiam vſque in finē vitæ ſuæ dilexit. Ideoq; in regno meo mecum tripudiat, quia priùs in mūdo cum ſancta paupertate commerciū faciens, lætus erat. Vnde etiam illi occurrens, dignanter & dulciter eam in hæc verba ſalutabat: Beneueniat domina mea paupertas, caſtitas, & obedientia. Iſta ſcilicet paupertas, & duę prędictæ ſorores eius, ſunt principua vota religionis. Hęc de humili dixi Franciſco,

D Martinus pauper. 11. Sed & de aliis ſanctis vis forſan tibi quædā breuiter apponi, quorum paupertas toti orbi refulget. Noſti Martinum virum ſanctiſſimum, qui ob ſingularem deuotionem paupertatis, Martinus pauper & modicus meruit appellari. Ne hoc videatur tibi deſpectum, quia in paupertate fuit, & eſt ſanctorum gaudiū hinc in eius laudem ſublimiter decantatur, Martinus Abrahæ ſinu lætus excipitur; Martinus hic pauper & modicus, cælum diues ingreditur, hymnis cæleſtibus honoratur. Si tibi amarum videtur pauper & modicus, dulceſcat interim cæleſtis regni introitus. Proponam & alium ciuem fideliſſimum, ſanctæ paupertatis amatorem. Hic eſt beatiſſimus præſul Auguſtinus, doctor magnificus, de quo ita canit clericorum chorus; Teſtamentum nullum fecit, quia vnde faceret pauper Chriſti non habuit. Et rurſus in hymno; Amatorem paupertatis, te collaudant pauperes, &c. Hi ſunt pontifices almi, pauperes ſpiritu, pauperes rebus, ſed meritis locupletes & clari virtutibus. Plures adhuc potuiſſem teſtes paupertatis adducere, ſed hæc breuiter ſufficiant, ne te onerare videar.

D. Auguſt. pauper.

12. Et dixi: Cur ita loquitur Dominus meus? Non enim audior audire, quæcunque dignetur magiſter & Dominus meus ſeruo ſuo dicere. Oſtende mihi alios, & ſufficit mihi. Qui ſunt iſti, & quæ omnia eorum? Iſti (inquit Dominus) ſunt electi amici mei, in eremo olim conuerſantes patres antiqui, Paulus, Antonius, Macharius, Pachomius, Arſenius, & Romæ quondā Alexius, atq; Ioannes eleemoſynarius, dilectus frater Martyrius, & pauper ille Seruulus; quorū meminit ſanctus Papa Gregorius. Horum conuerſatio cunctis eſt viuendi ſpeculum, & eleemoſynas eorum narrabit omnis eccleſia ſanctorum. In his lucebat humilitas, gaudebat paupertas, triumphabat patientia. Sed & ſanctiſſimam Elizabeth viduam, quam reticere nolui, in exemplum

Diuorum aliquot catalogus, qui paupertatem amauerūt. Eccl.31.

Elizabetæ Hungaricæ paupertas.

plum amandæ paupertatis tibi commendo Cuius vitam & mores frequenter (rogo) inspicias, vt amore virtutũ eius, ad veram perfectionẽ accendaris, & totus in amore cœlestiũ illius exemplo te erige; vt despectis mundi delectamentis, verus pauper spiritu effici possis. Iam ad proprositum ordinẽ sermo redeat, & omnis pauper pro nomine Christi diligenter auscultet. Multa habeo devobis diuitib. dicere & iudicare, sed vos nõ recipitis me.

13. Vobis dico pauperibus, audite me quoniam estis ex ouibus meis. Nolite timere pusillus grex, quia placuit Patri meo dare vobis regnum. Pauperem quidem vitam hic geritis, sed multa bona habebitis, si me in paupertate dilexeritis. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia ad euangelizandum pauperibus missus sum in mundum. Cùm essem in mundo, dilexi paupertatẽ: diuitias verò habere nolui, quia non sunt ex Patre, sed de mundo. Qui enim volunt diuites fieri in hoc seculo, incidunt in laqueum diaboli, & in varia desideria cordis, & difficilè intrabunt in regnum cælorum. Non est autem regnũ meum de hoc mundo. Si ex hoc mundo fuisset regnum meum, ministri vtique mei deseruissent mihi, & magno comitatũ mihi astitissent. Nunc autem regnum meum non est hinc, sed factus sum seruus & minister totius mundi. Non enim veni ministrari, sed ministrare; & dare animam meam redemptionem pro multis. Inclinate ergo pauperes mei aurem vestram in verba oris mei, & discite à me, quia in paupertate vos præcessi. Sufficiat vobis paupertas vestra, vt diuitiæ computentur. Gaudete & exultate cum ea, quia merces vestra multa est in cælo. Non turbetur cor vestrum, neque formidet; quia ego sum, qui loquor vobis. Viriliter agite, & confortamini omnes, qui amicitiam cum sancta paupertate coniungere statuistis. Permanete cum ea, & ero vobiscum. Nolite lugere neque contristari, quia diuitias non habetis, sed lętamini in Domino Deo vestro, quia eas contempsistis, & pauperes Christi facti estis.

Lucæ 12.
Tobiæ 4.
Isaiæ 6.
Matt. 11.
1. Tim. 6.
Matt. 19.
Ioan. 18.
Matt. 20.
Matt. 5.

14. O sãcta & laudabilis paupertas, quibus te laudibus efferã, quomodo te appellabo, & quibus modis te amicis meis recommendabo? O quàm mirabile exemplum ostendi cunctis fratribus egentibus propter me, quando inops & pauper factus sum propter illos? sed timeo adhuc satis quòd peregrina sis in multorum cordibus. Veni proinde, quia mittam te ad quandam famulam mihi notissimam. Peregrinare paruo tempore apud illam, donec veniat tempus visitationis tuæ. In die visitationis tuę, eris gloriosa & sublimis; nec vocaberis tunc desolata, sed dilecta mea; & eris corona gloriæ, & diadema in manu Dei tui. Tunc fulgebis sicut sol in regno Patris mei, & pulchra eris vt luna

Isaiæ 62.
Act. 14.

Psal. 90. luna in conspectu meo. Interim tamen multa pro nomine meo oportet te pati, & per multas tribulationes intrare regnum cœlorum. Noli tamen in hoc deficere, quia tecum sum in tribulatione; eripiam te, & glorificabo te.

15. Perge proinde secundùm meũ consilium ad locum, quem mõstrauero tibi. Scio, quòd domina loci illius te libenter propter nomen meum gaudenterque suscipiet. Iam mihi de illa per seruum quendam famosissimum intimatum est, quoniam tibi sancta conuersatio eius per omnia congruit. Vnde nec ipsa sine te perfecta esse, aut diu sola non potest consistere. Surge dilecta, amica mea paupertas, & veni. Sed dicis mihi, Domine quò vadam, & quomodo possum viam scire? Per me inquam transibis, *Ioan. 14.* & mox habitationẽ illius attinges. Ego enim sum via. Et quod (inquis) nomẽ est huius tam sanctæ famulę, de qua tanta bona audio Domine? Indica mihi, vt audito nomine exurgã, & transeam cum festinatione. Et cum peruenero ad illam, salutabo eam, & dicam: Benedicta filia tu à Domino, gaude & lætare filia Sion, quia ad te me misit Dominus.

16. Quid tu, ô paupertas, interrogas de nomine? Magnum est enim nomen eius apud me, & apud seruos meos præclarum valde. Ipsa vocatur humilitas. Sanctitas & virtus eius, angelis & hominibus venerabilis est. Pro hac scriptũ est de te: Bonis mẽtibus, paupertas solet esse custos humilitatis. Ecce paupertas, *Paupertas humilitatis custos. Ruth. 1.* ecce hæc est, de qua dixi tibi. Hæc est Noëmi illa, pulchra est, & amica mea est. Sicut te ab initio dilexi, ita & hanc diligo. Custodi hanc humilitatẽ, quã maximè in sanctis meis diligo. Nolo, vt derelinquas eam: nam si rectè perpendere velis, similiorem tui in omni terra non inuenies, apud quam securius diutiusque morari possis. Omnes te relinquunt, omnes despiciunt, sed humilitas vera te in domũ suam introducit. Cognatæ enim estis, idcirco simul habitare debetis. Non est beatificanda illa paupertas, quæ humilitatẽ nescit: neq; Deo placita humilitas, quæ paupertatem descipit. Sit igitur vobis cor vnũ & anima vna in Deo, nec dicatis vobis aliquid proprium; sed sint vobis omnia communia victus, vestis & omnia, quæ ad huius vitæ pertinent necessaria. Siquidẽ paupertas vestis tua interdũ videtur vilis & inculta, sed propter hoc à domina humilitate non abiicies. Credo firmiter, quòd his exterioribus innotesces, qualis apud me sis intus, dummodo non erubescas. De vilibus indumentis erubescere, signũ est latentis superbiæ & de his gloriã quærere, vitiũ hypocrisis, Calcei tui veteres sunt, nonnunquã & consractos vidi; sed humilitas in his ambulare nõ veretur, quia multi sanctorũ nudis pedibus transierunt. Vnde apertissimè legitur in

Isaia

Isaia propheta, quia dixit ad eum Dominus: *Vade, & solue saccum de lumbis tuis, & calceamenta tua tolle de pedibus tuis: & fecit sic, vadens nudus & discalceatus.* Ecce testis idoneus, ad probandum veritatem rei. Mensa tua, ô bona paupertas, simplicibus cibis tantumque necessariis contenta est; humilitas huic interesse sobrietatis conuiuio vult, pro nomine meo libentissimè. Scio, inquit, abundare, & penuriã patis vbique & in omnibus instructa sum. Omnia possum in eo, qui me confortat. *Isaiæ 20.* *Thil. 4.*

17 Scire tamen etiã debet, quisquis hæc verba legerit, quòd infirmis & debilibus paupertas condescendere misericorditer nouit: sed fortioribus hæc ardua proponit, vt habeant semper, quo crescãt. Hinc est, quòd ipsa laboribus & fatigationibus sæpe insistit, nec panẽ suum ociosa comedit vt apostoli verba cõplere possit, qui dicit: *Nulli oneros⁹ fui, sed in fatigatione die & nocte, panẽ ociosè non comedi;* & multa consimilia. Humilitas autem collaborans paupertati, de quibusdam per Prophetã conqueritur: quia in laboribus hominũ non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, ideo (inquit) tenuit eos superbia. Et in euangelio, dum alios videret in foro stantes ociosos, increpat illos dicens: *Quid hic statis tota die ociosi? Ite & vos in vineã meã, & quod iustũ fuerit, dabo vobis.* Paupertas in stratis indispositis, aut interdũ in stramentis, culcitris, aut mattulis, requiẽ sibi qualemcumq; suscipit. Humilitas verò non in mollibus nec preciosis lectis requiescit: sed nec cum cunctis rebus, quæ sunt mundi, statuit vel exiguam amicitiã iungere. Legit enim, quia Ioannes indutus erat pilis camelorũ, & qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Et audiuit de me: *Vulpes foueas habẽt & volucres cæli nidos; Filius autẽ hominis non habet, vbi caput suum reclinet.* Paupertas etiã seruos & ancillas, prædia & palatia, cuncta quoque, quæ ad honestatem aut commodum præsentis vitæ pertinent, non possidet, alioquin venerabile nomẽ suum amitteret. *1. Cor. 11.* *Psalm. 72.* *Matt. 20.* *Matt. 3.* *Luc. 9.*

18 Omnia hæc humilitas nec habet, nec habere cupit; sed filio Dei coæquari volens, dicit: Ego sum, quæ veni ministrare & nõ ministrari. Ancilla Christi sum, dominari mihi non licet. Summa ingenuitas mea est, vt seruitus Christi in me reluceat. Ego quæ statui soli omniũ creatori deseruire quomodo vnquã potero his vanis & caducis vel ad horam intendere? Longè à me & à domo mea sit omnis, qui paupertatem & simplicitatem non prætenderit. Propterea scito paupertas dilectissima, quòd pro voto & cum gaudio à domina humilitate (si tamen ita vel it appellari) solummodo suscipieris. Ceteris quidem incognita es, & puto quod diu remanebis, non sit tibi curæ. Memento, quòd & ego ipse multis incognitus extiti. Si me persecuti sunt, & te *Matt. 20.* Humilitas sola paupertatem amat.

persequentur. Si me oderunt,& te pariter odio habebunt. Me-
Ioan. 13. mento sermonis mei,quem dixi,quia non est seruus maior do-
mino suo. In humilitate & patientia,erit fortitudo & consola-
tio tua,Respondens autem paupertas in persona pauperis,ad
Dominum dixit: Ego ancilla tua,fac mecum secundùm volun-
tatem tuam. Tu locutus es ad famulam tuam, & vnde hoc mihi,
vt inueniam tantam gratiam coram oculis tuis? Quam clemés
es in misericordiis tuis,vt peregrinam agnoscerés,viduam be-
nediceres,& desolatam non relinqueres.

19. Non præ gaudio se capit cor meũ,quomodo tanta maie-
stas non dedignatur me infirmam aspicere:tanta celsitudo,hu-
miliatam & conculcatam inquirere:tam potentissimus rex & o-
pulentissimus,pauperculã diligere. Et quid hæc aliud,quàm di-
uitiæ bonitatis eius, viscera misericordiæ eius, & ineffabilis
dulcedo charitatis eius?Magnũ erat,si mei recordari voluisset,
& aliquem ad me de minimis seruis suis destinasset. Nunc autẽ
Phil.2. surrexit de solio suo regali,potentiam regalem paupertate cõ-
mutans, habitu inuentus est vt pauper homo; formam etiam
serui induens;nec tantùm serui,sed etiam mali serui, vt pro o-
mnibus morti traderetur & crucifigeretur: qui nihil mortis de-
1.Pet 2. bebat,in quo nec dolus inuentus est. Per omnia similis factus
Iacob.2. mihi,ætate,habitu,& cognatione; quia puer paruulus & pau-
perculus erat: non diuites, sed pauperes etiam parentes elege-
rat. Magna mihi proinde gloriatio & exultatio, multa fiducia
Isaiæ.40. & consolatio in Christo Iesu. *Consolamini,consolamini populo
meus*,dicit Dominus Deus vester. Quis populus Domini,si
non pauperes eius?Non populus Dei,diuites seculi.

20. Væ enim vobis diuitibus, qui habetis consolationẽ ve-
stram. Propterea dixit Iesus; *Beati pauperes spiritu,quoniam vestri*
Luc.6. *est regnum cælorum*. Siue de corporali,siue de spirituali paupertа-
Matt.5. te id intelligitur, in singulis voluntaria paupertas prędicanda
Matt.11. & amanda videtur. Videte ergo ne contemnatis vnum de pusil-
lis istis,qui in me credunt, & pauperes propter nomen meum
Psalm.67. facti sunt. Ego enim,dicit Dominus Deus,sum pater pauperum,
Isaiæ 9. iudex orphanorum & viduarum. Desiderium pauperum exau-
Psal.9. diui præparationem & humilitatem cordis eorum audiuit au-
ris mea. Nolite tangere eos, neque per vim neque per fraudem
nocete eis. Ego vindex sum omnium. Ne ergo velitis eos con-
tristare, mei enim sunt omnes pauperes. Et nunc vbi estis pau-
peres mei? Nunquid non audistis vocem meam. Ecce quanta
pro vobis edidi testimonia, vt vobis grata esset dilecta pau-
pertas,amica mea.

21. Hanc dixi amicã,quia proprio actu & habitu feci precio-
sissimam;

simam: vt discant omnes reges & principes terræ, non eā habere cōtemptui, sed suscipere & venerari sicut verè charissimā; quam cęli & terræ rex super omnes reges, in sacra sua dedicauit infantia. Si non creditis verbis meis operibus credite. Ite ergo, & videte locum, vbi positus erat Dominus, aut in præsepio, aut in sepulchro. Nónne ego ipse sum Christus. Palpate ergo & videte, quia diuitias & voluptates non habeo, sed pannos & sudarium. Iam credite, quia diues non sum, & paupertatem meā diligite. Hęc ad laudē paupertatis sufficiant, quæ verè laudabilis est, & ab omnibus Dei seruis multū amari debet; quia Deus illam & omnes sācti, cunctis diuitiis mundi præferebant.

CAPVT II.

De humilitate.

Paupertas ingrata Deo absq; humilitate.

1. SED consequenter ad virtutē humilitatis transeamus. Humilitas enim, si paupertati coniuncta nō fuerit. Deo placere paupertas non potest. Sicut igitur de paupertate, ita (Domine Deus meus) & de humilitate loquere mihi. Multis modis istam commendari in scripturis tuis audio, & miris in te modis emicuisse præ cęteris inuenio. Quis sic verā humilitatem ostendere & docere potuit, quemadmodū Deus homo factus. Vnde apertè omnibus dicis: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Matt. 11. Et si aliud exemplum verę humilitatis non haberem; quam te Dominum meum Iesum, nec aliā humiliandi causam, omnino ipse solus sufficeres. Quam sequar, si te non sequor? Cui credam, si tibi nō credo? Quis mihi persuadere poterit, quòd humilitas est via regni cęlestis: si ille non valet, qui de cælo venit? Vsquequo insipiens eris anima mea, ambulans per vias non rectas, semper errans, & ad veritatem nunquam perueniens?

2. Ecce humilitas via est, & alia non est. *Ego* (inquit) *sum via, veritas, & vita.* Humilia te, inclina te quęso anima mea, & erit Christus vita tua. Noli attendere, quid alij dicant; sed vide, quid Christus hominibus dicit: *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri meo, dare vobis regnum.* Ioan. 14. Luca 12. Hinc rursus & in alio loco exultans in Spiritu sancto, ad Patrem ait: *Confiteor tibi Pater, Domine cęli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea parvulis. Ita Pater, quoniā sic beneplacitū est ante te.* Matt. 11. Quid tibi videtur de Christo, cuius filius est? Verè Filius Dei erat homo iste. Si ille in mundo nihil habere voluit, qui omnia cum Patre condidit, quid tu adhuc in illo quæris & diligis? Time, quod dicit: *Vos de mundo estis.* Cùm Iesus esset adhuc cū discipulis suis, & hora appropinquaret passionis, volens illis exēplum Matt. 22. Ioan. 13.

dare perfectę humilitatis ac mutuę dilectionis: surgit à cœna, & ponit vestimenta sua, & mittit aquâ in peluim, cœpitque lauare pedes discipulorum suorum. Et ait illis: Scitis, quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister & Domine, & bene dicitis. Si ego Dominus & magister vestros laui pedes, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt & vos ita faciatis. O verè summum humilitatis exemplum! Deus ecce, hominum seruus factus est, & homo adhuc homini aut potiùs Deo subiectus non est. Confundantur & reuereantur omnes superbi quia contempserunt consilium Filij Dei.

3. Vicisti nos Domine Iesu, vicisti nos humilitate tua; ecce confundimur in superbia nostra. Confusio operuit faciem nostram. Quid (inquis) facere debui tibi ô superbe, & nō feci? Cur respicis in me? Putas, quòd sis melior me? Si nō hoc apparet tibi, forsitan humiliasses te, nunc verò superbia tua ascendit semper. Cōuertimini filij hominū, & nolite ascendere, quia nō sum vobiscū. Si enim ascenderitis, cadetis corā inimicis vestris, & subsannabūt vos; & cognoscetis, quia superbis resisto. Humiliamini sub potenti manu mea, & exaltabo vos. Omnis enim, qui se humiliat, exaltabitur; & qui se exaltat, humiliabitur. Quantū volebant ascendere, & ceciderunt quasi lapis in profundū? Pharao & currus eius submersi sunt in mari rubro: Adā & Eua expulsi sunt de paradiso: Angelus, & qui cū eo erant, proiecti sunt de cælo. Et hi omnes propter ascensū montis superbiæ, corruerunt in damnationē mortis æternæ. Heu heu Domine, à facie furoris iræ tuæ quis sustinebit? Deiecisti eos, dū alleuarentur. Cecidit cecidit Babylon, & facta est ruina eius magna. Sed quid faciā miser? quò fugiam? Tremēs factus sum ego & timeo, quia Deus nec Angelis nec hominibus superbientibus pepercit. Væ mihi, si sic ascendero; & væ iterum mihi, si non descendero.

1. Pet. 5. Luc. 14. Exod. 15. Gen. 3. Isaiæ 14. Psal. 72.

4. Quis ostendit mihi viam, per quam possim securè & sine periculo ambulare? *Ego* (inquit Dominus) *sum via: per me si introieris saluaberis.* Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & scandalū non erit vobis, quemadmodū contigit superbis. Ego lux mundi: Qui sequitur me, nō ambulat in tenebris, sed habebit lumē vitæ. Ego forma iustitiæ, ego exēplar humilitatis. Ego pastor bonus, qui pasco oues meas. Paui eos in innocentia cordis mei, & in verbis oris mei confortaui illos, Domine, qui pascis me à iuuentute mea, ne derelinquas me. Spiritus tuus bonus deducet me in terrā rectā, propter nomen tuū viuificabis me in humilitate tua. Ipsa est, quæ saluam faciet animā meā, & ab æternis casibus custodiet eā. Si fuero humilis, saluus ero. *Memento mei Domine,* ait humilis & contritus latro, *cùm veneris in regnū tuum.*

Ioan. 10. Eccl. 24. Ioan. 8. Ioan. 10. Psal. 77. Psal. 142. Luc. 23.

tuum. Et dixit illi Iesus; *Amẽ dico tibi, hodie mecum eris in paradiso.* O quãta est virtus humilitatis, quæ latroni aperuit gaudia paradisi? *Adam vbi es? Domine* (inquit) *vocẽ tuã audiui, & timui, eo quòd nudus essem.* Miser, quis te nudauit, nisi superbia tua? *Eritis sicut dij*, aiebat princeps vester. Mentita est iniquitas sibi, & factus est ille, & ecce filii eius omnes miseri; & nihil deitatis inuenerunt viri diuitiarũ in manibus suis, sed labores & dolores cõprehenderunt eos. Melior est ergo iste humilis latro, quã Adam quondam iustus & elatus. Per humilitatem suam iste ascendit, per superbiam ille descendit. Sed quid dixi descendit? Vtinam descendisset: nunc autem cecidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum; quia superbia nunquam descendit, sed semper cadit. Cecidit in cælo, cecidit in paradiso, in mari, & in omnibus abyssis. Christus descendit, & de cælo descendit & ipse est, qui etiam ascendit super omnes cælos, vt adimpleret omnia.

Gen. 3. *Psalm. 75.* *Lucæ 10.* *Ephes. 4.*

5. Bone Iesu, quomodo vndiq; pugnas pro me, deponens superbos & potẽtes de sede, & exaltans humiles? Et clamasti; *Zachæe festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere. At ille festinans descendit, & filius Abrahæ factus est. Domine descende, priusquam moriatur filius meus*, sic orabat quidam regulus. Et dixit illi Iesus: *Vade, filius tuus viuit.* Descendit etiam Iesus de monte, & secutæ sunt eum turbæ multę; Descendisti Domine, vt saluũ faceres genus humanũ, quod perierat ascendendo. Et quare omnes tam cupidi ad ascendendum, tam tardi ad descendendum inuenimur? *Magister* (ait alius) *sequor te quocumque ieris.* Bene dixit, sequor te; quia sequendo te nemo errat, quoniam lux es & dies; & qui ambulat in die, non offendit. Sequor te quocumque ieris, siue ascendendo, siue descendendo, quia bonum ascensum & descensum docuisti me. Bonus ascensus, de mundo ad patrẽ: libenter illuc ascendam, quoniã ibi est thesaurus meus indeficiens, & celebrantur ibi nuptiæ agni: sed & magnus dies festus omniũ sanctorum mox appropinquabit. Ascendite ad diem festum hunc. Ite & dicite fratribus meis: Ascendo ad patrẽ meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrũ. Quis ascendet in montem istum, aut quis stabit in loco sancto eius? Mons Dei, mons pinguis est iste, vt quid suspicamini montes coagulatos? Altus mons huiuscemodi, à iacentibus non videtur. Propterea Ioannes, qui pennis contemplationis eleuabatur, vidit agnũ stantem supra montem Sion. Quem Prophera sequi cupiens, orabat; *Quis dabit mihi pennas, sicut columbæ; & volabo, & requiescam?* Ascendit etiam Simon Petrus, & ait: *Domine, bonum est nos hic esse.* Isti viri sancti te (Domine Iesu) sunt secuti, & ostendisti eis gloriam sempiternam, quam promisisti diligentibus te.

Luc. 1. *Luc. 19.* *Ioan. 4.* *Matt. 8.* *Ibid.* *Ioan. 7.* *Ioan 20.* *Psal. 23.* *Psal. 67.* *Apoc. 14.* *Psalm. 54.* *Matt. 17.*

Humilitate ascenditur, superbia descenditur.

Iam

Iam ascensum audiui, quia transit ad regnum tuum omnis, qui relinquit mundum.

Psalm. 134. 6. Sed iterũ descendimus, quoniã modò tempus descendendi aduenit. Domine inclina cælos tuos, & descende; tange mõtes superbiæ, & fumigabunt. Descende ad nos, quia ad te ascẽdere non valemus. Si nitimur, deficimus: & si interdum adscendimus, curuum iter facimus, & peius agimus. & labimur in lutũ profundum. Si quiuerit claudus currere, & confractus pedibus ambulare, tunc potest etiam superbus proficere. Quanto plus currit, tanto magis offendit: & quo altiùs salit, eo desperatiùs in ima ruit. *Si posueris in cælum* (ô superbe) *nidum tuum, inde te detraham*, dicit Dominus. Audiuimus superbiam Moab, superbus est valde. Superbia eius & arrogantia eius, plusquam fortitudo eius. Quid superbis terra & cinis? Terra es, & in terrã ibis. Descende priùs, & tunc ascendes. Vanũ est tibi ante lucẽ surgere, surge postquam sederis, quoniam quidem sic sanctos imitaris. Sedebat Iob in sterquilinio, Dauid coram Domino, Ezechiel in medio captiuorum. Sede tu, & scribe citò; Memẽto, quæso Domine, quòd sicut lutũ feceris me, & in puluerem reduces me. Et ora cum Propheta; *Peccaui, & malum coram te feci*, Nõ ergo *intres in iudiciũ cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens.* Recordare & illius Publicani, qui stabat à longè, & non audebat oculos in cælũ leuare; sed percutiebat pectus suum dicens: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Amen dico tibi, quia descẽdit hic iustificatus ab illo, id est, prę illo, scilicet Pharisæo. Quis sicut tu Domine Deus noster, qui in altis habitas, & humilia respicis in cælo & in terra, qui suscitas à terra inopẽ, & de stercore erigis pauperẽ? Esto in humilitate nostra memor nostri; custodi paruulos tuos, & humilia peccatores vsque ad terram. Iudicare Domine Deus pupillo & humili, vt nõ apponat vltrà magnificare se homo super terrã. Ecce per scripturas sanctas trãsiens, video sicut vulneratum superbum, & ipse de manu tua repulsus est. Sed iam videre libet è contrario, qualis etiã humilis actu sit & moribus, quæ cogitatio eius, & quod signum sanctitatis eius. Et Dominus: *Ecce domi latet*, quia humilis locũ semper quærit nouissimum, sicut scriptum est: *Cùm inuitatus fueris ad nuptias, vade & recumbe in nouissimo loco.* Non tamen hoc fictè, sed hunc deberi sibi sentit ex digno. Alioquin non erit illi gloria neque merces apud Patrem, qui in cælis est, qui omnia videt in absconso. Si ab aliis obiurgatus & diffamatus fuerit, patienter sustinet, & humiliter tacet. Meditatur in corde, quanta opprobria sustinuit Saluator mundi. Dicebant enim Iudæi de filio Dei; *Dæmonium habet, & seducit turbas. Vorax est & potator*

Abdia 1.
Isaiæ 16.
Eccl. 10.
Gen. 3.
Psal. 126.
Iob. 2.
Ezech. 3.
Iob. 10.
Psalm 50.
Psalm. 142.
Lucæ 18.
Psalm. 112.
Psalm. 146
Psalm 135.
Psal. 9.
Psalm. 88.
Humilis & modesti mores & cogitatus qui sunt.
Lucæ 14.
Matt. 6.
Lucæ 7.

tator vini, amicus publicanorum & peccatorum.

7. Consolatur his verbis seipsum humilis, & dicit; *Non est seruus maior domino suo. Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quãto magis domesticos eius?* Sequar Dominũ meum Iesum; quia ipse dixit: *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* Noli conturbari anima mea, quoniam digna factis recipis: Iesus autem nihil mali gessit, nec quicquam morte dignum fecit, & tamen vsque ad mortem crucis semetipsum humiliauit. Quia si in viridi ligno, quod erat in paradiso Dei, hæc fecerunt: in arido, quod tu es, quid fiet? Et ideo iniustè querulor, iustè autem patior, quotiescumq; & à quocumque vituperor. Si fuerit humilis increpatus & accusatus, non quærit excusationes aut redargutiones; sed omnẽ offendit humiliationem, confitetur culpam, promittit sui emendationem. Cur hoc? Quia non hominibus placere, sed Deo quærit satisfacere. Paruipendit confusionem homiuum, quia timet diuinum iudicium, vbi occulta erunt manifesta. Quisquis humiliter modò confitetur culpam propriam, percipiet tunc à me peccatorum suorum remissionem.

Matt. 10.

Luca 9.

Phil 2.

Luca 23.

8. Dicit ergo humilis, siue iustè siue iniustè reprehensus; *Peccaui, & malũ coram te feci.* Ego in flagella paratus sum, & dolor meus in conspectu meo semper. Quoniam iniquitatem meam annunciabo, & cogitabo pro peccato meo. Sentit vulnus peccati interiùs, & ideo fert leuius, quicquid cruciat exteriùs. Hoc est enim magnum humilitatis indicium, confiteri in redargutione peccatum proprium. E contrario quidam superbè agunt excusando, & se defendendo coram aliis. Non (inquit superbia eorum) hoc feci; aut si feci, bene feci. Si malè non multũ malè: neque in tantum, sicut isti dicunt. Quis est ille homo, qui talia loquitur de me? Et tamen istiusmodi fabulatur aliquando publice de perpetratis malis suis, ibi inquiens fui, & talia feci; hęc dixi, & sic respondi. Quantæ miseriæ & cæcitatis est, illud ore proprio pronunciare, se malè egisse, & peccatorem se reputari ab aliis ferre non posse? Filii hominum vsquequo diligitis hanc vanitatem, & quæritis mendacium? Si interrogatus fuerit humilis, non promptulus ad responsa inuenitur, sed serus & prouidens. Non est etiam ad risum facilis, sed grauitate temperatus. Cor eius deuotione spirituali citiùs tangitur, quia de tẽporali gaudio non consolatur. Compunctioni est deditus, & ad considerandum se inuenitur primus. Studet propria flere mala, aliorum bona considerare, & infirma eorũ portare, & pio modo excusare. De magnis & sublimibus præsentis vitę rebus, de honoribus & dignitatibus, de gradibus & cathedris minimè curat,

Pſal. 50.

Pſal. 37.

Pſal. 4.

Psal.48. curat, sed omnia peritura & vana esse considerat. Homo enim cùm interierit, non sumet hæc omnia secum.

9. Et vbi (inquit) sunt, qui in hoc mundo floruerunt? Tanquã peregrinus & hospes vnius noctis; sic pertransierunt. Cõtemnit ergo omnes mundi honores, amplectitur opprobria & abiectiones. Eligit abiectus esse in domo Dei magis, quàm habitare in tabernaculis peccatorũ. Suscipit leue iugum Christi, abiicit laboriosam seruitutẽ diaboli. Nihil laboriosius, quàm velle ascẽdere, & hoc frustra; quia superbus timet semper, ne superetur; & quotidie deiicitur, ipso etiam ignorante. Pax autem & gaudium cum humili, qui per viam planã sanctorum graditur, & in vallibus commoratur. Valles enim abundabunt frumento, hoc est, consolatione Spiritus sancti: clamabunt & hymnũ dicent pro donis, quæ perceperunt. Propterea nil iam quærit in terrenis, quia spes eius tota suspensa est in cælestibus. Orat cũ Prophe-

Psal.21. ta, & dicit: *Spes mea Domine à iuuentute mea tu es, portio mea in terra viuentium.* Quid enim mihi est in cælo, & à Deo meo quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Subesse desiderat, aliis seruire paratus est propter nomen

Luc. 2. meum. Recordatur enim Scripturæ dicentis: *Remansit puer Iesus in Hierusalem, & non cognouerunt parentes eius.* Vbi mox sequitur:

Luc. 22 *Et descendit cum eis, & erat subditus illis.* Et iterum: *Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat.* Dicit ergo ad semetipsum:

Psal.61. *Nonne subiecta Deo eris anima mea, quoniam ab ipso salutare meum?* Verum tamen subiecta esto Deo anima mea: quia ipse est salus tua.

10. Familiaris est humilibus amor subiectionis, despectionis, & nullius reputationis. Et vbi possunt tales inueniri? Domine mi, tu scis. Tibi nota est omnis cõgregatio sanctorũ, quoniã humilium inhabitator es mentium. Non sum ex illis; sed miserere mei & parce peccatis meis, vt detur mihi locus pœnitentiæ, illorum saltem meritis. Gaudeant, qui huiusmodi sunt, quia magnam gratiã apud te inuenerunt. Ecce ad memoriam venit illa omnium sanctorum sanctissima Dei genitrix virgo Maria, cui

Luc. 1. ab angelo dicitur; *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Dominum.* Et ego cur non inuenio gratiam in oculis tuis? Quia (inquit Dominus) necdũ paruus factus es sub oculis tuis. Defectus gratiæ est, propter aggeres superbiæ. Eiice primũ hanc trabem de oculo tuo, & tunc videbis, quid facturus sim humili seruo meo. Quando negaui humili gratiam? Et quando non exaudiui orationẽ pauperis? Audi prophetam: *Iste pauper clamauit ad*

Psal.33. *Dominum, & Dominus exaudiuit eum, & ex omnibus tribulationibus eius saluauit eum; quia respexit Deus in orationem humilium, &*

Psal.101. *non sprenit preces eorum.* Multi elato corde accedunt ad me, &

ego

ego non exaudio eos. Petunt, non vt sanentur à peccatis, sed vt appareant sancti hominibus. Optant deuotionem, sed pati nolunt mecum confusionem: humilitatem concupiscunt, sed cum humilibus contemni ab hominibus refugiunt. Sic amare quærunt virtutes sine odio vitiorum, & falluntur in desiderio suo. Qui enim vult habere dulcedinem virtutis, exstirpare debet cor à vitiis, & passionum tribulis. Humilis autem nititur semper destruere omnem elationem cordis, & odit prælationem super alios, quæ est iniquitas maxima. Nam hæc angelos fecit dæmones, & homines constituit peccatores; quia immundus est coram Deo omnis, qui exaltat cor suum.

11. Væ, qui magni estis in oculis vestris, & coram vobis-metipsis prudentes. Væ, qui creditis omne altum sanctum; & ad omne sublime dicitis, Honor Dei est & gloria eius. Et quare decipitis cor vestrum? Multum erigimini filij Leui. Nolite ambulare in magnis & mirabilibus super vos, sed inclinate rebelles ceruicem vestram. Quod si non feceritis, ego ascendam cõtra vos, & conuocabo cælum & terram & omnia elementa aduersum vos, & pugnabit mecum orbis terrarum contra insensatos & superbos. Et incuruabitur altitudo vestra, & sublimis erit in conculcationem, & glorioſus terrę in confusionem. Væ, qui ascenditis ad latera aquilonis super montem excelsum valde, vt videatis omnia regna mundi & gloriam eorum Et dicitis; Spes nostra turris Babylonis; illic sedebimus, & gaudebimus. Sed non erit, neque stabit verbum istud. Planctum istum pro cantu audietis: *Filia Babylonis misera, beatus qui retribuet tibi retributionem* tuam, quam promeruisti. Ecce malleolus & incus, virga & baculus, stridor & fletus, super omnem arrogantem. Casus & deiectio, ignominia & confusio, super omnem prę sumentem. Nolite ergo in altum extollere cornu vestrum, nolite loqui aduersus Deum iniquitatem; sed exinanite vos, vsque ad fondamentum in ea congregatione, in qua statis.

Isaiæ 5.
Sap. 5.
Isaiæ 2.
Psalm. 131.
Psal. 74.
Psal. 136.

12. Fundamentum est ipsa humilitas, & aliud fundamentum nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Hoc fundamentum fundatur in montibus sanctis: diligit enim Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Babylonis. De humilibus loquendum fuerat, sed superbia Satanæ hoc impediuit. Nam sunt plurimi ad ascensum tam prompti, ad descensũ verò pigri; satis parati ad honores, ad gradus, & prælationes. Sentiunt de se magna, præsumunt fortia, & imaginantur his multa similia. Hęc mala cauenda sunt, & à corde pauperum Christi citiùs repellenda. Est etiam laudandũ in humili valde, quòd tã tardus inuenitur ad tumultus seculi, ad interiora verò sole-

Psalm. 86.

solicitus; quoniam apparere foris nimis metuit, & abscondi ab hominibus velut mortuus gaudet. Studium eius circa humilia exempla sanctorum, circa materiam propriæ fragilitatis, & memoriam humilis Iesu inter homines conuersantis. Multã inuenit seipsum humiliandi causam, & siluam magnam quærit deuotè meditandi tam diebus quàm noctibus.

13. Legit ergo in scripturis sanctis, & cõsiderat quàm longa sit à sanctorum virtutibus. Miratur eorũ exercitia, labores, tentationes, abstinentias: intuetur summã humilitatem, fortissimam patientiam, perfectam obedientiam, & plenam omnium rerum secularium mortificationem. Deflet ideo acriter, & contristatur vehementer; quia non est in eo talis virtutũ feruor, neque pro acquirendis virtutibus cõsimilis labor. Ah puluis, inquit, quid non sumus? Caro & sanguis, in quibus nos inuoluti iacemus. Terra patria nostra, terrena cogitatio nostra, animalis cõuersatio nostra, lignum & lapides occupatio nostra. Esca & potus, somnus & otium, in finibus nostris. O quantum in imo sumus, qui vix vestigium pedis de virtutibus sanctorum habemus? Et tamen adhuc superbimus, & viam humilitatis non quærimus? Adhuc in bonis tepescimus, in malis quotidie senescimus, & putari aut videri ab aliis aliquid volumus. Hoc est enim alienũ ab humili corde, quod feruet iugiter proficiendi desiderio. Cõsiderauit enim se, & abiit amarus in indignatione spiritus sui, ad interius cubiculum suum, vt ploret ibi. Deinde surgens legit in Apostolo Paulo, quid de se sentiat: *Ego* (inquit) *sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum ecclesiam Dei.* Et in Euangelio de beata virgine: *Respexit Deus humilitatem ancillæ suæ.* Et iterum in propheta: *Humiliaui in ieiunio animam meam, & posui vestimentum meum cilicium.* Et cum Abraham: *Loquor ad Dominum meum, cùm sim puluis & cinis?* Omnia hęc operatur in electorum cordibus vera humilitas, quæ omnium virtutum causa est & custos.

Iacob 1.
1 *Cor.* 15.
Luc. 1.
Psal. 34.
Gen. 18.

Humilitatis laus

14. Surge nunc, atque occurrens illi, dic ad eam: Beneueniat Domina mea humilitas. Ingredere ad me, ô virtus Christi, inuentrix gratię, singularis gloriatio virginis Mariæ. Accede ad me, ô reparatio læsæ charitatis, reconciliatio totius humanæ perditionis. Per te cæli aperti sunt, & per te claustra inferni cõfracta. Per te erecti sumus, & per te ad patriã reducti. Tu de peccatoribus facis iustos, & iustos angelis associas. Tu Christũ de cælo vocasti, & Mariã super choros angelorum exaltasti. Deus licèt diues sit in gratia, nemini tamen nisi humili confert gratiam. Et quia hæc virtus præ omnibus in Maria abundauit, ideo & ipsa gratia plena fuit. Iam claret, quòd humilitas est omnium

Iacobi 4.
Luc. 1.

sanctorum,

sanctorũ,& fuit semper virtus maxima. Ipsa meretur,quod meritis non debetur;ipsa percipit,quod littera non docetur. Hæc casum nescit,quia nunquam de se magna præsumit. Qui hanc habet,diligit & custodit;in pace Christi dormiet,& requiescet, sicut Christus humilibus repromisit, *Discite à mè,quia mitis sum, & humilis corde,& inuenietis requiem animabus vestris.* *Matt.11.*

CAPVT III.

De patientia.

1. POstquam (Domine) de sancta paupertate & humilitate, quædã eloqui dignatus es, restat iam, vt secundũ promissum tuum, de patientia mirabili virtute, seruo tuo aliqua insinues. Fateor hoc namque coram te,multum me hac virtute egere,& valde mihi opus esse multa patientia. Qualis est enim vita mea,nisi quædam longa miseria,a die natiuitatis vsque in diem sepulturæ meę? Et nihil inter hęc vacat,quod non laborem & dolorem mihi multiplicet. Et quomodo in hanc veni miseriam, Deus meus? Tu nosti bene,quanta mala circumdederunt me in corporis carcere positũ:& nemo est,qui ita nouit miseriã hominum sicut tu, Domine Deus noster. Vide ergo,quàm necessaria mihi sit patientia. Quid est anima mea,quòd in terra inimicorum es? Nam si in via Dei ambulasses, habitasses vtique in pace super terram. Dereliquisti Dominum Deum tuum,fontem aquarum viuentium: & fodisti tibi cisternas,quę non poterant aquas continere,& ideo tradita es manibus odientium te. *Patientia virtus mirabilis.* *Vita hominis quasi quædam longa miseria.* *Baruc.3.* *Hier.2.*

2. Sed reuertere ad me, dicit Dominus,& ego suscipiam te. Propter peccata mea Domine,hęc omnia iusto iudicio tuo euenerunt super me. Peccaui cum patribus meis,& porro graue iugum super omnes filios Adam,quoniã filij iræ omnes filij eius. Verũ tamen nisis subueniisset nobis auxiliũ tuum de cælo,quasi Sodoma fuissemus, & quasi Gomorra similes essemus, quæ submersæ sunt in momento. Ideoque misericordiæ tuæ multæ Domine,quòd consumpti non sumus:& bonitas magna nimis, quòd adhuc viuimus. Filij mortis eramus omnes,sed præuenisti nos in miserationibus tuis; & non sicut delictum nostrũ,sic & iudicium tuum,superabundauit misericordia tua super omnia opera nostra pessima. Recordatus es,quia puluis sumus: & homo,sicut fœnũ & flos agri. Tibi hæc dixi Deus,& Pater misericordiarũ, vt scirem miseriã meam,& causam miseriarũ omniũ rectum iudiciũ tuum. Sed tamen adhuc quæro ex omnibus his,si qua sit cõsolatio in Christo Iesu Domino nostro. Et si nõ ad plenum merear consolari, tribue saltẽ ex parte aliqua. Quis ergo *Eccli.40.* *Ephes.2.* *Isaiæ 1.* *Thren.3.* *Psal.102.*

Psalm. 118. ergo consolabitur animam meam? Multos inueni desolatores, narrantes mihi iniquas fabulationes, sed nō vt lex tua Domine.

Psalm. 144. 3. O consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigeriū, qui imples omne animal benedictione: aperi manū tuam, &

Psalm. 142. effunde benedictionem de cælo super arentem terrā meam. Expando ad te manus meas, quia sum sicut terra sine aqua tibi. Velociter exaudi me Domine, defecit enim spiritus meus. Et ego sine te quò ibo: Et ad quem confugiam? Tu es Domine Deus meus, & ideo suscipe propitius preces meas. Leuaui ad te animā meam, tu noli me dispicere. Ostendi miseriam, tu noli oculos auertere. Peccaui, noli me condemnare. Tibi dixit cor meū,

Psalm. 36. exquisiuit te facies mea Domine, noli me derelinquere. Dixisti enim per temetipsum, nos consolari cupiens: *Venite ad me*

Matt 11. *omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* Et iterum: Si

Ioan. 7. *quis sitit, veniat ad me & bibat,* Sitiuit in te anima mea, quā mul-

Psal. 62. tipliciter tibi caro mea? In terra deserta, inuia, & inaquosa, ha-

Iosue 15. bitatio mea Domine. Terram arentem dedisti mihi Domine, da & irriguam superius. Neque enim parua est miseria mea, qua affligor in hac vita mea. Nam quocunque me verto, dolores & labores inuenio. Et ideo quæso, ne irascaris mihi; quia anxiatus est in me spiritus meus, & verba mea non murmure sed do-

Psalm. 141. lore plena sunt. Effudi in conspectu tuo orationem meam, & tribulationem meam ante te pronuncio. Est enim misero spes consolatio, suam miseriam amico reuelare. Et vulnus tumendum aperitur, minùs dolet & citiùs curatur. Tibi ergo reuelaui causam meam, Pater misericordiarum.

Exod. 3. 4. Et ait Dominus: Quid vis, vt faciā tibi? Animæquior esto, fili mi. Videns vidi afflictionē populi mei, qui est in Ægypto, & descendi liberare eum. Sed cùm etiam benefécero tibi, memor eris nominis mei, quia saluator & redemptor tuus ego sum. Iam noli contristari, quia ego ipse qui loquebar, ecce assum. Quare ergo mœrore cōsumeris? nunquid consiliarius non est tibi? Re-

Luce 24. cordare sermonis, quid promiserim discipulis meis; *Nō relinquā vos orphanos: sed mittā promissum Patris mei in vos Spiritū veritatis, vt maneat vobiscum in æternū.* Ille est enim, qui in aduersis consolatur corda Sanctorū. Et dixi hoc de Apostolis. Domine & discipulis tuis dixisti, & implesti in eis promissum tuum: sed de me nescio, quomodo fiet istud quoniam non fueram ibi. Et Dominus: Nónne & tu discipulus meus vis fieri? Etiam. Quod dixi

Ioan. 17. eis, dico omnibus, quia pusillum & magnū ego suscipio. Rogaui Patrem meum non tantùm pro his, sed etiā pro eis, qui credituri sunt in me per verbum eorum. Omnis enim, qui voluerit esse discipulus Christi, particeps erit bonorum omnium, quæ pro-

promisi electis meis. Elegi eos, & posui eos, vt eant & fructum afferant in patientia, & fructus eorum maneat in vita æterna. Hoc loquor tibi, vt in me pacem habeas, & in patientia animam tuam custodias. Pacem meam relinquo tibi, pacem meam do tibi, non quomodo mundus dat, ego do tibi. Patiens esto, & aduersa libens suscipe. *Ioã. 15. Ioan. 16. Ioan. 14.*

Tribulationis fructus.

5. Ne defitias in tribulationibus, quia tribulatio ignis consumens est. Purgat peccata, extinguit præsumptionem, fugat dissolutionem, ingerit salubrem tristitiam; dat odium mundanorum, & facit Christi imitatorem. Velles istis lucris carere? Non Domine. Hæc tamen operatur in tribulatione vera sapientia. Noli proinde quærere pacem nisi in Deo, pacem & gaudium in Spiritu sancto, quam mundus non potest dare. Et dixi: O pax & gaudium Domini mei Iesu Christi, quales filios tu facere consueuisti, quibus modis te mentibus electorum de cælo veniens infudisti? O pax & gaudium in Spiritu sancto, quod non datur impijs, sed manifestatur humilibus & omnibus deuotis Dei seruis. Vtinam dirumperes cælos, & ad me descenderes, & infirmam animam meam visitares frequentiùs; & experimento discerem, quoniam benignus est spiritus sapientiæ, & pax multa diligentibus legem tuam, & gustantibus suauitatem Spiritus sancti. Quàm libenter tunc ista caduca & terrena omnia contemnerem, vt eius dulcedini semper inhærerem. Quàm patienter omnia aduersantia susciperem, cùm præ amore eius graue quicquam esse non sentirem. Et quid tunc vltrà oblectare me posset, quando ille sic me absorbuisset? *Sap. 1. Psal. 118.*

Sap. 12.

3. O quàm suauis est Domine spiritus tuus, qui vt dulcedinem tuam in filios gratiæ demonstrares, pane suauissimo de cælo præstito, esurientes animas replesti bonis internis, fastidiosos diuites dimittens inanes; quia consolatione sancti Spiritus, digni non sunt. Hæc omnia operatur vnus & idem spiritus tuus, diuidens singulis prout vult, adiuuans infirmitatem nostram, & consolans nos in peregrinatione nostra, in grandi exilio quò relegati sumus. Sed scio Domine, quia hæc est hora diei tertia, quando Petrus aperuit os suum, & loquebatur verbum tuum cum fiducia magna; quando repletus est vino nouo, quod lætificat cor hominis, quando vnctus est oleo gratiæ & lætitiæ, cum consortibus suis. Hæc est hora, de qua coapostolus eius dicit: *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis; quia non accepimus spiritum huius mundi, sed spiritum qui ex Deo est.* Et scripsit dicens: *Gaudete* (fratres) *in Domino semper: iterum dico gaudete, Dominus enim propè est.* Verè illi propè erat, qui tantam gratiæ copiam à Domino perceperat; vt esset ipse plenus, & *1. Cor. 12. Act. 2. Rom. 5. Rom. 8. Phil 4.*

alijs propinaret ex abundantia cordis tam multiplices cõsolationes. *Siue* (inquit) *mente excedimus Deo, siue sobrij sumus vobis, omnia propter vos charissimi*. Hæc est hora, in qua propheta lætatur, dicens: *Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro. Exultabunt labia mea, cùm cantauero tibi; & anima mea, quam redemisti. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.* Et plures fuerunt, qui de hac multa præcinuerunt, & gustauerunt bonum Dei donum; virtutem quoque & gratiam, quam habebant. Deus meus, tu eis hoc dedisti; Deus, tu propitius eis fuisti, & eos interiùs per spiritum tuum docuisti. Beati sunt serui illi, qui cælestium bonorum participes fieri meruerunt, & tam dulci & pio Domino seruire die ac nocte amauerunt. Non sunt de terra vita & conuersatio eorum; sed viuunt de memoria æternorũ corda illorum. Saturati sunt de opimis bonis Domini, & vtinam dimittant reliquias suas paruulis suis; vt edant pauperes & saturentur de micis, quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Sed vbi est hora illa, de qua rursus scriptum est: *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum?* Domine Iesu (si bene memini) verba tua sunt hæc. Et alia complura ad memoriam reuocare me delectat; quia scio, quòd propter me omnia facta sunt & scripta.

2. Cor. 5.
Psal. 39.
Psal. 70.
Psal. 83.
Heb. 6.
Psal 16.
Psal. 21.
Luc. 22.

7. Vbi est Iesu bone verbum salutis nostræ, quod locutus es in tristitia animæ tuę? *Tristis est anima mea vsque ad mortem.* Et statim postea ad discipulos: *Venit hora, vt tradatur filius hominis in manus peccatorum, & crucifigatur, & occidatur.* Et alibi: *Pater, salutifica me ex hac hora; sed propterea veni in hanc horam, vt* scilicet Iesu bone moriaris pro populo, & *non tota gens pereat.* Quia nisi granum frumenti, quod est Christus Dominus, cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet; si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. O felix & beata hora, qua homo redemptus est ab ęterna morte! O læta & grata nimis tristitia, quæ perpetuam nostræ perditionis detersit mœstitiam, reddiditque mortalibus amissa gaudia paradisi. Hic erat fructus (Iesu) sacrę passionis tuæ & tristitiæ multæ pro nobis assumptæ, vt hominem perditum ad vitam perennem reduceres. Ergo illa hora non erat gaudij, sed mœroris; non consolationis, sed passionis; non pacis, sed afflictionis, vt diceres (Iesu) turbis: *Tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus, comprehendere me?* Hæc planè fuit hora turbinis & nebulæ, quoniam clamabãt vehementer Iudæi: *Crucifige, crucifige eum, reus est mortis.* Iesus tamen tacebat; & cùm accusaretur à principibus sacerdotum, nihil respondit.

Matt. 26.
Marc 14.
Ioan. 12.
Ioan. 11.
Ioan. 12.
Marc. 26.
Ibidem.
Marc. 14.
Matt. 27.

8. Quid nunc conquereris anima mea? Dic, vbi sit patientia tua? Tu rea es, & Iesus pro te in pœna est. Tu peccasti, & ille flagellatur. Tu fecisti hoc malum grande, quod deleri non potuit, nisi

nisi eius innocenti morte. Quid igitur retribues ei, pro omnibus quæ tribuit tibi? Et quam commutationem dabis pro anima tua? Ille pro te posuit animam suam, quid rependes ei? *Calicem* (inquam) *salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo.* Iustè omnino. Et si volueris non ingratus esse, stude & istum bibere. *Psal. 115.*

9. Et Dominus, Potes calicem bibere, quē ego gustaui? Et dixi. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* At ille: *Bibete ex eo omnes. Bibite vinum meum, quod miscui vobis.* Et iterum dico vobis: *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et ne dixeritis in cordibus vestris: *Durus est sermo iste, & quis potest eum audire?* Respicite ad me, & videte, quia ego solus portaui pondus diei & æstus. Et si fuerunt quidam, qui portauerunt onus graue, sed qui in comparatione mei? Ego in innocentia mea ingressus sum per foramen acus: Infixus sum in limo profundi, & non fuit in me culpa. Torcular calcaui solus, & de gentibus non erat vir mecum. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores, prolongauerunt iniquitatem suam. Videte manus meas & pedes meos, quia crucifixus sum pro vobis. Mittite manus vestras, & cognoscite loca clauorum meorum. Palpate vulnera mea, & videte, quia fluunt sanguis & aqua de latere meo. Afferre vasa cordis vestri, & suscipite liquorem balsami. Oleum misericordiæ & gratiæ recondite in vasis vestris. Sugite mel de perta, oleumque de saxo durissimo. Aperui ianuam cordis mei, intrate in illud. Latus lancea perforari feci, abscondite vos in illo: *Phil 4. Matt. 26. Prou. 9. Ioan 6. Ibid. Psal. 24. Psal. 68. Isaiæ 63. Psal 128. Luc. 24. Ioan. 20. Deut. 32.*

10. Quid debui vltrà facere, & non feci? Respondete mihi. Manete in me, & ego in vobis. Libenter sufferte aliquid pro me, ego sustinui tam multa pro vobis. Feci leue & portabile exemplo meo, ne formidetis crucem, quam cernitis. Accedite ad me omnes, qui in tristitia estis, qui angustiamini in visceribus vestris, qui consolationem non habetis. Ego enim sum consolator vester. Cur timetis in die mala? Ego sum protector vester, adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Dicite mihi, quando non affui sperantibus in me? Quando defui clamantibus ad me. In psalmo quid scriptum est, & quomodo legistis? *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit.* Clamauerunt iusti, & Dominus exaudiuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberabit eos. Ecce, quibus exhortor vos verbis, vt non deficiatis in tribulationibus. Magis gaudere deberetis, quòd tribulamini in hoc mundo. Signum dilectionis æstimate, & verè signum est electorum meorum. Aperite librum signatum, foris & intus scriptum, (vetus dico & nouum Testamentum) legite & intelligite, quia nemo sanctorum fuit, qui tentationibus & *Ioan. 14. Psal. 9. Psal. 33. Apoc. 5.*

passionibus varijs non sit examinatus, qui non sit iniuriam passus, qui non fuerit in omnibus his Deo acceptior & sanctior coram hominibus effectus. Sancti mei in aduersis proficiunt in tribulationibus odorem innocentiæ suæ per patientiam ostendunt. Bonus esse Abel renuit, quem malitia Cain non exercet. Castus quomodo quis putatur, nisi quem carnis lasciuia vincere non potuit? Pudicitiæ amator ostenditur, qui cum Ioseph casto iuuene, contra virus suadentis feminæ luctatur.

Gregor.

11. Obediens verus etiam probatur, qui proprijs voluntatibus contraire nititur. Et hic cum fideli Abraham, pro obedientiæ virtute laudabitur, & benedictione cælesti replebitur; quia magis obedit voci Dei, quàm voci carnis suæ, quæ semper proprijs motibus agitatur. De propria voluntate quid dicam? Ipsa est, quam maximè odit anima mea. Non est mihi quicquam acceptum, quod voluntate propria fuerit vitiatum. Parua & magna simul maculat bona, quemadmodum vera obedientia cuncta facit esse incorrupta. Agat bonum aliquis ex propria voluntate, & minus erit, etiam nonnunquam culpabile. Dimitte ex obedientia bonum, & fiet maius. Creuit enim vsque ad contemptum sui, & peruenit ad Iesum filium Dei, & exemplum obedientiæ eius. Quàm paucos ego inuenio, qui hoc obedientię fulgent exẽplo? Vnusquisque quod sibi bonum videtur, libenter agit, propterea sæpe errat. Scitote filij obedientiæ, quia malum agere nunquã licèt; bonum autem propter obedientiam quandoque intermittere, ad perfectum vos ducit. Sicut enim perfecta charitas seipsam non quærit, sic vera obedientia extra videre proprium, semper tendit. Mihi obeditis, cùm præpositis vestris subiacetis. Mihi viuitis, dum vos immolatis. Ego vos viuificaui, ego pro vobis occisus fui: & vos mecum viuetis, si commortui fueritis. Mortificate filij mei, mortificate proprias voluntates, proprium videre, proprium consilium, & omne paruum & carnale desiderium. Occidite inimicos istos, alioquin ipsi occident vos. Erunt vobis fudes in oculis, lancea in latere, serpens in via, & vrsa in semita, si non occideritis eos. Non sinent vos dormire in lectulo pacificæ conscientię, & pacem auferent de corde terrę vestræ; quia isti sunt, qui conturbant Israel; hoc est, fidelem animam, Deum videre cupientem. Admonui vos. Videte igitur, quomodo cautè ambuletis, quoniam dies mali sunt, & abstinete ab omni specie mala.

Propriam cuiusque voluntatẽ odit Deus, Obediẽtiæ laus & virtus.

Ephes. 5.

2. Proposui vobis patriarchas: & si parum est, adducam prophetas, quoniam ipsi tribulationes multas experti sunt in hoc seculo nequam. Primus dicit: *Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocabo. Tribulatio & angustia inuenerunt me, mandata tua non sum oblitus. Multa tribulationes iustorum, & de omnibus*

2. Thes. 4. Psal. 114. Psal. 118. Psal. 33.

bus his liberauit eos Dominus. Considerate tamen vim verborum, quia propheta in seipso semper inuenit laborem & dolorem : sed consilium euadendi habuit, cùm ad Deum in omni pressura cordis sui clamauit. Hic iterum dixit : *Ad Dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me*. Secundus dicit : *Ego plorans ploraui, & oculus meus deducens aquam ; quia longè factus est à me consolator, conuertens animam meam. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die. Repleuit me amaritudinibus, inebriauit me absinthio. Confregit ad numerum dentes meos, cibauit me cinere. Et repulsa est anima mea, oblitus sum bonorum. Et dixi, Perijt finis meus, & spes mea à Domino*. Attende verba ista, quia verba lamentationis sunt, & scripsit hæc Hieremias propheta. Sed consolationem suam etiam inuenit, cùm iterum subdit : *Pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum. Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum, quia non in sempiternum repellit Dominus*. Tertius dicit : *Væ mihi, quia factus sum, sicut qui colligit in autumno racemos vindemiæ. Non est botrus ad comedendum, immaturas ficus desiderauit anima mea. Perijt sanctus de terra, & rectus in hominibus non est*. Consolatur tamen seipsum dicens : *Ego autem ad Dominum aspiciam, & expectabo Deum saluatorem meum. Audiet me Deus meus. Cùm sedero in tenebris, Dominus lux mea est. Iram Domini portabo, quoniam peccaui ei. Educet me in lucem, videbo iustitiam eius*. Ecce testimonia prophetarum, quomodo sunt compuncta corda eorum, & qualiter in Deo sunt consolati spiritus ipsorum. Patientiam lob etiam nostis. Magnum vtique patientiæ speculum, datum omnibus seruis meis in solatium. Alias quoque sanctorum passiones, persecutiones, & tentationes non ignoratis. Hi namque omnes, & maximè sancti Martyres, grauioribus sunt probati supplicijs, & per patientiam sunt persecutorum suorum facti victores. Nónne si bene perpenditis, nemo dignus erit coronari, qui non legitimè videtur certare? Etenim in certamine probatur bonus miles. Deponite certamina tentationum & conflictus tribulationum, & nulla erit victoria. Et si nulla victoria, rectè nulli debetur mercedis corona. Dicit ergo S. Iacobus apostolus : *Omne gaudium existimate fratres mei, cùm in tentationes varias incideritis*. Et sanctus Petrus : *Si quid patimini propter iustitiam, beati*. Et Paulus : *Quia vobis donatum est in Christo, vt non solùm in eum credatis, sed pro illo patiamini*. Tu quoque horum admonitus exemplis & doctrinis, omni tempore patientiã in corde serua ; & in omni tribulatione & angustia teipsum mihi resigna. Quis tibi nocere poterit, si bonus æmulator virtutis fueris ? Ecce omnes gemitus tui numerati sunt : & tam paruum nihil pateris, pro quo non coronaberis. In tribulatione positus, memento,

Psal. 119. *Thren.* 1.

Thren. 2.

Mich. 7.

2. *Tim.* 2.

Iacob. 1. 1. *Pet.* 3. *Phil.* 1.

1. *Pet.* 3.

quòd hæc est via sanctorum, per quam transitur ad regna cælorum.

Maioris meriti est mala pati, quàm bona operari.

13. Consolare etiam teipsum, quia Christo Iesu Domino tuo in hoc assimilaris, & gratias age, si modicum illi retribuere potsis. Dico tibi, quoniam maioris meriti est aduersa pati, quàm bona operari. Quam plurimos seruos ego videor habere, sed parũ possunt sustinere. Modica tribulatione franguntur, pauca contumelia irritantur, leui occasione scandalizantur, citò de illata iniuria conqueruntur, multa argumenta cogitant quando arguuntur.

Pax ex patientia.

Non est ista via bona, sed mihi in omnibus sanctis dissimilis valde. Quidam etiam dicunt, quia paruam pacem habent; & ego dico, quòd ideo pacem non habetis, quia patientiam non seruatis. Ideo pacẽ non habetis quia proprietarij estis, quia carnales estis, & secundùm hominem ambulatis. Vnde bella & lites in vobis, nisi ex concupiscentijs vestris? Pacem in præsenti vita non inuenietis, nisi in patientia vestra. Quanto quis patientior fuerit, tanto maiori pace perfruetur. Pacem meam do vobis, non quomodo mundus dat. Pax mea in patientia multa; in malorum tolerantia in contemptu secularium gaudiorum. Qui enim voluerit esse amicus Dei, sic oportet eum facere. Non veni mittere pacem in terram, sed gladium. Pax in terra erit hominibus bonæ voluntatis, quia non est pax impijs, dicit Dominus. Habe pacem in Deo, & non cum mundo; pacem non cum vitijs & concupiscentijs vestris, sed pacem contra vitia pugnando fortiter. Hæc est bona & sancta pax, & acceptabilis mihi.

Iacob. 5.
Ioan. 14.
Matt. 10.
Luc. 2.
Isaiæ 48.

14. Memento etiam in tribulatione tua, quia omnis labor & dolor finietur breui tempore, sed merces erit æterna & copiosa apud me in cælis. Rursum attende de damnatione malorum, quanta erunt cruciamenta eorum. Si tam parum modò vales sustinere, quid fiet de inextinguibili pœna infernali? Inser digitum tuum in flammam ignis, & forsitan vix tolerare sufficis. Quid ergo erit, si totum corpus mittatur in gehennam ignis? Noli proinde timere eum, qui occidit carnem: nec indigneris ei, qui flagellat miserum corpus: sed time eum, qui postquam occiderit, potestatem habet & corpus & animam perdere in gehennam. Istud dico time, istud pondera, istud frequenter cogita; & videbis quòd nihil est omnis tribulatio tua. In omnibus igitur mundi pressuris, his verbis consolaberis: *Patiens esto vsque ad aduentum Domini, quia finis omnium mox appropinquabit. Transit omnis mundus, & concupiscentia eius.* Qui etiam nihil amat in mundo, leuiùs aduersa tolerat.

Matt. 10.

Iacob 5.
1. Ioan. 2.

15. Decipiuntur omnes amatores eius, in nihilo confidentes. Sancti verò homines, ad æterna præmia anhelant, & exire de

mundo

mundo citiùs concupiſcunt. Nil in eo habere volunt; ſed theſaurum in cælo ſibi recondunt. Aduerſa tamen multa ſuſtinent, ſed patientiæ armis ſe defendunt. Sæpe carere aduerſitatibus & tribulationibus mallent, ſed tamen in omnibus his ſe manibus meis commendant, dicentes: *Pater fiat voluntas tua. Pater non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & in terra, in mari & in omnibus abyſſis:* & ideo nemini contingit aduerſitas, ſine mea permiſsione & iuſta ordinatione. Et dixi: Domine, tu omnia noſti; tu ſcis, quid expediat mihi. Ecce ſeruus tuus ſum ego, fiat mihi ſecundùm verbum tuum. Omnia iudicia tua vera ſunt & recta; hunc humilias, & hunc exaltas, quia in manu tua ſunt omnes fines terræ. Iuſtus es Domine, & rectum iudicium tuum; fidelis es & ſanctus in omnibus operibus tuis. In voluntate tua cuncta ſunt poſita, & non eſt, qui poſsit reſiſtere tibi. Tu enim feciſti cælum & terram, mare & omnia, quæ cæli ambitu continentur. Dominus vniuerſorum tu es; propterea in manus tuas commendo ſpiritum meum, quia redemptor meus tu es. Liberator meus ab inimicis meis iracundis, paſsionibus, & vitijs meis; ſuſceptor in tribulationibus, conſolator in anguſtijs multis, qui circundederunt me nimis. Domine patientia mihi neceſſaria eſt, patientia defenſatrix mea. Dixi patientiæ, ſoror mea es: paupertati, amica mea; humilitati, domina mea & mater mea. Vos eſtis omnes dilectæ Domino, & verbis oris eius benedictæ. Vtinam mihi & omnibus ſeruis eius tam gratæ & iucundæ, quemadmodum illi acceptæ. Obſecro ſemel & iterum, vt permaneatis nobiſcum vſque in finem vitæ noſtræ; quia ſecuri ad Dominum veniemus, ſi vobiſcum permanſerimus.

Luc. 22. Pſal. 134. Pſal. 118. Pſal. 144. Eſth. 1. Pſalm. 15.

FINIS.

DE DISCIPLINA CLAVSTRALIVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

IN quibus consistit disciplina claustralis. Cap. I.
De diuersis tentationibus & insidijs diaboli. II.
De vera conuersione ad Deum, qui est summum bonum. III.
De obedientia humilis subditi erga prælatum suum. IV.
De custodia cordis, & reditu ad interiora. V.
De custodia oris, & exercitio laboris. VI.
De commendatione cellæ & solitudinis. VII
De choro, & diuino officio peragendo. VIII.
De discretione in omni spirituali exercitio seruanda. IX.
Oratio de felici consummatione in virtutibus. X.
De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum. XI.
De abstinentia & castitate. XII.
De vtili exercitio in vita & passione Christi. XIII.
De commemoratione & inuocatione beatissimæ virginis Mariæ. XIV.
De suffragijs sanctorum studiosè petendis. XV.
De desiderio animæ ad cæleste regnum. XVI.

CAPVT I.

In quibus consistit disciplina claustralis.

Psal. 2. 1. *APprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.* Disciplina claustralis, si strenuè seruetur, ad magnam perfectionem ducit, ab æterna damnatione liberat, & in cælesti regno altissimè coronat. Consistit autem disciplina in tribus præcipuè; vt silentium bene seruetur, vt diuinum officium deuotè celebretur, & opus manuum impigrè exerceatur. Vbi disciplina viget, ibi maior pax & spiritualis profectus inuenitur. Vbi disciplina perit, ibi dissolutio crescit, ibi vitia regnant, & virtutes eneruantur. Vbi disciplina custoditur, ibi adest gratia cælestis, ibi deuotio floret, ibi lectio sapit, ibi meditatio dulcescit, ibi oratio feruet, ibi gratiarum actio & vox laudis resonant; mens iubilat: ibi intellectus illustratur, ibi caro marcescit, & spiritus eleuatur. Qui amat disciplinam, lætificat conscientiam, acquirit bonam famam, & adauget sibi gloriam æternam. Amator disci-

Disciplina claustralis in tribus. Ex disciplina quantum bonifructus.

disciplinæ custodit os suum, quærit secretum, fugit tumultum: vitat risum, diligit luctum, vt inueniat Iesum sibi propitium & amicum. Qui extra disciplinam esse quærit, diaboli laqueos incurrit, & deuotionem mentis perdit.

2. In tribus locis libenter esto cum fratribus, propter communem disciplinam: in choro ad psallendum, in cella ad scribendum & legendum, in refectorio ad sobriè comedendum & verbum Dei audiēdum. Vbicumque verbum Dei legitur, ibi Spiritus sanctus occultè operatur; qui malos de peccato redarguit, & bonos per spem & consolationem scripturarum confortat, vt amplius proficiant, & disciplinam ordinis fortiter teneant. Hinc Paulus admonet, dicens: In disciplina perseuerate, & tanquam filijs vobis offert se Deus. Hinc Dauid orat, dicens: *Bonitatem, & disciplinam, & scientiam, doce me* Et alibi multum eam commendans, ait: *Et disciplina tua correxit me in finem*. Et, *disciplina tua ipsa me docebit*. Magnum donum Dei est, habere scientiam scripturarum; sed magis præferendum videtur, seruare ordinis disciplinam. Hinc summus magister Christus, docens discipulos suos legem vitæ & disciplinæ, sic ait: *Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea*. Nā tanto fit quisque beatior coram Deo, quanto feruentior est pro obseruantia disciplinæ. *Psal.* 118. *Psal.* 17. *Ioan.* 13.

3. Duo bona prætendit omnis regularis disciplina, vt statuta diligenter seruentur, & negligentes pro culpis suis corrigantur. Deuoti & boni fratris est, violentiam sibi facere contra prauitatem naturæ, & sponte se subdere disciplinæ; nec aliquid ordinatum præterire. Nam qui amat disciplinam, sapiens est, & ditabitur virtutibus multis. Qui autem odit correptiones, insipiens est, & honore carebit. Considera mores fratris disciplinati, quia non est leuis verbis, nec oculis vagus; sed ambulat in timore Dei, & facit opera sua cum diligentia, custodiens silentium, & amans cellæ quietem. Non murmurat, non detrahit; sed Deo omne iudicium committit, & seipsum præ oculis habet; & quæ sibi commissa non sunt, de illis tacet, vt liberiùs sibiipsi vacet. Nam nimis insipiens est, qui propria negligit, & alienis rebus se implicat, disciplinam ergo vbique serua, & erit tibi pax & gloria magna.

4. Omne quod non decet, studeas cauere. Quicquid Deo placet, fac cum alacritate: nec propter hominum displicentiam, infringe ordinis disciplinam. Stultè agit, qui contra conscientiam facit, & Dei offensam propter homines incurrit. Nam qui ordinem suum non seruat, per preuaricationem legis Deum inhonorat. Si videris quempiam negligenter agentem, corripe illum vt fratrem, & trahe ad emendationem, sed noli sequi eius errorem. Nec tantùm diligas, vt in malo ei consentias, ne cum ipso cadas

&

& pereas. Quisquis pro ordinis disciplina zelat, & libenter ac gratanter admonitiones capit, specialem gratiam à Deo obtinebit; & in die exitus sui de corpore ab auditione mala non timebit; sed cum electis de præmio sui laboris gaudebit, Christo dicente:

Matt. 25. *Euge serue bone, quia in pauca fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui.*

5. Qui negligens est & dissolutus, Deum offendit & homines, & peior paralytico iacente in grabato; quia iste defectum patitur à natura, & ille vincitur à cordis inertia. Virtuosius est passiones domare, quàm dæmones fugare. Et maioris charitatis est negligentem admonere, quàm eleemosynam dare. Quem tædet orare, & delectat fabulari, qualis feruor est in eo? Prorsus nullus. Nã si ferueret intus, vitaret omnino vaniloquia foris. Sed quomodo potest quis accendi ad feruorem spiritus? In faciẽdo sibi frequenter violentiam, contra consuetudinem malam, & tenendo ordinis rigorem, secundùm formam sibi præscriptam.

Feruor spiritus qui acquiratur

6. Tepidus semper conqueritur de grauitate disciplinæ, feruidus amplectitur cum hilaritate. Sed dicis; Timeo frangere caput meum, & incurrere debilitatẽ. Quid loqueris tepide & dissolute? Nescis, quid pateris. Times parua, & non times magna? Times dolorem in corpore, & non times grauitatem malæ conscientiæ? Times ieiunare, times vigilare, times silentium seruare; & non times in igne cremari, à dæmonibus torqueri, & à regno Dei excludi? Vanus est timor iste, de modica afflictione corporis frequenter cogitare; præsentia mala solummodo perpendere; & minùs ponderare, quæ æternaliter animam saluant aut damnant. Reuertere ad cor tuum; conuertere ad Deum, qui fecit te; spera in eo, & iuuabit te. Si non potes ei seruire sano capite, tunc seruias ei debili capite; & coronabit te rosis ac lilijs suauissimis, cum martyribus sanctis in cælis, quia sustinuisti dolores & labores in terris. Noli ergo propter modicum corruptibilis vitæ amorem, illicita admittere. Noli secularia solatia quærere. Separa te ab ineptis fabulis, intende sacris studijs, serua disciplinam, subiuga carnem, imple obedientiam, & saluabis animam tuam iuxta

In præpostere timidos.

Ioan. 12. Christi sententiam: *Qui odit* (inquit) *animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.*

7. Cum indisciplinato non habeas familiaritatem, ne discas leuitates eius, & similis ei fias in confusionem ordinis tui. Iunge te religioso morigerato & deuoto fratri, vt ædificeris semper in bono. Vnus indisciplinatus & verbosus multos inquietat; & qui eum compescit, optimè facit. Talis sæpè est admonendus & increpandus, vt suas dissolutiones dimittat, & ad deuota exercitia se conuertat. Nemo se per alium vitiosè excuset, sed de propria

salute

salute cogitet; & tempus sibi indultum fructuosè expendere curet, sicut & beatus Paulus dicit: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes.* Galat. 6. Ille ad omnes bonum operatur, qui strenuè seruat disciplinam, & cæteris in conuentu dat bonum exemplum. Benedictus ille frater, qui in omnibus se vincere nititur: quia coronabitur pro omni, quod pro Christo patitur.

8. Ad tenendam formam spiritualis disciplinæ, beatus Paulus discipulos suos diligenter exhortatur, dicens: *Quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque iusta, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bona fama: si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate; quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me.* Phil. 4. Ecce quàm solicitus fuit beatus Paulus pro obseruantia disciplinæ, & pro bono exemplo posteris relinquendo. Nam maximum meritum sibi in cælestibus accumulat, quisquis disciplinam in se & in alijs amat.

CAPVT II.

De diuersis tentationibus & insidijs diaboli.

1. VBique diabolus insidiatur bonis & deuotis, maximè tamen religiosis personis, in ordine sub disciplina constitutis. Idcirco primus sanctæ Ecclesiæ pastor beatus Petrus, fideles admonet dicens: *Vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret; cui resistite fortes in fide.* 1. Pet. 5. Hinc etiam beatus Ioannes in Apocalypsi clamat, præmuniens ad cautelam; *Væ terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos, habens iram magnam.* Apoc. 12. Siquidem propter excellentiam status religiosorum dejciendam, diabolus acriùs seruos Dei tentat, & frequentiùs eos quàm seculares impugnat; quia inuidet gloriæ sanctitatis deuotorum continenter viuentium. Scit enim, quòd illi altiùs præmiabuntur in cælo, qui puriùs vixerint in mundo. Vnde quanto graviores tentationes sustinent, (si viriliter resistunt, & seipsos vincunt) tanto glorioſiores erunt apud Deum in futuro, quia fortiter certauerunt.

2. Ex quo diabolus proiectus est de cælo propter superbiam suam, non cessat circuire terram; quærens quem prauis suggestionibus decipiat, & vulneret per delectationem morosam; ad perdendam Dei gratiam, ac secum tandem trahat in æternam damnationem. Et sicut olim tentauit primum hominem in paradiso, & filios Israel in deserto: ita nunc tentat & persequitur religiosos in claustro, vt remissè viuant, & statuta sua frangant; vt prælatis suis resistant, & inobedientes fiant. Quatenus huiusmodi contagijs deprauati, cœlestem gloriam perdant; & causam

causam contra eos habeat, vnde in iudicio grauiter eos accuset. Vigilandum igitur omni tempore, & in omni loco cautè respiciendum, ne desides & inermes seruos Dei Satanas inueniat; quia ipse nunquam dormit nec fatigatur, sed à dextris & sinistris insidiatur. Desides faciliter capit: & hi sunt, qui parum laborant, & bene comedere volunt. Inermes citò vulnerat; & hi sunt, qui rarò orant, & in corde modicum de sacra lectione seruant. Foris euagantes, illecebris inficit; ociosè stantes, fabulis connectit; vt opera sua negligant, & alios impediant. Bene etiam agentes, à bono incepto reuocat; legere vel orare volentes, dormitare facit; surgere conantes, in lectulo tenet.

3. Non est locus in claustro, quem Satanas hostis monachorum non perlustret; vt vnam saltem ouiculam de grege Christi rapiat & perdat. Quapropter pastor cælestis alta voce cornu salutis sufflat, & ouibus suis ait: *Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem.* Ac si dicat: Lupus rapax, circuit tabernacula vestra; serpens antiquus callidè quærit foramen intrandi ad interiora cordis vestri; vt dentem infigat per iram, aut osculo mulceat per turpitudinem. Vos ergo vigilate animo, & orate corde & ore die ac nocte. Quia ab omni parte vobis instat bellum, & nil tutum sub cælo, & aduersarij multi docti ad prælium, mittentes sagittas acutas, & laqueos abscondentes pedibus vestris; vt cadatis in itinere recto, & à sancto proposito recedatis. Sed state firmiter, & pugnate fortiter pro animabus vestris, ego Dominus ero vobiscum. Obseruate autem cautè, quales imagines vobis ingeruntur, siue de mundo siue de carne sint. Et claudite ostium cordis vestri, ac signo crucis vos armate, ne diabolus intret; quia tentare vos veniet, & ad consensum peccati trahere, vt Deum offendatis, & eius gratiam perdatis.

Marc. 14.

4. O religiosi amici Dei, attendite à callidis & mortiferis diaboli immissionibus, ne moram in his faciatis; sed mox vt sentitis motus illicitos, mentem vestram auertite, & nomen Domini inuocate, dolentes de malo vobis ingesto: & bonam cogitationem de Deo & spirituali materia assumite, & in compunctione sancta vos exercete. Sic autem facientes fugiet diabolus confusus, & accedent Angeli sancti vobis in solatium missi, qui confortabũt manus vestras contra aëreas potestates. State ergo in timore Dei, & semper circa initium tentationis vigilate, & orate cum gemitu cordis in spiritu humilitatis; nil grande, nil laudabile de vobisipsis sentientes; sed fragiles homines & inutiles seruos, veraciter vos agnoscentes. Quicquid etiam boni sapitis vel agitis, non vestræ hoc industriæ & labori, sed diuinæ gratiæ & misericordiæ ex integro adscribatis.

5. No-

5. Neminem tantum diabolus timet & refugit, quantum humilem, & semetipsum despicientem. Et contra nullum tantũ prę- ualet, sicut contra superbum, & de se præsumentem. Caue ergo superbiam, si non vis pati ruinam. Si non vis seduci & supplantari, noli extolli, nec inaniter gloriari. Quamuis in monasterio sis vel in solitudine, non es tamen liber à tentatione; quia Christum diabolus tentauit in deserto, qui erat plenus Spiritu sancto. Quã- diu ergo vixeris, oportet te pugnare contra insidias diaboli & proprias passiones. Et si interdum cessat ad modicum tempus, hoc facit ad fraudem, vt cùm incustoditus fueris & laxus, subitò & inopinatè te prosternat.

Diabolus de superbis semper triumphat

Matt. 4.

6. Tentat in choro, vt cum tædio psallas, & parum aduertas ad sensum verborum. Reducit ad mentem phantasmata rerum exteriorum, quæ priùs vidisti & audisti; quatenus fructum orationis tollat, & chorum tibi in grauitatẽ vertat. Tentat in refectorio, vt plus vel lautiùs comedas, aut etiam de aliquo defectu murmures. Tentat in cella, vt pigrè labores, aut rarius ores, vel modicè legas; sed citò inde exeas, & fabulari quæras, & tardiùs ad cellam redeas. Tentat tempore silentij, vt verbum illicitum proferas: & si loqui licet, mox ad inania & nociua instigat; vt conscientiam macules, & fratrem tuum offendas. Vigila ergo & ora Deum semper, vt det tibi gratiam cõtra Satanæ astutias, qui tam in prosperis quàm in aduersis insidiatur omnibus deuotis.

CAPVT II.

De vera conuersione hominis ad Deum, qui est summum bonum.

1. MVltæ sunt auersiones nostræ à Deo summo bono; quia ex propria iniquitate & magna fragilitate, citò labimur ad inferiora & terrena concupiscenda; quæ nos satiare non valent, nec etiam permanere nobiscum. Opus est ergo quotidiana conuersione ad Deum, à quo sępius auertimur ad nosipsos, inordinatè nos diligendo; aut aliquas creaturas vanè aspiciendo, vel etiam malè vtendo; & plus de temporalibus, quàm de diuinis rebus cogitando. Sæpe etiam odimus peruersè salutaria, & quæ sunt pro disciplina; & affectamus habere, quæ commoda sunt & iucunda; non attendentes quid dicit conscientia; & quantum displicet Deo auersio nostra ab ipso ad ista caduca. Et quamuis aliquem iustum & bonũ scimus, si contrariatur voluntati nostrę, & aliquã proponit restrictionem inducere ex virtute; incipimus ei improbè resistere, & viliter de eo sentire; & dicimus, quòd ipsi non sit credendum. Et hic error in plerisque religiosis inuenitur, qui contra beneplacitum Dei & superioris sui sensum, appetunt prosequi intẽ-

rentum suum; minùs ponderantes graue iudicium sibi immine-re, si plus quàm oportet, in causis proprijs de semetipsis confidũt. Quod ex elatione cordis, & agitatione diaboli procedit; qui in Spiritu proficere conantes, ad laxationem carnis trahere quærit. Non enim sufficit ad veram hominis conuersionem sæcularis habitus mutatio, quæ vna die vel hora fieri potest; sed illa est vera & religiosa conuersio, cum quis nititur vitia sua vincere, & magno feruore pro virtutibus instat.

Conuersio nostra ad Deũ quotidiana fit.

2. Debemus igitur, quantum possibilitas admittit, nos qui religiosum habitum gerimus, cor nostrum ab omnibus materialibus & visibilibus rebus auertere, & ad inuisibilem conditoris nostri faciem contemplandam eleuare, & anhelare semper ad cælestia; atque per singulos dies omnique hora, immo toties quoties euagatio mentis accidit, pro venia humiliter supplicare, & cum propheta gemebundè dicere: *Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.* Quando ita facimus, Deus libenter suscipit preces nostras; & gaudent angeli sancti in cœlo de nobis; quia conuertimur ex toto corde ad Dominum Deum nostrum, qui est beatitudo omnium sanctorum.

Psal. 84.

3. Sed Satan è contrario conatur ab hoc summo bono religiosam animam abstrahere, & per diuersas occasiones & tentationes eam impedire; immittitque cogitationes superbiæ, iræ, gulæ, impudicitiæ, inuidiæ, discordiæ, duritiæ, fallaciæ, blasphemiæ, diffidentiæ, pusillanimitatis, inconstantiæ, dissolutionis, & negligentiæ, cæterorumque malorum, quæ enumerare longum est: quatenus à cælestium dulcedine & angelica puritate retardetur; & in infimis & vanis rebus diutiùs teneatur: necnon, vt propter nimiam difficultatem vincendi tentationes, Deum quærere & inuocare cesset, & sic tandem omnem spiritualem profectum & laborem pro custodia cordis, quasi ex tædio boni postponat. Hæc sunt opera inimici, à facie Dei cæli proiecti. Nam cùm ipse totus sit à Deo auersus, machinatur omne malum contra bene agentes, & præcipuè, cùm orare & ad interiora se conuertere voluerint, atque pro delictis suis deprecari. Heu nequam pessimus, insidiatur callidè omnibus bonis. Nam rete sinum per totũ mundum subtiliter texit, ac latissimè expandit: monachos & moniales, subditos & prælatos, solitarios & officiales circundat & tentat; vt vel vnum piscículum hamo concupiscentiæ illicitat, & de piscina claustralis custodiæ ad litus sæculi trahat, vbi per visum & auditum, iocum & risum, aliquo peccati contagio inficiat, quatenus nullus sine periculo euadat.

Clausturum piscina est & veluti stagnum quoddam.

4. Quapropter religiosus seruus Dei, vias suas diligenter custodiat, & euagationes tam mentis quàm corporis compescat; ne

ne summum bonum amittat, quod cum infimis teneri non potest: sed mox, vt se abstrahi & impediri sentit, ad Deum per orationem & contritionem redeat, & cum sancto Dauid oret, & dicat: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos*. Sicut enim peccando, & in creaturis delectando, homo captiuatur, & à Deo separatur; sic pœnitendo, ad eum reuertitur & sanatur. Nam peccando fit sordidus, frigidus, & aridus: sed iterum pœnitendo, orando, & flendo pro commissis, intus mundatur, accenditur, & irrigatur. Et sæpe ad maiorem cautelam & rigorem seruādum, per facilitatem lapsus sui eruditur & solidatur. *Psal. 24.*

5. Ille autem verè conuersus est, nec in vacuum nomen religiosi & habitum portat; qui seculo moritur, & Christo viuere delectatur; qui omnia opera sua & cogitationes ad Deum finaliter refert. Qui honorem Dei & laudem nominis eius, in omnibus dictis & factis suis quærit & desiderat, nil de priuato amore & proprio commodo cupiens habere: sed semetipsum cum omni bono, quod fit in cælo & in terra, offert & eleuat; gratias immensas Deo summo bono referendo, à quo omne bonum creatum descendit & emanat. Conuersus verè quis.

CAPVT IV.

De obedientia humilis subditi erga prælatum.

1. AD bonum subditum pertinet, mandatum obedientiæ hilariter amplecti, & nihil de propria voluntate retinere, sed exemplo Christi, in manus Dei & prælati sui, sponte se signare quia hoc est gratissimum donum, quod potest Deo offerre. Caueat ergo omnis bonus subditus, ne prælatum suum temere iudicet, nec vias eius curiosè scrutetur, sed potiùs eius dicta & facta, in melius interpretetur. Et si quædam minus vtilia apparent, & aliqua defectuosa in eo reperiuntur, non despiciat nec arguat eum, sed excusset & piè toleret, & charitatiuè (si ita conuenit) admoneat, aut paternè obsecret per se vel per aliũ magis idoneum, quia magnum onus super se habet. Sępius etiam pro eo secretè oret, vt Deus eum custodiat & confortet; cùm nullus sit in tota domo, qui tantam quotidie sõlicitudinem pro omnibus gerat.

2. Rarò namque inuenitur prælatus, qui possit quilibet satisfacere vel placere pro voto. Ideo iuuari debet à subditis & honorari, atque portari ab omnibus, & excusari coram infirmis: qui citò suspicantur, dum ipsis resistitur, & aliquid negatur. Ipse est vtique, qui omnes tolerare habet, & in ore omnium ventilatur: cui & facilè imputatur, quod malè gestum est, aut neglectum æstimatur. Sed hoc virtuosorum non est, imò æmulorum studium: qui querunt in prælato, quod reprehendant. Non est credendum ei, nec consentiendũ, qui superiori suo detrahit, & ad resistendum illi

illi rationes quærit ; nolens acquiescere vicario Christi, qui loquitur ex ore Dei pro salute subditi, sub potestate præsidentis constituti. Nam multum superbè sapit, & periculosè agit, qui pertinaciter in sensu suo abundat; vt proprium videre ordinationi prælati sui præponat. Sed qui meritum sanctæ obedientiæ attendit, & obedientiam Christi & Sanctorum vitam pensat, absq; mora & mussitatione verbum sibi mandatum implere satagit. Nec curiosè discutit; sed etiam quòd friuolè sonat, propter virtutem obedientiæ dignanter capit, & ad profectum ânimæ suæ conuertit. Hoc enim valde laudabile est & honestum, & inter opera meritoria summè meritorium, & conscientiæ propriæ magis securum.

3. Subditorum est, humiliter acquiescere consilijs maiorum, & sine recalcitratione obedire prælatis. Hoc pro magna sapientia tene, si de propria sapientia nihil habes, & simplicem obedientiam omnibus rationibus & priuatis rebus præfers. Qui hoc facit, Deo placet; & prælato suo charus erit, qui pro eo rationem reddet. Talis subditus multum alleuiat onus prælati sui; & prouidet sibi optimè in futuro, ne sub graui discrimine cadat in iudicio coram Deo. Qui vult summæ perfectioni citò propinquare, studeat ante omnia obedientiam seruare. Magna & egregia virtus, simplex & pura obedientia, nescièns tarda molimina, nec parans argumenta, sed implens iussa sine querela. Ideoque magna ei debetur corona, & cum martyribus percipiet palmam, qui certauit fortiter, & subegit naturam, obediendo vsque ad mortem. Quoniam quidem fortissimum vincendi genus est, semetipsum perfectè vincere & abnegare propter obedientiam; quæ monachorum est laus maxima, & omnium religiosorum corona pulcherrima.

Obediẽtia summum monachi bonum.

Ioan. 6.

Matt. 26.

4. O felix & venerabilis obedientia, quam prædicauit & seruauit Iesus Christus Dominus noster, æterna Patris sapientia, dicens: Quia descendi de cælo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Et cùm iret ad locum passionis, ita orauit cum abnegatione propriæ voluntatis: *Pater, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* Hanc etiam promptissimè exhibuit & plenè expressit, beatissima mater Iesu Virgo Maria, his verbis dicens ad Angelum: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundùm verbum tuum.* Sic decet omnino, sic debet niti facere, & etiam dicere bonus subditus coram prælato suo cum humilitate & reuerentia: Ecce pater, sicut dicitis & consulitis, ita libenter faciam pro viribus meis. Hæc namque virtus præfertur victimis & donis. Hæc præterita mala delet, à futuris custodit, pœnam laxat, & ab æterna damnatione saluat. Per hanc

Luc. 1.

Eccli. 4.

fit

fit homo dilectus Deo, & tam familiaris Christo, vt frater eius esse mereatur: *Quicumque* (inquit) *fecerit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater, & soror, & mater est.* Matt. 12.

5. O quam preciosa est hæc virtus in subditis, vt securi coram Deo appareant de culpis sibi obiectis. Qui hanc elegit & tenet, recto cursu ad patriam tendit, quam Adam & Eua inobediendo amiserunt; sed Christus & Maria, pro nobis obediendo recuperauerunt. Hæc sancta & simplex obedientia plus prodest, quàm alta doctrina, vtilior est, quàm potentia, & securior, quàm dignitas aut prælatura. Quòd si cum scientia & dignitate inuenitur obedientia, multum commendanda est illa anima, & magni meriti inter sanctos reputanda. Exemplum perfectæ obedientiæ claret in Abraham patriarcha, qui obediendo Deo, exijt de terra & cognatione sua, ac demum vnicum dilectum filium immolare paratus fuit. Propter quod cælesti voce benedici meruit, & pater multarum gentium nominari, atque per omne seculum honorari. Ad hanc sanè obedientiæ vtilissimam virtutem, beatus Paulus hortatur, scribens ad Hebræos: *Obedite* (inquit) *præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim pernigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris; vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes.* Hoc enim non expedit vobis. Hanc sanctam obedientiam, quæ ad salutem maximè est necessaria, commendant veteris ac noui Testamenti plura testimonia, & sanctorum deuotissima exempla. Hanc leges & iura dictant maioribus & prælatis exhibendam, cum humili subiectione & reuerentia.

Genes. 12. Obedientia in dignitate & scientia multi precij *Gen.* 22. *Heb.* 13.

6. Cogitet ergo, cui graue est obedire, & qui sæpius nititur se excusare; aut callidè ab obedientia subtrahere, quales subditos ipse vellet habere, quia vtique bonos & humiles, & non rebelles. Igitur studeat iam esse talis ad suum prælatum, quales optaret habere, si eligeretur ad præsidendum. Discat primitus alteri humiliter subesse, & reuerenter obedire; vt dignus sit alios instruere, & vtiliter regere possit; ne maiori periculo stringatur, si hoc ab alijs exigit, quod ipse minime impendit. Quomodo enim potest seruari status religionis & regimen domus in clausstris, nisi omnes subditi obediant prælatis suis? Nam si omnes regere volunt, & quilibet agere contendit, quod ei placuerit: erit confusio magna, & turbatio frequens; peribit disciplina, & crescet dissolutio; abscedet timor Dei, & libertas carnis regnabit. Vbi enim obedientia non curatur, & prælatus parum reueretur, ibi bonum regimen annullatur.

CAPVT V.

De custodia cordis, & reditu ad interiora.

1. QVamuis de facili homo ad exteriora sit inclinatus, & libenter capit aliquã cõsolationem à creaturis ex appetitu sensualitatis: tamen niti omnino debet redire ad seipsum per contritionem spiritus, ne perdat maiorem gratiam intus. Nam efficitur vagus & lubricus, si sequitur affectiones suas, in curiosis rebus videndis & habendis. Igitur semper sta super custodiam cordis tui, & ad interiora tempestiuè redi, etiam violenter te compelle intrare ad cordis secretum; quia cùm intus non est pax, non erit tibi bene quicquid foris hauseris in terrenis.

Homo nũquam non redeat in sese.

2. Multum valet pro pace & custodia cordis, si exteriora tua discretè ordinaueris, & quædam exercitia spiritualia apud te conseruaueris; vt scias quando legere, quando orare, quando operari, quando meditari: quando tacere, quando loqui; quando solus, quando cum alijs esse debeas, vt omnia in tempore suo, cum bona deliberatione facias, & nullo tempore à sancto opere & pio exercitio vaces. Quædam omnino fugere debes, vt fabulas leues & sæculi rumores, homines sæculares, mulierum allocutiones, iuuenum familiaritates, amicorum visitationes, hospitum salutationes, quia ista distrahunt mentem, & maculant conscientiam, & qui talibus delectatur, ab internis bonis minoratur.

Exercitiũ quodque suo tempore fiat.

Fugienda omnino monacho.

3. Quædam sunt fortiter tenenda; vt rigor disciplinæ in silentio & ieiunio, in vigilijs & alijs laboribus, ad castigationem corporis pertinentibus. Quia nisi corpus sub freno subiectionis contineatur, fit spiritui contrarium, & multas tentationes in animo suscitat: vnde intellectus hominis excæcatur, & feruor deuotionis refrigescit. Sunt quędam patienter toleranda; vt defectus temporalium, damna bonorum, vexationes aduersariorum, ægritudines corporum, mores imperfectorum, austeritates verborum, subtractiones solatiorum, & afflictiones amicorum: in quibus homo probatur, & tanquam in igne purgatur: & si bene vtitur istis contrarietatibus, cedent sibi ad magnum meritum æternæ retributionis. Sunt etiam quædam citò, respuenda, vt aperta vitia & peccata, Dei præceptis & virtutibus contraria. Interdum aliqua latenter se ingerunt, sub specie licitæ dispensationis, quando tamen cupiditas vel tepiditas agitat negotium vltra necessitatis terminum, ibi cauendum est seductionis venenum. Igitur secundum Sapientis consilium, omni custodia serua cor tuum, ne aliquid impurum intret, quod Deum offendat.

Tenenda constanter monacho.

Toleranda patienter.

Respuenda ilico.

Prou. 4.

4. Si te sentis aliquo vitio moueri, adhibe tempestiuè remedij,

ne diutius differendo passio crescat, & deterior fiat. Non est vitium tam graue, quin curari possit, si vulnus aperiatur, & spiritualis medici consilium requiratur. Sed aliud est scire remedium, aliud adhibere remedium. Multi sciunt, quid agendum sit, quidve cauendum, sed non adhibent diligentiam ad cordis oris que custodiam, ideo ex leui occasione trahuntur ad consueta vitia. In hac vita (quæ tota tentatio dicitur) oportet quotidie certare, & firmiter proponere, & gratiam diuinam implorare, donec status huius lubricæ vitæ & intestini certaminis fuerit finitus. Non inuenitur hic aliquod remedium, quo plenè omnes vitiorum morbi sanentur, ita quòd nullus motus concupiscentiæ sentiatur; quia hoc futuræ beatitudinis est donum, sanctis promissum. Sed tamen gratia Dei iuuante, possunt mali motus refrenari, & occasiones peccandi vitari, atquæ maculæ contractæ per singulos dies pœnitendo lauari.

Aliud scire remedium aliud vti remedio.

Concupiscentiæ motus omnino vitari non possunt, cohiberi possunt.

5. Magnus labor est cor custodire ab irruentibus vitijs, & non affici ad aliqua sensibilia foris. Aut enim creator te mouet, aut creatura; & secundùm statum mentis, mouentur leuiter corporis membra; & nihil fit in verbo vel opere, quod ex radice cordis non procedit. *Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum*; & malus profert malum, ait Dominus. Debes ergo maximè vigilare circa custodiam cordis, & considerare quales cogitationes & affectiones intus geris; vt malas citò respuas, & bonas assumas; ac de vtilitate animæ tuæ semper solicitè pensare, iuxta illud prophetæ verbum: *Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus*. Si hoc fecit Dauid sanctus & rex terrenus, curam totius regni possidens: quanto magis religiosus Deo professus, omnibus curis terrenis neglectis, debet habere animæ suæ salutem præ oculis? *Matt. 12.* *Psal. 118.*

Secessus multum facit ad puritatem cordis.

6. Ad puritatem cordis valde iuuant solitudo & silentium, studere, legere, orare, meditari, & nil velle scire de statu mundi: quia sæpe plus nocent mala audita, quàm bona prosunt in libris lecta. Vix enim reperitur actio tam bona, cui aliquid mali non admisceatur. Et in omni verbo vel facto aduersarius tendit laqueos, vt ab interna vacatione mentem retrahat. Nouit quippe cor humanum, quia si non delectatur in bono, citò labitur in malum.

CAPVT VI.

De custodia oris, & exercitio laboris.

1. MAgnam ori tuo custodiam adhibe, quia de omni verbo otioso oportet te reddere rationem. *Qui non refrenat linguam suam*, ait beatus Iacobus Apostolus, *huius vana est religio*. Nã ex incustodia linguæ, multa mala solent prouenire, à quibus *Matt. 12.* *Iacob. 1.*

homo taciturnus liber est, nec indiget culpam confiteri. Velis ergo libenter tacere, & ab ociosis verbis tibi cauere; quia longa fabulatio deuotionem extinguit, dissolutionem generat, tempus malè expendit, conscientiam lædit, & alios offendit.

2. Silentium est antiquum statutum religiosorum, à sanctis patribus introductum, & cum multa diligentia custoditum. Qui hoc leuiter frangit, Deum & omnes sanctos grauiter offendit. Christus dixit: *Sit sermo vester, est est, non non. Quod amplius est, à malo est.* Breuiter ergo & planè loqui docuit, quando licet: sed quando non licet, tacendum est. Si vis bene seruare silentium, fuge publicum; & vade in secretum locum, vt ores; vel ad cellam, vt legas vel scribas. Melius esset, quòd legeres vnum psalmum vel orationem dominicam pro peccatis tuis vel amicis, quàm si starem fabulando de materijs vanis. Non est vera recreatio dicenda, ociari & fabulari; sed magis execratio nominanda, quando opus Dei negligitur, & nugæ recitantur.

Matt. 5.

Neque ocium neq; fabulatio recreatio est, sed execratio.

3. Vade ergo ad opus tuum, & labora in vinea Dei, pro denario æternæ vitæ, ne tibi improperet paterfamilias: *Quid hic statis tota die otiosus?* Laudat scriptura bene operantem, remunerat Christus seruum fidelem, arguit pigrum & negligentem, iubet ab eo tolli gratiam concessam, & dari eam feruentiùs operanti. Veniet namque tempus, quando non poteris amplius operari, nec vnum quidem verbum loqui præ infirmitate. Hoc debes modò præcogitare, & semper de extrema hora pauere, ne vacuum te inueniat. Vnde Dominus Iesus discipulis suis dixit: *Me oportet operari operationes, qui misit me, donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.*

Matt. 20.
Luca 12.
Luca 19.
Operi vacandum.
Ioan 9.

4. Accipe ergo exemplum bona operandi à Christo Iesu, à sancto Paulo, à sancto Antonio, à sancto Augustino, à sancto Hieronymo, à sancto Benedicto, à sancto Francisco, à sancto Dominico, & ab omnibus sanctis Patribus, qui regulas monachorum scripserunt & religionem instituerunt. Reuera multum isti in ordine laborauerunt, & pro vita æterna duriter corpora sua castigauerunt, in ieiunijs multis, in solitudine & silentio, in vigilijs & orationibus, alijsque sacris Deo placitis obseruantijs & laboribus Domino seruientes. Quid igitur? æstimas, quòd tu fabulando, & hinc inde spatiando, obtinebis glorioßissimam coronam, quam sancti Dei adepti sunt sanguinem suum fundendo, nec non grauissima tormenta tolerando? Nequaquam. *Sed nisi pœnitentiam egeritis* (ait Dominus Iesus pœnitentiam prædicans) *omnes similiter peribitis.* Dura sententia, sed vtilis pro emendatione tua, & disciplina seruanda. Emenda ergo vitam, & non timebis pœnam, sed gloriam habebis æternam.

Luc. 13.

CAPVT

CAPVT VII.

De commendatione cellæ & solitudinis.

1. QVi cellam amat, & libẽter in ea commoratur, à multis peccatis & tentationibus custoditur. Quanto studiosiùs inhabitatur, tanto plus placet & amatur. Quanto negligentiùs seruatur & rariùs intratur, tanto magis horretur & fastidítur. Bene illi, qui eam diligit & incolit, quia vnctio spiritus eum docebit. Beatus, cui inhabitare cellam donatum est; & qui vsque ad terminum vitæ suæ in ea perseuerat. Solitudinis commendatio.

2. Væ illi, qui leui occasione eam deserit, & cui extra manere placet; quia citò seducetur, & capietur, & lædetur. Multi, quia eam studiosè non custodierunt, per varias occasiones inter sæculi actiones proiecti sunt, & malè perierunt. Heu, quòd tamdiu in ea perseuerare nequimus, donec fructum maturum ex ea percipiamus. Sic se homo deberet tenere, quasi quotidie iturus in sepulchrum. Nam tali homini non est cella fastidium, sed pacis domicilium. Et sicut stabili homini cella est paradisus, ita vago carcer videtur & cippus. Bonum tamen est & laudabile, si quis velit ibi propter Deum libenter incarcerari. Nam plures sancti martyres propter Iesum incarcerati & vincti fuerunt. Elige ergo ibi sponte ligari, vt sanctorũ meritis possis coæquari. Liget te potiùs timor Dei, quàm ferrum; & charitas magis, quàm indicta necessitas. Si non amor, saltem timor Dei te coërceat. Non es malè ligatus, si timore inferni compunctus, pro peccatorum tuorum pœnitudine te incluseris. Malè ligati sunt, qui corde & corpore euagari quærunt. Bene ligatus est, qui Deo professus est, & extra cellam ire inclinatus non est. Si vis in ea durare, nunquam sis otiosus.

3. Acedia & otium, expellunt monachum verbosum de cella. Amans silentium & operans cum quiete, bonus erit custos cellæ. Si tædium passus fueris, pro Christo agoniza, nec patiaris te expelli ex leui causa. Si manseris stabilis, citò vertetur carcer tuus in paradisum voluptatis. Sancti in carceribus pro Christo detenti, ab angelis sanctis frequenter sunt visitati, & abundantiùs consolati. Tu quoque, si te in cella patienter pro Christo clauseris, veniet tibi citò (Deo miserante) lumen cælitus, bonæ conscientiæ gaudium, & magnum spiritualis profectus lucrum. Qui in cella residet, à multis periculis liber est. Qui foris vagatur, innumeris periculis patet. In cella commorari quam salutare.

4. Bona cellæ nequeunt sufficienter explicari, sicut nec detrimenta extrauagantium. Custos cellæ custos est linguę, non audit detractiones, non percipit rumores, non videt vanitates, non

trahitur ad leuitates. Bonus cellita aut legit, aut orat, aut gemit, aut meditatur, aut scribit, aut corrigit libros, aut aliquid aliud boni operatur. Bonus cellita ciuis est cœli, amicus Dei, socius beatorum Angelorum, cognitor secretorum, inspector supernorum, victor tentationum, expulsor dæmonum, bellator vitiorum, contemptor mundanorum, neglector curarum, possessor quietis, obtentor pacis, amator scripturarum, speculator veritatis, gustator puritatis, continuator orationis, collector sanctæ meditationis, & destructor omnis euagationis. Cogita Deum & te solum esse in mundo, & habebis magnam requiem in corde tuo.

Luc. 2. Memento, quia angelus inuenit Mariam in camera sua orantem, non foris cum hominibus loquentem. Non qui appetit cælestia secreta cognoscere, oportet eum ab hominibus elongari. Sic enim Moyses fecit, qui relictis hominum turbis mansit solus cum Domino in monte, vt legem Domini susciperet mereretur. Has quandoque perlege, vt dulcescat tibi inhabitatio cellæ.

Exod. 19.

CAPVT VIII.

De choro & diuino officio peragendo.

1 CHorus est Dei & sanctorum angelorum locus sacratus, vbi diuinum agitur officiũ præsentibus Ecclesię ministris, cum reuerentia & deuotione psallentibus. Sicut angeli in cælo, sic religiosi ordinati sunt in choro. Opus Angelorum est, Deum semper laudare; opus religiosorum est, intẽta mente psallere & orare. Sic sta in choro & canta, quasi in medio angelorum stares. Recordare dilecte Domini tui IESV in præsepio iacentis, aut in cruce pendentis, aut in cælo ad dexteram Patris sedentis, tanquam coram assisteres & cantares. Ipse sit in corde tuo & in labijs tuis, sic pronunciandum apertè & distinctè verba Spiritus sancti, cuius opere & arte diuinum officium ordinatum est. Statue IESVM ad dexteram tuam, & MARIAM ad sinistram, & omnes Sanctos in circuitu eorum.

2. Omnes fratres tui sint tibi tanquam angeli Dei. Et cum quibus nunc psallis in terris, spera etiam te cantaturum in cælis. Vita pura & conscientia libera gaudet in diuinis. Vagus & tepidus homo cum tædio psallit & somno. Si viceris acediam, & cor ab euagatione restrinxeris, viam deuotionis paras, & semper in fine gaudebis. Multæ curæ suffocant verbum Dei, & longę locutiones faciũt distractionẽ mentis. Quicquid homo antè exercet, hoc sibi frequenter postmodum in oratione occurrit. Inimicus illuc non vadit, nisi vt zizania superseminet. Deuotus choralis soli Deo & sibi intendit, tanquã in cęlestẽ chorum translatus & eleuatus esset.

3. Fi-

Finitò sacro officio qui se gerat psaltes.

3. Finitis his, quæ in diuino officio celebrantur, non statim te effundas ad exteriora, ne perdas gratiam, quam consecutus es orando, sed potiùs post vota labiorum tuorum te recollige, & in maiori gratiarum actione ab omni strepitu solus permane, ruminando quæ audisti cantari. Quid prodest vna hora Deum laudare, & altera sæcularia & inania pertractare? Noli precioſum fructum orationum tuarum, & laborem diuini operis, pro vilibus exponere iocis & nugis. Nam citò perit deuotio, quæ non custoditur sub silentij freno.

Contra tedium obrepens inter precandum.

4. Quando autem tædium sentis ex longiori officio, pensa, quia isto finito euolabis ad cœlum. Et si hoc te non iuuat, memento, quia leuius est tribus vel quatuor horis vigilare & cantare, quàm vna hora in purgatio ardere. Magni quidem meriti est sacris canonicis horis interesse, & laudes Dei alacriter cum multis fratribus persoluere in Ecclesia sancta. Et si non possumus sine intermissione orare, aut cum perfectis contemplari; debemus tamen certis horis ad hoc deputatis, omnem diligentiam adhibere, vt intentè & deuotè psallamus. Neq; enim in tam sancto opere tibijpsi solùm proficis, æternam à Domito mercedem promerendo; sed etiam cunctis Christi fidelibus, & præcipuè animabus defunctis, prodesse potes, gratiam & veniam in quotidianis horis & Missis implorando, & tanto pleniùs, quanto sæpius & feruentiùs pro omnibus oraueris. Nam & pro quolibet verbo attentè prolato, iusto præmio non priuaberis.

5. Quicquid etiam negligenter persoluis, inde districtè puniēris. Non enim est leue peccatum, in præsentia Dei & Sanctorum vago corde stare, & ad sacra verba parum attendere. Heu quantæ irreuerentiæ est, ibi inania dicta vel facta reuoluere; vbi omnibus prætermissis negotijs, solùm diuinis congruit intendere actionibus & secretis? In hoc cognoscitur verus & internus religiosus, si in Dei laudibus fuerit feruenter intentus; si nil cogitare libet aut agere, quàm ea quæ Deo maximè placent, & cum angelicis spiritibus communionem habent. Et hoc est semper orare Deum, scilicet ex toto corde laudare, benedicere, & glorificare; quemadmodum Dauid in psalmo dicit: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.* Psal. 33. Qui ergo à Dei laudibus torpescit, aut tacet, aut se absentat, non est amicus Dei nec ciuis cœli; quia angeli semper in laudibus Dei sunt, & voce cõsona (Sãctus, Sanctus, Sanctus) in laudem summæ Trinitatis cantant. Qui etiam aues cœli rectè nominantur, quia alarum suarum sonitu ad cantandum nos hortantur. Inter omnes operationes animæ fidelis, non est tam fructuosus labor, & tam acceptabilis Deo seruitus, quàm frequenter deuotè orare, & Deũ toto cordis affectu laudare.

Angeli aues cœli.

6. Væ igitur illis, qui diuino amore non calent, sed ad extraneas fabulas se conuertunt, qui nec orant, nec alios orare permittunt. Et vbi peccata sua emendare deberent, ibi veteribus malis noua superaddunt. Tales sunt, qui ecclesiam tardè intrant, & citiùs exeunt. Qui breues Missas diligunt, & longas epulationes exercent. Qui saturati, lusibus delectantur & iocis; & pro beneficijs Dei, breues gratias vix debitè soluunt; eo quòd plus corpus, quam animam pascere gaudent. Non sic autem faciet bonus religiosus, Dei seruitio mancipatus; sed memor omnium beneficiorum Dei, quæ à sæculo sunt, cùm Iesu studeat pernoctare in orationibus, hymnos & psalmos canendo, sacras hostias offerendo, & deuotis meditationibus insistendo, & cor suum ad Deum semper erigendo.

CAPVT IX.

De discretione in omni spirituali exercitio seruanda.

1. SEruus Dei, cum discretionis moderamine, omnia agere debet. Stude ergo viam regiam tenere, vt neque nimis laxus ad carnem, nec nimis rigibus per seruorem corruas ante finem. Si vis stabilem bene viuendi ordinem seruare, inter duo extrema per medium iter incede; vt nihil per arrogantiam vltra vires attentes; & quæ commodè agere præuales, per inertiam non omittas. Non requirit Deus à te corporis destructionem, sed vitiorum refrenationem. Non exigit aliqua impossibilia, sed saluti tuæ vtilia. Dat sana consilia prouidet vitæ necessaria; vt bene vtaris corporis seruitio ad animæ profectum, & in nullo excedas discretionis modum. Nam hodie currere, & cras lassum iacêre, non est in via Dei proficere; sed seipsum confundere & profectum impedire.

2. Nunc nihil velle habere, & cras superflua sumere, non est paupertatem diligere, sed cupiditatem fouere. Nunc necessaria recusare, & cras singularia quærere; non est abstinentiam facere, sed gulam excitare. Nunc apposita nolle comedere, & cras de defectu ciborum murmurare; non est abstinentis animæ signum, sed impatientiæ monstrum. Nunc tam multum legere vel scribere, vt dolor capitis sequatur; non est animam pascere, sed impotentem ad alia bona opera reddere. Hodie nihil loqui, & cras dissolutum fieri, aut silentium frangere; non est zelum ordinis habere, sed multos in ordine scandalizare. Hodie tam altè cantare, vt cras nequeas resonare, aut vix os ad cantandum aperire, non est Deũ laudare, sed alios in choro turbare. Quicquid modum excedit, & discretionẽ nõ tenet; nec Deo placet, nec diu durare solet.

3. Ne-

3. Necessarium est ergo in omni spirituali actione, ad perficiendum opus debitè inceptum, vt communem serues institutionem, & singularitatis caueas notam; atque in dubijs & obscuris causis, superioris sequaris consilium; & cum discretionis moderamine, obedientiam custodias sine fictione. Semper in summo deuotionis gradu posse consistere, non est fragilitatis humanæ: & nimis ad exteriora declinare & terrenis insolui, non est profectus hominis spiritualis, sed perditio totius religiositatis. Quòd si specialis gratia fueris à Deo visitatus & inebriatus, hominem te noueris esse, non angelum; & carnis sarcinam adhuc gerere, non animæ stolam: datam gratiam recole, non innatam. Caue igitur, ne velis sapere plus quàm oportet sapere, sed gaudium tempera timore; nec velis altiora præsumere, ne postea humiliatus desperatione frangaris. Cùm exteriùs laboraueris, & necessaria negotia tractaueris; non totus in visibilibus defluas, sed frequenti meditatione te sursum ad Deum erigas. Pensa, ad quid exteriora ista fiunt & exercentur; quia seruum Dei iuuare debent, non impedire: quatenus terrenis bene moderatis, ad æterna & inuisibilia facilius tendatur. Vt autem virtutem discretionis in operando, & donum sapientiæ possideas in vacando; meliùs hoc impetrabis deuotè orando, & humiliter à Deo petendo, quàm propriæ industriæ vel labori confidendo.

CAPVT X.

Oratio de felici consummatione in virtutibus.

1. ORo te Domine Pater sanctissime, qui omnia in numero, pondere, & mensura fecisti; qui famulatum tibi debitum, ab omni creatura rationali vis exhiberi, & præcipuè in seruis tuis spontaneum seruitium diligis & exquiris dirige actus meos spontaneos in beneplacito tuo, & ad imperium æternæ dispositionis tuæ rebelles motus carnis meæ reflecte, propriasque voluntates ex integro frangere mihi concede. Sic ordina cunctas affectiones meas, vt malas statim ab initio respuam, bonas fortiter teneam, puras diligam, teque sine corporea imaginatione contemplari discam. Sic tempera vires meas & operationes exteriùs, vt non totus inhæream infimis: sed semper potens sim me conuertere ad interna: & sine graui tardatione, ascendam ad cælestia. Sic me conserua in æternorum desiderio, in amore sanctarum virtutum, in fruitione cælestiũ, vt tu Domine Deus ampliorem inde habeas honorem, & ego salubriorem profectum suscipiam. Non mihi veniat ex tua visitatione pes superbiæ, nec me vexet pestis vanæ gloriæ. Non me sinas Satanæ decipi illusione, neque falsa rapi dul-

dulcedine, nec priuata deuotione extra communitatem recedere, neque immoderata frangi exercitatione, sed da mihi cuncta cum discretione agere, sine solerti consilio nil prætendere; cum timore & reuerentia maiestatis tuæ, in conspectu tuo mundè ac liberè, sine omni passione & corruptibilium rerum affectione incedere.

2. Da humilem & quietum spiritum possidere, effusum & immoderatum nunquam esse; nulli quoque creaturæ vitioso affectu inhærere, sed tibi soli cor meum mundum & tranquillum conseruare; vt semper ad cælum mente erectus, & tibi Deo meo secretè intentus, à nulla re visibili capiar, sed verus mundi contemptor permaneam. Sic exteriora pro loco & tempore da congruenter perficere, vt nullum interioribus meis sint detrimentum; sed omnis labor & actio pro te assumpta, ad liberiùs postmodum vacandum, iuuamen mihi præstent & ducatum. Omne etiam quod ago exteriùs, aut quicquid interiùs intelligere possum, da mihi simpliciter & purè, pro maiore nominis tui honore, & beneplacentioris voluntatis tuæ amore perficere, meque ipsum tibi in omni ne desiderabili aut naturæ contraria, promptè resignare, patienter quoque præsentis vitæ sarcinam, quoadusque iusseris, & meæ vocationis terminus venerit, perferre; corpus quoq; & animam tibi creatori meo fideliter commendare. Memẽto mei Deus in hora extremæ necessitatis, & fac misericorditer cũ seruo tuo; qui non in meritis meis, sed in tua miseratione & pietate confido.

CAPVT XI.

De charitate Dei & proximi, & odio vitiorum.

1. DEus est beatitudo animæ, nec vllo bono creato fit anima beata, nec veraciter sapiens; nisi Deum super omnia amando, & omnia infra Deum ex corde vilipendendo. Vnde Paulus dicit: *Omnia arbitratus sum vt stercora, vt Christum lucrifaciam.* Charitas nobilis est virtus, & ex Deo nata: quæ animam, quam replet cælestem facit, & mundo alienã. Charitas odit vitia, damnat delicias, persequitur malum, & vim facit naturæ: vt vincat, quicquid Dei & virtutibus est contrarium. Sicut aqua & ignis contrariantur, sic charitas Dei & amor mundi non sociantur. Quanto magis seipsum quis vincit, & defectus suos emendat: tanto plus amor Dei in eo crescit, & carnis affectus marcescit & decrescit. Qui malè se habet, & de hoc non dolet, sed incorrigibilis manet: lædit charitatem, & dissipat bonum pacis. Non est aptus ad concordiam, nisi qui relinquit suos peruersos mores, quibus offendere potest Deum & secum habitantes. Si vis habere cha-

Phil. 3.

charitatem Dei, & seruare pacem inter fratres, frange propriam voluntatem, & nihil age per elationem, sed in omnibus humilia temetipsum. Via ad charitatem, est descendere per humilitatem. Nam qui elatè de se sentit, longè à charitate recedit.

Carnalitas sese sæpe obtrudit specie charitatis.

2. Sæpe putatur esse charitas, & est magis carnalitas. Libenter bibere vinum, & loqui cum feminis, caro est. Lautè comedere, & ornatè vestiri, caro est. Diu fabulari & parum operari, caro est. Rarò orare & frequenter foris vagari, caro est. Ad mensam festinare, & ad ecclesiam tardare, caro est. Ille veram probatur habere charitatem, qui funditus odit mundi vanitatem, & carnalem fugit familiaritatem. Sancta quippe charitas non quærit in hominibus solatium terrenum, sed spiritualem profectum. Nam animam potiùs pensat ad Dei imaginem factam, carnem verò ad malum procliuam refugit, vt sibi nociuam. Charitas non debet dici, vbi zelus non est iustitiæ, nec feruor disciplinæ. Quisquis Deum & proximum veraciter amat, iniurtam Dei & animarum damnũ dissimulare non debet. Pax cum virtutibus bona est cum vitijs verò nunquam, sed semper mala. Ibi est bonus status & pax in domo; vbi defectus emendaretur, & vitia citò resecantur.

CAPVT XII.

De abstinentia & castitate.

1 SObrius victus & potus, sanitas est animæ & corporis. Inopia rerum, paupertatem docet amare. Rara virtus, continentia in delicijs. Abundantia temporalium, occasio est iurgiorum & mater vitiorum. Tutior est castitas in paupertate, quàm in diuitijs multis. Corporalis egestas, medicina est animæ fidelis. Dolor cordis prohibet risum, & timor Dei oculos claudit petulantes. Sicut nocet visus impudicus, ita impedit auditus de inhonestis. Cauendum est animæ sanctæ de corporis propinquatione, quia caro citò afficit carnem. Diligere pulchra & appetere mollia, non est pro virtute castitatis. Qui autem abiecta & amara amplectitur propter castitatem, potest facilius vincere carnem. Quanto enim caro plus premitur, tanto spiritus plus eleuatur. Qui se elongat ab omni tactu corporis, percipiet in anima suauitem castitatis. Qui diligit solitudinem, purior erit à sorde mundanorum. Qui reputat corpus sum carcerem esse animæ, non curabit illud ornare nec ostentare, quia citò conuertetur in lutum & fœtorem.

2. Exteriora hominis considerare, & in pulchritudine vel fortitudine gloriari, vanissimum est & vitiosum. In multa abstinentia

tia & castigatione corporis, cõuersati sunt sancti, & pro afflictione præsenti, receperunt consolationem Spiritus sancti. Non est dignus à Deo consolari, qui in transitorijs bonis delectatur, & de penuria contristatur. Qui patienter sustinet laborem & dolorem in seruitio Christi, recipiet plenam mercedem, etiam pro minimo passu. Castitas multos habet impugnatores: sed qui veraciter se humiliant & Deum adiutorem solicitè quærunt, ac sensus suos cautè custodiunt, victoriam Christo duce obtinebunt.

CAPVT XIII.

De vtili exercitio, in vita & passione Christi.

Vitam & passionem Domini quantum profit meditari.

1. OPtimum exercitium & suauissimum solatium, quod in hac vita potest haberi, est vita & passio Domini nostri Iesu Christi: quia tam in vita actiua quàm contemplatiua, perfectissimè hominem docet sine errore & multis argumentis, quod in alijs scientijs rarò inuenitur. Igitur firmissima & tutissima via ad perfectionem, & mentis illuminationem, atque æternæ vitæ introductionem, est conformari filio Dei in omnibus virtutibus & moribus eius. Disce ergo ad eius amorem & honorem, cuncta exercitia tua trahere & ordinare: & tanquam præsentem Iesum, in omni loco & tempore attende: & cum multa reuerentia & singulari deuotione, ad auditionem & prolationem dulcissimi nominis eius Iesu, caput humiliter inclina, genua flecte: & cum omnibus Angelis & Archangelis & vniuerso cœtu sanctorum, maiestatem eius atque diuinitatem adora, benedic, & collauda. Et hoc est Christum per fidem & dilectionem habitare in corde tuo, oculos mentis ab eius imaginatione nunquam auertere, ad eius beneplacitum semper tendere, & nihil eius amori præponere, sed quicquid boni audieris, vel legeris aut feceris, in ipsum totaliter reducere & finaliter referre: quia ipse est fons vitæ, & sapientiæ, & disciplinæ; apud quem non perit nec minima cogitatio de eius memoria habita, nec vacua erit oratio ad eum cum gemitu fusa.

Ephes. 5. Christum habitare in nobis quid

2. Conforma ergo te sanctissimæ vitæ Iesu, eius paupertatem, humilitatem, patientiam, & contemptum in hoc mundo, pro tuo modulo imitando. Pensa qualiter ab initio sanctæ natiuitatis suæ, vsque ad exitum mortis in cruce, pro te laborauit, pro te sustinuit, & se totum tibi impendit: quod nullus Angelorum, nec aliquis sanctorum fecit, vt meritò super omnia diligendus sit, & sine intermissione recolendus, ac summo cum honore venerandus. Istud beato Paulo sapuit super omnem sapientiam & doctrinam, cogitare scilicet Iesum Christum, & hunc crucifixum

1. Cor. 2.

Et

Etsi alia multa nouerat vel legerat, nil tamen ea existimauit, ob eminentiam passionis & charitatis Christi; quæ tanta est, vt nulla creatura possit ei dignè vel pro minimo puncto regratiari. Ideoque omnibus postpositis rebus mundi, & subactis carnis passionibus, dicebat idem Deo iam plenus: *Mihi viuere Christus est, & mori lucrum.* Phil. 1. Phil. 1.

3. O dulce & salutare verbum, nunquam obliuioni tradendum! Quàm felix & sancta anima, quæ hoc dicere potest: cui Christus totum est, quicquid viuit, quicquid sapit, quicquid legit, quicquid intelligit, quicquid credit, quicquid sperat, quicquid amat, quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid boni operatur? Verè viuit, & beatè viuit; cui Christus est omnia in omnibus, & super omnia singulariter dilectus: qui magis in Christo, quàm in seipso manet: nihil de seipso tenens, sed in Christo dulciter ac fruitiuè quiescens. Si viuere, est Christo viuere; & hoc est sibiipsi mori, & à seipso deficere, & maximè lucrari; quia hoc est mortem perdere, & vitam æternam inuenire in Christo Iesu Domino nostro. Talis anima licèt adhuc sit in mundo, & carnis nube tecta, & diuersis molestijs pressa; tamen sursum mente habitat in cælo, vbi Christus est in dextera Patris sedens. Ad quem quotidie suspirat, desideranterque tendit; & donec obtineat, laborare & orare non desistit. Meditatio in verbum diui Pauli.

CAPVT XIV.

De commemoratione & inuocatione beatissimæ virginis Mariæ.

1. GLoriosæ virginis Mariæ benedictæ matris Iesu memoriam agere per omnia decet; cuius meritis & precibus quotidie te commendare debes, & ad ipsam in cunctis necessitatibus confugere, sicut filius plagis percussus, ad matrem suam dilectam. Nam dulce nomen MARIAE, fiduciam donat inuocanti & nominanti. Et ipsa consequenter parata est loqui verbum bonum ad filium suum IESVM, pro anima tribulata & miseriam patiente. Nisi enim MARIA quotidie cum sanctis in cælo pro mundo oraret: quomodo mundus adhuc stare posset, qui tam multis peccatis Deum offendit, & tam parum se emendat? Inuocanda est ergo MARIA ab omnibus Christi fidelibus, à iustis & à peccatoribus, & præcipuè à religiosis & deuotis personis; qui continentiæ propositum tenent, & per sancta desideria ad cælestia anhelant, & nihil cum mundo habere vel agere volunt.

2. Sed quid petendum est? Primùm pete indulgentiam peccatorum tuorum: deinde continentiæ virtutem, atque humilitatis donum Deo gratissimum: vt semper humilis in conspectu Dei inue- A Maria quid postulandum.

inueniaris, viliſque & abiectus deſideres reputari: nec de aliquo bono velis gloriari, ne perdas totum, quod videris habere. Dole, quòd tam longè es adhuc à veris virtutibus, à profunda humilitate, à ſancta paupertate, à perfecta obedientia, à puriſsima caſtitate, à deuotiſsima oratione, à feruentiſsima charitate; quæ omnia pleniſsimè fuerunt in Maria matre Ieſu. Ideo procide ad pedes eius, ſicut pauper & mendicus; vt ſaltem minimum gradum de his virtutibus obtineas, qui ad ſummum aſcendere non valet propter deſidiam tuam.

3. Quicquid habere deſideras, per manus beatæ Mariæ humiliter roga; quia per eius glorioſa merita iuuantur, qui in purgatorio ſunt & in terra. Magna gratia magna gloria eius in ſalutari ſuo Ieſu, ſuper omnes Sanctos in cælo; ſed totum pro omnibus nobis, quę degimus in mundo. Securè ergo fidelitati eius te committe, cuius orationes Deo ſunt acceptæ; nil aliud tamen petens nec quærens, niſi quod ipſi & dilecto filio eius placet, & ſaluti tuæ expedit, prout ipſi meliùs noſcunt. Pro peccatis orare, & cor in humilitate cuſtodire, multum placet Deo & beatæ Virgini. *Luc. 1.* Nam ipſa de ſola humilitate gloriata eſt ante Deum, & de cæteris tacuit; & quantamcumque gratiam habuit, ab humilitate non receſsit.

Oret voce pia pro nobis Virgo Maria,
Vt digni ſimus gratia, amore Dei. Amen.

CAPVT XV.

De ſuffragijs Sanctorum ſedulò petendis.

Sanctorum auxilium flagitandũ.

1. SAnctorum cum Chriſto regnantium ſuffragia, inſtanter petere non negligas. Quia (ſicut cernis) in valle lachrymarũ degis, & inter hoſtes quotidie verſaris, & adhuc longè à Deo peregrinaris. Stude ergo cum ſanctis & amicis Dei, tempore incolatus tui amicitiam facere, & ad eos ſpecialem familiaritatem habere, & hominum notitiam & allocutiones inutiles declinare. Melior eſt tibi vnius Sancti oratio, quàm omnium ſecularium amicorum viſitatio. Plus te conſolabitur Chriſtus in ſilentio, quàm longa hominum loquacitas, in conuiuio & riſu multo. Habet iuſtus internum gaudium, quod non percipit animalis homo inhians terrenis. Si paupertatem & ſimplicitatem diligis, aderit tibi frequenter Ieſus cum angelis ſanctis. Etſi non manifeſtè, tamen inuiſibiliter & occultè conſolabitur te in ſcripturis.

2. Beatus, qui recreationes ſuas quærit non ab hominibus, ſed in lectionibus ſacris & precibus deuotis, ad bene viuendum &

ad cælestia amanda, sicut fecerunt Sancti visibilia contemnentes. Qualis vnusquisque est, tales etiam socios diligit; deuotus deuotum, pudicus pudicum, sanctus sanctum, vagus vagum, dissolutus quærit dissolutum. Si ergo desideras cum Sanctis regnare in cælo, oportet te multa pati pro Deo, & cum Sanctis humiliari in mundo; quia parum prodest Sanctos labijs honorare, & moribus contraire. Si vis Deo & Sanctis placere, doma carnem; frange propriam voluntatem; certa contra vitia, labora pro virtutibus; inspice vitam Sanctorum, lege doctrinam eorum; vt cum Sanctis sanctus fias, & à Sanctis erudiaris; per Sanctos adiuueris, à Sanctis exaudiaris, cum Sanctis coroneris. Placet eis frequens gemitus in cælum, dolor pro peccatis, silentium oris, firmũ propositum emendandi, desiderium proficiendi, patientia in aduersis, gratiarum actio pro beneficijs collatis. Delectat etiam Sanctos cantus deuotus, alacritas in vigilijs, laus psalmodiæ, confessio peccatorum, postulatio veniæ, celebratio Missarum, orationum lachrymæ, & omnis obseruantia regularis disciplinæ.

Sãcti quomodo colendi.

3. Qui ab istis bonis tepescit & recedit, perdit deuotionis gratiam; nec est Deo acceptus, neq; Angelis charus, sed Deo & Sanctis omnibus contrarius. Nam qui ex Deo est, verba Dei audit, verba Dei libenter legit & scribit; libenter vigilat & orat; libenter abstinet & laborat; libenter tacet & Deo vacat; libenter est in cella & in Ecclesia, nunc istum nunc illum Sanctum inuocando, & flexis genibus gratiam postulando pro passionibus vincendis, pro tentationibus resistendis, quibus adhuc grauiter impugnatur; vt eorum precibus glorioſis deuotus permaneat, & post huius vitæ agonem, ad æternæ quietis mansionem pertingat, vbi omnes Sancti cum Christo feliciter regnant. Non enim erit frustra petitio coram Sanctis, quæ pia intentione eis offertur ad honorem. Nam qui tam sedulò orauere pro inimicis suis, dum premerentur ab aduersarijs; quanto libentiùs nunc orabunt pro suis supplicibus, vt sibi citiùs valeant associari in cælestibus gaudijs; quos norunt in Dei seruitio quotidie laborare, & pro æterna vita multis suspirijs & lachrymis Christum orare? Dat magnam fiduciam rogandi Sanctos, quòd & ipsi fuerunt homines mortales & peccatores, multis criminibus & varijs passionibus dudum inuoluti & grauati; sed per gratiam Dei liberati & iustificati, maximas nunc gratias Christo referunt pro omnibus malis, quę euaserunt: læti in æterna beatitudine, quam gratia diuina opitulante percipere meruerunt.

Ioan. 1.

CA-

CAPVT XVI.

De desiderio animæ ad cæleste regnum.

1. VNicum & singulare desiderium sanctorum in hac vita fuit, nihil commune habere cum hoc seculo, sed per contẽptum terrenorum tendere semper ad præsentiam Christi & consortium angelorum. Vnde & beatus Paulus vehemens amator Christi, omnia terrena perfectè despiciebat: & ad cęlestia æstuans, dicebat: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Non est omnium tale desiderium sed perfectorum, qui dicere possunt: Nostra conuersatio in cælis est. Nam valde pauci ita nudati inueniuntur, qui totum affectum suum ad æterna erigunt, & de terrenis diuitijs & honoribus nihil ambiunt. Qui autem amore Christi accensi, in paupertate & contemptu sui gaudent, atque cor in humilitate deprimunt, & de paruis negligentijs etiam strictè seipsos reprehendunt: qui necessaria vitæ sobriè & cum timore capiunt, & potiùs minus quàm amplius requirunt: hi sunt veri contemptores mundi & amici Dei ad patriam festinantes, parati de corpore exire, & ad Christum citiùs peruenire; non habentes, quod possit eos in sæculo delectabiliter retinere.

2. Felix anima, cui tale desiderium inest, & per singulos dies feruorem addit feruori: non desistens orare & clamitare ad Christum, donec aperiatur sibi porta cæli, & ingrediatur regnum Dei cunctis fidelibus promissum. O beata patria, vbi perpetua lætitia, pax summa, clara Dei notitia, charitas perfecta, & beatitudo cõsummata. Ibi melior est dies vna, quàm hîc mille millia, quia ibi penuria nulla; hîc miseria multa, pax rara, cognitio parua. Quid miseri loqui possunt de felicitate superna? Quid mortales capere sciunt de æternitate vera & vita sempiterna, nisi sub quadam caligine & scripturarum velamine tecta? Gemat ergo anima fidelis mundi circumfusa tenebris, ad gaudia lucis æternæ, ad societatem patriæ cælestis, indesinenter oculum mentis sursum eleuans, vbi Christus est in gloria Patris, per æterna secula regnans. Amen.

FINIS.

DE FIDELI DISPENSATORE.

CAPVT PRIMVM.

ARGVMENTA CAPITIS PRIMI.

De instituto Martha, & cuiuslibet dispensatoris boni. § I.
De fideli & prudenti seruo. II.
Recapitulatio de fideli seruo. III.
Quantum confert homini fidelitas. IV.
De fiducia in Deo, tempore paupertatis. V.
De liberalitate, & dandi libertate. VI.
De premeditatione circa operanda. VII.
De prudentia religiosa in omni facto. VIII.
Quòd prudens sit sibijpsi intimus. IX.
De passionibus vincendis. X.
Quòd certis quibusdam horis vacandum sit Deo. XI.
De custodia oris. XII.
De bono exemplo dando. XIII.
De vitandis occasionibus scandali. XIV.
De non credendis nouitatibus, neque alij referendis. XV.
De vtilibus narrationibus. XVI.
Qui sint vitandi. XVII.
Cum quibus est conuersandum. XVIII.
De quibus materijs est interrogandum & colloquendum. XIX.
De reuelatione scripturarum mysticarum, à Deo impetranda. XX.
De spirituali collatione seu collocutione. XXI.
De quotidianis operibus quomodo fiant. XXII.
De consilio maiorum in spiritualibus causis considerando & recipiendo. XXIII.
De reuerentia prælatorum. XXIV.
De cauenda familiaritate cum prælatis. XXV.
De periculo pauperum in officijs. XXVI.
De vitandis cuique rebus sibi non commissis. XXVII.
De prauia consideratione. XXVIII.
De differentia inter sapientiam & prudentiam. XXIX.
Quòd necessaria est prouidentia, habenti curas temporales. XXX.

§. 1. *De instituto Marthæ, & cuiuslibet dispensatoris boni.*

QVia nunc charissime officium suscepisti Marthæ, non debes bonũ & sanctum ministerium acediosè peragere: sed fideliter propter Christũ, qui omnia nobis administrat, & propter æternã salutem tuam, exercere. In quo de quibusdam necessarijs considerationibus admonendus es. Sic enim beatus Paulus dicit; *Hic autem quaritur inter dispensatores, vt fidelis quis inueniatur.*

§. 2. *De fideli & prudenti seruo.*

VNde oportet eum esse fidelem, cui committitur ministerium tale: sed & prudentem nihilominus, ne videatur sæpius errare. Fidelem intellige in commissis, ne res negligat, ne malè custodiat, & ne quicquam, quod vtilitati aut communitati prodesse possit, per ipsum deprauetur, sed magis pia cura emendetur. Prudentem verò in ipsis rebus, pro tempore & personis distribuendis. Vno tempore conuenit dare, quod alio tempore licet negare. Quibusdam vtile est & pium condescendere in petitionibus, quibusdam verò oportet te magis resistere. Quorundam etiam necessitates, charitatis officio præueniendæ sunt. Si ergo discretè agis, & necessitatem pensas in hominibus, prudentiam non abiecisti. Si compateris infirmis & miseris egenis, (quia te ipsum prius consideras, qualiter & alijs charitatem bene facias) charitatem induisti. Talem te cupio, videlicet fidelem in opere, & prudentem in consilio. An non talem seruum Dominus in Euangelio requirit? *Quis est*, inquit, *fidelis seruus & prudens, quem constituat dominus super familiam suam, vt det illis cibum in tempore?* Pro te est, si fidelis fueris: quamuis te minùs prudentem æstimare debeas, sicut Paulus dicit; *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos.* Et iterum; *Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* Sic enim de seipsis sapientes, efficiuntur sapientiores.

Rom. 12.

§. 3. *Recapitulatio de fideli seruo.*

QVis est autem fidelis seruus, nisi qui non quærit, quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi? vt quicquid agit, eius amore faciat, eius gloriam tantummodo desideret & expectet, atque ipsius magis quàm suam voluntatem sequatur, & dicat; Pater fiat voluntas tua, non mea. E duobus tamen seruis, fidelis potiùs est quàm prudens eligendus, atque instituendus ad negotia. Siquidem fideli seruo nihil charius in domo; & amico fideli, nulla ponderatio est, maximè in consilio. Sed quid aliquem tam fidelem & vnanimem facit

Luce 22. Fidelis seruus prudẽti præstat.

facit hominem, secundùm cor Dei, cui liberè credi possit? Primò vtique timor Domini; dehinc dilectio sine simulatione; postremò, nullius terreni commodi quæstus, fidelem seruum constituunt. Talis erat vas electionis Paulus, cui credita sunt tam multa preciosa & magnifica secreta. Et ipse fidelis inuentus est in domo Dei, & prudenter se agebat in omnibus. Vnde ita dicit: *Non quærens, quod mihi vtile, sed quod multis.* Item: *Non quæro vestra, sed vos: nec quæro datum, sed fructum.* 1. Cor. 10. Phil. 4.

§. 4. *Quantum confert homini fidelitas.*

FIdelitas ergo si fuerit inuenta in homine, reddit ipsum superioribus suis charum & pretiosum, æqualibus amabilem, cæterisque sodalibus suis valde venerabilem & gratiosum; ita vt nemo iustam aduersus eum habeat querelam, sed lætentur omnes de virtute fidelitatis eius. Nosti aliquos inter nos, & quantæ sint recommandationis, frequenter audis, & gaudenter etiam pertractas. Quæris imitari, vt bonum possideas, quod in alijs laudas, & bene facis; sed melius dum perficis. Si quando intelligis te deficere, doles imperfectionem tuam; & velles vtique talis inueniri, vt nemo imponeret querelam seruituti tuæ. Ministras enim Dei seruis, & ideo formidas, ne sis indignus & inutilis, negligens aut tardus, prodigus aut nimis parcus. Sed si niteris tamen facere secundùm tuam possibilitatem, respiciendo semper primò Dei voluntatem, atque deinde proximi necessitatem; erit Dominus propitius tuæ insufficientiæ, quam debes maiorem, quàm alij putant, in te recognoscere. Nemo securiùs excusatur, quàm qui culpam propriam agnoscens se humiliat. Etiamsi alij excusant, bonitati eorum plus deputa quàm tuæ innocentiæ.

§. 5. *De fiducia in Deo, tempore paupertatis.*

IN domo vbi abundat paupertas, & multi commensales sunt, ibi angustior est via ministrandi. Nec idcirco tamē deserenda est cura pietatis, sed de Dei misericordia confidendum. Vnde in Euangelio habes: *Misereor turbæ, quia iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent: & ieiunos eos nolo dimittere in domos suas, ne deficiant in via.* Discipuli dicebant: *Dimitte turbam, vt eant in castella, & emant cibum.* Sed Iesus respondit eis; *Date illis vos manducare,* vt probaret eos, quanta esset fides illorum in tanta multitudine, cum tanta paupertate panum & piscium. Illi desperabant de sufficientia, dicentes: *Sed hæc quid inter tantos?* Benignissimus Dominus, quid post hæc dixerit, audi: *Facite homines discumbere?* Accepit panes, benedixit, insitque discipulis suis, vt apponerent turbis. Et manducauerunt, & saturati sunt, & Marc. 8.

In egestate presumendum de Dei liberalitate.

ſuperfuit de fragmentis. In hac lectione intuere fidem, quantum valeat; quomodo non eſt deſperandum, ſed ſuſtinendum, te non habente, quid apponas. Da quantum potes, & Dominus prouidebit de futuro. Multum valet fides bonorum in neceſsitate. Nec franguntur, niſi humana plus quàm diuina auxilia ſperantes. Exempla fidei audiſti ab alijs, ſed nunquid non etiam expertus es? Dico, quòd audiui à fratre probato; quia in quadam domo, cùm adeſſent multi hoſpites pauperes, laborantes cum cæteris, ponebatur rete ad capiendum aliquos piſces; & tot capti ſunt, quot hoſpites aduenerant. Et conſiderantes hoc fratres, Deo gratias egerunt, quia tam clementer prouiderat Dominus.

§. 6. *De liberalitate, & dandi libertate.*

2. Cor. 8. QVando igitur voluntas tua prompta eſt, ſecundùm id quod habes, Deo accepta eſt; non ſecundùm id, quod non habes. Deficiente autem ſubſtantia, excuſatio eſt facilis, dummodo non obſiſtat tenacia aliqua, aut timor penurię ſequentis. Prouidentia tamen cùm ſit bona, parcitas nimia ne inſidietur, cauendum eſt. *Date* (inquit omnium dator) *& dabitur vobis*. Quamdiu vel vnum panem habueris, dimidiabis cum Chriſto; nam retribuetur omnibus benefacientibus hic & in futuro. Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſæculum ſæculi. In te liberalitas ſemper agnoſcatur in timore Dei, cum dilectione hominum & odio vitiorum. Amplius deſideres te benefacere, quàm tenere aliquid in craſtinum. Qui hodie dedit, cras etiam dabit. Neque auaro (vt ita dicam) datur, quod Chriſto datur, aut tenaci, aut ingrato, aut neſcienti, aut obliuiſcenti: vt neceſſe ſit de ſingulis ſolicitari ſumptibus, & dicere, Quis nobis aliàs aliquid redonabit? Oculi tui ſemper ad Dominum, quoniam non eſt inopia timentibus eum. Diuites eguerunt & eſurierunt, inquirentes autem Dominum, non minuentur omni bono. Spera in Domino, & fac bonitatem, & ne amittas liberalitatem: loquere confidenter ad Dominum cum Propheta: *Oculi omnium in te ſperant Domine, & tu das eſcam illorum in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione*. Vnum adhuc ſcio, quòd grauę poſsit eſſe danti libenter: ſi reſtringitur manus eius per obedientiam ſuperioris. Et ne virtutem obedientiæ perdas, penſa, quòd melior eſt obedientia quàm victimę. Attamen bona voluntas tua perfectè poteſt implere in paucis, quod optaueris facere in omnibus diuitijs. Qui paratus eſt dare exiguum, cùm habuerit parum: non vtique tardabit dare maiora, cùm Domino largiente ditior fuerit. In modico diſce, quod in magno æſtimas te facturum. Humanæ fragilitatis eſt, nimium ſolicitari de futuris, ne

Dandũ eſt quàm diu quid habemus.

Luc. 6.

Pſal. 111.

Pſal. 33.

Pſal. 144.

vti

vti liberaliter posse concesis, miseræ mentis est. Parco semper est inopia, fidenti totus mundus plenus diuitiarum est. Vide ergo, ne detrimentum temporale inferat tibi nocumentum spirituale; sed deficientibus opibus terrenis, non deficiat fides tua, quinimmo confidas magnificè de Dei prouidentia. Qui promisit cælestia & æterna, non negabit temporalia. Non tamen semper donat pro nostro libitu, ne simus abundantes in sæculo; & minùs idcirco desideremus, quę sursum sunt in cælo. In curis temporalibus consistenti, vix potest deesse talis imperfectio, quin teneatur sæpe cupiditate rerum; videlicet amore possidendi, aut timore eas amittendi. Vnde opinor, quòd nemo plenariè cognoscit, qualis sit affectus suus; nisi cùm res cœperit actitare temporales, & curas habere exteriores. Sed qui in his occupantur, & tamen amorem creatoris præponunt in corde suo defectuosis creaturis, non tam facilè ruunt in culpam. Et si se delinquere aliquando in paruo deprehenderint, festinent mundare conscientiam.

§. 7. *De præmeditatione circa operanda.*

AD eruditionem tuam, habe præmeditationem aliquam prudentem circa agenda. Aliqui sunt tardiores, aliqui quodammodo præcipites in factis suis. Tardi sæpe bona omittunt, aut parum operis inchoantes non perficiunt. Viuaciores verò, dum inconsideratè currunt, leuiter impingunt. Vnde in medio semper virtus consistit. Debes igitur seruare mensuram possibilitatis tuæ, & cogitare quod solet dici: Multum facit, qui rem debitè & bene facit.

§. 8. *De prudentia religiosa, in omni facto.*

NEcessarium tibi est habere aliquam prudentiam, sed humilem, religiosam, & verecundam; ne videaris superbus, austerus, & audax; quasi cum auctoritate faciens, vel imperans. Multo melius est, vt obsecrando loquaris quam iubendo ea, quæ oportet fieri. Eris prudens, si cuitas videri prudens. Nam si vis videri prudens, necesse erit, vt hoc alijs foris ostendere velis verbo aut facto. Quod cùm feceris, non potest contingere, quin excedas aliquando mensuram prudentiæ tuæ; ita vt dicas magis ad facta tua vel aliorum quam expediat; vel excuses negligentiam tuam plus quàm iustum sit; & per hanc ostentationem, amittas viam veræ prudentiæ, quæ consistit in humilitate maximè.

§. 9. *Quòd prudens sit sibijpsi intimus.*

ERis prudens, si fueris semper proximus cordi tuo. Ibi disce, quod iuuet te omni tempore. Ibi constitue tibi mansionem, a facie inimici. Inibi ascende per orationem lachrymantem ante pedes IESV, vt vincas omnem passionẽ, & fumigantem delectationem mundi & carnis aduersum te. Hæc est via prudentiæ, amare iustitiam, & odire iniquitatem: bene facere, & malum pro veritate sustinere: exteriora agere, & interiora non obliuisci: curas ad tempus habere, alienum tamen esse ab omnium rerum blandimento: non sequi trahentem concupiscentiam, sed reluctari per virtutem magnam. Non tu eas sequere, sed illæ te sequantur. Tu verò quò vadis? Ad eum, qui misit te, vt facias opera tua omnia in charitate, & custodias ea summa humilitate: hoc enim iter, quo ostenditur salutare Dei. Et enim dicit: *Venite ad me omnes, qui laboratis.* Et rursum: *Ego sum via, veritas, & vita.* Si hucusque veneris, non priuaberis spiritualibus profectibus: sed eris sicut liber scriptus foris & intus, similisque patrifamilias proferenti noua & vetera de thesauro suo; dum exteriora agis, & apud altissimum sit cogitatio tua. Quàm simile etiam huic sẽsui, quod in psalmo legisti? *Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius.* Hæc tibi signabis, quotiescunque tumultus ferre grauaris. Nam actio non est causa perturbationis nostræ, sed magis passio.

Matt. 11. *Ioan. 14.* *Matt. 23.* *Psal. 36.*

§. 10. *De passionibus vincendis.*

IGitur circa eas vigilandum est, ne incipiant surgere, & possint prævalere. Quid sic turbat oculum prudentis, sicut frequens ira? quid ita inquinat, sicut concupiscentia? Quid ita excæcat, sicut munera & blandimenta noxia? Ingemiscit propheta aduersus passiones istas, & confitens Deo abscondita cordis sui, sic orat: *Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Cor meum conturbatum est*, ecce ira pacem tollens: *dereliquit me virtus mea*, ecce concupiscentia vigorem animi molliens: *& lumen oculorum meorum non est mecum*, ecce auaritia munera secum portans, sed oculos veritatis & iustitiæ plerumque eruens. Nunc ergo vide, qualiter euadas laqueos venantium, in quibus omnes positi sumus. Nullus alteri obijcere potest, Quid concupiscis? Ecce in concupiscentia omnes generati sumus. Et quia bellum omni ex parte instat, cauti simus. Deus adiutor noster, & ideo intentè oremus. Suauis est & mitis, ideo accedamus. Misericors est & clemens, ideo non desperemus. Po-

Psal. 37.

In omni passionum genere ad Deum recurrẽdum.

tens

tens est & diues in misericordia, propter hoc non deficiamus, sed cum Apostolo dicamus: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Phil. 4.

§. 11. *Quòd certis quibusdam horis vacandum sit Deo.*

SIc tempera actiones laboresque externos, vt tamen orationi, lectioni ac meditationi scripturarum vaces aliqua ex parte dici. Si potes, fiat exemplo Prophetæ in psalmo: *Vespere, & manè, & meridie narrabo, & annuntiabo, & exaudiet vocem meam.* Considera sequentes versus eiusdem psalmi, & docebunt te vacare tibi & sperare in Domino. Nam vltimus sic concludit: *Viri sanguinum & dolosi, non dimidiabunt dies suos: ego autem sperabo in te Domine.* Nota in hoc versu, quòd carnales & animales terrena sapientes, & interiora dissimulantes, non diuidunt tempora sua, vt aliquando retractent opera sua, & sciant, quid desit eis. Sed non est talis actio bonorum, qui mensurant thalamos cordi sui hinc & inde, ne fortè in vacuum currant. Multi per multa currũt, 1. Cor. 6.
sed vnus accipit brauium. Distrahitur sæpe mens in labore, ideo reuertatur post laborem ad vnionem sui, quia vnio ista multa vtilia docet: & hoc est, quod dicitur, Vnus accipit brauium. Inuenies tempus sufficiens vacandi, si nullum indulges ociositati, non solùm operis, sed & sermonis & cogitationis. Beatus homo, qui in sui consideratione sæpe vigilat; ne fortè propter incuriam de tenebris ad tenebras vadat.

In summis negotijs etiam inuenit homo diligẽs tẽpus quo sibi vacet.

§. 12. *De custodia oris.*

CVstodi etiam diligenter verba oris tui, vt dixisse aliquid postmodum non pœniteat. Qui inter multos conuersatur, maiori indiget custodia: quia ab omnibus considerari potest, cuius conuersationis fuerit. Quis ita simplex, vt non discernat, qualiter se habeat aliquis in opere & sermone? Hoc ideo replico, vt cogites, quia spectaculum facti sumus angelis & hominibus: & 1. Cor. 4.
vt neminem habeas tam socialem, coram quo minùs honestè & virtuosè te geras. Non des vnquam occasionem dissolutionis, per verba rara, vel signa vana: quia generat hæc leuitas duplex malum: in alijs exempli boni, in te etiam sancti propositi dissipatio est. Noli esse fabula hominum, vt aliquis dicat: Hæc & hæc mihi ille recitauit, volens se excusare per te; quasi ideo accusanda leuia non sint, quia tu dixeris, qui melior putaris. In hoc multi frequenter delinquimus, quòd nostra errata exẽplis aut verbis aliorũ iustificamus; tanquã nobis idcirco liceat, quia idẽ & alij faciunt. Credo, quòd pluribus sæpe displicet, quòd citò, ociosè, aut incõsideratè aliquid dixerint. Quomodo audet se homo per alteri⁹ negligẽtiã defẽdere in malo, quãdo nihil minùs per hoc peccat

coram Deo? Quare cæcus cæcum sequeris, vt in foueam pariter cadatis? *Bonum æmulamini in bono semper*, ait Apostolus. Et *imitatores mei estote, sicut & ego Christi.*

Galat. 5. 1. Cor. 4. & 11.

§. 13. *De bono exemplo dando.*

ATtende tibi, vt quantum vales, omnibus sis causa boni exempli, vt in te clarificetur nomẽ & vita Iesu Christi. Nemo veniat ad præsentiam tuam, quin ædificatus & lætus decedat à te. Tu verò retine apud te, quòd non sis dignus alicuius alloquio: sed magis tibi proficit aliorum visus, sermo, oratio. Caue tamen familiaritatem eorum, qui imitandi non sunt, quamuis in Christo diligendi. Prædixi, & iterum dico, vt totaliter ambules, ne fiat prouerbium hominum loquentium sibi placita, de quocumque volunt. Non potest quis melius tollere fabulationes leuium hominum, quàm vt ipse leuis in verbis & moribus suis non videatur. Benignus tamen & alacer apparere debes, ne horrori sis maximè verecundis & modestis fratribus.

Familiares tibi ne sint, quos imitari nõ debes.

§. 14. *De vitandis occasionibus scandali.*

NOn stes ad loquendum diu in aperto, alijs laborantibus & occupatis circa iniuncta opera, ne dicatur tibi: *Quid hic statis tota die otiosi?* Non des occasionem loquendi venientibus ad fenestram, sed expedias eos verbis benignis & vtilibus: neque cum tristitia dimitte illos, sed cum pace & gaudio, refectos cibo potuque necessario: postea commenda te orationibus eorum, & dic eis: Iam ite dilecti fratres, & agite gratias Deo, & oretis pro me. Si aliquid plus addideris pro eorum consolatione, bene retribuet tibi Dominus. Cùm veniunt aliqui in occursum transitus tui, non debet te latêre, quin prægogites, si iustam & vtilem potuerint habere causam illuc accedendi, & penes tuum scire, non des occasionem volenti occasionem: vnde si te subtrahis talibus, postmodum non lugebis. Semper tamen paratus esto, ad satisfactionem poscenti te: sed otiari nullum patere apud te, sed fraternè admone eos, vt transeant, quia tibi non vacat: Christus est, qui tibi loqui desiderat. Hoc modo te liberas à superfluis, & illos ad quietem suam cellæque custodiam inducis. Nihil tamen temere iudices: sed vide, quanto charitas, quàm amica fraternitas traxit eos ad te. Discretè ergo age in his, vt aliquando audias venientes, aliquando sinas transire etiam loqui volentes.

Matth. 20.

§. 15. *De non credendis nouitatibus, neque referendis.*

ET quia sæpe diuersa percipis, & noua tibi plerumque dicuntur, non facilè credas, difficilius ea consequenter alijs dicas; &

multo

multo sit melius, si omnino sileas. Quid ad te? Iesum sequere, & sine mortuos sepelire mortuos suos. Huiuscemodi distractionibus & curiositatibus seruus Dei intendere nullo modo debet; sed ędificationi & custodiæ cordis sui, orando, legendo, meditando, & alia opera sancta in nomine Dei faciendo. In actibus Apostolorum habes, quòd Athenienses ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire aliquid noui: sed talis vsus nimis damnabilis sit apud claustrales, Deum præ oculis habentes. Rumoribus non indulgendum.

§. 16. *De vtilibus narrationibus.*

SVnt tamen quædam, si referantur ex charitate, quæ ædificant etiam audientes. Sicut denunciatio alicuius defuncti, petitio suffragij pro tribulato, conuersio peccatorum, status deuotorum, & alia his similia; quibus est condolendum seu etiam congaudendum, prout causæ requirunt. Considerare similiter diuina iudicia super statum mundi, prodest bonis & electis Dei ad contemptum eius; sicut sunt pestilentiæ, fames, incendia, prælia quę terrarum, & cęteræ tribulationes graues: quibus gloria mundi prosternitur, & delectatio carnis amaricatur. Hæc mala sæpe boni & spiritnales ad profectum suum trahunt, & per exempla talia, se & cæteros ad compunctionem cordis, ad luctum peccatorum, ad emendationem vitæ, & ad præparationem mortis secum excitant; quę etiam in sacris codicibus & Ecclesiasticis historijs, manifestè leguntur. Sed hunc salutarem profectum plures indeuoti & verbosi aut nescinnt aut non intendunt, sed quasi in fabulam deductionis peruertunt. Vnde potes elicere, quòd sicut boni & virtuosi ad bonum omnia, quæ audiunt vel vident, conantur inducere, ita instabiles & vagi, tepidi & dissoluti, hæc eadem ad suam malitiam exercendam inflectunt. Ideo perspicito, quid sit quod audisti; & quis fructus esse valeat vltrà dicendi.

§. 17. *Qui sint vitandi.*

PRopterea noli libenter approximare secularibus, neque personis magnis; nec eo etiam conuenias, vbi nosti esse multitudinem presbyterorum; quia statui tuo non congruit, nec officio.

§ 18. *Cum quibus est conuersandum.*

CVm simplicibus & deuotis, & bene sentientibus de Deo; & cōsentientibus tibi propter Deum in bono, sit sermocinatio tua & crebrior sociatio. Et quicumque non concordant cum spiritu tuo, illis cede propter pacem tuam & ipsorum, quia defensor & iudex noster Iesus Christus clarè nos interiùs agnoscit, ante quem humana iudicia sępissime errant. Si desideras aliquem ædificare,

ficare, soli meliùs dicis ; quia multis nonnunquam displicet, quod vnus vel duo gratanter audiunt.

§. 19. *De quibus materijs est interrogandum & colloquendum.*

QVestiones in scripturis noli mouere in communi audientia, neque de materijs altis & curiosis libenter loquaris : sed quæcumque sunt humilia, virtuosa & amabilia, deuota & excitatiua ad amorem Christi, pacifica, pudica, & honesta coram Deo & hominibus, hæc loquere & exhortare. Si verò audieris aliqua difficilia & obscura moueri ab alijs, tace primò, & cogita, quòd sis discipulus Christi ; quem non oportet docere, sed audire humiliter verba seniorum ; & cum verecundia & reuerentia vtilia interrogare, & discere in silentio. Vnde Paulus dicit: *Docere autem mulieri non permitto* : id est, non patiar, quòd insistat aliorum doctrinæ, qui infirmus est & debilis in virtutibus, & quodammodo adhuc carnalis est, in quo sæpe abundant passiones superbiæ, iræ, rixæ, gulę, inuidiæ, vanæ gloriæ, & cæteræ pestes cordis & morum leuitates : cui neq; est experientia & annosa exercitatio spiritualis vitæ & disciplinæ, sed vana & indeuota scientia, & assueta ad non interrogata leuis responsio. Istum enim non decet, præsentibus alijs & peritioribus, quicquam loqui, docendi saltem modo. Non dicas ergo opinionem tuam, ne ostendere scientiam tuam cum Heliu videaris ; qui beatum Iob meliorem & sapientiorem se ausus est docere, & duriter increpare, ac rationibus compositis ingeniosè vincere ; sed Deus spreuit eum, & reprobauit, eo quòd superbè & animosè iusto & sancto viro se prætulisset.

1. *Tim.* 2. Cui nō liceat in seniorum cōsensu loqui.

Iob 20.

§. 20. *De reuelatione scripturarum mysticarum, à Deo imploranda & à proximo.*

QVando autem desideras aliquid obscurum intelligere, & de dubiis certificari, primùm à Domino pete sensum & intellectum illius reuelari ad profectum tuum, & pro gloria eius. Contigit aliquando cuidā in tali forma Deum oranti ; cùm se iterum contulisset lectioni, statim ei aperiri ignorantiam eius : qui consolatus in verbo Domini, didicit habere recursum frequentiorem ad Deum omnia scientem. Tamen rursus hominis sensus quandoque à Deo humiliatur, ne capiat verbum tenebrosum ; vt non eleuetur cor eius, & cadat in laqueum diaboli, autumans se aliquid scire, cùm nihil sciat. Et nisi Deus voluerit nobis reuelare nónne tenebræ vidēntur esse scripturæ ? Ideo secundùm consuetudinem sanctorum Patrum, quærendum est humiliter à fratre aliquo, vt exponat & declaret nobis intellectum obscurioris lite-

rę. Sic enim discipuli interrogabant Dominum dicentes: *Edissere nobis parabolam zizaniorum.*

§. 21. *De spirituali collatione seu collocutione.*

CONfert etiam non modicam scientiæ vtilitatem, studiosa & vnanimis duorum sibi bene consentientium diuina collatio. Vnde Saluator noster ait: *Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et alibi: *Dum hæc autem adhuc loquerentur, stetit Iesus in medio discipulorum suorum,* & ait: *Pax vobis,* & cętera, quæ de resurrectione eius pleniùs leguntur. Amor ergo in diuinis scripturis commendabilis est, per quem & carnalia & ociosa tanto celeriùs vitamus, quanto maior est in nobis. Senties in operibus tuis effectum meliorem, si diuinæ scientiæ fueris speculator & impiger imitator. *Matt. Ioan.*

§. 22. *De quotidianis operibus quomodo fiant.*

CVm opus tibi videtur, vt aliqua necessaria procures, vel etiam quædam ad meliorem durationem reformes; fac in Dei nomine sine multa quæstione, & eris liberior à retractione eorum, qui contradicere potuerint. Ex quadam leuitate quædam oppositionem faciunt, & nescio qualem probationem in alijs quærunt. Qui ergo silere scit & facere, sapientem viam tenet. Hæc in quotidianis & leuibus obseruanda puto. Decet tamen fratris alicuius verba patienter audire, & propter virtutem humilitatis discendam, sequi interdum inferiorem: sed non semper, cùm putatur fieri aliud magis inconueniens; quod bonæ & puræ conscientiæ meliùs relinquo, quàm imperitè consulam. *Quę ex æquo facturus es, cela alios.*

§. 23. *De consilio maiorum in spiritualibus causis considerando & recipiendo.*

DE spiritualibus & maioribus causis, superiorum primò est voluntas consideranda; deinde ipsorum, si dubitas, requirenda sententia; vt quicquid iudicauerint, pro meliori accipiatur consilio. Si non acquieuerint vel satisfecerint interrogationi, expectanda est responsio. Fortè maturè se deliberant, perspicientes alia æquè ibidem concurrentia vel obuiantia, vt non tam facilis & certa possit solutio dari. Postquam semel aut bis sanè intellexerint negotium quærentis, non expedit nimis insistere ad informandum eos, ne generetur aliqua grauitas aut molestia ab vtraque parte. Quietius est ergo amodo tacere, & aliud consilium quærere, sicut sanctus ait: *Auxilium meum à Domino, qui fecit cœlum & terram.* Cũ desunt humana, diuina sunt inquirenda suffragia, vt effectũ cõcedat salutarẽ causis necessarijs. Sed prędaue tibi, *Psal. 120.*

vt

vt quantum minus valet, importunè aliquid postules; & dum sentis parum proficere petitionem tuam, noli vexare te per aliquam impatientiam, sed recordare: O felix patria, sanctorum replens desideria, & miserorum nescius grauamina.

§. 24. *De reuerentia prælatorum.*

COram senioribus exhibeas te verecundum & morigeratum; & nihil temere in verbo aut opere à te percipiatur, sed humilitas & simplicitas. Semper senioribus reuerentia deferatur & honor; siue dignitate prælationis, siue auctoritate officij, siue ætate temporis & conuersatione venerabiles fuerint, humili corde exigeris reddere debitam subiectionem; & beatus, si imples eam, & deuotè veneraris prælati tui præsentiam.

§. 25. *De cauenda familiaritate cum prælatis suis.*

QVorum tamen societatem declinare debes, vbicunque aptè & quotiescumque licitè potueris. Quia multis fuit nociuum, quòd paruam reuerentiam coram senibus & prælatis habuerunt, & seduxit corda paruulorum & inexpertorum talis consuetudo. Ideo sapienter facit, qui magnorũ hominum notitiam, & prælatorum familiaritatem deuitat; quia non bene decet, nec ædificat intuentes. Neque hoc ad subtrahendum quicquam sanctitati illorum dicitur: sed ad cautelam nouitiorum & simplicium proponitur. Quidam ex familiaritate nimia & alloquijs magnorum, audacius se rebus & negotijs altioribus immerserunt: quod forsitan non feciissent, si liberiores erga superiores suos non fuissent. Etiam aliquando cæteris fratribus se præferentes, putabant se aliquid esse: sed in fine decepti sunt, quia hominibus & non Deo placere voluerunt. Proinde vtile iuuenibus est, & nouis palmitibus expediens, propter futuras occasiones male, nunquam talia quærere, quæ spectant ad superiorum gratiam & familiaritatem minùs cautam. Sed humiliora & simpliciora loca & officia exquirant sibi, gaudentes in abiectione omnium pomparum mundi, & quòd ignoti & parui habentur in oculis hominum reputati. Verum non est paruus fructus spiritualis gratiæ, quando se homo ab omni temperat propter Christum amicorum inclinatione; & eius appetit solummodo gratiam, qui confortat pauperem, & exulem consolatur in abscondito.

§. 26. *De periculo pauperum in officijs.*

CAuendum est pauperi, ne efficiatur præsumptuosus & audax, & obliuiscatur paupertatis & inopiæ suæ, in qua natus est.

Melius

Melius illi esset, si semper vitam in egestate duceret; quàm post paupertatem in terrenis substantijs superbiret. Maledictum sit aurum & argentum, & omnis preciosa substantia desiderabilis visu pereat, quæ pauperem & simplicem ad superbiam & mentis cæcitatem perducit. Verè infelix homo, qui in terra sibi nomen inuenit, & laudem finem suum posuit. Quid ita metuendum pauperi & inopi, sicut exaltari & prædicari? Multi quando latebant, Deo viuebant: quando nesciebant, Deus illos visitare dignatus est; & tanto familiarius, quanto minùs sociati erant hominibus. Sed dum ad negotia temporalia peruenissent, hinc inde dissipati, non potuerunt cogitare quid fuissent; & aliter his contigit, quàm putassent. Absconde ergo charissime modicum te ad momentum, & vide quid prodest omnis labor hominis, & operatio multa sine fructu. Fructus est sanctitas & puritas cordis, plenitudo dilectionis, delectatio in operibus bonis, finis verò vita æterna est.

§. 27. *De vitandis cuique rebus sibi non commissis.*

OBserua quoque cautiùs, vt de ordinatione maiorum aut fratrum consilio, non multum adijcias tibi; aut de qualibet re, quæ non est tibi commissa: quia non parui periculi est, rebus ad te non pertinentibus, aliquo modo conscientiam occupare. Quisquis curis multis se interserit, seipsum lædit. Qui verò vnũ, quod super omnia est, solummodo quærit, in pace multiplici erit conscientia eius. Potes teipsum inquietare talibus, & proficies nihil. Ad tuum conceptum rem quamlibet habere, erraticum videtur & impossibile. Noli igitur errare, quia error finem non habet, id est, perfectam consummationem. Si vis esse bonus & perfectus seruus Dei, non tuam sed Dei opta in omnibus voluntatem. Eius sequere animo humili ordinationem, & omnia tibi parebunt; nil etiam tuæ disconueniet voluntati, sicut scriptum est: *Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam omnia seruiunt tibi.* Dies est homo iustus, propter lucem veritatis & iustitiæ; qua illuminatur à sole Christo, scilicet ad videndum ordinationem omnis æquitatis eius. Iste ergo perseuerat ordinatione Dei, hoc est, mente constans est & immobilis super omnibus, quæ ei contingere possunt, ferens cuncta æquanimiter; quia ab illo procedunt, cuius nutui omnia subsunt & obediunt. Noli in isto vel in illo tuam velle impleri voluntatem vel electionem, quæ sæpe proprietaria est & iniusta, sed dic, Sicut Dominus voluerit, ita fiat; nam ita fieri melius est. Quicquid etiam per seruos suos instituerit, pro bono fit, & inde lucet seruus Dei bonus; quoniam omnia in bonũ accipit, sciens, quia consummatio perfectionis est alienatio omnis pro- *Psal. 118.*

priæ

priæ voluntatis. Rariùs ergo statuè tibi consilium tuum, & firmiter non ponatur in animo, quod est incertum, an fiat vel fieri expediat; quia in rebus cunctis, finis inspiciendus est. Et quæ ad bonum finem dirigunt, laudem habent, non quæ in facie apparent: nam ignota sunt plerumque talia, quamuis probabilia foris videantur.

§. 28. *De præuia consideratione.*

IDcirco sapientes & eruditi viri, res quaslibet intuentur à longè, & longanimiter expectant: rimâtes tacitè, quis sit finis intenti operis; ne festinantia rem confundant, & præcipitio corruant. Prouidentia namque regitur status sapientis; & actio eius vniuersa (si plena sit oculis) erit probatissima & stabilis. Ipsius est rerum causas, puta initium & finem debitum discernere; & quæ sint agenda, quæ etiam vitanda, semper præuidere, ne inconfusè
Iacobi 1. fiant. Si quis indiget sapientia, postulet à Deo, & dabitur ei, si vtilis ei esse possit & expediens: aliter illam desiderare non debet, quia damnabilem rem exoraret.

§. 29. *De differentia inter sapientiam & prudentiam.*

SApientia tamen cælestium rerum magis videtur esse, prudentia verò seu prouidentia ad temporalia negotia congruentiùs spectat. Quia cælestia & æterna sapere potiùs iubemur, temporalia autem omnia in transitu habere docemur. Vnde licentèr conceditur vsus necessarius bonis & sanctis viris pro ponendo viatico. Sed non in omnibus cernitur tantus diuinæ dilectionis radius, vt quod dignitate & elegantia mentis proponunt, hoc exerceant auidiùs. Norunt sancti, quòd hæc ima præsentata supernis sint abiectissima, nec precio laudis alicuius ducenda. Itaque quodammodo assimilantur caducis, qui caduca petunt; & priuantur gloria cælestium, qui satiantur temporalium. Quæ omnia prudens dispensator debet animaduertere; & ne terrestrium rerum distributione dispergatur nimium, bonis sempiternis suum renouare cordis palatum studeat. Tantoque libentiùs (dum illi vacat) immoretur superis, quo magis constat, quòd grauis est & periculosa omnis cura temporalis, quæ diuinis non releuatur sustentamentis.

§. 30. *Quòd necessaria est prouidentia, habenti curas temporales.*

EGet quippe maiori prouidentiæ luce, qui inter temporales curas, tanquam inter vitæ tenebras versatur; & illi bonum est, si tantummodo rebus mutuatus, non alligatus corde externa ministret. Laudabile satis, si in negotijs sancto non desit otio; si curis ad tempus pro fraterna causa intentus, nihilominus inueniatur meditatione æternorum & contemplatione suspensus. Qui enim

enim sanctæ Marthæ fideliter implere negotium satagit, beatissimæ Mariæ dignus habebitur aliquando dulcedine foueri, & consolationis diuinę & allocutionis silentio immorari. Quo ille rectè censetur aptus, cui iam fraternæ necessitati seruire placet; & Christi tantùm dilectio super omnem temporalem curam amabilis, in intentione præcipua est. Non sicut is, cuius foris videtur ministratio; sed ab intus non ardet vera dilectio, & intẽtionis non lucet pũra simplicitas, & simplex puritas. Sua enim commoditate perdit lucrum charitatis, & libitu proprio destituitur à Christi beneplacito. Nam omne quod agitur, si in veritate & puritate non manserit, in interitum vadit & euanescit. Tetigi paululum boni dispensatoris necessarium institutum, qualiter sibiipsi debeat etiam intentus & præsens esse, nec rebus exterioribus varijsque negotijs totaliter inhiare. Quinimo, eligat secundùm affectionem suam cordialem, nullis implicari curis, sed insistere (quantum opportunè concessum fuerit) studijs theoricis. Veruntamen quisquis per diuinam voluntatem tanquam seruus à Domino fuerit aduocatus, ad faciendum opera misericordiæ, impleat mandatum obedientiæ: & ne declinet ad propriam nimis quietem, sed magis offerat se per bonam & promptam voluntatem, ad seruiendum Deo viuenti in secula seculorum. Amen.

Externis rebus impeditus subinde redeat ad sese.

CAPVT SECVNDVM.

De ministerio Marthæ, et otio Mariæ, et de concordi conuenientia ad inuicem.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

De comparatione Marthæ ad Mariam, id est, actiuæ ad contemplatiuã, & quòd vtraq; laudabilis, nec altera ab altera separanda. §. I.
De opere Marthæ. II.
De opere Mariæ. III.
De admonitione Marthæ. IV.
De consolatione Marthæ. V.
De admonitione Mariæ. VI.
De increpatione tepidæ Mariæ. VII.

§. 1. *De comparatione Marthæ ad Mariam, id est, actiuæ ad contemplatiuam, & quòd vtraq; laudabilis, nec altera ab altera separanda.*

QVamuis eligibilior pars Mariæ sit & suauior, tamen beatæ Marthæ sororis eiusdem pars laboriosa laudabilis est, & Deo accepta; sicut per seipsum Dominus ait in Euangelio: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eũ Pater meus, qui est in cælis.* Ministrare Ioan. 12.

specia-

ſpecialiter ſpectat ad Martham, ſicut vacare ad Mariam. Non tamen iſtæ duæ ſorores ab inuicem ſeparari, nec debent de ſtatu ſuo contendere: ſed magis ſtudeant pariter Chriſtum hoſpitio recipere, vt in omnibus poſsint perfectè ſtare, & quotidianis proficere virtutum augmentis.

§. 2. *Opus Martha.*

Luc. 10. *2. Cor. 8.* MArtha ſeruiat, laboret, atque prouideat bona coram Deo & hominibus, vt ſoror eius Maria liberiùs vacet diuinis. Nec murmuret contra ſororem ſuam, quòd eam ſolam reliquit miniſtrare: ſed potiùs adhortetur, vt in quiete & ſilentio ſe teneat, & nullis ſe mundi occupet negotijs: ſed IESVM ſemper præ oculis *1. Pet. 1.* habeat, in quem Angeli proſpicere concupiſcunt. Audiatque eũ, & miretur de verbis gratiæ, quę procedunt de ore eius; atque talem ſe exhibeat, vt digna ſit auditu diuino. Tam purum & abſque terrena mole cor ſuum præparet, vt cæleſtibus deſiderijs accenſa, quandoque mereatur introire cum ipſo, ad inconſueta dulcedinis eius gaudia.

§. 3. *Opus Mariæ.*

MAria verò ſorori ſuæ compati debet, & ſæpius Dominum orare; vt dignè & deuotè valeat miniſtrare ſibi & alijs neceſſaria huius vitæ; vt patiens ſit in aduerſis, fidelis & prudens in omnibus negotijs ſuis: atque ſic exteriora moderetur & ordinet, vt ſeipſam interiùs non omnino negligat: ſed cùm tempus occurrerit, exemplo ſuo ad vacandum ſibi paululum, in ſecretum ſecedat. Nec ſibi ſoli & Deo viuere magnum & gaudioſum reputet, ſorore relicta ſub ſarcina. Sed pio conſiderationis oculo, eius memor ſit apud dilectum ſuum; nec non conſolationis verbo, quantum valet, ſubleuamentum deferat. Memento Maria, quòd non vales liberè vacare, niſi Martha voluerit pro te laborare: & niſi illa exteriora diſponeret, tu minùs lucidè interiora videres. Vtilis eſt tibi ſororis tuæ ſolicitudo, vt nõ perturbetur tua deſiderabilis ſolitudo. Ne ergo velis ſororem tuam contemnere, aut iudicare minùs ſanctam, quia occupatur rebus tranſitorijs vilibuſque materijs. Magis autem hoc cogita, quantam tibi in humilitate ſeruitutis ſuæ præſtat contemplandi occaſionem. Quæ licèt exteriora procuret, diſpenſet, & cuſtodiat; alia tamen habet in intentione cordis, quæ principaliùs amat. Nam Ieſus Chriſtus vtique eſt finis, pro quo in tantum laborat; propter quem etiam ſibi non parcere à manè vſque ad veſperam nõ refugit, vt alij fructum ſpiritualem ex hoc maiorem conſequantur. Dilige proinde ſororem tuam, & defer ei compaſsionem, orationem, reuerentiam, &

excu-

excusationem. Si quid minus potest in spirituali conuersatione; hoc tu supplere desidera per sancta & deuota exercitia tua. Non tamen ex te illud præsumas, aut de te plus quàm oportet sapere velis: sed Dei gratia te exhortante interiùs, bonum charitatis tuæ studium in hoc commenda, quia omnia bona opera tua ei communicare debeas, quæ plura impedimenta deuotionis habet quàm tu Soror enim tua est, & illi debes, quidquid boni apud Deum habere vales.

§ 4. Admonitio Marthæ.

AVdi iterum & tu Martha, quæ solicitaris circa frequens ministerium. Caue ne turberis in opere, & ne deficias in tribulatione: quia satis abundanter & causarum tumultus aduenient tibi, & aduersitatũ contra te varietas non deficiet. Beata eris, si omnia patienter accipis, & cum gratiarum actione, à Deo esse bona & mala salubriter sentis. Semper igitur tibi opus est patientia atque prudentia; vt per patientiã mala superes, & per prudentiam aliis bona misericorditer impendas, quamuis sint etiam ingrati. Attende tu quibus seruias, & qua mercede laboras. Nónne Christus est, cui te totam contulisti? Eius Martha es, & eius voluntatem facere debes, ne offendas & pecces. Potens est Dominus tibi dare gratiam maiorem, & ostendere etiã gloriã suam; vt quæ tam sedulò & deuotè ei ministras in mundo, tandem iuxta eum recumbas in regno eius.

§. 5. Consolatio Marthæ.

EIa Martha, magna erit merces tua in cælo, tantũ esto fidelis in ministrãdo. Propterea serui, fer curam, præpara quę opus sunt ad vitam istã: siue in coquina, siue in braxatorio & cellario: siue terendo semina; siue molendo sinapis, siue alterius generis grana. Opus si vile est, tamen preciũ vita æterna est. Quicquid enim expendis in vsum fratrũ Christi, reddet tibi iustus iudex in die iudicij. Quando omittis propriam voluntatem & vtilitatem aliquam, seu quando postponis spiritualẽ lectionẽ propter aliorum necessitatem, tunc emis à Christo hæreditatẽ æternæ vitæ, & ille fit tibi preciosum & firmissimum pignus solutionis æternæ gloriæ. Vnde Patri sic dicit: *Volo Pater, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.* O Martha, multa potes operari opera bona, si sis voluntaria & parata. Egent seruitio tuo serui Christi, & sine tua cura non sunt in Deo liberi. Si tamen vis esse meritorium opus tuum, fac ex animo bono, & non cum tristitia neque cum tædio. Magnam potes exercere charitatem in fratres, magnam etiam generare lætitiam, dum esuriunt & sitiunt, nec habent Ioan. 12.

quod manducent: & tu subuenis necessitatibus eorũ, apponẽdo ea quæ Dominus concessit infirmitati corporis humani. Attende, quid Isaac patriarcha dixerit Esau filio suo: *Tolle* (inquit) *arma tua, pharetram, arcum tuum. Cumq; venatu aliquid apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, vt comedam, & benedicat tibi anima mea.* Similiter benedicet te, ô Martha, quicumq; recreatus fuerit cibo & potu in nomine Christi per ministerium tuum: nec erit tantùm benedictio tua temporalis quædam retributio, sed potius æternę hæreditatis firma perceptio.

Gen. 27.

§. 6. *Admonitio Mariæ.*

ALloquenda est iterũ soror Marthæ Maria, vt domi sedeat ac meditetur vt columba verba cælestia. Tanto affectu quæ æterna sunt cogita felix Maria, tam suaui gustu sapiant tibi interiora bona, vt minùs cures exteriorem indigentiam. Minimè quoque contristeris, si datur quandoque minus, si sapiat minùs, si præparetur tardiùs, si quid aliud defectuosum fuerit in Marthæ manibus. Non enim parum ipsa ędificatur, quòd tam sustinens videaris in necessitate: nec erit ei alio tempore onerosum meliorare, cùm Dominus donauerit, considerata patientia tua in tempore, quo non potest. Quanto tu fueris patientior, benignior, & quietior; tanto sorori tuæ fit omnis labor leuior, & occupatio tolerabilior. Considerat namque fructum spiritualis incrementi ex te, & consolatur non modicùm in suo opere, quia tu pasceris spiritu magis quàm carne. Ipsa etiã gaudet coram Deo, quòd tam facili contentaris ministerio, ne grauetur super modum: sed parcis labori eius, ac vacandi orandique indulges largius tempus. Satis reprehensibile esset, vt cùm quietis iter ambulare deberes, molesta fias etiam laboranti.

§. 7. *Increpatio tepidæ Mariæ.*

IN omnibus exhibe te mitem, patientem, deuotã, terrena non curantem: sed Deo vnitam, & eius contemplationi crebrò intendentem. Alioquin quomodo locum imples Mariæ, si non inuigilas quieti & custodiæ tui? Aut non æstimas esse onus grauis iudicij, habere tantum prouidentiam in temporalibus, & minùs vacare studiis spiritualibus. Time, ne auferatur pars tua à te propter ingratitudinem tuam, & detur sorori tuæ facienti fructus bonos. Quæ huiusmodi est, non digne fungitur sancto otio Mariæ; sed expelletur ab omni mox spirituali dulcedine, ex iusta ratione. Sed mirũ forte videtur, quomodo aliquid reprehensibile de Maria sentiri possit, quæ à Christo laudari cognoscitur. Hic sciendum est, quòd multi in loco sanctorum stant,

Maria etsi Christo vicina, tamẽ alicubi reprehensibilis.

stant, qui tamen conuersatione sua multum à sanctis distant. Multi etiam nomen religionis habent, qui tamen adhuc seculari vita torpent. Multi foris quiescunt ab occupationibus ex officio commissis, qui nondum tamen conquiescunt ab externarum rerum concupiscentiis. Exquadam enim infirmitate spiritualis feruoris prouenit, quòd plures in quiete videntur positi: nec tamen vt dignũ est, sibi vacare nituntur. Ideo (vt tactum est) in loco Marię huiusmodi sectatores negligẽtiæ redarguuntur tanquam ab igne diuini amoris alienati, & in deuotione tam remissi. Sed quæ vera est Maria, sectatur semper Iesu vestigia, & dicit cum sponsa: *Sub vmbra illius, quem desiderauit anima mea, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo.* Cant. 8. Hæc pauca de ministerio Marthæ & otio Mariæ, si considerata seruentur solicitè, fiet vt post præsentes labores, reddatur nobis fructus dilectionis, cum corona iustitię. Amen.

CAPVT TERTIVM.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

De commendatione Marthæ, & fidelis dispensatoris. §. I.
De profunda abnegatione sui. II.
Declaratio literalis illius Cant. Introduxit me rex in cellaria sua. III.
Qualiter teipsum consolaberis in Christo. IV.
Duæ interrogationes fiunt. V.
De spirituali intellectu, super eodem verbo. VI.
De aspiratione ad cælestia. VII.
De spirituali esu & potu, de cellariis Christi. VIII.
De hilaritate vultus & promptitudine, ad externa opera charitatis, post gustum diuinæ suauitatis. IX.
Quis sit aptus diuinis colloquiis. X.

§. I. *De commendatione Marthæ, & fidelis dispensatoris.*

INueni adhuc aliquid suaue in scripturis sanctis, quod te (ô Martha) delectet in officio tuo. Tunc enim opera nostra leuiora fiunt nobis & dulciora, si confirmationẽ trahant ex eloquiis sanctis, atque imitationem demonstrent iustorũ præcedentium exẽplis. Vilescere possent fortè opera pietatis apud nõ intelligentes virtutũ merita, nisi forent à beatissimis hominibus magna cum deuotione continuata. Magnus quoque honor est, & nullius erubescentię locus: quando pro cælesti regno sponte quis se humiliat & seruum facit, exemplo Iesu Christi & sanctorũ eius incitatus. Dicit enim in Canticis sponsa, figuratè ostendis

Labor nobis leuior collatus cum exemplis antiquorum ex sacris litteris.

dens per mystica verba, quid bonitatis in hoc Christus velit, quòd quidam in laboribus sic deseruiunt, *Manus meæ* (inquit) *distillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.* Manus sponsæ hi sunt qui amore Christi opera charitatis exercent in fratres, quorum virtus interior & actio exterior sic abundat ex affectu dilectionis ad omnes, vt amara & despecta oculis humanis tractare, ad qualemcumque consolationem debilium & impotentium delectentur. Sed & digiti pleni sunt myrrha probatissima; dum singula & distincta officia, & Spiritus sancti ordinatione formata, sic fiunt in domo Dei: vt omnes, qui ad agendum aliquid deputati fuerint, non ex proprio consensu, sed magis trahantur per salutarem obedientiam: renunciantes proprietatibus omnibus: etiam cum grauitate quandoque cordis, & amaritudine valida. Etenim sic in veritate efficiuntur myrrha probatissima, cùm in rebus paruissimis, & in quibus foret aliqua naturæ consolatio, seipsos relinquere & mortificare laborant. Potest igitur probata myrrha accipi, dum quis propter Christum, carnalem vitam crucifigit laboribus, vigiliis, & ieiuniis. Sed fit tunc myrrha probatissima, cùm in nullis rebus sibi viuit; sed superatis apertis & grossioribus mortificationum stimulis, etiam valde subtiles propriæ voluntatis motus immolat. Quòd cùm fecerit, nimirum cum Christo in cruce sitiente, potum felle mixtum spiritualiter gustat. Cui competit illa in cruce pendentis responsio: *Consummatum est.*

Cant. 5. Explicatio huius ex Cãticis ca. Manus meæ distillauerunt Myrrham, &c.

Ioan. 19.

§. 2. *De profunda abnegatione sui.*

NAm cùm aliquis ad tantã peruenerit abnegationis profunditatẽ, vt neque in magnis neque in paruis, nec in aduersis nec in prosperis, suam exquisierit voluntatem, iure etiam de se dicere potest: Consummatum est. Hoc est; Quicquid virtutis, quicquid perfectionis, quidquid spiritualis est conuersationis, in hoc vno munere adimpleui, videlicet in plenaria mei abnegatione. Et hæc est myrrha probatissima. Sed antequam huius myrrhæ speciem quis agnoscat, in multis sæpè grauitatibus seipsum experitur; quàm facilè caro remurmurat, quoties trepidat, quoties subruit, in quo conflictu intelligit, quantus sit labor non facere quod concupiscit; quàm durum frangere ad omnem nutum alterius suos conceptus animi. Si ergo hæc & his similia, latiùs excogitata pertransierit, tanquam veræ mortificationis probamenta (quæ omnia fortes Christi amatores ardentissimo affectu subire festinant) inueniet procul dubio quam veraciter dictum sit; *Et digiti mei pleni myrrha probatissima.* Probantur enim à minimo vsque ad maximum eorum digiti,

Verbum Christi Consummatum est, amde iis dici queat, qui in totũ se abnegauerint.

& à summo virtice vsque ad plantam pedis, sine tentatione nihil vacat in ipsis. Nam modò iubentur exteriora, modò compelluntur ad sui custodiam introire; nunc huc illucq; discurrere, nunc etiam quieti insistere; modò paulo plus vigilare, & paulo pòst vigilias nequaquam protrahere: nunc quodlibet protinus abiicere, nunc quod horrent, sine mora perficere. Si est aliquod genus supplicij, quod martyres facit; tunc maximè illi martyres fiunt, qui toties verbo Dei, tanquam gladio submissi plectuntur; quoties sibiipsis per obedientiam moriuntur. O quam sublimiter de talibus filiis gloriari potest sponsa Christi mater ecclesia dicens: Manus meę distillauerunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissima.

Martyrij species quædam est sibi toties per obedientiam mori.

§. 3. *Declaratio literalis, Introduxit me rex in cellaria sua.*

ACcipe & aliud verbum ex ore Sponsi, aptum ministerio tuo, quod etiam priùs putabam inducere ad consolationem: sed præuenit me Deus quasi nescienter, docens me primùm debere mihimetipsi interius mori, antequam dignè possem aliis foris deseruire. Vtputa si adhuc impatiens in paruis lęsionibus essẽ, qualiter tunc aliorum infirmitates bene sustinerem. Et si adhuc superbus esset animus meus, quomodo portarem sine murmure murmurationes, sine contradictione detractiones, & indisciplinatorum mores. Constat namque quòd patientia & humilitas, summè necessariæ sunt ministrantibus. Est autem intentum verbum istud, quod sponsa cum multa etiam iucunditate loquitur, dicens: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Habeat ipsa intellectum huius verbi, in ministerio Christi absconditum. Tu æstima apud te magnum, si inueniatur etiam in te per opus aliquod extrinsecum, æquè ipsi gratum. Nam si hoc ipsum verbũ (*Introduxit me rex*, &c.) traxerit quis ad boni cellarii officium, inueniet vtique plenum sensum & perfectum, intus sapidum, & foris non otiosum.

Patientia & humilitas in Officiis cum primis necessariæ.

Cant. 1.

§. 4. *Qualiter teipsum consolaberis in Christo.*

PRopterea libenter & perseueranter age, quod agis, & quodã mentali gaudio vtere in opere tuo, retinens apud te verbum suauitate plenum; *Introduxit me rex in cellaria sua.* Hæc est enim voluntas Patris tui, qui in cęlis est, & eius qui in terris; vt ita facias, sicut ordinatum est tibi. Nam potes coram iudicantibus te confidenter protestari, quia non ego ipse introduxi me, sed introduxit me rex in cellaria sua: Deus rex cæli & terræ, maris & omnium quę in eis sunt, rex magnus super omnes reges: qui cuncta sapienter regit, quę potenter creauit: rex potens, rex clemens,

Explicatio paraphrastica huius ex Cantico sponsæ: Introduxit me rex, &c. iuxta literam & spiritum.

mens, solus, & singularis rex, regens etiã eos qui reges vocantur; rex regum & Dominus dominantiũ mecum disposuit, & in me fieri voluit; vt aliquo saltem tempore vitæ meæ, ego pauper & indignus homuncio implerẽ ministerium istud, respiciendo ad ea quæ sub cura cellarii posita sunt. Siue enim hoc ideo ordinauit, vt qui ad maiora & altiora vitæ contemplatiuę minùs valui, in bonæ saltem actionis vita fructũ haberem; siue vt humilitatis & patientiæ & cæterarum virtutũ profectum, ad mei vtilitatẽ meliùs sic apprehenderem; siue vt eius dumtaxat voluntatẽ hoc modo plenaria mei abnegatione facerem; siue quocunque alio occulto beneplacito eius (mihi tamen semper placito) nequaquã dissentio, non contradico, non refugio: sed gaudeo & gaudebo de tanto iniuncto seruitio, quia introduxit me in cellaria sua. Hic etiam pater noster vicarius & amicus Dei, in me hoc ipsum adimpleri voluit; vt fratribus domus huius, meo pauperculo labore subseruirem; & ego paratum me esse cupio, quandiu valeo vel pedẽ mouere. Si ita incipis sapere, & tanquã diuinum considerare beneplacitum; tunc & hilariter ac reuerenter, omnia perficere delectabit animam tuam. Sed ad quid introduxit te pensare etiam habes, nec ignorare causam vtilem debes. Non enim ideo introductus es, vt tu fruaris bonis illic repositis, alii inediam sustineant. Sed potiùs intelligas, idcirco te vocatum & introductum, vt per tuum laborem aliis sit requies; per tuam curam & prouidentiam, subleuentur pauperes Christi: ita vt necessitate adueniente, tibi interdum subtrahas, vnde pascatur esuriens & sitiens Christus; & ex bono opere fraternæ dilectionis, tu ipse plus reficiaris in corde, quàm caro tua cibo aliquo corporeo. Tunc proficies maximè in tam sancto officio, si spiritualem requiris fructum; non curans aliquod terrenum commodum vel incommodum; sed indefesso mentis desiderio, præter solum Deũ non optas possidere thesaurũ aliquem in terris; neque aliud quodcumque lucrum expectas de labore tuo, quàm cælestem vitam & gloriam æternam in futuro cum Christo. Nam te perseuerante, & omnia perficiente secundùm eius bonam voluntatem, faciet ipse tandem tecum hanc gratiam, vt merearis eius intueri faciem perrennis gloriæ; & tanto dulcius & sublimiùs sentias verba huius amoris cantici verificari in te, quãto glorioſior est illa cælestis domus, abundans cellariis optimis diuersorum meritorum sanctorum, quàm hæc paupercula & lutea domus paruo contenta cellario; in quo absconduntur victualia ad sustentationem fratrum nostrorum, pauperum & peregrinorum: ita vt dicas in dulcedine animæ tuæ, *Introduxit me rex in cellaria sua.*

§. 5. *Duæ interrogationes.*

SEd iterum video aliud requirendum, secundùm grossiorum intellectum, respicientem forinsecus atrium, quid in hoc voluit significare verbo, (*cellaria*) quasi multa essent, cùm & vnum cellarium videatur sufficere: Quare etiã addidit (*sua*,) quasi eius esset possessio, & non nostra, vt magis communis esset demonstratio? Intellige bonam rationem harum quæstionum. Quia nonnunquam infirmiores cum fortioribus, & ideo felicioribus in vna domo simul commorantur: sæpe debiles egent indulgẽtiùs ministrare sibi aliqua necessaria, quibus, saniores non indigent. Ne ergo possent quidã ex hac plenitudine misericordiæ scandalizari, dicere maluit sponsa benigna mater fortibus adolescentibus, pro excusatione debiliũ filiorum, se à rege clementissimo introductam in cellaria: quatenus visa copiosa benedictione, vnicuique ex eisdem ministraret, quantũ opus esset ad naturę congruentiã. Et bene satis subdidit (*sua*,) vt vnusquisque seruorum Dei, videns se de cellario Christi participare bonum corpori necessariũ, sciat esse totum à Deo: nec hęc parua & vilia adiutoria, sine gratiarum actione autumet sibi concessa: immo cum supplici mente, pro his minimis vicẽ deuotæ confessionis Deo refundat: quem nulla creatura sufficienter, pro minimo quantulumcumque beneficio, laudare sufficit. Valde enim magnum est, quòd tam magnificus Dominus & rex omnium regum, nos pascere dignatur de donis suis, cui nihil dignũ retribuere possumus. Etiã pulchrè spõsa, cùm dixisset. In cellaria, addidit Sua: vt nemo inde quicquã sibi arroget, sed de eius bonitate sibi porrigi necessaria confiteatur, atque cum propheta cantet Domino, dicens: *Propter nomen tuũ deduces me, & enutries me.* Ex hinc similiter admonere omnes voluit, ne de vlla proprietate adinuicem contenderent: vt neque iste inflatus dicat, Istud meum est; nec ille, Hoc meum est: talique iniqua proprietate vnus contra alium concupiscat, in perditionẽ salutis suæ. Placuit ergo dicere Cellaria sua, vt audito, quòd omnia sint Dei, tollatur mox omnis proprietas rei: fiantque per ipsius dispensationem nobis communia, & eius dignatione nostra, quæ verè duntaxat illius sunt propria. Sic ergo patet, quàm vtiliter & compatienter positum sit (*cellaria*,) & non cellarium: quàm salubriter & gratanter adiectum (*sua*,) quæ pariter omnia considerata, non modicam conferunt bono & fideli custodi diuinæ consolationis gratiam: eo quòd tantum inuenerit in Christi seruitio virtutis viam, nec non meritorum plurimorum fertilitatem. *Psalm. 30*

§. 6. *De spirituali intellectu, super responso ad eadem interrogationes.*

EXpleto secundum paupertatem meam sensu rudiori, iam ad interiorem spiritus medullã te transmitto; quàm tamen non à me audies, sed vt ab introductione Sponsi capias; verbũ illius, optimè fauco. Non enim paruam credo eum percepisse internæ consolationis pinguedinem, qui sibi conscius est de abscondito & nouo hoc exultationis fructu: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Mihi quidem misero, & sterilitatẽ cordis sæpius patienti, præciosum nimium esset, si aliquando post singultus & pulsationes fortes, ad huius Sponsi miserationẽ promerendam, de præteritis malis potuero veniã inuenire. Si etiam contra morbos vitiorũ & ægras affectiones animi, valuero aliquas species medicinales impetrare. Nec hoc est vtique, quod sponsa, quæ amore flagrat, inebriata ab vbertate domus Dei reuertens, auribus nostris infudit dicẽs; *Introduxit me rex in cellaria sua.* Quid est ergo, quod loquitur? Ignorare me fateor. Tu verò si intelligere potes, (sicut dignũ est) congaudeo gratiæ diuinæ. Parum tamen, quod à longè stans, sentio per rimas cellariorũ, in quibus sponsa iam introducta potitur melioribus Sponsi bonis, libẽs propono; vt si placuerit cordi tuo, accipias illud desideranter. Si quis Christum sincerè & intimè amans, huius vitæ qualitercumque blandientis gaudia contempserit, illum non dubito posse experiri, quid cælestis dulcedinis vox ista cõtineat: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Quicunque autem in hac valle misera sufficere sibi gratulatur, quòd temporalis prosperitas & rerũ affluentia non ei deficiat; hinc profectò alienus & tanquã immundus repellitur ab interioribus diuitiis nec ei conuenit gustare dulcissimũ verbum, *Introduxit me rex in cellaria sua.* Habet enim iam hic promptuaria sua & horrea frumẽti, vini, & olei sui; quibus multiplicatis delectatur & requiescit, nõ in pace Christi, sed in corde terræ. Sanctis igitur & fidelibus electorum mentibus, solùm hæc amicabilis reuelatur intelligentia, cui intentam aurem accommodare te velim; vt merearis & tu particeps esse bonorum horum, spiritualiumq; gaudiorũ. Si quando igitur interius Deo persenseris te iunctum, & tibi hoc sæculũ penitus amarescere; Si etiam inter sacras lectiones, infundi tibi compunctionẽ atq; mentis illuminationẽ desursum venientem; Si etiam post deuotam & perseuerantẽ orationẽ, desideriũ æternę vitæ incalescere & augmentari perceperis, vnde hæc bona procedere autumas, nisi de cellariis supernis? Si insuper altius te attrahi ad inuisibilia bona perspexeris, ac omnem cogitatum tuum in Dominum

Introduci in cellaria Sponsi, mystícè quid.

Psalm. 143.

minum iactari; ita vt solius Dei memor sis, in quo vita, salus, & requies summa est; petieri sque, vt cum ipso felici vita viuas, & amodo non reuertaris ad miserias istas; quamdiu tale aliquid tibi sentire donatur, cur negare potes, quòd introduxit te rex in cellaria sua? Nec Deo difficile est ostendere tibi charitatem suam, vt videas eius arcana in altissimis cõdita, pro cuius amore libenter exteriora opera ministrare non recusas, quantumcumque sint humilia & despecta.

§. 7. *De aspiratione ad cælestia.*

HOc tamen tuum est, dignè Deo conuersari, & in externis negotiis mentem à supernis non auertere: sed ad illa gustanda secreta, de nouo semper aspirare. Quàm felix eris, si internæ Dei vocationi, sine mora gratulanter occurreris? Si hoc vel alio etiam modo dixeris: Domine, qui laborem & dolorem considerabas, quam libentissimè ad te venirem, optimè nosti. Ecce assum, fiat mihi secundùm verbum tuum, quod olim dixisti: *Et ego manifestabo ei meipsum.* Sed & hoc erat, & semper est desiderium meum. Vtinam inueniam gratiã in oculis tuis, & tibi placeat pauperculum seruitium meum. Nil quippe sic charum esse poterit seruulo tuo, sicut habere gratiam in conspectu tuo; & agnosci inter filios tuos, qui nec dignus sũ vocari seruus tuus. Domine, quicquid dico, quicquid aliud desidero, ecce totus in manibus tuis sum, fac mihi secundùm verbum tuum, secundùm beneplacitum tuum, secundùm ordinationem tuam, & secundùm omnem voluntatem tuam.

Psal. 9.

Ioan. 14.

§. 8. *De spirituali esu & potu, de cellariis Christi.*

ADhuc te cũ Domino sermocinante, si dixerit tibi: Qui mihi ministrat, me sequatur; sequere eum, quocunque ierit. Qui scis, an velit præire, & præparare viam, atque aperire signacula, vt introducaris in cellaria sua? Sequere eum, & quodcunq; tibi dixerit, facito. Si dixerit tibi, bibe; etiam bibe de calice eius. Est enim vinum hoc optimum, & cellaria nostra non habent simile. Charitas enim vinũ est. Dum ergo impleris illa, optimo vino inebriaris. Vbi inuenies eam, nisi in cellariis eius? Et quod est precium eius: Non comparabit eam quis nummis, sed spretis illis & omnibus, quæ sunt mundi. Bibe charissime, & inebriare dulcedine charitatis: Ecce hydria coram te est, & fons vitæ. Deus enim charitas est. Si dixerit comede, quodcũq; inueneris comede: Totum bonũ est, quicquid ibi reconditum vides. Mel inuenisti, comede quod satis est. Si obtulerit etiam partẽ piscis assi & fauũ mellis, sume reliquias eius. Cumque liquatæ fuerint in ore tuo, facient te sentire mirabilẽ dulce dinem. Aperiat ipse

1. Ioan. 4.

Prou. 25.

Luca 24.

Christus piscis assus & fauus mellis.

sensum, in pisce asso & mellis fauo. Nã ipse est piscis, in passione assatus; & fauus mellis, in resurrectione apparens lętus discipulis suis, & loquens de regno Dei. Si passionem deuotè recolis, de pisce asso comedis: & si de resurrectionis eius gloria & potentia diuinitatis incundaris, mel in cera inueniſti. Si etiam panẽ porrexerit, & aqua sapientiæ salutaris te potauerit, surge in

1. Reg. 15. morem Heliæ, & comede, & bibe; quia tibi grandis restat via, donec venias in montẽ Dei Oreb. Nam tempus est comedendi, & tẽpus laborandi. Descendente te ad nos nihil coctum inuenies, neque quid assum igni. Manduca ergo ibi, & bibe coram Domino, erit enim necessarium tibi. Adhuc enim quinq; anni restabunt tibi, & erit fames in terra, Quamdiu enim sumus in corpore, quod quinque sensibus distinctum est, peregrinamur à Domino; & ideo esurimus & sitimus vsq; in horã hanc, donec veniat regnum Dei. Nec potes dicere. Sufficit mihi: nisi cùm apparuerit gloria Domini, & allata fuerit arca cordis tui in templũ cælestis Hierusalem. Bene & prosperè te agente cum Domino, quidni difficulter redeas ad solita, ad tumultuosa, ad laboriosa

Luce 9. onera? Si dixeris cum Petro; Bonum est mihi hic esse, non admiror; quia & ego idipsum vociferarer, si tã vicinus essem. Sed nondum venit hora tua, forsitan audies; Nec ideo adduxi te, vt perpetuò maneas: sed scias, quomodo oporteat te in domo mea conuersari. Propterea stabiliui te vino dilectionis, & cibaria dedi tibi in abundantia, & nolui te fraudari à desiderio tuo: en vident oculi tui, quę promiserim seruientibus mihi. Reuertere iam in pace, & visita fratres tuos; ne fortè expectent, & quęrant te dicentes: Vbi est cellarius noster? Venies autẽ iterum ad me, cùm vacuum tibi fuerit. Caue, ne contristes mendicum, in nomine meo venientem. Et quomodo videbis faciem meam, fra-

1. Cor. 11. tre tuo contristato & infirmante? Quis enim infirmatur, & ego

Matt. 25 non infirmor? Auditurus es in nouissimo die: *Esuriui, & dedisti mihi manducare? Sitiui, & dedisti mihi potum: Infirmus fui, & visitasti me.* Affer mihi adhuc vas aliud, & dabo tibi oleum misericordię, & effundes illud super septem opera pietatis. Vade ergo, & fac omnia sicut nosti me velle, & ero tecum. Esto fidelis

Apoc. 2. vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.

§. 9. *De hilaritate vultus & promptitudine ad externa opera charitatis, post gustum diuinæ suauitatis.*

Exod. 34. Quàm iucundus & placidus redeat ad Martham,

IAm vltrà quid ego loquar, nisi congaudendo tibi, si reuersus fueris cum gratia cælesti ad infirma corporis nostri? Splendida facta erat facies Moysi, ex locutione Domini in monte Sinai. Et vnde hoc, nisi quia introduxit eum Dominus in cellaria sua?

Quàm

Quàm splendida & hilaris apparebit etiã nobis facies tua, sermo placidus & suauis, gressus pulchri & pacifici, & omnis denique actio & prouida & ordinata; dum veneris visitare egentes & sitientes egressus à conspectu Domini, quia sine benedictione venire non potes. Et tuum est vtique Domino dicere, antequam vadas, & descendas de monte in Ægyptũ, præsentes scilicet tenebras: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.* Nobis equidem proficit hęc benedictio, sed tibi principaliùs. Quanto tu paratior ad necessaria nostra, tanto nos cogis arctiùs ad diuina mysteria. Quanto quoque deuotior & affabilior visus fueris à nobis, tanto fit acceptabilius, quicquid humanitatis impenderis. At verò cùm talem te inuenerimus, quid nisi obstupescentes congratulabimus, dicentes: Vnde ista copiosa mentis & corporis lętitia? Fuit-ne hodie Dominus apud te, & nesciebamus vsque modò? Beatus es tu, & beati omnes, qui seruiunt ei, & qui non discedunt ab eo; donec reddant illi animas suas, quas tam frequenter ponunt pro fratribus suis. Quid respondebis ad hæc collata beneficia, nisi humilia & deuota oris & cordis cantica? Quid me intuemini, aut quid in me admiramini? Dei dona sunt, quicquid vidistis in me vase fictili, in testa arida, & in tenui calamo. Et vt gloria Domini mei Iesu Christi manifestetur, noueritis, quia non meis meritis ad vos me misit Dominus, sed vestris bonis operibus participem me fieri. Ecce dico vobis: *Introduxit me rex in cellaria sua.* Exhinc est omne, quod cernitis. Propter quod rogo & vos dilectissimi mei, vnà mecum gratias agite super inenarrabili dono eius. Deprecemur quoque seduli eius dilectionem, vt quando hîc pariter subsistimus, spiritualis gratiæ consolatione nos refouere digneturr: ac tandem in sua æterna cellaria perducat, vbi omnium electorum corda referta sunt pace dulcissima, & lętitia persultant opulentissima. Colligite ex his præmissis, quàm pium sit seruire fratribus: quàm placitum Deo & angelis quodammodo æquale, qui missi leguntur in ministerium propter eos, qui hæreditatem capient æternæ salutis: quàm multiplex etiam virtus, quę clarior & verior per actus probatur, quam cogitatione imaginaria possidetur. O quàm magnam dat fideli seruo fiduciam nunc in tempore isto, & dabit maiorem in extremo examine sermo Domini, quem locutus est dicens? Euge serue bone & fidelis, quia in modico fuisti fidelis, intra in gaudium Domini tui. Pius Dominus, qui remunerare semper solet famulantes sibi, non idcirco denegabit tibi abscondita dulcedinis suę, quia te promptum externis & seruilibus operibus mancipasti.

qui suauiter versatus est cũ Maria.

Gen. 32.

Vox diui Clemẽtis.

§. 10.

§. 10. *Quis sit aptus diuinis colloquiis.*

IVuat tamen valde pro adipiscenda crebra ipsius amicitia familiariter colloqui per interna mentis verba. Et qui hæc sibi concedi desiderat, oportet vt ineptas locutiones & occupationes caueat, ne humanus visus ipsum nimis delectet: quia amor Christi, distractis & extraneis mentibus nescit copulari. Felix nimis charissime, cui donatum est huiusmodi experiri solatia. Sed nunc ora pro me, vt sua intima consolatione dignetur Dominus mentem meam largiùs illustrare, atque à cunctis mundi negotiis intactam custodire.

HOSPITALE PAVPERVM

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE *contemptu omnium mundanorum bonorum.* Cap. I.
De quinque panibus in deserto huius vitæ. II.
De duplici pugna carnis ac spiritus. III.
De instabilitate humani cordis. IV.
De obedientia simplicis ac humilis fratris. V.
De triplici signaculo sanctæ crucis. VI.
De pia compassione cum infirmis. VII.
De perseuerantia in bonis inceptis. VIII.
De variis antiqui hostis insidijs. IX.
De scuto bonæ voluntatis contra hostes. X.
De laude Dei in omni opere bono. XI.
De vitio vanæ gloriæ & propriæ complacentiæ. XII.
De variis bellis impiorum, & patientia piorum. XIII.
De malitia prauorum contra innocentes. XIV.
De inuidia diaboli contra salutem hominum. XV.
De armatura Christi & sanctorum contra vitia. XVI.
De vtilitate frequentis orationis. XVII.
De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes. XVIII.
De versiculis ante initium operis legendis. XIX.
De septem virtutum gemmis bonæ congregationis. XX.

CAPVT I.

De comtemptu omnium bonorum mundanorum.

Psalm. 22. 1. DOminus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit. Quid habet homo amplius de omnibus bonis suis & diui-

diuitijs terrenis, nisi victum & vestitum. Vnde ergo superbit? Et cum obierit, omnia hîc dimittet, & nihil secum sumet; nisi modicum operculum ad tegendum corpusculũ suum sepeliendum, postea à vermibus corrodendũ. Qui de omnibus prętertis reddet rationẽ Deo, quibus vsus est, siue paucis siue multis reddet ratione Deo, quibus vsus est, siue paucis siue multis; tanquam de expensis pro viatico sibi concessis, quę cum vsura strictè requirentur. Quantumcumque aliquis magnus fuerit, diuitiis vel honoribus sublimatus, non est ex hoc sanctior, nec perpetuus bonorum suorum dominus: sed tantum seruus conductus ad tempus, sub potestate superioris Domini sui cęlestis regis, & æterni imperatoris ac iudicis; qui omnia tribuit ad lucrum bene agendi, non ad spatium & causam peccandi. Reddet autem pius Dominus mercedem congruam, immo vltra condignum bonis seruis suis; pro paruo labore æternam requiem, pro breui tristitia æterna gaudia, pro omni contumelia & iniuria pro se passa ęternam gloriam & coronam.

2. Dat etiam nunc vnicuique dona sua, quantum sibi placuerit, secundùm occulta iudicia sua iusta & recta, in omni loco & tempore sine errore. Nam bonis omnia ad bonũ ordinat, & malis ad pœnam conuertit: ita vt nemo de iudiciis Dei iustè conqueri possit, nisi de seipso indigno & ingrato; meliora de proximo, optima semper sentiens de Deo. Quidam honorabilis vitæ sacerdos in partibus Hollandiæ, post mortem illustris domini sui, prædicauit sermonem in populo dicens, Dominus noster Comes Hollandiæ mortuus est, charissimi oretis pro eo. Fuit hîc paruo & breuissimo tempore, habens aliquos vsusfructus & reditus annales, quos iam amisit & secũ sumere non potuit. Si modò haberet aliqua hæreditaria manentia bona, maximè ipsi conuenirent.

Defunctũ Dominum suum quomodo quidam commendauit populo.

3. Cùm quidam nobilis princeps mori deberet, ait corã multis sibi astantibus ministris: O qui semper pauper custos ouium fuisset, quanto securiùs mori posset quàm ego! Alius quidam magnus dominus cùm ęgrotaret, venerunt multi postulantes aliquid, pro memoriali & seruitiis impensis: O Domine domine, quid ego habebo, & quid dabis mihi modò? Tunc ille ait: Ecce omnes isti, quæ sua sunt quærunt, & nemo de anima mea cogitat; & ego ignoro, vbi hac nocte hospitabor & manebo. Et sic mortuus est, & serò pœnitens, cognouit omnia mundana esse vana & deceptoria, quæ quasi in momento & tanquam fumus euanescunt. Felix ergo pauper rebus & virtutibus diues, qui cum Propheta in fine vitæ suę dicere potest confidenter: *Dominus regit me, & nihil mihi deerit; in loco pascuæ ibi me collocauit,* propter nomen sanctum suum.

Vox nobilis cuiusdam, dum iam animã ageret. Itẽ alius.

CAPVT

CAPVT II.

De quinque panibus in deserto huius vitæ.

Matt. 4. 1. NOn *in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei.* Deus Dominus ac Saluator noster, locutus est olim antiquis sanctis per legem & prophetas, & nunc adhuc nobis quotidie loquitur in scripturis sanctis, per sanctos doctores veteris ac noui Testamenti expositores, quid credere, & qualiter viuere, & Deo seruire debeamus. Libenter ergo lege & scribe verba sanctorum ex ore Dei pro salute multorum. Dixit deuotus sacerdos dominus Florentius Dauentriensis vni de fratribus suis: Indifferens mihi est, nec multum refert, vtrum in antiquo an nouo Testamento lego, vtrumque enim Deus fecit.

Florentij dictum de lectione sacræ scripturæ.

2. Cùm venerabilis magister Gerardus Magnus horas legeret cum discipulo suo, postea ab eo quæsiuit: Intelligis bene Ioannes, quæ legis? Qui respondit: Nõ omnia. Dixit ergo ipsi secretè. In singulis versibus & verbis psalmi, varius & mysticus sensus mihi occurrit. Gratias Deo & sanctis Doctoribus, qui me fideliter variis sensibus instruxerunt. Igitur de misericordia & gratia Dei, accipe quinque panes in deserto huius vitæ, ad virtuosè viuendum vtiles & efficaces. Primus panis est dolor cordis, de omnibus malis præteritis in seculo gestis. Secundus est confessio oris, de quotidianis defectibus in ordine commissis, & de magna negligentia multi boni operis. Tertius est panis diuinæ consolationis in oratione, de spe veniæ, & de remissione peccatorũ. Quartus est panis gratificationis, pro beneficiis à Deo acceptis, tam in prosperis quàm in aduersis. Pro quibus omnibus Deus sit iugiter benedictus, cuius misericordiæ non est numerus, qui vsque modò non desinit benefacere nobis. Quintus est panis internæ iubilationis & contemplationis, de spe æternæ beatitudinis, & magnitudine futuræ gloriæ cum Deo & omnibus sanctis eius. Lauda ergo Deum pro quinque panibus istis, & multis aliis beneficiis eius in his tribus signatis, scilicet bonis naturæ, gratiæ, & perennis gloriæ.

Gerardi vox de sensibus sacræ scripturæ.

CAPVT III.

De duplici pugna, carnis & spiritus.

Psalm. 118. 1. NArrauerunt *mihi iniqui fabulationes, sed non vt lex tua.* Custodi ergo omnes sensus tuos, ne seducaris à vanis & illecebrosis dęmonũ figmentis. Nam quamdiu homo viuit, pugnare eum oportet, ne vincatur: sed non semper ęquè fortiter tentatur. Igitur in hoc bello positus, clama precibus & sedulis cordis gemi-

gemitibus ad Dominum in cælis. Caro trahit deorsum, spiritus trahit sursum. Caro quærit mollia & blanda, spiritus contra suadet dura & aspera. Si sequeris carnem, decipieris: si sequeris spiritum, coronaberis. Aliorsum nos trahit caro atque spiritus.

2. Attende diligenter, & caue ab omni parte; quia non es tutus ab hostium iaculis, vbicumque fueris, vel intus vel foris. Sint vulnera Christi cordi tuo firmiter infixa: Iesus & Maria custodes in omni via. Istos pro armis indue, & pro gladio & baculo in manu retine. Cum indoctis, inexpertis, & indiscretis; cum importunis & audacibus, noli multum loqui; ne leuiter offendaris. Cum humilibus & simplicibus Deum diligentibus, libenter loquere & consiste. Iuuat bona societas colloquens de Deo, nocet mala societas fabulans de mundo. Caue obloquentes, sequere simplices & tacentes.

CAPVT IV.

De instabilitate humani cordis.

1. *Tædet animam meam vitæ meæ.* Quare? Propter laborem & dolorē & multa aduersa, quæ mihi occurrunt, & à Deo me separant. Quid igitur faciam, & quò me vertam, vt melius habeam? Sustine patienter, & expecta Dominum confidenter; quia iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu saluabit. Nam propter superbiam & mentis elationē deflectendam, iustè patimur, affligimur, deprimimur & despicimur. Reduc ergò ad mentem vitia & peccata tua, cum foris despiceris, & tacebit querela & indignatio tua de obiectis. Nemo purus à peccato, nemo liber à sorde, nemo innocens à culpa & pœna, omnes enim peccauimus. Solus Deus purus, sanctus, & immortalis, æternus, immensus, inuiolabilis, & super omnia laudabilis in secula. Sit ergo tota spes & lætitia tua in Deo, & bona voluntas etiam parata pati pœnam propter Deum. Omne gaudium mundi citò transit, & omnis laus eius plena iræ & dolo. Omnis etiam delectatio carnis, pœnam habet sibi annexam, & meretur confusionem & defectum. Qui multa habet, multam curam ex eis patietur. Qui modicis scit contentari, pacatior erit. *Iob. 10.* *Psalm. 33.* Aduersa mundi huius, leuiter toleranda. *Prou. 20.* *Iob. 15.* *Rom. 3.*

2. Infelix est & miser, qui Deo non seruit. Perdit totū quod habet, qui Deum non amat. Vanus est & instabilis, qui in creaturis spem ponit, & Deum negligit. Beatus, cui Deus est omnia in omnibus & cum Paulo Apostolo lætus dicit: *Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini mei Iesu Christi? per quem mundus mihi crucifixus est & ego mundo.* Legitur in Prouerb. de pigro & instabili corde in Dei seruitio: *Vult piger & non vult.* Hoc est: Vult bene comedere & bibere, & non vult laborare & ieiunare. Vult *Gal. 6.* *Prou. 13.*

diu

diu dormire,& non vult citò surgere. Vult fabulari,& non vult vigilare & orare. Vult alios durè corripere, & non vult modicum sustinere. Vult alios docere,& seipsum negligit emendare. Huic debetur virga & baculus,nisi se emendauerit in prædictis defectibus. Qui autem permanserit stabilis in virtutibus, erit hic in æternum benedictus Amen.

CAPVT V.

De obedientia simplicis & humilis fratris.

Prou.21. Obediētiæ laus ac meritum.

1. VIR *obediens loquetur victoriam*, ait Sapiens: Quomodo? Quia qui simpliciter obedit, vincit seipsum, propriam voluntatē relinquendo,& alterius voluntatem humiliter sequendo. Inde magna pax & concordia oritur, bona conscientia acquiritur,& cordis lætitia augetur. Ille confidentiam ad Deum obtinet, & mori non timet; quia Deus est spes eius, cui vsque ad mortem perfectè obedire paratus fuit. Nam opera bona in obedientia simpliciter facta, Deo sunt gratissima, & maximè meritoria. Qui superiori vel æquali aut minori se subdit & obedit, diabolum vincit & prosternit: qui instigare solet, ne quis alteri humiliter cedat, sed duriter resistat. Ex quibus iræ, rixæ, & alia multa mala, inter fratres & pacatos sæpe nascuntur. Hæc humilis Iesus Christus non docet; sed potiùs ad simplicem obedientiam omnes reuocat, dicens: *Discite à me, quia mitis sum & humilis corde.* Homo obediens homini propter Deum, maximū honorem Deo facit,& ei placet. Sine obedientia, aut parua aut nulla sunt opera nostra æstimanda aut ponderanda. Cum humili & prompta obedientia etiam complacens Deo valde parua & vilia seruitia, ex charitate pro vtilitate communi facta.

Diabolus præcipuè obedientibus grauis.

Matt.11.

2. Verus obediens nō est tardus, nec negligens, nec querulosus; sed pro posse paratus ad omnia Deo placita. Siue ergo obediēs orat, siue laborat, siue vigilat, siue dormit, siue loquitur aut tacet, siue stat aut ambulat, siue scribit aut legit, siue intrat aut exit, siue comedit aut ieiunat, omnia ex virtute obedientiæ in bonū & ad meritū ipsi cōuertuntur. Igitur semper in gaudio est & pace, qui seipsum vincit, abnegat, spoliat, & vilificat; & ad obediendū propter Deū, Deo & eius vicario, corde & animo, omni hora sponte se resignat. Aperite huic cælum sancti Angeli; fugite dæmones superbi; occurrite Patriarchæ & Prophetæ; succurrite Apostoli & Euangelistæ; intercedite martyres & cōfessores; supplicate Sacerdotes & diaconi, implorate virgines, viduæ, & continentes; subuenite omnes Christi fideles fratres & sorores: suscipite animam pauperis humilis, simplicis & obe-

obedientis fratris vobiscũ de ergastulo corporis, & in sinũ Abrahæ cũ paupere quondam Lazaro collocare; vt requiescat in pace Christi dulciter, & sine timore sõfidenter; donec in nouissimo die resurgat cum omnibus Sanctis, in æterna gloria feliciter. Amen.

CAPVT VI.

De triplici signaculo sanctæ crucis.

1. POne me, vt *signaculum*, diuini amoris *super cor tuum*, ad amandum me super omnia: & scribe sanctæ crucis signum in pectore tuo, & omnia sacra passionis meæ vulnera cõtra maligni spiritus iacula. Crux etenim mea salutis via, triumphale signum, & inexpugnabile scutum, fugat corporis & animæ pericula. Igitur in tribus locis præcipuè, statue sanctæ crucis signum; super cor, super os, & super brachium tuum, cõtra omne vitium. Signa cor tuum, ne cogites mala, sed semper bona de Deo & beneficijs eius; vt habeas cor custoditum, ab omni malitia tutum, cum Deo & omnibus Sanctis vnitum. Signa os tuum, vt non loquaris mala, nec leuia, nec proterua; sed bona, sancta, & vtilia; & eris Deo charus & acceptus, & ab omnibus iustè laudatus. Signa brachium tuum, manus tuas, & digitos tuos; ne facias aliqua illicita, sed pietatis opera, proximo profutura; & de omnibus istis Deum benedic & lauda. *Cant. 8.*

2. Cogita ergo semper & vbique bona; loquere semper bona, age semper bona, & erit passioni Christi conformis vita tua, triplici signaculo sanctæ crucis præmunita. Per crucem Christi superabis omnia tentamenta, læta, tristia, dulcia, & amara; quę subitò irruunt ad cordis tui secreta. Vix enim est aliquid tam bonũ, quod proponis facere; quin diabolus nitatur impedire, & ad malũ semper trahere & maculare. Noli ea attendere, noli reputare, sed omnia tanquam stercora respue. Iesum inuoca cruce te consigna: ad Mariam iuxta crucem fuge, geme, plange, cõdole: à cruce noli recedere, sed cum Iesu & Maria, opta viuere & mori in hac vita, vt intres cum eis in tabernacula æterna. Amen.

CAPVT VII.

De pia compassione cum infirmis.

1. SVpportate inuicem in charitate, *quia charitas operit multitudinem peccatorum.* Nemo de se præsumat, nec infirmos despiciat; quia nullus scit, quid adhuc de se fiet, & an perseuerabit. Omnes fragiles sumus, omnes adiuuari indigemus, omnes bonum cupimus, & malum abhorremus. *Estote ergo misericordes,* (ait Dominus) *Ephes. 4. 1. Pet. 4.*

Luca 6. minus) *sicut & Pater vester cælestis misericors est.* Noli nimis esse iustus, ne obstupescas & indurescas, & perdas aut lædas ægrum, quē sanare & consolari debueras. *Superexaltet* ergo *misericordia iudicium,* iuxta beati Iacobi Apostoli sententiam. Quam benignus sacerdos Dominus Florentius secutus dixit: Semper plus lucratus sum pietate quam rigore & terrore. Verum est, sic Christus docet.

Iacob. 2.

Florentij vox de pietate.

2. Qualem te facis erga fratrem proximum, talem inuenies alium postea (recto iudicio) ad teipsum. Quæcumque enim bona agis in fratrem debilem, tristem ac læsum, Christo facis tanquam Angelus reuerenter Domino Deo ministrando. Igitur cautus sis & solicitus, vt tempus tuum vtiliter expendas, & omnia bona ad laudem Dei referas, & nihil tibi vanè attribuas. Nam Dei dona sunt omnia; quæ habes; scilicet esse, viuere, intelligere, cogitare, loqui, & operari. Quando laudem & gloriam Dei in his queris, sursum ad Deum cum Angelis in cælum pergis: sed quando inanem gloriam quæris, & gaudes, & tibiipsi places, & super alios te eleuas; tunc deorsum cadis, & cælum perdis, gratiam amittis, & pœnam incurris ob superbiam & mentis elationem, quā diabolo instigante concipis, & à te non abijcis & despicis. Fœtet enim & immundus est ante Deum & coram Angelis eius, omnis qui exaltat cor suum, & in seipso gloriatur. Qui autem verè humilis est & sibi vilis, omnibus benignus, pauperi misericors, infirmo cōpassiuus, tribulato consolatiuus, erranti instructiuus, cadenti erectiuus, dubitanti confirmatiuus, hic accipiet benedictionē & misericordiam à Deo in hoc exilio, & vitā æternam in cælo. Amen.

CAPVT VIII.

De perseuerantia in bonis inceptis.

Marc. 14. 1. *SVstinete hic, & vigilate mecum.* Hæc locutus est Iesus discipulis suis cum iret ad locum passionis suæ, passurus mortem pro nobis. Hæc cogitare & ad se trahere debet, quicumque monasterium vel deuotam congregationem intrat; quasi Christus sibi ore dicat. Sustine hic, & vigila mecum, ora & præpara te ad tentationes futuras. Exemplum enim vigilandi & orandi ostendi tibi & alijs, vt ita facias, & in bonis inceptis perseueres. Qui enim perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Multæ tentationes bonorum, multæ & consolationes eorum. Non sunt tamen condignæ omnes passiones iustorum, ad futura præmia æternorū gaudiorum. Cùm venerit tentatio, mox assit oratio. Non desperes, nec recedas à loco; constans esto, & commenda te Deo.

Matt. 14.

Rom. 6.

2. Fe-

2. Felix, quem faciunt aliena & propria pericula cautum, humilem & mansuetum, misericorditer compatientem, obsequiosum, affabilem, & neminem spernentem. Beata congregatio, vbi Iesus est in medio eorum, vita, virtus, pax, & concordia morum. Non autem mireris, nec scandalizeris, nec turberis, nec formides, nec desperes, si interdum contingunt aliqua defectuosa, in congregatione bonorum fratrum aut sororum & in religiosis locis & personis; aut si aliqui recedũt à bonis inceptis; aut quidã murmurant in abstinentijs; aut tepescunt in virtutibus & deuotis exercitijs, à Deo & sanctis institutis. Nam fragiles sumus & instabiles, ad malum proni, & ad surgendũ pigri. Et nisi Deus gratia sua nos semper adiuuet, stare & perseuerare nõ valeamus; nec hostibus nec vitijs resistere. Deo autem iuuante, omnia possumus & incipere, & proficere, & consummare.

3. Igitur ad cautelam attẽde, quia in Angelis suis Deus reperit prauitatẽ; & primus homo cecidit in paradiso victus à pomo. Et multitudo filiorũ Israel perijt in deserto, murmurando, inobediẽdo, carnes cõcupiscendo. Etiam Christo præsente & prædicante, contigerũt aliqua defectuosa & imperfecta inter Apostolos & sequaces eius, quis eorum inter eos esset primus & maior in regno cælorum. Quos ipsa pia redargutione compescuit; & exẽplo suo ac verbo, docuit non alta quærere, sed humiliter inuicem seruire, & inuicem ex charitate purè diligere. Quod nobis facere & implere, concedat Iesus Christus Dominus noster. Amen.

Iob 4.
Num. 14.
Num. 25.
Num. 26.

CAPVT IX.

De varijs antiqui hostis insidijs.

1. RESISTITE *diabolo, & fugiet à vobis.* Quomodo? Per fidẽ & crucem Iesu Christi. Quibus armis? In vigilijs & ieiunijs; in laboribus diurnis & orationibus nocturnis; in sacris lectionibus & deuotis meditationibus; in paupertate & castitate; in humilitate & simplicitate; in silentio à vaniloquijs; in solitudine à seculi tumultibus; in compassione cum afflictis; in supplicatione pro aduersarijs; in perfecta obedientia, & multa patientia; in forti certamine contra vitia; in perseuerantia omnium virtutum; in abnegatione proprietatis, & contemptu altitudinis, laudis, & honoris. Qui enim in his & alijs pijs actibus & exercitijs, sedulus & firmus permanserit, verè Deo placet & diabolo resistit. Nam varijs modis & dolis, religiosos magis quã alios tentat, odit, terret, & inquietat; ita vt nemo liber ab eius laqueis existat, in quocunque loco & statu, aut in qualicũq; ordine & clausura fuerit. Quid igitur restat facere? ad Dominũ confugere, ad Iesum clamare, ge-

Iacobi 4.

mere,& plorare; vt ipse te semper adiuuet,cõfortet,& custodiat; & post multa pericula,ad se (vbi vera & æterna pax est)benigne cum gratia perducat.

2. O quã bene & prudenter facit,qui omnia terrena relinquit, & omnes vias peccãdi vitat, & in secreto à negotijs seculi se abscondit. O quã vtiliter & fructuosè studet, qui in vita & passione Christi quotidie se exercitat; & omnia curiosa & alta quę à Deo & internis retrahunt,dimittit, vt de vltimo fine & iudicio sæpissimè penset. Fidelis & prudens seruus,qui humilia exẽpla Christi & sanctorum eius deuotè sequitur,& latas vias magnorum cauet & fugit. Nã diuitibus & magnatibus maximè insidiatur diabolus, & per honores & delicias decipit & perdit. A quibus pauperes & simplices sunt sępe magis liberi,sed nõ penitus securi. Nã videntes multos doctos in hoc mundo florere, & socios suos ad altiora cõscendere;tentãtur similia habere & licitè possidere. Sed Christus contradicit,& melius suadet,dicens:*Vendite,quæ possidetis,(&* à vobis non habetis,nec fecistis,nec creastis-) *& date pauperibus. Nolite thesaurizare vobis super terram, vbi omnia pereunt. Thesaurizate vobis thesauros in cœlis*,vbi omnia bona in æternũ manẽt. Fuge ergo mundũ,& sequere Christũ; vt euadas infernum, & intres cum eo cœlum.

Diuitibus & honoratis maximè instat diabolus.

Luca 17. & 18. *Matt.* 6.

CAPVT X.

De scuto bonæ voluntatis contra hostes.

Psal. 90. *Ioan.* 14.

1. *Scuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno;* in longis matutinis; nec in die à demonio meridiano,in laboribus multis & ieiunijs strictis. Iesus Christus, via, veritas, & vita salus,virtus,sapientia,aderit tibi à dextris tuis & sinistris in omnibus,quę legis, cantas & agis; vt perseueres lætus, in Dei semper laudibus. Ipse adiutor tuus, custos, & protector fortis ab omnibus hostibus malignis. *Si Deus pro nobis*, ait Paulus, *quis contra nos?* Vis non timere hostem? Ama Christum. Quanto enim plus in te crescit amor Dei, tanto plus vilescit amor mundi, & perit timor mali. Amor Dei mortem non timet, nec diabolum, nec infernum. Tene ergo fortiter scutum bonæ voluntatis in amore Dei, & peribit omnis timor & fraus inimici.

Rom. 8.

Psal. 5.

2. Bona volũtas odit omne malũ,cauet pro posse omne peccatum; respuit fictũ;negat falsum,fugit mendaciũ,detestatur omne vanum & inhonestum. Bona voluntas bene placet Deo, diligit omne bonum,omne verum, iustum & sanctum, quærit pręterea vbique honorem Dei in omni opere & sermone bono, in omni loco & tempore, quamdiu vixerit in mundo. Bona voluntas con-

congaudet proximo in bono, contristatur de malo; subuenit in necessarijs, orat pro delictis; indulget offensis, miseretur infirmis, consulit meliora errantibus. Bona & perfecta voluntas habet Deum semper præ oculis, & cupit soli Deo placere in bonis operibus & cogitationibus suis; aliorum profectum corde & ore amat, & suum reputat; propriam voluntatem citò abijcit, laudem spernit, reputari subterfugit: omnia enim vana reputat, quę à Deo retrahunt, & in infimis delectatur.

3. O frater paupercule, infime, & despecte, noli deficere in tribulatione & dolore; quia probaris cum Christo in cruce, & cum martyribus in clausura & carcere. Sustine ergo modicum patienter & libenter, qui non potes multa ferre gaudenter, sicut multi sancti fecerunt. Fer saltem pauca leuia verba, qui non vales pati dura verba. Sustine tu pro Christo aliqua tibi grauia, quando tam multi seculares sustinent pro mundo grauiora sine numero. Noli perdere meritum tuum per impatientiam, qui omni die & hora potes promereri per piam sufferentiam, regnum Dei & æternam gloriam. In tribulatione & dolore, statue ante te passionem Iesu Christi; & feres leuius omne graue, quod te premit.

4. Nemo est in mundo, cui non occurrit aliquid contrarium, in corpore vel in animo. Nullus sine labore & dolore sub cælo; vnusquisque sibiipsi onus est & passio, siue solus sit, siue cum alio, in otio vel negotio. Necessaria ergo gratia Dei, & magna patientia intus & extra, tanquam scutum bonæ voluntatis, contra inimici iacula, & carnis vitia, & mũdi blandimẽta. Indue armaturã Christi serue Dei, & certa, vt bonus & fidelis miles, crucifixo firmiter adhęrendo. Tota vita Christi crux fuit, sic & tua erit. Ipse enim dicit: *Qui vult venire post me, tollat crucem suam, & sequatur me* in regnum meum. Luce 9.

CAPVT XI.

De laude Dei in omni opere bono.

1. *Auda anima mea Dominum.* Omnia bona fac ad laudem Dei, & quandocumque aliqua bona cogitas, loqueris, & operaris, dic in fine: Deo laus, Deo gratia. Quia sine Deo & gratia eius, nil boni potes perficere, nec incipere: nec bene, rectè, & virtuosè consummare. Deus omnis boni initium & finis, dat & reperit, quod dedit. Recedat ergo superbia, iactantia, & vana gloria; veniat & intret humilis oratio, deuota meditatio, gratiarum actio, & vox laudis omni tempore. Psal. 145.

2. Quomodo potest aliquis venire ad puritatem & pacem cordis? Audi breuiter, & serua versum istum in psalmo: *Declina à malo,* Psal. 33.

Psal. 33. *lo, & fac bonum.* Custodi cor tuum à malis phantasijs, os tuum à verbis nociuis, manus tuas ab actibus illicitis. Ecce hic homo accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo. Cogita ergo semper bona, loquere semper bona, age semper bona; & erit in pace vita tua, cum conscientia bona. Pax omni bono, humili, mansueto, simplici, omnibus renuncianti, & vsque ad mortem obedienti. Væ omni malo, iniquo & doloso, peruerso, superbo, inobedienti, nemini plus quàm sibi nocenti.

CAPVT XII.

De vitio vanæ gloriæ, & propriæ complacentiæ.

Luca 12. 1. *Nolite in sublime tolli,* ait humilis Iesus. Non ergo vanè glorieris terra vilis & cinis in teipso, cùm bene tibi fuerit: nescis enim, quid futura pariet dies si stabis an corrues. Dicit beatus Paulus ad Romanos: *Noli altum sapere, sed time.* Noli superbire in bono, ne cadas in malo. Deus enim superbis resistit, tam Angelis quàm hominibus superbientibus, & de seipsis præsumentibus, & sibi complacentibus. Heu, superbia insidiatur omnibus, prælatis & subditis, secularibus & religiosis. Superbia morbus valde contagiosus, citò inficit cor hominis: tentat castos & deuotos, iustos & innocentes, doctos & potentes.

Rom. 14. Iacobi 4.

Prou. 20. 2. Quis ergo gloriabitur castum se habere cor inter homines, vt viuat ab omni malitia purus? Verè nullus. O Deus, tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus altissimus Iesu Christe. Tu ante omnes, & inter omnes Angelos & sanctos, benedictus es in secula.

Psal. 40. Psal. 50. Oro itaque Domine Deus, sana animã meam, quia peccaui tibi. Cor mundũ crea in me, & omnes iniquitates meas dele; vt sim totus purus, totus tuus, tibi placitus & acceptus. Mihi autem vilis & abiectus in oculis meis; vt inueniam gratiam & misericordiã coram te & omnibus sanctis tuis, nunc & semper, pie Iesu Christe.

CAPVT XIII.

De varijs bellis impiorum, & patientia piorum.

Psal. 34. 1. *Expugna impugnantes me, quoniam multi bellãtes aduersum me.* Patientia ergo est tibi necessaria, & præcipuè gratia Dei confortans te, intus & extra, in omni loco & tempore. Multa sũt bella in mundo, multus labor & dolor sub cœlo, sed non in cœlo. Et quis enumeret omnia mala mundi, & occulta iudicia Dei? Quis nisi Deus solus, iudex, iustus, fortis & patiens, hominum malitiam vincens, lucens & pluens super bonos & malos? Non est, qui se abscõdat à calore & notitia eius, & possit præterire iudicium

Psal. 55.

dicium eius, & effugere manus eius. In omni loco, oculi Domini contemplantur bonos & malos. Dic ergo cum Dauid in psalmo: *Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos.* Et: *Nisi quia Dominus adiuuit me, paulominus habitasset in inferno anima mea.* Non ponas spem tuam & pacem in homine, nec in aliqua creatura cœli & terræ; si non vis errare, falli, & turbari. Salus in solo Deo viuo, vero æterno, & summè bono, qui omnia creauit ex nihilo, & regit recto iudicio. *Prou. 15.* *Psal. 33.* *Psal. 33.*

CAPVT XIV.

De malitia prauorum contra innocentes.

1. BEne fac Domine bonis & rectis corde. Beati, qui ambulant in innocentia sua, coram te Domine: & sine dolo, in bona simplicitate quærunt te. Beati omnes, qui ante omnia & in omnibus verbis & factis suis, laudem tuam, gloriam tuam, honorem tuum, & amorem tuum, secundum omnem voluntatem tuam prætendunt; & nil proprietatis in omni opere suo habent, nec habere cupiunt. Sit Iesus in corde tuo, in omni loco & tempore, in labore & quiete; sine fictione, sine murmure, sicut decet humilem seruũ Dei, ad omnia bona paratum die ac nocte. Non sic impij, non sic; sed tanquã puluis, quẽ proijcit ventus à facie terræ: & in quibus non est timor Dei ante oculos eorum, nec amor Dei in cordibus eorum. Quid ergo in eis & inter eos regnat? Omnis iniustitia, lis & discordia, superbia, inuidia, fraus & nequitia. Hæc vita prauorum, qui non cessant malignari; & bonos ac simplices inquietare. Sed bonis ad meritum, ipsis malis ad supplicium: bonis ad virtutum profectum, impijs ad malorum cumulum. Da nobis Domine, cum bonis in virtutibus perseuerare. Amen. *Psal. 124.* *Psal. 1.*

CAPVT XV.

De inuidia diaboli, contra salutem hominum.

1. INuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarum; & inde lis & discordia multa, inter homines est exorta. Heu, diabolus pessimus hostis generis humani, princeps tenebrarum, & rex super omnes filios superbiæ, non cessat adhuc tentare & inquietare fideles Deo seruientes. Fecit discordiam in cœlo, inter Angelos; item in paradiso, inter Deum & hominem; inter Adam & vxorem eius, trahens eos ad peccandum; inter Abel & Cain, ad litigandum & occidendum; inter Iacob & Esau, ad odiendum. *Sap. 2.* *Iob 41.* Diabolus vbique serit discordiam.

2. Circuit quotidie per mundum, ad peruertendum; inter secularem & religiosum, ad deridendum: inter laicum & clericum, ad

ad detrahendum: inter doctum & ignarum, inter ſtultum & ſapientem. Fremit inter ſuperbum & humilem, inter fortem & debilem, inter magnum & paruum, inter pulchrum & deformem, inter nobilem & degenerem, inter ſenem & iuuenem, inter prælatum & ſubditum, inter taciturnum & loquacem, inter deuotũ & diſſolutum, inter taciturnũ & loquacẽ, inter ſimplicẽ & aſtutum, inter veracẽ & mendacem. Inter hos & alios multos bonos & malos Satan diſcurrit, nitens ad malum trahere, & à bono impedire. A quo nos cuſtodire & protegere dignetur Ieſus Chriſtus Dominus noſter: qui per crucẽ ſuam principem mundi vicit, & precioſo ſanguine ſuo de manu eius nos redemit. Qui cum Patre, &c.

CAPVT XVI.

De armatura Chriſti & Sanctorum contra vitia.

Epheſ. 6. Matt. 24.

1. *ACcipite & induite armaturã Dei, vt poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare.* Qui enim perſeuerauerit vſque in finẽ, hic ſaluus erit. Et ſi quis aliquando ceciderit, & in aliquo offenderit, non tamen deſperet, ſed citò pœniteat & reſurgat, cautiùs ſe cuſtodiat & emendet. O quàm bonum conſilium & ſalutare remedium, certans contra omne malum dictum vel factum, promittens certanti & pœnitenti magnum meritũ, & vincenti ac perſeueranti æternum gaudium, poſt hoc exilium poſſidendum. Vnde Ioannes Baptiſta prædicãs regnum Dei & contemptum mundi, ait; *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim regnũ*

Matt. 3. Luca 6.

cælorum. Et Dominus: *Menſuram bonam, & confertam, & coagitatam, & ſupereffluentem, dabunt in ſinum veſtrum.*

1. Cor. 10.

2. Arma militiæ noſtræ, non carnalia ab extra, ſed ſpiritualia dona ab intra, charitatis opera, humilia ſeruitia, orationes, fletus, & ieiunia. Arma aurea, ſũt ſanctiſsima nomina Ieſus & Maria, & omnium Sanctorum nomina deuotè inuocata. Arma pauperis & humilis ſerui Dei ſunt, crux, claui, lancea, precioſa quinq; vulnera, & omnia paſsionis Chriſti ſtigmata in memoria ſcripta. Arma argentea, ſunt ſacræ ſcripturæ eloquia, doctorum volumina, clericorum iura, canonicorum decreta, monachorum ſtatuta, deuotorum preces, humilium mores, obedientium exempla. Arma ænea & candida, ſunt ſanctorum martyrum prælia, & grauia eorũ tormenta pro fide catholica, ad deſtruendum idola vana, & ad exaltandum nomen Ieſu Chriſti crucifixi, ſuper omnia regna & culmina mundi, & luminaria cæli.

3. Arma ferrea, ſunt cilicia & ieiunia, & pœnitentium dura opera carni oneroſa; longæ vigiliæ, preces multæ, lachrymæ amarę pro animæ ſalute; calores in æſtate, labores in meſſe, frigora in hyeme;

hyeme: dolores in capite, in dente, in crure, in pede, & in alijs membris corporis, ad domandum vitia carnis, & ad resistendum diaboli sagittis. Arma virginum, viduarum, & matronarum, sunt castitas, verecundia, taciturnitas, humilitas, modestia, honestas, sobrietas, abstinentia à delicijs & ornamentis noxijs: mansio in domibus, cautio à vijs publicis, & firma custodia cordis & oris in omnibus operibus, téporibus, & locis. His armis nos induè Iesu pijssime, & ab hostium defende periculis: vt ad te securè peruenire mereamur, intercedentibus Sanctis tuis pro nobis. Amen.

CAPVT XVII.

De vtilitate frequentis orationis.

1. *Apud me oratio Deo vitæ meæ*, in omni loco & tempore. Vbicunque ergo fueris, assit tecum sancta oratio pro socio & solatio, siue breuis siue longa, pro temporis congruentia. Deuoto seruo Dei omnis locus aptus ad orandum, omne tempus breue ad bona meditandum. Scriptum enim est, & quotidie in Missa legitur: *Pleni sunt cæli & terra gloria tua, osanna in excelsis.* Vis fructuosè & breuiter orare? Offer Deo cor tuum plenè, & ora: Obsecro, saluifica, benedic & sanctifica me Domine, qui habitas in cælis, fiat voluntas tua in me omni tempore. Et si rectè sapis, & bene intelligis, ac prouidè conspicis: tunc omnis bona actio, locutio, & cogitatio de Deo, de virtutibus & sanctis scripturis, est supplex oratio. Hęc ad cælum pulsat, veniam petit, gratiam & gloriam impetrat. Et quando hæc facis ad laudem Dei, congaudent sancti Angeli, turbantur dæmones, ædificantur proximi fratres & sorores, qui ad orandum excitantur oratione frequenti. *Psal. 41.* *Matt. 21.* *Psal. 117.*

2. Non ergo cesset os ab oratione, nec manus ab opere, nec cor à meditatione, nec pes tardet à diuino seruitio. Surgat tecum oratio nocte de lectulo: vigilet & cantet tecum hymnos & psalmos in psalterio: quiescat tecum in dormitorio; præcedat & sequatur te in choro; sedeat tecum in refectorio; doceat te in locutorio; soluat tecum gratias cibo sobriè sumpto; transeat tecũ in agrum; plantet tecum sepes in horto; redeat tecum in cubiculum; mundet tecum pedes à luto verborum; lauet tecum manus à sorde operum; comitetur te in omni loco priuato & aperto; habitet tecũ in silentio, sit tecum in principio laboris, in medio, & in fine eius. Ad laudem & gloriam sanctæ Trinitatis.

CAPVT

CAPVT XVIII.

De priuatis orationibus, quasi iaculis acutis in hostes.

Psal. 32. Verbum Dei scutũ aduersus omnia tela inimici.

1. VErbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Verbum Dei scutum animæ fidelis ad protegendũ, & iaculum acutum contra inimicum. Multæ fraudes antiqui hostis, multæ vanæ immissiones eius contra deuotos, simplices, & humiles. Sed Christus, Dei virtus & sapientia, omnibus potentior est in cælo & in terra; qui vno solo verbo potest Satanam vincere, & conterere sub pedibus suorum. Igitur si repentinus timor irruit super te, ora & lege: *Esto nobis Domine turris fortitudinis, à facie inimici.* Si caro putrida stimulat, ora & lege: *Confige timore tuo carnes meas, à iudicijs enim tuis timui.* Si praua suspicio influit, ora & lege: *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.* Si mala tristitia te premit, ora & lege: *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Si vana gloria inflat, ora & lege: *Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo, da gloriam.*

Psal. 60. Psal. 118. Psal. 50. Ibidem. Psal. 113.

Psal. 70. Psal. 118. Psal. 12. Psal. 79. Psal. 24.

2. Si desperatio molestat, ora & lege: *Spes mea Domine, à iuuẽtute mea; de ventre matris meæ, tu es protector meus.* Si tædium mẽtem occupat, ora & lege: *Adiuua me, & saluus ero: & meditabor in iustificationibus tuis semper.* Si somnus opprimit, ora & lege: *Illumina oculos meos, ne obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus, praualui aduersus eum.* Si acedia impugnat, ora & lege: *Excita Domine potentiam tuam, & veni. Confirma me Deus in verbis tuis, ne deficiam in via.* Si labor aggrauat, ora & lege: *Vide humilitatem meam & laborem meum, & dimitte vniuersa delicta mea.* Si iracũdia conturbat, ora & lege: Da patientiam Domine & pacem seruo tuo, ne perdam coronam animæ meæ in cælo. Tu enim dixisti: *In patientia vestra possidebitis animas vestras.*

Luc. 21.

Psal. 118. Rom. 14. Ioan. 6. Psal. 44. Psal. 72.

3. Si appetitus honoris & altior status te allicit & implicat, ora & lege: *Inclina cor meum Deus, in testimonia tua, & nõ in auaritiã. Auerte oculos meos, ne videant vanitatem in via tua viuifica me.* Si cibus & potus immoderatus te tentat, ora & lege: *Regnũ Dei non est esca & potus, sed pax & gaudium in Spiritu sancto. Spiritus est, qui viuificat, caro nõ prodest quicquam.* Si curiositas audiendi noua aut videndi pulchra te mouet, ora & lege: *Omnis gloria filiæ regis ab intus.* Omnia enim infima, caduca: omnia mũdana, vana, quantũcumque sint decora. In solo Deo, omnia bona, plena, sine fine. Si Iesum sequeris, & omnibus renũciaueris, omnia in eo possidebis. Post multa sacra verba, hoc vnum retine: sæpe ora, sæpe lege: *Mihi adhærere Deo bonum est, ponere in Domino totam spem meam.*

CAPVT

CAPVT XIX.

De versiculis ante initium operis legendis.

1. IN *corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi.* Nam citò corruet homo in malum, si nõ habuerit aliquid boni in corde suo, de Deo Iesu salutari suo. Vt ergo promptè habeas Deum in mente, omnia, quæ audis & vides, legis & pensas, trahe ad Deum. Memor esto nominis Domini Dei tui, die ac nocte, vt bene sit tibi cum eo, quia sine eo, semper malè tibi erit, vbicumque fueris, & quicquid habueris. Quando suscitaris in nocte, aperi oculos tuos, & lege versiculum istum, & dic ad teipsum: *Surge, surge, qui dormis, & illuminabit te Christus;* qui promisit coronam vigilantibus & orantibus. Cum pulsatur iterum, mox lege: *Ecce Sponsus Iesus venit, exite obuiam ei.* Qui tardè venit, confundetur, & benedictione carebit. *Psal.* 118. *Ephes.* 5. *Matt.* 25.

2. Cum vocatus fueris ad laborem, lege: *In nomine Iesu Christi Nazareni, surge & ambula,* & fac opera tibi iniuncta; quia melior est obedientia, quàm victima propria. Inter laborem sæpe ora, psalmos deuotè rumina, fabulas caue, Iesum inuoca, & genua flecte. Ad sonum campanæ, lege: Aue Maria, & ei te commenda. Ad pulsum chori, lege: Hoc signum magni regis est, eamus, & offeramus ei munera, aurum, thus, & myrrham. Quando chorum intras, lege: *Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.* Quando cum alijs stas in choro; lege: *In conspectu Angelorum psallam tibi, adorabo ad templum sanctũ tuum, & confitebor nomini tuo.* Quando exis è choro, lege: *Deduc me Domine in semita mandatorum tuorum, quia ipsam volui.* Quando intras sacristiam, lege: *Verè locus iste sanctus,* in quo sacerdotes & ministri se præparant ad diuina celebranda. Quando gradum dormitorij ascendis, lege: *Act.* 3. *1. Reg.* 15. *Eccli.* 4. *Matt.* 2. *Psal.* 5. *Psal.* 37. *Psal.* 118. *Gen.* 28.

3. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum: Deum meum, & Deum vestrum, alleluia.* Quando descendis, lege: *Zachæe, festinans descende: quia hodie in domo tua oportet manere.* Quando intras cellam, lege: *Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor Domino. Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Quando exis foras, lege: *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Domine sequor te, quocumque ieris, quia verba vitæ æternæ habes.* Cùm redieris, lege: *Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula,* cum Iesu & Maria, & tota cæli curia; quia melius est hic, quàm in platea. Cum pulsatur ad prandium, lege: *Beatus, qui manducabit panem, in regno Dei. Meus cibus est, vt faciam voluntatem Patris mei, qui est in cælis.* *Ioan.* 20. *Luc.* 19. *Psal.* 117. *Psal.* 113. *Psal.* 5. *Matt.* 8. *Ioan.* 6. *Matt.* 17. *Luc.* 14. *Ioan.* 4.

4. Ante

Pſal. 79. 4. Ante guſtum cibi, lege: *Cibabis nos pane lachrymarum, & potum dabis nobis in lachrymis, in menſura.* Si malè ſapit cibus, lege: Pſal. 68. Ioan. 19. *Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto. Cùm ergo Ieſus accepiſſet acetum dixit Patri: Conſummatum eſt, & mox inclinato capite emiſit ſpiritum.* Felix, qui cum Ieſu in cruce moritur, vt cum eo reſurgere mereatur. Si cibus bene ſapit & potus, pro cõmuni paratus, lege: Pſal. 118. Sap. 12. Pſal. 30. Pſal. 123. *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua, ſuper mel & fauum ori meo!* O quàm ſuauis eſt Domine ſpiritus tuus, & quam magna multitudo dulcedinis tuæ, quam abſcondiſti timentibus te! Ante initium operis, lege: *Adiutorium noſtrum in nomine Domini, qui fecit cælum & terram.* Omnia ad laudem Dei, lege: Adeſto omnipotens Deus Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus, lege: Aſsiſte mihi, ô pia virgo Maria, cum Ieſu dilecto Filio tuo, ſaluatore meo.

5. In fine omnis laboris lege: Deo gratias, Deo laus pro omni bono. Ante lectionem in libro, lege: Pſal. 118. Pſal. 103. *O æterna Sapiëtia, reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua.* Emitte Spiritum tuũ, & creabuntur in me virtutes & dona gratiæ, cum ſpe futuræ gloriæ. Poſt ſtudium, pone librum ad locum ſuum, & recogita quæ Ioan. 13. legiſti, memorans verbum Domini, quod in cœna dixit: *Si hæc ſcitis, beati eritis, ſi feceritis ea.* In omni verbo Dei inuenies mãna cæli, ſi rectè intelligis, & bene viuis. Si malè viuis, lapis eſt non panis ſuauis. Conuerte cor tuum ad humilem & pium Ieſum, & inuenies animæ tuæ ſolatium; & omnia aduerſa conuertentur tibi in bonum & æternum gaudium.

CAPVT XX.

De ſeptem virtutum gemmis bona congregationis.

Pſal. 111. Pſal 1. Prou. 10. Pſal. 118. 1. *Generatio rectorum benedicetur, & iter impiorum peribit.* Benedictio Domini ſuper caput iuſti: maledictus verò, qui declinat à mandatis Domini. In omni bona & deuota congregatione, fulgent præcipuè ſeptem commendabiles virtutum gemmæ, tanquam deuotionis ſigna, Deo & Angelis placita, ſed dæmonibus contraria. Prima gemma eſt obedientia in ſubditis, vt omnes ſuperiori ſuo ſpontè, promptè, & humiliter obediant; & vnuſquiſque propriam voluntatem ſuam relinquat, & cũ Chriſto omni hora dicat: Pater non ſicut ego volo, ſed ſicut tu vis. Pater fiat voluntas tua bona, & non mea mala. Sic vincitur diabolus, & conſilium eius annullatur; creſcit obedientiæ meritum, & augetur cæleſte præmium.

2. Secunda gemma eſt concordia in bonis moribus; vt ſimul laborent, vigilent, orent, ieiunent, edant, & inuicem ſe confortent,

tent, iuxta verbum Iacobi Apostoli: *Orate pro inuicem, vt saluemini* Tertia gemma est constantia in locis; ne locum suũ leuiter deserant, nec pro cõmodis proprijs mutent; sed pro Christo firmiter se sustineant, vt à Christo audiant; *Vos estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis*. Quarta gemma est patientia in aduersis; vt parati sint dura & aspera pro vita æterna sufferre; quæ sibi possunt contingere, siue à seipsis, siue ab alijs, Deo iusto permittente. In loco enim vbi multi congregantur ex diuersis ætatibus & nationibus, rarò est, quin ibi contingat aliqua turbatio in verbis vel factis. Ideo necessaria est patientia, optima medicina contra omnem turbationem, iuxta sancti Pauli doctrinam *Alter alterius onera portate: & sic adimplebitis legem Christi*. Quæ autem ista sint onera, quotidiana experientia docet: scilicet infirmitas corporum, & imperfectiones animorum, & virtutum defectus in omnibus nobis; quia nemo perfectus in omnibus, nisi solus Deus. Iacobi 5. Luca 22.

3. Quinta gemma est mansuetudo sermonis ad consodales, nutriens charitatem, delens iram, & faciens pacem inter fratres: vt nemo alium verbo, signo, facto, risu, ioco, serio turbet, lædat aut offendat: sed sicut seipsum attendat, diligat, & Christum præ oculis semper habeat, qui dicit: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris in mundo, & vitam æternam in cælo. Sexta gẽma est gratitudo pro beneficijs Dei, laudans ac benedicens Deum pro omnibus bonis, ab initio mundi vsque ad finem & consummationem sæculi. Tanta enim sunt beneficia Dei in cælo & in terra, vt nemo explicare vel numerare ea sufficiat. Ideo omnia Deo retribuenda sunt, & ab omnibus laus semper soluenda. Septima gemma est perseuerantia finalis in omnibus virtutibus prædictis, cum multis alijs donis istis annexis. Hæc ducit prudentem & fidelem seruum in paucis, pro quinque talentis lucratis, in gaudium Domini sui æternæ pacis requiem; vbi cum Iesu & omnibus Sanctis gaudebit semper in gloria. Amen.

FINIS.

DIA-

DIALOGVS NOVITIORVM.

PROLOGVS.

Ioan. 6.

1. COlligite, quę ſuperauerunt fragmẽta, ne pereant. Verbum Chriſti eſt ad diſcipulos ſuos. Cùm enim omnipotens & miſericors Dominus, de quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum ſatiaſſet, iuſſit reliquias fragmentorum colligi, ne perirent. Myſticè autem loquendo, fragmenta ciborum ſunt verba doctorum & exempla bonorum, quæ à ſtudioſis fratribus frequenter penſari debent, & in libris vel in tabulis (tanquam in cophinis) ad vtilitatem legentium diligenter inſeri & obſeruari. Hac conſideratione inductus pro nouitijs exhortandis quorundam prædeceſſorum meorum monita & exempla, Deo iuuante, huic opuſculo inſerere cogitaui: quatenus his bonis auditis laudetur altiſſimus Deus, à quo bona cuncta procedunt; & multi legentes iſta, ad contemptum mundi ampliùs accendantur.

Verba doctorum & exempla bonorum, fragmenta ſunt, quæ colligi oportet.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

Qvod locutio de Deo, multum prodeſt nouiter conuerſis. Cap. I
Quòd meliora ſunt in exẽplũ trahenda, & deteriora vitanda. II
De laudabili ſtatu religioſorum, ſi bene ſeruetur. III
De periculis nouitiorum, ex conſortio mundanorum. IV
De ſacerdote tentato, & à Deo conſolato. V
De iuuene clerico, qui relicto ſtudio monaſterium intrauit. VI
De matrona, quæ filium conuerſum planxit: ſed poſtea ad Deum conuerſa, gratias egit. VII
Quòd potiùs eſt Deo obediendum, quàm amicis. VIII

DIALOGVS NOVITIORVM *de contemptu mundi.*

Nouitius.

1. ROgo te Pater chariſsime, vt amore Ieſu Chriſti, diligentè ad me reſpectum habeas, quæ ſalutaria ſunt edoceas, exceſſus meos ſtrictè corrigas, paſsionibus meis remedia tempeſtiuè adhi-

adhibeas;& si qua exempla bona nosti,mihi etiam imitanda proponas. Idcirco enim mundum,& ea quæ in mundo sunt, reliqui: vt in statu religionis pleniùs discam voluntatem Dei,& faciam; à periculis tentationum securiùs viuam; & tandem finito huius vitæ stadio, æternæ beatitudinis præmia cum fidelibus Christi merear adipisci. Scopus monasterium ingredientium.

2. Intendo namque de cætero,totam vitam meam ad Dei seruitiũ ordinare,& modicum temporis,quod mihi remanet,in religione consummare. Quapropter paratus sum omnem subire laborem,& tuis admonitionibus acquiescere,ac seniorum obtemperare statutis,pro mea salute editis & profectu; sicut nouitium decet,& status religionis requirit.

CAPVT I.

Quòd locutio de Deo, multum prodest nouiter conuersis.

1. LIbenter audio, quod dicis;& si potero prodesse, faciam quod hortaris. Adsit nunc Spiritus sancti gratia,vt eloquar digna; quatenus Deo nostra colloquia placeant,& proximis vtilia fiant. Siquidem magna ars docendi est, recta debitè proferre, & eadem testimonijs sacris confirmare. Cupio autem tecum de Deo & seruis Dei aliqua loqui,vt tibi ex auditione solatium veniat,& mihi meritum ex huiusmodi collocutione accrescat. Cõfido in Domino Iesu, quòd pietas eius non deerit nobis orantibus, qui præsentiam suam promisit de se loquentibus affuturam dicens: *Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Senior. *Matt. 18.*

2. Hinc est,quòd duobus discipulis ambulantibus in via,& de se loquẽtibus,in specie peregrini apparuit,& ait: *Qui sunt hi sermones,quos confertis ad inuicem ambulantes,& estis tristes?* Et dixerunt: *De Iesu Nazareno.* Ecce,qualiter pius Dominus de se contristatis, præsentialiter occurrit. Et quia non de secularibus negotijs,sed de factis nostri saluatoris loquebantur; idcirco ab eo meruerunt cõsolari,& in diuinis scripturis pariter erudiri. Moxque in amore Christi, tam vehementer sunt accensi; vt ex dulci colloquio eius,mirabiliter illuminati dicerent: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis,dum nobis loqueretur in via,& aperiret scripturas?* Sicut enim bona colloquia accendũt corda piorũ in amorem cælestium,ac germinare faciũt opera virtutũ;sic vaniloquia corrũpunt bonos mores, & gratiã Dei perdunt, deuotionẽ extinguunt, cõscientiã maculãt,& alios scãdalizant. Oremus ergo ad Dominũ,vt illuminet vultũ super nos, & custodiat nos ab omni opere malo, *Luca 24.* *Luca 24.* Quid colloquia bona, quid mala efficiunt.

Luca 10. *Iacobi* 2. malo, & sermone otioso. Sedeamus cum Maria Magdalena ad pedes Iesu, ad audiendum verbum illius, quod potest saluare animas nostras; & in omnibus actibus nostris, ad beneplacitum Dei tendamus.

Nouitius. 3. Confortasti me, & instruxisti verbis optimis & exẽplis. Vtinam custodiam vias meas, vt nõ delinquam in lingua mea. Vtinã dirigantur omnes viæ meæ, in conspectu Dei mei semper. Sed nõ pigeat te, ad interrogata mea respondere. Dic quæso, quomodo potest quis ad perfectum seculi contemptũ venire, & verus Christi discipulus effici? Video namque multos seculum relinquere, & postea tamen ad secularem vitam redire. Alios etiã considero habitum religionis assumere, sed à pristino feruore languere. Cum alijs Ecclesiam intrant, sed deuotionis gratiam non degustant. Quosdã etiam intueor ad exteriora defluere, & paulatim ad noxiã libertatem declinare. Rogo te, non me patiaris à via perfectionis exorbitare; sed quid cauendum sit, quidve tenendum doceas euidenter.

CAPVT II.

Quòd meliora sunt in exemplum trahenda, & deteriora vitanda.

Senior. 1. BOnus discipulus paratus est acquiescere magistri sui consilio, nec quicquam temere contra eius sententiam agere presumit. Sic seruat humilitatem, implet obedientiam, meretur gratiam, tenet pacem, custodit conscientiam, & auget sibi gloriam. Qui enim aurem suam præbet sapientiæ & doctrinæ in principio, non poterit de facili errare; sed gaudebit de beato fine, breui labore transacto. Tantoque plus proficiet in virtutibus, & sapiẽtior erit, quanto humilius superioribus se submittit. Nam arbor, quæ in altũ crescere debet, oportet quòd radices mittat in imò, ne cadat. Non ergo paueas repentino timore, sed in Deo statue fiduciã firmam; relinque propriam voluntatem, & subijce te in vera humilitate. Dominus erit in latere tuo, qui protegit gradientes simpliciter, & humilibus sua secreta reuelat.

Prou. 3. *Matt.* 11. 2. Vt autem melius perseueres in bono, à melioribus viuendi accipe normam, à doctioribus inuestiga sapientiam, ab expertis quære consilium, & cum deuotis tracta sermonem. Si autem videris quosdam à via veritatis errare, & retro post Satanam abire; noli pereuntes imitari, sed bonos & feruentes studeas, semper æmulari. Quære cum paucis saluari, qui per angustam portã intrant ad vitam. Nam Christo teste, *lata & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem; & multi sunt qui intrant per eam.* Væ eis, qui à Domino Deo recedunt, & redeunt in Ægyptum; hoc est, in hunc

Matt. 7.

mundum

mundum peccatis tenebrosum, vt pascant carnem suam citò morituram. Beatus autem homo, qui metuit Dominum; & in lege eius meditatur die ac nocte, vt ambulet in vijs eius. Attamen pius Dominus non deserit suos, sed sicut bonus pastor consolatur oues suas, quæ vocem eius audiunt, & sequũtur eum vsque ad mortem; eligentes magis mori in bello tentationum, quàm peccato consentire, vel turpiter ad seculũ redire. Talibus enim dicit: *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Quid timendum sub tali pastore viuere, pro æterno regno militare, quod ipse dare promisit? Et quidem faciet, quod promisit. Nec solũ gaudia futura, pro cõemptu mundi promisit se daturum; sed etiam in præsenti dat seruiẽtibus sibi consolationem Spiritus sancti, quæ longè melior est & suauior, quàm omnis lætitia mundi. Nam sæpè orantibus deuotionis gratiam infundit, & in lege Dei meditãtibus lumen intelligentiæ aperit; vt gustata suauitate spiritus, caro vilescat & mundus. Vnde perfectè huic seculo renunciantibus Dominus ait: *Omnis, qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.* Luca 12. Matt. 19.

3. Sed quia multi vanas consolationes quærunt, & ad exteriora se cõuertunt, idcirco deuotionis gratiã non sentiunt, nec cælestem illuminationẽ accipere merentur. Est ergo tutissimus status placendi Deo, & meritorius amplioris gratiæ & gloriæ, fugere mundum, amicos relinquere, temporalia contemnere, arctiorem vitam assumere, proprijs renunciare, sub obediẽtia viuere, laboribus insistere, vigilijs & ieiunijs carnem macerare; lectionibus & orationibus incumbere, contra tentationes & vitia quotidie certare; præsentia fastidire, æterna desiderare, gratiam Dei instanter quærere, inuẽtam solicitè custodire, viliter de seipso sentire; alijs libenter obsequium impendere, soli Deo optare placere; sine querela inter fratres niti conuersari, & in sancto proposito, ac proficiendi desiderio firmiter perseuerare. Hæc ad verum Christi discipulum pertinent; hæc seruum Dei ad cęleste regnũ indubitanter perducunt. Vnde benignus magister electis discipulis suis: *Vos* (inquit) *estis, qui permansistis mecum in tentationibus meis: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo.* Via tutissima ad placendum Deo. Luca 22.

4. Placent, quæ dixisti. Ex his namque verbis cõfortatus sum in Domino, & in spem vitæ æternæ, pro qua laboro, lętus respiro. Non enim sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et verè, qui Deo fideliter seruiunt, & modò bene habebunt, & in futuro maiora percipiẽt. Omnia enim cooperantur electis in bonum, tã præsentia quàm futura. Nouitius. Rom. 8. Ibidem.

futura. Quapropter precor tuã clementiam, vt vacillantẽ animã sacris eloquijs cõfirmes, & si qua bona exẽpla de alijs nosti, mihi etiã libenter exponas. Quamuis enim multa præclara facta de veteribus sanctis audiui, opto tamẽ bona noua audire de modernis. Veruntamen causas à spirituali profectu tardãtes priùs mihi aperi, vt inimici fraudes cauere, & calles iustorum valeam inoffenso pede transire.

CAPVT III.

De laudabili statu religiosorum, si bene seruetur.

Senior. Monachorũ conditio nobilis ac sancta, si quidem seruetur.

1. STatus religiosorum magnus & sanctus est, si bene seruetur: si quisque sic viuat, vt regula docet & habitus demonstrat. Sed non est ideo frater securus, & spiritualis mox censendus, quia cũ bonis ambulat, & sacras lectiones frequenter audit, & bene cantat: sed quia toto corde nititur implere, quod promisit: & facit, quod debet. Quod si ex fragilitate excedit quãdoque, aut aliqua tentatione vincitur, vel passione mouetur: citò se corrigere studeat & multum doleat, reum se cognoscat, nec excusando culpã augeat; sed ad petendam veniã spõte se humiliet, vt Deus ignoscat. Pius enim Dominus, quamuis offensus sit & contemptus fletibus, & precibus confitentium citò placatur, sicut Dauid sanctus pœnitendo testatur: *Cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies.*

Psal. 50.

Phil. 3.

2. Igitur magno conamine ad anteriora te extende, quę retro sunt & huius mundi obliuiscere; nec ad remissos & infirmiores respice: sed ad quid venisti, & quid te agere oportet, attende. Nam qui proficere vult, omni die incipere debet: nec vllum laborẽ abhorrere, nec aliquod tempus otiosè præterire. Non igitur lõgos dies nec annos plures in religione computes: nec de dignitate ordinis glorieris, nec loci amœnitate delecteris: sed quam longè adhuc à veris virtutibus distes, pensa: & in quantis vitiorum sordibus iaceas, diligenter pertracta. Nam qui se aliquid esse putat, ipse se seducit. Per elationem quippe gratia Christi perditur, & bona diu quæsita citiùs euelluntur.

Galat. 6.

3. Igitur occulta super te iudicia Dei metue, omnia opera tua districte discute, altiora noli quærere nec curiosa rimari: sed quę tibi præcepit Deus, cogita semper. Et quamdiu in corpore peccati manes, non securitatem à tentationibus, non requiem à laboribus tibi audeas polliceri; sed sicut strenuus miles certa contra vitia; & donec accipias coronam glorię, scutũ patientiæ in omni tentatione & angustia corde firmissimo tene, vt cum Apostolo Paulo dicas, mortis articulo imminente: *Bonum certamen certaui,*

Eccli. 3.

uaui, cursum consummaui, fidem seruaui: de reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi iustus iudex. Et quidem Dominus noster Iesus Christus non misit Apostolos suos ad quærendũ honores temporales & commoda carnis; sed ad crucem portandam, & proprię voluntatis libertatem abnegandam. Vnde sequaces suos hortatur, dicens: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.* 2. Tim. 1. Matt. 16.

4. Indue ergo armaturam Dei, & sta in præparatione pugnæ; quoniam multi bellantes aduersum te, caro, mundus, & diabolus; qui non cessant impugnare die ac nocte innocentes, & Christo seruire volentes. Sed ne timeas eos, nec audias, neque credas eis, nec consentias suggestionibus eorum pulchris & fictis; quoniam in dolo tecum loquuntur, vt capiant & decipiant, atque à Deo elongent, & ad omne malum finaliter perducant. Quapropter vigila in orationibus; & aduersis insidias diaboli, diuinum flagita humiliter quotidie auxilium, & fratrum expertorum acquiesce consilio; ne tentatio tibi dominetur, & mundus rursum te illiciat & inuoluat. Habeto igitur in mente, quod in Apocalypsi ad consolationem militum Christi in seculo pugnantium legitur: *Qui vicerit, faciam illum columnam in templo meo; & dabo ei edere de ligno vitæ, quod est in paradiso Dei mei.* Apoc. 3.

5. Sicut iam supra ad emendationis studium, & perfectæ mortificationis agonem, me animasti; ita nunc pericula à bono incepto retrahentia, & ad secularia desideria inuitantia, ad cautelã mihi planiùs describe. Dolendum enim vehementer, cùm quis labitur in teporem, refugiendo parui temporis laborẽ. Sed magis deflendum, cùm aliquis relicto Dei timore reuertitur ad seculũ, diaboli sequendo instinctum; sicut infelix Iudas fecit; qui propter pecunię quęstum reliquit Christum, & cum Pharisęis iniit consilium; ac tandem peruenit ad laqueum, miserabiliter finiendo vitam præsentem, & mortem incurrendo sempiternam. Aperi ergo os tuum, & denuda dolos serpenti antiqui; qui sub specie boni decipit multos, vt sępe probasti. Nouitius.

CAPVT IV.

De periculis nouitiorum, ex consortio mundanorum.

1. SVnt multa, quæ impediunt incipientes; sunt plura, quæ retrahunt proficiẽtes; sunt verò valde pauci, qui ad perfectionem perueniunt, & omnem difficultatem per vię meritum transcendunt. Quidã nãque feruenter incipiunt, sed orta tentatione à proposito sancto resiliunt, & ad pristina vitia relabuntur. Et quia Deũ purè nõ quęrũt, nec integrè se resignant, tot obstacula inue- Senior.

niunt, quot tentamenta eis occurrunt. Hi enim ignorãt aut obliti sunt, quod elegerunt; quia pro Deo & pro anima sua certare, atque pati aduersa venerunt, sicut Dominus apertissimè dicit: *In mundo pressuram habebitis, sed confidite, ego vici mundum.* Quomodo? Per tolerantiam videlicet alienæ malitiæ, & perseuerantiam in statu bonæ vitæ. *Ioan. 16.*

2. Multi enim sic Deo seruire volunt, tãquam nihil grauitatis passuri, sed cum omni iucunditate sint hic victuri. Sed qui talia quærunt, terrena adhuc sapiunt, & religiosorum certamina non nouerunt. Vtinã recalescant, & per fructum boni operis se exerceant; ne per proprium commodum decepti, æterna præmia perdant. Studeas ergo ad sufferentiam laborum & dolorum te præparare; quatenus in futuro cum Christo æternaliter gaudere, & cum triumphatoribus mundi in cælo coronari merearis.

3. Ad cautionem igitur tuam animaduerte, quæ dico. Si non vis decipi in via Domini, si intendis proficere, & in bono perseuerare; fuge consortia hominum secularium, caue occasiones tentationũ, vt non videas nec audias quæ mundi sunt; ne corpore associatus eis, etiam mente inquineris. Vilipende honores, diuitias, & voluptates, quæ seducunt amatores suos, nec vnquam satiant possidentes. Qui enim volunt diuites fieri in hoc seculo, incidunt in laqueum diaboli, & in desideria multa; de quibus non poterunt sine magna gratia Dei liberari. Hæc autem tria vitia prædicta, foueæ sunt & radices omnium peccatorum. Vt ergo melius vincas & tutius viuas, nec venenosi serpentis morsibus intereas, qui mille modis insidiatur animarum saluti; fuge, tace, quiesce, abscondere, elongare. Ama nesciri, disce mori, luge præterita, sperne præsentia, meditare futura. Hæc breuis regula maneat in memoria tua, & docebit te vincere omnia terrena. *1. Tim. 6.*

Honores, diuitiæ, ac voluptates seculi, omnium peccatorum radices.

4. Relinque etiã notos & amicos, parentes & vicinos, vt Christum inuenias, & Angelorum socius postmodum fias. Beatius est tibi, vt elongatus innocenter viuas, & solus salueris; quam cum multis lupis & draconibus, discumbendo & canendo pericliteris. Nam rarò diu bonus permanebit, qui secularibus personis libenter se immiscet. Citò quoque deuotionem suam perdet, qui solicitè eam non custodit, sed varia amicorum solatia petit. Lumen in lucerna clausum, fulgorem suum retinet & ardorem: extra verò positum & eiectum, leui flatu extinguitur & tenebrescit. Quòd si omne rarum, charum censetur; tanto erit quis Deo charior & hominibus reuerentior, quãto rariùs foris videtur. Et si omnibus religiosis & deuotis excursus nociuus est, & occupatio interdicitur secularis; præcipuè tamen iuuenibus & nouellis nocet visitare amicos seculares, ac patriam requirere natiuam, quam

Nota similc.

quam reliquerunt. Noli ergo affectare familiaritatem extraneorum, qui habitum geris deuotorum, sed per contemptum mundanorum disce scandere ad societatem ciuium supernorum.

5. Quid ad te de statu mundi scire, nouos rumores inquirere, & talia triuola audire; vnde postea cogaris phantasticari; & vix queas orando, ac gemendo, & legendo, expellere ea de corde? Quidam sub specie pietatis inducti sunt, ad conuertendum amicos & cognatos; & dum inter illos morari nõ timuerunt, inimici fraude circunuenti, suum propositum infregerunt. Oportet namque quòd valde fortis sit, & bene fundatus in virtutibus, atque in omni actione & locutione incedat circumspectus; qui fructificare debet in populo, & absque periculo conscientię conuersari in seculo. Et zelus quidem animarum laudandus est, si sit discretus, rectus, purus, nullaque vanitate infectus: qui rarò inuenitur in nouellis, & nondum plene mortificatis. Quid enim proderit homini, si totum mundum lucretur, & seipsum perdiderit? *Matt. 16.* Dilige aliorum salutem, sed tuum caueto periculum. Nõ est prębendam perdere, aut corrigiam amittere: animam periculo exponere, aut votum frangere, vel à sancto proposito resilire.

6. Tutiora loca inermibus & infirmis sunt quęrenda. Arduum enim nimis in seculo continenter viuere, & immunem se à peccato conseruare. Dauid vir sanctus, fortis & armatus, cùm persecutionem à Saul rege pateretur, ad tutiora loca in deserto cum suis militibus ascendit: ibidem latuit, donec sęuitia hostis cessaret. Et tu ergo longe ab amicis & secularibus hominibus discede, ne peccatis prauorum inuoluaris: & post casum inopinatũ plangas te errasse, & pœniteat bonis consilijs non credidisse. Siquidem tenellus flos citò manu capitur, tactu lędитur, & facillime spina perforatur. Sic imperitus iuuenis & nouiter conuersus, nisi fugiat & recedat à societate mundana, incenditur celeriter igne carnalis concupiscentiæ, & inquinabitur pice lubricalis vitæ, discurrendo per mortifera itinera gulæ, luxuriæ, auaritiæ superbię, & inuidię, velut equus effrenis sine timore, & tanquam insensatus sine ratione. Si enim vix potes tentationibus resistere occasione remota: quid in medio laqueorum pręsumit mens infirma? Ecce alij precibus, alij promissionibus aggrediũtur animum iuuenilem: laudant corporis formam, suadent incolere patriam & augmentare progeniem: nec debere parentes relinquere, quos Deus pręcepit ore suo honorare. Sicque verbis pulchris, & humanę sapientiæ cantilenis, melodizant auribus pudicis: donec moueant arbusculam Deo adhęrere cupientem, si forte audiat & acquiescat amicorum consilijs: & secum abducant incautum ad seculum, qui iam mentis pedem leuauit ad cęlum,

& propoſuit incunctanter intrare monaſterium, ac Dei ſe facere ſeruum, propter ſummæ beatitudinis promiſſum.

7. Alij etiam viceuerſa duris increpationibus, crebris irriſionibus, & mordacis linguæ ſtimulis prouocant innocentẽ, ac humiliter incedentem nominant hypocritam, amentem. Quid tu (inquiunt) infatuate prætendis, quòd amicos deſeris & bonos dies contemnis? An tu ſolus ſanctus eris, & ſolus regnum Dei intrabis? Putas nemo bonus erit & Deo placebit, niſi ita fecerit & ierit, ſicut tu facis & tranſis? An ſoli monachi & tui ſimiles ſaluabuntur? Deſine, deſine miſer, quia non vales perficere, quod cœpiſti. Nonne vides, quàm multi à religioſitate iſta receſſerũt, & quàm pauci ibidem perdurarunt? Mane nobiſcum, reuertere ad amicos, eſto lætus ſocius, fruere bonis conceſsis, Deus erit propitius. Hæc & his multa ſimilia dicere conſueuerunt ſapientes mundi, inimici crucis Chriſti, vt decipiant ſimplices, & peruertant à via iuſta Chriſtum ſequi volentes. Contra quos dicendum
Pſal. 118. eſt, cum Propheta in pſalmo: *Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino ſpem meam.* Et item: *Narrauerunt mihi iniqui fabulationes, ſed non vt lex tua.*

8. Caueas ergo tibi à ſibilis ſerpentum, quoniam ſubuerſores ſunt tecum, & diabolus eſt princeps eorum. Quem enim diabolus per ſe vincere non poteſt nec defraudare; illum per ſatellites ſuos peruertere quærit, aut blanditijs irretire, ne ſeculum reliquat. Nam mundus ſcit tot dolos & nequitias, tot inuentiones confingit & rixas habet; vt nemini pax tuta ſit, nec firma fides; & vix aliquis euadere poſsit innocuus, niſi ſegreget ſe ab hominum turbis, & Ieſum quærat (vt Euangelium docet) in locis deſertis. exi ergo citò cum Abraham patriarcha de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram ſanctam, id eſt monaſticam vitam, & laudabilem in Chriſto congregationem, vt audias legem vitæ & diſciplinæ, & ſeruias Domino Deo tuo fideliter omnibus diebus vitæ tuæ; donec finito laboris tui certamine, æternum regnum accipias; vbi in conſpectu Dei & ſanctorum, cum Angelis ſanctis ſemper exultes.

9. Noli retro reſpicere cum vxore Loth, neque maneas in Sodoma carni ſeruiendo; ſed ſalua te in montibus ſuperna quærendo, & Angelicum ducatum per obedientiæ viã humiliter ſequere, vniuerſas propriæ voluntatis affectiones pro Deo mortificando. Fuge cum Helia, à facie Iezabelis peſsimæ mulieris; & perge in ſolitudinis ſecretum, perpetuæ continentiæ ſeruando propoſitum: donec in curru igneo, poſt turbinem ſeculi leueris in cælũ. Perſeuera etiam cum beato Samuele, in tabernaculo fœderis coram arca Dei, in habitu religioſo deuotè ac reuerenter Domino

miniſtran-

ministrando: vt audias vocem Dei loquentis de excelso, cœlestiũ consolationum libamenta prægustando, ac tandem pleniſsimè his Domini verbis consoleris in morte: Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Esto igitur fidelis vsque ad mortem, & dabitur tibi corona vitæ. Quã nemo meretur dignè accipere, nisi qui legitimè certauerit, & vsque in finem perseuerauerit in virtute. Sed vt iam dicta factis comprobem, etiam exempla perseuerandi tibi describam.

CAPVT V.

De sacerdote tentato, & à Deo consolato.

Senior. 1. ERat apud nos sacerdos quidam Alardus nomine, cupiens seculo renunciare, & canonicæ religionis habitum acceptare. Sed antequam inuestitus esset, tentator affuit, ad memoriam ei priores seculi delicias reducens, quibus diu prodigè vtebatur: cœpitque tristari vehementer, quia parẽtes & amicos reliquisset, & iam inter alienos tanquam exul à patria sua viuere deberet desolatus. Tristitia igitur suborta, secuta sunt & alia nõ pauca grauamina, veluti tonitrua dura. Nam tædium loci, & difficultatem ordinis, hostis ei incussit malignus; & quàm bene posset viuere in partibus suis, & multis eque prodesse amicis. Hæc enim sunt fraudulenti serpentis iacula, quibus sæpe nouitiorum corda nititur vulnerare; vt à sancto proposito eos resilire compellat. Sed Deo miserante, dum adhuc sacerdos staret in acie certaminis, lux cælestis consolationis emicuit, & totam nebulam mundanæ tristitiæ dissipauit.

2. Itaque spiritu Dei, cõtra diabolicas immissiones reaccẽsus & confortatus, cœpit intra se cogitare ad quid venisset; & solerti ratione propositum iam arreptum perpendens, virili animo seipsum erigebat, dicens: Ecce Deo prouidente, hunc locum emẽdationis gratia, sponte supplexque intrasti; nunc multo plura pro tuis necessarijs inueniſti, quam pridem in seculo reliquisti. Paucos amicos propter Christum postergasti, sed iam plures spirituales fratres, maiori charitate tibi coniunctos, pro carnalibus recepisti. Cuncta, quæ ad vsum huius monasterij pertinent, tua sunt, ac tecum diuiduntur in charitate. Alij pro te laborant, alij pro te orant, alij pro te legunt, alij scribunt; nemo hic otiatur, nemo propria possidet, omnia in commune conferuntur.

3. En tot habes hic seruitia, quot sunt claustri officia, cũ vniuersa familia. Quid ergo habes conqueri? aut quid times Deo libero corde seruire? Subijce te incunctãter suauissimo iugo Christi; tolle super te onus Domini leue; obliuiscere populum tuũ, & domum patris tui, vt pro paruis magna recipias, pro tẽporalibus

æterna, pro vanitatibus huius sæculi glorioſiſsimũ regnum Dei quatenus cum Paulo Apoſtolo veraciter proloquaris: Tanquam nihil proprietatis habentes, & omnia in communitate poſsidentes. Hæc & ſimilia eo cogitante, & ſanctorum Patrũ veſtigia per ſingulos dies cõſiderante, confortatus eſt in melius animus ſacerdotis. Et poſt probationis tẽpus habitu regulari indutus eſt, atque anne cõpleto ſolenni voto profeſſus. Qui poſtmodum in ordine annis triginta laudabiliter viuens, in bona ſenectute obdormiuit in pace.

CAPVT VI.

De iuuene clerico, qui relicto ſtudio monaſterium intrauit.

Senior. Adoleſcẽs quidam à ſtudijs ad monaſterium deſiuit.

1. FVit quidam iuuenis ſcholaris, primæuæ ætatis flore vigeſcens; qui ſtudio literarum deditus Dauentriæ, nonnunquam à conſtudentibus ſocijs & promotis ad ſtudium Pariſienſe inuitabatur promiſsis & donis. Sed quorundam deuotorum cõſilio ab hac intentione reuocatus eſt, & informatus ne ſe periculo daret deſiderio altioris doctrinæ. Interea accidit, vt duo germani fratres conſodales eius, corpore & ingenio habiles, de ſchola Dauẽtrienſi verſus Pariſios ſe transferrent. Cumque paruo tempore ibidem in ſtudio ſtetiſſent, vno die ambo defuncti ſunt.

2. Sed & alij quidam ex ſtudentibus ad magiſterium promoti, poſt multas expenſas & diuturnos labores, cùm cœpiſſent ſcientia & fama clarere, ex hac luce repentè ſunt ſubtracti. Audiens hoc præfatus iuuenis de ſuis coætaneis ſtudentibus, compunctus eſt ampliùs, atque in breui valedicens ſcholaſticis rebus, diſcipulus Chriſti inter regulares effectus eſt.

CAPVT VII.

De matrona, quæ filium conuerſum planxit; ſed poſtea ad Deum conuerſa, gratias egit.

Senior.

1. MAtrona quædam diues, & ſecularis, filium vnicum habuit tenere dilectum, ætate & ſcientia ac moribus adornatum. Hic cæleſti inſpiratione afflatus, elegit Deo potiùs humiliter ſeruire, quàm in ſeculo paternis bonis tranſitoriè frui, & mercari. Receſsit ergo ab aſpectibus amicorum longiùs, petijtque monaſterium regularium, ad famulandum Domino ſecretiùs & perfectiùs, cunctis mundi retinaculis abdicatis. Quem mater vidua ſubſecuta, precibus ac lamentis ſtuduit reuocare, ſed minime valuit.

2. Illa igitur ad ſua abeunte, & in mœrore graui exiſtente, contigit

tigit in eadem ciuitate casus infaustus, vt cuiusdam potentis diuitis filius, ab altero seditiosè percussus, plangeretur extinctus. Quo audito, matrona rem gestam exhorruit, & ad se tandem reuersa, alienis periculis docta propriam tristitiam temperauit, atque semetipsam redarguit dicens: Quàm bene tibi accidit, vt hoc de filio tuo non audias, nec de cætero formides? Nonne tutiùs in monasterio Deo seruit, quàm apud te in seculo periret? Ex illa demum die ad bonitatem Dei conuersa, gratias maximas egit, nec vltrà filium quasi amissum planxit; sed de eius conuersione summopere gaudebat, fratres regulares specialiter dilexit, hospitio sæpius recepit. Et hoc mihi in mensa sua recitauit.

3. Gratanter audio, quod dicis: & spero, quòd mihi proficiet & multis. Satis dolendum, quòd multi parentes ita inordinatè filios suos diligunt: quòd magis eos seculo nutriunt, quàm Deo; quòd plus cupiunt illos diuitijs ac honoribus sublimari, quàm virtutibus & bonis moribus pollere. Heu, quòd non recogitant, quàm subitò mors filios à parentibus separat, nec vllus hominum quantumcumque diues vel nobilis fuerit, poterit semetipsum aut aliquem amicorũ à mortis lege liberare; sed oportet nos omnes ante districti iudicis tribunal præsentari, vt referat vnusquisque prout gessit in vita, & recipiat pro qualitate meritorum suorum irreuocabilem sententiam, æternam scilicet gloriam vel pœnam. Nouitius.

CAPVT VIII.

Quòd potiùs est Deo obediendum, quàm amicis.

1. ESte sentis pro tua salute. Nam qui Deo seruire statuit, debet ei potiùs quàm parentibus obedire. Hinc est, quòd veritas sequẽtibus se discipulis, ait: *Qui amat patrem vel matrem plus quàm me, non est me dignus.* Non ergo audiendi sunt, qui propter solatium amicorum suadent in seculo manendum; sed illi potissimùm imitandi sunt, qui propter amorem Christi elegerunt ab amicis elongari; quatenus Deo liberiùs seruiant, deuotiùs ei inhæreant, & frequentiùs pro amicis exorent. Vnde si vię Dei voluerint aduersari, & ingressum religionis impedire, vitãdi sunt & relinquendi. Nam & omnium religiosorum legifer & magister Iesus Christus Dominus noster formam perfectæ abrenunciationis ostendit, cùm dicit: *Si quis venit ad me, & non odit patrem suum & matrem, adhuc autem & animam suam, non potest esse meus discipulus.* Senior. Luce 14.

2. Attende, quòd non dixit Dominus. Quære primum, an placeat parentibus vel amicis: sed hoc satage facere, quod mihi noueris maxime placere. Dimitte ergo mortuos sepelire mortuos suos: Matt. 8.

suos; tu autē sequere me, & quęre primùm regnū Dei, & iustitiā
Matt. 6. eius. Habebis enim thesaurum in cælis, si renunciaueris omnibus terrenis. O quàm stolidi sunt & cæci, qui pro vili & breuissimo delectamento carnis, negligunt quærere æterna gaudia cæli; qui nunc formidant subire sacri ordinis disciplinam, & non ponderant inextinguibilis ignis perpetui flammam.

3. Ah, nimium differt humilis habitus monachorū, & larualis aspectus dæmoniorum. Valde dissonant inter se deuotus cantus religiosorum, & intolerabilis planctus dānatorum. O si scirent donum Dei, & gustassent, quàm suauis est Dominus, & quàm iucundum est cælesti Domino seruire, libenter terrena cūcta relinquerent, quæ nec diu tenere valent, & ad religionis statum cōuolarent, per quem recto itinere ad cælum conscenderent. Vnde pius Dominus pusillos corde cohortatur, ne præcepta salutaria in Ordine perhorrescant; sed potiùs cum omni humilitate obedientiæ iugum suscipiant, dicens: *Tollite iugum super vos, & discite à me,*
Matt. 11. *quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Quàm nobis præstare dignetur Iesus Christus Mariæ filius, qui regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

EXERCITIA SPIRITVALIA.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE *feruida exhortatione ad virtutes.*	Cap. I
De firmo proposito seruando per diem.	II
De eleuatione & directione cordis ad Deum.	III
De custodia cellæ & sensuum exteriorum.	IV
De hora surgendi, & de officio diuino.	V
De refectorio, & cibis sumendis.	VI
De fabulis & otio vitandis.	VII
De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.	VIII
De examinatione conscientiæ completorio finito.	IX
De scrutinio conscientiæ in speciali.	X
De horæ dormitionis & nocturnæ quietis.	XI
De virtute sanctæ obedientiæ.	XII

CAPVT I.

De feruida exhortatione ad virtutes.

Ephes. 4. 1. RENouamini autem spiritu mentis vestræ, ait beatus Paulus Apostolus. Solēt boni religiosi habere deuota exercitia, quibus

bus ad spiritualem profectum & virtutis amorem quotidie excitentur. Tales secretum petunt, & tumultus fugiunt populares: vitam suam solicitè discutiunt, & si in aliquo offenderint, mox illud digna contritione purgare nituntur. Vigilant circa cogitationes suas: quibus affectionibus mouentur, animaduertũt; atque contra euagationes cordis, frequenti oratione ac sacræ lectionis meditatione se muniũt, & dicunt: *Viam iniquitatis amoue à me, & de lege tua miserere mei.* Necesse est enim cor in diuersa rapi, & vitijs repentè sordidari, quod internis ac deuotis exercitijs non insistit. Psal. 118.

2. Omnium exercitiorum primum, & ad purgationem mentis vtile magis, est passiones vitiorum agnoscere, & remedia eorum à Deo cum gemitu & lachrymis postulare. Nam pauperes, ægroti, & vulneribus corporis afflicti, luctuosis precibus opem curationis à transeuntibus sedulò petunt. Misericors autem & pius Dominus non despiciet orationem contriti spiritus, pro æterna salute gementis. Habeas igitur exercitia tuæ conuersationi congrua, quæ te instruant, renouent, & accendant: Non debent hæc priuata excludere communia; sed ad ea te promptiorem magis reddere, vt in nullo detrimentum internæ pacis incurras. Quòd si ab inceptis tuis occasione aliqua impediris, quanto citiùs vales, stude ad teipsum habere recursum.

3. Frequenter etiam tuum inspice libellum, vt clariùs tibi innotescat internus profectus tuus siue defectus. Secundùm datam tibi gratiam, præformà institutionis tuæ normam. Nemo melius instruitur ad omne bonum, quàm Spiritu sancto intus agente; cuius vnctionem, mitis & humilis faciliùs promeretur. Sapiẽtia est ordinare vitã suam, & debitum actibus suis imponere finẽ. Oportet etiã cõueniẽtia media inquirere, quibus ad principale perueniatur intentum. Plus proficit vna determinata actio sapiẽtis, quã magna occupatio stulti. Qui importunè & incõsideratè agit, facilè offendit, & dolebit ipse offensus. Qui autem matura vtitur prouidentia, de salubri semper fine gaudebit. Esto memor propriæ fragilitatis, etiã dum bene tibi successerit, & altum de te sapere noli. Est qui elatos humiliat, Deus malleus superborum.

CAPVT II.

De firmo proposito seruando per diem.

1. OMni manè proponendum est, qualiter præsens dies vtilius expendatur. Contra vitia, quę magis infestant, diligentiorem adhibe curam. Quotidiana exercitatio, gratiæ meretur augmentum; & perseuerantia boni, ad virtutis culmẽ ducit agentem.

Forte

Forte vltima dies ista: forte nouissima hora: forte cras te nō inueniet. Custodi propositum, tempus negligere noli, nō redit hora transacta. Certa bonum certamen. Ora pro gratia, & dabitur tibi de cælo victoria sancta. Stude minora vincere, ne ad deteriora labaris, ignauia prævalente. Semper lex Dei in corde tuo versetur, gratiarum actio & vox laudis ab ore tuo non tepescat.

2. Omne tempus cum Deo non expensum, plange velut amissum. Caue otiosos texere sermones, & inutiles circuitus deuita per ædes. Stet in ostio cellæ pro signo notabile breue: quod te præmoneat exeuntem, & redarguat diu tardantem. Periculum tuum, inter homines multos. Orto iam die, benedic creatorem cœli & terræ, qui tibi adhuc spatium bene viuendi concesit, & solem suum pro varijs vsibus super te fecit oriri. Christus viuere tibi sit, & cuncta opera tua ad Christi dirige laudē. Ipse spes tua tota & præmium æternale, quod expectas: gratiam autem humanam non queras, nec affectes.

3. Si nō vis decipi, noli laudibus stultis delectari. Nouit Deus cor tuum, quàm impurum sit & vanum. Ne credas adulanti: sed potiùs increpantem ausculta, qui bene consulit, dum tua corripit errata. Habeas semper ad manum orationis vsum, contra omnia aduersantia inuincibile scutum.

CAPVT III.

De eleuatione & directione cordis ad Deum.

1. ANte opus externum, priùs eleua cor ad Deum. Quicquid boni feceris aut dixeris, memor videlicet, quòd sine eo nihil boni poteris facere aut dicere: & si quid feceris aut dixeris, non magnipendas, sed inutilem te seruū veraciter reputabis. Offendit enim oculos diuinę maiestatis, etiam leuis elatio cordis. Vtinā saltem vel vnam diem vel mediam horam cum Deo integre expendas. Heu nimis instabilis es & impurgatus, etiam vbi deuotior esse deberes.

2. Opere finito, aut horis persolutis, gratias age Deo de bene peractis: & de negligentijs intercursis, veniam flebiliter pete. Magna ablutio est delictorum, humilis veniæ deprecatio corā Deo & sanctis Angelis eius. Ad singulas horas dic salutationem Angelicam, aut quod facile te recolligat cum Deo, & citiùs inflammet. *Qui non colligit mecum*, (inquit Iesus) *dispergit: & qui non est mecum* intus collectus, *contra me est*, vagando in externis. Hic enim promior est ad malum, infirmiorque ad resistendum, quia intima sua reliquit & Deum. Matt. 21.

3. Nomen Iesu & Mariæ crebrò in ore, semper in corde sit pro solatio

solatio primo. In extremis senties, quantum profuerit tibi amor Iesus internus. Sanctorum quoque nomina, cum reuerentia inuoca & honora. Mira deuotorum experimenta, fidem præbent verbis ostensis: Nec pigeat dicere aliqua suffragia, cùm festum agitur in ecclesia sancta. Homo tristis & grauatus, ad amicos accedit sibi magis fideles. Et tu ergo ad Dei Sanctos humiliter accede, & cum bona fiducia necessitatem tuã precãdo reuela. Licet enim modò in magna sint gloria, fuerunt tamen aliquando in miseria nostra. Norunt ergo miseris charitate pleni plenius misereri. Siue intus sis, siue foras trãsieris, anima tua in manibus tuis sit semper. Deus autem semper in corde tuo, siue res sint tristes, quoniam iuxta illud Psalmistæ: *Ad Dominum, cùm tribularer, clamaui, & exaudiuit me:* Dominus nobiscum est in tribulationibus. Siue sint lætæ: quia ipse est qui lætificat iuuẽtutem nostram: ipse est, in quo sincerè gaudendum, iuxta illud: *Lætamini in Domino, & exultate iusti.* Non enim est vera aliunde exultatio. Vnde beata virgo: *Et exultauit spiritus meus in Deo salutari meo.* Vnde & Psalmista: *Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.* Memor ergo sis, si gaudere vis, vt in Domino gaudeas. Nec propositi tui hodierni obliuiscaris, quod (heu) nimis citò per incuriam perit. Oculi tui super vias tuas, quia vbique sunt insidiæ hostis maligni, ad capiendum animas vagas.

CAPVT IV.

De custodia cellæ, & sensuum exteriorum.

1. CVstodi diligenter cellam tuam, & custodiet te. Tutior locus non est seruo Dei in hoc mũdo, quàm latêre in secreto: vbi Patrem orêt libera mente, ostio cubiculi clauso. Periculosus semper exitus cellę: mansio eius quies deuotissimæ vitę. Qui assuescit cellam suam incolere, citò pacem cordis hauriet, & tutabitur à periculis maximis & multis. Solitudo deuotionis est mater, turba verò conturbat. Christus, qui non potuit impediri in turba, declinauit tamen à turba. Vita solitaria Deo & Angelis grata, pacis semper amica. Qui potest capere capiat, solitarius regnum Dei in silẽtio habet. Finis religiosi est, omnibus terrenis abdicatis, Deo vacare in puritate cordis, & custodia oris. Fortis, qui contemnit sæculum: fortior, qui vincit seipsum, abnegando omne proprium, propter Christum sponte pauper effectus. Si nõ vis distrahi & lædi, noli alienis rebus implicari. Quod tibi nõ est commissum, taceat super hoc os tuum. Si videris geri non recta, ne temere iudices tamen facta tibi ignota. Bene delibera antequam loquaris, ne capiaris in verbo.

2. Cauc

2. Caue à frequenti exitu, & vbi opus non habes, ne accedas. Si obedientia iubet vel vtilitas requirit, vade cum decenti disciplina, & citò ad tua reuertere secreta. Foris oculos custodi, aures obtura à rumoribus, refrena linguam, & bonam meditationem assume. Antequam exeas, orationem præmitte. Pro diligenti custodia viæ, lege: *Dirige Domine Deus meus, in conspectu tuo viam meam. Perfice gressus meos in semitis tuis: vt non moueantur vestigia mea.* Iesus & Maria sint mecũ semper in via. Inter opera tua, memor sis dilecti tui Iesu cuncta cernentis sub cœlo, qui corda rimatur in omnibus locis & horis. Si non vis irretiri, noli circumspicere multum. Oculi duces sensuum citò cor vagum inficiunt. Quid prodest videre, quod non licet habere? Foris sæpe hauritur, vnde inferior homo inquinatur. Difficile est res pulchras videre, & non affici visis. Imago semel inspecta, & non statim euulsa, aut noxam generat aut rixam in corde carnali. Ad cauendũ ergo laqueos apertos vel occultos, libentius sis intus quàm foris.

Psal. 10.

3. Rediens itaque ad cellam, velut ad tranquillitatis portum, fige in ea stabilitatis anchoram, per orationem feruentem & lectionem deuotam. Non enim patitur cella tepidum & ociosum in sedium morari. Flecte statim genua, vel caput inclina ante crucifixum, & saluta præcipuè Iesu matrem Mariam dominam nostram. Dicito attente, & replica sæpe hunc versum: *Hæc requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quoniam elegi eam.* Domine bonũ est nos hic esse, super omnia desiderabilia terræ, locus enim iste sanctus est. Quamdiu ergo spiritus tuos rexerit artus, sit cella requietionis tuæ domus ac tumulus, donec tibi aperiatur paradisus cœlestis. Est enim via breuis de cella ad cælum, si in ea cœlicam duxeris vitam.

Psal. 131.

4. Deinde gestus tuos retracta, quid operatus sis foris & locutus. Plange, quòd tam fragilis sis: quod leui etiam motu resilis à proposito sancto. Quid lucratus es, si Deum perdidisti propter fabulas? Ecce, sine Deo omnia vanitas: meditari autem de Deo, mira mentis suauitas. Vtinam damno tuo erudiaris, ad cautelam ampliorem foris habendam. Redi tandem ad teipsum, licet inquinatus & distractus. Recupera in secreto, quod in publico foris amisisti. Heu rarò exitur sine periculo, rariùs sine culpa reditur. Reuersus gemens tace, & omnia tibi nociua exclude. Memor sis Dei solius: nec te moueat de cætero spatiandi discursus. Vidi frequenter euagantes, & nullum fructum inde ferentes.

5. Tempore laboris vel scripturæ, ad breues orationes recurre. Rumina ex psalterio versiculũ, aut Euãgelicũ repete verbũ, quod te cõmonefaciat & tædiũ pellat. Oportet, quòd sis diligẽs operator aut deuotus orator: si in Dei seruitio proficere ac perseuerare con-

contendis. Quamuis igitur sæpissimè euagationes patiaris mẽtis impuræ, ad solita tamen orationum arma, & bonarum meditationum studia, citiùs te conuerte. Omni die, specialem articulum de Christi passione assume: nec non memoriam beatę Virginis Mariæ tuis interfere exercitijs, pro deuotione collectis. Libenter sacros codices scribe, quatenus libro vitæ merearis inscribi: & à Christo, pro modico labore, perenni præmio ditari.

CAPVT V.

De horâ surgendi, & officio diuino.

1. QVia religiosus es, idcirco altioribus sanctitatis studijs obligaris. Recedat igitur somnolentia ab oculis, torpor euanescat, & mollities carnis. Virilem animum indue, ad diuinum opus perge maturè. Esto paratus ad singula, quæ noueris faciẽda: erit enim merces operi tuo magna, & gloria infinita. Cumq; fuerit hora surgendi, ne tardes in lecto, sed assuesce surgere citò: & signa te sanctæ crucis signaculo trino. Recordare verbi Domini Iesu discipulos excitantis: *Surgite* (inquit) *vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem.* Lege & Pauli verbũ: *Hora est iam nos de somno surgere,* & aperti sunt oculi nostri surgere ad Christum. *Luca 22.* *Rom. 13.*

2. Pulsato ad chorum signo, occurre tẽpestiuè cũ primis, & loquere cum regibus sanctis: Hoc signum magni regis est. Eamus, & quęramus eum. Sta in choro cum metu & reuerẽtia, & psalle nomini Domini altissime. Sis integrè tibi collectus, ac Deo firmiter intentus. Diligenter ausculta Dei verba, quæ ibi legũtur & cãtantur. Noli tędio vinci, sed coge corpus spiritui seruire. Datur enim frequenter noua gratia deuotè psallenti. Si non ad primum oris tui sonum lectio sapit aut psalmus, expecta Domini gratiã, & perseuera vsque in finem. Veniet incũctanter Dominus, & visitabit desideranter ad se clamantem. Tunc mirabitur & dilatabitur cor tuũ in omnibus, quæ audieris & legeris. Et scies, quia multiplex eius lex, & beatus, quem ipse docuerit testimonia sua, ad faciendum ea omni tempore, cum diligentia magna.

3. Inclinationes, & prostrationes, ac alias bonas cõsuetudines, cum omni humilitate obserua, quibus torpentia corda excitantur, ne dormitent præ tædio corpore lasso. Nam cuncta, si debitè agantur, ad meritum non exiguum computantur. Ipse Dominus noster Iesus Christus, instante hora passionis suæ, flexis genibus & vultu prostrato orauit ad Patrem. Sanctus quoque protomartyr Stephanus, positis genibus pro lapidantibus se supplicauit. Beatus Petrus Apostolus, curuatis in oratione genibus, viduam mor- *Luca 22.* *Act. 7.* *Act. 9. 40*

mortuam suscitauit. Maria Magdalena inclinans se, & prospiciẽs in monumentũ, vidit Angelos sanctos. Sta ergo reuerenter, sicuti decet Christi seruum, aut prosterne te humiliter, vti oportet, nil prætereundo quę sacra institutio iubet. Pigritiam in sedendo, & lenitatem in eundo vel stando, vbique deuita.

4. Modestiam, cum religiosa hilaritate, prout religioso congruit, moribus ostende. Ne autem distraharis ab astantibus, aut aliquid confusè ibi agentibus perturberis. Respice coram te, & diuinis sic fixè intende arcanis, vt non mouearis diabolico instinctu: cuius astutia sępe confusio fit & risus, ex leui facto & modico tumultu: quod lamentandum est, & omni modo pręcauendum. In loco sancto temere quicquam agere, impunè non cedit. In præsentia Dei & Angelorum frequentia, nil præter diuina cogitare licet, nulla terrena pertractare decet: præcipuè in horis & Missis, ad deuotè canendũ & silenter orandum deputatis. Transiẽs per Ecclesiam vel cœmeterium, recordare obitus tui diem tibi ignotum. Intuere quoque sepulchra mortuorum, quos sequeris in breui, humo simili operiendus, & obliuioni tanquam mortuus à corde tradendus. Terra es, & in terram ibis, hominum pedibus mox conculcandus. Memẽto vltimi finis: ecce cuncta velut vmbra declinant, & in interitum vadunt.

CAPVT VI.

De refectorio, & cibis sumendis.

Ante pastũ precare pro defunctis.

1. ANte refectionis horam, nõ negligas pro benefactoribus & amicis defunctis orare. Hoc enim piũ est, & valde salubre. Ad quod teneris, ex debito fraternę charitatis & iure diuino, pro beneficijs tibi impensis. Sicut tibi optas fieri post mortem, ita te nunc exhibeas amicis defunctis, in celebrando & orãdo fidelem. In mensa recordare dominicæ cœnæ; quid Christus Dominus egerit & dixerit discipulis suis. Sit prælatus tuus in medio fratrũ, tanquam verus vicarius Christi: reliqui fratres conuescentes, sicut Apostoli sancti. Ordo quippe tuæ professionis, ex Apostolica vita sumpsit exordiũ, vt docet regula beatissimi patris Augustini. Attende sacræ lectioni magis, quàm epulis sumendis. Et ne appetitus gulæ alliciat nimis & increscat, amarum fel Christi & acetum in cruce potatum, tuis poculis intermisce.

2. Ante sumptionem cibi, leuatis oculis mentis in cælum, ora cum Propheta: Cibabis nos Domine pane lachrymarũ, & potum dabis in lachrymis, in mensura. Modeste & cũ timore Dei comedendum est: quia eleemosynæ fidelium sunt labores egenorum. Semper ad commune refectorium vadas: quia ibi maior animæ fru-

fructus, & puriori inde conscientia, cum gratiarum actione prandio facto resurges. Ibi cum debita mensura & maiori disciplina, necessitas sumitur naturæ, & superflua resecantur. Ibi susurria nullatenus audiuntur, sed verbum Dei sine murmure cum silentio pertractatur.

3. Qui autem in priuato libenter comedunt infirmitate non cogente aut disciplinam fugitant, aut gula vincuntur. Officiales, propter hospites & necessitates vrgentes, sæpiùs adesse non possunt. Bonum tamen exemplum in edendo & loquendo, alijs dare tenentur: ne occasione officij liberiores effecti, extra disciplinam tendant, qui cæteros subdiscipliná seruare iubentur.

CAPVT VII.

De fabulis & otio vitandis.

1. PRandio facto ori tuo frenum impone, quia tunc promptior est homo ad loquendum & ridendum. Memor sis pauperis Lazari, ab Angelis in sinum Abrahæ deportati; qui hîc in egestate magna & doloribus vixit. Diues autem delicijs & scurrillitatibus vacans, sepultus est in inferno nunquam inde exiturus. *Luc. 16.*

2. Disce formam vitamque Iesu, in omni humilitate & simplicitate cordis imitari. Tolle quoque quotidie crucem tuam vincendo tuos defectus, ac tentationibus viriliter resistendo. Nam corpore refecto, caro plus tentat, ideo laboribus & studijs est refrenanda diurnis. Si grauiora non potes agere, fac libentissimè parua. Numquam otio vaces, neque fabulis delecteris. Custodiam tibi & bonum exemplum fratri exhibere teneris.

CAPVT VIII.

De beneplacito Dei, & confidentia in aduersis habenda.

1. IN omni igitur re facienda intus vel foris, beneplacitum Dei perquire: & eius honorem maiorem, omnibus vtilitatibus tuis præpone. Dum triste aliquid aduersum que occurrerit, ne pauces repentino timore: sed ad Dominum humiliter confuge, qui non deserit sperantes in se. Nam de se præsumentes Deus humiliat, & confundit in sua astutia confidentes. Omnes electi aduersis multis probati sunt, & quotidie probantur; vt in veritate humiliati & purgati in præsenti, in futuro glorioſiùs exaltentur. *Iudith. 6.*

2. Quando in aliquo excedis, non concidat cor tuum: nec desperes consuetudine praua vel subita commotione deuictus. Sed agnosce reatum tuum, confitereque delictum; proponens firmiter emendare & cauere de cætero, prout oportet. Præsumptuosus

citò desperat in aduersis ; humilis verò contemptus & exprobratus, magis in Deo confidit, oppressusque conualescit. Qui honores non desiderat, nec propria commoda quærit, securus & gaudens pergit vbique. Angustias patietur, quisquis terrena sectatus.

3. Ex charitate fraterna & obedientia sancta relinque priuata, & fac quæ tibi senseris aduersa. Omnia supplebit Dominus; & multo melius, quàm tu poteris cogitare. Si iniuria tibi fit, pensa quia bene meruisti. Libenter iniurias remitte à quocunque inflictas, vt Deus iterum tibi cunctas dimittat offensas. Cum audieris aliquem tibi durius loqui, noli contendere verbis austeris: sed patienter fer fratris infirma, & indisciplinatum doce ratione prudenti. *Qui verbo non offendit, ille perfectus est vir*, ait beatus Iacobus. Vtinam tot bona & sancta verba studeas proferre, quot prius vana dixisti. In recompensatione igitur leuium nocentiumque verborum, tace compunctus, vel loquere solertiori modo præmissus.

Iacobi 3.

CAPVT IX.

De examinatione conscientiæ completorio finito.

1. SErò iam facto, examinanda est conscientia de statu defectus hodierni, si solito pigrior vel feructior extitisti. Non parcat tibi ipsi in defectibus corrigendis, sed argue, quæ propria iniquitate commisisti. Tu reus es, tu hæc & illa feci sti. Recogita, quid in choro, quid in Missa, quid in conuentu, quid in mensa, quid foris, quid in cella hodie egisti vel omisisti.

2. Quando totum emendabis? Quando satisfacies Deo, & Angelis eius, & hominibus? Debitor es omnium : & ad soluenda debita peccatorum, vix vnum habes integrum nummum. Quis est iste nummus? Confessio oris, ex vera contritione cordis. Loquere ergo cum Propheta, pro venia impetranda : Confitebor aduersum me iniustitiam meã Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Pro hac orabit ad te omnis sanctus, in tempore opportuno. Siquidem tempus magis opportunum ad recollectionem cordis, varijs occupationibus per diem distracti, videtur esse hora completorij, ad quietem sanctæ vacationis pro serenatione conscientiæ purgandæ deputata.

Confessio oris ex vera contritione vnicus nummus noster. *Psal. 31.*

3. Væilli, qui hanc horam negligenter præterit ; & de die in diem, de hora in horam locutiones protrahit ; & statum cordis moresque & actus vix semel in die examinat, quod omni hora facere necessarium foret. Quamuis enim tu negligas intima tua discutere, Deus tamen nil patietur inultum abire. Vsque ad minimum namque quadrantem, exiget talentum tibi commissum. Dedit siquidem vnicuique sensus, & legem vitæ ac disciplinæ con-

Matt. 5. & 25.

constituit ad bene agendum, & ad meliora semper proficiendum; nullum verò tempus otiosè vaneque consumendum. Ad te ipsum vel serò reuertere miser homo, totus deditus externis; qui ignoras, quando veniet Dominus, & quàm velox tibi instat exitus mortis.

CAPVT X.

De scrutinio conscientiæ in speciali.

1. QVoniam igitur *iustus in principio sermonis accusator est sui;* ideo diligentiùs perscrutanda est quotidiana conuersatio in speciali. Stultus odit increpationes, vanus non curat, superbus se excusat, piger dissimulat, dissolutus irridet. Sapiens verò vias suas considerat, præterita retractat, futura præcogitat, vitia exhorret, scripturas amat, precibus insudat. Doce sapientem, & amabit te. Securus in bonis ambulas, si mala non lateant. *Prou. 18.*

2. Capitulum culparum ergo tibi noueris diligentissimè esse seruandum. Multi computant pecunias & expensas rerum, pauci conscientiam & negligentias temporum discutiunt: ideoque magis deficiunt, quàm proficiunt. Loquuntur bona, & non faciunt: detestantur mala in alijs, seipsos autem negligunt in multis. Tu verò aliter institutus es. Et si verè proficere velis, omni vespere te discutere non omittas. Quod si feceris, renouaberis spiritu mentis, & pacem habebit tabernaculum tuum. Securè dormies, & non erit qui exterreat quiescentem in Christo. Mirum valde & tremendum nimis, quòd quis audeat ire dormitum, aliquo graui delicto occupatus, nec compunctus neque confessus. Proh dolor, plures percepi tu sua malitia & peccatorum fœcibus, subita morte extinctos, & omni amicorum solatio destitutos. Ad cauendam ergo detestabilem negligentiam in examinatione conscientiæ propriæ, de omni verbo & opere iudicium tibi hora congruenti statue, & rationem villicationis tuæ à teipso exige strictè. Serue male & piger, dic qualiter hunc diem expendisti?

3. Ecce notaui, quòd hodie suscitatus, non statim alacriter surrexisti; pigritasti in lecto, vix ad vltimum signum te erexisti, & post alios tardior venisti. Non cantasti fortiter, nec attendisti diligenter. Vana retractasti, & præ inopia deuotionis etiam dormitasti. Acceleraſti ad finem & ad lectū, & hoc mihi valde est suspectū; quia sicut impræparatus chorū intrasti, sic indeuotus existi. Verba multa prōpsisti, paruum fructū retulisti. Tardè etiā hodie ad opus accessisti, acediosè, laborasti. Locutus es inutilia, interrogasti curiosè, iudicasti suspiciosè, risisti sępe dissolutè, detraxisti, cōmotus fuisti. Corde & oculis euagatus es in choro, in mēsa, & modicum ad lecta attendisti. Secularia verba cautè auscultasti;

verba Christi & sanctorum dicta malè retinuisti. De cibo & potu cogitasti, & auidè comedisti. Gauisus es de melioribus fercu-lis, desideraſti ampliùs, de vilioribus murmuraſti. Non fuisti patiens in modico defectu, nec continens à meliori; sed magis tibi quàm fratri asidenti id adaptasti. Quæsiuisti te in paruis, & maiora (scilicet fidelitatem & charitatem) perdidisti. Negligenter horas legisti, sine deuotione, sine debita attentione, & sine distincta prolatione verborum.

4. Vide vbi corruisti, & desine superbire & gloriari de bonis à Deo perceptis. Gemens deplora interioris hominis statum, multis passionibus implicatum. Scrutare abscondita cordis, si ira, si inuidia, si concupiscentia, si auaritia, si impatientia aut tristitia te mouit & superauit. Nec solùm de malis peractis inuestigandum est, sed etiam de bonis neglectis perquirendũ. Si beneficia Dei cũ gratiarum actione cogitasti. Si pro amicis & aduersarijs orasti, si reuerentiam prælato, & minoribus fratribus dulcedinem charitatis exhibuisti. Si infirmis & tentatis compassus fuisti. Si petenti auxilium, si mœrenti solatium impendisti. Si denique honorem Dei simpliciter & purè quæsiuisti. Si humanam laudem strenuè vitasti. Si propriam voluntatem promptè abnegasti; si te nulli prætulisti. Si patienter correctiones accepisti: si pœnitentiam iunctam humiliter implesti. Si nemini molestus fuisti; si læsus clementer indulsisti; si ab iniuriato veniam postulasti. Si deuotè celebrasti; si attentè cantasti; si pertinax non fuisti. Si ad humilia opera festinasti; si contemptus non contraxisti. Si malum pro malo reddere non cogitasti, sed in bono malum vincere studuisti. His sacris scrutinijs mens tua inuigilet: istis se frequenter discutiat, increpet, & emundet; vt gratiam cautè conserues, amissam recuperes, & ad spiritualem profectum vehementius inciteris, deflens omne malum, quod hac die perpetrasti.

CAPVT XI.

De hora dormitionis & nocturnæ quietis.

1. ANte quam vadas dormitum, bona meditatione & oratione te studeas præmunire. De passione Domini vel futuro iudicio, quod te magis compungit, seriosè memento. Inuoca Iesum & Mariam, & Angelos sanctos; vt te custodiant, ac illusiones nocturnas à te longiùs repellant; ne sit somnus tuus bestialis, sed sobrius, pudicus, & quietus. Ad sobrium somnum iuuat bona custodia cordis ac sensuum per diem. Quæ enim vigilando exercentur, horum imagines in somnis libenter apparent. Signa frontem, os, & pectus: vt Deus cor tuum ab omni malo præseruet, reneſque constringat.

2. Sit

2. Sit lectus tuus velut sepulchrum, in quo quieturus es modicum, paulo pòst iterum surrecturus ad vigilias & Dei laudes celebrandas. Quantò præparatiùs transis dormitum, tanto expeditior eris ad surgendum. Deuotos hymnos & Psalmos rumina corde & ore, donec incipias suauiter obdormire. Verbum Christi in cruce vltimò dictum, in memoriam mortis eius & expirationis, tribus vicibus lege, sursum ad cælum oculis eleuatis: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum, redemisti me Domine Deus veritatis*, per filium tuum maximæ charitatis. *Luc. 23. Psal. 30.*

3. Honestè & verecundè membra tua componas, nuditatem veles; nec crebro te vertas, sed quietè & custoditè iaceas; memor Christi cruce pendendis, qui in patibulo, non in molli lecto moriens obdormiuit.

4. Si caro titillat, si tetra imago incidit, si quęuis alia passio mouet, nec quiescere te finit; ad orationem conuertere, signum crucis tibi imprime; flagellum, coronam spineam, lanceam, ac totam armaturam crucifixi oppone; ante cuius virtutem non potest hostis stare malignus, nec tentationis illusio perdurare. Adhibe quoque ignem æternum, supplicia sanctorum martyrum, confessorum constantiam, & virginum fortia trophæa. Attende lapides Stephani, craticulam Laurentij, fustes Marcelli, vngulas Vincentij, vepres & vrticas Benedicti, flammas sanctæ Agnetis, rotam Catharinæ, acutissimas testulas Agathæ, bullientes aquas Cæciliæ, lachrymas, amorem, contritionem, & pœnitentiam Mariæ Magdalenæ: dentes bestiarum, horridos carceres, nec non dura vincula pedum sanctorum. Sic Deo iuuante, & ista te cogitante, ignem igne superabis, diabolum confundes, Sanctos honorabis, & in pace Christi dormies & requiesces.

CAPVT XII.

De virtute sanctæ obedientiæ.

1 SEcurissima via ad cælum est stare in obedientia, & viuere sub disciplina, nec propria vti libertate. Qui perfectè se subijcit homini propter Deum, dabit ei Dominus gratiam specialem in præsenti, & exaltabit eum in gloria sanctorum. Tamdiu erit lis in homine, quamdiu manserit in propria voluntate. Deus sufficiens est causa & ratio, ad obediendum prælatis nostris. Multo tutius est obedire, quàm præcipere.

2. Citò erit in pace, qui citò se subijcit & obedit. *Vir obediens loquitur victorias*, ait Sapiens: & qui recalcitrat, stimulum patietur & cadet. Si vita alicuius prælati non est ita perfecta & laudabilis, sicut status & ordo requirit, tu tamen bene facis obediendo *Prou. 21.*

in bono; quia non ab homine, sed à Deo præmium accipies. Dilige præsentem, quem habes, sufferre patienter, vt mitius feras sequentem. Si hunc non haberes, forsitan duriorem sustineres. Oportet te vnum habere, nec pro tuo libitu inuenies aliquem, etiam si plures fueris perscrutatus. Bonus discipulus tam malum magistrum non habuit, quin ei in bonum cesserit, quòd humiliter obtemperauit.

3. Exemplis igitur Christi & sanctorum eius, studeas simpliciter & purè obedire propter Christum, propter conscientiam & bonam famam, propter pacem cordis & æternæ vitæ gloriam promerendam. Nemo tam quietè viuit, nemo tam securè moritur, sicut verus obediens, & in omnibus Deo & hominibus subiectus. Hoc tribuat munus, qui regnat trinus & vnus. Amen.

ALIA SPIRITVALIA EXERCITIA VIRI RELIGIOSI.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

Breuis admonitio spiritualis exercitij. Cap. I.
De oratione. II.
De dilectione. III.
De operatione. IV.
De choro. V.
De vigilijs matutinis. VI.
De meditatione post matutinas. VII.
De custodia cellæ. VIII.
De exitu ad laborem. IX.
De obedientia, & humili responsione. X.
Ad quid omnia exercitia sint dirigenda. XI.
De refugio ad Deum semper habendo. XII.
De meditatione passionis Christi. XIII.
De viri confidentia in Christo. XIV.
De commendatione cellæ. XV.
De contemptu consolationum terrenarum. XVI.

CAPVT I.

Breuis admonitio spiritualis exercitij.

1. AB exterioribus peruenitur ad interiora, ab inferioribus ad superiora, à corporalibus ad spiritualia. Paulatim proficit homo

homo, & hoc per quotidiana exercitia. Et licèt primò multa sint grauia, tamen in consuetudinem ducta fiunt leuia & sapida.

2. Tria sunt omni religioso necessaria, sine quibus non potest diu stare in bona vita: hæc sunt, oratio, lectio, & operatio. In istis omni die se exercere debet, & semper in aliquo horum occupari.

CAPVT II.

De oratione.

Orationis vires.

1. ORatio illuminat, oratio purgat, oratio consolatur, oratio lætificat, oratio impetrat fauorẽ; oratio alleuiat laborem, oratio nutrit deuotionem, oratio præbet fiduciam, oratio expellit pigritiam: oratio fugat dæmonem, oratio vincit tentationem.

Oratio perinde atque gratia necessaria.

2. Non te pigeat orare, si vis à vitijs liberari. Oratio semper est necessaria sicut & gratia, sine qua viuere spiritualiter non possumus. Orare debemus pro gratia, quia gratia est, qua tantum indigemus. Melius est orare quam legere, & in tempore suo vtrumque est agendum.

CAPVT III.

De lectione.

Oratio vbique semper præcedat, intercedat, sequatur. Lectio quantum commodat.

1. LEctio debet esse quasi oratio: & antequam legas, præcedat oratio. Lectio sacra ignorantiam nostram erudit, dubia soluit, errores corrigit, bonos mores instruit, facit cognoscere vitia, hortatur ad virtutes, excitat ad feruorem, incutit timorem; recolligit mentem, recreat fastidiosum animum. Et quia non potes continuò orare vel legere, debes aliquid vtile exteriùs operari. In qua operatione oratio præeat, oratio intercurrat, oratio totum finiat.

CAPVT IV.

De operatione.

Operari manibus quàm bonum.

1. OPerari manibus bonum est corpori, deseruit spiritui, ædificatio est proximi, & reparatio est sensus nostri. Etsi interdum pigri sumus, tamen perseuerando vincimus. O quàm deoti fuerunt Sancti, qui sine intermissione orabant. Quam studiosi, qui nunquam sacra lectione satiari potuerunt. Quam feruentes, qui frangi laboribus non valuerunt!

2. Qui propter Deum sibi aliquam violentiam facit, Deus ipsi maiorem gratiam dabit, & citò in virum perfectum mutabitur. Consuetudo mala, per bonam consuetudinem vincitur. Et bona consuetudo tandem in naturam vertitur; quod primò fuit difficile, postea leue videatur ac facile.

CAPVT V.

De choro.

Qui in choro psallit, simul & orat & legit & operatur.

1. ISta tria, oratio, lectio, & operatio, occurrunt nobis faciendo in choro, quia ibi præcipuè frequentatur oratio, in psalmis, hymnis, & collectis. Ibi etiam lectio sacra recitatur in matutinis, in epistolis, & euangelijs. Nec vnquam deest ibi perfecta eruditio, si fuerit diligens aduertentia. Ibi loquitur IESVS nobiscum, cùm cantatur; *Salus populi ego sum*. Et iterum, nos loquimur cum Iesu, cùm dicimus; *Spes mea Domine à iuuentute mea, adiuua in opportunitatibus, in tribulatione.*

Psal. 70.

2. Ibi est operatio bona & perfecta, cùm corpore stamus & ore cantamus. Non est paruus nec infructuosus labor, die noctequè chorum frequentare. Non est etiam otiosus, qui deuotè orat, immo maximus labor ad orationem se dare, cùm orare non libet. Non est otiosus, qui scripturas legit, aut legere audit, aut de eis meditatur & ruminat. Fit homini chorus paradisus, si incipit delectari in omnibus diuinis scripturis.

CAPVT VI.

De vigilijs matutinis.

Vigiletur in oratione media nocte.

1. OMni media nocte statim vt suscitatus fueris, surge alacriter; & præpara cor tuum ad vigilandum & psallendum Domino in lætitia & exultatione. Si non habes deuotionem in choro, psalle æquo animo, & expecta gratiã Domini de cælo. Sæpè dat Deus in fine quod iustè antè denegauit. Vult vt laboremus, vult vt patiẽter expectemus. Vult vt gratũ nobis sit & magnum, quod dare disposuit. Vult vt cognoscamus veraciter, quia à nobis nihil boni habemus, sed totum de sua gratia & misericordia nobis cõstat. Oremus ergo, cantemus, & laudemus Dominum Deum nostrum, qui fecit nos, quia nihil iucundius, quàm Deum corde & ore laudare. Longè sit somnolentia, longè & pigritia, vbi in conspectu angelorum & coram oculis maiestatis Dei stamus.

CAPVT VII.

De meditatione post matutinas.

1. FInitis matutinis, offer teipsum Deo in sacrificium laudis perpetuæ; vt in sui nominis laude & amore, tota die ac nocte, te dignetur conseruare. Hoc enim principale opus nostrum & se debet Deum semper laudare; & omnia opera nostra exteriora & interiora, parua & magna, ad eius honorem purè & integro cor-

corde agere. Vita angelica est, chorum cum deuotione & reuerentia frequẽtare Nam ibi plures deuoti visiones angelicas habuerunt, sæpius in spiritu rapti sunt, frequenter illuminati, dulciter consolati, & fortiter accensi sunt.

CAPVT VIII.

De custodia cellæ.

1. FInitis primis vel tertijs, studeas te continere à verbis multis & circuitionibus; sed quanto celeriùs potes, cellam pete, & aliquid boni exercitij propone, quod tibi per totam diem deseruiat. Statue firmiter, quòd hodie velis te custodire in omnibus moribus & sensibus tuis: Habere scilicet pudicos oculos, non curiosos, pauca & vtilia verba, gressum maturum & incessum humilem; & in omnibus motibus & statu nihil agere aut prætendere, quod cuiusquam offendat aspectum. Vbicumque necesse fuerit te esse, omnibus priuatis prætermissis, studeas tempestiuè venire. Nec assuescas malum vsum, posterior sæpius veniendo. Propositũ quolibet die renouandum.

2. Nihil æstima, quod facis, si non priùs feceris, quod debes. Esto igitur vbicumque cum primis alacer, & paratus in omni loco & tempore ad hoc deputatis. Communia semper præpone proprijs & priuatis. Alterius potiùs quàm propriam studeas facere voluntatem, & eris omnibus dilectus, tam Deo quàm fratribus. Pauca verba & humile responsum habeat os tuum. Melius est tacere, quàm imprudenter loqui. Libenter sis in cella: si non potes, custodi os tuum.

CAPVT IX.

De exitu ad laborem.

1. ANtequam exeas, & postquam intraueris cellam, breuem habeas orationem. Noli cor tuum effundere ad exteriora, sed disce manibus operari & corde orare. Nemo statim perfectus est, nec vna die acquiritur virtus & deuotio ista; sed quotidiano exercitio & diligenti proposito, efficitur homo deuotus & internus.

CAPVT X.

De obedientia, & humili responsione.

1. QVod tibi semel inhibetur, sic studeas dimittere, vt nõ sit opus secundò. Quod tibi pro bono dicitur, pro bono accipe, & eris semper inde melior. Non quæras excusationem in defectibus, sed humiliationem cum emendatione. Si vis semper lucrari & amari, humilia te, & tace sustinens. Virtutes semper lætificant, passiones mœstitiam generant. Sacram scripturam dilige, libenter

libenter in corde lege, & aliquid inde extrahe. Disce deuotè meditari, cum gemitu cordis orare, & mentem ad Deum eleuare.

CAPVT XI.

Ad quid omnia exercitia sint dirigenda.

1. OMnia exercitia ad hoc dirigenda sunt, vt passiones vincãtur, vt propria voluntas mortificetur, vt mundus contemnatur, & Deus diligatur: vt caro refrenetur, & spiritus ad cælestia eleuetur: vt omnibus affectionibus mitigatis, puritas cordis & tranquilla mens possideatur. Modicum laborabis, & magnam requiem inuenies. Breue est tempus peregrinationis nostræ, sed præmium nostrum erit gaudium sine fine. Multi maiora tolerant pro mundo, quàm nos pro Deo. Multi duriora patiuntur, & viriliùs agunt pro inferno, quàm nos pro cælesti regno.

CAPVT XII.

De refugio ad Deum semper habendo.

Psal. 26. Abacuc 2.

1. *VIriliter age, & confortetur cor tuum.* Dominus erit tecum, in omni tempore & loco. Quære illum, & inuenies; clama, ne cesses: si moram fecerit, expecta eum, & non morabitur. Dic ad eũ; Veni Domine, & noli tardare; Domine ad adiuuandũ me festina. Adiuua me Iesu bone, & salua erit anima mea. Seruus tuus sum ego; da mihi auxilium gratiæ tuæ, & bene mihi citò erit.

2. Domine dignare esse mecum, & ego libenter volo esse tecum. Domine propter te incepi, propter te mundũ reliqui, propter te patior tentationes istas. Propter te suscepi labores istos, propter te morior tota die. Propter te æstimatus sum sicut stultus & inutilis homo. Propter te arguor & corrigor; propter te surgo & canto; propter te ieiuno & vigilo; propter te laboro & scribo; propter te cellam custodio & taceo. Propter te omnia ago & sustineo: quia tu bene dignus es, & largus ad retribuendum mihi, in tempore tibi beneplacito. Domine suscipe seruum tuum in bonum, & non timebo, quid faciat mihi caro vel homo.

3. Domine Iesu, esto tũ refugium meum, & vnicum solatium meum. Esto tu specialis amicus meus, quia omnes amici mei me reliquerunt. Esto tu spes mea, quia vana spes in hominibus. Esto tu gaudium meum & lætitia cordis mei, quia omne gaudium mundi totum inane. Esto tu dux meus, & notus meus, & socius meus in via hac, qua ambulo; quia homines citò deficient, & auferentur à me. In te cantatio mea, in te consolatio mea; in te tota fiducia mea. Sis tu salus mea & honor meus, amor meus & dulcedo mea. Da mihi amare crucem tuam, & imitari vestigia passionis

sionis tuæ. Scribe vulnera tua in corde meo; & da mihi ex desiderio sustinere improperia & iniurias vndecumque illatas, & tibi configurari in vita & in morte. Tu mihi viuere sis, & mori pro te magnum lucrum videatur.

CAPVT XIII.

De meditatione passionis Christi.

1. MVlta bona confert passio Christi frequenter cogitata. Et quandocumque aliquid aduersitatis vel grauitatis extra vel intra occurrerit, tunc specialiter est recurrendum ad passionem Christi, & pensandum quanta Dominus sustinuit pro nobis indignis. Et in hoc debemus consolari, quia dat nobis de calice suo bibere; & vult, quòd discamus, in nobis suam passionem perfectè sentire. Modicum confert, pœnas Christi cogitare; nisi homo velit, similia libenter tolerare. Debemus etiam pensare, quanta passi sunt Sancti tormenta pro nomine Christi.

CAPVT XIV.

De virili confidentia in Christo.

1. IGitur abiecto timore seruili, induere spiritum feruoris & dilectionis. Accipe fortitudinẽ, & induere armaturam Dei, vt possis resistere in die malo. Confide fili, & noli timere; quia *tecum sum* dicit Dominus, *vt eruam te*. Confortare & esto robustus, quia plures nobiscum sunt quàm contra nos. *Ego* (inquit Dominus) *ante te ibo & pugnabo pro te; eroque tecum, ad quæcumque perrexeris*. Pone ergo totam spem tuam in Domino, & noli esse pusillanimis corde, sed constans & virilis ad omnia. *Deut. 31. Iosue 1.*

CAPVT XV.

De bono cella.

1. SIt tibi cella paradisus, chorus cælum, lectio sacra cibus. Sit tibi silentiũ amicus, labor socius, oratio auxiliarius. In choro sis stabilis & quietus, tibi & Deo maximè intentus. In cella aut legens, aut orans, aut operans inueniaris. Ad loca, vbi multi conueniunt & loquuntur, non transeas. Tene te solitarium, & senties bonum. In labore & communi societate, rarò aut parum loquaris. Rarò egredere foras, & si euocatus fueris, citò reuertaris. Vbicumque esse debes, sine mora venias.

2. Humiles & compositos mores habeas, & omnes sensus tuos sub disciplina custodias. Disce pro Deo pati, in omni necessitate & grauitate. Non sis importunus, sed omnia fac cum tranquillitate. Cum patientia & humilitate, omnes vinces aduersitates. Viriliter age, & confortetur cor tuum, & fugiet inimicus.

CAPVT

CAPVT XVI.

De contemptu consolationum terrenarum.

1. BEatus, qui non habet consolationem in terra. Beatus, qui despicit omnem requiem temporalem pro Christo. Beatus, qui pati scit, cùm à Deo & ab hominibus derelictus fuerit. Beatus, qui ordinationem Dei expectat, & omnia de manu eius accipit.

2. Disce sine humano solatio viuere, etiam cùm copia adsit cõsolatorum. Fragile & indurabile est solatium in hominibus confidere, aut nimis de eorum præsentia gaudere, vel de absentia contristari. Nec enim tu diu hîc eris, nec illi etiam diu tecum permanebunt. Citò cuncta obliuioni tradentur: & ideo tamquam nihilum & inane, omnes res mundi in corde tuo censeantur. Sit locus tuus proprius, regnum Dei & mansio cœlestis: vbi Christus est in dextera Dei Patris. Nulla terra, nulla patria, nulla ciuitas tibi placeat aut alliciat ad videndum: sed tantùm cælestis habitatio Sanctorum; vbi sunt nouem ordines angelorum, laudantes Deum in secula seculorum. Amen.

DOCTRINALE SEV MANVALE IVVENVM.

CAPITA HVIVS LIBELLI.

DE commendatione sacræ scripturæ.	Cap. I.
De differentia Clerici & Monachi.	II.
De thesauro eloquiorum diuinorum.	III.
De bonis scriptoribus librorum.	IV.
De firma custodia librorum.	V.
De ornatu claustri bene fundati.	VI.
De indocto clerico, sine sacris libris.	VII.
De cantu Ecclesiæ in hymnis & psalmis.	VIII.
De festis Christi, & reliquijs Sanctorum.	IX.
De moribus humilis fratris, & vitijs superbi & pigri.	X.
De abnegatione sui & omnium rerum.	XI.
De desiderio cœlestium gaudiorum.	XII.

CA-

CAPVT PRIMVM.

De commendatione sacræ scripturæ.

1. *Fili, à iuuentute tua excipe doctrinam, & vsque ad canos inuenies sapientiam.* Igitur ante omnes artes disce sacram scripturam legere & rectè intelligere, firmiter credere, bene ac iustè viuere, vt ad vitam æternam possis Christo fauente feliciter peruenire. Nam ignorantia diuinæ legis, mater est erroris & ianua mortis, priuatio honoris, virtutis, & salutis. Verbum autem Dei & doctrina Christi, lumen vitæ, salus mundi, porta cœli, cibus animæ, iucunditas cordis Deum super omnia amantis. Dicit quidam poeta deuotus, monachus factus: *Eccli. 6.*

Hoc est nescire, sine Christo plurima scire.
Si Christum bene scis, satis est, si cætera nescis,
Noxia nempe tibi.

2. Nil ergo sacræ scripturæ præponendum, nil Christo superponendum, nil illi coæquandum, qui dicit: *Ego sum ostium ouium: per me si quis introierit, saluabitur.* Et iterum: *Ego sum via, veritas, & vita. Nemo venit ad Patrem, nisi per me.* Nemo venit ad cælum, nisi per me. Nemo liberabitur ab inferno, nisi per me. Vnde sanctus Petrus contra Iudæos libera voce clamat, & dicit: Non est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oportet nos saluos fieri, nisi nomen Domini nostri Iesu Christi filij Dei. *Ioan. 10.*

CAPVT II.

De differentia clerici & monachi.

1. *Oves meæ vocem meam audiunt,* ait Dominus. Ille vocem Iesu audit, qui mundum spernit, carnem domat, diabolo resistit, & vitia sua vincit, & Iesum ex toto corde suo diligit, & pro posse sequitur. Est magnum vitium, in scolis loqui incongruè latinum; sed maius est vitium, coram Angelis offendere quotidie Deum peccatis, nec inde dolere. Est etiam magnum vitium apud logicos nescire soluere argumentum; sed maius est vitium apud monachos frangere ieiunium & silentium. *Ibidem.*

2. Est magna confusio apud rhetores, titubare in lingua & verbis; sed maior est reprehensio apud deuotos cantores, errare in hymnis & psalmis, nec attendere ad sensum verborum in scripturis. Dicitur, quòd scientia non habet hostem, nisi ignorantem; & conscientia non habet acriorem arguentem, quàm seipsam malè regentem. De nullo magis conqueri & indignari habes, quàm de

de teipso, ô homo inobediens Deo, conscientia propria te accusante, absque teste aliquo in iudicio. Cùm enim contra virtutem & conscientiam agis, teipsum lædis & confundis. Igitur in omnibus agendis, sis custos cordis & oris, cùm sis ad mala pronus. Ad hæc iuuat optimè, in solitudine manere, orare, studere, scribere, operari.

CAPVT III.

De thesauro eloquiorum diuinorum.

Psal.118. 1. *Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa.*

Libri sacri quos fructus assectant.

Vbi? In libraria nostra, multis sacris codicibus ornata. Nã libri doctorum, thesauri sunt clericorum. Docent enim ignaros, arguunt ociosos, excitant torpentes, stimulant dormientes, corrigunt errantes, erigunt corruentes, terrent ridentes, consolãtur lugentes, laudant humiles, vituperant superbientes, confortant debiles, reprimunt præsumentes, concordant rixantes, mitigant turbatos, lętificant tristes, subsannant vanè gloriantes, iustificant pios, damnant peruersos, sanant languentes, saluant pœnitentes, honorant veraces, confundunt fictos & mendaces, defendunt iustos & misericordes, vindicant omnes iniqua agentes, scriptum est in psalmo: Odisti omnes, qui operantur iniquitatem; perdes omnes, qui loquuntur mendacium. A quibus malis nos semper custodiat Iesus Christus Dominus noster. Amen.

CAPVT IV.

De bonis scriptoribus librorum.

1. *Audi Israel precepta Domini, & ea in corde tuo quasi in libro scribe.* O dulce verbum & vtile consilium, cordi firmiter inserendum, & piæ memoriæ iugiter commendandum. Sed quia cor hominis est instabile, & memoria multũ vaga & labilis; ideo oportet adhibere infirmo animo vtile remedium, contra obliuionem & frequentem errorem; vt verba Dei scribantur in libro, ne pereant semina sancta ex ore prolata. Quoniam quidem vox audita citò perit, litera autem scripta diu manet ad legendum & prædicandum. Prodest autem multum exemplar bonum & correctum ad bene scribendum, & delectat ad sæpe legendum. Vnde quidam amator scripturæ, ait sacros libros scribenti:

Libri in subsidium memoriæ eduntur.

Scribito correctè, distinctè, protrahe certè:
Nec nimis acceleres, ne qua imperfecta relinquas.

Ille enim rem bene facit, qui nil negligit, quod status & ordo requirit.

2. Non conturberis in labore præ tædio, nam Deus est causa omnis

omnis boni operis, qui reddit vnicuique propriam mercedem, secundùm piam intentionem, in cælis. Cùm mortuus fueris, non desperabis, orabunt enim pro te, qui legerint volumina tua, olim à te satis bene scripta. Dicit Dominus in Euangelio: Qui potum dederit calicem aquæ frigidę sitienti, non perdet mercedē suam. Multo magis qui dat aquam viuam sapiētiæ salutaris legenti, in libro digito Dei scripto, non perdet mercedem suam in cælo.

CAPVT V.

De firma custodia librorum.

1. *Ponite librum istum in latere arcæ fœderis, in testimoniū coram Domino, vt sit in bona custodia, & magna reuerentia, coram sacerdotibus & omni populo.* Hæc verba & multa alia præcepta locutus est Moyses famulus Domini ante mortem suam, mandans Leuitis custodire librum legis in arca Dei aurea diligenter obserata. Igitur cum magna cautela & firma clausura, seruanda est libraria sacrorum eloquiorum ab omni putredine pulueris; ab incendio ignis & stillicidio humoris; à raptu furis & strepitu clamoris; à luto pedum & morsu vermium; ab omni macula & ruptura foliorum. Non enim dignus est in sacro libro legere, qui nescit bene custodire, & in apto loco negligit reponere. *Deut. 31.* Bibliotheca sedulò seruanda.

2. Sic accipe librum in manibus tuis ad legendū, sicut Symeon iustus puerum Iesum in vlnas suas, ad portandū & osculandum. Et postquam legisti, claude librum, & gratias age de omni verbo ex ore Dei; quia inuenisti in agro Dominico thesaurum occultum. Ab omni igitur sorde seruandus est thesaurus Ecclesiæ à sanctis doctoribus elaboratus & editus; à bonis scriptoribus scriptus & collectus, pro multorum consolatione à Deo prouisus. *Luce 1.*

CAPVT VI.

De ornatu claustri bene fundati.

1. *Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.* Placet nāque Deo & sanctis eius claustrū bene fundatum, à tumultu seculi segregatum, multis deuotis fratribus & sacris libris ornatum. Hoc etiam piè creditur placere omnibus Deum amantibus, & diuina libenter audientibus; quia claustrum summi regis est castrum, & cælestis Imperatoris palatium, paratum religiosis personis ad habitandum, & Deo fideliter seruiēdum. Verè locus iste sanctus est, Deo & Angelis eius acceptabilis, dęmonibus terribilis, deuotis amabilis; ad obsecrandū Deum multum optabilis, delectabilis, suauis, & honorabilis. Non est hic aliud, (sicut legimus & canimus) nisi *Psal. 86.* Claustri religiosi dignitas.

nisi domus Dei ad orandum, aula Dei ad laudandum, chorus Dei ad cantandum: altare Dei ad celebrandum; porta Dei ad intrandum cælos, scala Dei ad transcendendum nubes, atrium Dei ad sepeliendum mortuos, hospitale Dei ad recipiendum peregrinos, cœnaculum Dei ad reficiendum pauperes, mensa Dei ad communicandum ægros.

2. Sicut sancti angeli in cœlo Deum semper laudant, & stellæ in firmamento cæli clarè fulgent; sic religiosi & deuoti monachi nocte surgentes, hymnos & psalmos in choro cantant. Deo laudes immolant, angelos lætificant, dæmones fugant, & seipsos alarum vocibus excitant, ne dormittent. Sicut nobilis ciuitas muris, portis, & seris firmatur; sic etiam religiosum monasterium, multis deuotis fratribus, sacris libris, & doctis viris, tamquam gemmis & preciosis lapidibus decoratur: ad laudem Dei & honorem omnium sanctorum suorum, qui cum eo gaudent nunc in cælis, quia secuti sunt vestigia passionis eius in terris.

CAPVT VII.

De indocto clerico sine sacris libris.

Psal. 118. 1. SEruus tuus ego sum, da mihi intellectum Domine. Nam legere & non intelligere negligere est. Et quomodo possũ intelligere, nisi aliquis docuerit me? Et quis melius docebit, quàm tu Deus in omnibus? Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Melior est auditio & eruditio doctrinæ tuæ, negociatione auri & argenti, & cunctis opibus. I gitur ad te Domine confugio, doce me facere voluntatem tuam, & relinquere meam. In hoc stat totum, quod summè est necessarium; vt omni tempore dicam: Pater fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra. Nihil mihi melius, nihil animę meæ salubrius. Domine, tu omnia bona mea. Tu doctor meus, tu liber meus, quia sine te indoctus sum, & ad omnia inutilis.

Ecclesiasticus homo sine libris quibus similis.

2. Væ clerico indocto & sine sacris libris, qui sibi & alijs sæpè est causa erroris. Nam clericus sine sacris libris, quasi miles sine armis, equus sine frenis, nauis sine remis, scriptor sine pennis, auis sine alis, ascensor sine scalis, sutor sine subulis, tector sine tegulis, faber sine malleis, sartor sine acu & filis, rasor sine cultris, sagittator sine iaculis, viator sine baculo, cæcus sine ductore. Omnes isti parum vel nihil valent, nec proficiunt sine instrumentis & bono instructore. Similiter claustrum & congregatio clericorum sine sacris libris, quasi coquina sine ollis, mensa sine cibis, puteus sine aquis, riuus sine piscibus, saccus sine vestibus, hortus sine floribus, bursa sine pecunijs, vinea sine botris, turris sine custodibus

stodibus, domus sine vtensilibus. Ab omnibus his malis & animæ damnis custodiat nos pius Dominus noster Iesus Christus; & sit ipse nobis omnia in omnibus, nunc & in perpetuum. Amen.

CAPVT VIII.

De cantu ecclesiæ in hymnis & psalmis.

1. *Laus eius in ecclesia sanctorum.* Surge frater, qui dormis, & illuminabit te Christus. Surge piger, campana sonat, vocat te Christus. Surge citò periculũ est in mora. Ecce Iesus venit cũ Maria, & omnis Angelorum chorus te expectat cum corona, quã potes promereri in hac hora. Sed Satan è contrario suggerit: Iace, & dormi adhuc modicum: satis mane est, adhuc tempestiue venies. Sic suadet & blanditur caro fragilis, trahit & decipit hostis callidus, cùm ei obeditur & dormitur. Nihil enim est tam bonum, sanctum, & iucundum, tam diuinum & salutiferum, quin malignus dæmon hoc nitatur impedire, & ad malum semper trahere. Domine nonne bonum semen seminasti in agro tuo? vnde ergo habet zizania? Inimicus hoc fecit. *Psal.* 149.

2. Sed quomodo hæc euellam, Domine? Respondet sanctus Petrus: Resistite ei fortes in fide. Et beatus Iacobus similiter: Resistite diabolo, & fugiet à vobis. Si malũ ingerit, noli consentire. Si delectat caro, respue, contere, & repelle. Igitur inuocandus est Iesus, & Spiritus sanctus cum omnibus donis suis, qui humilibus dat gratiam, vt det etiam tibi virtutem contra diaboli malitiam. Spiritus enim sanctus suggerit menti semper bona, humilia, pudica, sobria, honesta, pacifica, simplicia, benigna, deuota, cœlestia, æterna. Sed heu spiritus malignus fallacia plenus, aut aperta mala suggerit, aut si bona quędam prædicat, mala intentione facit, vt seducat. Ipse omnis doli artifex, mille modis impugnat, repulsus redit & tentat. Cùm bona agis, dolet, & si dimittis, gaudet; mala autem suadere numquam cessat.

Aduersus Satanæ insidias crebro psallendum.

Sit ergo crebrò deuotus psalmus in ore, dulcis Iesus in corde, sancta Maria in voce. Nam his auditis nominibus, fugiet longè à te hostis immundus. Quot enim sancta verba nominas, tot iaculum in hostem iactas. Si cessas orare & legere, hostis incipit vincere & gaudere. Sed si in prece perseueras, fugit superbus, quia confusus. Ante orationem omnia præsentia exclude, in oratione Iesum Christum tibi præfige, aut in præsepe, aut in cruce. Post orationem gratias age; & quocunque ierit, cum eo vade & permane. In omnibus quæ agis, cogitas, & loqueris, sit finis, Benedictus Deus de omni bono, in cælo & in terra.

CAPVT IX.

De festis Christi, & reliquijs Sanctorum.

Psal. 25. 1. *Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Hæc domus tua Deus, multipliciter & sublimiter decoratur festis tuis, & Sanctorũ tuorum reliquijs venerandis in multis locis, vnde deuotio fidelium maximè excitatur ad laudãdum. Decorasti Domine cęlos, sanctis Angelis: firmamentũ, Sole, Luna, stellis; aëra, auibus; aquas, piscibus; terram hominibus & bestijs, cum alijs innumeris bonis, pro vsibus nostris. Et nunc in fine seculorum, pro speciali munere dedisti te ipsum nobis in Sacramento, tanquam dulce manna in cibum; ne essemus in hoc mundo sine Deo & Angelorum cibo. Et ideo omnis locus & Ecclesia, vbi fuerit hostia consecrata in altari vel in arca clausa, debet haberi in maxima reuerentia, cum omnibus libris, vasis, ac vestibus ad cultum Dei pertinentibus.

Christi tẽpla & festa. 2. Vide ergo & considera mira Dei opera in sancta Ecclesia. Templa Christi & Sanctorum, castra sunt Christianorum; vt in eis vigilent & orent, & contra diabolum pugnent. Festa Christi & Sanctorum designant gaudia cęlorum; vbi nunc cum Christo regnant, qui mundum contempserunt. Nomina Sanctorum, & præcipuè Iesus & Maria, sunt plagę & tonitrua dæmoniorum; quibus terrentur, vt fugiant à facie eorum. Gesta Sanctorũ confirmant corda pusillorum, vt constantes sint, & per arctam viam eos sequantur. Scripta Sanctorum, lucernæ sunt viatorum, ne in fide errent, sed sanctorum dictis firmiter credant. Signa Sanctorum confundunt facta malorum, ne bonos opprimant, & in suis malitijs glorientur. Ossa Sanctorũ roborant fidem populorum, ne mori timeant, sed cùm electis resurgere confidant.

Sanctorum nomina cui vsui sint Christianis.
Gesta.
Scripta.
Signa.
Ossa.

Imagines. Picturæ. 3. Imagines Sanctorũ excitant mentes deuotorum; ad amorem & venerationem eorum, vt pro nobis orent. Picturę Sanctorum, scripturę sunt laicorũ; vt videãt quid agere & quò tendere debẽt.

Organa Pneumatica. Cantica. Organa musicorũ in Ecclesia mouent corda tepidorũ, ad optãda æterna præmia beatorum. Cantica psalmorũ accendunt animas aridorum ad pristinũ feruorem, per ora multorũ. Carmina hymnorũ recreant aures clericorum, vt cantent & exultent in cõspectu Dei & Angelorum. Sicut fistulæ multæ in organo dulcem sonũ reddunt audientibus; sic multi fratres concorditer psallentes, valde placent Deo & omnibus cęli ciuibus. Omnes ergo simul oremus, & Christum inuocemus: Ad societatem ciuium supernorum, perducat nos Rex Angelorum. Amen.

CAPVT

CAPVT X.

De moribus humilis fratris, & vitijs superbi & pigri.

1. RESPEXIT *Deus in orationem humilium, & non sprevit preces eorum.* Optima doctrina, docens nos humiliter orare, & de misericordia Dei non desperare. Vide ergo Domine humilitatem meam, vilitatem meam, infirmitatem meam, & quotidianum defectum meum; & dimitte mihi omnia peccata mea, propter nomen sanctum tuum, & merita Sanctorum tuorum in cælo, & bonorum in terra. Non veniat mihi pes superbiæ, nec vana gloria decipiat me, nec mala tristitia dejciat me. Nulla quoque despectio conturbet me, ne fortè peccem tibi per impatientiam meam. Esto mihi adiutor in bonis, & protector à malis, Deus meus, misericordia mea. Tu spes mea à iuuentute mea, consolator meus in omni tribulatione mea. Tu salutare vultus mei, Deus meus, & nemo alius. In te tota salus, virtus, & gloria mea. Amen. *Psal. 101.*

De humili fratre.

2. FRater humilis & deuotus, paupertatis amator, simplicitatis sectator, patientiæ seruus, obedientiæ filius, castitatis custos, innocentiæ testis, concordiæ socius, disciplinæ discipulus, pacis amicus; sibi rigidus, alijs benignus. Hic secretum quærit, tumultum fugit, silentium amat, longa colloquia vitat, soli Deo vacare appetit, omnia terrena despicit, omni tempore cum Christo esse desiderat.

De superbo fratre.

3. FRater superbus, seu humili contrarius, audax & austerus, vagus & verbosus, multis tædiosus & onerosus, facilis ad iram, difficilis ad veniam petendam: propria quærit, communia negligit; rarò bene contentus, nunquam in se pacatus.

De pigro fratre.

4. FRater acedioſus, quasi semper infirmus, vltimus ferè in omni loco & horis, otio & somno deditus. Tardè ad opus venit, citò inde recedit, pronus ad exitum, segnis ad reditum, lætus ad prandium, tristis ad ieiunandum: velox ad dormiendum, piger ad surgendum; raucus ad cantandum, sonorus ad fabulandum; surdus ad obediendum, claudus ad laborandum. Tepor cordis, grauis animæ morbus, generat tædium operis, & quærit solatium foris parui valoris. Non vincitur meliùs nisi diligentia boni operis, studio sacræ lectionis, & vsu frequentis orationis, tum memoria dominicæ passionis.

Qui vult vitia vincere, oportet eum sæpius violentiã facere naturę, & Christi gratiã humiliter implorare, & patiẽter expectare.

CAPVT XI.

De abnegatione sui & omnium rerum.

Luæ 14. 1. *QVi non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Domine Deus, durus videtur hic sermo tuus, & quis potest eum implere? Audi fili mi, & docebo te; & non erit tibi graue & impossibile facere, quod dixi: Dilige me, & relinque te, & inuenies me in omni loco & tempore. Ego summum bonũ & summè desiderabile animæ tuæ. En sto ante ostium cordis tui, & pulso; aperi mihi, & introibo ad te, quia ego salus & vita tua. Ego omnia in omnibus, & super omnia amandus & laudandus. Ego totus tuus, hîc & vbique præsens; sed cæcus me non videt, & surdus non audit, & stultus nõ intelligit hæc. Tu ergo esto totus meus, & in nullo te quærens; & sapiet tibi suauissime præ omnibus Deus tuus.

2. Domine verum est quod loqueris; placet mihi omne, quod dicis. Igitur relinquam me citò propter te, ne tardè inueniam te. Tu in me, & ego in te per amorem, quem accendis in me. Oro ꝙ Domine, mane apud me libere, ne deficiam relictus à te, tamquã exul in carcere & peregrinus in itinere. Adiuua me, & saluus ero; & meditabor in omnibus vijs, verbis, & factjs tuis, die ac nocte. Diligam te Domine virtus mea pure & perfecte propter te, & omnia, à te facta propter te. Nec me nisi propter te, & sẽper plus quàm me. Omnia autem infra te, & te solum supra omnia bona in cœlo & in terra. Tu solus mihi sufficis plene & perfecte; ideo nil volo nec cupio nisi te, quies ante omnia, & supra omnia, & in omnibus Deus benedictus in secula. Amen.

CAPVT XII.

De desiderio cælestium gaudiorum.

Psal. 83. 1. *BEati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* O dulce & cæleste verbum, Laudabunt te. Non se, sed te; omnia bona tibi asscribendo, nil sibi vane attribuẽdo. Sed quomodo laudabũt te? Altissime, deuotissime, purissime, suauissime, feruẽtissime, clarissime, securissime, felicissime. Quid plura? Noli quærere vltrà ampliora & meliora, vbi Deus est omnia, totus præsens, præstans, & illustrans omnia, & beatificans omnes & singulos in gloria.

In cælis beati spiritus quomodo laudant Deũ.

2. O vere vita beata, digne laudanda, summe amanda, maxime desideranda; vbi omnia bona simul perfecta cum Deo & in

Deo

Deo vnita, iucundissime sine amissione & aliqua minoratione perpetuè firmissimeque durabunt. Beati ergo omnes, qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te. Inter hæc sæpe suspiro exul in mundo, elongatus à regno Dei, & cum sancto in psalterio intimè oro: O quando consolaberis me, quando lætificabis me vultu tuo in regno tuo? Educ de carcere animam meam, vt confitear nomini sancto tuo, & laudem te cum omnibus Sanctis tuis, per æterna secula seculorum. Amen. *Psal. 118.*

DE VERA.

COMPVNCTIONE CORDIS.

1. FLete mecum omnes amici mei, & videte dolorem meum, quia vehemens est. Attendite plagam meam, quoniam profunda est. Quid est, quod defleo? Hoc inquam est, quia proiectus sum à facie Dei cæli, à facie oculorum eius. In tenebris & in vmbra mortis sedeo, & lumen cæli non video. Quale igitur gaudium potest esse mihi? Miser ego homuncio descendi ab Hierusalē in Hiericho, & incidi in latrones crudelissimos; qui etiam despoliauerunt me tunica immortalitatis, & plagis impositis abierunt semiuiuo relicto. Inuenerunt me custodes ciuitatis, percusserūt me & vulnerauerūt me: tulerunt pallium meum custodes murorum. Nunc ergo filiæ Hierusalem nūciate dilecto, quia dolore repletus sum. Mittite ad illū dicentes: Ecce Lazarus, quem amas, infirmatur. Domine, puer meus iacet in lecto paralyticus, & malè torquetur. Iam multos annos habeo in infirmitate, claudus sum ego seruus tuus ex vtero matris meæ; quia graui vinculo originalis peccati obnoxius sum & constrictus.

2. Filius Adam præuaricatoris ego sum, & filius mortis, totus in peccatis natus. Miserabilis introitus meus, & horribilis exitus meus. Et quò fugiam? Nescio. Si ascendero in cælum, tu illic es, qui peccantibus non parcis. Et si descendero in infernum, ades, vt punias præuaricantes. Vbi abscondam me à vultu iræ tuæ, quia peccaui nimis in vita mea? Aspexi sursum in cælum, & dixit Deus: Tollatur impius, ne videat gloriam Dei. Respexi iterum in abyssum, insonuit vox terribilis: Ligatis manibus & pedibus, proijcite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor den-

dentiũ. Exhinc conturbatus factus cœpi pauere, & multum mœstus esse: sed & omnia ossa mea immutata sunt, à facie iræ & indignationis Domini. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Et dixi: Quis ergo poterit saluus esses? Si iniquitates obseruauerit, quis sustinebit? Terribile & sanctum nomen eius.

3. Sed nunc tace anima mea. Audiui enim consolatoriam vocem, loquentem ad eos, qui in tristitia & luctu sunt, Scribe: Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Et iterum: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Vox Domini cõsolantis seruos suos. Vox Domini post tergum monentis. Conuertimini filij hominum, & viuite. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Et Propheta occurrens mœrentibus, sic
Psal. 33. ait. *Iuxta est Dominus his, qui tribulato sunt corde.* Et de semetipso loquitur verbum consolatione plenum; *Audiuit Dominus, & misertus est mei; Dominus factus est adiutor meus, quoniam non spreuit deprecationem pauperis.* Ecce adhuc locus est, & necdum clausa est ianua. Poteris ergo per pœnitentiã omnia instaurare, & mala quæ fecisti, & bona quę omisisti. Iam noli nimis expauescere. *Ve-*
Luce 19. *nit enim filius hominis quærere & saluum facere, quod perierat.* Et
Matt. 9. rursum: *Non veni vocare iustos, sed peccatores.*

4. Eleua igitur te anima mea in confidentiam bonam, quia Dominus locutus est. Vita tua inferno appropinquauit, & morti tradita eras: sed Deus misertus est tui, & cogitauit tecum facere misericordiam suam. Timuisti valde à facie Dei, & cogitasti, vt
Genes. 3. absconderes te ab eo, sicut pater Adam fecit, quãdo peccauit: sed
Ione 1. hoc frustra cogitasti. Meditata es quoque fugam in aliquã regionem, quemadmodum Ionas fugit à facie Domini in nauim: sed & in hoc vanè laborasti. Neque enim occultando, neque fugiẽdo, manus Dei euades. Reuertere igitur per aliam viam in regionem cælestem, quam ostendit tibi Deus, vt ambulares per eam. Hęc est via: Pœnitentiam agite. Optimum consilium & forte auxilium datum est tibi de cælo. Consilium tale est, vt dignè pœniteas, & flendo peccata tua vindices; & sic reconciliata pacem habeas ad Deum. Auxilium tuum à Domino, qui fecit cælum & terram.
Psal. 123. Qui cùm tantus esset, pro te omne debitum soluere dignatus est.
Ephes. 5. Tradidit enim in mortem animam suam, & pro transgressoribus
Esa. 53. exorauit, vt non perirent; & ita morte sua eripuit te à morte æterna, & auxiliatus est tibi per crucem suam.

5. Istud quoque recommendans fidelibus Paulus Apostolus
Coloss. 2. ait: *Peccata nostra tulit affigens illa cruci, condonans nobis omnia delicta, vt viuamus cum illo.* Hinc in alio loco idem Apostolus loquitur:

quitur: *Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* Ecce qualem consolationem, & quantam spem reliquit Deus peccatoribus; sed pœnitentibus, sed conuersis. Memento verbi sancti sui, in quo spem dedit tibi. Et nunc Domine, prosterno me in oratione ante te, & clamo ex toto corde meo. 1. Tim. 1.

Oratio.

6. DOmine Deus sancte Pater, peccaui in cælum & coram te, & non sum dignus vocari filius tuus. Sed Pater mi, fac me sicut vnum ex mercenariis tuis. Iustè agis, si proijcis me à facie tua: sed misericorditer facis, indignum omni beneficio recipiendo. In hac confisus misericordia procido ad pedes tuos, lachrymas fundo, vestigia tua adoro & osculor deuotè, te deprecans humili & contrito corde. Respice misericors Deus super pulicem vnum & canem mortuum; & propitiare mihi, sicut beatissimæ Mariæ Magdalenæ quondam peccatrici veniam ad pedes tuos tam citò promerenti. Prætende misericordiam tuam scientibus te: da dexteram profugo seruo tuo, & videant oculi tui piissimi contritionem cordis. Nec irascatur Dominus meus in perpetuum, super malignitatem serui sui: sed vniuersæ multitudinis misericordiæ suæ a seculo recordetur, & sit hodie placabilis in seruum suum. Exaudi (Domine) hanc vnicam petitionem, quam fundit coram te seruus tuus, genua flectens ante omnipotentiam tuam, adorans super terram vultum gloriæ tuę: quia stultè egi & insipienter nimis, multoties offendens mansuetudinem tuam, non veritus thronum regni tui. Dimitte obsecro omnem noxam seruo tuo, & ne deleas nomen meum de libro viuentium; sed in electorum tuorum numero me scribere digneris, vt inueniar in laudem & gloriam sancti nominis tui. Amen. *Luc. 15.* Oratio agnoscentis se peccatoris. *Psal. 15.*

7. O quanta est misericordia tua Domine, qui vt bonitatem tuam abundantiùs ostenderes, voluisti hominẽ dignum morte à morte liberare. Insuper profugos & fugitiuos seruos voce benignissima reuocare studuisti, mitttens fideles seruos & amicos tuos hora cœnę dicere inuitatis, quia parata sũt omnia, venite ad nuptias. Debueras ex iustitiæ ordine misisse expeditos vernaculos post inimicos tuos, qui noluerunt te regnare super se, & occidere homicidas illos, quia digni erant; aut in carcerem mitti, donec redderent nouissimum quadrantem, aut deputari cum ijs, qui in inferno sunt. Sed non es vsus hac potestate, sed omnem mansuetudinẽ tuam ostendisti, patienter ferens omnia vsq; ad tempus, vt liberentur dilecti tui, & fugiãt à facie arcus; hoc est, vt iudicium horrendum conuersione digna præueniãt. Longanimitas Dei in expectãdo peccatores. *Matt. 22.* *Psal. 101.*

Psal. 59. Si enim voluisses extendere manum tuam in impios, & in cunctos qui peccauerunt, multos perdidisses, qui iam amici tui facti sunt, & inter primos apud te locum inuenerunt. Non haberes nunc Petrum, qui ter negando peccauit: nec Paulum, qui persequendo blasphemauit: neque Matthæum publicanum, qui terrenis lucris inhiauit: sed nec vnum quidem de principibus magnis Apostolis tuis, quos constituisti iudices super omnem Ioan. 21. terram. Nunc quidem charissimi tibi facti sunt, & nota fecisti eis omnia, quæcumque audisti à Patre; & clarificatus es in eis, & ipsi clarificauerunt nomen tuum super terram. Hæc fecit omnipotens manus tua, & misericordia tua, & dextera tua repleta omni dulcedine. Abscondens enim omnem iram tuam, voluisti nos facere filios gratiæ, & consortes diuinæ naturæ, & cohæredes regni tui.

8. O fons pietatis & infinitæ miserationis, qui numquam superefluere cessas, sed appropinquantibus tibi semper expansus permanes. Ad te vtinam omnes ingrediantur, & gustent de cibis mensę tuæ, quoniam suaues sunt, & non est in illis mors neque amaritudo aliqua. Sed non in omnibus beneplacitum est tibi. Multi enim conuertunt se retrorsum, diligentes hoc seculum magis, quàm cœtum sanctorum filiorum tuorum: desperantes semetipsos & seruientes immunditijs & iniquitatibus, quorum Iob. 20. manet iudicium certum; & longè à te facti, sub sentibus esse delicias putant. Dilecti verò filij tui, & fideles serui tui odientes mala, ipsi diligunt te in toto corde suo, meditantur die ac nocte in mandatis tuis; & hos abscondisti sub alis tuis, ne capiantur illecebris seculi. Hi plerumque desiderio magno vitæ perpetuæ flagrantes, citiùs dissolui cupiunt, vt tecũ multo feliciùs viuant. Et cùm non exaudiuntur ad voluntatem suam, fit tamen ad salutem ipsorum & tuam dispensationem, vt adhuc laboribus exerceantur. Nõ quòd tu (Domine) minùs illos tunc diligas, quia illorum mox preces & desideria non imples: sed differendo copiosiùs vis remunerare, quos ampliùs fatigari in hoc mundo permittis. Bene illis, qui tantã assecuti sunt à te gratiam; qui iam æternę vitæ desiderio æstuant: & per fructum boni operis, manipulos retributionis præstolãtur. Ego qui peccator sum, & peccatorum meorum pondere premor, quomodo leuare audeam oculos meos, in montes istos eximios sanctos tuos & perfectos viros, qui terrenam habitationem tanquam vallem lachrymarum, altitudine conuersationis excreuerunt, & cælum iam contemplationis acumine tangunt?

Dei pietas erga suos.

Apoc. 8. 9. Væ, væ, væ, (inquit Ioannes Apostolus) habitãtibus in terra. Væ carnalibus mentibus, & hunc mundum adhuc per desiderium in-

inhabitantibus. Væ etiam his, qui paſsionum multarum aculeis circundantur. Et vę longè errantibus à via iuſtorum, qui nõ flẽt, ſed vanè rident, & (quod grauiùs eſt) cùm in præſentia Dei male agunt, hoc ipſum non metuunt, ſed ſubitò paruipendunt. Quid ergo mirum, ſi nunc doleo, ſi tamen (vt dignum eſt) & verè doleo? Nam dolor internus mutat affectum hominis, & non vult gaudere, nec amodo conſolari in terrenis. Vide vnde dolere & flere debeas. Satis rarò perfectè ſe colligit animus, & interdũ vix lucet deſuper veritas, & modica ex parte fruitur anima ſuo cæleſti cibo. Ideo meritò gemere poteſt amore grauata terreno, quia Deo facta eſt & ſibiipſi tam ignota. Deploret igitur, quicunque cor intus habet, in ſemetipſo, & dicat; *Quia cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miſcebam.* Hoc inquam eſt, quod intra meipſum percogitans defleo, quia terrenis (pro dolor) & viſibilibus rebus ſine neceſsitate ſæpius implicor, aliquoties delector, quandoque difficulter (quod grauius eſt) auellor. Heu me ab ijs, quę nociua mihi ſint, & quę deteſtor ſępius & odi, rurſum tamen captiuor ab illis. *Pſal.* 101.

10. O lutum, lutum, vſquequo adhærebis mihi? O tenebræ & lubricum, quamdiu inuoluar à vobis? Quamdiu patiar vos, & quouſque ero vobiſcum? Magna infirmitas mea, vt ſtare ſit difficile, procliuum autem vitijs & mentis calamitatibus ſuccũbere. Sum etenim terrenus, de terra formatus; & ideo naturali fragilitate plus terrenis quàm cæleſtibus me ſentio cogitationibus commoueri. Æterna bona minùs auide quęro, quæ ſurſum ſunt nõ ſapio, & areſcit tanquam teſta virtus mea, quia oblitus ſum comedere panem meum. Meum inquam meum, quẽ Deus Pater dederat mihi, ſed iã mutatus eſt mihi in terrenum. Et qui cæleſti frumento ſatiari potuiſſem, ecce manduco cinerem. Queſtus peccatoris ob miſeriã & pericula vitæ præſentis. Pericula vitæ præſentis.

11. Miſer & multum infelix ego ſum, qui ad hanc inediam perueni; vt ſuperna neſciens & negligens ad amandum hæc inferiora me vertam. Ad edendum & guſtandum delicias perpetuas, ſuper mel & fauum dulciores, creatus eram: ſed peccans in Deum meum excæcatus ſum, & illas amiſi epulas, atque mundi huius cupiditatibus foueor. Tantoque licentiùs cor meum ad ſingula terrena ſolatia effuſum eſt, quanto longiùs ſe ab intimis expulſum deprehendit. Conuerſus tamen aliquando ad meipſum, in iſtis terrenis felicẽ me non inuenio. Nam multis aduerſitatibus multiſque doloribus circundor & repleor; & in multa poſitus anguſtia, ſæpiùs contriſtor, & quid eligam ignoro. Coarctor nimis è duobus, & quid præponam alteri tardè quidem & vix diſcerno. Illa quæ ſupra me ſunt peto, vt veniant, & nõ ſemper præſtò ſunt: hæc quæ infra me Deus poſuit, opto vt diſcedant, & ipſa ma-

manere iuxta me nõ vocata volunt. Veniunt cateruatim ad me, & cum eis cogitationes diuersæ; quædam ex seculo, aliquæ ex carne, plures ex diabolo, & circundantes me vndiq; dicunt: Os tuum & caro tua sumus.

12. Maneamus paululum apud te. Consentire nobis: Amicus esto noster, & sede hîc etiã apud nos. Blandimentis suis & promissionibus magnis astutè mihi insidiãtur; minis & terroribus variisque malorũ euentibus, animam meam nituntur affligere. Ego autem quoniam mortalis sum homo, & imbecillis ad resistendum, horum persuasionibus & importunitatibus, vt oportet, non satis contradico. Et tamen si ita, vt suadent, fecero, certum est, quòd fallor, quoniam in dolo mecum loquuntur, & nõ est ex Deo ista persuasio, sed ex maligno. Qui enim ex Deo nati sunt, resistunt diabolo, & fugit ab eis. Et qui odio habent mundum, & quæ in eo sunt, non est quòd retardat illos. Qui etiam in Deo sapientes sunt, non credunt omni spiritui: sed probant omnia, vtrùm ex Deo sit spiritus, an ex mundo. Audiunt quidẽ, sed non consentiunt dicentes: Nescimus, vnde sitis. Discedite, quoniã ex patre diabolo estis, & veritas in vobis non est. Talis est conflictus piorum: & quis sit labor tentationum omnium, nouit Dominus, qui vniuersa respicit. Vita ista doloribus & pressuris plena est, sicut optimè norũt, qui de amaritudinis eius calice biberunt. Quærit idcirco humanus animus, vnde possit respirare, & frustra est omnis consolatio, nisi assit diuina. Quotidiana instruitur experientia, quòd fallax est omnis spes terrena, & in amaritudinem illi proueniet, quicquid extra Deum in tempore huius peregrinationis quærit.

13. Heu mihi, quia longinqua facta est habitatio mea, & non est vtique in hac vita tale quid, in quo requiescat tutè anima mea. Dicunt mihi singula membra mea: Noli pro nihilo fatigari, quia priùs consumeris, antequam poteris satiari in his terrenis. Dicit proinde spiritus meus, qui cibum suauem, deliciosum, & optimum semper appetit: Reuertar in domum meam, vnde exiui: quia melius mihi erat tunc, quàm nunc: etiam nauseam patior in his, quæ foris oblata sunt. Sed, ô caro mea, vtinã hanc vocem audires: & postposita tua prudentia, spiritum emulari velles. Proculdubio vitam inuenires, & mortem euaderes sempiternam. Temporale debitum oportet te persoluere, quia damnata es in prima præuaricatione. Et ideo prudenter ages, si te omni mansuetudine spiritui subderes, rebellemq; te non faceres: vt secunda mors te non tangeret, sed in requiem æternam, quam maximè diligis, introires.

Anima spiritui obediat.

14. Sequere ergo me, & spiritum tuum noli cõtristare aduersus

sus eum concupiscendo; magis verò ad omnia, quæ ille præcipit, parator esto. Dico tibi, si particeps fueris tribulationis, eris & cõsolationis. Indue te cinere & cilicio, descende, sede in puluere filia Sion. Plange mecum, quia non est mihi bene: & dolor meus non est modicus, neque momentaneus. Deus meus & Dominus meus iratus est super seruum suum, & maledixit operibus eius, & dixit: *In sudore vultus tui vescêris pane tuo*. Et ego confiteor, quod ideo terram desiderabilem iustè amisi, quia mandatum Dei non custodiui. Cibus meus non erat, antequã huc cecidissem, animalis, terrenus & corporeus, sed cælicus, Angelicus & spiritualis. Panis triticeus, subtilis & discussus erat, quem parauerat mihi Deus; nunc autẽ hordeaceus, grossus & mucidus factus est: Etiãsi dixero, quòd sit subcinericius, qui non est reuersatus, verum fatear. *Gen. 3.*

15. Bene ergo deploro ego dolorem meũ, quem concepi de exilio, in quo natus sum; & damnum meum, quod sustineo in terra aliena. Plangite simul filij hominũ, & flete super vosipsos filij Adam; qui cinerem tanquam panem manducatis, qui cælestem cibũ pro terreno commutastis. Et ô infelices & cęci filij, quid amisistis? Verùm quia non agnoscitis, propterea minimè fletis; & eo magis deflendi estis, quòd tam grandem miseriam vestram non videtis. Intuemini excidiũ meũ, quibus priuatus sum delicijs, & quantis malis circũseptus. Laboro iam in præsenti vita, & die ac nocte suspiro pro æterno conuiuio, vbi nemo esurit, sed omnes in iucunditate vinũ bibunt: vinũ lætificans & clarificans sanctorũ corda, non mentes euertens: nec est, qui mihi haustũ ex illo præbeat. Vix pugillus aquæ salutaris, quæ in cælestibus regnis exuberat, datur postulanti. Clausũ est cælũ super me, & terra non dat fructũ suum, sed spinas & tribulos germinat mihi, & vos dicitis; Cur fles? quare non comedis & bibis? Filij hominum, vsquequo graui corde? Vsquequo talia sapitis? & quare affligitis cor meũ loquentes mihi stultitiã? Non est vobis pars in sermone Domini, & subuertere quæritis iustum mendaci promissione, dicẽtes: *Pax pax, & non est pax*. Quid vobis & paci? *Non est pax impijs, dicit Dominus*. Nec enim propterea fleo, quia dies non sum, quia vino & pane, frumento & oleo, non abundo, sicut vos abundare quæritis: sed quia in mundo sum, & illum nondum video, qui est vera pax & summa beatitudo. Intendite plagæ meæ, & palpate vulnera mea: & si mecum non vultis flere, dimittite me vt plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ex hac vita, & amplius non reuertar. *Esai. 48.*

16. Sedebo interim lugens, & contristatus incedam: foras nõ egrediar, sed moriar in nidulo meo, & sepeliar in sepulchro, *Iob 2.*

quod

quod effodi mihi. Gauisus sum vehementer, quòd inueni sepulchrum; vt dormiam in illo, & non videam mala super terram. Tædet animam meam vitæ meæ, & dolor meus renouatur quotidie. Peto ergo mi Domine Deus, vt absoluas me ab omni peccatorum vinculo, & desuper terram eripias me, quia melior est mihi mors quàm vita. Et quid hic ampliùs faciam? Trãseunt dies & dies, anni & anni, seruus autem tuus non multum proficit. Ne protrahas indignum seruum tuum, nec patiaris eum
Psal. 118. diutiùs vagari post vanitatem huius vitæ. Erraui sicut ouis, quæ perijt; require seruum tuum Domine, quia tempus est. Neque
Psal. 105. iustitia mea, neque bonitas mea Domine: sed misericordia tua & mansuetudo, quæ mensurari non potest. Secundùm hanc fac mihi seruo tuo, & visita me in salutari tuo, ad viuendum in bonitate electorum tuorum, ad lætandum in lętitia gentis tuæ; vt laueris cum hęreditate tua quam acquisisti sanguine tuo. Qui cum Patre & Spiritu sancto manes Deus benedictus in secula. Amen.

DE SOLITVDINE ET SILENTIO.

CAPVT PRIMVM.

De Solitudine.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

Præfatio, in qua commendatur solitudo. §. 1
De consideratione diuinæ bonitatis. 2
De humilitate nostra, secundùm ordinationem Dei. 3
Vtile esse existenti in quiete, vt recogitet de priori labore. 4
De amore ad solitudinem & secretum. 5
Quòd non omnium est vacare. 6
Contemptus consolationum extranearum. 7
Consolatio infirmorum. 8
Consolatio in scripturis diuinis. 9
Spiritualis dilectio ad Sanctos. 10
Congratulatio ad piè defunctos. 11
Consolatio spiritualis hominis. 12
Communis vita magna iam apparet, si bene seruetur. 13
Signa deuotorum. 14

Tem-

Tentationes deuotorum. 15
Reprobatio temporalis solatij. 16
Commendatio dulcedinis caelestis, quæ est in Christo. 17
De familiaritate cum Iesu. 18
Quòd diuersimodè nunc adest Iesus dilectis suis. 19
De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala. 20
De solatio habendo cum Christo Iesu. 21
Vita Christi & sanctorum extra mundum fuit. 22
De quiete cellicolæ à turbine seculi. 23
De inclusorio & secreto cordis in omni loco. 24

1. *Præfatio, in qua solitudo commendatur.*

CHarissime, cũ esses in occupationibus externis, & pro nomine Christi laborem subijsses fraternum, breui quadã admonitione (sicut tunc poscebat rei vtilitas) te iuuare quasi spirituali manu volui, quoniam aliter non potui; vt dum illam aliquãdo attenderes, rectiùs inter curas ambulares. Sed iam nunc cũ solutus sis ab illo onere, & restitutus pristinæ quieti, etiam solatium fraternum tibi nolo subtrahere: sed modicum de amore cellæ & silentij custodia (quia sic ordo postulat viuendi) dicam.

2. *Consideratio diuinæ bonitatis.*

DEbes in hac restitutione tua, diuinam super te bonitatem multiformiter attendere & ei, quacunque de causa factũ sit, multum regratiari. Autũno quòd pro tuo profectu erit, quicquid expertus es in illo officio, quod ante nesciebas. Spero iterũ, quòd nõ minùs tibi prosperabitur ad bonum tuum, quoniam liberatus es & solutus, atque tibi plenius redditus.

3. *De humilitate nostra, secundum ordinationem Dei.*

IN omnibus denique temporalibus variationibus, siue per nos siue per alios contingunt, supernam ordinationem considerare debemus; & tali ordinatione nos humiliter Deo prosternere, atque petere, vt ipse nobis donet, quod saluti nostræ plus viderit prodesse. Sicut lutum in manu figuli, ita nos in manibus eius. Tantùm dignetur nos facere vas in honorem, & non in contumeliam. Siue fecerit nos paruos, & contemptibiles, & extremos inter fratres nostros, non hoc multũ curemus, dummodo æquè illi mereamur placere. Et vtiquè credimus & confiteri debemus; vnum Deum patrem nos omnes habere, quotquot siue per gratiam

tiam siue per naturam existimus. Et ideo de inæqualitate meritorum & distributione officiorum, nulli expedit iniustè cogitare aduersus aliquem quantumlibet despectum & inferiorem cęteris hominibus in hoc mundo. Ad propositũ ergo rediens dico, quòd propter dimissam illius officij curam, non es modo inferior aut inutilior ad pia opera facienda, de quo aliqua scripsi tibi, vt sensseras tunc conuenientia: sed forte modò talia non sapiunt, quia non conueniunt bene. Sed quid in futurum adhuc valeant, nescis, cùm possit res consimilis aduenire. Sunt tamen ibi, si aduertis, quędam quę quieti & proposito prędenti deseruiunt.

4. Vtile est existenti in quiete, vt recogitet de priori labore.

In quiete & ocio suauis est & vtilis recordatio laboris præteriti.

SI ergo ad memoriam tuam redeũt illa onera & occupationes elapsæ, forsitan vtiliter interdum prosunt; tunc credo clarius senties, quantũ distat inter tunc & nunc. Videbis quoque, quod tuæ virtutis non fuerat animam potuisse sub interiori custodia in occupationibus seruare, quando & in quiete vix cohibere se prævalet humana infirmitas. Pepercit igitur tibi Deus, & ideo gaude in adepta simplicitate; & conuerte sensum tuũ liberiùs iã ad intelligentiam spiritualiũ rerũ. Citò vilescet sapiẽtia terrena, amanti cęlestem sapientiam. Rarò diu conueniunt, frequens exteriorum occupatio, & diuinorum secretorum notitia.

5. De amore ad solitudinem & secretum.

Cant. 8. Ioan. 5.

Psal. 34. Psal. 35. Psal. 26. Psal. 28.

FVge dilecte mi, ait sponsa: quia & sponsus Iesus legitur etiam declinasse à turba constituta in loco. Eris frequenter cũ Iesu, si amaueris secretum, & curaueris custodire paradisi locũ, quem beatus Hieronymus cellam nominat dicens: Quamdiu non es in patria, cella sit paradisus tuus. Inibi gaudebis in Domino, & confabulaberis ei; & ille respondebit tibi: Appropinquabit cordi tuo lux eius, & veritas manifestabitur tibi amplius. Sole orto & feruente, multiplicabuntur radij illius; & Christo veniente, illustrabitur interior domus tua. Emundaberis lumine nouo, & in fulgore eius persultabunt omnia interiora tua. Et dices: *Domine quis similis tibi?* Quàm verus sermo, quem legi: *In lumine tuo videbimus lumen?* Et nunc Domine Deus, illuminatio mea, & salus mea, in lumine tuo ambulabo, & in nomine tuo exultabo tota die, & in iustitia tua exultabo; quia gloria virtutis meæ tu es, & in beneplacito tuo voluntas mea stabit.

6. Non

6. Non est omnium vacare.

COnsidera gratiam tibi desuper datam, & viuere secundùm eã curato, quoniam non omnibus sic vacat solatiari cum Christo, quemadmodũ oblatum est tibi aptũ & sufficiens tempus prę cæteris. Tantũ asit spiritus Iesu, qui docet & illuminat omnem hominẽ venientem in hunc mũdum. Cũ enim adest spiritus eius, non habes requirere præsentiam alicuius hominis, vt consoleris. Quando autem abest, exspecta eum, quoniam veniet, & non tardabit. *Ioan. 1.*

7. Contemptus consolationum extranearum.

CAuere tamen oportet, vt deforis superflua solatia non petãtur: sed vel interim silentio & luctui insistere, aut cũ amico de negligentia & angustia sua conferre. Et ista hominis consolatio, satis vtilis & necessaria tempore suo, quia non omnium est dicere cum Apostolo: Quia non ab homine, neque per hominem didici, sed per reuelationem Iesu Christi. Qui humano solatio non eget, multum super hoc regratiari Deo potest. *Galat. 1.*

8. Consolatio infirmorum.

ET qui adhuc carere non potest, quid nisi Deum in seruis suis humiliter audire debet: & non sicut ab homine, sed tanquam ab ore Dei prolatum sit, consolationis verbum suscipere? Qui etiam per scripturas nobis adhuc tanquam paruulis loquitur, habeamus tamen aliquid, vnde consolemur.

9. Consolatio in scripturis diuinis.

EST enim non parua consolatio, qui nullam exteriorem habet, quòd delectatur in scripturis diuinis. Et cùm legit Euangeliũ aut Prophetas, nonne videtur quodammodo colloquium celebrare cum Iesu & Apostolis eius, nec cum prophetis antiquis? Et cùm cæteros libros doctorum auidissimè legit, quid nisi ex bona eorum societate, à se omne mentis fastidium repellit? An non sæpissime, cùm Augustinum vel Gregorium legis, tanquam prę sentes eos intueris? Aut minori affectu eorum dicta complecteris, quia in carne non sunt; quàm si viuerent, & ad te sua scripta direxissent?

10. Spiritualis dilectio ad Sanctos.

POsset fortè magis aliquid conferre tibi veneranda ipsorum prę sentia: sed spiritualis homo hanc affectionem facilè supergreditur, cui in Deo omnes viuunt & præsentes sunt; qui

&

& in hominibus sanctis non tantum corporalem aspectum, quantum diuinam in eis gratiam intuens, spiritualiter eos vbique diligit & veneratur. Nonne & prædictorum duorum Patrum sententia meminit, quòd ideo Iesus Christus suam nobis corporalem subtraxit præsentiam; vt fide coleretur potiùs quàm oculo, & spiritu ac mente arctiùs diligeretur quàm aspectu? sicut idem ipse Dominus noster ait: *Nisi abiero, paraclitus non veniet. Expedit enim vobis, vt ego vadam.* Ioan. 6.

11. *Congratulatio ad piè defunctos.*

CVm ergo tollũtur à nobis spirituales amici, si sequũtur Christum ad cælos ascendentem, congaudendum erit vtique eis; quia vadũt ad Patrem, quia illam cælestem mansionẽ accipiunt, ad quam nostra peregrinatio in hac valle lachrymarũ toties suspirat. Si verò aliqui adhuc differuntur à regno, pro paruulorum eos nimirum consolatione viuere credendum est, quibus lac spiritalis consolationis opus est.

12. *Consolatio spiritualis hominis.*

QVi autem ad tantam gratiam peruenire potest, vt sine humano solatio etiã & solus viuere dulce habeat, gaudeat quia quanto exteriùs minus quærit, tanto vberius intus per spiritum consolari merebitur. Huiusmodi hominis est, iugi meditatione diuinæ legis cuncta terrena obliuiſci, & ardenti mentis desiderio beatorum gaudijs interesse, ac omnem consolationis suauitatem in illa beatitudine constitueret atque ex hinc frequenter haurire fluenta deuotarum lachrymarum, quæ ipsi etiam præ amoris magnitudine dulces sunt, quemadmodum sanctus Dauid ex desiderio videndi Deum loquitur: *Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus?* Quàm bonum est homini sic esse! sed non sine labore & custodia sui poterit diu sic esse. Multa sunt enim, quæ hominem à suo proposito retrahunt. Psal. 41.

13. *Communis vita magna iam apparet, si bene seruetur.*

SEd tamen magnum pro nunc videtur, si quis communis vitæ sequens formam nullos superfluos exitus & circuitus faciat licet propter grauitatem vitæ, quandoq; necessarios egressus deuitare aliquid maius sit. Qui adhuc largioribus indigent consolationibus, non sunt despiciendi, nec frãgendi: fortè expedit aliquibus, vt parumper de aere rapiant. Quia si omnem perdiderint humanam

humanam consolationem, cùm diuinam nondum idonei sint perfectè capere, consumentur tædio, & affligentur plusquam oportet, nescientes viam fortium imitari. Tu autem ascende modicum altiùs, & sic compatere aliis, vt imitari tamen eorum infirma non velis. Strictiora tamen & grauiora, quàm portare sufficias, non approbo; sed secundùm facultatem tuam, secretum & solitudinem, vt religiosiùs vaces, propono.

Infirmorũ habeatur ratio, quo ad solatia pertinet.

14. *Signa deuotorum.*

BOnum signum deuotionis est, cellam amare, vel alterum locum aptum ad vacandum Deo expetere, ne impediatur spiritus in oratione vel meditatione cęlesti. Amabilis talis vita, non onerosa. Siquidẽ deuotis mentibus omnis locus secretus aptus & placidus, & omne tempus breue ad exercitia spiritualia.

Spiritualis homo secessum amat.

15. *Tentationes deuotorum.*

FOrte aliter interdũ sæpè experiuntur: & eis quælibet dulcia & leuia, in amaritudinem & tædiũ vertuntur. Cùm ergo talia superueniunt, non idcirco priora bona postponere debent: nec putare quòd Deo displiceat propositum sanctum: sed cogitare quàm vtile sit, vt quandoque parum tribulentur, & probentur à spiritibus malignis, & sic per patientiã fructus bonos afferant. Admonentur per hæc quoque, de cætero fieri solicitiores ad tolerantiam aduersitatum, quia non tantum in quiete, sed etiam in tribulationibus & tentationibus, Deum diligere & laudare, glorioſior profectò via perfectionis est ad eternam vitam.

16. *Reprobatio temporalis solatij.*

QVid potest boni conferre homini, breue & inane foris solatium? Aut quid, postposito creatore, capietur de creatura iucunditatis? Nisi per creaturam quærat ascendere ad conditorem, laborabit, nec satiabitur anima eius. De consensu, creatoris ad amandum creaturas exire licet, de sensu verò carnis attrahere delectationem, vetitum est spiritui.

17. *Commendatio dulcedinis cælestis, quæ est in Christo Iesu.*

AGnosce Sponsi cælestis speciem, & aduerte dignitatem amoris tui; quia quicquid præter ipsum amaueris, non implebit te, sed fugiet abs te. Fugit omnis gloria terrestrium, & propinatur amantibus eam fel & acetum in nouissimis. Saturitatem nõ habet mundus, neque olei suauitatem. Iesus autem dulcedo ineffabilis, & totus desiderabilis, qui suos consolatione internæ pacis in præsenti frequenter visitat, & in futura vita satietate mirifica adimplebit.

18. *De familiaritate cum Iesu.*

QVære igitur ipsius ditari consolatione, ipsius secreta dulcedine refici, ipsius casta familiaritate in abyssum diuinitatis recipi; quia vox eius est: *Nemo venit ad Patrem nisi per me.* Nullus locus tam solitarius sit, in quo Iesus priorem locũ non habeat. Sine illo, omne secretum tumultus; cum illo, omnis locus quietus & delectabilis. Dulcius est esse cum illo in cruce quàm sine illo in paradiso. Ipso præsente, quid iam deesse poterit?

Ioan. 14.

19. *Quòd diuersimodè nunc adest Iesus dilectis suis.*

NVnc tamen adest, sicut peregrinationi nostræ congruit, postea videbitur sicuti est. Adest quidem semper, sed non eodem modo. Quia aliquando iudicium suum nobis per tribulationem flagella aperit: aliquando misericordiam suam per ablationem aduersantium restitutionemque pacis manifestat. Sic adest piis dilectoribus suis, vt tamẽ sine pressura in hac vita non sint. *In mundo* (inquit) *pressuram habebitis; sed confidite, quia ego vici mundum.* Sic adest ipse tamquam filiis pater; vt castigati, & non mortificati; vt destituti, sed non derelicti; vt infirmi facti sed fide non fracti; vt lugentes & egentes sed spe gaudentes & charitate feruentes, melius & expeditius tendant ad æterna, formidolosiùs & despectius teneant præsentia. Rursum adest electis gratiam infundendo, interius consolando, cælestia reuelando, pacem mentis & corporis largiendo, vitia & passiones supprimendo, tentationes & grauitates cæteras auferendo. Sed non semper durat hæc clarior hora: quia iterum se subtrahens, permittit penè omnia contraria euenire, vt fides illorum preciosior sit auro, quod per ignem probatur. Et tamen tunc adest etiam, & satis vtiliter & fructuosè, licet sustinenti sit grauius & indelectabilius.

Ioan. 16.

2. Cor. 9.

2. Pet. 1.

20. *De laude patientis aduersa cum Iesu & scandala.*

QVam laudabilis hic, cui Iesus placet non minus in aduersis quàm in prosperis. Qui cum illo manducat & bibit, & iterum libenter esurit & sitit. Qui sequitur eum vsque in montem visionis & gloriæ, & constanter non formidat sequi eum in patibulo; confiteturque in singulis istis, quoniam bonus, quoniam dulcis, & amabilis, atque laudabilis valde. Hinc ipse dicit; *Beatus qui non fuerit scandalizatus in me*; quando videlicet aduersa contingunt. Quia in prosperis scandala non vrunt, nec eo tempore probatur esse discipulus Iesu. Dilige ergo eum, quando bona tribuit: dilige eum, quando eadem tollit: insuper & quando tribulationem mittens affligit. Nulla aduersitas, nulla prospe-

Luca 7.

ritas

ritas cor penitus ab eo separet. Nec mirum, si grauatur & tribulatur ipsa natura, cùm instat passio: dummodo tamen spiritus se subdat voluntati & ordinationi eius, manet vtique in patiente natura dilectio.

21. De solatio habendo cum Christo Iesu.

Hic itaque pro solatio vnico tibi sit: vbicumq; fueris, & qualitercumque tecum transierit, ipsius in te mansionē semper sitias, & omnia consilia tua in eo permaneant. Gratiam eius & præsentiam summè caueas violare, quia illo offenso quid pacis habebis? Alta cogitatio & sensus elatus, amor temporalis & affectus visibilium, & quodcumque vile gaudium de creaturis, obnubilat cor etiam sanctum: ne videatur Iesus cum Patre in cælo, aut sub matre in præsepio. Insipida fiunt omnia deuota Christi mysteria conuertenti se ad exteriora & inania. Affectus verò affectum vincit: & qui spiritualia sapit, omnia inferiora propter Christum libenter derelinquit.

22. Vita Christi & Sanctorum extra mundum fuit.

ANteceſſit nos forma filij Dei, & secuti sunt eum omnes exercitus Sanctorū in albis. Vilipensus est à philochristis omnis decor exterior sensibilium rerum, aurum & argentū, lapides precioſi, varius ornatus vestium abundantia diuitiarum, copioſus apparatus epularum, voluptas carnis, frequentia clientium, effrenatio deliciarum: & omne delectabile & commodum corporis non potuit emollire corda Sanctorum, nec inficere nares eorum, neque seducere oculos eorum, quia florentem mundum mentis despectu calcarunt: cùm scirent profectò celeriē finem habiturum omne gaudium presentis vitæ, & postea in breui secuturum præmium, quod nullo fine claudetur. His tamen omnibus irretitus est mundus miserabiliter, his insanit libidinibus, his lætatur luti volutabris. Tacere melius est de his, quàm immunda purgamenta reuoluere: ne coinquinationis suæ pulueremetiam ad secretum mentis hostis iactet, ne tumultus inferat, ne meliora dirimat, ne occasionem alicuius maculæ ex hac recordatione præbeat, & sustinere non possis. *Apoc. 7.*

Spiritualibus cura est etiam tacere de mundo.

23. De quiete cellicolæ, à turbine seculi.

QVam bene agis cellicola, quòd spretis seculi tumultibus, confugisti sub vmbraculum Christi, vbi interim repauses quiete felici? Quàm sapienter elegisti latere: quàm proficuè conaris soli Deo viuere, & eius oculis tantummodo apparere. Si Christum & matrē Christi diligis, si amantes Iesum & currentes post eum deuotè sequeris, non erit in te amor & cura carnis, neque angustus paupertatis locus, neque labor tædiosus, neque tristis solitudo tua, neque silentium non iucundum.

24. *De incluſorio & ſecreto cordis in omni loco.*

Spiritualē ſemper ſequitur ſolitudo.

FAc tibi quoddam cordis incluſorium, vt etiam quolibet in loco conſtitutus ſis, tecum comitetur tua ſolitudo. Arcam conſtrue ex omni parte firmam & ſeratam, vt ſalueris ab aquis diluuij: graues enim ſunt & indicibiles fluctus magni maris ſeculi

Ioan. 1.

aris vtique cohabitationis. Super ripā Iordanis ſtabat Ioannes, & vidit Ieſum ad ſe venientem. Stat cum eo ſuper ripam fluminis, qui ſeorſum ab actibus mundanis degit, vt Ieſū oculis fidei altiùs contempletur. Vnam tamen feneſtram habeat arca tua, vt per eam intret Chriſtus; & ſit obliqua, ne veniat Satanas, quia minùs lætè amicum ſuſcipit, qui inimici fraudes aditumque non obſtruit. Omnibus bonis inimicus eſt diabolus inſidiatorq; continuus, ſed monachis & religioſis ampliùs. Qui quanto perfectiùs per iter incedunt virtutis, tanto acriùs ille nititur eos impedire, quibuſcumq; potuerit artibus. Aduerſus quem nos muniat, & à cuius fallacia præſignet & tueatur ſeruulos ſuos Ieſus Chriſtus Dominus noſter. Amen.

Gen. 6.

CAPVT SECVNDVM.

De ſilentio.

ARGVMENTA HVIVS CAPITIS.

De cuſtodia ſilentij. §. I.
Exemplum ſilentij in Dauid propheta. II.
Commendatio ſilentij, ſecundū priſcos patres ſanctos & religioſos. III.
Virtutes ſilentij. IV.
Remedium contra multiloquium. V.
Reprehenſio loquacium. VI.
Excuſatio vtilium doctrinarum. VII.
De cautela contra rigorem nimium & abſtractionem ſingularē. VIII.
Diſtinctio diuerſorum hominum in ſilendo. IX.
De quibuſdam ſpecialibus impedimentis, quæ ſunt in locutione longa. X.
Contra nocturna colloquia. XI.
Experimentum malæ conſcientiæ arguit talia colloquia. XII.
Remedium contra prædicta. XIII.
Neceſſariæ locutiones. XIV.
Conſilium taliter loquentium. XV.
Conſideratio vtilis prudentibus. XVI.
De inſtabilitate leuiter & diſſolutè loquentium. XVII.
Qualiter diſſueſcit homo à multiloquio. XVIII.

De

De peccato locutionis. XIX.
De vitio detractionis. XX.
Quòd faciliter peccatur in verbo. XXI.
Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij. XXII.
Recognitio erroris post lapsum. XXIII.
De laqueis linguæ. XXIV.
Quæstio oritur ex paulo antè & longè antè dictis. XXV.
Discretio sequenda est, & inquirenda præ omnibus iam dictis. XXVI.
Deuoti & religiosi plus cæteris silentio insistere debent. XXVII.
Communiter (hoc est ferè omnes) silere magis indigemus quàm loqui. XXVIII.
Defectus consolationis spiritualis vnde proueniat. XXIX.
Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus. XXX.
De communione Eucharistiæ. XXXI.
Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum. XXXII.
Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos. XXXIII.
Quantam habet anima, susceptо Christo, consolationem. XXXIV.
Cur non suscipimus vberem fructum ex frequenti communione corporis Dominici. XXXV.
Sapius communicare maxima est consolatio animæ religiosæ. XXXVI.
Quòd diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deũ. XXXVII.
Quòd diabolus insidiatur maximè solitariis. XXXVIII.
Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum. XXXIX.

1. *De custodia silentij.*

NOn satis debet esse ad profectum tuum vt diligas secretum, nisi diligas religionis custodem, sacrum scilicet silentium. Silentium custos religionis.

2. *Exemplum silentij in Dauid propheta.*

HInc de sancto Dauid, qui tam multa cælestis contemplationis arcana in secreta mansione didicit & cecinit, notanter scribitur, quòd Chusi erat amicus Dauid, qui interpretatur silẽtiũ. Quàm specialis iste amicus eius fuerit, in pluribus psalterij locis aperit dicens: *Dixi, Custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea.* Et paulo pòst: *Obmutui, & humiliatus sum, & silui à bonis.* Qui rursus alibi deprecatur Dominum, pro continentia linguæ, dicens: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostiũ circumstantiæ labiis meis.* Talis ac tantus vir, qui quotidie magnis populorũ turbis ambiebatur, & regali potestate etiam multis nationibus dominabatur, silentium diligebat, linguę suę custodiã ponebat: & ne superaretur aliqua fragilitate aut leuitate, pro hac Dominum humiliter exorabat. Vbi statutum legerat silentium

2 *Reg.* 16.

Psalm. 38.

Psalm. 140.

religiosorum? Vbi disciplinam didicerat monasticã? Certè Spiritus sancti gratia præuentus & instructus, legem vitæ & disciplinæ suscepit ac tenuit. Quę si nunc adsit nobis, poterimus & eandem obseruare silentij formam, quæ à senioribus nostris tradita est, & diligentius ab antiquo commendata.

3. *Commendatio silentij, secundum priscos patres sanctos & religiosos.*

OMnes religiosi patres commendauerunt silentium; & quicumque etiam priuatim vixerunt, hoc tenuerunt & docuerunt. Quidam habent quasi quotidianum silentium; quidam autem sub quodam moderamine temporum, locorum, & personarum. Et licet non arcteris ad tantam obseruantiam, ad quantam multi ex professione ordinis tenentur; tamen magni meriti apud Deum eris, quòd ex voto & amore silentii os tuum custodis. Insuper & aliis in hoc proposito bonum & ędificabile prębebis exemplum, cùm viderint formam sanctæ religionis in te florere.

4. *Virtutes silentij.*

SIs igitur solicitus in hac obseruantia, propter multas virtutes in ea latentes. Nam silentium bene seruando, obedientiam etiam seruas, humilitatem retines, verecundiam adornas, senibus reuerentiam exhibes, iuuenibus exemplum præbes, leuibus & dissolutis timorem incutis, extraneis bonam famam, intraneis pacem & concordiam generas. Habeas autem adhuc talem custodiam, vt primò serues strictè & perfectè, quod communis constitutio fixit; dehinc, vt cùm loqui licèt, temperatè vtilia & necessaria siue tibi seu aliis dicas. Quæcumque autem superfluitate, aut otiositate, aut negligentia coincidunt, citius emendare festines, atque post lapsum præmunitior esto de cætero.

5. *Remedium contra multiloquium.*

SAlutare remedium est contra excessum locutionis, aliquo tempore abstinere à necessariis & licitis verbis, etiam si nemo iubeat. Leuius & suauius onus fertur, quod ex affectu voluntario & interiori Spiritus sancti correptione accipitur. Prudenter quidem se arctat sub disciplina discipulus, agnoscens recentem culpam, antequam magister cum virga accedat, ad feriendum crescentem iam passionem.

6. *Reprehensio loquacium.*

SI assuescit aliquis ad singulas occasiones loqui, quando erit liber & quietus in se? Raro deerit loquaci loquendi occasio, neque vlla ei persona disconuenit. Quasi omnibus notus sit, sic affatur

affatur tacentes & ignotos. Sapientibus & insipientibus debitorem se facit; si & materia & peritia sermonis non desit, de omnibus se instructum putat: tamen hora breuis & signum silentij, cogit breuiare sermonem. In hoc vsus est malus, peior correctionis negligentia, sed fragilitas aliquando venialis, & ad correctionem promior.

7. Excusatio vtilium doctrinarum.

NE tamen putetur omnis locutio aut sermo prolixus reprehensibilis, & doctrina Christi, & Apostolorũ Actibus, probari potest. Nam Christus ascendens in montem docturus discipulos suos, vberiori eos sermone protracto ditauit. Altera quoq; vice electurus duodecim apostolos, priùs sapientiæ suæ monitis largiùs illos instruens ad prædicandum misit. Nouissimè verò cùm iam esset recessurus, & in crastino passurus, post sacratissimam cœnam cœpit solito prolixiorem habere sermonem, sicut tristibus & orphanis, sua gratissima præsentia orbandis, necessarium esse percipiebat. Constat de beato apostolo Paulo, quòd aliquando ædificationis gratia, vsque ad mediam noctem sermonẽ protraxerit. Similia quoque inueniuntur gesta ab antiquis patribus, quemadmodum beatus Antonius fratribus collationem vberiorem impertitus est: veluti & beatus Benedictus, Domino hoc volente, sorori suæ de cęlestibus gaudiis nocturnum colloquium prẽter consuetudinem solitam cõcessit. Vbi ergo talis intercesserit vtilitas & gratia, acquiescere aliorum postulationi esset magnum pietatis opus. Neque hoc facto solueretur spiritalis animę intelligentia, cùm possit fortè maior, propter fraternam ædificationem, hac ipsa hora intellectus dari. Si quis autem subditus est obedientiæ, nihil agere potest sine superioris licentia; nec quidem loqui, etiam si possit prodesse. Superior, vel quilibet sui adhuc iuris, in hoc maximè Deo subiectus erit. Secundum rectè sapientes, sermo longus & vtilis culpari non debet, tanquam ideo superfluus, quia diffusè tractatur, alioquin tardiores sensu sępe relinquerentur. Omne autem verbum, quod grauitatem aut vtilitatem non redolet, meritò longum à puris mentibus esse sentitur. Licèt igitur custoditus esse debeas & tardus ad loquendum, quatenus suo in tempore prudentior & vtilior fias ad proferendum; sic tamen ama silentium, vt fratri indigenti non deneges verbum. Sic teipsum tempera ab omni solatio alieno, vt si res postulauerit liberè conferas cum amico, eiusque vtaris consilio. *Pone* (inquit Propheta) *ostium circumstantiæ labijs meis.* Ostium ad aperiendum & claudendum aptum est, vt necessariis aperiatur, vanis claudatur.

Doctrinæ quamuis prolixę nõ minuunt silentij virtutem. *Matt. 5.* *Matt. 10.* *Ioan. 14.* *Act. 20.* *Psal. 104*

8 *De cautela contra rigorem nimium, & abstractionem singularem.*

VNde cauendum est, ne rigidè & indiscretè quis taceat, præcipuè is, qui cum aliis in congregatione viuit. Nam qui ita singulari silentio rigesceret, diu stare concorditer cum aliis non posset. Aut ipse per se deficit, aut diabolicis instinctibus ad aliqua deteriora in fine labitur. Exempla plura vidi & quædam nō longè audiui, & tu fortè quosdam nosti. Qui appetit bene & perseueranter proficere, non solùm attendat, quàm fortiter incipiat, sed etiam quo fine consummet. Sæpè strictiora principia quorumdam, finem fecerunt laxiorem cęteris, & quidam abierè retrorsum. Omnino enim videbatur eis importabile iugū Domini. Feruor in principio necessarius est, sed tamē non sine moderamine. Non est sine periculo & laqueo, singularis obseruantia in communi domo. Ille magis laudabilis feruor, qui communia propriis prępones, in his nunquam negligens satagit inueniri, quæ cum aliis susceperit ad portandum.

9. *Distinctio diuersorum hominum in silentio.*

QVidam magnū æstimant, silentiū continuum seruare, sicut & est: sed silere & loqui, prout oportet, maius est. Qui abstractè & solitariè viuit, potest quantū strictiùs voluerit, silentiū custodire. Qui verò cum multis viuit, non solùm satis sibi, sed etiam aliis socialis esse debet. Adhuc qui in externis est, & cum diuersis hominibus sæpe conuersatur, implere tantam custodiā difficulter potest, quin verbo aliquando offendat; & vtinam seipsum non penitus perdat. Ideoque illi bene, cui donatū est à Domino esse & posse in quiete & in cella morari; quia exteriora & secularia, vix sine culpa & spirituali detrimento possunt tractari. Nam qui in multitudine est, sępe tacere ab aliis nō permittitur. Et cùm ex necessitate loqui tantùm appetit, vsu locutionis ad negligentiam sui primò labitur; postmodum lingua procliuus ad quæcunq; libet resoluitur. Vnde cōsequenter accidit, vt quod audire pacificè vix potuit propter cordis custodiā, & multa negligentia hoc ipsum non pudeat eū publicare.

Silentium non omnibus æquè indicitur.

10. *De quibusdam specialibus impedimentis, in locutione longa.*

SCiendū ergo, quòd in locutionibus solent homini spirituali sæpe multa contingere detrimēta. Propterea vtile est habere aliquam admonitionem & instructionē, ad quædam specialiùs cauenda. Vnde frequenter habere longa colloquia, irreligiosum est

est & suspectum. Nam talia inanem faciunt hominem, & sancti propositi immemorem, & ad quietis & cellæ custodiam pigrũ, & ad diuina cogitanda cæcum & insipidum. Rarè enim ædificatio nascitur spiritualis hinc inde vagè cõferentibus. Absq; certa specialiq; tractãdi materia, longa colloquia non expediunt: & his præcipuè temporalibus, quibus Deo familiariùs vacandum esset. Nam summopere manè & vespere, ab omnibus humanis actibus & colloquiis cessandum est; quia hæ sunt horæ deuotionis, reparationis, emendationis, & propositionis. Et quia ista tempora negligenter ducunt, timendum satis, quòd per totum diem distractiores erunt, pluraque offendicula incurrent. Sacra igitur illorũ institutio religiosorum, qui arctiori silentio, post horam completorii vsque post primas insistunt, potissimùm considerandа esset & imitanda.

Incõmoda ex prolixa locutione.

11. *Contra nocturna colloquia.*

NOn est bona quorumdã consuetudo, sed execranda noctem sacram turbandi fabulis, quæ electa est & deputata tantum cælestibus disciplinis. Nisi enim præcaueatur vespertina seu nocturna inutilis fabulatio, sequitur multoties de manè longa dormitatio, & alia disconuenientia in reliquis Dei operibus: quia secundùm quendam sapientem, Vno inconuenienti dato, sequuntur plurima. Et est deffenda vtique transgressio, digneq; punienda, diem videlicet laboribus & distractionibus deducere, & adueſperascente sole his deteriora audere; nec lapsum diei cursum per restantia quietis tempora aliquatenus rueocare. Incongruum omnino videtur, vt aliis deuotioni & quieti deditis, alij pascantur infelicibus fabulis; vnde sibiipsis graue cõscientiã, reliquis autẽ scandali occasionẽ, aut aliud puritatis impedimentum contra Deum & proximum peccantes acquirant.

Aristoteles.

12. *Experimentum malæ conscientiæ arguit talia colloquia.*

COnfessi sunt quidam experientia instructi, paruam se gratiam, tristitiã verò magnã, ex nocturnis contraxisse colloquiis. Quia si bona multa interfuerant, atq; prima intentio pura visa est, mala tamen arctiùs premebant, quæ qualicumq; occasione non defuerunt. Nam hoc multoties accidit, vt aliquid indecens, seu seculare, aut detractorium verbũ, dicatur aut audiatur, quòd non faciliter à corde recedat, & ex illo plus inficiatur auditor, vel grauiùs mordeatur postea, qui dixit, quàm de omnibus aliis sanè & acceptabiliter pertractatis emendetur. Cum enim homines valde fragiles simus, paruum & leue est, vnde non parum sæpe lædimur aut inficimur.

Itempestiua colloquia conscientiam onerant.

13. *Remedium contra prædicta.*

Antidotus aduersus pestem loquacitatis.

IDeo medicina huius fragilitatis efficax est, præcauere tentationis laqueum, fugere occasionem loquendi, citius etiam abrumpere, antequam crescat ignis linguæ. Quia ignita tela diaboli exeunt per linguam immoderatam quam ille commouere, tanquam familiare sibi membrum, nunquam cessat.

14. *De Necessariis locutionibus.*

SEd cùm aliqui sint, quos causa satis necessaria sæpe ad loquendum trahit, siue de his quæ ad officium curæ eorũ spectant, siue quę intertus ex animi perplexitate exurgunt; ita vt ad aliorum consilium & solatium, eorum solatium aliqualiter dependeat non videtur tum possibile, vt moras loquendi aliquando non exaggerent.

15. *Consilium taliter loquentium.*

Prætextus necessarię locutionis quomodo tollatur.

QVibus tamen hoc faciendum est & suggerendum, ne humana solatia vltra necessarium petant; sed potius misericordiam Domini cogitantes, in suis dubiis & perplexitatibus studeant in silentio intentius ad Deum confugere, & ab eo suffragium petere, atque ab aliis etiam fratribus manum superni leuaminis humiliter inquirere, donec subleuentur. Quicquid autem humano metu aut propria fiducia maculosum contraxerint, statim vt animaduertere cæperint erdem supernæ bonitati summæque prouidentiæ eius vniuersaliter committant. Quoniam quidem nulla sunt humana consilia, inutilisq; mortalium solertia, nisi ipsius preueniat & subsequatur nos semper clementia. Sic ergo semetipsos poterunt à nociuis & non necessariis verbis castificare, aliisque occasionem labendi tollere.

16. *Consideratio vtilis prudentibus.*

Vt superflua tolli queant, abstinendum interdum à necessariis. *Prou. 17.*

SImulque cõsiderent, quia non assuescit homo cauere superflua, nisi à multis licitis libenter abstineat. Sapiẽtibus enim pauca sufficiunt, & necessariis acquiescentes multorum garrulationem non aduertunt. Insipientibus verò non sufficit verborum numerus, neque modum imitari sapientium norunt; & tamen scriptum est; *Stultus si tacuerit, sapiens reputabitur.*

17. *De instabilitate leuiter & dissolutè loquentium.*

Assuetudo diu multũque loquẽdi, tacendi votum remoratur.

HAnc doctrinam quidam cupientes seruare non diu perseuerant; quia aliter consuefacti, vincere pronitatem verborum leuium arduum putant. Cùm enim ab omni sermone vacuo, prolixo, & vario se suspendere proponunt, quandoque etiam cum

cum multo gemitu reprehendere incipiunt, quòd hucusque tam incustoditi vixerunt, sed occurrente occasione, impositum sibi (propter vitiosam consuetudinem) silentium resoluunt.

18. *Qualiter dissuescit homo à multiloquio.*

QVam vtique consuetudinem si dediscere & amputare voluerint, studeant sæpe innouare propositum hodie silendi propter amorem Christi; & solicitius occasiones loquendi declinare, atque hominum leuium libenterque fabulantium vitare præsentiam. Nec hoc tantum propter illos, quantũ propter suam infirmitatem & insufficientiam, sibi faciendum esse sentiant. Insuper profui confortatione pensent, quanta mala ex tali vitioso vsu soleant sibi accidere; quanta etiã posset adhuc, nisi vigilanter compescant linguã, accumulare. Linguam enim *Iacobi 3.* nullus hominum domare potest. Satis grauis & lamentabilis ista sententia, quòd humanum genus in tanta versatur debilitate & insipientia: quod tam paruum membrum rationis imperio nequit subiugare. Fortè longè facilius esset multis omnino tacere, quàm verbo non iocari; aut quod ad rem non pertinet, aliquando non dicere. Quòd si tacuerint, certè liberi erunt ab offensione verbi.

19. *De multiplici peccato locutionis.*

QVis enim plenè iudicet, quoties peccatur verbo? Aut enim otiosum, aut iocosum, aut elatum, aut durum, aut indignabundum, aut dissolutum, aut adulatorium, aut seductorium, aut vanilorioſum, aut præsumptuosum, aut defensorium, aut excusatorium, aut detractorium, aut mendosum, aut inhonestum, aut nociuum, aut exprobratorium, aut illusorium, aut superfluum, aut improuisum, aut intempestiuum, aut illicitum, aut alio quolibet genere vitiosum est verbum, quod emittitur.

20. *De vitio detractionis.*

INtèr quæ sæpissime detractionis vitium principatur; quia de absentibus loqui nunc ista, nunc illa, generalissimũ inter homines congregatos inuenitur. Et vnusquisque libenter, quod sibi in aliis placet aut displicet, euomit, minùs cautè attendens, ne fortè cuiquam deroget; quàm grauiter etiam & faciliter possit verbo delinquere. Sæpe dicitur, quod statim (vt dictũ est) pœnitere incipit, & nunquam (si posset illæsum reuocari) diceretur. Et vtinam semel cadendo, doceretur homo damno suo, ne iterum caderet.

21. *Quòd*

21. Quòd faciliter peccatur verbo, faciliùs corde.

Iacob 3. QVo faciliùs delinquitur, quàm verbo? Qui enim verbo non offendit, hic perfectus est vir. Sed tamen cogitatione multo facilius ac etiã grauius delinqui potest. Ex corde enim (vt Dominus ait) oriuntur blasphemiæ, mendacia, quæ coinquinant hominem. Malum igitur priùs concipitur in corde; verbum autem malum procedit ex malo corde. Sed in corde facilius & occultius, in verbo autem facilius & manifestius peccatur. Hinc etiam scriptum est: *In multiloquio non deerit peccatum.*

Matt. 15.

Prou. 20.

22. Qualiter decipitur homo, & retrahitur à custodia silentij.

DEcipitur homo multoties sub pietatis & affabilitatis vultu, retractus à rigore suo, quẽ sibi indixerat; vt cum cauere cupiens nimietatem loquendi, timet periculum aliud, ne ex sua taciturnitate quispiam grauetur. Quia fortè non satisfacit ei; quia rarius eum alloquitur; quia parum de ipsius fraternitate curare videtur: vnde etiam aliquando parua charitas, celetior suspitio, cõmotio & indignatio, conquestio aut etiã detractio, in altero surrepere posset. Sed hoc si aliquo indicio deprehenderet, & alterius charitatem super se violari præsentiret; tunc quantum liceret ei, ex obedientia loci & temporis loqui, non loquens peccaret. Lingua enim placabilis lignum vitæ, & verbum bonum super omne donum. Sic iterum descendet homo ad aperiendum ostium pulsanti; qui pro sua persona claudere semper appeteret os suum, vt tanto securius custodiret animam suam. Sed quomodo decipitur, nondum apparet; quia ex forma prædicta soluere silentiũ, non culpa, sed virtus videtur. Verùm quia homo ad loquendum serus & custoditus, circa principium aliquantulum strictior est; sed cum iam lingua ad longiora mouetur colloquia, multa etiam negligenter subintrare patitur, quæ ex fine, serò conscientia ad se reuertente, clarius videt; ita quod inceptum est necessitate & vtilitate alterius, finitur sæpe leuitate & permixtione externæ consolationis: & qui proposuit vix admittere necessaria, ne rueret ad otiosa, ex primis necessariis ducitur extra se, ad represensibilia. Sæpe etiam aduertit lapsum suum, & tamen labendo non tacet; videt se deuiare, nec redit, donec foueam apertam inueniat, aut obstaculum, quod os eius obstruat: atque vtinam confusus & humiliatus, eiulando & dolendo resipiscat, nec amodo sibi confidat.

Prou. 21.

23. Recognitio erroris post lapsum.

QVi cum plenè in se reuersus fuerit, fragilitatẽ suam multam considerans, deceptionemq; perpendens, meritò cum propheta

pheta conqueri potest: *Laqueum parauerunt pedibus meis, & incurauerunt animam meam.* Psalm. 56.

24. *De laqueis linguæ.*

PRimo sequidem homo illaqueatur ad auditum verborum non sanorum, postea incuruatur ad consensum, vt dicat iam talia, quæ audere metuebat. Valde enim incuruatur anima, quãdo deserto Deo & sermonibus eius, conuertitur ad vaniloquia, pro capienda consolatione misera. Vel sic quandoque pedibus illaqueatur, vt stet ad loquendum per aliquas moras; tandẽ ex placentia audiendi vel loquendi, incuruatur ad sedendum, vt sit iucunda & integra fabulatio. Ecce frater, quantus laqueus linguę, quàm prona subintrat seductio. Non ergo dissonat à vero, quia sæpè decipitur quis, sub pietatis vultu, à sancto rigore.

25. *Quæstio oritur ex his, & longè antè dictis.*

RVrsum te mouere potest, cum longè superius dictum sit cauendum esse de nimio rigore, qui quosdam de singularitate notat, & quãdoque perdidit: cur hic ostẽditur casus & laqueus, si rigor negligitur? Inter angustias comprehenditur hoc audito animus, & sermo iste magis perplexum legentem facit. Qui propter huiusmodi mouetur, cogitet, quia vtrobique pericula, vbi obstacula plura insunt, siue loquatur, siue indiscrete quis taceat.

26. *Discretio sequenda est, & inquirenda præ omnibus iam dictis.*

V[illegible] ad aliquam saltem discretionis regulam se aptet & informet, conueniens fuit, vt hanc (ostenso bono silentij, & vitio loquacitatis, cum eorum laqueis) virtutis amator faciliùs inueniret. Nec ergo simpliciter oportuit commendari silentiũ, quasi semper seruandum: neque reprehendi ipsam rursus locutionem, tanquam semper superfluam; quia in omnibus discretio pulcherrima virtus est, quæ laqueos à dextris & à sinistris præcauens, viam perfectissimam demonstrat. Discretio vbique necessaria.

27. *Deuoti & religiosi plus cæteris silentio insistere debent.*

ESt tamen pluribus magis necessaria custodia silentij, qui videlicet in statu religionis & proposito bono, atq; à secularibus hominibus remoti, & omnibus temporalibus curis exuti, Deo seruire elegerunt. Qui etiam maiorem rationem tenentur reddere in die iudicij, pro omni verbo. Nec solũ de verbo, sed de qualibet alia negligentia & transgressione, grauius iudicabuntur. Cui enim plus donatum est, plus ab eo exigitur. Si etiã illi plenam excusationem non habent, qui officio pastoralis curæ, Silentium monachis in primis necessariũ.

curæ, aut fraternæ necessitatis commissione, quædam otiosa verba vel superflua, per fragilitatem coguntur admittere, quanto minùs qui nullo tenentur vinculo solicitudinis alienæ?

28. *Communiter silere magis indigemus, quàm loqui.*

COmmuniter omnes plus indigemus silere quàm loqui: & verè pauci sunt, qui ad loquendum tam tardi sunt, vt violentia indigeant. E contrario verò, multa violentia opus habemus, vt raro vel pauca loquamur. Nam loqui & fabulari secundùm naturam est, sed silere, contra carnem, quę exterioribus & secularibus pasci delectatur rumoribus. Potest tamen fieri, vt homini sępe contrarium sit loqui, & maximè cùm intrinsecus visitatur & compungitur, atque amore aut terrore eruditur, ne tantam gratiam per negligentiam amittat.

29. *Defectus consolationis spiritualis vnde veniat.*

Vbi multa verba, ibi egestas.

HInc etiam potest esse signum, quòd paruam habemus interiorem consolationem; quia tam facilè & frequenter quærimus exteriorem. Et ideo non meremur diuinam accipere, quia libenter admittimus humanam & caducã, quam oporteret nos potius fastidire. Quam si perfectè & perseueranter non valet quis abiicere, studeat saltem paulatim ad altiora & meliora transire.

30. *Silendum est magis in deuotis temporibus & festiuitatibus.*

BEne deceret religiosum, quibusdam deuotis temporibus anni, sicut in aduentu Domini & in quadragesima, & quibusdam aliis diebus, scilicet sextis feriis, abstinere se à colloquiis, quanto strictiùs posset. Insuper arripienda esse maior custodia cordis & oris pariter in vigiliis, & magnis festiuitatibus Sanctorum; quatenus debita reuerentia & digna (quantum status suus permiserit (præparatus ad festa ventura, mereretur in die sancto sanctissimum dominici corporis & sanguinis sacramentum, desiderio magno gaudioque sincero suscipere.

31. *De communione.*

COnuenit enim illo præcipuè die, quo Christum sacramentaliter susceperimus ad hospitium cordis nostri, sacratiori nos insistere custodię, & saltem vnum lætum diem cum ipso ducere, qui multis diebus & horis ab eius amplexu distrahimur. Nõ esset nimis mirum, si tunc anima deuota cum eo esset tota, quãdo & ipse non dimidiatus, sed totus ad eam venire dignatus est Christus.

31. Com-

32. *Comparatio dilecti amici ad dilectissimum amicum Christum.*

Quis enim veniente ad se amico charissimo, statim cum alloCutus eum semel fuerit, foras egredi festinat, ipso solo in domo relicto; quin potius ingreditur cum eo, etiam si foris fuerit, & tanti hospitis curam alacriter excipit, ita vt aliis hinc inde occupatis, & ad externa egredientibus, hic soli se coniungat; tantoque familiarius alloquitur, propius assidet, & cuncta dilectionis signa exhibet; quanto securior est, quia nemine presente & aspiciente, possit verecundari vel prohiberi. Hoc modo susceptionis Christi aduentus deberet ab omnibus famulantibus sibi recoli: & longè deuotius & reuerentiùs, quanto maior est omnibus amicis & creaturis, desideranter ab vnoquoque nostrum recipi. O dulcissimum amicum, præ omnibus dilectis gratiosissimo honore susciendum! Christus amicus noster intimus.

33. *Dignitas Christi, & humilitatis eiusdem ad nos.*

Qvi & tantæ dignitatis est & nobilitatis, vt nulla persona, nulla creatura, tam valens & elegans, sit quæ ei præsentari debeat vel assimilari: & iterum tantæ humilitatis & bonitatis existit, vt ad hominem inopem & infirmum venire, atque sub tectum eius intrare non dedignetur. Et qui cælum inhabitat, & omnem cælestum curiam sua deifica præsentia letificat, adhuc cum pauperibus hominibus esse, eorumque hospitia mendicare & ingredi, quotiescumque desiderauerint, & sibi aperuerint, non despicit. Vnde sic ait: *Ecce ego sto ante ostium, & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.* Apoc. 3. Fit autem ista cœna, quandocumque Christi spirituali mente, vel etiam communione sacramentali deuotè & dignè susciptur & manducatur. Christi dignitas & dignatio incomparabilis.

34. *Quantam habet anima, suscepto Christo, consolationem.*

Hic ergò cum susceptus fuerit, quomodo iam libet aliquò foras exire? Habet enim fontem omnium consolationum; habet & paradisum omnis voluptatis. Qui de hoc fonte biberit, non sitiet vnquam: quia qui corde suauitatem in Christo absconditam plenius degustat, nunquam temporalem vel carnalem delectationem appetit, & hoc est, Non sitiet vnquam. Bene illi animæ, quæ huic Sponso & amico dulcissimo ad se venienti domum mentis semper parat parandoque quotidie mundiorem efficere curat. Ipse vtique libens hanc intrabit, qui antequam mundari incepisset, ad hoc venit, vt eiiceret tenebras eius, & mundaret eam sibi. Veni Domine Iesu, & munda me; laua & exterge me; vt merear puro corde & casto corpore suscipere te, quia non est mihi bonum esse sine te.

35. Cur

35. *Cur non suscipimus vberem fructum ex frequenti communione.*

TImendum, quòd multi ideo fructum paruum accipiunt de mensa Christi; quia nec antea nec postea sunt in sufficienti custodia sui, nec satis reuerenter præcogitant, quis est qui venturus est, nec postea ruminant, quia hodie sanctus sanctorũ ingressus est ad eos. Qui autem soliciti sunt præparare interiorem domum suam, & occurrere lætanter obuiàm Christo, ipsi nouerunt, quid efficaciæ & suauitatis habeat hæc sacrosancta cõmunio. In hoc agnoscitur vniuscuiusque deuotio & amor ad Christum, secundùm quod ingeniosè se aptare curauerit ad susceptionem eius.

36. *Sæpius communicare, maxima est consolatio animæ religiosæ.*

ESt namque maxima consolatio religiosę animæ, despicientis iam cuncta præsentia, diligẽtis solitariè & extra homines viuere, soli Deo & sibi in silentio intentiùs vacare, vt Christũ cõsolatorem animarum omnium, sæpius ad suam sumat consolationem & profectum. Non est illi materia externæ lætitiæ, non ægra spes longioris vitæ, non vana occupatio amicitiæ carnalis, non euagatio ambulationis corporalis, nõ implicatio commodi temporalis, nõ superflua solicitudo rei familiaris, nõ magna fiducia in prosperis, non mentis dejectio in aduersis; sed habet intus in anima Christum, propter quem omnia terrena solatia æstimat detrimenta, loquens cum beatissima Agatha: Mens mea solidata est, & in Christo fundata, ideo nõ curo hęc ima. Tantùm mihi consortium suum Christus donet, amicabiliterque confabuletur, & satis dulciter consolabor. Excedunt quippe eius colloquia omnium consolatorum verba.

37. *Diabolus nititur impedire deuotionem hominis ad Deum, tristitiâ & acediâ.*

SEd omnium bonorum æmulator diabolus, tantam considerans hominis cùm Deo pactionem, nõ patitur eum sine molestia tentationis, in sancto proposito consistere. Curandũ ergo summopere est, & vigilandum contra nequitias eius. Nam sæpe graui tristitia, sępe tædio affligit bene conuersantẽ; & cuncta, quæ possunt eum angustiare, ad memoriam ducit. Tota vacatio eius est, vt eiiciat amatorẽ quietis & silẽtij de tabernaculo suo. Istis enim specialiter vitiis, tristitia & acedia (ex quibus quasi semper oritur cordis tædium) persequitur solitarium, & maximè incipientem, & naturaliter tristẽ aut pusillanimem, quia per ista, homini quodammodo vires aufert. Sed quisquis firmiter in Deo confidit, eiusque amori nihil anteponit; sed mundũ, & omnia quæ mundi sunt, calcare appetit, seipsumque volenti animo,

mo, ad omnes perferendas tristitias, amaritudines, & grauedines exponit; nullumque aliud solatium, siue per hominem, siue per aliquam mundi creaturam, quam Christum vnicum omniũ bonorum solatium concupiscit, profectò non tantùm tristitiæ & acediæ, sed omnium tentantium vitiorum victor & expulsor erit.

38. *Insidiatur maximè solitariis diabolus.*

ET quia magnus fructus & cælestis thesaurus quæritur & inuenitur à solitariis Deo deditis; sciens hoc diabolus, qui Adam & Euam tentando, blandiendo, & falsa promittendo seduxit, paradisoque indignos reddit: ipse nunc vsque nititur seducere & subuertere vnumquemque Christi seruum, mundi contemptorem, si quo modo extra cellam & solicitam cordis eius custodiam trahat, & sui propositi faciat obliuisci, aut etiam paululum de profectu spirituali & feruore imminui. Et sicut antè iam dixi, per tristitiam vel acediam mentis, amplius istud machinatur; quia cùm mens tristitia vel acedia inuoluta fuerit, nil est quod agere libet; sed vndique se constrictam & desolatam conspiciens, in consolatione ei ab inimico suggeritur, vt dolori isti externa recreatione medeatur. Eleganter ergo persuadet sanctus Antonius dicens: Vnica ratio vincendi inimicum, lętitia spiritualis. *Genes. 1.*

39. *Virilitas & alacritas cuique habenda contra inimicum.*

NAm qui virilis est, & alacer in Domino, quamuis fuerit impetitus tentationibus, potens erit aduersarium suum expugnare. Et quid dicã de fortitudine illius animi, qui nec patitur immundum spiritum ad fores intrare? E contrario, tristitiæ & acediæ morbo languens, etiam si armamenta resistendi habet, nulla vtitur potentia. Deficit enim corde, & formidine, ac pusillanimitate propria sæpe antè prosternitur, quam labor eum prælij tangat. Quapropter, ô miles Christi, indue animam virilem, & ne paueas ad sonitum folii volantis; sed resumptis viribus, sta constanter aduersus multiplices diaboli conatus, nec credas mendacio eius. Dominus omnipotens, ipse erit protector tuus, & merces tua magna nimis; cuius potestas super passiones tuas, ita vt subijciantur ditioni tuæ vniuersę istæ nationes. Et quia excessum loquendi feci, ad portum silentij iam remeo. Lingua ergo manusque scribentis simul hoc iam fine silescat.